Renovatum a. 1932 per Johannem Wyżga (K. 8)

I

perfecto et plusquamperfecto ut audivissem audivisses au-
divisset et pluraliter ut audivissemus audivissetis au-
divissent. Futuro ut audiam audias audiat et
pluraliter audiamus audiatis audiant. Coniunctivo
modo tempore presenti cum audiam audias audiat et plu-
raliter cum audiamus audiatis audiant. Preterito imperfecto cum
audirem audires audiret et pluraliter cum audiremus
audiretis audirent. Preterito perfecto cum audiverim
audiveris audiverit et pluraliter cum audiverimus
audiveritis audiverint. Preterito plusquamperfecto cum au-
divissem audivisses audivisset et pluraliter cum audi-
vissemus audivissetis audivissent. Futuro
cum audivero audiveris audiverit et pluraliter cum audi-
verimus audiveritis audiverint. Infinitivo modo
numeris et personis tempore presenti et preterito imperfecto
audire, preterito perfecto et plusquamperfecto audivisse, futuro
auditum ire vel auditurum esse. Verbo impersonali
modo tempore presenti auditur, preterito imperfecto audie-
batur, preterito perfecto auditum est vel auditum fuit, preterito
plusquamperfecto auditum erat vel auditum fuerat,
futuro audietur. Imperativo modo tempore presenti
audiatur, futuro auditor. Optativo modo tempore
presenti et preterito imperfecto ut audiretur, preterito

doceatur et pluraliter cum doceamur doceamini doceantur. Infi-
nitivo modo [illegible] et personis tempore presenti et preterito im-
perfecto doceri, preterito perfecto et plusquamperfecto doctum esse vel fuisse, futuro
doctum iri vel docendum esse. Verbo impersonali
modo tempore presenti docetur, preterito imperfecto docebatur, preterito
perfecto doctum est vel doctum fuit, preterito plusquamperfecto doc-
tum erat vel doctum fuerat, futuro docebitur. Imperativo mo-
do tempore presenti doceatur, futuro docetor. Optativo modo tempore
presenti et preterito imperfecto ut doceretur, preterito perfecto et plusquam-
perfecto ut doctum esset vel doctum fuisset, futuro utinam doceatur.
Coniunctivo modo tempore presenti cum doceatur, preterito imperfecto
cum doceretur, preterito perfecto cum doctum [illegible]
futuro cum doctum erit vel cum doctum fuerit. [illegible]
numeris et personis tempore presenti [illegible]
preterito plusquamperfecto doctum esse vel [illegible]
doctum iri. Gerundia vel participalia [illegible]
docendi docendo docendum. Supina [illegible]
Duo participia trahuntur [illegible]
futurum ut doctus futurus ut docendus.
Doceor doceris vel docere docetur et pluraliter
docemur docemini docentur [illegible]

[illegible]

[illegible] preterito perfecto

[illegible] sum vel fui es vel fuisti [illegible] est vel fuit et pluraliter docti

sumus vel fuimus estis vel fuistis sunt fuerunt vel fuere

preterito plusquamperfecto doctus eram vel fueram

eras vel fueras erat vel fuerat et pluraliter docti eramus

[illegible] eramus eratis vel fueratis erant vel fuerant

Futuro docebor doceberis vel docebere docebitur

et pluraliter docebimur docebimini docebuntur Imperativo

modo tempore presenti ad secundam et terciam personam docere do-

ceatur et pluraliter docemini doceantur Futuro docetor

[illegible] ille et pluraliter doceamur doce[illegible] do-

[illegible] modo tempore presenti et preterito imperfecto utinam do-

[illegible] vel docerere doceretur et pluraliter utinam doce-

[illegible] docerentur preterito perfecto et plusquamperfecto

[illegible] essem vel fuissem esses vel fuisses esset

[illegible] essemus vel fuissemus essetis vel

fuissetis [illegible] fuissent Futuro utinam docear do-

cearis vel doceare doceatur et pluraliter doceamur do-

ceamini doceantur Coniunctivo modo tempore presenti cum

[illegible] docearis vel doceare doceatur et pluraliter cum

[illegible] esses vel fuisses esset vel fuisset et pluraliter cum

[illegible] fuissetis [illegible] vel fuissent

[illegible] personis tempore presenti et pre-

[illegible] preterito perfecto et plusquamperfecto lectum esse vel

[illegible] Futuro lectum iri Duo participia trahuntur

a verbo passivo preteriti et futuri [illegible] ut lectus futurus

Indicativo audio audis audit et pluraliter Ut legendus

audimus auditis audiunt preterito im-

perfecto audiebam audiebas audiebat et pluraliter audie-

bamus audiebatis audiebant preterito perfecto au-

divi audivisti audivit et pluraliter audivimus au-

divistis audiverunt vel audivere preterito plusquam-

perfecto audiveram audiveras audiverat et pluraliter

audiveramus audiveratis audiverant Futuro

audiam audies audiet et pluraliter audiemus

audietis audient Imperativo modo tempore presenti ad

secundam et terciam personam audi audiat et pluraliter audia-

mus audite audiant Futuro audito tu au-

dito ille et pluraliter audiamus auditote audiunto

vel audiuntote Optativo modo tempore presenti et preterito

imperfecto utinam audirem audires audiret et pluraliter

utinam audiremus audiretis audirent preterito

Comment. Alberti Magni super lib. 10 Ethicorum

29,2 29,33 31,4 32,4 2

Utrum de [illegible]
Utrum disp[illegible]
de subiectis [illegible]
Quid sit [illegible]
v scia [illegible]
v [illegible]
P[illegible]
v ob [illegible]
v dub [illegible]
dispon[illegible]
de fr[illegible]
Quod si[illegible]
U[illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v [illegible]
U[illegible]
v [illegible]
v [illegible]
v ide [illegible]
Quae sit [illegible]
v sit [illegible]
Quod vtq opat [illegible]
de [illegible] ex [illegible]
v felicitas sit [illegible]
Quam dicit [illegible]
In quo ~~dicit~~ dicit [illegible]
An felicitas sit [illegible]
de dicto [illegible]
de bonis [illegible] quod [illegible]
v optimum delectabilissimum [illegible]
An felicitas indigeat [illegible]
v felix indigeat aliis bonis quam [illegible]
Utrum felicitas sit a deo
Quod dicit [illegible] sit [illegible] augustinus
v beatus sit felix vel non
v felicitas possit [illegible] vite
v titulis felicis insit ad [illegible]
Quod [illegible] dicit aliquis actus [illegible] remaneat [illegible]
v felix sit transmutabilis a felicitate
v violenter quis transmutetur a felicitate
v distancia loci impediat felicitatem
v infortunium sit bene vel male
v felicitas et miserie opponantur [illegible]
[illegible] opponitur [illegible] miseria felicitati
v opponatur sit firme [illegible] firme bonis
v operaciones [illegible] virtute sint due felicitatis
v contrarie operaciones sint due contrarij
v [illegible] operaciones virtute sit constancia
v disciplinae sint [illegible] operacionibus virtutis
Utrum felix sit [illegible]
v felix dicatur [illegible]
v infortunia perturbat felicem
v perturbacio [illegible]
v felicitati sit finis [illegible]
v [illegible] amicorum [illegible] felicem
Utrum status [illegible] post mortem possit [illegible]
[illegible] et v [illegible]
v maior [illegible]
et [illegible]
v [illegible] ex [illegible]
v felicitas sit laudabilium
et [illegible] differat [illegible]
v honor sit [illegible]
v felicitas sit operacio [illegible]
v aliqua virtus sit [illegible] humana [illegible]
v [illegible] et [illegible] [illegible] vel
v [illegible]

[illegible] felicitatis
[illegible] explanatur
[illegible]
[illegible] ore
[illegible] humanis
[illegible]
[illegible] sfere
[illegible] si [illegible] a [illegible]
[illegible] negatur

[illegible] medio [illegible]
[illegible] secundi [illegible] ethice
Utrum convenienter dicatur virtutis de moralibus et intellectualibus
Utrum divisio virtutis intellectualis et moralis
v virtutem intellectualem sit alicuius [illegible]
v mos et consuetudo sint idem
v virtutem possit generari ex more
v virtutem possit generari ex operacionibus
Quod bonum est facere et maxime ea quibus est bonus
Utrum delectacio sit indifferens // et [illegible]
v omnem actionem et passionem sequatur delectacio //
v virtutes sint impassibilitates et quietes
v virtutem sit operacionem operativa
v ista diffinicio boni sit sufficiens
v delectacionum regulemus operaciones
v difficilius sit repugnare delectacioni
v ars et virtutem sint circa difficile
Utrum aliquis sine habitu iusticie possit iusta operari
v ex operibus possit relinqui aliquis habitus in operante
v habitus possit augeri
v sit tempus in augmento virtutis
v sit simile in arte et virtute
de bono virtutis
v sciencia prosit ad virtutem
v amicicia sit virtus
v aliquae passiones sint laudabiles
de sufficientia eorum que sint in anima
v passio sit in anima
v potencie preferantur a virtutibus
v virtus sit habitus
v in operacionibus et passionibus sit medium
Utrum medium virtutis sit medium
v medium virtutis sit in operacione ex timore
v sint plura media virtutis
v medium sit equaliter in omnibus virtutibus
v medium sit in arte
v ars [illegible] sit virtute
de quadam gigante de quo [illegible] dicuntur mira
Utrum ea que sit convoluta malicie sint [illegible]
v malus in genere sedeat malum in specie
v sermones particulares sint [illegible]
v verecundia sit laudanda
[illegible] qualitas sit habitus et disposicio
v distancia mensuretur [illegible] vel [illegible]
v magis nati simus ad delectaciones quam ad fugiendum eas
v minima malorum sint sumenda

Capitula tercii libri

Utrum operaciones [illegible] sint in [illegible] 3° [illegible] determinande
Quid sit involuntarium dictum [illegible]
Quid sit involuntarium [illegible]
v [illegible] involuntarium sit per ignoranciam
v idem sit operari per ignoranciam et operari
v omnis malus sit ignorans
v aliqua ignorancia sit vel ignorancia
v aliqua ignorancia sit peccatum
v constancia sit varians actum moralem
v circumstancia aliud faciat ad actum moralem
Videtur quod voluntarium insufficienter assignetur
v que sit impetu ire vel concupiscencie sit voluntaria
[illegible] sit virtus potencie vel plurium
[illegible] magis indicent mores quam elecciones
[illegible] et [illegible] operantur [illegible] voluntarie
[illegible] sint sub eadem genere
[illegible] sit [illegible]
[illegible] sit [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] sit [illegible]
[illegible] in posteriora et inferiora

V n
V ex ea
Utrum ex oitu s ... spiecatur malis
De obiectis et circa que est materia
V quod ex dicta distinctione patet quod sint bona et mala
V mediocritas sunt secundum proportionem virtutis
Ostenso debito dicitur de fortitudine
V fortitudo sit circa timidos
De distinctione fortitudinis
V fortitudo sit circa timores mortis
V fortitudo sit circa timores mortis que in bello
V fortitudo habeat aliquid actum quod in morte non est actus
Utrum fortitudo habeat extrema
V fortitudo sit una medietas
V omnia determinantur a fine
De speciebus fortitudinis et quod sit una specialis
V fortitudo ... dicitur de similibus moribus
V civilis fortitudo dicitur a vera fortitudine
V militaris fortitudo sit circa timores
V aliqua ponenda sit fortitudo furiosorum
V debemus ponere separatum modum fortitudinis ex spe
V ignorancia facias fortem
De sufficiencia horum modorum et quo modo accipiantur
Utrum fortitudo sit magis circa tristabilia quam circa audacias
V in actu fortitudinis sit delectacio
V fortis magis spernat mortem quam non fortis
Circa timores et militari fortitudine fiat mencionem
De distinctione continuacionis de fortitudine
Utrum temperancia sit virtus
V temperancia sit circa delectaciones
V aliquas delectaciones sit materia
V temperancia sit circa delectaciones
V omnes delectaciones secundum omnes sensus equaliter distent a temperancia
Utrum aliqua animalia non delectentur
V delectaciones secundum gustum et tactum sint similes
V temperancia sit vere circa gustum
V tactus ... et ... materia quedam
V sit delectacio tactus circa quam est temperancia
V temperancia sit una virtus
Quid sit concupiscencia
De divisione concupiscencie secundum communitatem et alios
V circa quas peccare est proprium
V in propriis concupiscenciis peccetur
V solum circa temperantiam sit in parva ...
V concupiscencia sit tristis
V sit possibile aliquem esse insensibilem
De modis intemperancie quod potest dicere
De sufficiencia ... modorum et quod potest in ea
Utrum delectacio sit involuntaria vicium
Capitula quarti libri
De ordine ... secundum inspicere prudencie ...
V de aliis ... et solo liberalitas debuit ...
Utrum liberalitas sit virtus
V liberalitas sit circa pecunias
V liberalitas sit magis in dando quam in accipiendo
V similibus dando sit indigentibus
Circa ... debeat dare liberalis
V non sit dare ex non liberalis
De superfluo quid sit
V dare delectabiliter ... [illegible]
V illi ... liberalia ... [illegible]

liber
liberalitas
V sit virtus
V quod medie ...
V virtus sit
V ... magnificencie ...
V ... liberalitas ...
V ... et ...
Utrum magnificencia
V magnificencia
V magnificus
V magnificus
Utrum magnificencia
V magnificencia
V magnificus
V Magnificus
V magnificus
V quod ab
V magnificus
De excessu
Utrum magnanimitas
V magnanimitas
V ... eis ...
V magnanimitas sit
V honor sit ...
V ... magnanimus sit ... quedam virtute
V ornatus virtutum ... honestis
V magnanimus ... eas
V ...
De ... temperancie
Quod ... magnanimitatis ... ad ...
... quod ... iudicet ... secundum magnanimitatem
V ... virtus ... et ...
V ... virtus ... sit distincta
V hec virtus sit circa ... ad ... una pars
V ... virtus moralis sit circa ...
V ... sit ... circa una passiones que ...
V ... sit virtus ...
V mansuetudo sit virtus ...
V mansuetudo magis declinat ad defectum et alter ...
Utrum ... amicicia aliquid ...
V ... quod sit circa ... sit una virtus
V amicicia sit virtus
V amicicia sit una virtus
V ad magnanimitatem ... et ...
V medietas ... esse ...
Utrum ... aliquid virtutis
V ... sit virtus
V ... sit virtus ...
... sit virtus ...
... virtus ... virtutes
... sit ...
... sit ... dicendum
... quid sit ... de ...
... sit ... turpe
... dicat ... de ...
... sunt ...
... possit esse ... virtus
... possit ... valeat
... dicitur aliquis ...
... sit ... esse

... medior
... sit
... ...
... ...
... ...

gomei [illegible] m

v[illegible] regime [illegible] sit aliq [illegible]

Utrum verecundia sit h[illegible] determinat[illegible]

Utrum verecundia sit virtus

de diffinitione verecundie

Utrum eadem sit verecundia et timor

Utrum verecundia in quibus etate conveniat

Utrum aliquid studiosus sit ex suppositione

Utrum de nemesi debuit determinare

Capitula quinti [libri] [illegible]

Utrum ad presens negotium pertineat tractatus de iusticia

de modo [illegible] [illegible]

An convenit assignare modos scientie potentie et habitus

An convenit [illegible] [illegible]

An [illegible] sit [illegible] et eligend[illegible]

An magis [illegible] iniustitie quam [illegible]

Utrum [illegible] iniustitie

Utrum [illegible] sunt

de [illegible] et [illegible]

Utrum lex [illegible] [illegible]

Utrum diffinitio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

An iusticia legalis sit [illegible]

Utrum [illegible] iusticia sit generalis [illegible] [illegible] theologi

An [illegible] iusticia sit virtus

An [illegible] iusticie sit [illegible] alterius

An bene comparet iusticiam hespero et lucifero

An sit circa alienum bonum

An aliqua iusticia specialis sit debita [illegible]

An unus actus inducat habitum

An qui lucratur [illegible] sit luxuriosus

An sit [illegible] de iusticia et aliis virtutibus

An convenit assignet [illegible] iusticie specialis

An idem sit esse bonum virum et bonum civem

An divisio iusticie sit conveniens

An [illegible] procedat in [illegible] et exemplis

de [illegible] [illegible] similitudinibus quas ponit

An medium iusticie sit medium rei

Quid sit iusticia et differentia

An iusticia sit [illegible]

De iusticia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male

An [illegible] [illegible] artis [illegible] [illegible]

An iusticia sicut alie virtutes sit medietas

An [illegible] sit de iusticie quam ponit [illegible] fortitudo

An iniusticia [illegible] sit magis iniusticia quam iniusticia

An ex quibus operibus [illegible] iniustus

An [illegible] intendat [illegible] iustum

An [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

An [illegible] debeat querere [illegible]

An ex una operatione [illegible] habitus moralis

An [illegible] iustum magis accedat ad [illegible] iusticie [illegible] dominatiuum

An divisio politici iusti quam ponit [illegible] et [illegible] [illegible]

An bene determinet iustum naturale

An [illegible] sit [illegible]

An [illegible] [illegible] sit [illegible]

An bene determinet legale iustum

An nullum iustum sit naturale [illegible] [illegible]

An [illegible] naturale sit dispensabile

An convenit procedat in [illegible] [illegible] distinguit

An sua determinatio sit [illegible] [illegible] [illegible]

An sufficienter [illegible] [illegible]

de tribus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

alterum ex [illegible] [illegible] ex malicia

An [illegible]

An [illegible] opus

An [illegible] distribuens [illegible] et [illegible]

An [illegible] sit iustus [illegible] iustum [illegible]

An [illegible] sit in potestate [illegible] iustum

An iustum sit in diis

De ordine [illegible] an sit conveniens

An epikeya sit iusticia

An lex debeat esse universalis

An epikeies sit [illegible]

An [illegible] ista sit superflua

An [illegible] [illegible] [illegible]

An [illegible] seipsum faciat iniuria [illegible]

An [illegible] sibi faciat iniustum

An iniustum pati sit aliquod malum

Capitula vi libri ethicorum 2

An intellectuales habitus sint virtutes

An [illegible] [illegible] intellectuales a moralibus

An divisio [illegible] sit sufficiens

An morales possint esse sine intellectualibus

An morales et intellectuales ad eandem pertineat [illegible]

An morales sint intellectualibus digniores

An omnes virtutes [illegible] sit [illegible]

An sufficiat determinare [illegible] [illegible]

An divisio quam ponit sit conveniens in species [illegible]

An scientificum et ratiocinativum unum [illegible] sit

Quare non potest [illegible] [illegible] scientificum

An [illegible] [illegible] ad [illegible] pertineat [illegible]

An [illegible] [illegible] sit [illegible] similitudinem

An [illegible] sint [illegible] [illegible] [illegible]

An [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indidit nature An vegetativum et sensitivum [illegible] esse [illegible] separentur An [illegible] [illegible] [illegible] corpori mediante [illegible] et [illegible]

An [illegible] sint [illegible] actus in [illegible] [illegible]

An [illegible] et [illegible] in appetitu sit [illegible]

An electio sit appetitus consiliativus

An bene et male [illegible] sit [illegible]

An [illegible] moveat [illegible]

An [illegible] possit esse [illegible] et utrum [illegible] [illegible] [illegible] possit fieri

De [illegible] virtutum intellectualium

de ordine procedendi

de sufficientia [illegible] virtutum intellectualium

Utrum [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicentibus [illegible]

de quadam [illegible] [illegible]

de [illegible] et [illegible]

de determinatione quam facit de scientia

Utrum [illegible] [illegible] lateant

An [illegible] sit [illegible] [illegible]

de [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

de [illegible] scientie

Utrum inductio sit [illegible] syllogismum

An bene vel male diffiniat [illegible]

Hic determinat de arte [illegible] [illegible] ix

de ordine [illegible] de differentiis artis

Utrum ars sit [illegible] [illegible] [illegible]

v. ...
v. ...
v. ...
v. natur...
v. prude...
v. prude...
v. sitiu ...
v. prudent sit ...
v. prudens sit in ... bonum
v. factio ... sui racione
v. prudens sit dispositio ... politica
v. tyrann ... prudens
v. ars sit virtus · v. prudens sit in opinione
v. prudentia possit esse obliuio
Quid sit intellectus secundum subiectum
v. intellectus ... sit ...
v. actus intellectus possit ...
v. intellectus sit in ... actus ...
v. intelligas ... et obscuritates
v. sit ponere ... intellectus ... ad intelligere
v. ... sit ... intelligentie ...
An d' sapientia debuit an ... aliis virtutibus intellectualibus ...
v. sapientia sit intellectualis virtutis · De sapientia quid sit
v. methaphisica sit ...
v. sapientia sit ...
v. sint plures prudentie · v. prudentia sit in animalibus
v. sapientia sit ... · v. prudentia sit divina
v. sapientia sit ... · De scientia quid sit
An prudentia sit magis ... quam ...
v. prudentia et politica sit idem habitus
De divina prudentia · v. lex positiua sit architectonica
v. prudentia sit ... quam sit ...
v. iuuenes possunt esse prudentes
An iuuenes possunt esse mathematici
v. divina ... et sit ...
de ... et ... prudendi et ...
De ... tractatus
v. ... sint intellectuales ...
An eubulia sit eustochia
An eubulia sit opinio
de diffinicionibus eubulie
An sit ... quod prudens ... virtus
Quod distinguitur synesis ab aliis habitibus
An synesis precedat prudentiam
An gnome sit virtus
An sit virtus iudicium
de comparacione ... gnome ad synesim
de ... virtutum ...
v. prudens et ... sint ...
v. ... dicte prudentie
v. sapientia et prudentia sint ... virtutes ...
An sapientia et alie species ... sint utiles
v. sine prudentia possit esse ... humana vita
v. virtutes intellectuales sint ... quod ...
... morales alia ...
v. ... virtutes sint ...
de quatuor bonis ...
v. morales virtutes ...
v. ... sit quarta ...
v. prudentia sufficiat ad opera ... vite
De ... motiva
v. malicia faciat ... · ...
v. sit ... virtutes ... ad morales ...
v. habitus morales ... sint ...
v. virtus moralis sit ... prudentia
v. ... sint ...
Ad quid indigeant ... morales prudentia

...
... gratia ...
... quam
P... ad ... Capitula vii
v. ... libri vii
v. ... sit ...
v. virtutes sint ...
v. virtutes sint ...
v. ... divina virtutes
v. bestialitas sit cum bestialitate
De modo procedendi circa continentiam
v. sciens ... opinione
v. opinione sit ... in continente
v. prudens possit ...
v. tyrannus ...
v. ... disputet ...
v. ... sit ...
v. continentia et incontinentia ...
quorum sit moralis
An sit ...
v. sit ...
v. sit ... continente
An solucio ... sit ...
An ... ratione
de ... solucionibus ...
de ... ignorancie ... continente
quis sit ...
v. ... incontinens
De diuisione delectabilium ...
An incontinentia ... et malicia
v. incontinens sit vituperabilior ...
An sint tractat de bestialitate
An ... delectabilia
v. appetitus ... sit ...
v. incontinentia sint ... est ... est
de ... bestialitate
v. quibus ... incontinentes
v. ... de bestialibus ...
An sint ... istis
v. incontinentia ... sit ... incontinentia sit ...
v. ira audiat rationem
An ira sit ... concupiscentia
v. ... sit ... iniustus ...
v. aliquis ... iniuriatur
v. quod non est in aliquo et non ... possit corrumpi
de diffinicione habitus ... tyrannie
v. ... debuit ... ad ...
v. ... electionem delectacionum
v. ... continentes ad continentem
An ... sit ...
De ... incontinentie ... malicia
Quod ... et ...
v. lateat malicia
v. ... sit peior ...
v. ... sit ... v. malicia corrumpat ...
De solucione ... et argumentorum
v. ... sit ...
v. ... et tyrannia differat
v. prudens possit esse continens
v. ... possit esse continens
... plus ... incontinentie
... tamen ... et ita ...
U... de electione pertineat ad ethicam

De . karoibus ac h[illegible]

v. de delectacione in primo lo[co]

v. tamen in decimo libro de delectacione . sit det[illegible]

v. nulla delectacio sit bona

v. delectaciones sint bone

v. delectacio sit optimum

De . litteralibus obiectionibus contra quas disputat

v. delectacio sit superhabundancia

v. aliqua sciencia sit prava

v. felicitas sit simul cum delectacione

v. omnia appetunt optimum

An delectaciones corporales sint bone

v. tristicia sit vere mala

v. delectaciones per vere existant bone per accidens

v. bene assignet assignare vel . ac per accidens delectacionis

v. delectaciones spirituales sint appetendas corporales

v. nec semper eligit simul delectacio

v. deo opperat delectacio

Post . hec de amicicia

de ordine et nomine cuius g tractat ey

v. amicicia sit virtus

v. amicicia sit necessaria ad humanam vitam

v. amicicia sit similitudo

v. amicicia naturalis sit cum amicicie in aliis

v. amicicia dicatur vivere cum omnibus sint perfectus

v. semper actus boni vel apparens

De . divisione amicicie — magis quam honesti

v. amicicia utilis et delectabilis sit per accidens

De subiecto amicicie — amicus

v. amicicia dicatur delectabilis per silinez advaz

De . differencia inter amatorem et amatum

v. amicicia utilis sit permanencior amicicia delectabili

v. epiiekes possit esse amicus pravo

v. vera amicicia sit intransmutabilis

v. alie amicicie sint copulere

Utrum amicicia sit per habitum et actum

v. separacio locorum dissolvat amiciciam

v. senium impediat amiciciam

v. virtus possit vivere solitarie

v. amicicia sit passio vel habitus

v. ad plures possit habere veros amicos

v. amicicia utilis proponenda sit amicicie delectabili

v. que sint in dignitatibus habeant dissatis amicicias

v. super excellenti quis possit esse amicus

Utrum tractare . iam amicicie superhabundancie pertineat ad proportionem

v. penes aliquod officia diversificetur aliqua amicicie species

v. vite species amicicie compleatur in dictam tres

v. sit alia virtus prius et filius

v. superiorum et excellentum sit magis amare

v. distancia solvat amiciciam

v. equalis dignitatis sit prima amicicia

v. amicum oporteat velle maxima bona

Utrum amicicie sit magis amare quam amari

v. proprie videantur esse amari et honorari

v. amicus per amicos debeat mala facere

De amicicia malorum an vere dicatur

v. amicicia possit esse ex contrariis

v. amicicia sit circa idem iusticie

v. naturaliter sit antiqua amicicia

v. pollitice ordinetur ad et ad offensus et ad delectabile

v. proficia sint sub pollitica

[illegible] — pollitica

[illegible] cum filiorum ad

[illegible] similis perfectas

[illegible] opere

v. [illegible]

v. [illegible] in regum

v. [illegible] regum dicatur

v. [illegible] monarchia sit naturalis

v. in transgressionibus pollitica possit esse amicicia

De divisione amicicie in pollitica et naturalem

v. quomodo assignet tres naturales amicicias sit per naturam — fraterna et uxoria

videtur quod melius quod est prius

est in filio et non diligit ipso aliquis sui

v. parentes plus diligant filios quam eis ipsos

v. amicicia fratrum sit naturalis

Utrum coniugium sit naturale

v. coniugium virum ad unum sit naturale

v. indivisibilitas coniugii sit naturalis

v. in amicicia possit fieri accusacio

v. ridiculosum sit conquestio de delectabili

De divisione amicicie quam ponit

de ostensione sui proprii intencionis 3

v. inter dantes et accipientes possit fieri accusacio

v. aliquod accusaverit . vel de sit in amicicia in equalibus

tamen quam sit fundata super utile

v. amans superiore propter utile possit dici amicus

v. possit fieri recompensacio impediendi honorem

v. pater possit sufficere recompensacio

v. pater unquam possit abnegare filium quam e contra

In omnibus ac dissimilibus — Capitula viii libri ethicorum

De dissolutione librorum amicicie

v. in amicicia possit esse una cum uniis mensura

v. mensurare datum sit dante

v. prehabens sit dans

Utrum non semper sit obediendum patri

v. amico magis sit subveniendum quam bono

v. beneficio sit magis ~~subveniendum~~ satisfaciendum

v. possit fieri commensuracio et regula ad omnia ita

v. omnia sint patri reddenda

circa primam partem monet tamen principaliter

De tribus conceptibus in quibus salvatur amicicia

v. amicicia possit esse ad se ipsum

v. virtus et studiosi sit mensura

v. qui declinat a virtute sit aliquis factus

v. viciosus non sit inpenitibilis

v. in anima possit esse aliqua pugna

v. pugna sit in anima boni

v. aliquis velit se non esse

v. peccatum possit esse causa pugne in anima

v. malus velit convenire alteri

Utrum benivolencia sit virtus

v. benivolencia sequatur amorem

v. sit differencia inter amacionem et benivolenciam

v. delectacio per visum non sit principium amoris quam concupiscencia

v. benivolencia sit in amicicia utilis

Utrum concordia sit homodoxia — per nore

v. concordia sit pollitica — vel contraria possit esse

Utrum beneficiencia sit virtus — quare est debitor sit [illegible]

v. eadem beneficiencia sit in omnibus amiciciis

v. deliceo plurium divinum ad beneficiata [illegible] diligit

V. sine more esse virtutem
V. virtutes plures diligere
V. ... habere ...
Utrum ... in
V. ... amicitie
V. omnes laudant ... et ...
V. ... debeat ... aliquis ... delectatio
V. felix indigeat ... et adversitatem
V. operatio sit in ...
V. opus ... magis conveniat quam ...
V. amici ... contineat operationem felicem
V. unde moris ... ex additionibus adveniunt
V. omnes appetant ... vivere
V. anima perficiat omnes operationes suas
V. ... sint hic plures ... amicos
V. in amicitiis delectabilibus ... esse plures amicos
V. in amicitia honesti ... plures amicos
V. ... debeant fieri ... de amicitia pollutione
V. de ... ... homines possit ... educere
Utrum amicorum presentia ... sit delectabilis ... sit deo
V. presentia amici in infortuniis ... sit consolativa
V. presentia amici sit mixta ... et contristativa
V. ... mixta ... delectatio
V. ad bonas fortunas sit magis amici vocandi
V. ab bonas fortunas ... amici ... non vocati
V. in ... magis ... amicorum delectatio ... et quod ...
ponit ... de ... materie
V. hic sit ... amicorum ... libri de
Post hec de delectatione ... libri
V. ... de delectatione pertineat ad ...
V. debemus ... felicitate determinare de delectatione
V. delectatio magis ... appetitur quam ...
Quid ... ad ... ... de ...
V. delectatio operis virtutis ... delectationibus
Utrum delectatio sit ... eligibilis ... eligibilis
V. ... valeat
Videtur quod ... valeat
V. intellectus ... ... esse
... ...
V. ... bonum ... sit ... magis
Utrum esse bonum sit ...
V. ... bonum sit determinatum
V. delectatio sit ... determinatum ... non
V. delectatio sit motus
V. delectatio sit generatio ... sensus
Utrum delectationes ... sint ... delectationes
V. delectationes ... bonum ... eligibiles
V. delectationes bonorum et malorum differant specie
V. delectatio sit in tempore
V. visio sit ... ... an
V. ... motus durent ...
V. in ... ... sit delectatio
V. in ... possit esse delectatio
V. opus perficiat delectationem
An ... ... sit delectatio
An ... possit ... delectari
An omnes appetant delectationem
An delectatio sit ... operationem
An delectatio ... ab opere

... operationem
... delectatio ... operationem
... ... delectatio ... ... et
An ... sint ... a delectationibus ... ...
An ... ... sit ... aliqua
An homo ... ... delectatione ... aliud
An delectationes ... sit ... homines et ... meliores
An ... sit delectatio
An ... sit ... libri
Hic determinat de contemplativa felicitate
An felicitas sit contemplativa ... operationes
... hic debuit ... ...
... felicitas contemplativa sit ... operatio ...
... felicitas contemplativa sit ... ...
... ... sit ... ...
... et sufficiens ... quantum ... pot
... opus contemplationis ... continuum ... ...
... contemplatio sit delectabilissima ...
An ... delectatio sit ... delectatio ...
An delectationes ... ...
An ... delectationes ... ...
Demum ... ...
An contemplatio ... sit sufficientissima ... ...
An ... contemplatio sufficit ... ...
An contemplatio ... sit ... delectabilis
An contemplatio ... sit ... ...
De ... moralium ... ... delectabilis ...
An virtutes morales sint ...
An felicitas contemplativa ... ...
An ... ... contemplatio sit melior ...
... ...
intelligentie ... ...
An ... sit optimum ... ... est
An ... sit ... ...
An felicitas ... sit ... ...
An ... prudentia ... ... virtutes morales
An ... moralis indigeat ... ...
An ... moralis ... sit ... ...
An ... ... contemplatio ...
An ... ... de ... esse ...
An ... ... sit ... ...
An ... ... sit ... ...
An ... possit dici felix sine operatione
An ... ... virtutes morales
An bestie possit esse felices ... felicitate
An ad felicitatem contemplativam ... ...
An ... ... sit ... ...
An ... opera ... ... sit ... ...
An deus habeat curam de ... ...
An contemplatio sit idem quod ...
An eadem contemplatio sit ... et ...
An contemplatio sit ... ...
An moralis ... sit ... ...
An ... ... possit ... studiosi
An ... de lege et pena sit ...
An ... ... morales
An ... penas ... possit ... ...
V. omnes indigeant lege
V. ... ...
An pene ... ...
Quid ... ...
V. ... ...
V. ... ... quod lex ... ab aliquo
... ...
V. ... ... leges ...

Sicut dicit ph[illegible] [illegible] magestu dicitur [illegible]

[illegible]

Utrum aliqua lex posit[iva]
Utrum lex sit eadem
Utrum politica sit
Utrum politica sit moralis
Utrum lex positiva sit ipsa politica vel ipsius pars
Utrum debuerit continuare hanc partem adiciendo
Utrum politica sit eadem rethorice
Utrum modus determinandi politicam secundum eos sit grecis
Utrum imperfecte dicentes sint dicendi sophiste
Circa istum nostra consumitur quia non apposuit intitulare tamen sit ultimum capitulum
Expliciunt questiones libri ethicorum et cum problematibus super eum editis Chervinum (?)

[illegible] medium [illegible] ... [illegible] moralia [illegible]

4

V. i. memore offi' bufons
R. bufoto' pleus delegi
V. ipliwom habui sest
Utra Veneste in
V. dedimt pend
V. ... laude
...

... muttat ogo
... delectas ingredat' oyona
Ad deum ... a delectaco ... ad
An tempus sint ... delectat' ... ... pnt
An ... sit ... aliqd
An ... ... delect' una ... ... aliud
An delectac' ... ... rcio...

An. ... omni ... sit delectac
An. ad possit ... delectari
An omnes appetat delectacio
An delectacio sit ... ...
An delectacio ... ... ab opone

... ... in ...
... fino ... ...
R. ... ... q̄d lex ... fino ... ab aquo
pudent ... ... sit ...
Ut de ... ... legett ...

Sicut dicit ph[ilosophus] [illegible] almagesti dicens [illegible]

disciplina hon[esti] [illegible] inquirit [illegible]

[illegible] **materia tangit** [illegible] ipsa [illegible]

[illegible] moralis aut [illegible] operationes

[illegible] bonitas [illegible] de honesto et

inhonesto. Et quia lex [illegible] inhonestum

[illegible] **almagestum** [illegible] stultitia [illegible]

in alieno [illegible] quia oportet quod sit circa honestum [illegible] moralis. Tertio

convenienter additur ad declarationem materie [illegible] quia moralis scientia non est disciplina circa operationes [illegible] **Finis autem tangit** [illegible] dicit in opere [illegible] ad movendum [illegible] quia dicit phil[osophus] quod finis intellectus speculativi est veritas [illegible] disciplina [illegible] ad opus [illegible] intellectus practici [illegible] delectationem [illegible] phil[osophus] quod maxime delectatur [illegible] intellectus [illegible] consideratione scientie [illegible] societas [illegible] solitudo [illegible] Victorinus in libro de architectura [illegible] neque in alienis [illegible] amicitia [illegible] civitate [illegible] **Utilitas autem** [illegible] est gratitudo apud homines [illegible] in honesto [illegible] Tullius quod scientia in nos [illegible] trahat et sua dignitate nos alliciat et sic [illegible] attingit honestum [illegible] phil[osophus] et Tullius [illegible] honesto [illegible] disciplina morali facit hominibus gratos [illegible] utilitas tangitur [illegible] apud homines [illegible] per disciplinam [illegible] scientia disciplina [illegible] intellectus pr[...]

Circa istud dictum occurrunt hic v. querenda. Primo utrum de moribus possit haberi aliqua scientia. Secundo supposito quod possit, queritur utrum de moribus sit scientia una. Tertio de subiecto eius scientie. Quarto de fine. Quinto de modo.

Circa primum sic proceditur. **Videtur** quod de moribus non possit haberi scientia [illegible] quia dependet a voluntate [illegible] libere utrumque operari potest [illegible] de moribus non [illegible] **Ad idem** [illegible] maxime [illegible] **Item** [illegible] scientia [illegible] ex libro [illegible] phil[osophus] [illegible] de moribus non potest scientia [illegible] **Item** [illegible] scientia est de [illegible] apud omnes [illegible] apud diversas gentes [illegible] non potest esse scientia. **Ad oppositum** [illegible] dividit [illegible] de ente quod est ab opere nature [illegible] de ente quod est ab opere nostro [illegible] scientia [illegible] de moribus non est scientia. **Item** de quo [illegible] et passiones [illegible] in qua determinatur [illegible] de moribus potest fieri scientia. **Ad primum dicendum** [illegible] sic est [illegible] et non [illegible] in demonstratione scientie [illegible] et corruptibilia [illegible] de moribus potest fieri scientia [illegible] **Ad secundum dicendum** quod scientia morum potest [illegible] ut doceat [illegible] non [illegible] valeat [illegible] ad doctrinam [illegible] **Ad tertium** [illegible] virtutes [illegible] **Ad 4m dicendum** quod mores plures qui veniunt ad usum moralem [illegible] apud diversos [illegible] in doctrina [illegible] determinata [illegible] ad nos et multa alia.

Circa secundum sic proceditur. **Videtur** quod disciplina moralis non cadit sub una scientia [illegible] una scientia [illegible] in partibus [illegible] subiecti [illegible] scientia [illegible] contemplativa et moralis [illegible] **Item** [illegible] scientia determinatur de passionibus [illegible] operationibus [illegible] duplicibus [illegible] contemplativus [illegible] **Ad** [illegible] in hoc primo celi [illegible] passionibus [illegible] una scientia [illegible] **Ad oppositum** [illegible] de moribus [illegible] in hoc libro [illegible] in quarto libro tractatus [illegible] tractatibus [illegible] felicitas [illegible] **Ad primum** [illegible] ex parte [illegible] una scientia [illegible] **Secundo dicendum** [illegible] moralis scientia [illegible] principiis moralibus [illegible] moralia [illegible] una [illegible] subiecti [illegible]

[illegible] et [illegible] [illegible] et auctor [illegible] regula [illegible] regimine [illegible] et [illegible]

[illegible] tadt in eius modi [illegible] esse medie [illegible] eligibiles [illegible]

O[illegible] [illegible]

O[illegible] [illegible]

C[illegible] [illegible]

Titulus aut hunc [illegible]

[illegible]

H[illegible] [illegible]

[illegible]

Omnis ars [illegible] similiter autem actus et electio [illegible] bonum quoddam appetere videtur [illegible]

Ideo bene enunciaverunt bonum [illegible] quod omnia appetunt [illegible]

[illegible]

Differentia vero quedam finium videtur. Hi quidem enim sunt operationes, hi vero preter has opera quedam. Quorum autem sunt fines quedam preter operationes, in hiis meliora existunt operationibus opera. Multis autem operationibus entibus et artibus et doctrinis multi fiunt et fines. Medicinalis quidem enim sanitas, navifactive vero navigatio, militaris autem victoria, yconomice vero divitie. Quecumque autem sunt talium sub una quadam virtute, quemadmodum sub equestri frenifactiva et quecumque alie equestrium instrumentorum sunt, hec autem et omnis bellica operatio sub militari, secundum eundem utique modum alie sub alteris. In omnibus itaque architectonicarum fines sunt desiderabiliores hiis que sunt sub ipsis; horum enim gratia et illa persequuntur. Differt autem nichil operationes ipsas esse fines actuum vel preter has aliud quid, quemadmodum in dictis doctrinis. Si utique est aliquis finis operabilium quem propter ipsum volumus, alia vero propter illum, et non omnia propter alterum desideramus (procedit enim sic in infinitum, quare esse vanum et inane desiderium), palam quoniam utique erit bonum et optimum. Igitur et ad vitam cognitio eius magnum habet momentum, et quemadmodum sagittatores signum habentes magis utique adipiscemur quod oportet. Si autem sic, temptandum est figuraliter accipere illud quid quidem est et cuius disciplinarum aut virtutum. Videbitur autem principalissime et maxime architectonice. Talis utique et civilis apparet. Quas enim esse debitum est disciplinarum in civitatibus, et quales unumquemque addiscere et usquequo, hec ordinat. Videmus autem et pretiosissimas virtutum sub hac existentes, puta militarem, yconomicam, rethoricam. Utente vero hac reliquis practicis disciplinarum [illegible]

[illegible]

... amabile et de talibus et ex talibus dicentes grosse et figuraliter verum ostendere et de hiis que ut frequenter et ex talibus dicentes talia et concludere. Eodem utique modo et recipere debitum est unumquodque dictorum; disciplinati enim est in tantum certitudinem inquirere secundum unumquodque genus in quantum rei recipit natura ... et mathematicum persuadentem acceptare et rethoricum demonstrationes expetere. Unusquisque autem iudicat bene que cognoscit et horum autem est bonus iudex. Simpliciter autem qui circa omnia eruditus. Propter quod politice non est proprius auditor iuvenis; inexpertus enim est eorum que secundum vitam sunt actionum ... autem ex hiis et de hiis ... Amplius autem passionum secutor existens vane audiet et inutiliter, quoniam finis est non cognitio sed actio. Differt autem nihil secundum etatem iuvenis aut secundum morem iuvenilis ... secundum passiones vivere et persequi singula ... incontinentibus. Secundum rationem autem desideria facientibus et operantibus multum utique utile erit de hiis scire. Et de auditore et qualiter demonstrandum ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Et adhuc [illegible]

[illegible] ut ex ipsa vendicacione [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde [illegible] auditor [illegible]

[illegible] Deinde [illegible]

[illegible] Deinde [illegible] recapitulat [illegible]

[illegible] et auditor [illegible]

Dicamus autem resumentes quoniam omnis cognitio et electio bonum aliquod desiderat, quid est quod dicimus politicam desiderare, et quod omnium operabilium summum bonorum. Nomine quidem igitur a pluribus confessum est: felicitatem enim et multi et excellentes dicunt, bene vivere autem et bene operari idem existimant ei quod est felicem esse. De felicitate autem quid est ambigunt, et non similiter multi sapientibus reddunt. Hi quidem enim aliquid eorum quae manifestorum, ut puta voluptatem, divitias aut honorem, alii autem aliud; saepe autem et idem alter: aegrotans quidem sanitatem, mendicans autem divitias. Conscientes autem sibi ipsis ignorantiam eos qui magnum aliquid et super ipsos dicunt admirantur. Quidam autem existimaverunt praeter multa haec bona aliud quid secundum se esse, quod et omnibus his causa est essendi bona. Omnes quidem igitur perscrutari opiniones vanum fortassis est; sufficit autem eas quae maxime superficiales vel videntur habere aliquam rationem.

Dicamus autem resumentes [illegible]

[illegible]

Non lateat autem nos quoniam differunt qui a principiis et qui ad principia sermones. Bene enim et Plato dubitabat hoc et querebat utrum a principiis vel ad principia est via, quemadmodum in stadiis ab athlothetis ad terminum vel e contrario. Incipiendum quidem enim a cognitis. Hec autem dupliciter sunt: hec quidem enim nobis, hec autem simpliciter. Forte igitur nobis incipiendum a nobis cognitis. Propter quod oportet consuetudinibus duci bene eum qui de bonis et iustis et totaliter civilibus auditurus est sufficienter. Principium enim quia; et si hoc appareat sufficienter, nihil addet propter quid. Talis autem habet vel suscipiet utique principia facile. Cui autem neutrum existit horum, audiat que Hesiodi sunt: Iste quidem optimus omnium qui ipse omnia intellexerit. Bonus autem rursus et ille qui bene dicenti obedit. Qui autem neque ipse intelligit neque alium audiens in animo ponit, hic autem inutilis vir.

Non lateat [illegible]

[illegible]

Bonum autem dicitur et in eo quod quid est et in quali et in ad aliquid. Quod autem per se et substantia prius natura et quod ad aliquid [illegible] et accidenti. Quare non erit communis utique super hec idea. Amplius autem quoniam bonum equaliter dicitur enti, etenim in eo quod quid dicitur ut puta deus et intellectus, et in quali virtutes, et in quanto mensuratum, et in ad aliquid utile, et in tempore tempus, et in loco dieta, et alia talia; manifestum quod utique non erit commune quid universale et unum. Non enim utique diceretur in omnibus predicamentis, sed in uno solo. Amplius autem quoniam eorum que secundum unam ideam una et scientia, et bonorum omnium esset utique una quedam scientia

[illegible]

[illegible] Dein [illegible] [illegible] audiendum [illegible]

[illegible] Dein [illegible]

[illegible]

[illegible] ad [illegible] et [illegible] possit [illegible] [illegible] ab alio et si a se non possit [illegible]

Nota ut dicitur in [illegible] bonum est et felicitas non in voluptate [illegible] quod vi-
tis quam expressime est speculatio quod delectatio et quietissima voluptas. Ideo et vita diligenda volu-
ptuosa. Item [illegible] excellentes et quae minus delectabilis sunt et quae [illegible] est et [illegible] quae
[illegible] speculatio quod [illegible] speculatio vide [illegible] vita [illegible]
adipisci [illegible] ut [illegible] in puritate sunt philosophia pacium [illegible]
[illegible] cum ut excellentem et [illegible] [illegible] vite [illegible]
hec [illegible] vide [illegible] et [illegible] vide [illegible]
[illegible] in [illegible] Et autem [illegible] quod et [illegible]
[illegible] ut [illegible] et [illegible] ut [illegible]

10

[illegible] et appetentium honoris [illegible] et in virtute [illegible]

secundum hos viri meliores. Fortitudo autem et temperantia [illegible] vite hac [illegible]

[illegible] et [illegible] et dormire [illegible] virtutes et non [illegible]

et cum hoc mala pati et infortunia [illegible] sed autem vivencies nullus utique felicita-

tabit nisi [illegible] custodiat [illegible] Sufficiunt enim [illegible]

Tertia autem est contemplativa [illegible] in sequentibus faciemus. Pecuniosa autem

violenta quedam est, et divicie non sunt quod queritur bonum. Utiles enim [illegible]

magis quam prius dicta sunt [illegible] utique existimet [illegible] diliguntur [illegible] autem

[illegible] composita sunt. Hec autem relinquantur.

Nos autem dicamus [illegible]

[illegible]

[S]icut aut' natē et cōe [illegible] non [illegible] predica[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quedā [illegible]
[illegible] in egritudine aut medicinal' [illegible] aut [illegible] [illegible] aliquid
a volut dicē [illegible] vniuersis fiet in [illegible] homine vno et eade rō est [illegible]
[illegible] nil differet [illegible] [illegible] quod bonū [illegible] quod [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] quod diuinū est corpi [illegible] dicit [illegible] videntur
pittagora dicē [illegible] ponētes in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] aliq sit [illegible] [illegible]

Bonum autem dicitur [illegible]

[illegible]

[illegible]

4a [illegible]

His autem que dicta sunt dubitacio quedam subapparet propter non de omni bono ser-
mones dici et sic dici autem secundum unam speciem que secundum se persequuntur et dilec-
ta, factiva autem horum vel conservativa aliqualiter, vel contrariorum prohibitiva
propter hec dici et secundum modum alium. Palam igitur quod dupliciter utique dicentur bona,
et hec quidem secundum se ipsa, altera autem propter hec. Separantes igitur a conferentibus que secundum
se ipsa intueamur si dicuntur secundum unam ideam. Secundum se ipsa autem qualia ponet aliquis utique?
Vel quecumque solitaria persequuntur, ut puta sapere et videre et voluptates quasdam et honores;
hec enim et si propter aliquid persequimur, tamen secundum se bonorum ponet utique aliquis. Vel
neque aliquid preter ideam? Quare vanum erit. Si autem et hec sunt eorum que secundum se ipsa, ra-
tionem in omnibus ipsis eandem apparere oportebat, quemadmodum in nive et cerusa
eam que albedinis. Honoris autem et prudencie et voluptatis alie et differentes rationes
sunt ita secundum quod bona. Non est ergo bonum commune quid secundum unam ideam. Sed qualiter
utique dicuntur? Non enim assimilantur a casu equivocis. Sed certe ei quod est ab uno vel
ad unum omnia concurrere, vel magis secundum analogiam? Ut enim in corpore visus, in anima
intellectus, et aliud utique in alio. Sed hec quidem forte dimittere nunc.
Certificare enim de ipsis alterius erit philosophie magis proprium. Similiter autem et de idea. Si
enim et est unum quod communiter predicatur bonum vel separatum quid ipsum secundum se ipsum,
palam quod non utique erit operatum neque possessum homini. Nunc autem tale aliquid queritur.
Forte autem videbitur alicui melius esse cognoscere ipsum ad possessa et
operata bonorum. Velud enim exemplar hoc habentes, magis sciemus et que nobis
sunt bona, et si sciamus adipiscemur ipsa. Probabilitatem quidem igitur habet
sermo, videtur autem a scienciis dissonare. Omnes enim bonum quoddam appetentes et
quod indiget inquirentes derelinquunt cognicionem ipsius. Et auxilium tale

121

omnes artifices [illegible] et [illegible] inquirunt [illegible] inutile autem et quod
[illegible] ipsum bonum et qualiter magis medicus et magis utilis erit qui ideam
contemplatus est [illegible] videtur quod neque [illegible] medicus [illegible]
que bonum [illegible] aut forte [illegible] quamque [illegible] medicare et [illegible]
igitur intantum dictum sit [illegible]
His autem que dicta sunt [illegible]

[illegible]

Ratio 3a [illegible]

Duo

analogia

ultima

[illegible]

[illegible]

Rursum autem redeamus ad quesitum bonum, quid utique sit. Videtur quidem enim aliud in alia operatione et arte esse. Aliud enim in medicinali et militari et reliquis similiter. Quid igitur uniuscuiusque bonum? Vel gratia cuius reliqua operantur. Hoc autem in medicinali quidem sanitas, in militari vero victoria, in edificativa autem domus, in alia vero aliud, in omni autem actione et prohairesi finis. Huius enim gratia reliqua operantur omnes. Quare si quis operabilium omnium est finis, hic utique erit operatum bonum. Si vero plures, hii. Transcendens utique sermo ad idem pervenit. Hoc autem adhuc magis temptandum explanare. Quoniam autem plures videntur fines, horum autem eligimus quedam propter alterum, utputa divitias, fistulas et omnino organa, palam quoniam non sunt omnes perfecti. Optimum autem perfectum quid videtur. Quare si quidem est aliquod solum perfectum, hoc utique erit quod queritur. Si autem plura, perfectissimum horum. Perfectius autem dicimus quod secundum se persequendum eo quod propter alterum, et quod nunquam propter aliud eligibile eo quod et secundum se et propter hoc eligibilibus. Et simpliciter utique perfectum quod secundum se eligibile semper et nunquam propter aliud. Tale autem felicitas maxime esse videtur. Hanc enim eligimus semper propter ipsam et nunquam propter aliud. Honorem vero et voluptatem et intellectum et omnem virtutem eligimus quidem et propter ipsa; nullo enim adveniente eligeremus utique unumquodque. Eligimus autem et felicitatis gratia, per hec suscipientes felices fore. Felicitatem autem nullus eligit horum gratia, neque omnino propter aliud. Videtur autem et ex per se sufficientia idem accidere. Perfectum enim bonum per se sufficiens esse videtur. Per se sufficiens autem dicimus non ipsi soli viventi vitam solitariam, sed et parentibus et filiis et uxori et amicis et totaliter civibus, quoniam natura civile homo. Horum autem assumendus terminus quis; extendenti enim ad parentes et progenitos et amicorum amicos in infinitum procedet. Sed hoc quidem rursum perscrutandum. Per se sufficiens autem ponimus quod solitarium eligibilem facit vitam et nullo indigentem. Tale autem felicitatem existimamus. Amplius autem omnium maxime eligibilem non connumeratam; connumeratam autem manifestum quod eligibiliorem cum minimo bonorum. Superabundantia enim bonorum fit quod apponitur; bonorum autem maius eligibilius semper. Perfectum utique quoddam et per se sufficiens felicitas, operabilium existens finis.

13

Rursus autem [illegible] felicitatis [illegible] residua [illegible]

[illegible] et quia fecerat digressionem [illegible] intendit [illegible]

[illegible] est ad quesitum bonum quod est felicitas [illegible] complete [illegible]

Idem de [illegible]

[illegible] felicitas [illegible] ad quam [illegible]

[illegible]

Et est dicendum [illegible] est [illegible] bonum. Et [illegible]

[illegible]

[illegible] virtutes [illegible]

[illegible] contemplativa [illegible] felicitas [illegible]

[illegible] Sed dicendum [illegible]

[illegible] Ad [illegible]

[illegible] Ad vi dicendum [illegible] virtutes [illegible]

delectent suos possessores [illegible] delectationem [illegible]

[illegible]

Medio prima [illegible] ... duo optima ... [illegible]

... [illegible] ... felicitas ... [illegible]

... aliud diligat ... [illegible] ... distinguendo ... [illegible]

... aliud ... alia ... [illegible]

... [illegible] ... virtutes ... [illegible]

... perfectum ... [illegible]

... [illegible] ...

... intellectum ... [illegible] ...

... [illegible] ...

... beatitudo est perfectum bonum ... [illegible]

... felicitas ... [illegible] ...

... perfectum bonum ... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... sufficiens ... felix ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... nobilitas ... [illegible]

... perfectum ... felicitas ... [illegible]

... nobilitatis ... [illegible]

... [illegible] ...

... perfectum ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... perfectum ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ... felicitas ... [illegible]

... est per se sufficiens ... felicitas ... [illegible]

... [illegible] ... per se sufficiens ... [illegible]

... [illegible] ... per se sufficiens ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... sufficientia ... [illegible]

... [illegible] ... sufficit ... [illegible]

... per se sufficiens bonum ... [illegible]

... felicitas ... [illegible] ...

... [illegible] ... contemplativa ... [illegible]

... [illegible] ... felicitatem ... felicitas contemplativa ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ... intellectus ... [illegible]

... felicitas ... Item ... nobilibus actibus ... [illegible]

... [illegible] ... nobilissimum

sunt quos perficit contemplativa, ergo civilis est magis bona, ergo contemplativa [illegible]
magis est eligenda, et melius est ... [illegible] ... sed contemplativa felicitas [illegible] Item quod nobilioribus
[illegible] separat, quibus nulla inest similitudo [illegible] sed contemplativa melior [illegible] civilis felicitas [illegible]
[illegible] admixta aliqua permixtio [illegible] operibus [illegible] administret [illegible] omnes [illegible]
circumstantias, sed contemplativa non administret [illegible] nullis [illegible] contemplativa [illegible] aut nobilius
est et magis eligendum, ergo etc. Praeterea id quod ordinatur ad aliud [illegible] non est [illegible] ad ... (adaptandum ordinatur) 14
aliud ordinatur, sed civilis felicitas ordinatur ad contemplativam, quia non ordinatur in aliud in quantum
activa, ut in x° huius probat, ergo contemplativa melior [illegible]. Praeterea sicut se habent [illegible] ita et finis [illegible]
sed sicut in [illegible] et philosophus [illegible] contemplativa sunt nobiliores aliis operationibus [illegible]
ergo et felicitas contemplativa, quae est earum finis, melior est civili, quae est finis aliarum. Contra
hoc dicit, quod de bono in se deducto magis [illegible] et [illegible] possidere, sed felicitas civilis ... notandum hoc
civilis est bonum deductum in [illegible] est [illegible] operatio civilis, quibus aliis operatur, contemplativa
aut est [illegible] solitaria, ergo civilis est melior. Praeterea [illegible] [illegible] contemplativa
et bonum civile [illegible] bonum [illegible] sed felicitas civilis est bonum [illegible] et civilis contemplativa
aut [illegible] ergo civilis melior. Praeterea in maioribus [illegible] quia [illegible] plura instrumenta [illegible]
[illegible] in [illegible] actionem et passionem, sed felicitas civilis est ad influentiam plurium
quam contemplativa, et [illegible] ergo civilis [illegible] Solutio. Dicendum quod aliquid
dicitur melius [illegible] aut quia [illegible] contemplativa melior est et [illegible]
[illegible] et [illegible] secundo [illegible] bonum finis [illegible] aut bonum
quod est ad finem [illegible] loquendo contemplativa melior est [illegible] diligere melius est eo
quod [illegible] diligere [illegible] loquendo [illegible] ordinatur ad contemplativam [illegible]
[illegible] inductas. Et plures [illegible] in theologia de activa vita et contemplativa, et eo
[illegible] et [illegible] per [illegible] rationes. Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] quod sit eligibile, non connumerata, et [illegible] concluditur ex [illegible] [illegible]
[illegible] solitaria eligitur, [illegible] quod non connumerata [illegible] eligitur, et istud est magis
eligibile [illegible] est optimum [illegible] concluditur [illegible] sed [illegible] sit eligibile felicitas non connumerata
aliis [illegible] magis est eligibile [illegible] bonorum [illegible] Et hic dicit connumerata aut [illegible]
sit [illegible] magis eligitur, sed eo quod appositum est ad felicitatem, fit superabundantia
bonorum [illegible] magis bonum, ergo etc. Sed videtur hoc esse falsum, quia quod
[illegible] ad aliud, [illegible] additum, non facit ipsum magis eligibile, sed [illegible]
[illegible] ad felicitatem, ergo additum non facit ipsam magis eligibilem. Praeterea perfectum [illegible]
... [illegible] additio, sed felicitas est perfectum bonum, ut [illegible]
bonum [illegible] additio [illegible] quod dicit. Praeterea [illegible] in [illegible] consolatione [illegible] beatitudo est [illegible]
bonorum aggregatione perfectus, sed omnibus bonis non est additio aliquorum [illegible] felicitati. Praeterea [illegible]
addatur [illegible] bonum [illegible] illud est finis, [illegible] ad finem [illegible] finis [illegible] ordine [illegible]
duos fines, quod est impossibile [illegible] ad finem [illegible] aut non [illegible] finem, ergo est sufficiens
finis [illegible] Et [illegible] in [illegible] topicorum [illegible] duo bona non sunt magis eligenda quam unum
[illegible] sicut sanitas et medicina. Solutio. Dicendum quod de essentia
felicitatis non sunt exteriora bona, et [illegible] magis bona, quia
[illegible] exterioribus bonis [illegible] ... [illegible] bonum, sed exteriora [illegible]
honor et bona [illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] felicitas civilis est bonum
[illegible] et [illegible] bonum exterius additum [illegible] facit ipsam magis
bonam [illegible] felicitas, et bonum
[illegible] Ad [illegible] quia [illegible]
civilis [illegible] Ad secundum dicendum, quod non est [illegible]
[illegible] bona et [illegible] Ad tertium dicendum, quod [illegible] debet [illegible]
quod [illegible] bona [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod illud bonum additum [illegible] ad finem, et non [illegible]
[illegible] ad finem [illegible] Undecimo dicit
melius [illegible]
perfectum [illegible] felicitas [illegible] ad [illegible]
[illegible] operationum [illegible]
[illegible] non connumerata eligibile [illegible]
[illegible]

Sed forte felicitatem quidem et optimum dicere confessum quid videtur. Desideratur autem quid est manifestius adhuc dici. Forte utique fiet hoc si sumatur opus hominis. Quemadmodum enim tibicini et statuifice et omni artifici et quorum est opus aliquod et actus, in opere videtur bonum esse et bene, ita utique et homini si est opus aliquod ipsius. Utrum igitur tectonis quidem et coriarii sunt opera quedam et actus, hominis vero nullum est, sed ociosum natum est? Vel quemadmodum oculi et manus et pedis et universaliter unius cuiusque particularum videtur aliquod opus, ita et hominis preter hec omnia ponet aliquis opus aliquod? Quid igitur hoc utique erit? Vivere quidem enim commune videtur et plantis, queritur autem proprium. Separandum igitur nutritivam et vitam augmentativam. Sequens autem sensitiva quedam utique erit. Videtur autem et hec communis et equo et bovi et omni animali. Relinquitur utique operativa quedam eius quod rationem habentis. Huius autem hoc quidem ut bene persuasibile rationi, hoc autem ut habens et intelligens.

Dupliciter autem et hac dicta, eam que secundum operationem ponendum; principalius enim hec videtur dici. Si autem est opus hominis anime operatio secundum rationem vel non sine ratione, idem autem dicimus opus genere huius et huius studiosi, quemadmodum citariste et studiosi citariste, et simpliciter utique hoc in omnibus apposita secundum virtutem excellentia ad opus; citariste quidem enim citarizare, studiosi autem bene. Si autem sic, hominis autem ponimus opus vitam quandam, hanc autem anime operationem et actiones cum ratione, studiosi autem viri bene hec et optime; unumquodque autem secundum propriam virtutem perficitur. Si autem sic, humanum bonum operatio fit secundum virtutem. Si autem plures virtutes, secundum optimam et perfectissimam. Amplius autem in vita perfecta. Una enim hirundo ver non facit nec una dies. Sic utique nec beatum et felicem facit una dies nec paucum tempus. Circumscribatur quidem igitur bonum ita. Oportet enim forte figuraliter dicere primum, posterius autem rescribere. Videbitur autem omnis esse producere et coarticulare bene habentia figuratione; et tempus talium inventor vel cooperator bonus esse. Unde et artium facta sunt additamenta; omnis enim est apponere quod deficit. Reminisci autem et predictorum oportet, et certitudinem non in omnibus similiter exquirere, sed in unoquoque secundum subiectam materiam et in tantum in quantum proprium est doctrine. Etenim tector et geometra differenter inquirunt rectam. Hic quidem enim in quantum utilis est ad opus, hic autem quid est vel quale quid; speculator enim veri. Eodem utique modo et in aliis faciendum, ut non que operum sunt plura fiant. Non requirendum autem neque causam in omnibus similiter, sed sufficiens in quibusdam hoc quia demonstratum bene, ut et circa principia. Hoc autem quia primum et principium. Principiorum autem hec quidem inductione speculata sunt, hec autem sensu, hec autem consuetudine quadam, et alia aliter. Persequi autem temptandum unumquodque secundum quod nata sunt, et studendum qualiter determinentur bene. Magnum enim habent momentum ad sequentia. Videtur enim plus quam dimidium totius esse principium, et multa manifesta fieri per ipsum querendorum. Scrutandum quidem de ipso non solum ex conclusione et ex quibus sermo, sed et ex dictis de ipso. Vero quidem enim omnia consonant existentia, falso autem cito dissonat verum.

15

Sed patet et [illegible] requirit distractas felicitates [illegible] ex operibus [illegible]

[illegible]

[illegible] in dubitationem [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

... vegetativa ... separata ab ope humano ... [illegible]

... [illegible] ...

... felicitas civilis de qua in hoc quinto ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... virtutibus ... [illegible]

[illegible] ... virtutis ... [illegible]

[illegible] ... possit ... alias virtutes sine prudentia [illegible]

[illegible] ... felicitas ... operatio simpliciter ... [illegible]

[illegible] ... ex omnibus virtutibus ... sunt ordinata

[illegible] ... felicitas ... ordinata ad actum virtutis ... perficitur

virtutes ... [illegible] ... et que est ... [illegible]

[illegible] ... felix ... [illegible]

[illegible] ... vita ... [illegible] ... possit ... [illegible]

[illegible] ... felix ... felicitas ... [illegible]

et in tota vita sua ... felix ... [illegible]

[illegible] ... felicitas ... [illegible] ... prudentia ... [illegible]

[illegible] ... virtutis ... [illegible] ... et eligibile ... [illegible]

[illegible] ... virtutis ... [illegible]

[illegible] ... felicitas ... operacio prudentie ... [illegible]

[illegible]

Divisis itaque bonis tripliciter ... que circa animam pri-
ncipalissime dicimus et maxime bona ... operationes autem et actus ponimus circa animam. Qua-
re bene utique dicetur secundum hanc opinionem ... et posita a philosophis. Recte autem
et quia actus quidam dicuntur et operationes finis ... que circa animam fiunt bonorum et non
que extrinsecus. Consonat autem rationi et bene vivere et bene operari felicem. Fere enim bona
vita quedam est et bona operatio. Videntur autem et omnia que de felicitate quesita existere dicto.
His quidem enim virtus, his autem prudentia, aliis autem sapientia quedam videtur, his autem hec vel ho-
rum aliquid cum voluptate vel non sine voluptate. Alii autem et eam que exteriorum habundanciam coas-
sumunt. Horum autem hec quidem multi et veteres dicunt, hec autem pauci et gloriosi viri. Neutros
autem horum rationabile peccare in universis, sed unum aliquid vel et plurima dirigere. Dicentibus quidem igitur
omnem virtutem vel virtutem quandam consonans est ratio; huius enim secundum ipsam operatio. Differt autem forte non parum
in possessione vel usu optimum existimare ... puta dormienti ... et aliqualiter ociante; operationem autem non
possibile: operabitur enim ex necessitate et bene operabitur. Quemadmodum enim in olimpiadibus non opti-
mi et fortissimi coronantur, sed agonizantes (horum enim quidam vincunt), et eorum qui in vita bonorum
et optimorum operantes recte illustres fiunt. Est autem vita ipsorum secundum se ipsam delectabilis.
Delectari quidem enim animalium est, unicuique autem delectabile ad quod dicitur amator talis, puta
equus quidem amanti equos, spectaculum autem amanti spectacula; eodem autem modo et iusta amanti
iusta et totaliter que secundum virtutem amanti virtutem. Multis quidem igitur delectabilia adinvicem pugnant,
propter non natura talia esse; amatoribus autem boni sunt delectabilia que natura delectabilia. Talia autem que
secundum virtutem operationes. Quare et his sunt delectabiles et secundum se ipsas. Nichil autem indiget
voluptate vita eorum quemadmodum adiuncto aliquo, sed habet voluptatem in se ipsa. Et dictis enim
nullus est bonus qui non gaudet bonis operationibus; neque enim iustum aliquis dicet non gaudentem bona
operatione, neque liberalem non gaudentem liberalibus operationibus; similiter autem et in aliis. Si autem
sic, secundum se ipsas utique erunt secundum virtutem operationes delectabiles. Verum et bone et pulchre
et maxime horum unumquodque, si bene iudicat de hiis studiosus; iudicat autem ut diximus. Opti-
mum igitur et pulcherrimum et delectabilissimum felicitas. Et non divisa sunt hec secundum Deliacam
superscriptionem: Optimum et iustissimum, desideratissimum autem sanum esse; delectabilissimum
autem quo quis optat potiri. Omnia enim existunt hec optimis operationibus. Has autem vel
unam harum optimam dicimus esse felicitatem.

Divisis itaque bonis [illegible]

[illegible]

boeç

[illegible]

... quod est ... ad ... data ... [illegible] ... quia dicit ... [illegible]

... quod male ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible]

... felicitate ... [illegible] ... finis ... et dicit quidam ... [illegible]

... felicitas ... ratio ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible]

... ad antiquos ... [illegible] ... felicitate ... [illegible]

[illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible]

[illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible]

[illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible] ad secundum [illegible]

[illegible] Ad tertium dicendum [illegible]

[illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] Primum dicit [illegible]

[illegible]

Quia sunt tamen dubia, primum est de eo quod potest delectacio [illegible] in felicitate. Secundum est de diversitate delectabilium quam ponit. Tertium de tribus condicionibus quas attribuit felicitati. [illegible]

Circa primum [illegible] in felicitate non sit delectacio [illegible] passio [illegible] felicitas [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Ad quartum dicendum [illegible]

Circa [illegible] delectacio [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum [illegible]

[illegible]

Videtur autem et exteriorum bonorum indigens quemadmodum diximus. Impossibile enim vel non facile operari bona non potentem tribuere existentem. Multa quidem enim operantur quemadmodum per organa per amicos et per divitias et civilem potentiam. Quibusdam autem denudati coinquinant beatitudinem, ut puta nobilitate, prole, pulcritudine. Non enim omnino felix qui specie turpissimus est aut ignobilis aut solitarius et sine prole. Adhuc autem forte minus si cui filii pessimi sunt aut amici, aut boni existentes mortui sunt. Quemadmodum ergo diximus, videtur indigere et tali prosperitate. Unde in idem ordinant quidam bonam fortunam felicitati, quidam autem virtutem.

Unde et queritur utrum est discibile vel assuescibile vel aliter aliqualiter exercitabile, vel secundum quandam divinam partem vel etiam propter fortunam advenit. Si quidem igitur et aliud est deorum donum hominibus, et felicitatem deo datam esse, et maxime humanorum quanto optimum. Sed hoc quidem utique alterius erit perscrutationis magis proprium.

Videbitur autem et si non a deo missa est, sed propter virtutem et quandam disciplinam vel exercitationem advenit, divinissimorum esse. Virtutis enim premium et finis optimum videtur et divinum et beatum. Erit autem utique et commune multis. Possibile enim existere omnibus non orbatis ad virtutem per quandam disciplinam et studium. Si autem est ita melius quam propter fortunam beatum esse, rationabile habere sic, siquidem que secundum naturam ut possibile optime habere sic et nata sunt. Similiter autem et que secundum artem et omnem causam et maxime secundum optimam. Maximum autem et optimum committere fortune valde permissum utique erit. Manifestum autem et ex ratione quod queritur. Dictum est enim anime operatio secundum virtutem qualis quedam. Reliquorum autem bonorum hec quidem existere necessarium, hec autem cooperativa et utilia sunt organice. Confessa autem hec utique erunt et in principio. Politice enim finem optimum posuimus. Hec autem plurimum studium facit quales quosdam et bonos cives facere et operativos bonorum. Decenter ergo neque bovem neque equum neque aliud animalium nullum felix dicimus. Nullum enim eorum possibile est communicare tali operatione. Propter hanc autem causam neque puer felix est. Nondum enim operator propter etatem. Dicti autem propter spem beatificantur. Indiget enim quemadmodum diximus et virtute perfecta et vita perfecta.

[illegible]

Capitulum [illegible]

[illegible]

19

[illegible] felicitas [illegible] optima [illegible] [illegible]

[illegible] felicitas [illegible]

[illegible] beatus vel felix [illegible] felicitas [illegible]

[illegible] felix [illegible] paupertas [illegible] miseria [illegible]

[illegible] felicitas [illegible] felicitas [illegible]

[illegible] felix [illegible] felicitas [illegible]

[illegible] minores [illegible]

Circa istam vero questionem tria faciam

[illegible] felicitas [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

felicitas [illegible] a fortuna [illegible] a deo [illegible]

[illegible] operatio [illegible] virtutis [illegible]

Et dubitatur utrum [illegible] felicitas sit a deo. Et videtur quod sic [illegible]

[illegible]

20

ex actibus qui non sunt in felicitate neque brevitate neque parva
Et est [illegible] illud quod [illegible]
in quibus non sunt [illegible] operationes [illegible]
[illegible] operationes virtutis [illegible]
[illegible] vivere [illegible]
[illegible] possit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qua [illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

IEC

LVB

Aurea

Qd negligenti(a) hominu(m) scribendi
defectus comprehende(re) no(n) potui

Multe autem transmutationes fiunt vite et omnimode fortune et contingit maxime habundantem magnis calamitatibus incidere in senectute quemadmodum in heroicis de Priamo narratur. Talibus autem usum fortunis et finientem misere nullus felicitat. Utrum igitur nullum alium beatificandum hominum usque quo utique vivit, secundum Solonem autem debitum est finem inspicere. Si autem utique et ponendum ita, ergo et est felix tunc utique quando moritur. Vel hoc omnino inconveniens aliterque et dicentibus nobis operationem quandam felicitatem. Si autem non dicimus mortuum felicem, neque Solon hoc vult, sed quod tunc utique quis securum beatificabit hominem ut iam extra mala existentem et infortunia, habet quidem et hoc quandam dubitationem. Videtur enim esse mortuo et malum et bonum siquidem et viventi non sencienti, utputa honores et inhonorationes et filiorum et omnino nepotum prosperitates et infortunia. Dubitationem autem et hoc tribuerit; ei enim qui beate vixerit usque ad senectutem et mortuo est secundum racionem, contingit multas transmutationes fieri circa filios, et hos quidem ipsorum bonos esse et potiri vita que secundum dignitatem, hos autem contrarie. Palam autem quod et distantiis ad parentes omnifariam habere ipsos contingit. Inconveniens utique fiet si simul transmutetur et mortuus et fiet aliquando quidem felix, iterum autem miser. Inconveniens autem et nichil neque in quodam tempore pervenire que filiorum parentibus. Sed revertendum ad prius quesitum; forsitan enim utique inspicietur et nunc quesitum ex illo. Si utique finem videre oportet et tunc beatificare unumquemque non ut existentem beatum sed quia prius erat, quomodo non inconveniens si quando est felix non vere dicetur de eo existens, propter non velle viventes felicitare propter transmutationes, et propter permanens quid felicitatem existimare et nequaquam facile transmutabile, fortunas autem multociens revolvi circa eosdem. Palam enim quod si sequamur fortunas eundem felicem et rursum miserum dicemus multociens, camaleonta quendam felicem innuentes et debiliter fundatum.

Multe autem etc. [illegible]

Sic sunt duo querenda primo an felicitas sit finis tocius vite h(umane), 2o utrum possit inesse substantie seperate:

Circa primum sic proceditur. Primo quod non possit [illegible] felicitas [illegible] tocius vite [illegible] [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Ad primam rationem dicendum [illegible]

[illegible]

Circa secundum sic proceditur [illegible] quod felicitas possit [illegible] separata [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Ad primam rationem dicendum [illegible]

[illegible] non posuerunt illos actus quos [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] et felicitas [illegible] felicitatis [illegible] Solon voluit [illegible] felix [illegible] in morte [illegible] infortunia [illegible] et fortunas [illegible] ab illo loco [illegible] fortunas

Hic sunt tria questia: primo utrum felix sit transmutabilis a felicitate; secundo utrum violenter possit transmutari; tertio utrum distantia loci impediat transmutationem

Circa primum sic proceditur [illegible] quod aliquis possit transmutari a felicitate [illegible] transmutari ab illa [illegible] felicitas [illegible] a felicitate [illegible] quod est difficile constituere [illegible] felicitas est difficile constitui [illegible] felicitas est voluntas operans ad virtutem [illegible] felicitas est in [illegible] Caritas est dignior [illegible] felicitatis [illegible] poeta [illegible]

Contra [illegible] a felicitate [illegible] felicitas [illegible] felicitas [illegible] virtute [illegible]

Ad primum ergo dicendum [illegible] felicitas [illegible] **Ad secundum dicendum** [illegible] felicitas non est facile transmutabilis [illegible] **Ad tertium dicendum** [illegible] a felicitate [illegible] **Ad quartum dicendum** [illegible] **Ad quintum dicendum** [illegible] felicitas non est [illegible] **Ad sextum dicendum** [illegible] **Ad septimum dicendum** [illegible] **Ad octavum dicendum** [illegible] felicitate [illegible] felicitate [illegible]

Circa secundum sic proceditur [illegible] quod aliquis violenter possit a felicitate transmutari [illegible] transmutari [illegible] felicitas [illegible]

Contra [illegible] felicitatis [illegible] felicitas [illegible] felicitatis [illegible] **Ad quartum dicendum** [illegible]

Circa tertium sic proceditur [illegible] quod distantia loci non impediat felicitatem [illegible] felicitas possit [illegible] distantia loci [illegible] a felicitate [illegible] felicitatis [illegible] felicitas [illegible] **Ad secundum dicendum** [illegible] felicitas [illegible] **Ad primum vero dicendum** [illegible] distantia loci [illegible] **Ad quartum** [illegible] distantia loci [illegible] impediat felicitatem [illegible] **Ad tertium** dicendum [illegible] felicitatis [illegible]

[illegible]

22

21

poeta

boecius

Deinde cum dicit [illegible]

Vel fortunas quidem sequi nequaquam rectum est. non enim in hiis bene vel male, sed indiget humana vita quemadmodum diximus. domine autem sunt que secundum virtutem operationes felicitatis, contrarie vero contrarii. ¶ Testificatur autem sermoni et quod nunc quesitum est. in nullo enim sic existit humanorum actuum constantia ut circa operationes que sunt secundum virtutem. permanentiores enim disciplinis hee videntur esse. harum autem honorabilissime permanentiores propter maxime et continue convivere beatos in ipsis. hoc enim videtur causa ut non circa ipsas fiat oblivio. ¶ Existet autem utique quesitum circa felicem et erit per vitam talis. semper enim vel maxime omnium operabitur et speculabitur que secundum virtutem et fortunas feret optime et universaliter omnino prudenter, qui ut vere bonus et tetragonus sine vituperio. ¶ Multis autem factis secundum fortunam et differentibus magnitudine et parvitate, parva quidem prosperitatum similiter autem et oppositorum manifestum quod non faciunt inclinationem vite. magna autem et multa facta quidem bona beatiorem vitam facient. etenim hec coornare nata sunt et usus eorum bonus et studiosus fit. econtrario autem accidentia tribulant et coinquinant beatum. tristicias enim inferunt et impediunt multis operationibus. verumtamen et in hiis refulget bonum quando utique ferat quis facile multas et magnas infortunias, non propter indolenciam sed generosus existens et magnanimus. ¶ Si autem sunt operationes domine vite quemadmodum diximus, nullus utique beatorum fiet miser. neque enim aliquando operabitur odibilia et mala. vere enim bonum et sapientem omnes existimamus fortunas decenter ferre et ex existentibus semper optima operari, quemadmodum et ducem bonum presente exercitu uti maxime bellicose et coriarium ex datis coriis optimum calciamentum facere. eodem autem modo et alios artifices omnes. ¶ Si autem ita miser quidem nequaquam fiet utique felix, neque utique beatus Priamicis fortunis incidens. neque utique varius et facile transmutabilis. neque enim a felicitate movebitur facile, neque a contingentibus infortuniis sed a magnis et multis. et ex talibus non utique fiet felix in parvo tempore, sed si quidem in multo et perfecto magnorum et bonorum in ipso fiens habundans. ¶ Quid igitur

prohibet dicere felicem secundum virtutem perfectam operantem et exterioribus bonis sufficienter ditatum non contingenti tempore sed perfecta vita vel apponendum victurum sic et finientem secundum rationem quod futurum nobis immanifestum felicitatem autem finem et perfectum ponimus omnino omnibus: si autem ita beatos dicemus viventium quibus existunt et existent que dicta sunt. Beatos autem ut homines. Et quidem de hiis tanta dicta sunt:

Del fortunis [illegible]

[illegible] **et felicitate** [illegible] **perpetue autem** [illegible] **si autem sunt operationes** [illegible] **existet autem** [illegible] 23

[illegible] **Sed videtur quod infortunium sit bonum vel malum** [illegible]

[illegible] **Contra** [illegible] **Secundo dicendum quod** [illegible]

[illegible]

[illegible] **Dicendum** [illegible]

[illegible]

... sit utrum miseria opponatur felicitati ... utrum opponitur sic summe bonum summo malo / utrum opponitur felicitati sint domine ... que opponuntur sint due ...

[illegible] **Videtur primo quod opponitur** [illegible] **videtur quod prudentie opponitur** [illegible] **Secundo dicendum quod** [illegible]

[illegible] quod

[illegible]

[illegible] **Contra** [illegible] **Secundo dicendum quod** [illegible] **Ad primum** [illegible] **Ad secundum dicendum** [illegible]

[illegible]

[illegible] **Videtur quod** [illegible]

[illegible]

[illegible] Contra

[illegible] ... **Contra** ... [illegible]

[illegible] ... **Ad 3m dicendum** ... [illegible]

... et inducit ... [illegible] ... quadam ... agit in virtute ... et inducit in actu perfectionem ... [illegible] ... sicut est ultima gutta ... [illegible] ... virtute ... [illegible] ... ultima ... inducit perfectionem ... felicitas ... sic ergo operationes ... virtute ... ad virtutem ... [illegible]

Ad primum ergo dicendum ... [illegible] ... **Ad 2m dicendum** quod operationes ... [illegible] ... virtutis perfecte ... [illegible] ... **Ad 3m dicendum** ... [illegible] ... **Ad 4m dicendum** ... [illegible]

Ad vltimum ... [illegible]

Circa 10m sic proceditur. **Videtur** quod circa operationes ... [illegible] ... **Item** ... [illegible] ... **Item** ... [illegible]

Deinde dicit ... [illegible] ... magis permanentes ... operationes ... virtutis ... [illegible] ... magis permanent ... [illegible]

Hic sunt duo queranda primo utrum operationes virtutis sint constantiores ... secundo utrum sint permanentiores disciplinis

Circa primum sic proceditur. **Videtur** quod operationes virtutis non sint ... [illegible] ... permanentes ... [illegible] ... **Item** ... [illegible] ... **Item** ... [illegible]

Contra ... constans et perfectiva voluntas ... operationes virtutis ... [illegible]

Responsio dicendum quod operationes virtutis ... [illegible] ... Iustitia ... [illegible] ... honestas ... [illegible] ... felicitas ... [illegible]

Ad primum ergo dicendum quod operationes ... [illegible] ... **Ad 2m dicendum** ... [illegible] ... **Ad 3m dicendum** ... [illegible] ... **Ad 4m dicendum** quod ... [illegible]

Circa secundum sic proceditur. **Videtur** quod disciplinae sint permanentiores operibus virtutis ... [illegible] ... **Item** ... [illegible] ... **Item** ... [illegible] ... **Item** ... [illegible] ... **Item** ... [illegible]

Responsio dicendum quod disciplinae ... [illegible]

[margin:] Iustitia ... [illegible]
[margin:] Augustinus

sunt disciplinae [illegible] sunt virtute [illegible] laudabile et vituperabile [illegible] felicitas [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible] felix [illegible] ut felix [illegible] virtutes [illegible] in omni statu [illegible] et tetragonus [illegible] et rectore angelorum in omni [illegible]

Hic duo querit. primo, utrum felix sit vere bonus. Secundo utrum sit tetragonus.

Circa primum sic proceditur. Utrum felix sit vere bonus [illegible] bonitas [illegible] felix [illegible] qui agit bonum [illegible] felix non est vere bonus [illegible] felix [illegible] malitie [illegible] a qua felix non est [illegible] vere bonus. Contra [illegible] Ad primum [illegible]

[illegible]

Circa secundum sic proceditur. Utrum [illegible] tetragonus felix [illegible] Ad primum [illegible] Ad secundum [illegible]

[illegible]

Deinde addit [illegible] ad fortunas [illegible] felix [illegible] infortunia [illegible] Secundo dicit [illegible]

[illegible]

Secundum [illegible] utrum peccatum cadat in sapiente, et videtur quod [illegible] sapiens [illegible] Contra [illegible] Seneca [illegible] sapiens [illegible] Secundo dicit [illegible] sapiens [illegible] Ad primum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Pronepotum autem fortunas et amicorum omnium nequaquam quidem conferre valde inamicale
videtur et opinionibus contrarium. Multis autem et omnimodas differentias accidentibus
et his quidem magis redundantibus his autem minus, per partem quidem dividere longum et infinitum vi-
debitur, universaliter autem dictum et typo forsitan utique sufficienter habebit. Si utique quemadmodum et eorum que circa ipsum
infortuniorum, hec quidem habent aliquod pondus et momentum ad vitam, hec autem leviora, ita et que
circa amicos similiter omnes. Differre autem passionum unamquamque circa viventes vel mortuos
contingere multo magis quam iniusta et mala preexistere in tragediis vel fieri. Sillogiza-
dum utique et ita differentiam. Magis autem fortassis inquirere de eo quod defecerunt si alicuius
boni communicant vel oppositorum. Videtur enim ex his si et redundat ad ipsos quodcumque sive bonum sive
contrarium, fragile quidam et parvum simpliciter vel illis esse, si autem non tantum et tale ut faciat fe-
lices eos qui non sunt felices neque qui sunt auferat beatitudinem. Conferre quidem igitur aliquid videntur
hiis qui defecerunt bene operationes amicorum similiter autem...

[illegible]

[illegible]

Hic querit tria. primo utrum status qui est post mortem possit sciri per philosophiam. secundo utrum differat sicut inter recitationes tragediarum et facta in rebus tantum inter redundantiam fortune ad vivos et mortuos. tertio utrum aliquid redundat ex vivis ad mortuos.

[illegible]

Determinatis autem his, speculemur de felicitate utrum laudabilium est vel magis honorabilium; manifestum enim quod potentiarum non est. Videtur autem omne laudabile in quale quid esse et ad aliquid aliqualiter habere laudari. Iustum enim et virilem et universaliter bonum et virtutem laudamus propter actus et opera, et fortem et cursivum et aliorum unumquodque quia quale quid natum esse et habere aliqualiter ad bonum et studiosum. Manifestum autem hoc ex his que circa deum sunt laudibus. Derisibiles ...

[illegible]

videntur ad nos delati. Hoc autem contingit quia sunt laudes per relationem ut diximus. Si autem est laus talium, manifestum quia optimorum non est laus, sed maius aliquid et melius, quemadmodum videtur. Deos enim beatificamus et felicitamus et virorum divinissimos beatificamus. Similiter autem et bonorum. Nullus enim felicitatem laudat quemadmodum iustum, sed ut divinius quid et melius beatificat. Videtur autem et Eudoxus bene attestari de principatus voluptati. In non laudari enim bonorum existentem indicare existimavit. Talem autem esse deum et ipsum bonum, ad hec enim et illa referri. Laus quidem enim virtutis, operatores enim bonorum ab hac. Laudes autem operum similiter et corporalium et animalium. Sed hec quidem forte magis proprium circa hec laborantibus qui circa laudes. Nobis autem manifestum ex hiis que dicta sunt quia est felicitas honorabilium et perfectorum. Videtur autem ita se habere et propter esse principium. Huius enim gratia reliqua omnia omnes operantur. Principium autem et causam bonorum honorabile quid et divinum ponimus.

Determinatis [illegible]

[illegible]

Ostenso … felicitas sit laudabilium … honorabilium [illegible]

[illegible]

Ostenso … [illegible]

[illegible]

… honorabile, positum bonum est.

Si autem felicitas operatio quedam est secundum virtutem perfectam, de virtute scrutandum. Forte enim utique ita melius et de felicitate contemplabimur. Videtur autem et secundum veritatem civilis circa hanc maxime insudasse. Vult enim cives bonos facere et legibus obedientes. Exemplum autem horum habemus Cretensium et Lacedemoniorum legislatores, et si qui alii tales facti sunt. Si autem politice est scrutatio hec, manifestum quod erit utique questio secundum eam que a principio electionem. De virtute autem scrutandum humana, manifestum. Et enim bonum humanum querebamus et felicitatem humanam. Virtutem autem dicimus humanam non eam que corporis, sed eam que anime; et felicitatem autem anime operationem dicimus. Si autem hec ita sunt, manifestum quod oportet politicum scire aliqualiter que circa animam, quemadmodum et eum qui oculos curat et omne corpus, et magis quanto honorabilior politica medicinali et melior. Et medicorum excellentes multa negotiantur circa corporis cognitionem. Speculandum autem et politico de anima, speculandum autem horum gratia et in tantum quantum sufficienter se habet ad quesita. Amplius enim certificare operosius forte est propositis. Dicuntur autem de ipsa et in exterioribus sermonibus sufficienter quedam, et utendum ipsis. Puta hoc quidem irrationale ipsius esse, hoc autem rationem habens. Hec autem utrum determinata sint quemadmodum corporis partes et omne divisibile, an ratione duo sunt indivisibilia apta nata quemadmodum in periferia curvum et concavum, nihil differt ad presens. Irrationalis autem hoc quidem assimilatur communi et plantativo. Dico autem causam eius quod est nutriri et augeri. Talem enim virtutem anime ponet aliquis utique et in omnibus que nutriuntur et in embrionibus, eandem utique hanc et in perfectis. Rationabilius enim quam aliam aliquam. Huius igitur communis quedam virtus et non humana apparet. Videtur enim in sompnis operari maxime particula hec et potentia hec; bonus autem et malus minime manifesti secundum sompnum. Unde dicunt nihil differre secundum dimidium vite felices a miseris. Contingit autem hoc decenter; otium enim est sompnus anime, qua dicitur studiosa et prava, nisi utique quo paulatim pertranseunt quidam motuum, et ita meliora fiunt fantasmata studiosorum quam contingentium. Sed de hiis quidem sufficienter. Et nutritivum quidem relinquendum, quoniam humane virtutis expers innatum est.

Si autem est et cetera. [illegible]

[illegible]

Hic dubitatur [illegible]

[illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Sed utrum ex hoc sit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deo. et hic duo quaeruntur. primo utrum differant re vel ratione sola. Secundo supposito quod aliquo modo differunt re utrum coniunguntur in una essentia animae vel non.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod non differant nisi ratione [illegible]

[illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Sed videtur quod non aliter nos quiescit ligata [illegible]

[illegible]

Videtur utique et alia quaedam natura animae irrationalis esse, participans tamen aliqualiter ratione. Continentis enim et incontinentis rationem et animae quod rationem habet laudamus. Recte enim et ad optima deprecatur. Videtur autem in ipsis et aliud quid praeter rationem innatum, quod adversatur et obviat rationi. Simpliciter enim quemadmodum dissoluta corporis particulae in dextram praeeligentium moveri in sinistram contrarie feruntur, et in anima sic. Ad contraria enim motus incontinentium. Sed in corporibus quidem videmus quod praeter motum, in anima autem non videmus. Fortassis autem nihilominus et in anima existimandum aliquid esse praeter rationem, contrarians huic et obvians. Qualiter autem altero, nihil differt. Ratione autem videtur participare, quemadmodum diximus. Obedit igitur rationi quod continentis. Amplius autem forsitan subiectivius est quod sobrii et fortis. Omnia enim consonant rationi. Videtur utique et irrationale duplex. Plantativum quidem enim nequaquam communicat ratione, concupiscibile autem et universaliter appetitivum participat aliqualiter, secundum quod exaudibile est ei et obaudibile. Sic utique et patris et amicorum dicimus habere rationem, et non quemadmodum mathematicorum. Quoniam autem persuadetur aliqualiter a ratione irrationale, indicat et suasio et omnis increpatio et deprecatio. Si autem oportet et hoc dicere rationem habere, duplex erit et rationem habens, hoc quidem proprie et in ipso, hoc autem quemadmodum a patre audibile aliquid. Determinatur autem et virtus secundum differentiam hanc. Dicimus enim harum has quidem intellectuales, has autem morales. Sapientiam quidem et intellectum et prudentiam intellectuales, liberalitatem autem et temperantiam morales. Dicentes enim de moribus non dicimus quoniam sapiens vel intelligens, sed quoniam mitis vel sobrius. Laudamus autem et sapientem secundum habitum; habituum autem laudabiles virtutes dicimus.

Videtur utrique [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Hic querit utrum primo utrum aliquid morale participet aliquo modo rationem. [illegible] potentia [illegible] et ita [illegible] et [illegible] divisionem virtutum quam ponit [illegible]

[illegible]

[illegible] 28

Contra [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Explicit liber ethicorum Primus.

Deinceps aspice sequentem.

Duplici autem virtute existente, hac quidem intellectuali, hac autem morali, ea quidem
que intellectualis plurimum ex doctrina habet et generacionem et augmentum. Ideo experimento
indiget et tempore. Moralis vero ex more fit. Unde et nomen habuit
parum declinans a more. Ex quo et manifestum quoniam neque una moralium
virtutum natura nobis inest. Nullum enim natura existencium aliter assuescit. Puta lapis
natura deorsum latus non utique assuescet sursum ferri, neque si decies millesies assue-
fiat quis ipsum sursum iaciens, neque ignis deorsum, neque aliud aliquid eorum que aliter nata
sunt aliter utique assuescet. Neque igitur natura neque preter naturam insunt virtutes, sed nata quidem
nobis suscipere eas, perfectis autem per assuefactionem. Adhuc quecumque natura nobis adveniunt
potencias horum prius ferimus, postremum autem operaciones eorum reddimus. Quod in sensibus manifestum.
Non enim ex multociens videre vel multociens audire sensus accepimus, sed econtrario habentes usi sumus, non utentes habuimus. Vir-
tutes autem accepimus operantes prius, quemadmodum in aliis artibus. Que enim oportet discentes facere, hec
facientes discimus, puta edificantes edificatores fiunt et citharizantes citariste. Sic autem et iusta
quidem operantes iusti efficimur, temperata autem temperati, fortia vero fortes. Testatur autem et quod
fit in civitatibus. Legislatores enim cives assuefacientes faciunt bonos. Et voluntas quidem cuiuslibet
legislatoris hec est. Quicumque vero non bene hoc faciunt peccant. Et differt hoc politia politie, a
civitate bona mala. Adhuc ex eisdem et per eadem et fit omnis et corrumpitur. Similiter
autem et ars. Ex citharizare enim et boni et mali fiunt citharisti. Proporcionabiliter autem et edificatores
et reliqui omnes. Ex bene quidem enim edificare boni edificatores, ex male autem mali. Si enim
non sic haberet, non opus esset utique doctore, sed omnes utique fierent boni vel mali. Sic utique
et in virtutibus habet. Operantes enim que in commutacionibus que sunt ad homines, efficimur hii quidem iusti,
hii quidem iniusti. Operantes autem que in periculis et assueti timere vel confidere, hii quidem fortes, hii
autem timidi. Similiter autem et que circa concupiscencias habent et iras. Hii quidem enim temperati et
mites fiunt, hii autem intemperati et iracundi, hii quidem ex sic in eis conversari, hii autem ex sic.
Et omnino et uno utique sermone ex similibus operacionibus habitus fiunt. Propter quod oportet operaciones
quales reddere. Secundum enim harum differencias sequuntur habitus. Non parum igitur differt ex iuvene sic vel
sic assuefieri, sed multum, magis autem omne. Quoniam igitur presens negocium non contemplacionis
gracia quemadmodum alia. Non enim ut sciamus quid est virtus scrutamur, sed ut boni efficiamur,
quia nullum utique esset proficuum eius. Necesse est scrutari ea que circa operaciones, qualiter operandum
est eas. Hec enim sunt domina et habitus quales fieri, quemadmodum diximus. Secundum
rectam quidem igitur racionem operari, commune et supponatur. Dicetur autem posterius et de hac, et que
racio recta, et qualiter habet ad alias virtutes. Illud autem confessum sit, quoniam omnis qui de operabi-
libus sermo typo et non certitudinaliter debet dici, quemadmodum et in principio diximus, quoniam
sermones secundum materiam sermones sunt expetendi. Que autem in operacionibus et conferencia nichil stans
habent, quemadmodum neque sana. Tali autem existente universali sermone, adhuc magis qui de singularibus
sermo non habet certitudinem. Neque enim sub arte neque sub enarracione aliqua cadit. Oportet
autem ipsos operantes ea que ad tempus intendere, quemadmodum in medicinali habet et guber-
natiua. Sed et quamvis existente tali presenti sermone temptandum auxiliari. Primum
igitur hoc speculandum, quoniam talia nata sunt ab indigencia et superabundancia corrumpi. Oportet
enim de immanifestis manifestis testimoniis uti, quemadmodum in fortitudine et sanitate videmus.
Superabundancia enim gymnasia et deficiencia corrumpunt fortitudinem. Similiter autem potus
et cibus plures et minores facti corrumpunt sanitatem. Que autem commensurata et faciunt et augent

et saluat. Ita igitur et intemperantia et fortitudine se habet et aliis virtutibus. Omnia enim et fugit et timet et nihil sustinet timidus efficitur. Et qui nihil omnino timet, sed ad omnia vadit, audax. Similiter autem et qui quidem omni voluptate fruitur et ab nulla recedit intemperatus; qui autem omnes fugit quemadmodum agrestes insensibilis. Corrumpitur enim temperantia et fortitudo a superhabundantia et defectu, a medietate autem saluatur. Sed non solum generationes et augmentationes et corruptiones ex eisdem et ab eisdem fiunt, sed et operationes in eisdem erunt. Etenim in aliis manifestioribus ita se habet, puta in fortitudine; fit enim ex multum cibum sumere et multos labores sustinere, et maxime potest hec facere fortis. Ita et in virtutibus: ex recedere enim a voluptatibus efficimur temperati, et effecti maxime possumus recedere ab ipsis. Similiter autem et in fortitudine: assueti enim terribilia contempnere et sustinere ipsa efficimur fortes, et effecti maxime poterimus sustinere terribilia.

Duplici autem virtute etc. [illegible]

[illegible]

Hic dubitatur [illegible] quam ponit [illegible] moralis vel insit nobis a natura [illegible] nobis virtutes.

Contra [illegible]

[illegible]

Contra [illegible]

[illegible]

Circa [illegible] sit [illegible] [illegible] intellectualis [illegible] ... et intellectualis [illegible]

[illegible] ... plures ... [illegible] ... intellectuales virtutes ... inventio et doctrina ...

... experimento ... [illegible] ... ad 2m dicendum [illegible]

... ad 3m dicendum ... doctrina ... ad 4m dicendum ...

Circa [illegible] sit [illegible] ... mos et consuetudo ... actu ... [illegible]

... ad 2m dicendum ... consuetudo ... [illegible]

Circa [illegible] sit [illegible] ... virtus ... [illegible]

... ad 2m dicendum ... forma ... [illegible]

Circa [illegible] sit [illegible] ... virtus ... [illegible]

... ad 2m dicendum ... ad 3m dicendum ... ad 4m dicendum ... [illegible]

Item [illegible] dicit ... virtutes morales ... [illegible]

... Item [illegible] dicit ... [illegible]

... legislator ... [illegible]

... [illegible]

[illegible]

Signum autem oportet facere habituum superfientem voluptatem vel tristitiam operibus. Qui quidem enim recedit a corporalibus voluptatibus et hoc ipso gaudet, temperatus. Qui autem tristatur, intemperatus. Et qui sustinet pericula et gaudet, et non tristatur, fortis. Qui autem tristatur, timidus. Circa voluptates enim et tristitias est moralis virtus. Propter voluptatem quidem enim mala operamur, propter tristitiam autem a bonis recedimus. Propter quod oportet duci qualiter confestim ex iuvenibus, ut Plato ait, ad gaudendum et tristandum in quibus oportet. Recta enim disciplina hec est. Adhuc autem si virtutes sunt circa actus et passiones, omni autem passioni et omni actui sequitur delectatio et tristitia, et propter hoc utique erit virtus circa delectationes et tristitias. Demonstrant autem et pene que fiunt per has; medicine enim quedam sunt; medicine autem per contraria innate sunt fieri. Adhuc, sicut prius diximus, omnis anime habitus ad que et a quibus innatus est fieri deterior et melior.

ad hoc et tunc quando oportet naturam. Consequenter propter voluptates et tristitias pravi fiunt in prosequendo has et fugiendo, vel quas non oportet, vel quando non oportet, vel ut non oportet, vel quaecumque aliter a ratione determinantur. Propter quod et determinant virtutes impassibilitates quasdam et quietes. Non bene autem, quoniam simpliciter dicunt, sed non ut oportet et ut quando non oportet, et quaecumque alia apponuntur. Supponitur ergo virtus esse talis circa voluptates et tristitias optimorum operativa, malitia autem contrarium. Fiet autem utique nobis et ex his manifestum adhuc de eisdem. Tribus enim existentibus quae in electionibus et tribus quae in fugis, bono conferente delectabili, et tribus contrariis, malo nocivo tristi, circa haec quidem omnia bonus directivus est, malus autem peccativus, maxime autem circa delectationem. Communis enim haec animalibus, et omnibus quae sub electione consequitur. Etenim bonum et conferens delectabile videtur. Adhuc autem ex puero omnibus nobis connutritur. Propter quod difficile abstergere hanc passionem coloratam vitae. Regulamus autem et operationes hii quidem magis hii autem minus delectatione et tristitia. Propter hoc igitur necesse est circa haec esse omne negotium. Non enim parvum in operationes bene vel male gaudere et tristari. Adhuc autem difficilius voluptati pugnare quam irae, quemadmodum ait Eraclitus. Circa difficilius autem semper et ars fit et virtus. Etenim bene melius in hac. Quare et propter hoc circa delectationes et tristitias omne negotium virtuti et politicae. Qui quidem enim bene hiis utitur bonus erit, qui autem male malus. Quoniam quidem igitur est virtus circa delectationes et tristitias, et quoniam ex quibus fit ab hiis augetur et corrumpitur non similiter factis, et quoniam ex quibus fit circa haec et operatur, dictum sit.

Signum autem [illegible]

1 [illegible]

[illegible] hoc

2 [illegible]

[illegible]

... dispositionis. Sed quia circa actus sequitur delectatio et tristitia et similiter circa passiones sic etiam dicitur quod par et impar ... omnem ...

Ad secundum quod actio non fit ... per oppositum ... actio ... ut actio ... passio fit ... passio ... quod ... a quo non oppositum ... sequitur ... passio ... et ... non sequitur ...

... et post opponeret quod alterum illorum sequitur actionem ... omni actioni ... sequitur ... passioni ... et sic sequitur passionem ... passio quae ... **Ad tertium dicendum quod** ad delectationem non oportet quod sit semper ... illati ... sufficit ... ad ... egredi ... et radicari ...

... **Ad quartum dicendum** quod ... actio ... delectationem ... **Ad quintum dicendum** quod actus indifferentes ... non ... aliquam utilitatem ... effectum ... delectationem ... volitum ... **Ad sextum** ... veniat in ... delectans ... malo ... contristans.

Item cum dicit ... aut ... legislatores ... Circa illud ... virtutibus ... quod legislator inducit cives ad virtutem ... inducit per poenas ... poenae autem sunt per delectationes subtractas ut tristitias illatas ... et ... per poenas inducuntur ad virtutes ... sicut medicinae ... medicus inducit sanitatem ... medicinas contrarias morbo ... legislator inducit virtutem per poenas contrarias delectationibus in quibus detinetur vitiosus ... poena autem ...

Quaeritur quod poenae non sint contrariae ... virtuti ... poena ... effectus ... virtutis contraria ... virtuti ... passio ... contraria ... virtuti et poenae ... poena non ordinat ad virtutem ... poena et vitium non ordinet ... legislator ... **Ad oppositum** ... poena ... tristitias ... illatas ... delectationes ...

[illegible]

Item cum dicit ... virtutes ... impassibiles et quietes ...

Hic dubitatur duo: primo utrum virtutes sint impassibilitates et quietes; secundo utrum sit optimorum operativa

[illegible]

Item cum dicit ... bonum et ... delectabile ... utile ...

Secundo dubitatur ... bonum ... utile ... delectabile ...

[illegible]

Ad p[ri]m[u]m ergo d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad [illegible] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 3[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 4[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... in honesto et in utile [illegible] ... Ad [illegible] d[icen]d[u]m [illegible] ... mala [illegible] adq[ui]ra mala.

Deinde cum dicit [illegible] ... temperata virtus [illegible] ... Deinde cum dicit [illegible] ... male gaudet vel tristat[ur].

Hic est dubium v[tru]m delectatio regulemus operationes [illegible] ... Ad p[ri]m[u]m d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 2[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 3[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 4[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... bonum et delectans [illegible].

Deinde cum dicit [illegible] ... Deinde cum dicit [illegible] ...

Hic duo q[uaeru]ntur p[ri]mo v[tru]m difficilius sit repugnare delectationi quam ire, 2[o] v[tru]m circa ... et difficilius [illegible] ...

[illegible] ... Ad p[ri]m[u]m d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 2[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 3[m] d[icen]d[u]m [illegible] ...

[illegible] ... Ad p[ri]m[u]m ergo d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 3[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 2[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... Ad 4[m] d[icen]d[u]m [illegible] ... recte remisit.

Quereret aut[em] utiq[ue] aliquis quomo[do] dicimus q[uonia]m o[porte]t q[uae] iusta operantes iustos fieri, temperata aut[em] temperatos. Si en[im] operant[ur] iusta et temperata iam sunt iusti et temperati, quadmodo si gramatica et musica, gramatici et musici. Vel n[equ]e in artibus ita habet. Contingit e[ni]m gramaticum quid facere et a casu et alio supponente. Tunc ergo erit gramaticus si et gramaticum quid faciat et gramatice, h[oc] aut[em] e[st] s[ecundu]m ea[m] q[ue] in ipso gramatica[m]. Adhuc aut[em] nec simile e[st] in artibus et virtutibus. Que enim ab artibus fiunt bonum habent in seipsis, sufficit igitur haec qual[iter] habentia fieri.

Que aut(em) s(ecundu)m v(ir)tutes fiu(n)t n(on) si hec q(ua)l(ite)r habea(n)t iuste vel te(m)perate op(er)ata sunt, s(ed) et si op(er)ans q(ua)lit(er) h(abe)ns op(er)et(ur): p(ri)mu(m) q(ui)de(m) si sciens, de(inde) si eligens et eligens p(ro)p(ter) hoc, t(er)tiu(m) aut(em) et si firme et immobil(ite)r habeat et op(er)et(ur). Hec aut(em) ad alias q(ui)de(m) artes h(abe)re n(on) connu(m)era(n)t(ur) p(re)t(er) p(ri)mu(m) scire. Ad h(abe)re aut(em) v(ir)tutes scire q(ui)de(m) paru(m) aut nich(il) potest, alia aut(em) n(on) paru(m), s(ed) totu(m) possu(n)t, q(ue) q(ui)de(m) ex multoti(ens) op(er)ari iusta et te(m)p(er)ata adveniu(n)t. Res q(ui)de(m) ig(itur) iuste et te(m)p(er)ate dicu(n)t(ur) cu(m) si(n)t tales quales utiq(ue) iust(us) et te(m)p(er)at(us) op(er)abit(ur). Iust(us) aut(em) et te(m)p(er)at(us) e(st) n(on) q(ui) hec op(er)at(ur), s(ed) q(ui) et sic op(er)at(ur) ut iusti et te(m)p(er)ati op(er)a(n)t(ur). Bene ig(itur) dicit(ur) q(uonia)m ex iusta op(er)ari iust(us) fit et ex te(m)p(er)ata te(m)p(er)at(us). Ex n(on) op(er)ari aut(em) h(ii)s null(us) utiq(ue) curabit fieri bon(us). S(ed) multi hec q(ui)de(m) n(on) op(er)a(n)t(ur), ad ratione(m) aut(em) (con)fugie(n)tes existimant philozophari et sic fore studiosi, sile(m) a(liquid) f(ac)ie(n)tes laborantib(us) q(ui) medicos audiu(n)t q(ui)de(m) studiose, op(er)a(n)t(ur) aut(em) nich(il) eor(um) q(ue) p(re)cepta su(n)t. Quemadmodu(m) ig(itur) neq(ue) illi bene habebu(n)t corp(us) ita curati, neq(ue) isti anima(m) ita philozophantes.

Queret autem [illegible]

[illegible]

Hic dubitat(ur) [illegible] possit iusta op(er)ari [illegible] possit augeri [illegible] que n(on) possit [illegible]

Circa p(r)im(u)m sit [illegible]

[illegible]

tentia seminali et sic non potest dici iusta sicut non solum potest dici animal a [illegible] [illegible] et quia in operationibus iustis quod est ad iustitiam non est perfectum forma virtutis [illegible] [illegible] in virtute sic est semen precedit a virtute generativa in qua est animal sicut in virtute seminali.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod ex operationibus non possit relinqui aliquis habitus in operante [illegible] [illegible] relinquitur [illegible] in ipso [illegible] precedit a [illegible] [illegible] ipso operantis ad operantem [illegible] [illegible] habitus vel dispositio in ipso. Preterea actus activorum sunt in patiente et dispositio sicut dicitur in [illegible] [illegible] est et effectus ergo et effectus operis qui est habitus non est in operante sed in patiente. Preterea [illegible] ab operante et forma [illegible] et plures et pluribus [illegible] sunt implicata [illegible] [illegible] [illegible] facit aliquid [illegible] ut dicitur in [illegible] physicorum sicut multa [illegible] facit [illegible] si sunt similes et non aliter et similes [illegible] causa [illegible] si operationes inducunt habitum oportet quod colligantur [illegible] efficiat quia una operatio [illegible] non potest facere ergo oportet [illegible] [illegible] similes quod est impossibile ergo et primum. Preterea si ex pluribus actibus generatur habitus hoc non est nisi quia [illegible] inducunt dispositionem in operante [illegible] [illegible] actibus relinquuntur [illegible] dispositiones ergo cum plura opera iusta [illegible] [illegible] una sufficere ergo et primum. Preterea [illegible] actus inducunt [illegible] dispositio non est habitus ergo non inducunt [illegible] relinquunt in movente quia sicut oportet quod omne movens dum movet movetur [illegible] passivo [illegible] [illegible] [illegible] actus relinquit aliquid in activo [illegible] operatio iusta est [illegible] ergo non relinquunt habitum in operante.

[illegible] quod sunt duo quae [illegible] impressionem ad perfectum sicut et sunt duo agentia [illegible] [illegible] [illegible] et non est de completa [illegible] in [illegible] de anima ponit [illegible] et dicit quod est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma ad quod est in [illegible] prima et perfectum [illegible] [illegible] adequare [illegible] [illegible] potentia [illegible] possibilis [illegible] [illegible] dignius est tanto [illegible] est sue perfectioni [illegible] [illegible] [illegible] est sue perfectioni [illegible] [illegible] et sua perfectio [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] virtutis [illegible] [illegible] formalis [illegible] [illegible] non est agentis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perfectionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest [illegible] intellectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in omni [illegible] [illegible] [illegible] instituta [illegible] [illegible] inducunt [illegible] perfectionem [illegible] prima [illegible] [illegible] separata [illegible] ab alio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non indiget [illegible] [illegible] agente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abstractio [illegible] ab agente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agens [illegible] non indiget [illegible] agente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in actu [illegible] in ea [illegible] [illegible] operatio [illegible] [illegible] virtute [illegible] perfectionem inducunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agens [illegible] [illegible] perfectionem [illegible] forma [illegible] operatio [illegible] [illegible] agentis [illegible] [illegible] opera iusta [illegible] [illegible] ad inducendum habitum virtutis [illegible] [illegible] actu ad inducendum habitum [illegible] intellectus [illegible]

Ad primum ergo dicendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non inducit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispositio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ad secundum dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible] [illegible] passivo et [illegible] [illegible] potest induci habitus actu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex operatione inducit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]

Ad tertium dicendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in ultima perfectione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in actu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in complementum et [illegible] [illegible] [illegible] actui et distantia a [illegible] [illegible] [illegible] in dispositione quae est ad habitum virtutis quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ad quartum dicendum quod dispositio [illegible] [illegible] [illegible] quod habitus quia virtutis est qualitas quae [illegible] [illegible] quibus diminuitur aliquid quia dispositio est facile mobilis quia non dico est in ultima perfectione habitus autem est difficile mobilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod movet et [illegible] ad [illegible] [illegible] ex operationibus fit et dispositionis habitus ad ultimum [illegible] sicut ad [illegible]

Circa tertium sic proceditur. Videtur quod non possit augeri habitus [illegible] [illegible] [illegible] ex operationibus sicut et [illegible] [illegible] et videtur quod augeri [illegible] per additionem quae fit ex operationibus sed habitus virtutis est quaedam qualitas simplex [illegible] simplici additio [illegible] [illegible] efficiat videtur quod non possit augeri virtus. Preterea sicut dicitur [illegible] [illegible] augmentum [illegible] [illegible] quod additur [illegible] [illegible] [illegible] quod augetur et [illegible] [illegible] quod addit [illegible] in alterum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtutis et maxime [illegible] non potest inveniri ergo non augetur. Preterea illud quod additur [illegible] actui [illegible] effectum [illegible] similem illi quia actus sunt similes sed ex duobus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alterum [illegible] [illegible] quod non [illegible] quia quod addit alteri [illegible] et [illegible] non [illegible] aliud [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] aliud [illegible] et duobus [illegible] quorum unum [illegible] et alterum [illegible] ergo per additionem [illegible] non potest augeri habitus virtutis. Preterea si unum illorum addetur alteri aut [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] quia habitus est simplex qualitas [illegible] [illegible] non efficiuntur ad maius ergo sicut non augetur habitus virtutis. Si dicatur quod augetur [illegible] [illegible] a [illegible] quia omne quod sic augetur [illegible] permixtionem [illegible] [illegible] [illegible] sic augetur esse [illegible] sua [illegible] et non esset simplex et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] alteratio et non potest dici non augeri. Preterea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] attingit [illegible] [illegible] [illegible] habitus virtutis non augetur [illegible] ad aliquem terminum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo et primum.

Respondeo dicendum quod aliud est augmentatio qualitatis simplicis et compositae, et dico compositam non [illegible] essentia quia sicut omnis forma simplex [illegible] [illegible] recipit additionem et divisionem ex suo subiecto sicut in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut albedo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitus et sicut [illegible] augetur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maius quam esse melius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et melior est habitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] [illegible] nobilissime [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitus [illegible] tanto clarior efficitur [illegible] est in essentia sua [illegible]

Circa quartum sic proceditur. Videtur quod in illo [illegible] sit augeri habitus [illegible] [illegible] operatio [illegible] [illegible] efficacior est prima [illegible] prima inducit [illegible] augeri habitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] augeri et [illegible] [illegible] augeri. Preterea [illegible] est adeo bonus quod non possit fieri melior [illegible] [illegible] [illegible] desinit esse bonus [illegible] desinit velle fieri melior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Teofrastus

aug'

Bern'

augetur in infinitum ergo etc. Preterea perfectum potest crescere et minui perfectum, sed gratia que est perfectio virtute adquisita potest esse ergo in tantum magis virtus adquisita. Preterea crescente causa crescit effectus, sed operationes que sunt causa habitus possunt in infinitum multiplicari ergo et habitus virtutis crescere. Contra omnis potentia operativa et speculativa ad aliquam perfectionem nisi sit infinita potentia quod non est nisi divina creata potentia, et ubi est status sed ubi est stare in aliquo non est procedere in infinitum ergo virtus non est in infinitum. Preterea [illegible]

[illegible]

Circa vii sit [illegible]

[illegible]

Tull

quod

[illegible]

Circa sextum [illegible]

[illegible]

Circa viii sit [illegible]

Tullius

dam

socr

[illegible]

quod

[illegible]

Post hec autem quid est virtus scrutandum. Quoniam igitur in anima fiunt tria, passiones potentie habitus, horum utique aliquid erit virtus. Dico autem passiones quidem concupiscentiam, iram, timorem, audaciam, invidiam, gaudium, amicitiam, odium, desiderium, zelum, misericordiam, et universaliter quibus sequitur delectatio vel tristicia. Potentias autem secundum quas passibiles horum dicimur, puta secundum quas potentes irasci vel tristari vel misereri. Habitus autem secundum quos ad passiones habemus bene vel male, puta ad irasci siquidem vehementer vel remisse male, si autem medie bene. Similiter autem et ad alias. Passiones quidem igitur non sunt neque virtutes neque malicie, quia non dicimur secundum passiones studiosi vel pravi, secundum virtutes autem vel malicias dicimur. Et quia secundum passiones quidem neque laudamur neque vituperamur. Non enim laudatur qui timet, neque qui irascitur, neque vituperatur qui irascitur simpliciter, sed qui qualiter. Secundum virtutes autem vel malicias laudamur vel vituperamur. 34

Adhuc irascimur quidem et timemus non ex electione. Virtutes autem electiones quedam, vel non sine electione. Adhuc autem secundum passiones quidem moveri dicimur, secundum virtutes autem et malicias non moveri, sed disponi qualiter. Propter hec autem neque potentie sunt. Neque enim boni dicimur propter posse pati simpliciter, neque mali, neque laudamur neque vituperamur. Adhuc potentes sumus natura, boni autem vel mali non efficimur natura. Diximus autem de hoc prius. Si igitur neque passiones sunt virtutes neque potentie, relinquitur habitus eas esse. Quid quidem igitur genere est virtus dictum est. Oportet autem non solum dicere sic quoniam habitus, sed et qualis quedam. Dicendum igitur quoniam omnis virtus cuius utique fuerit virtus et id bene habens perficit et opus eius bene reddit, puta oculi virtus et oculum studiosum facit et opus; oculi enim virtute bene videmus. Similiter autem et equi virtus equum studiosum facit et bonum ad currendum et ferendum ascensorem et expectandum bellatores. Si utique in omnibus ita habet, et hominis virtus erit utique habitus a quo bonus homo fit et a quo bonum opus suum reddit. Qualiter autem hoc erit iam quidem diximus.

Post hec autem [illegible]

[illegible] Dicendum quia anima quam potest passio [illegible]

[illegible] Idem dicit [illegible]

[illegible] Idem dicit [illegible]

[illegible] Idem dicit [illegible]

[illegible]

Q[uestio] p[ri]ma sic p[ro]cedit[ur]. Videt[ur] q[uod] insufficient[er] enumerat ea q[ue] dicta sunt in a[n]i[m]a / op[er]a en[im] [illegible] in op[er]ante [illegible] op[er]a a[n]i[m]e [illegible]
[illegible] est q[uod] ponit [illegible] insufficient[er] enumerat. P[reterea] [illegible] in a[n]i[m]a [illegible] q[uo]d ponebat [illegible] felice[m]
qua [illegible] in altero [illegible] ut in p[ro]p[os]ito [illegible] ad alio[rum] [illegible] q[uo]d prius. P[reterea] disposit[io]nes in a[n]i[m]a
que no[n] sunt [illegible] ut ad alio[rum] est insufficiens. P[reterea] [illegible] in a[n]i[m]a [illegible] est de qua [illegible] non facit me[n]tione[m]
[illegible] enumerare [illegible] in a[n]i[m]a [illegible] fac[it] me[n]tione[m]
ip[s]e [illegible]. P[reterea] concepta sunt in a[n]i[m]a [illegible] sunt / [illegible] in a[n]i[m]a et no[n] sunt a nobis [illegible]
ordinata [illegible] potencia[rum] collect[illegible]
sunt [illegible] in alterat[illegible] [illegible] et [illegible] insufficiens. P[reterea] passio[n]es
a[n]i[m]e [illegible] sufficiens. P[reterea] [illegible] ita [illegible]
[illegible] sufficient[er] ad su[um] p[ro]positu[m] q[uod] enumerat ea [illegible] Ad p[ri]mu[m] dicendu[m] [illegible]
ad virtute[m] moralem de qua intendit [illegible] potencia ut subiectu[m] / [illegible] ut genus / passio ut obiectu[m] [illegible]
[illegible] q[uod] virtutes morales [illegible] sunt circa passiones [illegible] operaciones [illegible]
[illegible] in a[n]i[m]a [illegible] in a[n]i[m]a aut [illegible] in ipsa [illegible]
ab extra [illegible] / Aut sunt ad quisita [illegible] adquisita [illegible] a[n]i[m]e et sunt potencie [illegible]
[illegible] agentis et sunt passiones. Ad p[ri]mu[m] [illegible] dicendu[m] q[uod] sic [illegible] in [illegible] [illegible]
in agente [illegible] in subiecto [illegible] [illegible] actus [illegible] operaciones [illegible]
in op[er]ante [illegible] ad illud [illegible] subiectu[m] [illegible] operacio[illegible] [illegible] dicendu[m] [illegible]
[illegible] quedam. Ad iii[um] dicendu[m] q[uod] [illegible] qualit[as] disposit[io] aut [illegible]
[illegible] Ad iiii[um] dicendu[m] q[uod] [illegible]
[illegible] a[n]i[m]e [illegible] in a[n]i[m]a [illegible] Ad v[um] dicendu[m] q[uod] [illegible] concepta sunt [illegible] quedam
[illegible] in a[n]i[m]a [illegible] sunt passiones [illegible]
[illegible]
[illegible] passiones [illegible]
[illegible] passio[illegible]
[illegible] Ad vi[um] dicendu[m] [illegible]
[illegible]

Q[uestio] ii[a] sic p[ro]cedit[ur]. Videt[ur] q[uod] passio no[n] sit in a[n]i[m]a [illegible] passio [illegible] appetitive potencie [illegible]
[illegible] in fantasia boni [illegible]
[illegible] in p[ar]te a[n]i[m]e [illegible] passio [illegible] P[reterea] [illegible]
[illegible] P[reterea] [illegible] passiones [illegible]
[illegible]
[illegible] passiones sunt [illegible] delectacio [illegible] tristicia [illegible] P[reterea] aut passio
[illegible]
[illegible] Ad [illegible]
Ad p[ri]mu[m] dicendu[m] q[uod] mot[us] [illegible] passio[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] movet appetitiva[m] [illegible]
[illegible]
[illegible] passio
[illegible]
[illegible] passiones [illegible]
in fantasia boni vel mali [illegible] in fantasia [illegible] passiones [illegible]
delectacio[illegible] tristicie [illegible] boni vel mali [illegible] a[n]i[m]e [illegible]
[illegible] acceptas [illegible]
[illegible] Ad ii[um] dicendu[m] q[uod] [illegible] passio [illegible]
[illegible] aliqua [illegible] voluntas [illegible]
[illegible] passiones. Ad iii[um] dicendu[m] [illegible] passio [illegible]
[illegible] agens [illegible] movetur ad corrupcione[m] et [illegible] passio [illegible]
[illegible] delectacio [illegible]
acceptas in intellectu [illegible] passiones [illegible]
[illegible] intellectu [illegible]
[illegible] motus [illegible] delectacio [illegible] intellectu [illegible] passio [illegible]
[illegible] forma [illegible] passio [illegible]
[illegible] passio [illegible] intellectu [illegible] sensitiva a[n]i[m]a [illegible]
[illegible] passio [illegible] Ad v[um] dicendu[m] [illegible]

Q[uestio] iii[a] sic p[ro]cedit[ur]. Videt[ur] q[uod] [illegible] potencie [illegible] virtutibus [illegible]
[illegible]
[illegible] potencia [illegible] ab extra [illegible] completiva [illegible]
[illegible] potencia activa vel passiva [illegible] virtutibus. P[reterea] [illegible]
[illegible] potencia passiva [illegible]
[illegible] potencia activa [illegible]
[illegible] potencia passiva [illegible]
plures virtutes [illegible] fortitudo et mansuetudo et multa [illegible] potencie [illegible]
[illegible] potencia [illegible] passiva [illegible] potencie [illegible] passive. P[reterea]
sunt virtutes [illegible] passive. P[reterea] [illegible] in a[n]i[m]a [illegible]
[illegible] potencia passiva [illegible]
[illegible] in a[n]i[m]a [illegible] potencie active [illegible] passive [illegible] Respondeo dicendu[m]
[illegible] potencie [illegible] passive [illegible] virtutes [illegible]
[illegible] Ad p[ri]mu[m] dicendu[m]
[illegible] ab extra [illegible]
[illegible]
[illegible] virtute. Ad ii[um] dicendu[m] [illegible] potencia
[illegible] potencia passiva [illegible]
[illegible] passive. Ad iii[um] dicendu[m] q[uod] potencia [illegible] ab extra [illegible]
[illegible]
[illegible] obligatos [illegible] actio et [illegible]

[illegible — commentary block in small, heavily abbreviated and stained script, beginning "Contra ..."]

Habitus autem et hoc est manifestum si speculati fuerimus qualis quedam est natura ipsius. In omni itaque continuo et divisibili est accipere hoc quidem plus, hoc autem minus, hoc vero equale. Et hoc vel secundum ipsam rem vel ad nos. Equale autem medium est superabundantie et defectus. Dico utique rei medium quod equaliter distat ab utroque extremorum quod est unum et idem omnibus. Ad nos autem quod neque habundat neque deficit. Hoc autem non unum neque idem omnibus. Puta si decem multa, duo autem pauca, sex medium accipiunt secundum rem. Equaliter enim excedunt et exceduntur. Hoc autem medium est secundum arismeticam proportionem. Quod autem ad nos non ita sumendum. Non enim aliqui si decem minas comedere multum, duas autem paucum, magister sex minas precipiet. Est enim et hoc forsitan multum sumenti vel paucum. Miloni quidem enim paucum, incipienti autem gymnasiorum multum. Similiter et in cursu et in palestra. Sic utique omnis sciens superabundantiam fugit et defectum, medium autem querit et hoc eligit. Medium autem non rei sed quod ad nos. Si utique omnis sciencia sic opus bene perficit ad medium respiciens et in hoc ducens opera. Unde consueverunt dicere bene habentibus operibus quoniam neque auferre est neque apponere, ut superabundantia quidem et defectu corrumpente bene, medietate autem salvante. Boni autem artifices ut dicimus ad hoc respicientes operantur. Virtus autem omni arte certior et melior est, quemadmodum natura. Medii utique erit coniectatrix. Dico autem moralem. Hec est enim circa passiones et operationes. In hiis autem est superabundantia et defectus et medium. Puta et timere et audere et concupiscere et irasci et misereri et ulterius delectari et tristari est et magis et minus et utraque non bene. Cum autem oportet et in quibus et ad quos et cuius gratia et ut oportet, et medium et optimum, quod est in virtute. Similiter autem et circa operationes est superabundantia et defectus et medium. Virtus autem circa passiones et operationes est in quibus quidem superabundantia viciosa est et defectus vituperatur, medium autem laudatur et dirigitur. Hec autem ambo virtutis. Medietas quedam ergo est virtus coniectatrix existens medii. Adhuc quidem

peccare multis modis est (malum enim infiniti, ut pitagorici existimaverunt, bonum autem finiti).
Dirigere autem uno. Propter hoc quidem facile, hoc autem difficile: facile quidem non contingere signum,
difficile autem contingere. Et propter hec malicie quidem superhabundancia et defectus, virtutis autem
medietas. Boni quidem enim simpliciter, multifarie autem mali. Est ergo virtus habitus electivus in medi-
etate consistens que ad nos determinata racione et ut utique sapiens determinabit. Medietas autem duarum
maliciarum, eius quidem que secundum superhabundanciam, huius autem secundum defectum. Et adhuc huic has quidem
deficere, has autem superhabundare ab eo quod oportet et in passionibus et in operacionibus, virtutem autem
medium et invenire et eligere. Propter quod secundum substanciam quidem et racionem quod quid erat esse dicentem medietas
est virtus; secundum optimum autem et bene extremitas.

Adhuc autem iuxta istam inquirit quandam differentiam. Et dividitur in duas. In prima ostendit quod est in medio virtutis
moralis, in secunda concludit [illegible] diffinitionem virtutis. Ibi: Est ergo virtus.

Ad evidenciam eorum que dicuntur hic sciendum tria. Primo virtus in operationibus et passionibus in quibus est virtus
moralis sit medium. 2o virtus [illegible] sit medium rei. 3o virtus sit medium per comparationem extremorum
[illegible] ut [illegible] extrema [illegible] in medio [illegible] extremorum
omnis virtuti [illegible] in actu sit medium [illegible] sit [illegible]

[illegible]

credit unum [illegible] abaliis [illegible]

[illegible]

Demen[illegible] [illegible]

[illegible] potuit [illegible] aliud [illegible] adulterium [illegible]

[illegible] victoriam [illegible]

[illegible] in palestra [illegible]

Deinde dicit [illegible]

Deinde dicit [illegible]

Deinde dicit [illegible]

[illegible] medium [illegible] difficillimum [illegible]

Non autem suscipit omnis operatio et omnis anime passio [illegible] medietatem. Quedam enim confestim nominata convoluta sunt cum malitia. puta gaudium de malo. inverecundia. invidia. Et in operationibus adulterium furtum homicidium. Hec enim omnia et quecumque talia dicuntur sunt ipsa mala [illegible] non superabundantie ipsorum neque defectus. Non est igitur unquam circa hec dirigere. sed semper peccare. Neque est bene vel non bene circa talia in eo quod quam oportet et quando et quo. puta adulterari. sed simpliciter facere quodcumque horum peccare est. Simile igitur est circa iniusta facere. et timere et intemperate esse medietatem et superabundantiam et defectum. Erit enim sic superabundantie et defectus medietas. et superabundantie superabundantia et defectus defectus. Quemadmodum autem temperantie et fortitudinis non est superabundantia et defectus propter medium esse aliqualiter extremum. Ita neque illorum medietas neque superabundantia neque defectus. sed ut utique operatur peccatur. Universaliter enim neque superabundantie et defectus medietas est. neque medietatis superabundantia et defectus. Oportet autem hoc non solum universaliter dici. sed et singularibus aptare. In hiis enim qui circa operationes sermonibus. universales quidem communiores sunt. particulares autem veriores. Circa singularia enim operationes. Oportet autem in hiis concordare. Sumenda igitur hec ex descriptione. Circa timores quidem et audacias fortitudo medietas. Superabundantium autem qui quidem in intrepiditate innominatus. multa autem sunt innominata. Qui autem in audere superabundat: audax. Qui vero in timere quidem superabundat in audere autem deficit timidus. Circa delectationes autem et tristitias. non omnes. minus autem et circa tristitias. medietas quidem temperantia. superabundantia autem intemperantia. Deficientes autem circa delectationes non multum fiunt. Propter quod et tales non nomen sortiti sunt. Sint autem insensibiles. Circa dationem autem pecuniarum et acceptionem medietas liberalitas. superabundantia autem et defectus prodigalitas et illiberalitas. Contrarie autem et hii superabundant et deficiunt. Prodigus quidem in emissione superabundat in acceptione autem deficit. illiberalis autem in acceptione superabundat.

In tribuendo vero deficit. [illegible] in parvis et magnis dignis decentibus. Circa pecunias autem et alie dispositiones sunt: medietas quidem magnificentia. Magnificus enim differt a liberali; hic quidem enim circa magna, hic autem circa parva. Superabundantia autem apirokalia et banausia. Defectus vero parvificentia. Differunt autem hec ab hiis que circa liberalitatem; qualiter autem differunt posterius dicetur. Circa honorem autem et inhonorationem medietas quidem magnanimitas, superabundantia autem chaunotes quedam dicta, defectus autem pusillanimitas. Sicut autem diximus habere ad magnificentiam liberalitatem, parvis differentem, ita est quedam et ad magnanimitatem habens, circa honorem existentem magnum, hec autem circa parvum existens. Est enim ut oportet appetere honorem et magis quam oportet et minus. Dicitur autem qui superabundat desideriis philotimus, qui autem deficit aphilotimus. Medius autem innominatus. Innominate autem et dispositiones, preterquam philotimi philotimia. Unde attendunt extremi de media regione. Et nos autem quandoque medium philotimum vocamus, est autem quando aphilotimum. Et quandoque quidem laudamus philotimum, est autem quando aphilotimum. Propter quam autem causam hoc facimus in sequentibus dicetur. Nunc autem de reliquis dicamus secundum enarratum modum. Est autem et circa iram superabundantia et defectus et medietas. Fere autem innominatis existentibus ipsis, medium mansuetum dicentes, medietatem mansuetudinem vocamus. Extremorum autem qui quidem superabundat iracundus sit, malitia autem iracundia. Qui autem deficit inirascibilis quidam, defectus autem inirascibilitas. Sunt autem et alie tres medietates habentes quandam similitudinem ad invicem, differentes vero ab invicem. Omnes quidem enim sunt circa verborum et operationum communionem. Differunt autem quoniam hec quidem est circa verum quod in ipsis, hec autem circa delectabile. Huius autem hec quidem in ludo, hec autem in omnibus que secundum vitam. Dicendum utique et de hiis ut magis conspiciamus quoniam in omnibus medietas laudabile, extrema autem neque recta neque laudabilia, sed vituperabilia sunt. Sunt quidem igitur et horum plura innominata. Temptandum autem, quemadmodum et in aliis, ipsos nomina fingere manifestationis gratia et boni quod assequi. Circa verum quidem igitur medius quidem verax quis et medietas veritas dicatur. Fictio autem que quidem ad maius iactantia, et qui habet eam iactator; que autem ad minus yronia et yron. Circa delectabile autem quod quidem in ludo medius quidem eutrapelos et dispositio eutrapelia. Superabundantia autem bomolochia et qui habet eam bomolochus. Qui autem deficit agroikos quis et habitus agroikia. Circa reliquum autem delectabile quod in vita, qui quidem ut oportet delectabilis amicus, et medietas amicitia. Qui autem superabundat, si quidem nullius gratia placidus, si autem utilitatis adulator. Qui autem deficit et in omnibus indelectabilis, litigiosus quis et discolus. Sunt autem et in passionibus et circa passiones medietates. Verecundia enim virtus quidem non est, laudatur autem et verecundus. Et enim quidem dicitur medius. Qui autem superabundat ut kataplex, qui omnia verecundatur. Qui autem deficit vel qui nichil, inverecundus. Medius autem verecundus. Nemesis autem medietas invidie et epichairekakie. Sunt autem et circa tristitiam et delectationem in hiis que accidunt proximis. Nemeseticus quidem enim tristatur in indigne bene operantibus. Invidus autem superexcedens hunc in omnibus tristatur. Epichairekakus autem tantum deficit a tristari ut et gaudeat. Sed de hiis quidem igitur et alias tempus erit. De iustitia autem, quoniam non simpliciter dicitur, post hec divisi de utraque dicemus quomodo medietates sunt. Similiter autem et de rationalibus virtutibus.

Non autem est [illegible]

38

[illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]

10. [illegible]

[illegible]

Tribus autem disposicionibus existentibus duabus quidem maliciis, hac quidem secundum superabundanciam, hac vero secundum defectum, una autem virtute medietate, omnes omnibus opponuntur aliqualiter. Extreme quidem enim et medie et adinvicem contrarie sunt, media autem extremis. Quemadmodum enim equale ad minus quidem maius, ad maius autem minus, ita medii habitus ad defectus quidem superabundant, ad superabundancias autem deficiunt in passionibus et operacionibus. Fortis enim ad timidum quidem audax videtur, ad audacem autem timidus. Similiter autem et temperatus ad insensibilem quidem intemperatus, ad intemperatum autem insensibilis, liberalis autem ad illiberalem quidem prodigus.

ad prodigum aut illiberalem propter quod expellunt medium extremi alter ad alterum et vocant fortem timidus quidem audacem, audax autem timidum, et in aliis proportionaliter. Sic autem apposite invicem hiis existentibus, plurima contrarietas est extremis ad invicem quam ad medium. Longius enim hec distant ab invicem quam a medio, quemadmodum magnum a parvo et parvum a magno. Adhuc autem ad medium quedam quibusdam extremis similitudo videtur, ut audacie ad fortitudinem et prodigalitati ad liberalitatem. Extremis autem plurima dissimilitudo. Que autem plurimum distant contraria determinantur. Quare et magis contraria que magis distant. Ad medium autem opponitur in hiis quidem magis defectus, in hiis autem superabundantia. Puta fortitudini quidem non audacia superabundantia existens sed timiditas defectus existens. Temperantie autem non insensibilitas indigentia existens sed intemperantia superabundantia existens. Propter duas autem causas hoc contingit. Una quidem ex ipsa re. Propter enim propinquius esse et similius alterum extremorum medio, non hoc sed contrarium opponimus magis. Puta quia similius esse videtur fortitudini audacia et propinquius, dissimilius autem timiditas, hanc magis opponimus. Distantia enim plus a medio contraria magis videntur. Una quidem igitur causa hec ex ipsa re. Alia vero ex nobis ipsis. Ad que enim ipsi magis nati sumus, hec magis contraria medio videntur. Puta ipsi magis nati sumus ad delectationes. Ideo faciliter mobiles sumus ad intemperantiam quam ad temperantiam. Hec igitur magis contraria dicimus ad que augmentum magis fit. Et propter hoc intemperantia superabundantia existens magis contraria est temperantie. Quoniam quidem igitur est virtus moralis medietas, et qualiter, et quoniam medietas duarum maliciarum, huius quidem secundum superabundantiam, huius autem secundum defectum, et quoniam talis est propter coniecturativa medii esse quod est in passionibus et in operationibus, sufficienter dictum est. Ideo et difficile est studiosum esse. In unoquoque enim medium accipere opus difficile, puta circuli medium non omnis sed sciens. Sic autem et irasci quidem omnis et facile, et dare argentum et consumere. Cui autem et quantum et quando et cuius gratia et qualiter, non adhuc omnis neque facile. Quare bene et rarum et laudabile et bonum. Propter quod oportet coniecturantem medii primum quidem recedere a magis contrario, quemadmodum et Calipso monebat: hoc quidem fumi et unde custodi navem. Extremorum enim hoc quidem est magis peccatum, hoc autem minus. Quoniam igitur medium attingere summe difficile, secunda aiunt navigatione minima sumendum malorum. Hoc autem erit maxime hoc modo quo dicimus. Intendere autem oportet et ad que ipsi faciles mobiles sumus. Alii enim ad alia apti nati sumus. Hoc autem erit notum ex delectatione et tristitia facta circa nos. In contrarium autem nos ipsos attrahere oportet. Multum enim abducentes a peccato in medium veniemus, quod tortuosa lignorum dirigentes faciunt. In omni autem maxime observandum delectabile et delectationem. Non enim incorrupti iudicamus eam. Quod igitur plebis senes patiebantur ad Helenam hoc oportet pati et nos ad delectationem et in omnibus illorum dicere vocem. Sic enim abicientes ipsam minus peccabimus. Hec igitur facientes ut in capitulo dicamus maxime poterimus medium adipisci. Difficile autem forsan hoc, et maxime in singularibus. Non enim facile determinare et qualiter et quibus et in qualibus et quanto tempore irascendum. Et enim nos quandoque deficientes laudamus et mansuetos dicimus, quandoque autem graviter irascentes viriles vocamus. Sed qui quidem parum a bene transgreditur non vituperatur, neque ad magis neque ad minus, sed qui plus. Iste enim non latet. Usque ad quantum autem et in quantum vituperabilis non facile sermone determinare. Neque enim aliud nichil sensibilium. Talia autem in singularibus, et in sensu iudicium. Hoc quidem igitur tantum ostensum quod medius habitus in omnibus laudabilis. Declinare autem oportet quandoque quidem ad superabundantiam, quandoque autem ad defectum. Sic enim facile medium et bene adipiscemur.

Tribus et dispositionibus [illegible] medium [illegible] duabus [illegible] medium duarum maliciarum [illegible]

[illegible] Dubitatur hic de hiis que in textu dicuntur [illegible]

[illegible]

[illegible]

... dupl' pnt [illegible] aut in habitu [illegible] actu, et sunt contraria qualitates qualitati, et actus actui [illegible] ... sic q habitus vnius relinquitur ex defectu alterius [illegible] ... et sic est p[er] [illegible] ... [illegible] ... p[er] affirmacionem [illegible] ...

Deinde cum dicit [illegible] ... medium ... [illegible] ... Sed videtur q vtrumque vicium non est contraria ... Contraria enim sunt in eodem genere, sed vtrumque est in genere boni ... aut in genere mali ... Sed aut duo non sunt in magno ... [illegible] ... Sed ad p[rimu]m dicendum q bonum et malum si considerentur ... [illegible] ... Pitagoras ... in duabus coordinationibus boni et mali ... Ad 2m dicendum q ... [illegible] ...

Ad 3m dicendum q magnum et paruum sunt dupliciter consideranda, aut [illegible] ... et diminucionis, et sunt quedam quantitates ... magnitudinis et augmenti ... [illegible] ... et sunt relaciones ... [illegible] ...

Deinde cum dicit Ad ad at [illegible] ... concludit q ad medium magis opponitur vnum ... [illegible] ... in speciali ... fortitudo similis est audacie, et liberalitas prodigalitati ... Sed videtur hoc esse falsum ... ambo extrema sunt in genere mali, medium autem in genere boni ... Preterea ... [illegible] ... non est magis propinquum vni ... quam alii ... [illegible] ...

[illegible] ... Ad 3m dicendum ... [illegible] ...

Ad 3m dicendum ... [illegible] ...

Ad 3m dicendum q vtrumque est ad perfectum ... [illegible] ...

Deinde cum dicit Ad medium autem ... in speciali ... [illegible] ...

Deinde cum dicit ... propter duas ... [illegible] ...

... delectaciones ... [illegible] ... ad salutem nature.

ut sunt iracundia sicut albus et sunt species sicut venerea et quia [illegible] et [illegible] delectationes magis [illegible]

in potentiis et vehementius movent / et magis sunt nobis et [illegible] difficilius est resistere eis / Deinde cum dicit

[illegible] recapitulat que dixerat / et planius ostendit [illegible] que dicta sunt / Deinde cum dicit ideo et difficile / ostendit ex

dictis difficultatem virtutis / et dividitur in partes duas / in prima ostendit difficile esse esse virtuosum / in secunda dat documentum [illegible]

aliquis perveniat ad virtutem / prima pars [illegible] / circa primum ponit [illegible] / omne medium per equidistantiam difficile est atti

[illegible] / et facile declinare ab illo / sed virtus est [illegible] medium / [illegible] declinare vero [illegible] / ideo [illegible] et ponit exemplum [illegible]

de centro circuli quod difficile est invenire / sed ei [illegible] / sed tantum sciens per artem / et facile est declinare ab illo

et facile est [illegible] / et [illegible] / sed facere [illegible] et ut [illegible] et [illegible] debitas circumstantias

difficile est et non est cuiuslibet sed virtuosi / et notat [illegible] quod est bonum quantum ad formam virtutis / et rarum propter difficultatem / lau

dabile per comparationem ad operantem / qui est ex [illegible] actuum / et bonum quantum ad bonitatem actus in se / Deinde cum dicit propter

quod oportet / dat documentum qualiter aliquis efficiatur virtuosus / quia difficile [illegible] arte / et primo dat generale documentum

secundo ostendit quod difficile est invenire medium in singularibus / ibi difficile autem est / Circa primum duo facit / primo ponit documentum

secundo ostendit a quibus magis recedendum sit / ibi In omni autem maxime / In prima parte ponit duo documenta / quorum primum ac

cipitur sicut tamen primum / quod assignat ex parte rerum intersese / et dicit quod ille qui vult [illegible] medium [illegible]

[illegible] per [illegible] / et [illegible] / [illegible] virtuti in primis /

Et inducit in testimonium quendam qui vocabatur calipsa / qui ut quidam dicunt / fuit optimus [illegible] nauta /

et quia ad regimen navis duo exiguntur / unum ex parte nautae ut scilicet videat quo dirigat navem / quod impedi

tur [illegible] / et aliud ex parte navis ut scilicet possit ire / quod impeditur per fluctus / ideo in documento suo duo posuit

calipsa monens [illegible] custodire navem extra fumum quantum ad primum / et [illegible] fluctus quantum ad secundum / [illegible]

dicunt quod calipsa fuit quaedam poeta qui dixit [illegible] / et dicit quod [illegible] fuit tamen custodi

navem [illegible] / et prima parte addidit [illegible] / [illegible] navis custodienda est a fluctibus [illegible]

[illegible] / si non possit omnino vitare tempestatem eligendo minorem [illegible] / ita [illegible] / quia extremorum

quoddam magis et quoddam minus contrariatur medio / Et difficile est omnino attingere medium / prima [illegible] sunt minima

malorum / quae scilicet minus contrariantur medio / si [illegible] navigationum et operationum / [illegible] virtutis

et hoc [illegible] quod dixit / Sed intelligendum quod [illegible] dicitur / quia minima malorum mala sunt / sed bonum non [illegible]

[illegible] malum / ideo ad [illegible] virtutem quae est bonum non sunt [illegible] minima mala / quia omne malum corrumpit virtutem

sed quod corrumpit aliud / non [illegible] illud / ideo ad [illegible] virtutem / non sunt [illegible] minima malorum / Deinde cum dicit

quia in [illegible] sunt quaedam mala a quibus non est [illegible] abstinere in humana vita propter difficultatem [illegible] / et [illegible]

[illegible] / quia sunt [illegible] a quo [illegible] / [illegible] a qua distantia / si quis non multum recedit a medio / et [illegible]

dat veniam legislator / et [illegible] venialia sicut etiam in theologia sunt [illegible] et quaedam venialia

et talia sunt sumenda / [illegible] mala a quibus virtus corrumpitur per distantiam a medio magnam / ad

primum ergo dicendum quod [illegible] / sicut [illegible] sola quantitate / [illegible] mala [illegible]

infinitum modum / sicut si dicatur [illegible] et [illegible] / et [illegible] ita minima de

quibus hic loquitur / sicut [illegible] ad magna / quae corrumpunt virtutem / quia [illegible] ad illa et [illegible]

mali / et [illegible] ad [illegible] / Deinde cum dicit Intendere autem oportet / ponit secundum documentum quod [illegible]

[illegible] ex parte [illegible] / et dicit quod debemus considerare ad quae sumus facile mobiles [illegible] / quia [illegible]

sunt magis dispositi / sicut quidam magis [illegible] et quidam magis ad [illegible] / et hoc potest

cognosci [illegible] delectatione et tristitia / [illegible] / quia delectamur [illegible] ad quae [illegible]

et tristamur in contrario / et quia hoc sumus [illegible] / [illegible] medium / et [illegible]

[illegible] plus recedendum a parte [illegible] quam [illegible] / Deinde cum dicit In omni

qui dirigit ligna tortuosa / qui in contrarium [illegible] / et dicit quod [illegible] delectabile et delecta

[illegible] a quo magis cavendum est / et dicit quod [illegible] non [illegible] / [illegible] acceptamus [illegible]

[illegible] sicut senes plebis [illegible] sapientes [illegible]

et [illegible] / Et dicit quod debemus [illegible] ad delectationem sicut senes [illegible] / [illegible] quod vox illorum

[illegible] / [illegible] pulchritudinem / [illegible] ab ipsa

erat / fuge fuge / timebat enim / ne [illegible] / Sed quod dicit quod senes [illegible] / quemadmodum

[illegible] delectationes fugiendo vincet [illegible] / et vox illorum erat / pulchra est pulchra est / sed nos debemus [illegible]

pulchritudinem eius / et fugiendo [illegible] / et vox illorum erat nobis / quia qui non [illegible] / est [illegible] / Et ultimo dicit

[illegible] delectationes / et non [illegible] / [illegible] / [illegible] medium adipisci

quod [illegible] faciendo scilicet abiciendo delectationes / et [illegible] breviter / et in [illegible] / Deinde cum dicit Difficile autem / ostendit quod

[illegible] in [illegible] / quia non facile est determinare quomodo oportet / et ut oportet

difficile est medium adipisci / et [illegible] in particularibus operationibus / quia non [illegible] laudamus [illegible] deficientes [illegible] et [illegible] et [illegible] masculi

et [illegible] / et alias circumstantias / quia quandoque laudamus [illegible] mala illata [illegible] / et [illegible] / [illegible] et [illegible] non

quandoque laudamus [illegible] / [illegible] qui [illegible] / [illegible] et [illegible] difficile est [illegible]

[illegible] est deficiendo / ut [illegible] et [illegible] / et quod dicit [illegible] / ille tamen qui [illegible] multum recedit

sed tamen [illegible] transgreditur ab eo quod oportet / non vituperatur / sed ille [illegible] / quia non est in medio [illegible] manifestum sed

a medio [illegible] magis [illegible] minus deficiendo / et [illegible] multum transgreditur / non latet / quia non est in medio [illegible] manifestum

hoc / facile non est determinare sermone / sed melius videtur in ipsis operibus usque ad quantum transgredi faciat ipsum vituperabilem / sic [illegible] alia [illegible]

facile [illegible] determinari / [illegible] operationes [illegible] virtutum sunt in [illegible] / et iudicium [illegible] in sensu / Sed hoc [illegible] sufficit declaratum esse

[illegible] medium habitus laudabilis est / Et quod oportet declinare ad maius quandoque ad minus / quia sic facile invenitur medium ut dictum est

Explicit Ethicorum [illegible] liber secundus

Virtute itaque et circa passiones et operationes existente et in voluntariis quidem laudibus et
vituperiis factis in involuntariis autem venia quandoque et misericordia: voluntarium et involuntarium
forsitan necessarium determinare de virtute intendentibus, utile autem et legislatoribus et ad honores
et penas. Videntur autem involuntaria esse que violenta vel propter ignorantiam
fiunt. Violentum autem cuius principium extra, tale existens in quo nihil confert operans vel pa-
tiens, puta si spiritus tulit alicubi vel homines domini existentes. Quecumque autem
propter timorem maiorum malorum operata sunt vel propter bonum aliquod, puta si tyrannus precipiat aliquid
turpe operari dominus existens parentum et filiorum, et operante quidem salvantur, non operante autem moriantur, dubita-
tionem habent utrum involuntaria sunt vel voluntaria. Tale autem accidit et circa eas que in tempestatibus eiectiones.
Simpliciter quidem enim nullus voluntarie eicit, pro salute autem sui et aliorum omnes intellectum habentes. Mixte quidem
igitur sunt tales operationes, assimilantur autem magis voluntariis; voluntarie enim sunt tunc cum operantur,
finis autem operationis secundum tempus est. Et voluntarium igitur et involuntarium cum operatur dicendum. Operatur autem
volens. Etenim principium movendi organicas partes in talibus operationibus in ipso est. Quorum autem in
ipso principium, in ipso et operari et non. Voluntaria itaque talia, simpliciter autem forsitan involuntaria; nullus
enim eligeret utique secundum se ipsum talium aliquod. In operationibus autem talibus quandoque et laudantur, quando turpe
aliquid vel triste sustinent pro magnis et bonis; si autem e contrario, vituperantur. Turpissima enim sustinere
pro nullo bono vel moderato pravi. In quibusdam autem laus quidem non fit, venia autem, quando propter talia operatur
aliquis que non oportet, que humanam naturam excedunt et nullus utique sustineret. Quedam autem forte non
est cogi, sed magis moriendum patientem durissima. Etenim Euripidis Alcmeonem deridiculum vi-
dentur cogentia matrem occidere. Est autem difficile quandoque iudicare quale pro quali eligendum,
et quid pro quo sustinendum. Adhuc autem difficilius immanere cognitis. Ut enim in multis est, que quidem
expectantur tristia, que autem coguntur turpia. Unde laudes et vituperia fiunt circa coactos vel non. Qualia
autem dicendum violenta? Vel simpliciter quidem quando causa in hiis que extra est et quod operatur nihil confert?
Que autem secundum se quidem involuntaria sunt, nunc autem et pro hiis voluntaria, et principium in operante,
que autem secundum se, quod involuntaria sunt, nunc autem et pro hiis voluntaria. Magis autem assimilantur
voluntariis. Operationes enim in singularibus, hec autem voluntaria. Qualia autem pro qualibus eligenda,
non facile tradere; multe enim differentie sunt in singularibus. Si quis autem delectabilia et bona vio-
lenta dicat (cogere enim extra existentia), omnia utique erunt ipsi violenta; horum enim gratia omnia
operantur. Et qui quidem vi et nolentes tristabiliter, qui autem propter delectabile et bonum cum delectatione. Ridi-
culum autem causari que extra, set non ipsum bene venabilem existentem a talibus, et bonorum quidem se ipsum, turpium autem
delectabilia. Videtur utique violentum esse cuius extra principium, nihil conferente vim passo.

Virtute itaque. Postquam determinavit in hoc libro de virtute in generali [illegible] in hac parte incipit determinare de voluntario et involuntario [illegible]
[illegible]
Hic dubitatur duo. Primo de situ istius partis. Secundo de involuntario.
[illegible]

[illegible] ita esse [illegible] ad 3m [illegible] voluntarium [illegible] Ad 4m [illegible] voluntate [illegible] Ad 5m [illegible] involuntarium [illegible] voluntas [illegible] involuntarium [illegible] voluntarium

[illegible] involuntarium [illegible] et volunti involuntate [illegible] voluntas [illegible] ignorantia et [illegible] voluntas [illegible] ad 6m [illegible] Ad p'm [illegible] voluntarium [illegible] et involuntarium [illegible] Ad 2m [illegible] voluntate [illegible] Ad 3m [illegible] involuntario [illegible] et voluntario [illegible] de violento [illegible] Ad 4m [illegible] voluntarium [illegible] ad p'm [illegible] violentum [illegible] opposit' [illegible] involuntario [illegible] voluntarium

Dem tn dit [illegible] violento simpl' [illegible] Sz vide q no debuit h' d'minare de violeto simpl' [illegible] violento [illegible] organa [illegible] Ad p'm [illegible] Ad 2m [illegible] ad 3m [illegible] instrumentum [illegible] violenti [illegible] impellit homine [illegible] lapidem [illegible] violenta [illegible] mixta [illegible]

Dem tn dicit [illegible] voluntarium [illegible] violenta [illegible] timore [illegible] mala [illegible] violenta [illegible] timet [illegible] salute [illegible] voluntarium [illegible] Dem dit [illegible] mixte [illegible] voluntarium [illegible] timore [illegible] voluntarium [illegible] involuntarium [illegible]

Hic dubitat' de isto involuntario mixto q' fit timore maioris mali [illegible] timor [illegible] mali [illegible] voluntarium [illegible] involuntarium [illegible]

[illegible] Item [illegible]

[illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

Hic dubitatur [illegible] pro [illegible] sit operandum aliquid turpe [illegible]

[illegible]

[illegible] Item laudatur a Tullio Marcus Regulus [illegible]

[illegible]

Circa hanc partem duo sunt [illegible]

[illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

[illegible] ignoranciam [illegible] Quia autem non penitens [illegible] alter [illegible] ignoranciam operari [illegible] ignorantem operari [illegible] ignorat quidem [illegible] omnis malus que oportet operari et a quibus fugiendum, et propter talem peccatum iniusti et universaliter mali fiunt. Involuntarium autem vult dici non si quis ignorat quod confert. Non enim que in electione ignorancia causa involuntarii, sed malicie, neque que universalis (vituperantur enim propter hanc), sed que secundum singularia, in quibus et circa que operacio. In hiis enim et misericordia et venia. [illegible] Forsitan igitur non malum determinare hec, que et quot sunt, et quis utique et quid et circa quid vel in quo operatur, quandoque autem et quo, puta instrumento, et gracia cuius, puta salutis, et qualiter, puta quiete vel vehementer. Omnia quidem igitur hec nullus ignorabit nisi insaniens. Manifestum autem quod neque operantem. Qualiter enim se ipsum? Quod autem operatur ignorabit utique aliquis, puta dicentes aiunt excidere ipsos, vel non scire quia secreta erant, quemadmodum Eschilus misteria, vel monstrare volens dimittere, ut qui catapultam. Existimabit utique aliquis et filium hostem esse quemadmodum Merope, et acutam habere hastam lanceam vel lapidem pumicem. Et in salute percuciens occidet utique, et ostendere volens quemadmodum pugiles percuciet utique. Circa omnia utique hec ignorancia existente, in quibus operacio, qui horum aliquid ignoravit nolens videtur operari, et maxime in principalissimis. Principalissima autem videntur in quibus operacio et cuius gracia. Secundum talem utique ignoranciam involuntario dicto, adhuc oportet operacionem tristem esse et in penitudine.

Quod autem interest [illegible] ad involuntarium per ignoranciam [illegible] qui dicitur per ignoranciam et ignorantem operari [illegible] malus sit ignorans [illegible] quod sit ignorancia universalis [illegible] que sit peccatum.

[illegible]

[illegible]

Ad iii dicendum [illegible]

Ad iiii dicendum [illegible]

Ad v dicendum [illegible]

42

[illegible]

Contra [illegible]

Solutio dicendum [illegible]

[illegible]

Queritur consequenter de circumstanciis. primo quid sit circumstancia, 2o de singulis circumstanciis quot sunt et numero earum, 3o quid faciunt ad actum iste circumstancie:

[illegible] Contra hanc diffinitionem [illegible]

[illegible] Solutio dicendum [illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible]

[illegible]

[E]xistente at involūo qd' vi et ppt' ignorātiā voluntariū videbit' utiqz ēē cui' pricipiū in ipo sciente singlaria i qbz ē opacō.

forsitan eni no bn dicunt' ivoūtaria q ppt' iram et ppt' concupiā. pmo qd' eni nullū adhuc alioru aīaliū opa-

bit' nz pu. Dein utrū nil volūtarie opam' eoȝ q ppt' concupiā vl irā. vl bō qd' volūtarie mala in-

la aut involūtarie. Et ridiculū vna ca existente. Involūtaria aut forte ivoūtaria dicē. q oppȝ appete. Oȝ aut

et irasci in qbzdam et appete quedā. puta sanitatē vl disciplinā. Videnť at involūtaria q-

tristia ēē. Que at ƥ concupiā delectabilia. Adhuc aut quid differt in ēēdo volūtaria q ƥ rō-

gitatonē vl irā peccant. fugienda em ambo. Videnť aut nō minꝰ humane irronales pas-

sioneȝ. Quare et opacōes hōis ab ira et concupia. Inconveniens itaqz ponē volūtaria hec.

Existente aut [illegible]

[illegible]

Dubitat' hic de hac volūtarii assignatōe et uī ꝙ insufficient' assignet. [illegible]

[illegible] Laus

[illegible] Ira

Daniel. 13

[illegible]

43

[illegible]

Determinatis autem voluntario et involuntario de electione scilicet pertransire. Familiarissimum enim esse videtur virtuti et magis mores iudicare operibus. Electio utique voluntarium quidem videtur, non idem autem, sed in plus voluntarium. Voluntario quidem enim et pueri et alia animalia communicant, electione autem non. Et repentina voluntaria quidem dicimus, secundum electionem autem non. Dicentes autem ipsam concupiscentiam vel iram vel voluntatem vel quandam opinionem non recte videntur dicere. Non enim communis electio et irrationalium, concupiscentia autem et ira. Et incontinens concupiscens quidem operatur, eligens autem non. Continens autem econtrario eligens quidem, concupiscens autem non. Et electioni quidem concupiscentia contrariatur, concupiscentia autem concupiscentie non. Et concupiscentia quidem delectabilis et tristis, electio autem neque tristis neque delectabilis. Ira autem adhuc minus, nequaquam enim que per iram secundum electionem videntur. Sed neque voluntas, quamvis propinquum videatur. Electio quidem enim non est impossibilium. Et si quis dicat eligere, videbitur utique insipiens esse. Voluntas autem est impossibilium, puta immortalitatis. Et voluntas quidem est et circa ea que nequaquam per ipsum operata sunt utique, puta hypocritam aliquem vincere vel athletam. Eligit autem talia nullus, sed que utique existimat fieri per ipsum. Adhuc autem voluntas quidem finis magis, electio autem eorum que ad finem. Puta sanari volumus, eligimus autem per que sanabimur. Et felices esse volumus quidem et dicimus, eligimus autem dicere non congruit. Universaliter autem videtur electio circa ea que in nobis esse. Sed utique neque opinio. Opinio quidem enim videtur circa omnia esse, et nichil minus circa eterna et impossibilia quam circa ea que in nobis. Et falso et vero dividitur, non malo et bono. Electio autem hiis magis. Universaliter quidem igitur opinioni eandem forsitan neque dicit aliquis. Sed neque cuidam. In eligendo enim bona vel mala quales quidam sumus, in opinando autem non. Et eligimus quidem accipere vel fugere vel aliquid talium, opinamur autem quid est vel cui confert vel qualiter. Accipere autem vel fugere non multum opinamur. Et electio laudatur in eo quod est quod oportet magis vel in recte, opinio autem in eo quod vere.

Et elegimus quod quae maxime sunt in generatione optimarum ... quae in similibus sunt. Et videtur non idem
eligere opinionem et opinari sed quod opinari ... melius ... malum aut eligere non ...

[illegible]

[illegible]

uidetur ut quod est. quare de eternorum nullus voluntatem quod vero ... aut non esse eligibile. Consiliabile non de quo consiliabitur utique aliquis insipiens vel insanus, sed de quibus intellectum habens. De eternis autem nullus consiliatur, puta de mundo vel diametro vel costa quoniam incommensurabiles. Sed neque de his que in motu, semper autem secundum eadem fiunt, sive ex necessitate sive et natura vel per aliquam aliam causam, puta solsticiis et ortibus. Neque de his que aliter et aliter, puta siccitatibus et imbribus. Neque de his que a fortuna, puta thesauri inventione. Sed neque de humanis omnibus, puta qualiter Scite optime conversabuntur, nullus Lacedemoniorum consiliatur. Non enim fiet utique horum nichil per nos. Consiliamur autem de his que in nobis et operabilibus. Hec autem et sunt reliqua. Cause enim videntur esse natura et necessitas et fortuna, adhuc autem intellectus et omne quod per hominem. Hominum autem singuli consiliantur de his que per ipsos operabilibus. Et circa certas et per se sufficientes disciplinarum non est consilium, puta de litteris. Non enim dubitamus qualiter scribendum. Sed quecumque fiunt per nos, non similiter autem, de his consiliamur, puta de medicinalibus et operativis, et gubernativam magis quam gymnasticam, quanto minus certificata est. Et adhuc de reliquis similiter, magis autem

Et magis artes quam disciplinas vel opiniones: magis enim circa has dubitamus. Consiliamur autem in hiis que
ut semper in pluribus, incertis autem qualiter evenient, et in quibus indeterminatum. Consiliatores autem assumimus in magnis, discredentes
nobis ipsis velud insufficientibus dignoscere. Consiliamur autem non de finibus sed de hiis que ad fines sunt.
Neque enim medicus consiliabitur si sanabit, neque rethor si persuadebit, neque politicus si pacem faciat, neque
reliquorum ullus de fine. Sed ponentes finem aliquem, qualiter et per que erit intendunt. Et si per plura videatur
fieri, per quod facillime et optime intendunt. Si autem per unum perficiatur, qualiter per hoc erit, et illud per quod,
quousque utique veniant ad primam causam, que in inventione ultima est. Qui enim consiliatur videtur querere et resolvere
dicto modo quemadmodum diagramma. Videtur autem questio quidem non omnis esse consilium, puta mathematice.
Consilium autem omne questio. Et quod ultimum est in resolutione, primum esse in generatione. Et si quidem impossibili
obviaverint, discedunt, puta si pecuniis indiget, has autem impossibile est tribui. Si autem
possibile videatur, incipiunt operari. Possibilia autem que per nos fiunt utique. Que enim per amicos, per nos aliqualiter
sunt; principium enim in nobis. Queritur autem quandoque quidem instrumenta, quandoque autem utilitas ipsorum. Similiter autem et in re-
liquis quandoque quidem per quod, quandoque autem qualiter vel per quid. Videtur autem quemadmodum dictum est homo esse principium
operationum. Consilium autem de operabilibus ab ipso operatore; alie autem aliorum gratia. Non enim utique erit consiliabile finis, sed que
ad fines. Neque utique singularia, puta si panis vel decoctus est ut oportet; sensus enim hec.
Si autem semper consiliabitur, in infinitum veniet. Consiliabile autem et eligibile idem, verumtamen determinatum iam eligibile.
Quiescit enim unusquisque querens qualiter operabitur, quando in se ipsum reducit principium, et ipsius in antecedens:
hoc enim quod eligit. Manifestum autem hoc et ex antiquis urbanitatibus quas Homerus imitatus est. Reges
enim que eligebant annuntiabant plebi. Existente autem eligibili consiliabili et desiderabili eorum que in nobis,
et electio utique erit consiliabile desiderium eorum que in nobis. Ex consiliari enim iudicantes desideramus
secundum consilium. Electio quidem igitur typo dicta sit et circa qualia est, et quia eorum que sunt ad fines.

Quid igitur [illegible]

a proposito [illegible] a qua [illegible] fiunt [illegible] est consilium [illegible] fortuna [illegible] **admiscet**

[illegible] **advisorem** [illegible] non esse [illegible]

[illegible] **Removet** [illegible] consilio [illegible]

quadrati et costa [illegible] et de diametro [illegible]

[illegible] **Secundo removet** consilium [illegible]

[illegible]

Removet etiam consilium [illegible]

[illegible] **Removet etiam** [illegible] a fortuna [illegible]

[illegible] **Et removet** [illegible]

[illegible] **Demum dicit** [illegible]

[illegible]

[illegible] **Deinde dicit** [illegible]

[illegible] **Demum dicit** [illegible]

[illegible] **Demum dicit** [illegible]

[illegible] **Demum dicit** [illegible]

[illegible]

[illegible]

Voluntas autem quoniam quidem finis est dictum est. Videtur autem his quidem boni esse, his autem apparentis boni. Contingit autem voluntabile quidem dicentibus bonum non esse voluntabile quod vult qui non recte eligit. Si enim erit voluntabile et bonum erit. Erat autem si sic contigit malum. Rursus autem apparentis boni voluntabile dicentibus non esse natura voluntabile, sed unicuique quod videtur. Aliud autem alii apparet, et si sic contigit contraria. Si autem hec non placent, ergo dicendum simpliciter quidem et secundum veritatem voluntabile esse bonum, unicuique autem quod videtur. Studioso quidem igitur quod secundum veritatem esse, pravo autem contingens, quemadmodum et in corporibus bene dispositis quidem sana sunt que secundum veritatem talia, languidis autem altera. Similiter autem et amara et dulcia et calida et gravia et aliorum singula. Studiosus enim singula iudicat recte, et in singulis verum ei apparet. Secundum unumquemque enim habitum propria sunt et bona et delectabilia. Et differt plurimum forsitan studiosus in singulis verum videre, quemadmodum regula et mensura ipsorum existens. In multis autem deceptio propter delectationem videtur fieri; non enim existens bonum videtur. Eligunt igitur delectabile ut bonum, tristitiam autem ut malum fugiunt. Existente utique voluntabili quidem fine, consiliabilibus autem et eligibilibus eorum que sunt ad finem, que circa hec operationes secundum electionem erunt utique et voluntarie. Virtutum autem operationes circa hec. In nobis autem et virtus, similiter autem et malitia. In quibus enim in nobis operari, et non operari; et in quibus non, et ita. Quare si operari in nobis bonum existens, et non operari in nobis erit malum existens. Et si non operari bonum existens in nobis, et operari malum existens in nobis. Si autem in nobis bona operari et mala, similiter autem et non operari; hoc autem erat bonos et malos esse, in nobis erit utique epieikes et pravos esse. Hoc autem dicere quoniam nullus volens malus neque nolens beatus, assimilatur hoc quidem vero, hoc autem mendacio. Beatus quidem enim nullus nolens, malitia autem voluntarium. Vel his que nunc dicta sunt dubitandum, et hominem non dicendum principium esse neque genitorem operationum quemadmodum et natorum. Si autem hec videntur et non habemus in alia principia reducere preter ea que in nobis, et quorum principia in nobis, et ipsa in nobis et voluntaria. Hiis autem videntur testificari et privatim ab unoquoque et ab ipsis legislatoribus. Puniunt enim et tristant operantes mala, quicumque non violentia vel propter ignorantiam cuius non ipsi cause. Bona autem operantes honorant, ut hos quidem provocantes, hos autem prohibentes. Et quidem quecumque neque in nobis sunt neque voluntaria, nullus provocat operari, ut nichil ad opus existente suaderi, puta non calefieri vel dolere vel esurire vel aliorum talium ullum; nichil enim minus patiemur. Etenim in ipso ignorare puniunt, si causa videatur esse ignorantie, puta ebriis duplices increpationes. Principium enim in ipso; dominus enim eius quod est non inebriari. Hoc autem causa ignorantie. Et ignorantes aliquid eorum que in legibus, que oportet scire et non difficilia sunt, puniunt. Similiter autem et in aliis quecumque propter negligentiam ignorare videntur, ut in ipsis existens non ignorare; domini enim diligentes esse. Sed forsitan talis aliquis est ut non diligens sit. Sed eius quod est tales fieri ipsi cause, vivendo remisse, et eius quod est iniustos et intemperatos esse, hii quidem mala facientes, hii autem in potationibus et in talibus degentes. Que enim circa singula operationes, tales faciunt. Hoc autem manifestum ex meditantibus ad quamcumque agoniam vel operationem; perficiunt enim operantes. Ignorare quidem igitur quoniam ex operari circa singula habitus fiunt, perfecte insensibilis. Adhuc autem irrationale iniusta facientem nolle iniustum esse vel intemperata nolle intemperatum. Si autem non ignorans aliquis operatur ex quibus erit iniustus, volens iniustus erit. Non tamen si voluerit, non iniustus quiescet et erit iustus; neque enim egrotans sanus. Et si sic contigit, volens egrotat, incontinenter vivens et non obediens medicis. Tunc quidem licebat ei non egrotare, emisso autem non adhuc, quemadmodum neque dimittenti lapidem adhuc possibile ipsum resumere. Sed tamen in ipso iacere et proicere; principium enim in ipso. Sic autem et iniusto et intemperato ex principio quidem licebat tales non fieri, propter quod volentes sunt; factis autem non adhuc licet non esse. Non solum autem anime malitie voluntarie sunt, sed quibusdam et que corporis, quos et increpamus. Propter naturam quidem enim turpes nullus increpat, propter desidiam autem et negligentiam. Similiter autem et circa imbecillitatem et turpitudinem et orbitatem. Nullus enim utique increpabit cecum natura vel ex infirmitate vel ex plaga, sed magis miserebitur. Eum autem qui ex vini potatione vel alia intemperantia, omnis utique increpabit. Eorum autem que circa corpus malitiarum que quidem in nobis increpantur, que autem non in nobis non. Si autem sic, et in aliis que increpantur utique malitie in nobis utique erunt.

Si autem quis dicat quoniam omnes desiderant apparens bonum, fantasie autem non domini, sed qualiscumque utique unusquisque est, talis et finis videtur ei. Si quidem igitur unusquisque sibi ipsi habitus aliqualiter est causa, et fantasie erit ipse aliqualiter causa. Si autem non, nullus sibi ipsi causa eius quod est male facere, sed propter finis ignorantiam hec operatur, propter hec existimans sibi optimum fore. Finis autem desiderium non spontaneum, sed nasci oportet quemadmodum visum habentem quo iudicabit bene et quod secundum veritatem bonum eliget. Et est bene natus cui hoc bene innatum est. Quod enim maximum et optimum, et quod ab alio non possibile accipere neque addiscere, sed quale natum est, tale habebit. Et quod bene et optime hoc innatum esse, perfecta et vera erit utique bona natura. Si utique hec sunt vera, quid magis virtus quam malitia voluntarium? Ambobus enim similiter, bono et malo, finis natura vel qualitercumque videtur et adiacet. Reliqua autem ad hoc referentes operantur qualitercumque. Sive utique finis non natura unicuique videtur qualiscumque, sed et quid et apud ipsum est, sive finis quidem naturalis, in reliquis autem operari voluntarie studiosum, virtus voluntarium est, nichil minus et malitia utique voluntarium erit. Similiter enim et malo existit quod propter ipsum in operationibus, et si non in fine. Si igitur, quemadmodum dicitur, voluntarie sunt virtutes (etenim habituum cooperatores aliqualiter ipsi sumus, et in quales quidam existendo finem talem ponimus), voluntarie et malitie utique erunt; similiter enim. Communiter quidem igitur de virtutibus dictum est et genus typo, quoniam medietates sunt, et quoniam habitus, et a quibus fiunt, et quoniam horum operative secundum ipsas, et quoniam in nobis et voluntarie, et sic ut utique recta ratio precipiet. Non similiter autem operationes voluntarie sunt et habitus. Operationum quidem enim a principio usque ad finem domini sumus, scientes singula, habituum autem principii; secundum singula autem additio non nota, quemadmodum in egritudinibus. Sed quoniam in nobis erat sic vel non sic uti, propter hoc voluntarie. Resumentes utique de unaquaque dicemus que sunt et circa qualia et qualiter. Simul autem erit manifestum et quot sunt. Et primum de fortitudine.

non tamen si velit iniustus existens quiescet et erit iustus

46

Voluntas [illegible] …

[illegible] … Deinde cum dicit … [illegible] …

[illegible] … Circa istud dubitatur primo utrum voluntas sit boni et volibilis … secundo utrum studiosus sit mensura bonorum … [illegible] … An sit quemadmodum quod ponit … [illegible]

Circa primum … [illegible] … Contra … [illegible] … Ad primum … Ad secundum … Ad tertium … [illegible]

Circa secundum … [illegible] … Contra … [illegible] … Ad primum … Ad secundum … [illegible]

Circa tertium … [illegible] … Contra … [illegible] … Ad primum … Ad secundum … Ad tertium … [illegible]

Circa quartum … [illegible] … Ad secundum … [illegible]

Deinde cum dicit … [illegible]

Primo dicit quod [illegible] quibus [illegible] in nobis [illegible] et [illegible] ad finem operabilem [illegible]

[illegible] et in nobis [illegible] virtus et malitia sunt in nobis [illegible] aut quod dicit [illegible] virtute [illegible]

[illegible] ponit rationem [illegible] quod [illegible] operari est in nobis et non operari est in nobis [illegible] operari et non operari [illegible]

[illegible] bonum [illegible] in nobis [illegible] de operibus virtutis et sic [illegible]

[illegible] bonos et malos [illegible] voluntarius non est [illegible] ad [illegible]

[illegible] bonum est in operando ut [illegible] actus virtutis et quod [illegible] non operari sit in cessando ab operibus [illegible]

[illegible] malum [illegible] ut non [illegible] legis [illegible]

[illegible] bonum [illegible] et in fine [illegible] qui aliud dicebat [illegible]

malus est [illegible] et quod ad primum dicebat [illegible] ad [illegible] dicebat [illegible] **Deinde cum dicit**

[illegible] ponit dubitationem [illegible] et [illegible] ponit rationem [illegible] sic [illegible] ponit rationem [illegible]

et solvit [illegible] bonos et malos esse in nobis et voluntarie [illegible]

in nobis [illegible] adhuc autem [illegible] circa primum duo facit [illegible] ponit dubitationem [illegible] male [illegible]

dubitatio [illegible] et non est [illegible] principium et generator suorum operum [illegible] principium suorum [illegible]

[illegible] ponit rationem ad propositum [illegible] operationes reducuntur reducuntur [illegible]

qua principia [illegible] operationes [illegible] non reducuntur in aliqua principia [illegible] sicut [illegible]

reducuntur ad principia que sunt in nobis [illegible] operationes [illegible] sunt principia [illegible] bonum vel malum [illegible] et nos [illegible] bonos vel

malos principia sunt in nobis [illegible] principia reducuntur in principia [illegible] **Deinde cum dicit** [illegible] aut testificari [illegible]

[illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Hic incipit [illegible] duo principia an bonorum nobis [illegible] malitia sit in voluntate [illegible] negligentia sit peccatum [illegible] dupliciter maledicendum [illegible]

Circa primum sic procedit [illegible] bonorum [illegible] reducunt [illegible] ad propositum [illegible] quibus

[illegible] deducit ad propositum [illegible] operationes [illegible] quibus

operationes quibus efficimur boni sunt [illegible] opus [illegible]

[illegible]

[illegible] operationes [illegible]

[illegible] operationes [illegible]

[illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Circa primum sic procedit [illegible] malitia [illegible] voluntate [illegible]

[illegible] Deinde [illegible] Contra [illegible]

[illegible]

sic ex(em)pla ... Ad (secundum) d(icendu)m q(uod) malu(m) ... aut ... malu(m) ... no(n) ... voluntatis ... [illegible]

... Ad (primum) ... augustin(us) ... [illegible]

... appetit ... appetit ... [illegible]

... Ad (quintum) d(icendu)m ... [illegible]

Q(uestio) ... negligencia no(n) sit pecc(atu)m ... augustin(us) ... pecc(atu)m ... negligencia ... [illegible]

... lege et sub lege ... pecc(atu)m ... negligencia ... [illegible]

... negligencia ... pecc(atu)m ... [illegible]

... Contra ... preceptu(m) ... [illegible]

Sed (contra) d(icendu)m ... negligencia ... preceptu(m) ... [illegible]

... velle no(n) scire ... velle ... [illegible]

... Ad (primum) ... Ad (secundum) d(icendu)m ... [illegible]

Q(uestio) ... pecc(atu)m ... pena ... [illegible]

Con(tra) est ... maledictio ... [illegible]

Sed (contra) d(icendu)m ... [illegible]

... Si aut(em) q(ue)rit(ur) ... [illegible]

... De(us) ... [illegible]

... Bonu(m) ... malu(m) ... [illegible]

... Hic duo q(ueri) possu(n)t ... malu(m) ... [illegible]

Q(uestio) ... [illegible]

... [illegible]

Propter [illegible] Ratio [illegible] sicut [illegible] sic in [illegible] aquis in [illegible] ad quod natura [illegible] valeat [illegible]

Preterea omnes motus [illegible] reducuntur ad aliquem motum superiorem [illegible] operationes [illegible] sint motus

sunt [illegible] innati [illegible] ex superioribus motibus [illegible] fortes [illegible] motus celestes sunt fortes

[illegible] operationes [illegible] in motibus celestibus [illegible] operationes [illegible]

[illegible] reducuntur ad [illegible] celestia [illegible] operationes [illegible] Preterea [illegible]

[illegible] opera [illegible] sunt [illegible] in astrologia docetur quod

operationes [illegible] motibus celestibus [illegible] In [illegible] si [illegible] superiora [illegible]

[illegible] ista inobediencia [illegible] ex aliquo [illegible] motum [illegible] et

ultima mota [illegible] non [illegible] moveat [illegible] ultimum [illegible] obediat [illegible]

magis movebit ut obediat [illegible] ut in alio [illegible] mobilius [illegible] plura mota [illegible]

[illegible] et plures motus [illegible] et plures [illegible] motus superiores [illegible]

Si dicas quod motus corporales [illegible] motus superiores [illegible] operationes anime [illegible] in corpus [illegible]

[illegible] ita intelligencia [illegible] in corpore non [illegible]

[illegible] motus [illegible] ab intelligencia [illegible] motus celi [illegible] non imprimat [illegible] motu [illegible]

[illegible] operationes [illegible] motu orbis. Preterea [illegible] ordo in spiritualibus [illegible] in corporalibus [illegible] corporalibus inferioribus

[illegible] motus qui non reducuntur ad motum superiorem corporis [illegible] motus [illegible] ad intelligentiam [illegible]

Contra [illegible] nos [illegible] signa [illegible] celestibus nubibus et [illegible] aut actum [illegible]

[illegible] actum [illegible] ad plura in [illegible] Augustinus [illegible] dei [illegible]

[illegible] ad [illegible] provenit [illegible] nullam necessitatem [illegible] boni vel mali [illegible]

[illegible] sit [illegible] superior Preterea [illegible] non eveniunt [illegible] et [illegible]

[illegible] corpora [illegible] in corporibus sunt signorum et celestium [illegible] non eveniunt [illegible]

[illegible] aqua [illegible] signum [illegible] expediebat [illegible]

[illegible] signa [illegible] Sed [illegible]

[illegible] in corporibus non [illegible] ex [illegible] celestibus [illegible] signum Preterea [illegible]

[illegible] superiora [illegible] predicit [illegible] divina [illegible]

[illegible] et [illegible] provenit [illegible] celestium [illegible] disposicioni divina [illegible]

aut et loquitur [illegible] superioribus et eclipsibus et [illegible] **Item** [illegible] valere [illegible] predicit [illegible]

prior [illegible] actus [illegible] [illegible] cum [illegible] homo [illegible]

[illegible] actus [illegible] motu [illegible]

[illegible] tamen [illegible]

[illegible] stella. Preterea [illegible] in umbra intelligencie [illegible] orbis [illegible]

[illegible] Preterea [illegible] separata [illegible] separata [illegible]

Secundo dicendum quod omnis operatio corporis [illegible] virtute [illegible] in ipsa [illegible] corpus [illegible]

[illegible] virtute calidi [illegible]

movet ad [illegible] in [illegible] in ipsa [illegible]

[illegible] orbis celi [illegible] orbis [illegible] motu [illegible]

et dicit omnis [illegible] ab intelligencia [illegible] in motu [illegible] motus [illegible] corporalis

et [illegible] corporalis [illegible] corporis [illegible] corporalis [illegible] corporis

[illegible] ab intelligencia [illegible] forme [illegible]

orbis [illegible] ad intelligentiam mediante motu orbis [illegible]

corporis [illegible] corporis [illegible] ad [illegible]

ex motibus celi [illegible] passiones corporis [illegible]

[illegible] ex motibus celi [illegible] quibus [illegible] vel mali [illegible] spiraz

[illegible] bonum vel mali [illegible] disposicionis [illegible] stellarum [illegible]

in [illegible] corporis [illegible] habilitates ad [illegible] et [illegible] sed [illegible] ad [illegible] Ad primum [illegible] disposicionis

[illegible] inferiores [illegible] necessitate inducendo [illegible] et [illegible] disposicionis

Et sic ad 2m [illegible] disposicionis non [illegible] tolli [illegible] sit [illegible] ad [illegible]

[illegible] talibus disposicionibus [illegible] velit uti in [illegible] **Ad 3m dicendum** quod motus [illegible] non reducuntur ad motum celi [illegible]

[illegible] motus corporales [illegible] non est necessitas ex motibus superioribus quod possit aliter evenire [illegible]

[illegible] non sit [illegible] corpus sunt [illegible]

sunt [illegible] motus [illegible] virtute [illegible] superior non [illegible] necessitatem [illegible]

[illegible] **Ad 4m dicendum** quod [illegible] in motibus superioribus [illegible]

Ad 5m [illegible] quod astrologi pronosticantur futuras eventus [illegible] non inducunt [illegible] non [illegible]

necessitatem [illegible]

virtutes superiores [illegible] stellas [illegible] **Ad 6m dicendum** [illegible] posset [illegible]

quod [illegible] inferior motus non obediat superiori [illegible] sit fortior disposicio [illegible]

[illegible] non [illegible] disposicio [illegible] ad inducendum disposicionem [illegible]

ut [illegible] sit fortior [illegible] impressionem [illegible] anima

[illegible] reducuntur ad aliquem motum celestem [illegible] ad primum [illegible] impressio [illegible] motu celi [illegible]

[illegible] disposicionis [illegible] in motibus celestibus [illegible] disposicionis corporis [illegible]

Ad 7m dicendum quod intelligencia ut probatum [illegible] non [illegible] orbis [illegible] ideo [illegible]

[illegible] impressiones [illegible] corpore [illegible] anima nobilior [illegible] et liberior [illegible] corpore [illegible]

[illegible] impressio [illegible] in corpore. **Ad 8m dicendum** [illegible] in corporalibus [illegible] motus inferiores [illegible]

ad superiores [illegible] non reducuntur ad unum primum sed ad plura [illegible] moventia [illegible] reducuntur

Contra [illegible] Videtur quod [illegible] est bonum vel malum [illegible] disposicionem [illegible]

et [illegible] sunt [illegible] deus [illegible] primum [illegible] immutabile

[illegible] bonum et aliud malum [illegible] eveniat. Preterea [illegible]

deus non [illegible] ad [illegible] sua [illegible] possibilia [illegible] non [illegible] aut [illegible]

et [illegible] Preterea [illegible]

[illegible] deus [illegible] malum [illegible] deus [illegible] non esse mala [illegible]

[illegible] non recipit ad [illegible] ut [illegible] **Secundo dicendum** [illegible] dei

[illegible] et [illegible] non sunt [illegible] non [illegible] sunt [illegible] non sunt [illegible]

[illegible] non est [illegible] aut [illegible] sunt [illegible]

quod deus [illegible] et aliud [illegible] quod immutabiliter eveniunt [illegible] non [illegible] aut [illegible]

[illegible] primum [illegible] deus [illegible] primum [illegible] res recipient [illegible] **Ad primum**

non sequitur **Ad 2m dicendum** quod deus [illegible] non [illegible] rei [illegible] et [illegible] ad 3m **Ad etiam dicendum**

[illegible] quod [illegible] eveniat [illegible] quod deus [illegible] non [illegible] quod [illegible]

[illegible] **Secundum tamen dicit** [illegible] virtute [illegible]

[illegible] et [illegible] et [illegible]

similes [illegible] ad [illegible] et [illegible] operacio [illegible]

[illegible] operationes sunt [illegible] in fine [illegible] operationes [illegible] ipsas

[illegible] primum [illegible] et [illegible]

[illegible]

Quod quidem igitur medietas est circa timores et audacias, et prius dictum est. Timemus autem scilicet terribilia. Hec autem sunt ut simpliciter dicere mala. Propter quod et timorem diffiniunt expectationem mali. Timemus quidem igitur omnia mala, puta malam opinionem, inopiam, egritudinem, inamicitiam, mortem. Sed non circa omnia videtur fortis esse. Quedam enim et oportet timere et bonum, non timere autem turpe, puta malam opinionem. Qui quidem enim timet, decens et verecundus; qui autem non timet, inverecundus. Dicitur autem a quibusdam fortis secundum metaphoram. Habet enim aliquid simile forti. Impavidus enim quidam et fortis. Inopiam autem forsitan non timere oportet neque egritudinem, neque universaliter quecumque non a malicia neque propter se ipsum. Sed neque qui circa hec est impavidus fortis. Dicimus autem et hunc secundum similitudinem. Quidam enim in bellicis periculis timidi existentes liberales sunt, et ad pecuniarum emissiones bene audenter habent. Non utique si quis iniuriam circa pueros aut uxorem timet, vel invidiam vel aliquid talium, timidus est; neque si audet flagellandus, fortis. Circa qualia igitur terribilium fortis? Vel circa maxima? Nullus enim magis sustinet pericula. Terribilissimum autem mors. Finis enim, et nichil adhuc mortuo videtur neque bonum neque malum esse. Videbitur utique autem neque circa mortem que in omni fortis, puta in mari vel egritudinibus. In quibus igitur? Vel in optimis? Tales autem que in bello. Consonant autem hiis et honores facti in civitatibus et apud monarchias. Principaliter dicetur utique fortis qui circa bonam mortem impavidus, et quecumque mortem inferunt repentina existentia. Talia autem maxime que secundum bellum. Sed adhuc et in mari et in egritudinibus impavidus qui fortis. Non sic autem ut marinarii. Hii quidem enim desperant salutem et mortem talem abhorrent. Hii autem bene sperantes sunt propter experienciam. Simul autem et viriliter agunt in quibus est fortitudo vel bonum mori. In talibus autem corruptionibus neutrum existit.

Quoniam quidem igitur [illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

[illegible] ... prudencia ... fortitudo autem ... [illegible] ... passiones ... [illegible] ... temperancia ... fortitudo ... [illegible]

Boec[ius] ... [illegible] ... difficile ... bonum ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible] ... iusticia et ... status rei publice ... Ad ... [illegible] ... fortitudo ... Ad 2m ... Ad 3m ... Ad 4m dicendum ... [illegible]

Questio 6a sic proceditur. Videtur quod non sit cardinalis virtus ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible] ... cardinalis ... [illegible] ... cardinalis. Solucio. Dicendum ... [illegible]

Boec[ius] ... [illegible] ... cardinalis ... virtutes ... [illegible] ... magnitudo ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible] ... Ad primum ... [illegible]

Questio 7a sic proceditur. Videtur quod ... fortitudo ... [illegible] ... Solucio. Dicendum ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible] ... Ad primum ... Ad 2m ... Ad 3m ... Ad 4m ... Ad 5m ... Ad 6m ... Ad 7m ... Ad 8m dicendum ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible]

Tul[lius]

Tul[lius]

Questio 8a sic proceditur. Videtur quod ... fortitudo ... [illegible] ... mortis ... [illegible] ... Solucio. Dicendum ... [illegible] ... Ad primum ... Ad 2m ... Ad 3m ... Ad 4m ... Ad 5m ... Ad 6m ... Ad 7m ... Ad 8m dicendum ... [illegible]

Aug[ustinus]

Questio 9a sic proceditur. Videtur quod fortitudo non sit ... [illegible] ... in bello ... [illegible] ... Solucio. Dicendum ... [illegible] ... Ad primum ... Ad 2m ... [illegible] ... fortitudo ... [illegible]

Tul[lius]

Questio 10a sic proceditur. Videtur quod fortitudo ... [illegible] ... passiones ... [illegible] ... fortitudo

[illegible]

Terribile autem non omnibus quidem idem. Dicimus autem quoddam et super hominem. Hoc quidem igitur omni terribile intellectum habenti. Que autem secundum hominem differunt magnitudine et eo quod magis et minus. Similiter autem et ausibilia. Fortis autem imperterritus ut homo. Timebit quidem igitur et talia, ut oportet autem et ut ratio sustinebit boni gratia. Hoc enim finis virtutis. Est autem magis et minus hec timere. Peccatorum autem hoc quidem quia non oportet, hoc autem quia non ut oportet, hoc vero quando non, quando autem ut non, ut circa terribilia. Similiter autem et circa ausibilia. Qui quidem igitur que oportet et cuius gratia sustinet et timet et ut oportet et quando, similiter autem et audet, fortis. Secundum dignitatem enim utique et ut ratio patitur et operatur fortis. Finis autem omnis operationis est qui secundum habitum. Et forti autem fortitudo bonum. Talis autem et finis. Determinatur autem unumquodque fine. Boni utique gratia fortis sustinet et operatur que secundum fortitudinem. Superhabundantium autem qui quidem in impavido innominatus. Dictum est autem nobis in prioribus quoniam multa sunt innominata. Erit autem utique quis insanus vel sine sensu doloris si nichil timeat neque terremotum neque inundationes quemadmodum aiunt Celtas. Qui autem in audendo superhabundat circa terribilia audax. Videtur autem et superbus esse audax et fictor fortitudinis. Ut igitur ille circa terribilia habet, sic et hic vult videri. In quibus igitur potest, imitatur. Propter quod et sunt multi ipsorum audaces timidi. In hiis enim audentes terribilia non sustinent. Qui autem in timendo superhabundat timidus. Et enim que non oportet et ut non oportet et omnia talia sequuntur ipsum. Deficit autem et in audendo. Sed in tristiciis superhabundans manifestus magis est. Desperans utique quis timidus. Omnia enim timet. Fortis autem contrarie. Audere enim bone spei est. Circa eadem quidem igitur est et timidus et audax et fortis. Differenter autem habent ad ea. Hii quidem enim superhabundant et deficiunt. Hic autem medie habet et ut oportet. Et audaces quidem provolantes et volentes ante pericula, in ipsis autem discedunt. Fortes autem in operibus acuti, prius autem quieti. Quemadmodum igitur dictum est, fortitudo est circa ausibilia et terribilia in quibus dictum est. Et quoniam bonum eligit et sustinet, vel quoniam turpe non. Mori autem fugientem inopiam vel cupidinem vel aliquid triste non fortis, sed magis timidi. Mollicies enim fugere laboriosa, et non quoniam bonum sustinet, sed fugiens malum. Est quidem igitur fortitudo tale quid.

Terribile autem [illegible]

[illegible]

Sed fortitudo est circa terribilissima ut supra dictum est [illegible]

[illegible]

Alioquin aggredi illud bellum esset presumptio et non fortitudo.

Circa primum sciendum [illegible] quod fortitudo non sit una medietas [illegible]

[illegible]

Circa [illegible]

[illegible]

Dicuntur autem et alie secundum quinque modos. Primum quidem politica. Maxime enim assimilatur. Videntur enim sustinere pericula
cives propter eas que ex legibus increpationes et obprobria et propter honores. Et propter hoc fortissimi videntur
apud quos timidi inhonorati, fortes autem honorati. Tales autem et Homerus facit, puta Diome-
dem et Hectorem. Polidamas mihi primus redargucionem imponet. Et Diomedes: Hector enim quandoque dicet
in Troianis concionans: Titides a me fugatus. Assimilatur autem hec maxime predicte, quoniam propter vir-
tutem fit. Propter verecundiam enim et boni desiderium, honoris enim, et fugam obprobrii, turpis exi-
stentis. Ordinaverit autem utique quis et a principibus coactos in idem. Deteriores autem, quanto non propter verecundiam, sed propter timorem
id operantur, et fugientes non turpe, sed triste. Cogunt enim domini quemadmodum Hector: Quem autem ego sine bello
trementem intelligam, non ei sufficiens erit fugere canes. Et qui precipiunt et si recedant percutientes
idem operantur, et qui ante muros fossas et talia ordinantes. Omnes enim cogunt. Oportet autem non propter
necessitatem fortem esse, sed quia bonum. Videtur autem et experientia que circa singula fortitudo quedam esse. Unde et Socrates
existimavit scientiam esse fortitudinem. Tales autem alii quidem in aliis, in bellicis autem milites. Videntur enim esse multa va-
na belli, que maxime conspexerunt isti. Videntur utique fortes, quia non sciunt alii qualia sunt. Deinde facere
et non pati maxime possunt ex experientia, et custodire et percutere potentes, utentes armis et talia habentes
qualia utique erunt et ad facere et ad non pati fortissima. Quemadmodum igitur inermibus armati pugnant
et athlete ydiotis. Etenim in talibus agonibus non fortissimi pugnacissimi sunt, sed maxime potentes et corpora
optime habentes. Milites autem timidi fiunt quando superexcedit periculum et deficiunt multitudinibus et prepara-
tionibus. Primi enim fugiunt, civilia autem permanentia moriuntur, quod et in Hermeo accidit. Hiis quidem enim turpe fugere
et mors tali salute eligibilior. Hii autem et a principio periclitabantur ut meliores existentes, cognoscen-
tes autem fugiunt mortem magis quam turpe timentes. Fortis autem non talis. Et furorem autem ad fortitudinem
inferunt. Fortes enim esse videntur et qui propter furorem, quemadmodum fere in vulnerantes feruntur, quia et fortes
furiosi. Impetuosissimum enim furor ad pericula. Unde et Homerus: Virtutem immisit furori,
et virtutem et furorem excitavit, et austeram autem per nares virtutem, et ebullivit sanguis. Omnia
enim talia videntur significare furoris excitationem et impetum. Fortes quidem igitur propter bonum operantur, furor autem co-
operatur eis. Fere autem propter tristiciam. Propter vulnerari enim vel propter timere, quoniam si in silva et
palude sunt, non adveniunt. Non utique sunt fortes a dolore et furore impulse ad pericula,
nichil providentes eorum que gravia, quoniam sic et asini fortes erunt esurientes. Percussi enim non dimittunt
a pascua. Sed et adulteri propter concupiscentiam audacia multa operantur. Non utique est fortia propter
dolorem vel furorem impulsa ad pericula. Naturalissima autem videtur que propter furorem, et assumpta
electione et cuius gratia fortitudo esse. Et homines utique irati quidem dolent, punientes autem delectantur. Qui
autem propter hec pugnantes pugnaces quidem, non fortes autem. Non enim propter bonum neque ut ratio, sed propter passionem. Simile autem

sunt a quo. Neque utique bone spei differentes existentes fortes propter multociens et multos vicisse confidunt in periculis. Consiles autem, quia ambo audaces. Hii autem propter estimare meliores esse et nichil contra pati. Tale autem faciunt et inebriati; bonispirantes enim fiunt. Cum autem ipsis non accidunt talia, fugiunt. Fortis autem erat terribilia homini existencia et non apparencia sustinere, quia bonum et turpe non. Propter quod fortius videtur in repentinis timoribus impavidum et imperturbatum esse quam in premanifestis. Ab habitu enim magis, quia minus ex preparacione. Premanifesta quidem enim utique et ex racione et cogitacione preeligit, repentina autem secundum habitum. Fortes autem videntur et ignorantes, et sunt non longe a bone spei. Deteriores autem quanto dignitatem nullam habent, illi autem. Propter quod et permanent per aliquod tempus. Hii autem decepti, si cognoverint quod aliud quam suspicantur, fugiunt. Quod Argivi paciebantur incidentes Lacedemoniis ut Sicioniis. Et fortes utique dicti sunt quales et qui estimati sunt fortes.

[illegible]

Victi, magnitudo animi elevatur et ampliatur ... et magnitas ... magnificentia est ... magna
et excelsa ... ampla quaedam et splendidissima ... agitatio ... cogitatio atque administratio ... diffinivit
animi super totum ... ad finem ... fortitudinis ... fiducia ... fiducia est ... magnis
et honestis rebus ... collocavit ... constant. ... patientia et
perseverantia ... ad difficultatem ... patientia ... honestatis aut uti-
litatis causa ... voluntaria et diuturna perpessio ...
bilitas ... perseverantia ... perseverantia est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio

[illegible]

[illegible commentary, 4 lines]

Ultimo querit [illegible commentary, 6 lines]

Circa audacias autem et timores fortitudo existens non similiter circa ambo est sed magis circa terribilia. Qui enim in his imperturbatus et circa hec ut oportet se habens fortis magis quam qui circa audacias. In sustinendo autem tristia ut dictum est fortes dicuntur. Propter quod et triste fortitudo et iuste laudatur. Difficilius enim est ut dictum est tristia sustinere quam a delectabilibus abstinere. Sed utique videbitur utique esse quod secundum fortitudinem finis delectabile, ab his autem que circa evanescere, quale et in gymnasticis agonibus fit. Pugilibus enim finis delectabilis cuius gratia corona et honores, percuti autem dolorosum si quidem carnales, et triste omnis labor. Propter multa autem hec, parvum existens cuius gratia nihil delectabile videtur habere. Si utique tale est et quod circa fortitudinem, mors quidem et vulnera tristia forti et nolenti erunt. Sustinet autem hec quoniam bonum vel quoniam turpe non. Et quanto utique virtutem habeat omnem et felicior, magis in morte tristabitur. Tali enim maxime vivere dignum, et iste maximis bonis privatur sciens. Triste autem hoc. Sed nihil minus fortis, forsitan autem et magis, quoniam eo quod in bello bonum pro illis eligit. Non utique autem in omnibus virtutibus delectabiliter operari existit, nisi inquantum fine attingit. Milites autem nihil forsitan prohibet non tales optimos esse, sed eos qui minus quidem fortes, aliud autem bonum nullum habentes. Parati enim hi ad pericula, et vitam ad parva lucra permutant. De fortitudine quidem igitur in tantum dictum sit. Quid autem est non difficile typo accipere ex dictis.

Circa audacias [illegible commentary]

Item videtur [illegible commentary]

Item videtur [illegible commentary]

Item videtur [illegible commentary]

Consequenter dubitat [illegible commentary]

Circa primum [illegible commentary]

Circa secundum [illegible commentary]

Circa tertium [illegible commentary]

[illegible]

Post hec autem de temperantia dicamus; videntur enim irrationabilium partium hee esse virtutes. Quod quidem igitur medietas est circa delectationes temperantia, dictum est a nobis; minus enim et non similiter est circa tristitias. In hiis autem et intemperantia manifestatur. Circa quales igitur delectationum nunc determinetur. Dividantur autem anime et corporales, puta honoris amor, discipline amor; uterque enim horum gaudet cuius amator est, nichil patiente corpore, sed magis intellectu. Qui autem circa tales delectationes, neque temperati neque intemperati dicuntur. Similiter autem neque qui circa alias quecumque non corporales sunt. Amatores enim fabularum et narratores et circa contingentia consumentes dies garrulos, intemperatos autem non dicimus, neque contristatos in pecuniis vel amicis. Circa corporales autem erit utique temperantia, non omnes autem neque has. Qui enim gaudent hiis que per visum, puta coloribus et figuris et pictura, neque temperati neque intemperati dicuntur. Quamvis videatur utique et ut oportet gaudere et hiis, et secundum superabundantiam et defectum. Similiter autem et hiis que circa auditum. Superabundanter enim gaudentes melodiis et ypocrisi, nullus intemperatos dicit, neque eos qui ut oportet temperatos. Neque eos qui circa odorem, preter secundum accidens. Gaudentes enim malorum et rosarum et thymiamatum odoribus non dicimus intemperatos, sed magis eos qui unguentorum et pulmentorum. Gaudent enim intemperati, quoniam per hec rememoratio fit eis concupiscibilium. Videbit autem utique aliquis et alios esurientes gaudentes ciborum odoribus. Talibus autem gaudere intemperati; huic enim concupiscibilia hec. Non est autem neque aliis animalibus secundum hos sensus delectatio, preter secundum accidens. Neque enim odoribus leporum canes gaudent, sed cibatione; sensum autem odor fecit. Neque leo bovis, sed comestione; quoniam autem prope est, per vocem sensit, et gaudere utique hac videtur. Similiter autem neque videns vel inveniens cervum vel agrestem capram, sed quoniam cibum habebit. Circa tales utique delectationes temperantia et intemperantia est, quibus et reliqua animalia communicant; unde serviles et bestiales videntur. Hee autem sunt tactus et gustus.

Post de temperantia [illegible]

[illegible]

[illegible]

Videndum est circa quod dictum est et dicta sunt vi dubitanda. [illegible] utrum temperantia sit virtus. [illegible] utrum sit circa delectationes [illegible] utrum sit circa delectationes animales. Quinto utrum sit circa delectationes [illegible] visus auditus et odoratus. Sexto utrum delectationes horum [illegible] equaliter distent a temperantia.

[illegible] 52

[illegible] 57

[illegible]

Tertio [illegible]

[illegible]

Quarto [illegible]

[illegible]

[illegible]

Videntur autem et gustu in parvum vel nihil uti. Gustus enim est iudicium saporum, quod faciunt vina probantes et pulmenta condientes. Non multum autem gaudent his, vel non intemperati. Sed usu, quae fit omnis per tactum et in cibis et potibus et venereis dictis. Propter quod et oravit quidam Philoxenus Erixius, pulmentorum existens, guttur ipsius grue longius fieri, ut delectatus tactu. Communissimus autem sensuum tactus, secundum quem intemperantia. Et videbitur utique iuste exprobrabilis esse, quoniam non secundum quod homines sumus existit, sed secundum quod animalia. Talibus utique gaudere et maxime diligere bestiale est. Etenim liberalissime earum quae per tactum delectationum ablate sunt, puta quae in gymnasiis per tricionem et calefactionem fiunt. Non enim circa omne corpus intemperati tactus, sed circa quasdam partes.

[illegible]

54

[illegible] e separatu ab aliis organis tactus [illegible] lingua palatu[illegible] [illegible] delectatio [illegible] qua e[illegible] temperantia [illegible] gustus [illegible]

[illegible] gulosi [illegible] gustus [illegible] delectationes [illegible]

[illegible] gustu[illegible] [illegible] temperantia [illegible] tactus [illegible]

[illegible] concupiscentia [illegible] delectatio [illegible]

[illegible] gustu [illegible] tactus [illegible] delectatio [illegible] studium [illegible]

gulosi [illegible] in saporibus [illegible] delectatio [illegible] **Contra** [illegible]

[illegible] bona [illegible] temperantia [illegible] tactu [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] aqua [illegible] sapor [illegible] gustu[illegible]

[illegible] gustus [illegible] et [illegible] temperantia [illegible]

gustus [illegible] ad [illegible] sapor[illegible] delectation[illegible] in saporibus [illegible] ad [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] temperantia [illegible] sapor[illegible] [illegible] cibus et [illegible] saporibus [illegible]

[illegible] sapor[illegible] delectatio et [illegible] temperantia [illegible] tactu [illegible] et [illegible] delectationes [illegible] temperantia [illegible] delectationibus corporalibus et [illegible] cardinal[illegible] [illegible] gustu [illegible]

[illegible] tactu [illegible] ad [illegible] [illegible] delectatio gustus [illegible] ad [illegible] sapor[illegible]

[illegible] in quo [illegible] sapor [illegible] delectatio[illegible] sapor[illegible]

[illegible] delectatio [illegible] in sapore [illegible]

[illegible] delectatio [illegible]

[illegible] tactus [illegible] organa [illegible] organa [illegible] delectatio [illegible] temperantia [illegible] tactu [illegible]

[illegible]

53

[illegible]

pulsu

Ro[illegible]

[illegible] sunt corporis et est [illegible] quam ipse solum mutat [illegible] sanitatis et [illegible] [illegible] [illegible] ad visibilem [illegible] est sequela.

[illegible] omne delectationem [illegible] distat a temperancia est [illegible] delectationes [illegible]

[illegible] odor [illegible] color [illegible] ergo omnis equaliter distat a temperancia [illegible] distat a temperancia [illegible] delectationum [illegible]

[illegible] odor magis [illegible] color ergo [illegible] temperancia sit [illegible] delectationes [illegible] et gusto [illegible]

[illegible] appropinquat ad temperanciam [illegible] sapor [illegible] odor qui est sequela [illegible] et indicat [illegible] magis appropinquat

[illegible] videmus odorem diffundi ad temperancia [illegible] resolutionem [illegible]

[illegible] delectationes [illegible] sit temperancia [illegible] delectationes ad [illegible]

Hec autem [illegible] quia [illegible] temperancia [illegible] comparatione [illegible] delectationum [illegible] delectatio [illegible] color [illegible]

[illegible]

Consimiliter [illegible] Quod sit circa tactum ex [illegible] tactus. Et circa hoc [illegible] facit [illegible] ponit vocem ad propositum que tamen est temperancia et intemperancia. circa sunt [illegible] sunt circa [illegible] delectationes [illegible] sunt delectationes [illegible] sunt [illegible] tactum [illegible] tactus est [illegible] [illegible] ergo [illegible] Et [illegible] [illegible] ad [illegible] est fundamentum aliorum sensuum [illegible] [illegible] ad obiecta [illegible] distinit [illegible] Et [illegible] ad sentientes [illegible] est [illegible] animalibus. [illegible] videbitur [illegible] concludit quod intemperancia [illegible] est [illegible] [illegible] facit homines brutales [illegible] sit circa passiones [illegible] et brutis [illegible] liberalissime [illegible] quod [illegible] intemperancie sunt [illegible] liberalissime [illegible] honestissime delectationes [illegible] sit circa tactum [illegible] que sunt [illegible] ut in gymnasiis [illegible] iste digniores [illegible] magis [illegible] delectantur [illegible] tactu [illegible] bono [illegible] Et hec est [illegible] circa [illegible] non est intemperancia [illegible] non est circa delectationes tactus [illegible] [illegible] que pertinet ad [illegible] et venerea [illegible]

[illegible] ... Contra ... [illegible]

[illegible] ... Ad 3m dicendum ... Ad 4m dicendum ... [illegible]

Ostenso quod sit [illegible] ... Contra ... [illegible]

[illegible] ... Ad 1m dicendum ... Ad 2m dicendum ... Ad 3m dicendum ... [illegible]

Ostensa 2m sit [illegible] ... Solucio dicendum ... [illegible]

[illegible] ... Ad 3m dicendum ... Ad 4m dicendum ... [illegible]

... Ad 5m dicendum ... [illegible] ... Ad 6m dicendum ... [illegible]

non sunt [illegible] ... adnutritur ... sic patet in [illegible]
que sunt steriles. Et ideo dixit hec [illegible] ex lege [illegible] ne frustretur finis et utilitas civitatis. Sed nutrimentum est ex extrinseco.
[illegible] ad [illegible] tantum [illegible] et ideo non oportuit [illegible] tantam [illegible] ex lege. Ad 7m dicendum quod [illegible]
[illegible] est necessarium [illegible] non potest sine cibo et ideo suspenditur [illegible] ab ex toto actibus. Sed multiplicatio speciei que est secundum tactum aliquando non est necessaria
quando species sufficienter multiplicata est. Posset enim multi [illegible] supplere [illegible] ad hominem. licet non [illegible] et ideo in [illegible] tempore laudatur virginitas
[illegible] suam pulcrem [illegible] cum ex ipsa non sequitur aliquod inconveniens speciei aut [illegible]

Ostensa est sit Pro. Videtur quod temperantia non sit una virtus. Una enim virtus est secundum unum delectabile. Sed temperantia est secundum delectabile in cibis vel veneriis.
ergo non est una virtus. Praeterea una virtus est secundum unam partem [illegible] secundum unum actum non est in diversis [illegible]. Sed temperantia est circa duas partes [illegible] et
[illegible] et circa duas partes [illegible] ergo etc. Praeterea [illegible] virtus est una actus. Sed temperantia alium habet actum in cibis et veneriis
ergo etc. Praeterea eadem virtus non est frenans in toto et non frenans in toto. Sed temperantia in veneriis quoque frenat in toto in aliis autem non. ergo non
est una. Praeterea virtus est circa difficile et bonum. Sed temperantia est circa duo difficilia scilicet refrenare delectationes in cibis et veneriis ergo non est una.
[illegible] omnes [illegible] illatus est una virtus [illegible]. Sed temperantia est circa [illegible] ergo debet esse una. Praeterea si essent plures tunc essent v. virtutes cardinales
et non tantum [illegible] ut [illegible] omnes dicunt. Solucio. Dicendum quod temperantia est una in genere et circa unum obiectum in genere scilicet circa querentes adequari
nature. et est [illegible] unum actum et unum difficile in genere. Sed distinguitur in 2 species. Quarum una dicitur castitas que refrenat delectationes in veneriis. Cui
opponitur luxuria. Altera dicitur parsimonia que refrenat delectationes in cibis. Cui opponitur gula. Et per hoc patet solucio ad omnia.

Notandum quod Philosophus dicit 3o Ethicorum [illegible] quod non sit circa gustum nisi [illegible] et tactum [illegible] [illegible] delectabilia sensuum. Sed [illegible] tactum
[illegible] ... [illegible] ... Tali [illegible]
[illegible] ... gustus ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... Deinde cum dicit Confirmavit [illegible]

In concupiscenciarum autem hee quidem videntur communes esse, hee autem proprie et apposite. Puta cibi quidem naturalis. Omnis enim concupiscit qui indigens fuit sicco vel humido cibo, aliquando autem ambobus, et lecto, ut ait Homerus, iuvenis et vigens. [illegible] Ad hoc [illegible] naturale. [illegible] enim aliis sunt delectabilia, et quibusdam delectabiliora contingentibus. In naturalibus quidem igitur concupiscentiis pauci peccant et in unum, in plus. Edere enim quecumque contingit vel bibere usque quo utique superimpleatur, superabundare est eo quod secundum naturam multitudine. Repletio enim indigentie naturalis. Propter quod dicuntur hii ventrimargi, ut preter oportet replentes eum. Tales autem fiunt qui valde bestiales. Circa proprias autem delectationes multi et multipliciter peccant. Eorum enim qui amatores talium dicuntur vel in gaudendo quibus non oportet, vel in magis, vel ut multi, vel ut non oportet, secundum omnia autem intemperati superabundant. Etenim gaudent quibusdam quibus non oportet, odibilia enim; et si quibusdam oportet gaudere talium, magis quam oportet et ut multi. Circa delectationes quidem igitur superabundancia quoniam intemperancia et vituperabile manifestum. Circa tristitias autem non quemadmodum in fortitudine in sustinendo dicitur temperatus, neque intemperatus in non, sed intemperatus quidem in tristando magis quam oportet quoniam delectabilia non adipiscitur. Et tristiciam autem facit ei delectatio. Temperatus autem in non tristari absencia et in abstinendo delectabili. Intemperatus quidem igitur concupiscit delectabilia omnia vel que maxime, et ducitur a concupiscentia ut pro aliis hec eligat. Propter quod et tristatur et non adipiscens et concupiscens. Cum tristicia enim concupiscencia. Inconveniens autem assimilatur propter delectationem tristari. Deficientes autem circa delectationes et minus quam oportet gaudentes non multum fiunt. Non enim humana est talis insensibilitas. Etenim reliqua animalia discernunt cibos et hiis quidem gaudent, hiis autem non. Si autem alicui nichil est delectabile neque differt alterum ab altero, longe utique erit ab homine esse. Non sortitus est autem talis nomen propter non multum fieri. Temperatus autem medius circa hec est. Neque enim delectatur quibus intemperatus maxime, sed magis tristatur, neque universaliter quibus non oportet, neque vehementer tali nullo. Neque absentibus tristatur neque concupiscit, vel mensurate, neque magis quam oportet, neque quando non oportet, neque universaliter talium nullo. Quecumque autem ad sanitatem sunt vel ad bonam habitudinem delectabilia existencia, hec appetit mensurate et ut oportet, et alia delectabilia non impedimenta hiis existencia vel preter bonum vel super substantiam. Sic enim habens magis diligit tales delectationes quam dignum est. Temperatus autem non talis, sed ut recta ratio.

Voluntario autem magis assimulatur intemperancia quam timiditas. Hec quidem enim propter delectationem, hec autem propter tristiciam. Quorum hoc quidem eligibile, hoc autem fugibile. Et tristicia quidem stupefacit et corrumpit habentis naturam. Delectatio autem nichil tale facit. Magis autem voluntarium. Propter quod et exprobrabilius. Etenim assuescere facilius ad hec. Multa enim in vita talia, et assuefactiones sine periculo. In terribilibus autem e contrario. Videbitur autem utique non similiter voluntarium timiditas ei que secundum partem. Ipsa quidem enim sine tristicia, hec autem propter tristiciam stupefaciunt ut et arma proiciant et alia deformiter faciant. Propter quod et videntur violenta. Intemperato autem e contrario que quidem secundum partem voluntaria. Concupiscenti enim et appetenti. Totum autem minus. Nullus enim concupiscit intemperatus esse. Nomen autem intemperancie et in puerilia peccata referimus. Habent enim quandam similitudinem. Utrum autem ab utro vocatur nichil ad presencia differt. Manifestum autem quoniam posterius a priore. Videtur autem non male transferri. Castigatum enim oportet turpium appetitivum et multam augmentationem habens. Tale autem maxime concupiscencia et puer. Secundum concupiscenciam enim vivunt et pueri, et maxime in hiis delectabilis appetitus. Si igitur non erit bene persuasibile et sub principante, in multum veniet. Insaciabilis enim delectabilis appetitus et undique insipienti. Et concupiscencie operatio auget congenitum. Et si magne et vehementes sint, et rationem expellunt. Propter quod oportet moderatas esse ipsas et paucas et rationi nullo contrariari. Tale autem bene persuasibile dicimus et castigatum. Quemadmodum enim puerum oportet secundum preceptum pedagogi vivere, sic et concupiscibile consonare rationi. Propter quod oportet temperati concupiscibile consonare rationi. Scopus enim ambobus bonum. Et concupiscit temperatus que oportet et ut oportet et quando. Ita autem ordinat et ratio. Hec quidem igitur nobis de temperancia dicta sint.

Concupiscenciarum [illegible]

[illegible] sibilem quod vult ipse in littera. Ascendendo eorum autem que hic dicuntur [illegible] quod sit communis [illegible] naturales [illegible] lecto [illegible] dicit. Quod circa proprias est [illegible] insensibilis [illegible]

[illegible] Contra [illegible] Ad primum [illegible] Ad secundum [illegible]

et cum intellectus veri non sit [illegible] et [illegible] sine [illegible] ... non [illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible]
sunt [illegible] formas [illegible] ad formam [illegible] quia movet [illegible] ... Ad iii dubium.
[illegible] apprehensiva [illegible] ... [illegible] ad [illegible] ... contrarietates [illegible]
[illegible] apprehensive [illegible] et [illegible] componat et dividat. Et [illegible] in qua [illegible] formae [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] non [illegible] ... motum [illegible] ... non movet nisi [illegible] ad [illegible] ... forma [illegible]
[illegible] sunt [illegible] ... intellectus [illegible] ... et [illegible]
[illegible] ... intellectum [illegible] ... concupiscibilia [illegible] ... formas
formas apprehensibiles [illegible] movet [illegible] ad [illegible] ... Et [illegible] etc.

Circa [illegible] sunt [illegible] et [illegible] divisio [illegible] qui [illegible] dicebat [illegible] sunt [illegible] vales
[illegible] non [illegible] ut vales. Et [illegible] divisio sit [illegible] ... cum [illegible] ... sunt [illegible] in vales
[illegible] non [illegible] ... Ad [illegible] con[illegible] ... [illegible]
[illegible] naturalis [illegible] ... [illegible] non est artificialis. Si dicatur [illegible] est [illegible]
[illegible] adsignationem [illegible] ... et [illegible] adsignationem [illegible]
[illegible] assignatio [illegible] divisio [illegible] magis [illegible] ... [illegible] potest aliqua
divisionem [illegible] ... sunt [illegible] vales [illegible] et [illegible] ... [illegible] reducuntur ad [illegible]
[illegible] in divisione non [illegible] ... et [illegible] ... Ad [illegible] appositi [illegible] non [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] ... Dicendum [illegible] non distinguuntur in [illegible]
distinguuntur in [illegible] illam [illegible] quia sequitur [illegible] ... non distinguuntur [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible] aliqua [illegible]
[illegible] non [illegible] ... adsignationem [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
[illegible] multiplicatis [illegible] ... adsignationem [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... adsignationem [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... adsignationem [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... adsignationem [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... adsignationem [illegible]
[illegible] ... vales [illegible] ... [illegible]
Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]

Circa [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]
Ad [illegible] dubium [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... Ad vi dicendum ... [illegible]

... [illegible] ... et ... [illegible]

Circa [illegible] sic proceditur. Videtur quod intemperatus [illegible] sit tristitia sicut delectatio [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... Sed contra ... [illegible] ... tristitia ... delectatio ... [illegible]

... [illegible] ... Solutio. Dicendum quod ... intemperatus ... tristitia ... delectatio ... [illegible]

... [illegible] ... Ad primum ergo dicendum ... [illegible] ... Ad secundum dicendum ... [illegible] ... Ad tertium dicendum ... [illegible]

Circa [illegible] sic proceditur. Videtur ... [illegible] ... tristitia ... delectatio ... [illegible] ... Contra ... [illegible] ... Solutio. Dicendum quod ... [illegible] ... tristitia ... [illegible] ... appetitus ... natura ... [illegible]

Circa [illegible] sic proceditur. Videtur quod non sit [illegible] ... Contra ... [illegible] ... Solutio. Dicendum quod ... delectationem ... [illegible]

Primo ergo in littera ponit dictionem [illegible] ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... intemperatus ... tristitia ... delectatio ... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible]

Iste [illegible] ... [illegible] ... Solutio. Dicendum quod ... [illegible]

in violatiuo [illegible] et prudentia [illegible] subiectum [illegible] ad constitutionem [illegible]

[illegible] alium [illegible] est in proposito temperantia sed sic et [illegible] alia [illegible]

[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible] Ad iii dicendum [illegible] tanta differentia [illegible]

[illegible] Ad iiii dicendum [illegible]

[illegible] Ad viii dicendum [illegible]

[illegible] de toto grege eligit [illegible]

[illegible] delectabilia [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Ergo [illegible]

[illegible]

Circa hic dubitatur [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible]

Voluntario etc. [illegible]

[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

appetitus vindicat extremi parte insipienti sicut et puer et quia concupiscentia in irrationali augetur opera propria [illegible] insipienti insipientiam et quamvis concupiscentiam [illegible] delectationes sunt magne et vehementes [illegible] et expellunt cogitationem [illegible] non possit teneri in cogitatione [illegible] appetitus [illegible] fugiendo cogitationes [illegible] augetur et [illegible] castigatum [illegible] Deinde cum dicit quemadmodum [illegible] ad puerum [illegible] in precepto pedagogi ut dicitur a puellis [illegible] [illegible] pedagogo et totum [illegible] ultimo epilogat [illegible] tota [illegible] temperantia [illegible]

Explicit liber 3us etice secundum fratrem vel potius episcopum Ratisponensem Albertum. Incipit 4us.

est aliqua utilitas [illegible] uti et male [illegible] sunt utilium unoquoque aut

Dicamus autem deinceps de liberalitate. Videtur utique esse circa pecunias medietas. Laudatur enim liberalis non in bellicis neque in quibus temperatus rursum neque in iudiciis sed circa dationem pecuniarum et sumptionem magis autem in datione. Pecunias autem dicimus omnia quorumcumque dignitas numismate mensuratur. Est autem et prodigalitas et illiberalitas circa pecunias superhabundantie et defectus et illiberalitatem quidem apponimus semper magis studentibus circa pecunias quam oportet. Prodigalitatem autem quandoque complectentes inferimus. Incontinentes enim et in intemperantiam consumptores prodigos vocamus. Propter quod et pessimi videntur. Multas enim simul malicias habent. Non autem proprie appellantur. Vult enim prodigus unum aliquod malum habens quod est corrumpere substantiam. Prodigus enim qui propter se ipsum perditur. Videtur autem perditio quedam ipsius esse et substantie corruptio ut vivere per hanc existente. Utique sic prodigalitatem accipimus. Quorum autem est usus utique est uti et bene et male. Divicie autem sunt utilium. Unicuique autem optime utitur qui habet circa hoc virtutem. Et diviciis utique optime utetur qui habet circa pecunias virtutem. Iste autem est liberalis. Usus autem videtur esse pecuniarum sumptus et datio. Acceptio autem et custodia possessio magis. Propter quod magis est liberalis dare quibus oportet quam accipere unde non oportet. Virtutis enim magis bene facere quam bene pati et bona operari magis quam turpia non operari. Non immanifestum autem quoniam dationem quidem sequitur bene facere et bona operari. Sumptionem autem bene pati vel non turpia operari. Et gratia dati non accipienti sed et laus magis. Et facilius autem non accipere quam dare. Proprium enim minus emittunt quam non accipiunt alienum. Et liberales dicuntur quidem qui dant. Qui autem accipiunt non in liberalitate laudantur sed non minus in iusticia. Qui autem accipiunt non laudantur valde. Amantur autem maxime liberales eorum qui a virtute. Utiles enim in datione [illegible]

[illegible]

Circa primam partem iiii^or querebantur. Primo de ordine [illegible] de omnibus istis virtutibus debuit determinare in uno libro. 3o utrum liberalitas sit virtus. 4o utrum sit circa pecunias.

[illegible] Solutio dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad 2m dicendum [illegible]

[illegible] Ad 3m dicendum [illegible]

[illegible] Ad 4m dicendum [illegible]

[illegible] Ad 2m dicendum [illegible]

[illegible]

Quae autem secundum virtutem operationes bonae et boni gratia. Et liberalis igitur dabit boni gratia et recte; quibus enim oportet et quantum oportet et alia quaecumque sequuntur rectam dationem. Et haec delectabiliter vel sine tristitia. Quod enim secundum virtutem delectabile vel non triste vel non maxime, ut in fine neque secundum triste. Qui autem dat quibus non oportet vel non boni gratia sed propter quandam aliam causam, non liberalis sed alius quis dicetur. Neque qui triste; magis enim utique eliget pecunias bonam operationem; hoc autem non liberalis. Neque enim accipiet unde non oportet; non enim est honorantis pecunias talis acceptio. Non utique erit utique petitivus; non enim est benefacientis ut bene faciat beneficiari. Unde autem oportet accipiet, puta a propriis possessionibus, ut non bonum sed ut necessarium, ut habeat ut det. Neque non curabit propria, volens per haec quibusdam sufficere. Neque quibuslibet dabit, ut det habeat quibus oportet et quando et ubi bonum. Liberalis vehementer et superabundat in datione, ut derelinquat sibi minora. Non respicere enim ad seipsum liberalis. Secundum substantiam utique liberalitas dicitur. Non enim in multitudine datorum quod liberale, sed in dantis habitu. Hic autem secundum substantiam dat. Nihil autem prohibet

liberaliores esse inordinate. Si autem inde ubi oportet liberales, et autem videntur non possidentes ex ampliori substantiam, incepti et indigentie, et omnes diligunt magis sua opera ut parentes et poete. Ditari autem non facile liberalem, neque acceptivum existentem neque custoditivum, emissivum autem et non honorantem propter ipsas divicias, sed gratia dationis. Propter quod et accusant fortunam maxime digni existentes nequaquam ditantur. Contingit autem non irrationabiliter hoc; non enim possibile pecunias habere non curantem ut habeat, quemadmodum et in aliis. Non tamen dabit quibus non oportet, neque quando non oportet, neque alia talia; non enim adhuc operabitur secundum liberalitatem, et in hec consumens non utique habebit in que oportet consumere. Quemadmodum enim dictum est, liberalis qui secundum substantiam expendit et in que oportet; autem superhabundans prodigus. Propter quod tirannos non dicimus prodigos. Excedere enim possessiones non videtur facile esse dationibus et susceptionibus superhabundans.

[illegible]

Circa [illegible] ... liberalis [illegible] ... Consequenter [illegible] ...

Circa [illegible] ...

Circa tertium [illegible] ...

Circa [illegible] ...

Circa [illegible] ... Boet

[illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit liberalis utique omnes possessiones [illegible]

[illegible] non placet Simonidi [illegible] poeta [illegible]

Prodigus autem et in hiis peccat. Neque enim delectatur neque tristatur in quibus oportet neque ut oportet. Erit autem procedentibus manifestius. Dictum est autem nobis quoniam superhabundantie et defectus sunt prodigalitas et illiberalitas, et in duobus, in datione et sumptione. Et sumptum enim in datione ponimus. Prodigalitas quidem igitur in dando et non accipiendo superhabundat, in accipiendo autem deficit. Illiberalitas in dando quidem deficit, in accipiendo vero superhabundat, nisi in parvis. Que quidem igitur prodigalitatis non multum coniunguntur. Non enim facile ex nulla parte accipientem omnibus dare. Velociter enim deficit substantia dantes ydiotas, qui et videntur prodigi esse. Quare talis videbitur utique non parvo melior esse illiberali. Bene sanabilis enim est et ab etate et ab egestate, et ad medium potest venire. Habet enim que liberalis; etenim dat et non accipit. Neutrum autem ut oportet neque bene. Si utique hoc assuescat ut aliquo alio transmutetur, erit utique liberalis. Dabit enim ut oportet et accipiet unde oportet et non accipiet unde non oportet. Propter quod et videtur non esse pravus secundum mores. Non enim mali neque ignobilis superhabundare dantem et non accipientem, insipientis autem. Secundum autem hunc modum prodigus multum videtur melior illiberali esse et propter que dicta sunt et quoniam hic quidem prodest multis, hic autem nulli, sed neque sibi ipsi. Sed et multi prodigorum quemadmodum dictum est, et accipiunt unde non oportet, et sunt secundum hoc illiberales. Acceptivi enim fiunt propter velle consumere et facile autem hoc facere. Velociter enim derelinquit eos existentia. Coguntur igitur aliunde acquirere. Simul autem et propter nichil boni curare indiferenter et undique accipiunt. Dare enim concupiscunt, qualiter autem vel unde nichil eis differt. Propter quod neque liberales dationes ipsorum sunt; neque enim bone, neque huius ipsius gratia, neque ut oportet. Sed quandoque quos oportet indigere, hos divites faciunt, et moderatis quidem secundum mores nichil utique darent, adulatoribus autem vel aliam aliquam voluptatem tribuunt multa. Propter quod et intemperati ipsorum sunt multi. Facile enim consumentes et in intemperantias consumptivi sunt. Et propter non ad bonum vivere, ad voluptates declinant. Prodigus quidem igitur indisciplinatus effectus in hec transit; potitus autem studio in medium et ad id quod oportet adveniet utique.

Illiberalitas autem insanabilis est. Videtur enim senectus et omnis impotentia illiberales facere. Et magis connaturale hominibus prodigalitate. Multi enim amatores pecuniarum magis quam datores. Extenditur autem in multum et multiforme est. Multi enim modi videntur illiberalitatis esse. In duobus enim existens, et defectu dationis et superhabundantia acceptionis, non omnibus integra advenit, sed quandoque dividitur. Et hii quidem acceptione superhabundant

Hii autem datione deficiunt, et tunc quidem in talibus appellationibus, puta parci, tenaces, ki[illegible]biles, omnes datione deficiunt; aliena autem non appetunt, neque volunt accipere. Hii quidem propter quandam moderantiam morum et reverentiam turpium. Videntur enim quidam, ut dicunt, propter hoc custodire, ut non aliquando cogantur turpe aliquid operari. Horum autem et cimini venditor et omnis talis; nominatus est a superhabundantia eius quod est nulli utique dare. Hii rursus propter timorem abstinent ab alienis, ut non facile ipsum que aliorum accipere, que autem ipsius alios non. Placet igitur eis neque dare neque accipere. Hii autem rursus secundum acceptionem superhabundant, in undique accipiendo et in omne, puta illiberales operationes et de meretricio pasti, et omnes tales, et usurarii, et parva in multo. Omnes isti unde non oportet accipiunt et quantum non oportet. Commune autem in ipsis turpis lucratio apparet. Omnes enim gratia lucri, et huius parvi, obprobria sustinent. Eos enim qui magna non unde oportet accipiunt, neque que oportet, non dicimus illiberales, puta tyrannos civitates desolantes et sacra predantes, sed pravos magis et impios et iniustos. Aleator quidem et mortuorum spoliator et latro illiberalium sunt: turpes lucratores enim. Lucri enim gratia utrique negotiantur et obprobrium sustinent. Et hii quidem pericula maxima gratia lucri; hii autem ab amicis lucrantur, quibus oportet dare. Utrique utique unde non oportet lucrari volentes turpes lucratores. Et omnes utique tales sumptiones illiberales. Congrue utique liberalitati illiberalitas contrarium dicitur. Maius enim est malum prodigalitate, et magis in hanc peccant quam secundum dictam prodigalitatem. De liberalitate quidem igitur et oppositis maliciis tanta dicta sunt. Sequentur videbitur utique.

[illegible]

[illegible]

Quarto [illegible] (margin)

Deinde dicit [illegible]

[illegible]

[illegible] (margin)

[illegible] qd' intpati ... facile [illegible] et ... prodigi [illegible]

[illegible] et comittit ... et comittit [illegible]

[illegible] ... bono studio veniet ad bonum virtutis

Dicit duo dubita[bilia] ... de prodigo qui peccat in dando. Secundum de prodigo [illegible]

Circa primum sciendum ... [illegible]

[illegible] ... ad quartum dicendum quod ille prodigus corrumpit liberalitatem [illegible]

[illegible] ... ad quintum dicendum ... [illegible]

Circa primum sciendum [illegible]

bocii (margin)

[illegible]

[illegible] (margin)

[illegible] ... Deinde dicit [illegible] illiberalitas [illegible]

illiberalis est insanabilis (margin)

1 [illegible]

2 [illegible]

[illegible] ... Deinde dicit [illegible]

[illegible]

[illegible] et ex eo quod vivunt ex tali [illegible] et [illegible] et dicit quod [illegible] quod [illegible] aliqui

[illegible] et [illegible] hoc faciunt [illegible] Et [illegible]

dat in non dando et non ab aliqua acceptione [illegible] ponit [illegible]

[illegible] et alios [illegible] non accipere [illegible] et [illegible] accipiet Deinde cum dicit

[illegible] ponit modos [illegible] acceptione in illicita [illegible] ponit modos in tali acceptione [illegible]

[illegible] aleator quando [illegible] Circa primum duo facit [illegible] illos modos et dicit

quod [illegible] illiberales habundat in accipiendo [illegible] faciunt illiberales [illegible] qui [illegible]

lucrantur vel petendo vel [illegible] et sic [illegible] qui lucrantur [illegible] et illicito et

sic usurarii Et omnes [illegible] in [illegible] iniusto lucro [illegible] lucrum [illegible]

[illegible] Alia [illegible]

[illegible] commoda et apta [illegible] civitates et [illegible] sacra non dicimus illiberales [illegible] iniusti

[illegible] qui magis accipiunt [illegible] Deinde cum dicit Aleator quando [illegible] Et [illegible] duo facit primo

ponit [illegible] et dicit quod aleator [illegible] et latro qui accipit a [illegible] volentibus [illegible]

[illegible] et negocians illicite Et dicit [illegible] latro et violator

[illegible] illiberales ibi

[illegible] latro et spoliator [illegible] et accipit [illegible]

[illegible]

[illegible]

... accepit ad vel[?] ... [illegible] ... ille qui plus accipit ... [illegible]
facit ... sub ... sic accepta ... [illegible] ... bona et ornamenta ad illa ... [illegible]
[illegible] ... et hoc non est in lege ... [illegible] ... mala et ... [illegible]
... legislatores ... facere bonos ... [illegible]
... utilitates ... civilitate et ... [illegible] ... malos qui non ... bonos ... [illegible]

Questio ... sit ... [illegible] ... tirannus sit liberalis ... [illegible] ... raptor sit illiberalis ... tirannus sit illiberalis ... [illegible]
... accipere ... [illegible] ... tirannus ... immoderate accipit ... illiberalis ... [illegible]
... immoderata ... liberalitate ... tirannus ... [illegible] ... et iniustus ... [illegible]
... pietas et benivolentia in ... [illegible] ... tirannus non ... [illegible]
... ad animam ... [illegible] ... tirannus ... leges ... [illegible]
... sit illiberalis. Ad 1m dicendum ... [illegible] ... populos ... [illegible]
... utilitatem ... ut possit ... [illegible]
... et non ... in bonorum ... [illegible]
... Ad 2m dicendum ... immoderata acceptio ... [illegible]
... raptor ... accipit ... [illegible] ... Ad 3m dicendum ... tirannus ... [illegible]
[illegible] ... Ad 4m dicendum ... [illegible] ... Ad 5m dicendum ... [illegible]
[illegible]

Questio ... sit ... [illegible] ... raptor ... [illegible] ... illiberalis ... aleator ... [illegible]
... raptor spoliando ... [illegible] ... tirannus ... raptor ... illiberalis ... [illegible]
[illegible] ... Ad 1m dicendum ... [illegible] ... aleator ... [illegible]
[illegible] ... Ad 2m dicendum ... [illegible] ... legislatores ... [illegible]
[illegible] ... Ad 3m dicendum ... [illegible] ... Ad 4m dicendum ... [illegible]
... raptor ... [illegible]

Questio septima ... sit ... [illegible] ... lucrator ab amicis ... [illegible]
... illiberalis ... [illegible] ... lucrator ab amicis ... [illegible]
[illegible] ... mercator ... [illegible]
[illegible] ... Solutio dicendum ... [illegible] ... liberalitate ... bona ... [illegible]
[illegible] ... Ad 1m dicendum ... [illegible] ... Ad 2m dicendum ... [illegible] ... Ad 3m dicendum ... [illegible]
[illegible]

Questio ... sit ... [illegible] ... illiberalis ... [illegible]
... prodigalitas ... illiberalitas ... [illegible]
[illegible] ... Solutio dicendum ... [illegible] ... liberalitas ... [illegible]
... illiberalitas ... prodigalitas ... [illegible]
... honorare divitias. Ad 1m dicendum ... [illegible]
... Ad 2m dicendum ... [illegible] ... Ad 3m dicendum ... [illegible]
... semper peior est illiberalitas ... [illegible] ... liberalitas ... illiberalis ... [illegible]
... Ad 4m dicendum ... [illegible]

Videbitur autem utique consequens esse et de magnificentia pertransire. Videtur enim et hec circa pecunias quedam virtus esse. Non quemadmodum autem liberalitas extendit se ad omnes que in pecuniis operationes, sed ad sumptuosas solum. In hiis autem superexcellit liberalitatem magnitudine, quemadmodum nomen ipsum significat. In magnitudine enim decens.

sumptuosa est magno aut ad aliquid. Non enim idem sumptus trierarche et architheoro decens. Utique ad ipsum et in quo et circa quae. [illegible] secundum dignitatem expendit non solum magnificus puta hic [illegible] dare dantis. Sed quidem in magnis iste magnificus quidem et liberalis. Liberalis autem nihil magis magnificus. Talis autem habitus defectus quidem parvificentia vocatur. Superabundantia autem banausia et apirocalia et quaecumque talia. Non superabundantes magnitudine [illegible]

[illegible]

[illegible] magnificentia sit virtus 2o utrum possit separari a liberalitate 3o utrum sit generalis virtus et omnibus possit convenire [illegible] relata sit [illegible]

[illegible]

61

[illegible]

[illegible]

Magnificus autem scienti assimilatur. decens enim potest speculari et expendere magna prudenter. Quemadmodum enim in principio diximus. habitus operationibus determinatur et quorum est. magnificentia utique sumptus magni et decentes. Talia utique et opera. Sic enim erit magnus sumptus et decens operi. Quare opus quidem sumptu dignum oportet esse. sumptum autem opere vel et superhabundare. Consumet autem talia magnificus boni gratia. commune enim hoc virtutibus. Et adhuc delectabiliter et emissive. Ratiocinium enim diligens parvifici. Et quale optimum et decentissimum intendet utique magis quam quanti et quale minimo. Necessarium autem et liberalem magnificum esse. Etenim liberalis expendet que oportet et ut oportet. in hiis autem et magnum magnifici velut magnitudo circa hec liberalitate existente. Et ab equali sumptu opus faciet et magis magnificum. Non enim eadem virtus possessionis et operis. Possessionis enim virtus quidem quod plurimo dignum et honoratissimum est. puta aurum. Operis autem quod enim magnum et bonum. Talis enim speculatio admirabilis. magnificum autem admirabile. et est operis virtus magnificentia in magnitudine. Est autem sumptuum quos dicimus honorabilia. puta circa deos dona et preparationes et sacrificia. et omne quod est circa demonium. Similiter autem et quecumque ad commune. similiter autem et quecumque circa omne demonium et quecumque ad commune. magnificata sunt. puta si alicui largiri quale oportet putant. vel trierarches esse principes. vel et convivare civitatem. In omnibus autem quemadmodum dictum est. et ad operantem refertur. quis est et quarum possessionum. Digna enim oportet esse hiis et non solum operi sed et facienti decere. Propter quod inops quidem non utique erit magnificus. Non enim est a quibus multa consumet decenter. Temptans autem et insipiens. preter dignitatem enim et oportet. secundum virtutem autem recte. Set

[illegible]

[illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

Decet autem et eos quibus talia preexistunt per seipsos vel per progenitores vel per eos ad quos pertinent et nobiles et gloriosos et quecumque talia omnia enim hec magnitudinem habent et dignitatem.

marie quidem igitur talium magnificus. et in talibus sumptibus magnificentia quemadmodum est dictum. Maxima enim et honorabilissima. Propter autem quecumque in semel fiunt: puta nuptie et si quid tale. Et si circa aliquid tota civitas studet vel qui in dignitatibus: et circa peregrinorum susceptiones: et missiones et dationes et retributiones. Non enim in seipsum sumptuosus magnificus sed in communia. Dona autem deo factis habent aliquid simile. Magnifici autem et habitationem preparare decenter divitiis. ornatus quidem enim et hec. et circa hec magis sumptus facere quecumque diuturna operum. optima enim hec. Et in singulis decens. Non enim idem congruit diis et hominibus. neque in templo et sepulcro. et in sumptibus unumquodque in genere magnum. et magnificentissimum quidem quod in magno magnum. hic autem quod in hiis magnum. Et differt in opere magnum quod in sumptu. Spera enim quidem ut lechitus pulcherrima magnificentiam habet puerilis doni. huius autem pretium parvum et illiberale. Propter quod est magnifici in quo utique genere faciat magnifice. Tale enim non facile superabile. et habens secundum dignitatem sumptus. Talis quidem igitur magnificus. Superhabundans autem et bannausus in preter quod oportet consumendo superhabundat. Circa parva enim sumptuum multa consumit. et resplendet preter melodiam. et est parabola quedam. puta et histriones nuptialiter convivans et comedis tribuens in introitu purpuram inferens. quemadmodum megarenses. Et omnia talia non boni gratia faciet sed divitias ostentans. et propter hoc existimans admirari. et ubi quidem oportet multa consumere pauca consumens ubi vero pauca multa. Parvificus autem circa omnia deficiet. et maxima consumens in parvo bonum perdit. et quodcumque faciat tardans. Et intendens qualiter minimum consumat. utique et hoc tristatus. et omnia existimans maiora facere quam oportet. Sunt quidem igitur habitus hii malitie, non tamen obprobria quidem inferunt. propter neque nocivos proximo esse. Neque valde turpes. Sequitur

[illegible]

[illegible commentary, lines 1–31: dense glossing hand above the main text]

Magnanimitas at circa magna qdē et ex noīe vr eē. Circa qualia at ē p̄m accipi. //separare a se dilecta//
amus. differt at nichil habitum vel eum q' s'm habitū intendere. Videt' at magnanimus eē, q̄ magnis
seipm̄ dignificat. dignus exn̄s. Qui em̄ non s'm dignitatem id facit, insipiens. Eorum at q̄ s'm virtutem
nullus insipiens, nec stultus. Magnanimus q̄dē igit' qui dictus est. Qui em̄ parvis dignus, et hiis dignificat seipm̄. temperatus.
magnanimus aut non. In magnitudine em̄ magnanimitas, quemadmodum et pulcritudo in magno corpore. Parvi at for-
mosi et commensurati, pulcri at non. Qui at magnis seipm̄ dignum facit, indignus exn̄s. chaymus.
Qui at minoribus quam dignus, pusillanimus, sive magnis, sive moderatis, sive parvis dignus exn̄s. adhuc
in minoribus seipm̄ dignificet. et maxime utique si videat' magnis dignus. Quid em̄ utique faceret, nisi talibus
eet dignus. Est at magnanimus magnitudine qdē extremus. eo at q ut oportet, medius. eo q s'm dignitatem
seipm̄ dignificat. hii at superhundant et deficiunt. Si at utique magnis seipm̄ dignificat, dignus exn̄s et
maxime maximis, circa unum utique erit maxime. dignitas at dicitur ad ea, q̄ exteriora bona. Maximum at hoc
utique ponemus qd' diis attribuimus. et qd' maxime desiderant qui in dignitate. et qd' in optimis premium.
tale at ē honor. maximum em̄ utique hoc, eorum que exterius bonorum. Circa honores utique et inhonorationes
magnanimus est ut oportet. Et sine ratione at, videntur magnanimi circa honorem eē. honore at maxime magnanimi
dignificant seipos s'm dignitatem. Pusillanimus at deficit, et ad seipm̄, et ad magnanimi dignitatem. Chaymus vero et
ad seipm̄ qdē superhundat, non tamen ad magnanimum. Magnanimus at siqdē maximis dignus, optimus utique
erit. maiori em̄ semper melior dignus. et maxime optimus. ut vere igitur magnanimum oportet bonum eē. Sequitur

[illegible commentary, lines 1–33: dense glossing hand below the main text]

magnus et quod aggredi fortis et ideo [illegible] et non [illegible] separata. Propter quod [illegible] qui plus honoribus se dignificat [illegible] honoribus [illegible] honor sit [illegible] principalis [illegible]

plus honoribus [illegible] magnus [illegible] dignitatem [illegible] actus [illegible] una [illegible] sed dignificat se plus [illegible] separata a fortitudine et [illegible] magis [illegible] fortitudine [illegible] Ad secundum dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum quod [illegible] magnanimitas [illegible] Ad primum dicendum quod actus [illegible] virtutis [illegible] ad actum virtutis [illegible]

[illegible] Ad tertium dicendum quod [illegible] qui [illegible] dignificat [illegible] magnanimus [illegible] honoribus [illegible] magnanimitas [illegible] ad [illegible] magnanimus [illegible] in omnibus virtutibus [illegible]

Contra [illegible] quod magnanimus [illegible] non sit [illegible] magnanimus [illegible] aliqua virtute [illegible] aliqua alia virtute [illegible] magnanimitas [illegible] Propter [illegible] Praeterea illud [illegible] magnanimus [illegible] magnanimus [illegible] magnanimus apparet pusillanimus [illegible] pusillanimitas [illegible] magnanimitas [illegible]

Propter [illegible] magnanimus et dignus magnis [illegible] pusillanimus [illegible] dignus [illegible] honoribus [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] magnanimus [illegible] honor [illegible] magnanimus [illegible] magnanimitatis [illegible] Ad primum dicendum [illegible] magnanimus [illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] pusillanimus [illegible] Ad quartum dicendum [illegible] magnanimus [illegible] Ad quartum dicendum [illegible] dignificat [illegible] magnanimus [illegible] virtutis [illegible] dignificat [illegible] Ad [illegible]

[illegible] Circa partem autem istam [illegible] magnanimo [illegible] magnanimitatis [illegible] magnanimus [illegible] magnanimitatis [illegible] magnanimus [illegible] dignus [illegible] magnanimus [illegible] dignificat se [illegible] Omnis [illegible] magnanimitas [illegible] magnanimus [illegible] dignus [illegible] dignificat [illegible] pusillanimus [illegible] dignificat [illegible] Deinde cum dicit [illegible] magnanimus [illegible] pusillanimus [illegible] Deinde cum dicit [illegible] magnanimus [illegible] magnanimitas [illegible] honor [illegible] Deinde cum dicit [illegible] pusillanimus [illegible] dignificat [illegible] honoribus [illegible] magnanimus [illegible] et ideo est optimus dignus magnis.

Hic duo quaeruntur: primo utrum magnanimitas sit circa honores; secundo utrum honor sit quoddam divinum.

Quaeritur primo [illegible] magnanimitas [illegible] honores [illegible] honor [illegible] Praeterea [illegible] honor [illegible] virtutis [illegible] Praeterea [illegible] honor [illegible] magnanimitas [illegible] dignitatis [illegible] Quod sic [illegible] Ad primum vero dicendum quod [illegible]

[illegible]

Videbitur autem magnanimi esse quod in unaquaque virtute magnum. Et nequaquam conveniet magnanimo fugere commovente [?] neque iniusta facere. Cuius enim gratia operabitur turpia cui nihil magnum? Singula autem intendenti derisibilis omnino videbitur utique magnanimus non bonus existens. Non erit utique autem quod honore dignus neque honore pravus existens. Virtutis enim premium honor et attribuitur bonis. Videtur quidem igitur magnanimitas velut ornatus quidam virtutum esse; maiores enim ipsas facit et non fit sine illis. Propter hoc secundum veritatem magnanimum esse non enim possibile sine bonitate. Maxime quidem igitur circa honores et inhonorationes magnanimus est. Et in magnis et a studiosis moderate delectabitur ut propria adipiscens vel et minora. Virtuti enim perfecte non utique fiet dignus honor. Sed tamen et adhuc acceptabit in non habendo maiora ipsi tribuere eum. Qui in [illegible] contingentibus et in parvis omnino despiciet; non enim his dignus. Similiter autem et inhonorationem; non enim erit iuste circa ipsum. Maxime quidem igitur est quemadmodum dictum est magnanimitas circa honores. Sed adhuc et circa divitias et potestatem et omnem bonam fortunam et infortunium moderate habebit ut utique fiat. Nec bene fortunatus gaudiosus erit neque infortunatus tristis. Neque enim circa honorem ita habet ut maximum ens. Potestates enim et divitie propter honorem sunt eligibilia. Habentes igitur ipsa honorari per ipsa volunt. Cui autem et honor parvum, et hiis et alia. Propter quod despicientes videntur esse. Videntur autem et bone fortune conferre ad magnanimitatem. Nobiles enim dignificantur honore et potentes vel divites. In superexcellentia enim. Bono autem superexcellens omne honorabilius. Propter quod et talia magnanimiores faciunt; honorantur enim a quibusdam. Secundum veritatem autem solus bonus honorandus. Cui autem ambo existunt magis dignificatur honore. Qui autem sine virtute talia bona habent neque iuste magnos seipsos dignificant neque magnanimi dicuntur; sine virtute enim perfecta non est hoc. Despectores enim autem et iniuriatores et talia habentes mali efficiuntur. Sine virtute enim non facile ferre moderate bonas fortunas. Non potentes autem ferre et existimantes alios superexcellere illos quidem contemnunt, ipsi autem quecumque utique contingit operantur. Imitantur enim magnanimum non similes existentes. Hoc autem operantur in quibus possunt. Que quidem igitur secundum virtutem non operantur, despiciunt autem alios. Magnanimus enim iuste contempnit, glorificat enim vere, multi autem contingenter.

[illegible]

qui est a contingentibus .i. a quibuscumque non virtuosis et qui est in paruis rebus contemptibilis ipse non est dignus sicut magnanimus [illegible] honorem quod peruenit [illegible] causa [illegible] iniuste vsurpatur ex quo tamen contemptibiles apud se et virtuosos [illegible] honores [illegible] magnus

Utrum sunt duo dubia. primo vtrum magnanimi sit operari magnum in qualibet virtute. secundo vtrum sit ornatus omnium virtutum.

Circa primum sic proceditur videtur quod magnificencia non sit dicta magnum in omnibus virtutibus magnum [illegible] virtutum sufficienter est cuilibet virtutum magnum si in operationibus virtutis non est superfluum sicut in natura ergo non ordinatur aliqua virtus ad continuitatem magnum. Preterea virtus [illegible] operatur [illegible] sicut dicit tullius et est similis arti ut in [illegible] dicitur. ars [illegible] est similis [illegible] in natura [illegible] aliqua ars magnum in omnibus actibus ergo non est ponendum in virtutibus. Preterea nullum speciale [illegible] quod sunt omnium sed magnanimitas est [illegible] speciale virtus ergo non [illegible] magnum omnium virtutum. Preterea virtutes cardinales sunt principales quibus [illegible] ille sunt [illegible] determinatio maxima sicut patet in temperancia et fortitudine ergo multo magis magnanimitas que est vna de adiunctis. Preterea actus est proportionatus [illegible] sed [illegible] virtus ordinatur ad aliquem actum proprium obiectum [illegible] est ad [illegible] et non magnum [illegible] in omnibus. Preterea natura non mouet nisi ad vnum sed virtus mouet in modo nature ergo mouet ad vnum determinatum et non ad magnum [illegible] omnia.

Circa secundum sic proceditur videtur quod magnanimitas non sit ornatus omnium virtutum illud enim maxime ornat quod [illegible] pulchrum [illegible] coniungit felicitati que est pulcerrima sicut in primo dicitur ergo ipsa est ornatus omnium et non magnanimitas. Preterea ornatus non [illegible] structus eo quod [illegible] ornatur sed magnanimitas est virtus et virtus [illegible] ergo non est ornatus. Preterea illius virtutis est ornatus [illegible] et [illegible] delectari in magnum ut [illegible] dicit [illegible] alia [illegible] ergo non [illegible] magnanimitas [illegible] dicit [illegible] Preterea [illegible] diligit [illegible] tristatur in aliis sed magnanimus diligit et delectatur in honoribus non [illegible] in honorabilibus [illegible] ergo [illegible] ut dicit. Secundo dicendum ad primum questionem quod [illegible] magnanimitas [illegible] sic [illegible] alijs sit [illegible] alie virtutes [illegible] in [illegible] aliqua cum difficultate [illegible] quantum ad posse [illegible] in optimo actu suo [illegible] magnus [illegible] magnanimus dignificat [illegible] honore [illegible] in primo omnium virtutum [illegible] dignissima sit [illegible] indiget diuitijs et potestatibus [illegible] quibus [illegible] constat [illegible] Ad primum ergo dicendum quod in magno [illegible] virtutis est [illegible] quod est magnum sit [illegible] ordinat sufficiens [illegible] virtus [illegible] magnum est honestum et quod [illegible] honestum honor est [illegible] magnitudo [illegible] sit [illegible] magnitudo [illegible] magnum [illegible] virtutis et [illegible] sunt virtutes [illegible] magnitudo [illegible] non solum [illegible] speciali [illegible] obiecti [illegible] virtutis [illegible] et [illegible] Ad secundum dicendum quod in actibus [illegible] est cum aliqua [illegible] que est [illegible] et subiecta omnium [illegible] probans causa [illegible] accipit et supponit [illegible] aut ars architectonica est [illegible] finis omnium [illegible] actum ordinat eas ad [illegible] causa [illegible] operantur [illegible] omnes [illegible] et magis [illegible] in illas [illegible] causam [illegible] virtutes [illegible] non est [illegible] Ad tertium dicendum quod magnitudo [illegible] honor ad [illegible] omnibus virtutibus ut dictum est [illegible] honor [illegible] sit speciale materia [illegible] illa [illegible] quod [illegible] in quadam [illegible] honor [illegible] sit speciale [illegible] Ad quartum dicendum quod [illegible] cardinales [illegible] speciale virtus [illegible] et [illegible] magnum in omnibus virtutibus et [illegible] Ad quintum dicendum quod est [illegible] obiectum [illegible] Ad sextum [illegible] quod [illegible] virtutes [illegible] et consequitur magnum in omnibus virtutibus et [illegible] magnitudo [illegible] honestum [illegible] ornatus virtutum [illegible] honesti et ideo magnitudo [illegible] et ideo prudentia [illegible]

Ad primum non dicendum quod felicitas est consumatio et perfectio virtutis sed magnanimitas ornatus qui est [illegible] virtutes felicitati [illegible] ornatus [illegible] ornat honor virtutes et magnanimitas. Ad secundum dicendum quod delectari in magnis [illegible] adiunctum virtutis [illegible] acceptum est [illegible] virtuti [illegible] debitus honor non in magnis [illegible] Ad tertium dicendum quod in [illegible] non [illegible] est delectatio impediatur et magnus delectatur [illegible] in [illegible] et [illegible] in [illegible] honoribus et in absentia honorum optimus et [illegible] quod magnitudo [illegible] in vituperijs [illegible] iniuste et [illegible] aut [illegible] est [illegible] ad inhonorationes [illegible] dignitat [illegible] magnitudo [illegible] est magnum [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] ad quem etiam diuicias [illegible] quod magnitudo [illegible] ad magnitudinem requiritur [illegible] virtute et [illegible] duo [illegible] bona fortune [illegible] posse [illegible] potestatis et [illegible] fortuna bona vel infortunia et [illegible] felix [illegible] gaudeat in prosperis [illegible] tristis [illegible] in aduersis [illegible] honor [illegible] reputat [illegible] amissione [illegible] gaudet in [illegible] reputat [illegible] magnum reputat [illegible] honor est [illegible] aut honor magis sit [illegible] prohibet [illegible] alia dicendum [illegible] magis [illegible] sed [illegible] diuitias et potestatis [illegible] honor [illegible] Deinde cum dicit [illegible] bona fortune [illegible] conferunt ad magnanimitatem et [illegible] diuitie et potestatis [illegible] faciunt aliquem dignum honore [illegible] faciunt honorem dignum [illegible] et [illegible] faciunt aliquem magnanimum [illegible] dignus honore sit. Deinde cum dicit [illegible] et virtuosus est [illegible] magna bona sed [illegible] virtute [illegible] dignificat [illegible] honoribus et [illegible] magnum [illegible] honor et dignitas [illegible] perfecta [illegible] aliarum virtutum [illegible] fortunati non sunt magni [illegible] non est facile [illegible] bona fortune [illegible] virtute [illegible] presumptuosi [illegible] iniuriosi [illegible] fortune [illegible] possunt [illegible] estimant se superexcellere alios [illegible] operantur [illegible] virtute [illegible] in voluntate [illegible] magnanimos [illegible] et despiciunt alios [illegible] ipsi sunt virtuosi [illegible] contingeret [illegible] et contempnunt alios [illegible] non operantur [illegible] virtute [illegible] operantur [illegible] calumnias illorum

[illegible] dubia. primo vtrum magnanimitas sit circa diuitias. secundo vtrum sit peccatum honorare eos qui non sunt digni honore

Circa primum sic proceditur videtur quod non sit circa diuitias [illegible] liberalitas ergo non magnanimitas. Preterea desideratio [illegible] gaudium [illegible] affert tristitiam [illegible] desiderate a magnanimis [illegible] magnanimos ergo sunt gaudentes in fortunijs et tristes in infortunijs. Preterea [illegible] maximum [illegible] est [illegible] magnum [illegible] honore maximum in vita [illegible] magnum [illegible] in vita alia. Secundo dicendum ad primum [illegible] quod magnitudo [illegible] diuitias [illegible] Ad primum dicendum quod non desiderat diuitias [illegible] fortunas [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] magnum [illegible] sit [illegible] honor [illegible] virtutis

Circa ... [illegible] ... Con. ... [illegible] ... Deinde ... [illegible] ... ad omnia obedit

Non autem michrokindinos neque philokindinos propter pauca honorare. megalokindinos autem. Et cum periclitatur non parcens vite, ut non dignum existens omnino vivere. Et potens benefacere. Beneficiatus autem verecundatur. hoc quidem enim superexcellentis. hoc autem superexcessi. Et retributivus plurium. Ita enim debitor qui accepit, et erit bene passus. Videntur autem et memores esse eos quibus utique fecerunt bene. Eos autem a quibus utique passi fuerint bene non. Minor enim qui patitur bene eo qui facit. vult autem superexcellere. Et hec quidem delectabiliter audit, hec autem indelectabiliter. propter quod et Thetin non dicere beneficia Iovi. Neque Lacones ad Athenienses, sed que passi sunt bene. Magnanimi autem et nullo indigere vel vix. ministrare autem prompte. Et ad eos quidem qui in dignitate et bonis fortunis magnum esse. ad medios autem moderatum. hoc quidem enim superexcellere difficile et venerabile. hoc autem facile. Et in illis quidem venerari non inverecundum. In humilibus autem honerosum. quemadmodum ad imbecilles fortem esse. Et ad honorabilia non ire vel ubi precellunt alii. Et ociosum esse et tardum sed vel ubi honor magnus vel opus. et paucorum quidem operativum magnorum autem et nominabilium. ¶ Necessarium autem et manifestum oditorem esse et manifestum amatorem. latere enim timidi. Et curare veritatis magis quam opinionis. Et dicere et operari manifeste. liber locutor enim, quia contemptivus est. contemptivus autem propter quod liber locutor. et liber locutor est propter quod contemptor. Et veridicus verum quecumque non propter yroniam. yronia enim ad multos. Et ad alium non posse vivere sed vel ad amicum. Servile enim. propter quod et omnes blanditores obsequiosi humiles. et humiles blanditores. Neque admirativus, neque enim magnum ipsi est. Neque memor mali. Non enim magnanimi recordari aliqua et mala, sed magis despicere. neque humanilogus. neque enim de seipso loquitur, neque de alio. neque enim ut laudetur cura est ipsi neque ut alii vituperentur. Neque rursus laudativus est. propter quod neque maliloquus neque de inimicis, nisi propter contumeliam. Et de necessariis vel parvis, neque querulus neque deprecativus. studentis enim sic hec habere. Et potens possedisse magis bona et infructuosa fructuosis et utilibus. Sufficientis enim magis. Sed et motus gravis, lentus magnanimi videtur esse. et vox gravis et locutio stabilis. Non enim festinus qui circa pauca studet, neque contentiosus qui nichil magnum existimat. Acumen autem vocis et velocitas propter hec. Talis quidem igitur magnanimus.

Postquam ... [illegible] ... 1
... [illegible] ... 2
... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... 3
... [illegible] ... 4
... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... 5
... [illegible] ... 6
... [illegible] ... Deinde dicit ... [illegible] ... 7
... [illegible] ... Deinde cum dicit ... [illegible] ... 8
... [illegible] ...

et magnorum operum. Et quamvis sint pauca et non [illegible] pauca operatur et tamen magnorum et nobilium [illegible]

[illegible]

12
14
16
11
18

[illegible]

Dubitatur hic de [illegible]

[illegible]

Nota [illegible]

[illegible]

Deficiens aut pusillanimus. superabundans aut chaunus. non mali quidem igitur videntur esse, neque isti. non enim malefactores sunt peccantes aut. Pusillanimus quidem enim dignus ens bonis, seipsum privat quibus dignus est et videtur malum habere aliquod ex non dignificare seipsum bonis. Et et ignorare seipsum. appeteret enim quibus dignus erat utique bonis existentibus. Non tamen insipientes tales videntur esse sed magis pigri. Talis autem opinio videtur et deteriores facere. Singuli enim appetunt que secundum dignitatem. Discedunt et ab operationibus bonis et adinventionibus ut indigni existentes. Similiter autem et ab exterioribus bonis. Chauni autem insipientes et seipsos ignorantes. et hoc manifeste. ut enim digni existentes ad honorabilia conantur, deinde redarguuntur. Et veste ornantur et figura, et talibus. volunt bona fortune manifesta esse ipsorum. et dicunt de seipsis ut per hec honorandi. Opponitur autem magnanimitati

pusillanimitas magis [illegible] magis, et deterius est. Magnanimitas quidem circa honorem est magnum, quemadmodum dictum est. Secunda de philotimia, vel honoris amativa.

In parte ista determinat de vicijs oppositis [illegible] pusillanimitas [illegible] Deinde cum dicit pusillanimus autem [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible] 66

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Ad quartum dicendum [illegible]

Videtur autem et circa hunc esse virtus quaedam, quemadmodum in primis dictum est, quae utique videbitur similiter se habere ad magnanimitatem, quemadmodum et liberalitas ad magnificentiam. Ambe enim iste a magno quidem distant, circa moderata autem et parva disponunt nos ut oportet. Quemadmodum autem in acceptione et datione pecuniarum est medietas et superabundantia et defectus, sic et in honoris appetitu, magis quam oportet et minus, et unde oportet et ut oportet. Philotimum enim vituperamus, ut magis quam oportet et unde non oportet honorem appetentem; et non amatorem honoris, ut neque in bonis eligentem honorari. Est autem quando amatorem honoris laudamus, ut virilem et amatorem boni; et non amatorem honoris, ut moderatum et temperatum, quemadmodum et in primis diximus. Palam autem quoniam multipliciter amatore tali dicto, non in idem ferimus semper amatorem honoris, sed laudantes quidem in magis quam multi, vituperantes autem in magis quam oportet. Innominata autem existente medietate, ut deserta videntur ambo esse extrema. In quibus autem est superabundantia et defectus, et medium. Appetunt autem honorem et magis quam oportet et minus, et iam et ut oportet. Laudatur igitur habitus hic, ut medietas existens circa honorem innominata. Videtur autem ad honoris amorem quidem non amor honoris, ad non amorem honoris autem amor honoris, ad utraque autem utraque aliqualiter. Videtur autem et hoc esse et circa alias virtutes. Opponi autem extrema videntur

Propter non esse nominatum medium

In parte ista determinat de quadam virtute innominata quae accidit se habere ad magnanimitatem sicut et magnificentia supra liberalitatem [illegible]

[illegible] innominata, seu sit determinata [illegible]

[illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad secundum dicendum [illegible]

[illegible] Ad tertium dicendum [illegible]

[illegible]

[illegible]

ira [illegible]

[illegible]

Mansuetudo autem est quedam medietas circa iras. Innominato autem existente medio, fere autem et extremis, ad medium mansuetudinem ferimus ad defectum declinantem innominatum existentem. Superhabundantia autem iracundia quedam dicetur utique. Passio quidem enim est ira. Factiva autem multa et differentia. Qui quidem igitur in quibus oportet et quibus oportet irascitur, adhuc autem et ut oportet et quando et quanto tempore, laudatur. Mansuetus autem iste utique erit, si quidem mansuetudo laudatur. Vult enim mansuetus imperturbatus esse et non duci a passione, sed secundum quod utique ratio ordinabit, ita et in hiis et in tantum tempus irasci. Peccare autem videtur magis ad defectum. Non enim punitivus mansuetus, sed magis condonativus. Defectus autem sive inirascibilitas quedam est sive quodcumque, vituperatur. Non irascentes enim in quibus oportet insipientes esse videntur, et qui non ut oportet, nec quando, nec quibus oportet. Videtur autem

[illegible]

non sentire neque tristari. et non irascitur non esse vindicativum. iniurias autem sustinere et familiares despicere servile. Superhabundantia autem secundum omnia quidem fit. et enim quibus non oportet et in quibus non oportet et magis quam oportet et velocius et pluri tempore. Non tamen omnia eidem existunt. non enim utique possit esse. malum enim et se ipsum destruit. et si integrum sit, importabile fit. Acuti quidem igitur iracundi, velociter quidem irascuntur et quibus non oportet et in quibus non oportet et magis quam oportet. quiescunt autem velociter, quod et optimum habent. Accidit autem ipsis hoc quia non retinent iram, sed reddunt secundum quod manifesti sunt propter velocitatem, deinde requiescunt. Superhabundanter autem sunt acrocoli acuti et ad omne iracundi et in omni, unde et nomen.

Amari autem difficile solubiles, et multo tempore irascuntur. Retinent enim iram. Quiescit autem cum retribuerint. Punitio enim quietat impetum ire, delectationem pro tristicia faciens. Hoc autem non effecto, gravamen habent propter non manifestum enim esse, neque suadebit ipsis aliquis. In ipso autem digerere iram tempore indiget. Sunt autem tales sibi ipsis molestissimi et maxime amicis. Difficiles autem dicimus qui in quibus non oportet irascentes, et magis quam oportet et pluri tempore, et non commutatos sine cruciatu vel punitione. Mansuetudini autem magis superhabundantiam opponimus. et enim magis fit. humanum enim magis punire. Et ad convivere difficiles deteriores. Quod autem et in prioribus dictum est, et ex dictis manifestum. Non enim facile determinare qualiter et quibus et in qualibus et quanto tempore irascendum, et usquequo recte facit vel peccat. Qui quidem enim parum transgreditur non vituperatur, neque in magis neque in minus. Quandoque enim deficientes laudamus et mansuetos dicimus, et irascentes viriles ut potentes principari. Quantum autem et qualiter transgrediens vituperabilis, non facile ratione reddere. In singularibus enim et sensu iudicium. Sed quod quidem talis manifestus, qui medius habitus laudabilis secundum quem quibus oportet irascimur et in quibus oportet et ut oportet et omnia talia. Superhabundantie autem et defectus vituperabiles, et in parvum quidem fiunt, quiescibiliter, in plus autem magis, in multum vero valde. Manifestum igitur quod medio habitu adherendum. Qui quidem igitur circa iram habitus, dicti sunt.

In colloquiis autem et convivere et sermonibus et rebus communicare **placiditas affabilitas discolia** hii quidem placidi videntur esse, omnia ad delectationem laudantes et nichil contra tendentes, sed existimantes oportere sine tristicia quibuscumque esse. Qui autem contrario hiis ad omnia contrariantes et nichil curantes contristare, discoli et litigiosi vocantur. Quod quidem igitur dicti habitus vituperabiles sunt, non immanifestum, et quod qui medius horum laudabilis, secundum quem recipiet que oportet et ut oportet, similiter autem et spernet. Nomen autem non est datum ipsi aliquod. Assimilatur autem maxime amicitie. talis enim est qui secundum medium habitum, qualem volumus dicere modestum amicum diligere assumentem. Differt autem ab amicitia, quia sine passione est et sine eo quod est diligere quibus colloquitur. Non enim in amando vel inimicando recipit singula ut oportet, sed in eo quod talis est. Similiter autem ad ignotos et notos et consuetos et inconsuetos idem faciet. Verumptamen et in singulis ut congruit. Non enim similiter convenit consuetos et extraneos curare, neque rursum contristare. Universaliter quidem igitur dictum est quod ut oportet colloquitur. Referens autem ad bonum et conferens conjectabit non tristare vel delectare. Videtur quidem enim circa delectationes et tristicias esse in colloquiis factas. Horum autem quecumque quidem ipsi est non bonum vel nocivum condelectare, aspernabitur, et eliget contristare. Et si facienti aut deformitatem ferat, et hanc non parvam vel nocumentum, contrarietas autem parvam tristiciam, non recipiet sed aspernabitur. Differenter autem colloquetur hiis qui in dignitatibus et quibuscumque et magis vel minus notis. Similiter autem et in aliis differentiis singulis tribuens quod decet. Et per se quidem desiderans condelectare, contristare autem verens, consequentibus autem si sit maiora consequitur desiderans. Dico autem bono et conferenti. Et delectationis autem gratia eius que in posterum magne parvam contristabit. Medius quidem igitur talis est; non nominatus autem est. Condelectantium autem qui quidem eius quod est delectabile esse coniectans, non propter aliquid aliud, placidus. Qui autem ut utilitas aliqua ipsi fiat in pecuniam et quecumque per pecunias, blanditor. Qui autem omnes contristat dictum est quod litigiosus et discolus. Opponi autem videntur extrema sibi ipsis propter innominatum esse medium.

Mansuetudo autem determinato de virtutibus [illegible]

[illegible]

conveni[illegible] passio et limitata a mansuetudine [illegible] reducit [illegible] ad [illegible] ergo [illegible]

circa duas. P[illegible] dicit [illegible] est circa duo contraria sicut visus circa album et nigrum. Sed mansuetudo est perfecta [illegible]

duas [illegible] passiones [illegible] in quibusdam virtutibus moralibus [illegible] ad [illegible] determinando [illegible] ille [illegible]

[illegible] delectatio et tristitia sunt passiones contrarie [illegible] mansuetudo circa

[illegible] Contra [illegible] sola passio [illegible] superabundantia et defectus [illegible]

[illegible] laudabile [illegible] mansuetudo circa unam tantum passionem. Ille hoc [illegible]

[illegible] passiones et sunt virtutes morales [illegible] circa passiones [illegible]

[illegible] delectationes et tristitias [illegible] passiones ergo [illegible] virtutes [illegible] sunt virtutes morales

[illegible] cardinalibus [illegible] sunt virtutes [illegible]

[illegible] et magnificentia. Aut sic [illegible] circa passiones [illegible] fortitudo et temperantia [illegible]

[illegible] circa unam passionem. Et [illegible] concupiscibilis [illegible] irascibilis [illegible]

[illegible] ordinata [illegible] irascibilis [illegible] perfecti virtutibus [illegible]

irascibili [illegible] circa duas passiones [illegible] fortitudo et [illegible] circa unam [illegible] mansuetudo. [illegible]

[illegible] passio [illegible] irascibilis et non concupiscibilis [illegible]

[illegible] passiones [illegible] aut circa obiectum aut sic circa effectum obiecti aut circa signum obiecti [illegible]

[illegible] circa unam tantum aut circa duas [illegible] fortitudo est circa timores et audacias [illegible] circa passiones [illegible]

[illegible] mansuetudo circa [illegible] sed temperantia [illegible] passiones [illegible] delectationes [illegible]

[illegible]

Circa istam autem partem [illegible] quam oportet mansuetudinem [illegible] duo sunt primo [illegible] quod est metaphorica [illegible]

[illegible] significetur [illegible] ira [illegible] ad defectum [illegible] et mansuetudo [illegible] ad medium [illegible] magis [illegible] defectus [illegible]

[illegible] Dubitatur hic de hoc quod dictum est [illegible]

[illegible] Con. [illegible]

[illegible] Adhuc dicit [illegible]

[illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] Primo dicit [illegible]

[illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] Secundo dicit [illegible] Ad primum dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible]

[illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Deinde dicit [illegible]

[illegible] ... Deinde cum dicit [illegible] ... et [illegible] ... ira [illegible] ... vindictam [illegible] ... tristicia et delectacio [illegible] ... appetitus [illegible] ... Deinde cum dicit [illegible] ... virtute [illegible] ... [illegible] ... Deinde cum dicit [illegible]

[illegible] ... virtutes [illegible] ... laudamus [illegible] ... vituperales [illegible] ... Deinde cum dicit [illegible]

De Amicicia

Ad evidenciam huius partis [illegible] ... virtutes [illegible] ... amicicia [illegible]

Circa partem istam [illegible] ... virtutes [illegible] ... amicicia [illegible] ... delectacio [illegible] ... Ad secundum dicendum [illegible] ... Ad tercium [illegible]

Circa partem [illegible] ... tres virtutes [illegible] ... amicicia [illegible] ... Ad primum dicendum [illegible] ... Ad secundum dicendum [illegible] ... Ad tercium [illegible] ... Ad quartum [illegible]

Circa [illegible] ... amicicia [illegible] ... virtute [illegible] ... Ad [illegible] dicendum [illegible] ... amicicia [illegible]

sc(ilicet) amico in exterioribus dictis et factis. Et circa utrumque aliqua mediocritas attenditur. Sed amicitia mediocritas in interiori affectu [illegible]
[illegible] delectabilis in dictis et factis ad alios et [illegible] ad [illegible]
[illegible] actus amicitie non est sine affectu [illegible] diligere. Ad quartum dicendum quod [illegible] accepta-
bilitas [illegible] in dictis et factis [illegible] ad alios [illegible] aut utrumque faciet acceptabile
[illegible] dicendum et factis [illegible] magnum [illegible]

Ostensa circa hec [illegible] VIII[2] quod non sit una virtus [illegible] delectat
[illegible] dicendum quod [illegible] una virtus [illegible]
Deinde cum dicit [illegible] una virtus. [illegible] virtus est circa materiam [illegible] in dictis et factis [illegible]
[illegible] Secundo dicendum quod est una virtus. Ad primum vero dicendum
[illegible]
[illegible] Ad primum dicendum
[illegible]
[illegible] una virtus [illegible]

Ostensa [illegible] VIII[2] [illegible] ad magnos et parvos [illegible]
[illegible] in dictis et factis. Deinde cum dicit quod philosophus recipit [illegible]
[illegible] Secundo dicendum [illegible]
[illegible]
[illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Ad quartum dicendum [illegible]

Ostensa [illegible] VIII[2] [illegible] Deinde [illegible]
[illegible] Secundo dicendum [illegible] Ad primum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] Deinde cum dicit [illegible] Deinde cum dicit [illegible] Deinde cum dicit [illegible] Deinde cum dicit [illegible]

69

q̄stio: ut condelectetur cum omnibus decent et videtur i. timet ne aliquem contristet. Secundo ibi: Contingit [illegible] ... [illegible]
... Deinde cum dicit Condelectatus autem ... [illegible]
... [illegible] ... placidus et discolus.

Circa eandem autem fere est et iactantie medium. Anonymata autem et ipsa. Non malum autem et pertransire ac tales.
Magis enim utique sciemus que circa mores, singulos pertranseuntes; et medietates esse virtutes credemus
utique in omnibus sic habentes utique conspicientes. In convivere utique qui quidem ad delectationem vel tristiciam
colloquuntur dicti sunt. De dicentibus autem et fingentibus dicemus similiter in sermonibus et in operationibus et simulatione. Videtur
utique iactator simulativus gloriosorum esse et non existentium et maiorum quam existunt. Yron autem econverso negare que exi-
stunt vel minora facere. Medius autem autochastos quidam existens verax et vita et sermone, existentia confi-
tens circa ipsum et neque maiora neque minora. Est autem horum singula et gratia alicuius facere et nullius. Unusquisque
autem qualis est talia dicit et operatur et sic vivit si non alicuius gratia operetur. Secundum se ipsum autem mendacium
pravum et fugiendum, verum autem et bonum et laudabile. Sic autem et verax medius existens laudabilis. Qui autem
mendaces ambo quidem vituperabiles, magis autem iactator. De utrisque autem dicamus. Prius autem de verace. Non enim
de veridico in confessionibus dicimus neque quecumque ad iusticiam vel iniusticiam concedunt; alterius enim
erit hec virtutis. Sed et in quibus nullo tali differente et in sermone et vita verum dicit eo quod talis est secundum habitum.
Videbitur utique talis moderatus esse. Amator enim veri, et in quibus non differt verum dicens,
verum dicet et in quibus differt adhuc magis. Ut enim turpe mendacium verebitur quod et secundum
se ipsum verebatur. Talis autem laudabilis. In minus autem magis a vero declinat.
Prudentius enim videtur propter honerosas superabundantias esse. Maiora autem existentibus fingens
nullius gratia pravo quidem assimilatur; non enim utique gauderet mendacio. Vanus autem videtur magis quam malus.
Si autem gratia alicuius, qui quidem glorie vel honoris, non valde vituperabilis ut iactator. Qui autem
argenti vel quecumque in argentum deferuntur, deformior. Non in potentia autem est iactator, sed in electione. Secundum habitum enim et eo quod
talis est iactator est, quemadmodum et mendax. Gratia igitur glorie fingunt talia in quibus laus vel felicitatio. Qui
autem lucri, quorum et fruitio est proximis et que latere possunt non existentia, puta medicum vel divina-
torem sapientem. Propter quod plurimi fingunt talia et iactant. Sunt enim in ipsis que dicta sunt. Yrones
autem in minus dicentes gratiosiores quidem in moribus videntur. Non enim lucri gratia videntur dicere, sed fugientes molestiam. Et ta-
men maxime et isti gloriosa negant ut Socrates faciebat. Qui autem parva et manifesta fingunt baucopanurgi
dicuntur et facile contemptibiles sunt. Et quandoque iactantia videtur, puta Laconum vestis.
Et enim superabundantia et valde defectus videtur iactantia. Qui autem moderate utun-
tur yronia et circa non valde in promptu et manifesta yronizantes gratiosi videntur. Opponi autem videtur iactator
veridico; deterior enim.

Circa eandem. Antequam ista determinat Philosophus de alia virtute que dicitur veritas et circa hec est duplex disputatio.
Una de ipsa virtute, secunda de oppositis virtuti.
Circa primum queritur qualiter sumatur hic veritas. Secundo utrum sic sumpta sit virtus. Tertio utrum sit specialis [illegible] ... Quarto utrum sit intellectualis vel moralis. Quinto utrum comprehendat sub se tres veritates que in theologia
distinguuntur a Crisostomo scilicet veritatem vite, veritatem doctrine et veritatem iudicii etc.

Aul — Circa primum sit [illegible] ponit veritatem virtutem quam sic diffinit: veritas est per quam immutata que sunt aut fuerunt
Anie — aut futura sunt dicuntur. Sed non videtur quod sic accipiatur hic quia illa quam diffinit [illegible] ...
Ans — [illegible]

Circa secundum [illegible] ... veritas est [illegible] virtus est [illegible] ... [illegible]

movz

Notum [illegible] dicit poeta [illegible] narret anima valeo loqui, ergo non est virtus. Secundo dicendum quod veritas est virtus et hec maxime ostendit in illos quod amor veritatis instigat ad [illegible]. [illegible] veritas decor [illegible] movet [illegible] virtus moralis [illegible] non [illegible] et hec [illegible] facit [illegible] ergo [illegible] Ad primum ergo dicendum quod veritas [illegible] intellectus [illegible] [illegible] veritas est finis speculative, et non est virtus [illegible] semper beatos homines [illegible] ad finem [illegible] et est acquisita [illegible] Ad secundum dicendum quod nulla virtus comitatur malum semper, [illegible] bonum morale [illegible] bona [illegible] qui desinit [illegible] aliquam virtutem [illegible] comitans, non [illegible] est malum [illegible] qui [illegible] virtute moralem [illegible] qui est gulosus aut timidus [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] dicere veritatem de [illegible] notum est [illegible] adequate dictum et factum [illegible] et [illegible] bonum et [illegible] admittit [illegible]

Queritur [illegible] Et videtur quod [illegible] sit generalis virtus [illegible] consequitur generalem vel [illegible] virtute [illegible] amicitia [illegible] virtus generalis [illegible] veritas consequitur omnem virtutem [illegible] manifestat [illegible] omnes virtutes ergo [illegible] sit virtus [illegible] generalis virtus. Preterea omnis virtus specialis [illegible] a qua denominatur [illegible] fortitudo a difficilibus bellorum [illegible] et factum [illegible] Contra [illegible] consequentur [illegible] et veritas et bonitas [illegible] virtute [illegible] [illegible] Secundo dicendum [illegible] virtus [illegible] specialis [illegible] [illegible] virtus operatur [illegible] liberalitas [illegible] et argentum et [illegible] et actus [illegible] moris [illegible] virtus specialis est [illegible] et factum [illegible] Ad primum [illegible] [illegible] ad laudabilitatem [illegible] ut amicitia [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible] veritas [illegible]

Queritur [illegible] Et videtur [illegible] tres partes virtutis veritatis [illegible] veritas [illegible] Contra [illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] Ad secundum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible]

Queritur [illegible] Et videtur quod sit intellectualis virtus [illegible] intellectus [illegible] Oppositum [illegible] intellectuales virtutes [illegible] Secundo dicendum [illegible] virtutes intellectuales [illegible] voluntas [illegible] intellectus [illegible] [illegible] virtutes intellectuales [illegible]

[illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible]

Et pugnet ipse in quantum desideratur [illegible] virtute. Et hoc est non alterius gratia pugnare, sed aliqua gratia ut lucri, et honoris, ut recipiat ad alias fortunas [illegible] quibus [illegible]

Consequenter queritur utrum iactator sit malus [illegible] videtur quod non malus sed iactator [illegible] Quod magis apparet virtuti magis opponitur [illegible] ironi[a] [illegible] Vanum est id quod frustra [illegible] Ergo iactator sit [illegible] malo [illegible] honor et gloria sunt vanitas [illegible] Oppositum dicit [illegible] ad [illegible] [illegible]

[illegible]

Circa quod est de mendacio queritur [illegible] primo quid sit mendacium [illegible] quod [illegible] de diviso[ne] mendacii in perniciosum, iocosum, et officiosum [illegible] utrum mendacium sit [illegible] et fugiendum.

Consequenter queritur [illegible] Augustinus ita diffinit mendacium: Est falsa vocis significatio cum intentione fallendi [illegible] mendacium [illegible] iactator et yron [illegible]

[illegible]

Consequenter queritur [illegible] mendacii [illegible] in perniciosum, iocosum et officiosum [illegible]

[illegible]

Consequenter queritur [illegible] mendacium [illegible]

[illegible]

Circa etiam de iactatore [illegible] iactator qui intendit gloriam et honorem iactat [illegible] naturalia et fortuita [illegible] gloria [illegible] et gloria est clara cum laude notitia [illegible] iactare qui intendit [illegible] mendacium [illegible] lucrum [illegible] sapientia [illegible] iactare [illegible]

91

quod nec qui non iactat se dicitur [illegible] Deinde cum dicit **Propter lucrum** [illegible] et sapientiam faciunt admiracionem [illegible] gloriam quod magis pertinet ad gloriam [illegible] **Hoc autem** quod sic dicit [illegible] iactator aut intendit propter aliquid [illegible] aut honorem vel gloriam, [illegible] aut vera honore et gloria non sunt nisi de virtute [illegible] visum restat ut querat honorem propter ea in quibus apud vulgus videtur in alto ponere, [illegible] aut sunt bona fortune [illegible] potestatum et [illegible] aut est mala [illegible] fortitudo [illegible] iactat nobilitatem pulchritudinem aut robur [illegible] [illegible] et inquirit [illegible] fortitudo [illegible] et non possunt in [illegible] ut tamen [illegible] iactat [illegible] [illegible] et [illegible] sunt lucrosa [illegible] intendit. Et quia iactancia ordinatur [illegible] ad gloriam [illegible] sunt admiracionem faciencia. Et quia in [illegible] permittitur se [illegible] ad gloriam [illegible] in quibus non [illegible] deprehendantur [illegible] sunt medicina [illegible] et sapientia [illegible] et alia sunt admiracionem [illegible] faciunt et [illegible] gloriam [illegible] non [illegible] experimento sunt [illegible] sollicitudinem [illegible] statu [illegible] lucrosa est et medicina [illegible] quilibet [illegible] salutem sui corporis naturaliter. Et sapientia [illegible] sapientibus se et sua [illegible] [illegible] et [illegible] **Adhuc** [illegible] alia [illegible] sunt utilia non iactat et [illegible] **Adhuc** [illegible] non [illegible] [illegible] **Adeo** [illegible] in quod dicatur [illegible] signa et [illegible] aqua [illegible] sunt decepte [illegible] [illegible] sunt [illegible] quod dicatur sit [illegible] [illegible] signa [illegible]

Postea cum dicit **Yrones** [illegible] ironices non sunt [illegible] qui iactatores [illegible] magis recedit a bono [illegible] [illegible] sed ironia magis recedit a bono [illegible] iactator [illegible] admirari [illegible] approximato [illegible] quod de se [illegible] Postea [illegible] qui de se [illegible] fugit [illegible] gloria negat [illegible] [illegible] non est facile [illegible] **Postea** dicit se [illegible] fugit **Postea** [illegible] magis [illegible] virtute [illegible] [illegible] actum [illegible] non sit iactare quod [illegible] fugit [illegible] boni [illegible] quod ironia negat [illegible] ironia magis opponitur [illegible] iactator [illegible] virtute [illegible] [illegible] ironices qui de se [illegible] fugit [illegible] magis [illegible] opponitur [illegible] **Hoc autem** [illegible] subiecta est [illegible] ancilla [illegible] Et [illegible] [illegible] non [illegible] magis [illegible] alta [illegible] declinat in medium [illegible] de se [illegible] magis [illegible] iactator [illegible] adulacio superbia [illegible] odibilissimum vicium. Et [illegible] iactator [illegible] **Adhuc** [illegible] iactator [illegible] approximato bono [illegible] [illegible] ironia [illegible] fugit [illegible] ironia [illegible] iactatore [illegible] [illegible] **Ad finem autem** [illegible] qui fugit [illegible] duobus viciis [illegible] [illegible] [illegible] vicia [illegible] iactator [illegible] **Adeo autem** [illegible] quod [illegible] actu [illegible] superbia [illegible] a virtute [illegible] [illegible] magis [illegible] virtuti [illegible] conversacione [illegible] [illegible] virtute et viciis [illegible]

Deinde cum dicit autem [illegible] ad presentem in duobus [illegible] iactator. Circa [illegible] facit [illegible] quod [illegible] vita [illegible] et [illegible] in quantum [illegible] eadem [illegible] iactancie [illegible] vita [illegible] non [illegible] determinare [illegible] determinat [illegible] alia [illegible] et ideo [illegible] breviter determinat [illegible] de [illegible] virtute [illegible] malum aut [illegible] [illegible] moribus [illegible] singulis [illegible] [illegible] in moralibus [illegible] sunt [illegible] virtute [illegible] [illegible] determinat se ad presencia et [illegible] in omnibus [illegible] virtute [illegible] et [illegible] delectabilem [illegible] non dicendum de [illegible] in presenti [illegible] qui in quantum [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] amicitate [illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible] determinat [illegible] oppositum [illegible] aut [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] determinat de virtute et viciis [illegible] in speciali [illegible] Circa [illegible] facit [illegible] [illegible] facit primo determinat [illegible] in [illegible] in actu. [illegible] est autem [illegible] virtute [illegible] [illegible] ab aliis [illegible] iactator [illegible] adventicia magis [illegible] facilitate [illegible] aut. Circa [illegible] facit primo [illegible] quod sit iactator [illegible] [illegible] in abundancia [illegible] [illegible] gloria [illegible] et [illegible] negat de se magis aut attenuat [illegible] [illegible] in diminucionem [illegible] ironia aut [illegible] quod [illegible] ab aliis [illegible] ironia [illegible] medietatem [illegible] manifestus est [illegible] veracem in vita et sermone [illegible] [illegible] et [illegible] iactator [illegible] maius [illegible]

Deinde cum dicit Est autem [illegible] actus [illegible] ab aliis [illegible] et non [illegible] gracia alicuius et [illegible] [illegible] fine et [illegible] de se [illegible] aut [illegible] [illegible] ad ambicionem et gracia nullius alterius [illegible] pertinent ad [illegible] vicium vel ad aliam virtutem [illegible] quod [illegible] gracia [illegible] alius [illegible] et veracitas [illegible] [illegible] sit [illegible] virtute [illegible] actus pertinebit [illegible] ad aliam virtutem [illegible] talem [illegible] [illegible] virtute et [illegible] vicia et [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] laudabilis et qui [illegible] vituperabilis [illegible] bonum et [illegible] medietatem fugit et sequitur verum laudabilis et virtuosus et [illegible] [illegible] verum aut [illegible] veracitatem [illegible] vituperabilis [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] aut determinat [illegible] iactatore magis [illegible] vituperabilis [illegible] ironia [illegible] [illegible] de iactatore [illegible] aut [illegible] de ironia [illegible] [illegible] de iactatore et ironia [illegible] veracitas [illegible] et [illegible] [illegible] testimoniis aut recognoscenda debitis [illegible] quod non intendit [illegible] de videtur qui [illegible] in confessionibus [illegible] ad iusticiam [illegible] alterius virtutis [illegible] videtur [illegible] [illegible] et [illegible] aut in [illegible] pertinent ad iusticiam [illegible] virtute [illegible] et vita [illegible] determinat [illegible] et [illegible] non apparet [illegible] iusticia [illegible] determinat [illegible] de se [illegible] [illegible] omnibus virtutibus [illegible] a [illegible] in quibus non [illegible] aqua [illegible] quia sit [illegible] [illegible] in quibus non differt [illegible] iusticia vel pietatis vel [illegible] magis dicet [illegible] veritatem [illegible] alia [illegible] sit iusticia vel pietatis [illegible] vituperabilis [illegible] laudabilis est. Et si [illegible] declinat [illegible] duabus virtutibus et fugit medacium [illegible] turpe [illegible] abundancia [illegible] abundanciam [illegible] sunt et [illegible] [illegible] magis [illegible] determinat de iactatore et [illegible] distinguit [illegible] iactatores [illegible] supra.

Deinde cum dicit [illegible] aut [illegible] nullius alterius gracia [illegible] medacium et [illegible] magis [illegible] qui fugit [illegible] sunt nullius [illegible] actus non [illegible] medacium [illegible] aliquod [illegible] [illegible] vituperabilis [illegible] iactat [illegible] honoris vel glorie [illegible] laudabilis et [illegible] [illegible] non [illegible] iactat [illegible] argenti vel [illegible] iactatores alii duo [illegible] ad [illegible] viciosus [illegible] non [illegible] aut [illegible] iactator et [illegible] in [illegible] et [illegible] iactat [illegible] [illegible] gloriam vel [illegible] [illegible] de iactancia [illegible] omnibus virtutibus [illegible] vel bonum vel malum [illegible] de iactancia [illegible] [illegible] magis [illegible] non [illegible] virtus [illegible] [illegible] in duobus [illegible] non [illegible] iactat [illegible] iactat [illegible] [illegible] iactat in quibus [illegible] laudis et actu vel felicitas [illegible] [illegible] bona fortuna et [illegible] iactat [illegible] iactat [illegible] in quibus [illegible] medicina [illegible] sapientia [illegible] non [illegible] experimento [illegible] et admirari [illegible] fugit **Deinde cum dicit** [illegible] Yronices autem [illegible] determinat de [illegible] quod [illegible] ironices [illegible] magis [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Existente autem requie et vita et in hac cum ludo videtur et hic esse collocutio quaedam concinna
et qualia oportet dicere et ut, similiter autem et audire. Differt autem et in talibus dicere vel talium audire.
Manifestum autem quoniam et circa hoc est et superabundantia et defectus medii. Qui quidem igitur risu superabundant bomolochi videntur esse
et onerosi, desiderantes omnino risum, et magis coniectantes risum facere quam dicere decora et non contristare quem cavillant.
Qui autem neque ipsi utique dicent aliquid ridiculum et dicentibus molesti sunt, agrestes et duri videntur esse. Qui autem concorditer ludunt
eutrapeli appellantur, puta bene versi. [illegible]
Redundante autem risu, et pluribus gaudentibus ludo, et ipso conviciari magis quam oportet, et bomolochi
eutrapeli appellantur ut gratiosi. Quoniam autem differunt non parum, ex dictis est manifestum. Medio autem habitui
proprium et epidexiotes est. Epidexii autem est talia dicere et audire, qualia modesto et liberali congruunt.
Est enim quaedam decentia talia dicere in ludi parte et audire. Et liberalis ludus differt ab eo qui
servilis, et disciplinati et indisciplinati. Videbit autem et utique aliquis et ex comediis veterum et novorum.
Hiis quidem enim erat derisio turpiloquium, hiis autem magis suspicio. Differunt autem non parum haec ad honestatem.
Utrum igitur bene conviciantem determinandum in dicendo non quae decet liberalem, vel in non contristando audientem, vel in
delectando? Vel et tale quidem indeterminatum est. Aliud enim alii odibile et delectabile. Talia autem audiet.
Quae enim sustinet audiens, haec et facere videtur. Non utique omne faciet. Convicium enim convicium quoddam est.
Legispositores autem quaedam convicia dicere prohibent. Oportebat autem forte et conviciari. Gratiosus autem utique
et liberalis sic habebit, puta lex existens sibi ipsi. Talis quidem igitur medius est, sive epidexios sive eutrapelos dicatur.
Bomolochus autem minor est deriso, et neque se ipso neque ab aliis recedens si risum faciat,
dicens quorum nihil diceret utique gratiosus, quaedam autem neque audiret. Agroicus autem ad tales collocutiones inutilis.
Nihil enim conferens omnibus indignatur. Videtur autem requies et ludus in vita esse necessarium. Tres igitur quae dictae sunt
in vita medietates sunt. Omnes autem circa sermonum quorundam et operum communicationem. Differunt autem quoniam haec quidem circa
veritatem est, hae autem circa delectabile. Earum autem quae circa delectationem, haec quidem in ludis, haec autem in hiis
quae secundum aliam vitam colloquiis.

Existente requie. In hac parte determinat de eutrapelia quae est medietas in ludis [illegible]

[illegible]

natam corporis est et natural' motu [illegible] aut quod refert(ur) ad vitale sicut motus animal' et [illegible] ad dispositionem [illegible] Ad p(rimu)m d(icendu)m q(uod) [illegible] motibus [illegible] Ad 2m dicendum q(uod) Aug(ustinus) [illegible] [illegible] [illegible] Ad 3m d(icendu)m q(uod) motus corporis [illegible] et [illegible] [illegible] ad delectationem [illegible] in ludo

[illegible] 3m sic p(roceditu)r v(idetu)r q(uod) in re[illegible] [illegible] non dicat(ur) ab eutrapelia [illegible] [illegible] [illegible] bomolochi [illegible] [illegible] superabundat [illegible] [illegible] Ad p(rimu)m d(icendu)m q(uod) [illegible] superabundat in ludo [illegible] bomolochus [illegible] eutrapelia [illegible]

[illegible] q(uod) [illegible] eutrapelia [illegible] [illegible] Ad 2m d(icendu)m [illegible] [illegible] Ad 3m d(icendu)m q(uod) [illegible]

[illegible] 4m sic p(roceditu)r v(idetu)r q(uod) [illegible] eutrapelia [illegible] [illegible] modestia [illegible] [illegible] Ad p(rimu)m d(icendu)m [illegible] [illegible] Ad 2m d(icendu)m [illegible] [illegible] Ad 3m d(icendu)m q(uod) [illegible]

[illegible] 5m sic p(roceditu)r v(idetu)r q(uod) bomolochus non [illegible] [illegible] [illegible] Ad p(rimu)m d(icendu)m q(uod) [illegible] Ad 2m d(icendu)m q(uod) [illegible] [illegible] Ad 3m d(icendu)m q(uod) bomolochus [illegible]

[illegible] 6m sic p(roceditu)r v(idetu)r q(uod) [illegible] requies et ludus [illegible] [illegible] Ad p(rimu)m d(icendu)m [illegible] [illegible] Ad 2m d(icendu)m q(uod) [illegible] [illegible] Ad 3m d(icendu)m q(uod) [illegible] [illegible] Dividit(ur) aut(em) hec pars in 2 [illegible] eutrapelia [illegible]

[illegible]

De verecundia autem ut quadam virtute non congruit dicere. Passioni enim magis assimilatur quam habitui. Determinatur igitur timor inglorationis quidam. Perficitur autem circa pericula timori eorum consimile. Rubescunt enim verecundati, mortem autem timentes pallescunt. Corporalia videntur aliqualiter esse utraque, quod videtur passionis magis quam habitus esse. Non utique omni etati hec passio congruit, sed iuvenili. Existimamus enim oportere tales verecundos esse, eo quod secundum passionem viventes multa peccant, verecundia autem prohibentur. Et laudamus quidem iuvenes verecundos. Senem autem nequaquam utique laudabit quoniam verecundatur: nichil enim existimamus oportere ipsum operari in quibus est verecundia. Neque enim studiosi est verecundia, si quidem fit in pravis: non enim operandum talia. Si enim sunt hec quidem secundum veritatem turpia, hec autem secundum opinionem, nichil differt. Neutra enim operanda, quare neque verecundandum. Pravi autem est esse talem, qualem operari aliquid turpium. Sic autem habere, ut et si operetur aliquid talium verecundari, et propter hoc existimare studiosum esse inconveniens. In voluntariis enim verecundia, volens autem studiosus nequaquam operabitur prava. Erit autem utique verecundia ex suppositione studiosum. Si enim operetur verecundabitur utique. Non est autem hoc circa virtutes.

De verecundia autem [illegible]

[illegible]

verecundia non est volunt[ari]um quia de obiecto [illegible] ... verecundia non sit quod alio [illegible] ... Sicut verecundia fugit recedere a malo ita et timor ... legislatoris est facere cives virtuosos et bonos ...

[illegible]

Circa [tertium] sic proceditur [illegible] ...

[illegible]

Circa [quartum] sic proceditur [illegible] ...

[illegible]

Oppositum arguitur [illegible] quod verecundia non pertineat ad studiosum [illegible]

[illegible]

Oppositum [illegible] studiosum [illegible]

[illegible]

Oppositum [illegible]

[illegible]

Dicendum [illegible]

[illegible] est primo de iustitia.

Explicit liber iiii^us ethicorum

Si autem inverecundia quidem pravum et non verecundari turpia operari, nichil magis talia operantem verecundari studiosum. Non est autem neque continentia virtus, sed quedam mixta. Ostendetur autem de hac in hiis que posterius. Nunc autem de iustitia dicamus. [illegible] quinti ethicorum

De iustitia autem et de iniustitia intendendum, et circa quales sunt operationes operationes, et qualis medietas est iustitia. Et iustum quorum medium. Intentio autem nobis sit secundum eandem viam hiis que predicta sunt. Videmus utique omnes talem habitum volentes dicere iustitiam a quo operativi iustorum sunt et a quo iniusta operantur et volunt iusta. Eodem autem modo et de iniustitia a quo iniusta faciunt et volunt iniusta. Propter quod et nobis primum ut in typo supponantur hec. Neque enim eodem se habet modo et in scientiis et potentiis et habitibus. Potentia quidem enim et scientia videtur contrariorum eadem esse, habitus autem contrarius contrariorum non, puta a sanitate non fiunt contraria sed sana solum. Dicimus enim sane ambulare quando ambulat ut utique sanus. Multotiens quidem igitur cognoscitur contrarius habitus a contrario, multotiens autem habitus a subiectis. Si enim euexia sit manifesta, et cachexia manifesta fit. Et ex bene habentibus euexia et ex hac bene habentia. Si enim est euexia densitas carnis, necessarium est et cachexiam esse raritatem carnis, et bene habentie factivum densitatis in carne. Consequitur autem ut in multis, si alterum multipliciter dicitur, et reliquum multipliciter dici. Si iustum et iniustum. Videtur autem multipliciter dici iustitia et iniustitia. Sed propter quam propinquam esse equivocationem ipsorum latet, et non quemadmodum in hiis que longe distant manifesta magis; differentia enim multa que secundum ideam, puta quoniam vocatur clavis equivoce et que sub collo animalium et qua hostia claudunt. Accipiatur autem iniustus quotiens dicitur. Videtur autem illegalis et iniustus esse et avarus et inequalis. Quare manifestum quoniam iustus et legalis et equalis. Iustum quidem igitur legale et equale, iniustum autem illegale et inequale.

Quoniam autem avarus et iniustus circa bona erit, non omnia sed circa quecumque bona fortunata et infortunata, que sunt simpliciter quidem semper bona, alicui autem non semper. Homines autem hec orant et persequuntur; oportet autem non, sed orare quidem simpliciter bona et ipsis bona esse, eligere autem que ipsis bona. Iniustus autem non semper plus eligit, sed et minus in simpliciter malis. Sed quoniam videtur et minus malum bonum aliqualiter esse, boni autem est avaritia, propter hoc videtur iste avarus esse. Est autem inequalis; hoc enim continet et commune. Et illegalis. Hec enim, illegalitas sive inequalitas, continet omnem iniustitiam et commune est omnis iniustitie. Quoniam autem illegalis iniustus erat, legalis autem iustus, manifestum quoniam omnia legalia aliqualiter iusta sunt. Determinata enim a legispositiva legalia sunt, et unumquodque horum iustum esse dicimus. Leges autem de omnibus dicunt coniectantes conferentes omnibus vel optimis vel dominis vel secundum virtutem vel secundum aliquem alium modum talem. Quare secundum unum modum iusta dicimus factiva et conservativa felicitatis et particularum eius politica communicatione. Precipit autem lex et fortis opera facere, puta non derelinquere aciem neque fugere neque abicere arma, et que temperati, puta non mechari neque contumeliari, et que mansueti, puta non percutere neque conviciari. Similiter autem et secundum alias virtutes et malicias, hec quidem iubens, hec autem prohibens, recte quidem posita que recte, deterius autem aposteos asmeos aposthediasmenos. Hec est quidem iubens, recta quidem posita, hec autem prohibens, que recte deteriorat aposteos asmeos aposthediasmenos.

Determinatis virtutibus moralibus que sunt circa passiones et earum adiuncte, determinat in hoc quinto libro de iustitia que est circa operationes. Et dividitur in 2. In primo determinat modum procedendi in hoc tractatu; in secundo exequitur propositum secundum tractatum ibi: Videtur autem illegalis.

Ad evidentiam prime partis que incipit hic et in V. ad primus negotium pertinet tractare de iustitia et unde est operatio. Circa enim similiter que est lege posita distincta est a circa moralibus, sed similiter determinat de iustitia, ut hic inquo digesti et instituti non sunt de ea determinandum. Hec P. Ibi diffinitur iustitia que est constans et perpetua voluntas ius suum tribuens unicuique. Illa autem potest facere quod sit quicumque illius nisi per eam [illegible] que determinatur quid sit. Aliquid est illius quod enim hic fit in scientia civili [illegible] eadem quod primus P. Omnis quidem [illegible] coactio [illegible] non est nisi persuadere, ut in X libro; et so determinatur quia operationes virtutum ethice sunt voluntarie, sed per se actu [illegible] iustitie ponitur coactio in quantum cogitur quis reddere alteri quod suum est. Ideo non potest P. [illegible] iustitia, sed super actu [illegible] in relatione ad alterum, quare non ad iniustum, sicut dicit infra, sed regimen ipse est [illegible] sunt ipse per se [illegible]

Et adoptive ad quantum sinat per plures partes adiudicium ad que patet et alia [illegible] sicut dicit Tullius, et quandoque vero sunt virtutes cardinales quarum una est iustitia, cui ideo alie determinantur ab aliquo in quo de iustitia determinare debuit. P. [illegible] quia iustitia fit duplex [illegible] aut secundum quod est reddere unicuique quod suum est determinato iure, et sic patet iustitia ad voluntatem, et est ius statuere et legem ponere; aut secundum quod determinatum vale, in quantum ab voluntate reddere cuilibet quod suum est et reddere, et sic lex non est [illegible] inclinatio [illegible] relicto conscilii operationis, et sic patet ad [illegible] et patet ipso ad oboediendum, quare sic non cadit coactio super ipsam et non est ipsa [illegible] in quantum adoptive operantis, sic ad ea que operatur, inclinat in operationem.

Secundo queritur de modo. Videtur quod non debeat determinare modo [illegible] eius virtus moralis sit, [illegible] sed in illarum virtutibus non fecit mentionem [illegible] ut debuit. P. [illegible] que sit sufficiens determinatio [illegible] et resumendi in [illegible] ut principale [illegible] quare sic oportet ad [illegible] in VI de [illegible] sed supra non [illegible] omnibus utique quod addit [illegible] que omnibus que est [illegible] contraria et [illegible] ponit [illegible] non debuit resumere. P. [illegible] super determinando omnes virtutes morales [illegible] operationibus in suo libro [illegible] quare [illegible] circa operationes talem passionibus et [illegible] debuit principale non [illegible] et magnificentia sunt circa operationes [illegible] ideo non debuit [illegible]

Ad secundum [illegible] quod sit [illegible] sed [illegible] et quantum ad operantem et quantum ad [illegible] quod operatur [illegible] et [illegible] voluntate est et electione [illegible] operantis et non [illegible] sit [illegible] quantum ad operantem [illegible] quantum ad materiam circa quam operatur [illegible] opus sunt [illegible] quod [illegible] per [illegible] duplex [illegible] sic patet [illegible]

1: Sic [illegible] liberalitas et magnificentia sunt circa operationes [illegible] si illud non modo determinat ideo non debuit hic [illegible]

74

quia in illo qui dat non attendit aliquam rem debitam quale sit [illegible]

et determinatur e lege et adeo [illegible] quae dat [illegible] illo cui da[illegible] sicut omnes morales virtutes [illegible]

[illegible] et [illegible] ad [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] sicut [illegible]

[illegible] ad operandum [illegible] / Et [illegible] trade videlicet [illegible] aliter [illegible]

[illegible] et [illegible] solutio ad totum quod obiectum est.

Tertio queritur [illegible] utrum [illegible] sicut [illegible] et [illegible]

[illegible]

Quarto [illegible]

[illegible]

Quinto queritur [illegible]

[illegible]

de celesti p[ro]sitione [illegible] ad actu[m] et h[oc] fuit [illegible] | Et h[ec] e[st] multiplicatio apta et remota **Ad ultimu[m] dicendum** q[uod] iustitie [illegible]

[illegible] frequenter [illegible] et finaliter [illegible] iustitia singularis est multiplicitate

Dicendum autem h[ic] p[ro]p[ter] [illegible] [illegible]

[illegible]

Deinde [illegible]

[illegible]

Ad evidentiam autem p[re]missorum p[rimo] [illegible] quia autem [illegible]

[illegible]

Ad p[ri]mum dicendum [illegible] **Ad s[ecundu]m d[icendum]** [illegible]

Ad tertium dicendum [illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible] legales [illegible] [felicitatem] [illegible] dicitur :

Sed videtur q[uod] non debuit magis assignare multiplicitatem iustitie [illegible]

[illegible]

Ad s[ecundu]m d[icendum] [illegible]

[illegible]

[illegible] pz solucio ad p[illegible] quia [illegible] alit' [illegible] in [illegible] et [illegible] sit determinata. Ad [illegible]
[illegible] et [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] Ad 2m dicendum [illegible]
[illegible] lex [illegible] equalitas [illegible] iustic[illegible]
[illegible] reducit ad medium [illegible]
[illegible] Ad 4m dicendum [illegible]
[illegible] distinguendi [illegible] et applicatur [illegible]
[illegible] sub illa [illegible] et [illegible] in illa iusticia [illegible]
et [illegible] et [illegible] lex et iusticia

Tercio queritur utrum bona fortune sit materia propria iusticie. Et videtur quod non [illegible] magnificencia [illegible] bona fortune sunt [illegible] et liberalitatis [illegible] ordinatio [illegible] fortune non sunt materia virtutis [illegible] fortune ad [illegible] naturalibus sic [illegible] virtutis [illegible] fortitudo [illegible] exercicium idolatrarum qui ponebant fortunam [illegible] [illegible] debuisset [illegible] ita bona fortune non esset materia [illegible] Ad oppositum dicendum quod bona fortune [illegible] hec forma [illegible] et [illegible] ordinata et [illegible] et non [illegible] fortune [illegible] debitas [illegible] et [illegible] bona fortune [illegible] et ullo modo fortune [illegible] de fortuna ut [illegible] decebat [illegible] debet [illegible] virtuti [illegible] Ad 2m dicendum [illegible] Ad 3m dicendum [illegible] Ad ultimum dicendum quod honor [illegible] de bonis [illegible] honor [illegible] bona subiacent fortune

Quarto videtur quod plura dicantur [illegible] iusta sit que dicunt plus [illegible] bonis simpliciter [illegible] bona [illegible] tanto plus est honestum [illegible] quanto [illegible] honestius [illegible] plus [illegible] quod est magis [illegible] simpliciter bona aliquibus non sunt bona, et orando [illegible] sunt bona [illegible] orando adeo [illegible] petere virtutes [illegible] est [illegible] doctrina [illegible] regnum dei et iusticiam [illegible] virtutes [illegible] non adeo [illegible] virtutes sunt maxima bona [illegible] petere [illegible] potestate [illegible] sunt [illegible] decedat [illegible]
Ad 2m dicendum ad primum [illegible] bonum simpliciter [illegible] bona fortune sit [illegible] sit solum honesta sunt bona simpliciter [illegible] et bona fortune que veniunt in [illegible] et distribucione [illegible] sunt [illegible] alicui [illegible] disposicio [illegible] sunt bona [illegible] ordinate [illegible] sunt [illegible] et sana [illegible] corpori infectum [illegible] sunt [illegible] Ad 3m dicendum [illegible] Ad 4m dicendum [illegible] adeo [illegible] bonum [illegible] adeo [illegible] naturaliter [illegible] virtuti [illegible] adeo [illegible] a sole [illegible] aliquis [illegible] adeo [illegible] et petere nobis virtutes [illegible] Ad 5m dicendum [illegible] sic est in potestate et magis [illegible] victoriam [illegible] ad finem [illegible] uti [illegible] in facultate voluntatis [illegible] fortuna [illegible] et [illegible] ad finem [illegible] petere adeo [illegible] deo orare adeo [illegible] ab operibus [illegible] quia oramus bona

Quinto queritur utrum iusticia reducat. [illegible] que reducit iniustum [illegible] iniustum quod est [illegible] reducatur ad [illegible] quod est inequale [illegible] reducatur ad [illegible] non est [illegible] iniustum reducat ad [illegible] Ad oppositum [illegible] quod [illegible] medium [illegible] et media [illegible] iniusticia ut [illegible] non esse iustum legale [illegible] lex non sufficit [illegible] reducatur ad [illegible] [illegible] reducat ad iustum legale [illegible] legalis iusticia [illegible] principalis iusticia [illegible] iusticia [illegible] quod non [illegible] aliter

vendit. reducat ad legalem. Item iustitia legalis ab aliis quod sit iustitia [illegible] quam iustitia que est species quae sit ex parte non est iustitia [illegible] si quid est iustum equale [illegible] iustitia que est [illegible] [illegible] iustitia legalis quae si non esset lex non esset iustitia [illegible] ut iustitia quod sit iustitia [illegible] possit reduci ad [illegible] Item [illegible] regimen [illegible] commutativa et similia [illegible] debuerit assignare modos iustitie. Secundo dubium quod reductio [illegible] ad eorum [illegible] non sit subiecta [illegible] iustitia legalis [illegible] respectu ad [illegible] lege qua mensura [illegible] iustitia distributiva ad ea [illegible] et reductio [illegible] ad bonum [illegible] iustitia distributiva ad eam reducit ad iustitiam equalitatis [illegible] iustitia et haec ad iustitiam legalem [illegible] legi [illegible]

Ad primum [illegible] est lex. Ad secundum dubium [illegible] reductio ab uno [illegible] et ab aliis [illegible] reductio [illegible] reducit [illegible] Ad [illegible] dubium [illegible] lex [illegible] [illegible] Ad tertium dubium [illegible] reducit ad [illegible] Ad quartum dubium [illegible] iustitie [illegible] iustitia equalitas [illegible] equalitas et inequalitas [illegible] equalitas [illegible] ordinatur lege quae est equale [illegible] Ad [illegible] dubium [illegible] [illegible] vitium [illegible]

Sexto [illegible] lex [illegible] Et [illegible] quod nulla lex [illegible] [illegible] opera virtutis [illegible] non [illegible] Contra [illegible] lex [illegible] opera virtutis [illegible] legislatores [illegible] bonos facere [illegible] virtutis [illegible] lex. Secundo dubium [illegible] virtutes [illegible] ordinatur a legislatore [illegible] et ideo lex [illegible] et lex [illegible] [illegible] Ad tertium dubium quod [illegible] actus [illegible] [illegible] actus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] actus virtutis [illegible] ad precepta legis.

Septimo [illegible] quod [illegible] legalium [illegible] fortuna et felicitas et [illegible] [illegible] non cadunt sub aliqua ordinatione legis [illegible] quod legalia non sit [illegible] felicitas [illegible] quod legalia sunt effectiva [illegible] felicitatis. Item [illegible] felicitas non [illegible] ex virtutibus [illegible] esse [illegible] virtute [illegible] [illegible] politica [illegible] ethica vel yconomica. Secundo dubium quod per legem [illegible] et ordinatur [illegible] felicitatem [illegible] Ad primum [illegible] quod fortuna et [illegible] quod legalia sunt factiva et conservativa felicitatis [illegible] ad fortunam [illegible] ordinata per legem [illegible] ad fortunam [illegible] Ad secundum dubium quod felicitas non [illegible] Ad tertium dubium [illegible] politica [illegible] ordinatione [illegible] felicitatis sunt legalia [illegible]

Quinto [illegible] iustitie [illegible] reductio [illegible] iniustitia [illegible] legalis [illegible] iustitia [illegible] iustitia [illegible]

Deinde cum dicit Omnia autem avara reducit hec duo et primo avaritie ad inequale ad illegale [illegible] legalis [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Augustinus de avaritia ad inequalitatem

[illegible] Primo cum dicit Illegalis reducit utrumque inequale ad illegale [illegible]

Omnia autem illegalia iniusta [illegible]

[illegible]

Primo cum dicit [illegible]

[illegible]

lex posita [illegible] aliqua [illegible]

Hec quidem igitur iustitia virtus quidem perfecta est, sed non simpliciter sed ad alterum. Et propter hoc multotiens preclarissima virtutum videtur esse iustitia, et neque hesperus neque lucifer ita admirabilis. Et proverbialiter dicentes dicimus: In iustitia autem simul omnis virtus est. Et perfecta maxime virtus, quoniam perfecte virtutis usus est. Perfecta autem est, quoniam habens ipsam et ad alterum potest virtute uti, sed non solum ad se ipsum. Multi enim in propriis quidem virtute possunt uti, in hiis autem que ad alterum est [illegible] in communicatione iam princeps. Propter hoc autem et alienum bonum videtur esse iustitia sola virtutum, quoniam ad alterum est: alii enim conferentia operatur, aut principi aut communicanti. Pessimus quidem igitur qui et ad se ipsum et ad amicos utitur malitia; optimus autem qui non ad se ipsum virtute sed ad alterum. Hoc enim opus est difficile. Hec quidem igitur iustitia non pars virtutis sed tota virtus est, neque contraria iniustitia pars malitie sed tota malitia. Quid autem differt virtus et iustitia hec, manifestum ex dictis. Est quidem enim eadem, esse autem non idem, sed quidem ad alterum iustitia, secundum quod autem talis habitus simpliciter virtus.

Expositis modis iustitie et reductis [illegible] legalem iustitiam. Et dicit [illegible]

[illegible]

Dubitatur [illegible] legalis [illegible]

[illegible]

77

[illegible] sit [illegible] illa [illegible] in virtute sic [illegible] ... [illegible]
... iustitia [illegible] aliqua alia virtute [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ab aliis [illegible] ... [illegible]
... iustitia legalis sit [illegible] virtute et [illegible] ab aliis virtutibus [illegible] non sit aliqua specialis virtus ... [illegible]
... [illegible] iustitie ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] specialis et [illegible] omnes alias virtutes et [illegible] ... iustitia
aliqua virtus [illegible] omnes ... [illegible]
... [illegible] virtus que collegit omnes alias iustitia ... [illegible]
Contra [illegible] specialis [illegible] esse virtus specialis virtus [illegible] iustitia legalis [illegible] specialis [illegible]
... [illegible] specialis virtus. **Secundo dicendum** [illegible] virtute ... [illegible]
... [illegible] iustitia [illegible] ... iusta operatio [illegible]
... [illegible] geometria [illegible] arismetica [illegible]
... [illegible]
... [illegible] geometria [illegible] iustitia [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ordinata [illegible] et
... [illegible] ad aliquam [illegible] ... [illegible]
... [illegible] actibus aliarum virtutum [illegible] ... [illegible]
... [illegible] iustitie ... [illegible]
... [illegible] iustitie legalis ... [illegible] specialis ... [illegible] specialis iustitia
... [illegible] ... [illegible] specialis ... [illegible] iustitie
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] partim
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] geometria ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] iustitia sit illa [illegible]

Secundo [illegible] ... [illegible] ... [illegible] et acta
... [illegible] ... [illegible] iustitia [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... illa iustitia [illegible]
... [illegible] ... [illegible] virtutes [illegible] legalis
... [illegible] ... [illegible] ... iustitia [illegible] et [illegible]
... [illegible] **Contra** illa iustitia [illegible] in iustificacione [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] **Secundo dicendum** [illegible] ... [illegible]
... [illegible] iustitia legalis [illegible] ... [illegible]
... [illegible] virtute [illegible] ordinata [illegible]
... [illegible] ... [illegible] forma illa
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] ad actionem [illegible]
... [illegible] iustitia [illegible] ... [illegible]
... [illegible] virtus [illegible] iustitia [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
[illegible] omnes sic illa [illegible] alias virtutes [illegible]

Tertio [illegible] ... iustitia [illegible] sit virtus perfectissima [illegible] ... [illegible] — [i] plures
... [illegible] ... [illegible] perfecta ... [illegible]
... [illegible] perfectas virtutes [illegible] ... [illegible]
... [illegible] passiones [illegible] virtutes ... [illegible]
... [illegible] perfectum [illegible] iustitia [illegible] — amplius
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] — quod
... [illegible] perfecta ... [illegible] aggregat omnes virtutes [illegible]
ad alterum [illegible] ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
difficile [illegible] ... [illegible] ... [illegible] alia [illegible] ... [illegible]
et [illegible] ... [illegible] assignare
... [illegible] ... [illegible]
... [illegible] **Secundo dicendum** ... [illegible]
ad [illegible] ... [illegible]
perfectissima [illegible] ... [illegible] virtus ... [illegible]
... [illegible] ... [illegible]

q[uod] magis attingit perfectum statum felicitatis [illegible] [illegible]

[illegible]

Quarto querit[ur] utrum [illegible] iustitie sit tota materia [illegible] [illegible]

[illegible] sit impossibile [illegible]

[illegible] ita [illegible] iustitia [illegible] circa [illegible]

Quinto querit[ur] et utrum [illegible] stelle [illegible] [illegible]

[illegible] ponat [illegible] [illegible]

Sexto utrum [illegible] sit circa aliena bona [illegible] [illegible] iustitia [illegible]

[illegible] obligat[ur] alteri [illegible] ergo [illegible] iustitia sit perfecta [illegible] [illegible]

[illegible] difficilius sit se gerere in alieno bono [illegible] [illegible]

[illegible] Ad primum [illegible] [illegible] Ad primum [illegible] debet providere saluti sue [illegible] aliene [illegible] [illegible]

[illegible] Circa primum [illegible] legalis [illegible] perfectam [illegible] iustitia legalis [illegible] virtutis [illegible] est [illegible] virtus [illegible]

[illegible]

Aliqui [illegible] (marginal note)

[illegible] circa aliena bona (marginal note)

[illegible] virtutes [illegible] que in [illegible] [illegible] et certi differentia [illegible] et virtutes [illegible]
[illegible]

Querimus autem eam que in parte virtutis iusticiam est enim quedam ut diximus. Similiter autem et
de iniusticia que secundum partem. Signum autem quod est. Secundum alias quidem malicias operans
iniuste quidem facit avare autem nequaquam puta qui abiciat clipeum propter timorem
vel qui maledixit propter iram vel qui non adiuvit pecuniis propter illiberalitatem. Quando
autem avare facit multociens in secundum nullam talium sed neque secundum omnes. secundum maliciam autem quandam est
et iniusticiam. Est ergo alia quedam iniusticia ut pars totius et iniustum quoddam in parte totius iniusti eius quod praeter
legem. Adhuc si hic quidem lucri gratia mechatur et accipiat hic autem apponens et dampnificatus
[illegible] propter concupiscentiam hic quidem intemperatus videbitur utique esse magis quam avarus
[illegible] [illegible] propter lucrari. Adhuc circa alias quidem
ille autem iniustus [illegible] omnes iniustificationes fit relatio ad aliquam maliciam semper puta si mechatus est ad luxuriam
si reliquit [illegible] ad timiditatem si percussit ad iram. Quando autem
[illegible] lucratus [illegible] ad nullam [illegible] iniusticiam. Quare manifestum quod est quedam iniusticia alia in parte univoca quoniam diffinitio in eodem genere.
Ambe enim in ad alterum habent potentiam sed hec quidem circa honorem vel pecunias vel salutem
vel si quodam haberemus uno nomine comprehendere hec omnia et propter delectationem que a lucro.
Illa autem circa omnia circa que studiosus. Quoniam quidem igitur sunt iusticie plures et quoniam quedam et altera preter
totam virtutem manifestum. Que autem et qualis accipiendum. Determinatum est utique iniustum
iniquale et illegale iustum autem legale et equale. Secundum quidem igitur iniustum plus quod ut dicitur et non idem sed plus
et iniustum et iniusticia non eadem sed altera ab illis. Hec quidem ut partes ille autem ut tota. pars enim
hec iniusticia totius iniusticie. Similiter autem et iusticia iusticie. Quare et de ea que in parte iusticia
et de ea que in parte iniusticia dicendum et de iusto et iniusto similiter. Que quidem igitur secundum totam virtutem
ordinata iusticia et iniusticia que quidem totius virtutis existens usus ad alium que autem malicie
dimittantur. et iustum et iniustum secundum has manifestum ut determinandum. Fere enim multa legalium
a tota virtute precepta sunt secundum unamquamque enim virtutem precipit et secundum unamquamque
maliciam prohibet lex. Factiva autem totius virtutis sunt legalium quecumque posita lege sunt
circa disciplinam que ad commune. De ea autem que secundum unumquemque disciplina secundum quam simpliciter vir bonus
est utrum politice est vel alterius posterius determinandum. Non enim idem forte viro bono esse
et civi omni. [illegible] distinguit [illegible] iusticia et iniusticia [illegible] determinat de partibus [illegible]
Iusticie autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

Ad evidentiam prime partis [illegible] dubitatur [illegible] iusticia [illegible] determinata
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Secundo videtur ... [illegible]

[illegible]

Tertio videtur ... [illegible]

[illegible]

Quarto videtur ... [illegible]

[illegible]

Quinto videtur ... [illegible]

[illegible]

Sexto videtur quod idem sit esse bonum virum et bonum civem in publico ... [illegible] ... viri et quod idem sit utriusque doctrina. Probatur quia dicit philosophus quod homo est politicum animal natura, ergo idem quod perficit ipsum in sua bonitate naturali ... perficit ipsum in sua bonitate naturali, si exhibeat dicitur bonus vir. Ergo idem est utriusque doctrina. Probatur ... in methaphisica ... non est civis, non est neque bonus neque malus. Ergo videtur quod si non est bonus civis non est bonus vir. Probatur obiectio ... quod aliqua civitas est mala et qui studet ad conservationem eius est bonus civis, sed non est bonus vir qui conservat malum ... in bono et malo, tamen non est vir. Et sic non est idem esse bonum virum et bonum civem. Sed contra ... ad ea que sunt civilitatis. Unde dicit Alpharabius ... negotium est ... ad ... civilem ... non potest esse nisi suppositis prioribus suis. Ergo videtur quod si non sit bonitas viri non sit bonitas civis. Solutio dicendum quod bonitas viri ... est in ... bonitas civis est ... in factis publicis ... [illegible]

qui non sciunt sic decet: tunc in hiis que ad alterum que sunt publica sicut per gradum est. Et quia in virtutibus politicis una pars habet se ad alteram. Et ideo non est idem esse bonum civem et bonum virum. Ad primum igitur dicendum probabile id intelligitur de perfecta bonitate viri, secundum quod est bonus in se et ad alterum, et indiget phisicus. Ad secundum dicendum quod homo dicitur civile animal politicum quantum ad hoc quia non potest bene vivere sine civitate eo quod non est sufficiens in suis operibus. Tamen non oportet ad hoc quod operetur ipsum semper circa totam operationem, tamen alterum et circa propria operatur. Ad tertium dicendum quod civis dicitur ad dispositionem perfecte virtutis que est in opere ad alterum in negotiis publicis. Et quia non est civilis sed privatus est bonus vel malus. Sed generaliter de virtute secundum quod est dispositio alicuius in se quantum ad virtutes que sunt et ad se ipsum, sic cives eius virtuti in rebus tamen privatis. Ad decimum dicendum quod commutativis exponi insufficiens est. Sed si verum dicitur, tunc oportet quod intelligatur de virtute que mala sunt simpliciter. Sed pro tempore et loco sunt bona. Sic si aliquis vicinus invadat civitatem, quantum oportet quod lege privata plurimum ornat unde lex quedam erit iniusta, et que virtute ea non simpliciter est bonus, tamen est bonus civis, quia illa est bona ad persuadendum civilitatem. Dividitur autem hoc capitulum in duo. Primo dicit quod necesse est esse aliquam specialem iustitiam. Secundo comparat ipsam ad generalem, ibi: quoniam autem. Circa primum duo facit. Primo dicit de quo est intentio, quia de iustitia que non est universalis virtutis, sed que est in parte virtutis et determinata ad specialem materiam, quia aliqua est talis. Et similiter de iniustitia que est in parte malitie, ibi: omnis. Secundo signum autem, ostendit quod necesse sit esse talem aliquam tribus rationibus. Quarum prima talis est. Et patet de iniustitia quia in ipsa manifestius est. Circa quamcumque perpetrat secundum generalem malitiam iniustus est, ut agit secundum legalem iniustitiam. Sed non omnis talis agit iniuste secundum avaritiam, ergo est quedam iniustitia in parte specialis preter iniustitiam generalem. Tunc oportet iustitiam specialem. Sed aliquis peccat secundum avaritiam qui non aliorum vitiorum peccat, ergo etc. Et hanc innuitur in pluribus vitiis, sicut patet in littera. Hoc autem quod dicit quando avarus fit minus, sic exponit: gratia ut minus dicit. Hoc quod est avarus fuit. Et dixit tamen minus. Circa habitus non relinquitur nisi ex minus operari. Secundam ponit et adducit sic hic: quedam que talis est, quoniam vitia sunt distincta secundum fines sunt distincta ad invicem secundum speciem determinatam, quia virtutes et vitia sunt quedam. Sed avaritia distinguitur ab aliis vitiis secundum fines, ergo est determinatum secundum speciem ad aliquam materiam. Patet sic, quia si ad luxuriam cum lucri quod expectatur a moneta non est luxuriosus sed avarus. Quia si in luxuria multa consumit magis est luxuriosus quam avarus, ergo patet quod distinguitur secundum finem et per eadem rationem ab aliis vitiis. Et sic patet quod prius apponens vel expendens et consumens et lactatum vel dampnum rerum suarum separatis quod satis est planum. Tertiam rationem ponit et adhuc circa alias scilicet, que talis est: omnis perpetrans qui fit secundum iniustitiam generalem reducitur ad aliquam aliam specialem maliciam preter iniustitiam generalem. Sic si perpetrat ad iram, sed perpetratus secundum iniquum que lucrum est hic quedam quam non reducitur ad aliquam aliam specialem maliciam vel ad iram reducitur vel ad specialem iniustitiam. Et est aliqua specialis iniustitia. Et ponit hic etiam scilicet hic iniustitie ad alias, ad nullam unam vel illam, sed vel ad iniustitiam scilicet specialem. Deinde cum dicit: quoniam autem manifestum, comparat iustitiam specialem inventam ad generalem. Et circa hoc tria facit. Primo comparat ad legalem. Secundo opponit avaritiam, ad omnem equalitatem determinatum est itaque. Tertio ponit modum procedendi in hiis que de ea que imperfecte. Circa primum tria facit. Primo concludit et dicit quod quedam alia iustitia imperfecte, preter eam que est tota virtus, quam dicit legalem. Secundo ibi: univoca, comparat utramque secundum generalem, dicit quod ea que est secundum partem est univoca ei que est tota virtus in genere, quia utraque habet operandi ad alterum. Tertio ibi: sed hec quidem, comparat secundum differentiam, quia specialis est circa honores et salutem vel salvationem et pecunias, et hiis circa, non nomine possumus nominare ut dicitur quod est circa ea que sunt delectationes in lucro et consistitur in dampno. Sed legalis est circa omnia in quibus est opus studiosi secundum omnem virtutem. Post hoc concludit epilogum et continuat se ad sequentia, ibi: quoniam quidem. Deinde cum dicit: determinatum, comparat iustitiam omnem avaritiam ad iniustitiam equalitatis et resumit quod prius determinatum est sicut quod sit duplex iniustum: quod supra dixit avarum, quod est in plus accidendo, et iniustum inequale, et iniustum illegale. Et similiter ponit omnino similiter duplex iustum. Et dicit quod de legali iustitia qualiter differat ab ea que secundum partem dictum est. Sed nunc videndum est qualiter differat iniustitia inequalis et avaritia que est in plus accidendo. Et dicit quod se habet sicut pars ad totum, quia omne plus est inequale, sed non convertitur. Iniustitia inequalis est in plus quam avaritia, que est in plus accidendo. Et similiter sicut est de aliis viciis. Deinde cum dicit: separare de ea, ostendit modum procedendi et dicit circa quod tamen modum de iustitia et iniustitia in parte. Et similiter de parte iusto et iniusto. Et dicit quod ea iustitia que est ordinata secundum totam virtutem, scilicet usum est in usu omnis virtutis ad alterum. Et sic iniustitia est tota que est in usu omnis malitie ad alterum, dimittatur ad presens, quia manifestum est qualiter secundum eas iustitiam et iniustitiam generales sit iustum et iniustum determinandum, quia legalia sunt precepta a tota virtute. Unde si scitur quid est virtuosum secundum alias virtutes scitur quod iustum secundum hanc iustitiam. Et dicit fere propter diversum modum, quia alio modo respiciuntur a virtute et alio modo a iustitia, et non ut excludat actum operari virtutum a generalitate iustitie materialiter. Et hoc patet philosophus quia subdit quia lex precipit vivere secundum unamquamque virtutem et prohibet omnem maliciam. Et dicit quod iam de omnibus legalium, que est factiva totius virtutis sunt posita vel ordinata et scita lege et pertinentia ad disciplinam que est de communi bono que dicitur politica vel legispositiva. Sed utrum iam disciplina virtutum per quam quis in se est bonus vir pertineat ad politicam vel ad aliquam aliam postea determinabitur scilicet in scientia politica. Ubi ostendit differentiam eius ad hoc negotium. Et dicit quod quod sit illique quod hoc considerare et rationem dicit tamen in iustis considerationibus subdit quod non idem esse bonum civem et bonum virum simpliciter. Et ideo pertinet ordinari inventionem bonitatis ad diversas disciplinas. Et ita patet sententia huius partis.

Eius autem que secundum partem iustitie et secundum ipsam iusti. Una quidem est species que in distributionibus honoris vel pecunie vel aliorum quecumque partibilia communicantibus rei publice. In hiis enim est et inequale habere et equale alterum ab altero. Una autem que in commutationibus directiva. Huius autem partes due. Commutationum enim hee quidem voluntarie sunt, hee autem involuntarie. Voluntarie quidem tales, puta venditio, emptio, mutuatio, fideiussio, usus, depositio, conductio. Voluntarie autem dicuntur quoniam principium commutationum harum voluntarium. Involuntariarum autem hee quidem occulte, puta furtum, mechia, veneficium, lenocinium, servorum seductio, occisio, falsum testimonium. Hee autem violente, puta verberatio, vinculum, mors, rapina, orbatio, accusatio, iniuriatio. Quoniam autem et iniustus et inequalis, et iniustum et inequale, manifestum quoniam et medium aliquid est iniusti. Hoc autem est equale. In quali enim operatione est plus et minus, est et equale. Si igitur iniustum inequale, et iustum equale, quod quidem et sine ratione videtur omnibus. Quoniam autem equale medium, iustum medium quoddam erit utique. Est autem equale ut in minus in duobus. Necessarium igitur iustum et medium et equale esse et ad aliquid et quibusdam. Et secundum quod quidem medium aliquorum, hec autem sunt plus et minus. Secundum autem quod equale est, duobus. Secundum autem quod iustum, aliquibus et ad aliquos. Ad alios enim est.

Necessarium igitur iustum in minimis esse in quatuor. Quibus enim iustum contingit ens duo sunt et in quibus res
due. et eadem erit equalitas quibus et in quibus. ut enim illa habent que in quibus. sic et illa habent
que quibus. Si enim non equales non equalia habebunt. sed hinc pugne et accusationes. quando
vel equales non equalia vel non equales equalia habent et indistributive suscipiunt. Adhuc
ex eo quod secundum dignitatem hoc manifestum. Iustum enim in distributionibus confitentur omnes secundum dignitatem quandam
oportere esse. dignitatem quidem non eandem dicunt omnes existere. Sed democratici quidem libertatem.
oligarchici autem divitias. Quidam autem generis nobilitatem. Aristokratici autem virtutem.
Est ergo iustum proportionale quiddam. proportionale enim non solum est monadici numeri proprium sed totaliter
numeri. proportionalitas enim quidem equalitas est proportionis et in minimis quatuor. disiuncta quidem
igitur quoniam in quatuor manifestum. Sed et continua. uno enim ut duobus utitur et bis dicit. puta ut que a
ad eam que b. ad eam que g. bis igitur que b dicta est. quare si que b ponatur bis quatuor erunt
proportionata. Est autem et iustum in quatuor minimis et proportio eadem. divisa enim sunt similiter
et quibus et que. erit ergo ut a terminus ad b ita g ad d. et permutatim ergo ut a ad g
ita b ad d. quare et totum ad totum quod distributio coniungit. et si sic componatur iuste
coniungit. ergo a termini cum g et b cum d coniunctio in distributione iustum est et medium iustum
hoc autem quod est iniustum est preter proportionale. proportionale enim medium. iustum autem proportionale.
Vocant autem talem proportionalitatem geometricam mathematici. In geometrica enim accidit
et totum comparari ad totum quemadmodum quidem utrumque ad alterum. Est autem non continua
hec proportionalitas. non enim fit unus numero terminus cui et quod. Iustum quidem igitur
hoc proportionale. Iniustum autem quod preter proportionale. fit ergo hoc quidem plus. hoc autem
minus. quod et in operibus accidit. Qui quidem enim iniuste facit plus habet. Qui autem iniusta
passus minus boni. In malo autem econverso. In boni enim ratione fit minus malum ad maius
malum. Est enim minus malum magis eligibile maiori. Quod autem eligibile bonum. et magis
maius. Species quidem igitur una iusti hec est.

Hic determinat de speciali iustitia
quantum ad partes suas in quantum dividitur. et ideo dividitur in duas. in prima dividit iustitiam specialem in suas partes. in 2a determinat de
utraque parte. ibi quoniam autem et iniustus. prima dividitur in duas secundum duo membra divisionis. 2a incipit ibi Una autem que in commutationibus. Circa
primum 2a facit. primo ponit unam speciem iustitie specialis et dicit quod una species ipsius est que est in hiis distributionibus. 2o ibi vel peccunie
assignat materiam iustitie. dicit enim quod est in distributionibus peccunie vel aliorum et que communicabilia sunt omnibus communicantes in una urbanitate
que solet talibus fit distributio. sicut sunt honores et huiusmodi [3o ibi in hiis enim est et .] dicit propter rationem quare talis est. In talibus enim distributiva iustitia
et directiva in quibus contingit unum alii habere equale et plus vel minus. hoc autem contingit in hiis que dicta sunt. ergo etc. Deinde
cum dicit Una autem, exequitur 2um membrum. et circa hoc duo facit. primo ponit alteram speciem iustitie et dicit quod una species
particularis iustitie alia a predicta est illa que dirigit in commutationibus ut quando aliquis pro re sua accipit rem alterius. 2o ibi
huius autem dividit istam hanc speciem et circa hoc tria facit. primo ponit divisionem et dicit quod hec iustitie species habet duas partes. 2o
ibi Commutationum autem assignat rationem divisionis et partes ponit quarum sumuntur partes ille. quoniam enim sunt tria commutationis est quod
dividatur 2um quod commutationes dividuntur. hec autem quedam sunt voluntarie quedam involuntarie. 3o ibi voluntarie quidem exemplificat de utrisque et primo
de voluntariis sicut est emptio et venditio et alia. 2o [illegible] vocantur voluntarie sicut dos et dicit
rationem quare dicuntur voluntarie quoniam huiusmodi commutationum principium est. 3o ibi Involuntariorum dicit voluntarie recitans et aptans
que fuerunt primo involuntarie pignoracio sicut est furtum quod est contrectatio rei invito domino et meretricia qui ab
abutitur uxore alterius et est adulterium. et veneficium qui ab offendit alium per incantationes. Paragogia vel adulterium quod aliquis
sequitur [illegible] diffundit. servorum seductio ut dominos suos non servant. et occisio in dolo et falsum testimonium.
alie sunt involuntarie per violentiam sicut verberatio vinculum et [illegible] in carcerem [illegible] mors illata violenter
et apte rapina quando usurpant aliena cum quadam violentia manifesta. verberatio vel contumelia ut cum membri [illegible]
[illegible] apud iudicem [illegible] vel [illegible]

Hic querimus duo. primo de divisione iustitie. 2o [illegible] vel [illegible] iustitie non [illegible]
iustitie [illegible] bona [illegible] iustitie [illegible] iustitia est [illegible]
[illegible] servata [illegible] per [illegible] Preterea
[illegible] iustitia [illegible] una [illegible] in distributione et distributione
Preterea [illegible] voluntaria [illegible] violente [illegible] iustitia. Preterea iustitia [illegible]
dicitur autem in una specie [illegible] plures [illegible] una [illegible] in duas [illegible]
divisa cum iustitia sit cardinalis [illegible] cardinales. Preterea [illegible] iustitia [illegible]
dicitur [illegible] est equales ergo male [illegible] Preterea [illegible] dicit [illegible] in partes [illegible] diffinit iustitiam

videtur quod ingratus [illegible] **Ad 3m** dicendum ad primum quod Tullius largus non accipit dignitates et distributiones [illegible] dignitatis [illegible]
aliquid [illegible] et ex virtute et ex dominio rei et qualitercumque aliter, et sic distributas large per [illegible] sive
[illegible] sive distributione et distributio [illegible] omnibus [illegible] iustitie [illegible] accipit dignitates [illegible]
ut sibi plus detur honoris et [illegible] distribuendi [illegible] et distributionem [illegible]
dicitur ut detur et **Ad 2m** dicendum quod iustitia non est una [illegible] secundum speciem et ideo [illegible] habere actus [illegible]
Ad 3m dicendum quod [illegible] accepto rapine sit violenta [illegible] voluntaria et directa [illegible]
et [illegible] est iustitia [illegible] ad violentam acceptionem non est iustitia [illegible] **Ad 4m**
dicendum quod non est una [illegible] speciem [illegible] secundum speciem [illegible] et actio [illegible] sunt v cardinales [illegible]
cardinat [illegible] plures modos [illegible] tyrannia in urbibus et venenis [illegible] delectabilitatis [illegible]
[illegible] indirecte equaliter **Ad 5** dicendum quod iustitia non est [illegible]
distributiva et commutativa iustitia [illegible] et [illegible] indirecte [illegible] et subalterna iustitia ad generalis, legalis [illegible] dixit super, est
[illegible] sed est generalis [illegible] et actus [illegible] accipiuntur
generalis [illegible] **Ad 6** dicendum quod [illegible] non potest diffinire [illegible] et actio [illegible] diffinitionibus
[illegible] et ideo [illegible] assignat [illegible] et non duas distinctiones
Secundo [illegible] quod non [illegible] in [illegible] Illa que [illegible] non [illegible]
ergo [illegible] in una sit [illegible] in alio [illegible] non [illegible] ita [illegible]
voluntarie et [illegible] neque in bonum [illegible] neque intrinsece, neque in
involuntarie [illegible] non [illegible] **Ad 10** dicendum ad primum quod medium in distributionibus [illegible]
aliquid aliud ergo non debuit [illegible] et non est [illegible] non possit
[illegible] geometria proportionem [illegible] et eadem qualitas et non est [illegible] proportionem arithmeticam [illegible] equalitas, et
[illegible] est distributio [illegible] medium [illegible] distributionibus [illegible] una [illegible] iustitie [illegible] dicatur
[illegible] est esse diversio [illegible] et voluntariis [illegible] vnum reddit simplum
[illegible] dignitas [illegible] **Ad 2m** dicendum quod [illegible] et [illegible] iniustitia est [illegible]
ad duplum et quadruplum et ideo [illegible] iustitia [illegible] impedit ab opere [illegible] et fiat detrimentum honoris et [illegible]
dolor [illegible] et non [illegible] dampnum [illegible] potest esse [illegible]
sic expensas in medicos [illegible] compensationem [illegible] solucio ad [illegible]
iustitia et eadem est [illegible] et primo de distributiva secundo de ea que in [illegible]
Circa [illegible] iustitiam [illegible] de [illegible] iustitia [illegible] in distributiva iustitia secundum equalitatem in 2a [illegible]
directa est ibi [illegible] medium accipitur [illegible] equalitatem invenire [illegible] proportionem
ad quod [illegible] equalitas ibi [illegible] secunda [illegible] est [illegible] equale, et est [illegible]
geometrica ibi est ergo iustitia [illegible] duos [illegible] primo [illegible] iustum est quod dicitur equale [illegible] et iustum est equale et dicit quod hoc
[illegible] ad aliud et alterum [illegible] iniustum est quod dicitur inequale ergo [illegible] equale est medium inter plus et [illegible]
[illegible] est [illegible] iniustitia [illegible] est ad equale
[illegible] iustum est [illegible] ergo [illegible] medium et [illegible] habeat duo extrema
[illegible] iustum [illegible] equale et dicit quod equale [illegible] ergo addit aliquid, et [illegible]
[illegible] non est sibi equale [illegible] iustum est [illegible] equale [illegible] medium [illegible] plus
requiritur ad iustum [illegible] ad equale [illegible] et non ad [illegible]
et alterum [illegible] ad aliquid [illegible] et [illegible] iustum [illegible] inter quos est iustitia [illegible] equalitatem
[illegible] iustitia quibusdam [illegible] duobus [illegible] distribuitur [illegible] ergo quod [illegible]
sunt duo [illegible] distributiva [illegible] iustitie duo [illegible] quibus distribuitur [illegible] iusta distributiva sunt due [illegible]
sit iustitia in [illegible] res distribute quibus [illegible] iustitia sunt alie due [illegible] equalitas eadem
una datur uni et altera alteri et [illegible] quibus sunt [illegible] ut [illegible] duplo digne
quibus et in quibus ita [illegible] et si sunt equales [illegible] equalia dentur et quod
[illegible] principes [illegible] regi dabuntur [illegible] principi dabuntur [illegible]
[illegible] eandem [illegible] eandem proportionem [illegible] et [illegible] accusatores [illegible]
aliud accipiat de iniustitia et pugne [illegible] [illegible] dari
equalia aut quod inequalibus dentur equalia **Sed videtur** [illegible] quod iustitia est ad [illegible] iustum
[illegible] est equale [illegible] iustitia [illegible] distributiva iustitia est [illegible] distributiva non distribuitur
[illegible] iustitia [illegible] duobus **P** equale non [illegible] ad
[illegible] non [illegible] duo [illegible] iustitia [illegible] equale et plus et minus **Ad** dicendum quod in
maius et minus [illegible] iustitia [illegible] equalitate [illegible] equale et [illegible] dat equale [illegible]
distributione non tamen datur [illegible] et duo quibus datur **Ad primum** ergo dicendum quod iustum
in hoc dato accipiatur [illegible] requiritur ad [illegible] **Ad 2m**
addit [illegible] super equale et ideo [illegible] requirit [illegible] ad distributionem et pertinet ad iustitiam
dicendum quod [illegible] non pertinet ad [illegible] ad distributionem [illegible] non dignitate **Ad 3m** dicendum
non quod distribuatur [illegible] distributio [illegible]
quod [illegible] est [illegible] ad virtutem et [illegible] Circa [illegible] quod [illegible] dignitas
[illegible] sit [illegible] equalitas et dicit [illegible] dignitas [illegible] libertatem
et in hoc [illegible] et dicit [illegible] dignitas est [illegible] non [illegible] libertatem
et [illegible] libertatem [illegible] nobiles [illegible]

sim qd quilz hoc ad dignissimu arbitrat. Et ad hc mellindistim e q si ipe rusta dicet. [illegible] 3s sut vrbumtates
strike. Sign ds pfert ad en reipuce. Et huc dt ee optim modu qz ois motu e ab vno. [illegible] ee defensio
reipu. E ip n moucet nisi ad ote z ad utilitez reipuce. Corrupi at h auilis Thirmde qz tirang est
qui condit iniqs leges ad nocumtu ciuit z sua vtilitez. Alia dr Aristocratia ab aris q e vtq z crato qe
ptas qz plures ppt vtem ponebar i rgie reipuce. Et io dt q cles indicat dignitez zm vtutez. Et hi corrup
Oligarcocratia qn omisso vt studio lucris vacabat. Et io dt q tales p dicias dignite mesurat. Alia est
Thymocratia qn plebs psticebar no ppt vtez s ppt dicias a nobilitatez. Et hi corr Demoeratia qn plus
non vult hre aligs rectores s volunt ee liberi. Et io dt q tles libtate dignitez mesurant.

Sed sim hoc vr esse insufficiens cu d regno nas faciat mencion. P mesurato magis atted dz zm rectitudinem
qm sm corone. vr q q magis debuit dice sm qd mesurat thimocratia qm democratia. P Rhr q dt
d ipus simildi pst si ppt id qd mesurat et aristocratia z rectitu mesurat eadh sz vtute no fet de vtraq mencion.
Et io potius d aristocratia qz i ipo noie vtez importat. Ad 2m dcm q h non intedit rectitudinez operabilin
ciuilitate ul obligitez s tm mesurans z qr h spale e libtas i democratia ppt hc posuit mesurationem iporu
Tymocratia at no hz vnu spale mesurans s dicias nobilitez [illegible] et io no fit d ipa mencio. n q ta
qm ad vnu modu suu in gnis nobilitate [illegible] ad 2m. Deinde cu dt. Est igo iustu ec. ot qlit sumedu
st mediu iustie distr ve et ta hc 3a fat po [illegible] proportionale i proportiois at 3o adaptat
ad ppositu i est at iustu. Circa pm duo fat pro concluit et [illegible] mediu distr ve iustie e pporle i 2m
iustia et gt hc dt q proportionale no e solu pprium nui monadici [illegible] qm sz est vnq i oibz nuus imag
q0 nuanq. Sz nui totalit i vle qz qm ad oem nu [illegible] et lapidu [illegible] vle. Dem
cu dt. Proportionalis n ot q st proportioab. Ad [illegible] Porco e hitudo vnq nui ad aliu sic tna
et tu st cglia. Sex ad 3 st duplu. Tm at proportio [illegible] qd e porco. Differe at dur ea i q nui
a nuis supant st du st sex sut tna it mior et duo [illegible] Sz [illegible] hitudin dr proportionalitas
ul medietas et hi medietates d trahi a boeco. i n diff. Sz ad ppositu no [illegible] due sz Geometria z Arismetica
Arismetica at est qn atteditur gpaco in qntitate dre [illegible] vt si dicam sic se hz v ad quatuor sicu
se hz vii ad vi. eo q dre sut equales i qntte qz mt [illegible] Sed at e nui vii z vi Non
tu est eadh pporo qz v ad 4 se hz in sesquiqrta proportione Sz vii ad 6 in sesquisexta. In geometria at atte
gpaco sm ad ipam pporoem ut si dica Sic se hz 4 ad 2 ita 6 ad 3 [illegible] est eadh pporo sz dupla. Sz no
eadh qntitas dre qz 4 supant 2 in duobz Sex at 3a [illegible] se sm hac medie [illegible] eadh it pporo [illegible]
io ppe vor proportionalitas. Dicit go phs q proportionab est equalis proporcois [illegible] ex vtraq pte e 2la a ex vtraq pte 2la
pporcio 2nb. Et dt q i nuis e in 4or i 4or st nui [illegible] in q pt ee. Et hc pt p diuz qz ois proportionalitas
est disiuncta ul gtinua. Inntig at ad mq st 4or tim go ec. Dr at disiuncta qn dicit pporcos ut qd e pporcob
no giugit i aliqo tio vno. Vt si dica vt si dicaz sic se hnt 4or ad duo ita 6 ad 3. Et i hc mo pz q st 4or
Pot at ee multo plures ut addaz sic se hz x ad v ita vi ad tria et 4or ad duo. Gtinuata at e qn gtia
due pporob i vno timo qui vt si dicaz Sic se ht 4or ad duo ita vi ad 4or. h est grius sic tm 3b tim re
st tm 4or toc igitur vnq bis sunt. Deinde cu dt est at iustu ec. Adaptat ad ppositu z po dicz 2m hc sumeze
iustu distroib. 2o iustu i iniustu at. Circa pm 2a fat po adaptat 2o ot non proportionalit i vocat at 3o ont
q adaptat dicte z no gtie i est at z no gtiat. Circa pm duo fat po adaptat 2o gclut pporoem i go altiu Circa pm
3a fat po adaptat qm admin [illegible] dicens vi se proportionalit e in 4or timis Ita iustia in 4or ut dcm e h Sz i
et pporcio adaptat qm adidepta pporco. q e in iustia distrva qa silr e 2m eadh pporoem dispa st q sz distbuu
z quibz distr ur. Vt sz ei in duplo dtr q in 2lo laborat 3o i ut go Adaptat qm ad modu gpandi z sunt 3b mo
in pporcob. Vnq e qs tat ibi. ut go ut a tia. Vt sic hz duo ti adinvicez Ita duo aii adinvicez. vt sic a ad b
ita g ad d. Et si 4or ad 2 ita 6 ad 3. Alia e 2m gmutata pporcoe. qs tat i et pmutatim i sic se hz 4 e ad 2
ita se hz 6 ad 3 go sic se hz 6 ad 4 ita se hz 3 ad 2 Vtbiqz at est sesqialta pporo. Tercia e gpaco totig
ad totu sic sunt gpao prim adin qs tat i gre et tom ad totu Vt si addaz duo 3bz erut v. Et rursus si 4or
addaz ad 6 erit x Darez at ad v 2lu est sic erat 6 ad 3 et 4 ad 2. Pot at gem i dns eo q proportionalis
inveitur in oibz. Et q lineis z nuis z oibz aliis ut dixit q hz aliqm qntitez et totu h e iustia. Sic ei si vnq
fuerit civitati v dieb et ali x vni dentr 6 marce et ali 3. Sic n se hz x ad v. Ita 6 ad 3 z totu e silr
st sup dcm e. Et io dt q totu ad totu distrbuco gugit x res q p distbucoz adiugu pps sile se hz i ipis
pporis acceptis. sic res adinvicez z psone adinvice qz x fuerit p diebz z accepit 6 marcas est dupla ad du i digte
et accepto. Deinde cu dt Ergo a ti gclut pporo [illegible]
eu q in duplo plz digna e Et b cu a i [illegible] sz dupla res ad
q est pt pporle x iusti. i go no sua hz pporoab [illegible] est meu [illegible] iustu eq
mt excedens pporcoalites z deficiens. iustie e h i go ec. Deinde cu dt. Vocant at ot non pporcolit et dt q
tu mathe vocat geomtria q accidit [illegible] ut expotu e. Deinde
cu dt. Est at no gtia dt. q pporco [illegible] qz no pt esse vnq [illegible] duaz pporoz
co q vna i pporo 4or quibz dat et alia [illegible] et id cui dat et gclud
q iustu e pporconale vt dcm est. Deinde cu dt iniustu at ot q glo e iniusto precessu ablr me q iniustu e pt
detiz pporcoalitez z hs dur [illegible] pla et mia [illegible] distribucoe iustis [illegible] q fat iniustaz hz plq
q vo pat mia [illegible] 2m pporoe no 2m gtitez inales e ego q fat iniustaz hz mia inales. Et

qui patitur plus et dicit quod minus malum secundum rationem est magis bonum medium et magis eligibile. nichil enim prelig(itur) nisi habeat rationem magis boni. Et concludit quod hec est una species iustitie. Sit medium rei quod medium secundum geometricam vel proportionem arismeticam est hoc. Si quis

Videretur autem philosopho quod hoc directivum ex medium iustitie dictis gratis, debet salvari in qualibet specie. Si est dicere verum est quod sit ... detratum quo ad nos et non rei. Probatio medium rei non sumitur nisi in commutacionibus et distributionibus. Sed oportet (etc.) que est iustitia ... in iustitia non est medium rei sed quo ad nos. Probatio utrumque medium accipitur diversis secundum diversas conditiones personarum. Est medium quod ad nos detratum si hec est in iustitia. quia si aliquis percutiat principem, plus punitur quam si percutiat aliquem de plebe. ergo videtur quod sit medium quo ad nos. Preterea medium rei est idem apud omnes. quia aliter iudicatur secundum leges unius civitatis quam secundum leges alterius. ergo non est medium rei. Preterea ... una est species iustitie. quia ... medium quo ad nos. quia ... factus ... ergo ... Probatio ... iustitia est ... paciens non sile(t) ... iustitia est ... faciunt paciens. ... medium detratum quo ad nos ... in dampno ut ... ergo ... medium quo ad nos detratum. Probatio lex david fuit quod equa proportione ... in equalibus sit iustum dari ... remanentes ad sarcinas et euntibus ad prelium. ... non equales sunt digni. ergo videtur quod in equalibus sit iustum dari ... Solutio. dicendum quod medium iustitie est medium rei eo quod est directiva in ... extrinsecis que veniunt in commutationes ... quia de interioribus non potest iudex iudicare. Sed tamen de hiis que sunt extra ... iudex reducere ad equalitatem. Ad primum ergo dicendum quod ... medium quo ad nos. ... Ad secundum dicendum quod ... detratum quo ad nos. Sed quia ... punit principem ... Ad tertium dicendum quod medium iustitie ... Ad quartum dicendum ... Ad v dicendum ... Ad vi dicendum quod non est ... Ad vii dicendum quod remanentes ad sarcinas ... defensores equaliter sunt ... sicut vadentes ad prelium. et equaliter ... digni ... non est dignus premio sed vituperacione ...

Reliqua autem una directiva que fit in voluntariis commutationibus et involuntariis. Hec autem iustum alium speciem habet a priori. distributivum enim quod iustum communium semper secundum proportionalitatem est dictam. Etenim a ... quibus si fiat distributio erit secundum proportionem eandem quam habent ad invicem illata. et iniustum oppositum huic iusto preter proportionale est. In commutationibus autem iustum est quidem equale quid. et iniustum inequale sed non secundum proportionalitatem illam sed secundum arismeticam. Nichil enim differt si studiosus pravum privavit vel pravus studiosum. neque si mechatus est studiosus vel pravus. Sed ad nocumenti differentiam solum respicit lex et utitur ut equalibus. Si quidem hic iniustum facit hic autem iniustum patitur. et si hic quidem lesit hic autem lesus est. Quare iniustum hic inequale existens equare temptat iudex. Et enim cum hic quidem vulneretur hic autem percuciat vel occidat hic autem moriatur. divisa est passio et actio in inequalia. Sed temptat dampno equare auferens a lucro. Dicitur enim ut est simpliciter dicere in talibus et si non aliquibus proprium nomen erit lucrum puta percucienti et dampnum patienti. Sed cum quidem mensurata est passio vocatur hoc quidem dampnum hoc autem lucrum. Quare plus quidem et minoris equale medium lucrum autem et dampnum hoc quidem plus hoc autem minus contrarie. boni quidem enim plus mali autem minus lucrum. contrarium autem dampnum quorum erat medium equale quod dicimus esse iustum. Quare directivum iustum utique erit medium dampni et lucri. Propter quod et cum dubitant ad iudicem refugiunt. ad iudicem autem ire est ad iustum ire. Iudex enim vult esse velud iustum animatum. et querunt iudicem medium. et vocant quidam medios tamquam si medium attingant iustum attingentes. Medium ergo aliquod iustum siquidem et iudex. Iudex autem adequat et quemadmodum linea inequalia secta quo maior sectio medietatem superexcedit hoc abstulit et minori sectioni apposuit. Cum autem dicta dividatur totum. tunc aiunt habere quidem ipsi cum accipiant equale. Equale autem medium est maioris et minoris secundum arismeticam proportionalitatem. Propter quod et nominatur dikaion quoniam dyca est quemadmodum si quis dicat dykaion et dycastes dicaste. Si enim duobus equalibus auferatur ab altero ad alterum autem apponatur duobus hiis superexcedit alterum. Si enim ablatum quidem sit et appositum

uno utique solum excellit. Medium ergo uno et medium aequale ablatum est uno. Hic
ergo cognoscimus et quod auferre oportet a plus habente et quod apponere minus habenti.
Quo quidem enim medium superexcedit, hoc autem minus habenti, quo autem superexceditur,
auferre a maximo. Equales in quibus a a b b g g. Ab a a auferatur
a e et apponatur g g quod in quibus g d, quare tota d g g ea que est a e superexcedit
eo quod est g d et eo quod est g z, ergo et ea que est b b eo quod est g d. Est
autem et in aliis artibus hoc. Destruerentur enim utique si non fecit faciens et quantum et quale
et patiens pateretur hoc et tantum et tale. Venit autem nomina hec et dampnum et lucrum
ex voluntaria commutatione. Plus quidem enim habere quam que sui ipsius lucrari dicitur, minus autem
his que ex principio dampnificari, puta in vendendo et emendo et in quantis aliis licentiam dedit
lex. Quando autem neque plus neque minus sed ipsa per se fiunt vel eadem per eadem, que ipsorum
aiunt habere et neque dampnificari neque lucrari. Quare lucri cuiusdam et dampni medium iustum est
quod preter voluntarium, equale habere et prius et posterius.

Videbitur autem aliquibus et contrapassum esse simpliciter iustum, ut Pitagorici dixerunt.
Determinabant enim simpliciter iustum contrapassum alii. Contrapassum autem non congruit neque
in distributivum iustum neque in directivum, quamvis volunt hoc dicere et Radamantis

iustum: Si patiatur que fecit, vindicta recta fit. Multis enim in locis dissonat,
puta si principatum habens percussit, non oportet repercuti, et si principem percussit, non
solum percuti oportet sed et puniri. Adhuc et voluntarium et involuntarium differt multum.
Sed in communicationibus quidem commutativis continet tale iustum contrapassum secundum proporcio-
nalitatem et non secundum equalitatem. Proportionale facere enim proporcionale commanet civitas. Vel enim
hoc male querunt. Si autem non servitutem videtur esse si non contrafaciat vel quod bene.
Si autem non retributio non fit, retributione autem commanet. Propter quod et gratiarum sacrum
prompte faciunt ut retributio sit. Hoc enim proprium gratie: refamulari enim oportet ei qui gratiam
fecit et rursus incipere ipsum gratiam facientem. Facit enim retributionem eam que secundum proporcio-
nalitatem secundum diametrum coniugatio. Puta edificator in quo a, coriarius in quo b,
domus in quo g, calciamentum in quo d. Oportet autem accipere edificatorem a coriario
illius opus et ipsum illi retribuere quod ipsius. Si igitur primum sit secundum proporcionalitatem
equale, deinde contrapassum fiat, erit quod dicitur. Si autem non, non equale neque commanet.
Nichil enim prohibet melius esse alterius opus quam alterius. Oportet igitur hec utique equari.
Est autem hoc et in aliis artibus. Destruerentur enim si non fecit faciens et quantum et quale
et patiens est passum hoc et tantum et tale. Non enim ex duobus medicis fit communicatio,
sed ex medico et agricola et omnino alteris et non equalibus, sed hos oportet equari. Propter
quod omnia comparabilia oportet aliqualiter esse quorum est commutatio. Ad quod numisma venit
et fit aliqualiter medium. Omnia enim mensurat, quare et superhabundantiam et defectum,
quanta quedam utique calciamenta equale domui vel cibo. Oportet igitur quod domus
edificator ad coriarium, tanta calciamenta ad domum vel cibum. Si enim non hoc

non erit co(m)mutatio neque co(m)mutatio. hec aut(em) si no(n) equalia sit aliqualiter non erit. Oportet igitur uno aliquo
om(n)ia mensurari q(ue)madmodum dictum est p(ri)us. hoc aut(em) est s(e)c(un)d(u)m v(er)itate(m) quide(m) indigentia que om(n)ia co(n)tinet.
Si enim nichil indigent vel no(n) similiter vel no(n) erit co(m)mutatio vel no(n) eadem. puta p(ro)pter co(m)mutationem n(ecessar)ia
numisma fa(ct)um est s(e)c(un)d(u)m compositionem et p(ro)pter hoc nomen h(abe)t numisma q(uonia)m no(n) est n(atur)a s(ed) nomo est et in
nobis transmutare et facere inutile. Reliqua [illegible] In p(ar)te ista [illegible]

Hic dubitatur duo [illegible] sit iustitia [illegible] Tullius i(n) Rethorica sic diffinit iustitia [illegible]
est habitus a(n)i(m)i co(mmun)i utilitate [illegible] tribuens dignitatem. Videtur ei q(uod) ista diffinitio sit impotens [illegible]
[illegible] s(ed) iustitia [illegible] no(n) est iustitia, ergo vi(detur) male diffinire. Pr(aeterea) alie etiam virtutes [illegible] sit prudentia p(er) q(ua)m res publica
gubernatur et fortitudo p(er) q(ua)m defenditur, ergo vi(detur) [illegible] no(n) sit p(ro)pria iustitie. Pr(aeterea) [illegible] iustitie [illegible] s(ed) distribuere o(mn)ibus
dignitatem [illegible] legalis ergo [illegible] ad p(ro)positum vel impotens. Pr(aeterea) sola distributiva iustitia respicit dignitatem. s(ed) o(mn)is iustitia est talis
ergo vi(detur) q(uod) diffinitio no(n) sit [illegible]. Pr(aeterea) due virtutes no(n) [illegible] [illegible] actus. S(ed) dare dignitatem est magnifice
ergo non vi(detur) esse iustitie. Pr(aeterea) [illegible] dignitatem [illegible] iustitie, ut [illegible], vi(detur) q(uod) male diffinia(tur) [illegible]
Item obicitur de alia diffinitione [illegible] que respicit [illegible] tribuendo [illegible]
[illegible]

distribuendorum duorum et totalium [illegible] distributorum [illegible] Et [illegible] duorum [illegible] et tunc supponit [illegible]
[illegible] dicit plus [illegible] non [illegible] dampnum [illegible] lucrum [illegible] Ad id quod proponitur [illegible] plurium
[illegible] duo [illegible] adequationem unius ad alium [illegible] unius [illegible] non [illegible]
Secundo videtur quod iniustitia non sit virtus iusticie [illegible] medium [illegible] ab eo [illegible] Posuit [illegible]
iniustitiam quod in iudice [illegible] non virtus [illegible] ergo [illegible] Per oppositum [illegible] medium [illegible] ad nos [illegible] medium iusticie [illegible]
Sciendum quod est medium [illegible] ad nos [illegible] [illegible] duas partes [illegible] medium [illegible] quod ad nos [illegible]
vel [illegible] in omnibus [illegible] in iusticia [illegible] medium [illegible] medium secundum rem. Preterea
[illegible] maioris non est virtus [illegible] iusticia [illegible] Preterea
ergo iusticia non est virtus. Preterea [illegible] virtus [illegible] bonis et malis. Sed iusticia [illegible] aliquis [illegible]
pro re equalis valoris [illegible] iniustitia [illegible] inter bonos [illegible] rem suam [illegible]
virtutes [illegible] laudabile [illegible] actu suo [illegible] non [illegible] laudabile [illegible] Preterea omnem
non est virtus. Solucio dicendum quod iusticia est nobilis et preclara virtus [illegible] ergo iusticia
virtutis operatur [illegible] opera [illegible] ut [illegible] et velit sive eligat [illegible] operatur [illegible] iusticia et
Ad primum ergo dicendum quod secundum [illegible] operis iusticie non [illegible] iusticie [illegible]
[illegible] medium [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] medium [illegible] quo ad nos [illegible] iusticia
[illegible] est medium [illegible] quo ad nos [illegible] in operibus [illegible]
[illegible] in distributiva iusticia [illegible] dampnum [illegible] Si [illegible]
[illegible] est pena publica [illegible] non [illegible] principe [illegible]
[illegible] aliquis est [illegible] Sed [illegible]
non [illegible] Et per hoc patet solucio ad tertium. Ad quartum dicendum [illegible]
[illegible] est virtus [illegible] non [illegible] bonis. Unde patet solucio ad [illegible] Et per hoc [illegible] patet solucio ad sextum
Dividit autem hec pars in duas [illegible] distinguit [illegible]
ibi et quadrimus linea. Prima dividitur in partes [illegible] Et [illegible] medium [illegible] iusticia
voluntariis et involuntariis [illegible] est distributiva [illegible]
[illegible] distributum [illegible] ad
vel [illegible] distributum [illegible]
[illegible] Hoc quod dicit [illegible] ut dicatur [illegible]
[illegible] commutatiua ad [illegible] Secunda autem [illegible] est [illegible] distributiva est
[illegible] distribuuntur [illegible] distribuenda [illegible] secundum arismetricam
[illegible] Et [illegible] proporcionaliter [illegible] iusticie distributive [illegible]
Et [illegible] duo facit [illegible] non est equale [illegible]
secundum arismetricam Et quia [illegible] Deinde cum dicit [illegible] geometricam
ibi [illegible] Sciendum autem quod [illegible] medium [illegible] geometrica [illegible]
sive sumatur [illegible] ordinem [illegible] Si enim [illegible] habent 6 ad 4 [illegible]
est proporcionata [illegible] quia utrobique est eadem [illegible] et differencia [illegible]
Si autem [illegible] 4. 6. et [illegible] Et 4 [illegible] medium proporcionale [illegible] medium [illegible]
Ubicumque equalitas [illegible] proporcionaliter medium [illegible] maioris et minoris secundum quantitatem [illegible] est inequale iniusticie
distributive [illegible] ergo [illegible] Circa hoc autem duo facit [illegible] Circa primum duo facit [illegible]
[illegible] iniusticia [illegible] Et [illegible]
Circa primum ponit talem rationem Ubicumque non [illegible] dampnum vel lucrum [illegible]
equalis [illegible] secundum quantitatem [illegible] ergo [illegible] iniusto [illegible] equalibus [illegible]
[illegible] vel rapina Et hec [illegible] ad [illegible] dampni [illegible]
[illegible] Si bonus vir faciat [illegible] aliquis [illegible] actus talis est [illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] Et [illegible] duo facit [illegible] Ubicumque [illegible] inequali [illegible] plus habet [illegible]
et qui minus habet [illegible] equalitas [illegible] Sed hec [illegible] iusticia commutativa [illegible] ergo [illegible] Media [illegible] percuciat vel
occidat et aliquis vulneratur vel moriatur passio inequaliter [illegible] est [illegible] plus [illegible] et alius habet plus
de actione [illegible] equalitas aufert ab eo quod minus habent de malis [illegible] plus [illegible] de bonis vel [illegible] plus
passionem secundum legem talionis. Vel auferendo ab eo [illegible] dampnum illati. Et dat aliquis [illegible] dicitur et
[illegible] ubi simpliciter [illegible] dicitur lucrum et dampnum [illegible] in omnibus talibus [illegible] excedit alium
in omnibus commutationibus sive voluntariis [illegible] sive violentis Et [illegible] non videatur in omnibus [illegible]
[illegible] qui [illegible] non videtur aliquis lucrum Sed quia non plus [illegible] in omnibus [illegible]
[illegible] lucrum et dampnum [illegible] est plus et minus [illegible] iusticiam Deinde cum dicit [illegible]
concludit [illegible] equale secundum hanc iusticiam sit medium plus et minus [illegible] lucrum [illegible] quidem
[illegible] equalis Et dicit quod [illegible] medium sit equale [illegible] plus et minus [illegible] dampnum et lucrum Sed [illegible] in bonis
et malis quia in bonis plus est lucrum et minus dampnum in malis autem econtrario Et repetit [illegible] Deinde cum dicit [illegible]
et [illegible] Et dicit quod [illegible] iustum [illegible] equale [illegible] dubitatur [illegible] equalis [illegible]
equale [illegible] ad iudicem [illegible] Vadunt enim ad iudicem [illegible] ad iustum quia iudex [illegible] iustum et
[illegible] ab eo medium et equale [illegible] iudicem [illegible] medium [illegible]
[illegible] per iudicem [illegible] in iusto medio Unde [illegible] medium [illegible] iustum sit medium et secundum [illegible]
Deinde cum dicit. Et quadrimus [illegible] equale [illegible] medium [illegible] lucrum et
dampnum [illegible] Circa primum [illegible] secundum [illegible] equale [illegible] hanc iusticiam [illegible] metha
[illegible] equales [illegible] in omnibus [illegible]
linea sit secta in partes inequales [illegible] medietatem et addit
[illegible] et tunc fit equalis [illegible] Et [illegible] de lignum [illegible] scissura [illegible]
quia regula ad [illegible] Et [illegible] regula [illegible] ad equalitatem reducuntur in equalitas
in dampnis et lucris. Dicit ergo quod in [illegible] dicitur [illegible] sicut dicunt se
[illegible] Et [illegible] Justicia dicitur
dykaion quod dicitur [illegible] Et iustus [illegible] sit enim quod aliqui duo sint equales
in dampnis et lucris [illegible] equales [illegible] unus [illegible] aliquis [illegible] si unus sit
[illegible] et alius pauper [illegible] ad [illegible] Et [illegible] equalis sit medium [illegible] unus habeat [illegible] marcas [illegible]

si at auferat ab vno vna mina et det alteri habebit iste septem et alter quinque et superabit eum in duabus minis
Si at auferatur ab vno et non ab alio nec tamen superaddatur alteri superabit ipsum in vna ergo quod additur sibi
excedit medium quod erat in sex minis in vna quia habebit vij et medium excedit id a quo ablatum vna quia
illi non remanet nisi v quia patet quod ille cui datum est superabit id a quo ablatum est in duobus hoc ergo secundum medium
quandam mensuram cognoscimus quid oportet auferre aut quid reddere quia id quod habet plus quam medium oportet auferre et quod habet
minus quam medium oportet sibi restitui Deinde cum dicit Equales et cetera manifestat in lineis geometricis hoc
modo sint tres linee equales quarum vna sit aa alia bb tertia gg et sit bb linea media quam diximus
dividatur at linea aa in puncto e et dividatur linea gg in puncto d et sint particule equales addatur autem
pars linee aa scilicet ae linee gg et vocetur tota aggregata ggd sic ergo quod quelibet linea fuit ipsarum
bicubitalis et parte vtriusque duarum vnus cubitus tunc erit vnus cubitus gg patet ergo quod linea ggd
est trium cubitorum et excedit lineam bb dictam que erat duorum cubitorum in cubito qui fuit sibi appositus ex dispositione
linee aa et lineam ae que fuit residua, et cetera si nichil esset additum superaret in g d quod est dimidium
suum Sed quia additum est sibi quod fuerat subtractum ab ea superat mediam iam in g d et sic in duobus cubitis
superat eam Si at auferatur g d in vnus cubitus in quo superat bb ab ipsa et addatur ae que est linea vnius cu-
biti erit totum equale et iustum Deinde cum dicit est at et malis dicit quod hoc non solum accidit in rapinis
et furtis cum vnus accipit rem alterius sed in aliis artibus et artificiis quia destruerentur artes propter hoc quod nullus
vellet exercere eas si faciens et dans non faceret et non daret quantum et quale sicut meruit in operibus artificiorum
et si patiens et accipiens pretium non est passus tantum et tale quantum valet suum opus Deinde cum dicit
Venit ostendit vnde accepta sunt nomina dampni et lucri et dicit quod ista nomina sunt inventa in commutationibus
voluntariis sicut est emptio et venditio et omnia alia que licent secundum legem quia plus in talibus habere dicitur
lucrari et minus dampnificari et quando neque plus neque minus dicunt se habere quod suum est Vnde concludit quod iustum di-
rectivum est medium dampni et lucri dampni dico et lucri contra quod est preter voluntatem contra voluntarias
commutationes et hoc est habere tantum ante quod habebat sic ante secundum quod vnus ab alio accepisset et post
commutationem directionis iustitie que adequalitate redicunt

Videtur autem aliquibus In ista parte disputat contra sententiam pictagoricorum et platonicorum qui tamen sententiam fuit de
iusto et dicitur in duo primo ostendit in quo sit sustinendum secundum quosdam ad predeterminata rei
iusto et dicitur in duo primo ostendit contra sententiam in quo sit sustinendum secundum quosdam ad predeterminata rei
Sed in commutationibus quia prima dicit quia primo ponit sententiam secundo improbat eam ibi contrapassum dicit ergo primo quod pitagorici
dixerunt quod iustum simpliciter vel est id quod contrapassum et sunt compassio valde large dicebat enim quod nichil
aliud esse iustum nisi quod quantum fecit de bonis vel malis tantum sic faciendo ei et quantum sic passus ante tantum re-
Sed videtur quod hec sententia sit vera qui enim dat vnicuique quod suum est hoc determinatur in compar*ando* paraculamen
sed iustitia est hominum ergo et cetera quod ipse supra dixit quod iudex reducit ad equalitatem sicut in lineis et est
iustum sed hoc est contrapassum ergo et cetera preterea dixit quod medium iustitie sunt proportiones in bonis et malis Sed proportio
semper sunt ad alterum ergo et cetera preterea videtur esse contra secundum leges divinas quod quantum conferat se te-
et in deuteronomio secundum magnitudinem delictorum erit et plagarum modus et in exodo oculum pro oculo et videtur id esse
quod contrapassio Glossa deinde quod primo improbat hanc sententiam quantum ad duo et in tertia concludit improbationem di-
cebat enim pitagoras quod hoc erat vniversaliter de omni iusto et quod erat idem quod contrapassum et hoc improbat
aristoteles quia non convenit iusto legali neque et iusto distributivo vbi non datur alicui equaliter secundum quod dicebat
sed determinandum fiebat secundum equalitatem rei et hoc erat sicut dictum est tamen non est id quod est vnius et quod est alterius
sint equalis valoris et in commutationibus secundum est in quo convenit quod sententia pictagoricorum in iusto directivo
contractuum et secundum equalitatem proportionis et secundum istum modum procedit ad obiectiones vnde solo ad totum
Deinde cum dicit Contrapassum at obiciunt in principio et est res sua Illud quod non convenit in omni
iusto non est idem quod vniversaliter iustum Sed contrapassum secundum equalitatem rei non convenit omni iusto quia in distributivo
in quo non equaliter datur neque directivo in commutationibus quia non semper dandum est tantum opus pro meo quia
scilicet non est equalis valoris ergo cum ipse voluit quod iustum vniversaliter sit contrapassum sententia eorum falsa
fuit Et dicit Redamantie iustum quando quis reddit alicui secundum quod passus est vel redamantie
et nomen proprium cuiusdam legislatoris in alia translatione hoc autem quod dicit Sed parata quam fit est sententia
homeri et intenda est secundum equalitatem proportionis non secundum equalitatem rei Deinde cum dicit Amplius
enim in loco adiungendum quod non convenit in omnibus facit duas instantias In quibus contrapassio
non convenit iusto vna est Si princeps aliquem percutit et non oportet quod percussus ipse repercutiatur
quia contrapassio hic et ibi non sunt equi ponderis quia in illo detraheret auctoritati quia princeps habet figuram
rei publice et tunc etc. si aliquis percutiat principem non oportet quod tantum percutiatur sed insuper
plectitur capite talia instantia est quia non est eadem vindicta involuntario et voluntario
et involuntario pro eodem non oportet quod semper contrapatiatur Deinde cum dicit Sed in commutationibus ostendit quod
sit sustinenda dicta sententia quia scilicet accipiatur in quodam iusto scilicet in commutationibus secundum equalitatem
proportionis Et dividitur in duo primo quod dictum est secundo ostendit qualiter sit sumenda equalitas secundum proportionem

Ubi facit enim retributionem. Circa primum dicit quod primo oportet qualiter dicta forma sit [illegible] et dicit quod iustum quod est in
civitatibus continet contrapassum non secundum equalitatem rei sed proportionis, non enim oportet quod si dat tibi opus suum quod tu debes
ei tantum, sed quod respondeas ei in precio secundum proportionem operis ad opus, ut ipse infra ostendat, quia talis proportio
enim facit manere civilitatem. 2o ibi vel contrapassum male probat quod dixerat per rationem. Et ratio est quia constat quod omnes querunt
sibi proportionem contra faciens aut contra male quod aut bene. Si autem non fiat contra male sed bene, tunc autem bene
querentes pro suo facto retributionem, si non contrapassum fiat secundum quod quilibet servitium operante se exigit, hoc est si
aut contra iniuria faciat sibi, contra faciens et debet [illegible] aut non debet aut exiget ipsum opus, hoc re-
ducet eius iniuriam quod non sit iniustum, aut non exiget et tunc non operabitur, non reportans eum
ope quod bene quiddam, et distruitur civilitas, que sine tali ope non potest esse. Si autem non fiat bene sed
male, ergo non erit sibi fundamentum retributionis sed propter retributionem operum manuum et operis artificum et
civilitas que hiis indigent ergo iterum non remanebit civitas, quod est inconveniens, civilibus 3o ibi propter
quod et gratie [illegible] probat idem per signum, et dicit [illegible] propter retributionem, et cives prompte
in diversis faciunt sacre gratie in gratiam faciunt aliis et dicitur gratia quasi donatio et hoc est quod
sacre in quantum est quedam opus voluntatis et excedit de quod est debitum et ad hoc est de sacre ut
in quo dixit dehonore etc. Vel sacre in [illegible] et hoc faciunt ut retributio fiat eis quia
hoc est proprium gratie ut per gratiam retribuatur gratia [illegible] conformiter ei si sibi fecit honorem
non gratiam, et ideo qui plus fecerit ille iterum accipiat [illegible] alterius fecerit et si non
refferret gratias non erit bona civilitas. Deinde cum dicit facit enim oportet quo retributio
fiat in iustitia commutativa secundum proportionem, et dividitur in tres. In prima oportet qualiter secundum proportionem sit retributio
et equalitas, 2o quod sit necessitas sic fiendi proportionaliter ibi nihil enim prohibet, 3o quo mensurante sit
ibi propter quod omnia, dicit ergo primo quod retributio in commutationibus que est secundum proportionem sit per coniunctionem diametri
et quando hoc fiat sic accipiatur sit edificator a, sit domus in g, sit coriarius in quo b, et

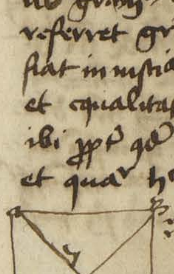

sit calciamentum in quo d, constituatur quod sub a et d sub b protrahatur linea ab a ad b
et a b ad d et a d ad g et a g ad a et a g ad b et ab a ad d sic in
figura conicitur, linea ergo secans quadratum ab a in d erit diameter a d, et iterum
linea secans a b in g erit alia diameter ergo b g, ergo ad hoc quod fiat commutatio
quod b coniungatur ad g et a ad d. Hoc est ut edificator accipiat calceum quo
indiget, et coriarius domum et oportet quod hec coniunctio sive coniugatio fiat secundum proportionem linee
lateralis, quia quantum superat edificator coriarium in labore et expensis quas posuit in suo
ope, tantum domus superat calceum, sit ergo excessus in quintuplo oportet igitur quod coriarius debet accipere
domum ut det sibi non solum calceum quod est contrapassum secundum equalitatem rei, sed quod tantum decipere suo
det sibi insuper quantum ipse excedit ab eo ut scilicet det sibi quinque calceos pro una domo
et tunc erit equalitas proportionis arithmetice. Si igitur hoc modo accipiatur equale secundum proportionem et fiat sic
contrapassum vel non ut dictum est, erit iniustum quod dicitur. Quia si non fiat sic non erit equale
et non remanebit opus artis, quia si edificator non recipiet pro domo nisi unum calceum nunquam faceret
domum, deinde cum dicit nihil enim prohibet oportet proportionem quamquam necessitatem et dicit quod quandoque opus unius
scilicet melius sit opere alterius, et ideo oportet reducere ad equalitatem proportionis cum non sit ibi equalitas rei
et sic est in dictis artibus ita etiam in omnibus aliis quia artes destruerentur secundum quod unus
vellet uti eis si non facit faciens, id est dans, quantum et quale scilicet quantum ad expensas et
quantum ad laborem, et si non est patiens id est recipiens retributorum, passus tantum et tale, quantum
recipit quia communicatio non est inter eos qui sunt eiusdem artis cum unus non indigeat ope alterius, sed
inter medicos, sed inter diversos artifices quorum artificiata non sunt equalia secundum rem et ideo oportet
in eis recipere equalitatem proportionis, deinde cum dicit propter quod omnia ostendit quo mensuratur hec equalitas
proportionis in omnibus artificiatis, et dicit quod numisma [illegible] Ad videndum hoc est sciendum quod sicut dicitur in
10o metaphysice unumquodque mensuratur suo [illegible] minimo, sed numisma est commune agens artificiatorum [illegible]
[illegible] Sed contra dicit quod non commensurantur ad invicem ea que sunt aliquo modo commutabilia, sed sicut
dicit Anstheles, non comparantur nisi que conveniant aliquo uno et hoc etiam dicit primo in 7 physice. Ergo numisma
non non habeat in aliquo conformitate nec [illegible] aliis artificiatis quia nec in materia nec in forma, videtur quod
non possit esse mensura eorum. [illegible] diversorum in specie sint diverse prime mensure utpote in 10o metaphysice
quia alio mensuratur vinum et alio aliud [illegible] omnia artificiata sint unius mensure ergo non
sunt habere unam mensuram. Dico dicendum ad primum quod aliqua possunt mensurari dupliciter aut quantum
ad comparationem essentie vel nature et unumquodque mensuratur suo minimo quod accidit, aut secundum
[illegible] et hoc minimum est [illegible] sic quod magis accedit ad unum communem [illegible] est
[illegible] aut accidit [illegible] esse et hoc est [illegible] in qua [illegible] perfectissimus sicut dicit commentator in
motu quod primus motor est [illegible] quo mensurantur [illegible] quia in ipso primo et perfectissimo

est ratio subiecti, et quanto aliquid magis accedit ad primum verius participat rationem subiecti. Et sic melius mensurare omnia que sunt in genere substantie. Sed cum aliquid mensuratur comparatur ad aliquid [illegible] non oportet quod mensuretur aliquo uno secundum genus sed aliquo in quo invenitur id [illegible]. Sic pannus mensuratur ulna que est minimum pone [illegible] [illegible] in mensura. Sic ergo oportet quod fiat mensuratio artificialium [illegible] non mensurantur omnia [illegible] nummismate. Ergo domus domo [illegible]. Si autem mensurentur secundum [illegible] ad hoc [illegible] quod est [illegible] esse. [illegible] quod venit in usum et utilitatem [illegible] sic puta [illegible] omnia mensurata [illegible] [illegible] dispositio mensure. Ad secundum dicendum quod [illegible] non [illegible] omnia in [illegible] in [illegible] secundum quod sunt artificialia [illegible] [illegible] [illegible] que disponit [illegible] [illegible] secundum quod [illegible] [illegible] [illegible] appreciabilia.

Dividitur autem pars in duas. Super [illegible] necessitatem [illegible] inventum est nummisma. In 2a applicat propositum ad [illegible]. Et primo [illegible] ad [illegible] utilitatem nummismatis [illegible] secundum [illegible] nummisma [illegible] [illegible] [illegible]. Circa primum 2a facit [illegible] [illegible] [illegible] necessitatem [illegible] mensurantis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit ergo primo quod [illegible] [illegible] sunt artificialia [illegible] [illegible] venire [illegible] [illegible] comparata ad invicem aliqualiter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ut dictum est. Ad quod [illegible] ad talem [illegible] omnium [illegible] venire [illegible] inventum est nummisma [illegible] medium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superhabundantia et defectus reducuntur ad medium. Et dicit aliqualiter quia non est mensura omnium operum artis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde cum dicit [illegible] [illegible] [illegible] mensurationis hoc modo. Quamvis calciamentum non sit equale domui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domui quod est opus edificatoris. Et cibo quod est opus agricole. [illegible] [illegible] fiat [illegible] ut sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] equalitatem [illegible] hoc modo accipere quod [illegible] [illegible] [illegible] calciamentorum [illegible] habere [illegible] [illegible] [illegible] calciamenta equivalent domui vel cibo. Et si hoc non fiat non erit commutatio operum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deducitur. Hoc autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si opera non sunt aliquo modo equalia non erit commutatio [illegible] [illegible] omnia equalia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia opera aliquo uno mensurari [illegible] est nummisma ut dictum est. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] commoveat [illegible] [illegible] opera artificiata mensurari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia opus quod [illegible] omnia quod est simplicissimum in genere illo. Et hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ratio operis vel opus primum et simplicissimum [illegible] ad quod omnia opera ordinantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nummisma mensurat ea [illegible] ad [illegible] commutationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suis operibus [illegible] [illegible] calciamenta [illegible] indigent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non erit aliqua commutatio [illegible] vel non similiter indigent [illegible] non indigent opere edificatoris non erit eadem commutatio [illegible] [illegible] ad edificatorem. Et ideo [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] commutatio fiet [illegible] accipiet aliquis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indiget [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in futuro [illegible] est nummisma. Et [illegible] commutationis [illegible] [illegible] est nummisma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] commutationes. Et hoc est [illegible] [illegible] omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appreciabilia. Et hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et dicit quod [illegible] [illegible] est mensura omnium operum [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est mensura [illegible] [illegible] [illegible] ut facile commutationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] mensura. Deinde cum dicit: Erit utique [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mensuram invenit [illegible] equalitas. Et primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] collegit [illegible] [illegible] [illegible] mensura. Et [illegible] explanat magis [illegible] [illegible] omnia. Circa primum 2a facit [illegible] [illegible] [illegible] reducendi ad equalitatem [illegible] adequata sunt opera. Et [illegible] equatio fit [illegible] [illegible] ergo oportet quod sicut se habet agricola ad coriarium in [illegible] et labore ita se habet opus coriarii ad opus agricole. Et sic [illegible] in figura proportionalitatis [illegible] opera [illegible] ut [illegible] dictum est. Si enim hoc non fieret alterum extremum haberet utrasque superhabundantias [illegible] [illegible] que est in deficiendo, et [illegible] que est in excedendo. [illegible] [illegible] opus agricole [illegible] [illegible] [illegible] opus coriarii et agricola excederet [illegible] ut dictum est. Si enim agricola accipiet opera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] defectus operantis [illegible] [illegible] [illegible] operis et [illegible] [illegible] agricolam [illegible] [illegible] [illegible] accipit [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] ut excedens artifex plus accipiat [illegible] erunt equales secundum dictam equalitatem [illegible] [illegible] [illegible] opera sua. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut agricola in quo a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et opus [illegible] [illegible] [illegible] d. Et disponantur [illegible] sicut dictum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] commutatione, aliter non erit commutatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde cum dicit [illegible] autem opus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad unum [illegible] [illegible] nummisma ut dictum est. Et est ratio [illegible] [illegible] commutatio fit [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] commutationem [illegible] ergo quod [illegible] [illegible] [illegible] commutet [illegible] id quo indigetur [illegible] [illegible] opera indigeantur [illegible] in presenti sive in futuro accipiantur nummisma [illegible] [illegible] commutet omnia opera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] portans nummisma ad forum accipiet id quo indiget. Deinde cum dicit: Patitur quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit aliquis dicere quod nummisma non semper est equalis valoris [illegible] [illegible] indiget aliquo mensurari [illegible] mensura [illegible] [illegible] [illegible]. Et ipse dicit quod nummisma [illegible] [illegible] magis permanet [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] mensura esse. Deinde cum dicit: Propter quod omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia [illegible] commutantur oportet esse appreciabilia et comparabilia adinvicem, ut [illegible] dixit, quia sic poterit esse commutatio [illegible]. Et [illegible] est commutatio oportet quod sit ad mensuram [illegible] equat mensurata [illegible] est nummisma, quia si non esset commutatio non esset [illegible] et si non esset mensurans non esset equalitas, ergo ad hoc [illegible] commutatio oportet esse mensurans quod est nummisma. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modum mensure. Et dicit quod [illegible] opera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non possunt uno mensurari [illegible] [illegible] [illegible] ad opus [illegible] ad oppositum [illegible] [illegible] sufficienter per unum mensurantur et unum hoc est [illegible] [illegible] suppositionem [illegible] [illegible] institutionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nummisma. [illegible] 2o ibi domus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sit domus a que valeat v. minas. Sit lectus b que valeat unam minam. [illegible] ergo quod lectus est [illegible] [illegible] domus et quod v. lecti sunt equales domui uni [illegible] [illegible] nummismatum. Et sic fiebat commutatio antiquitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod dabantur v. lecti pro una domo vel pretium [illegible] [illegible] [illegible] lecti [illegible] et [illegible] [illegible]

84

R

Erit utique contrapassum quando equata sint ut quemadmodum agricola ad coriarium hoc opus coriarii ad
quod agricole. In figuram autem proportionalitatis oportet ducere quando commutabunt. Si autem non, utrasque
habebit superhabundantias alterum extremum. Sed quando habeant que ipsorum, sic equales et communicatores, quoniam
hec equalitas potest in ipsis fieri. Agricola autem A, cibus G, coriarius B, opus ipsius equatum D.
Si autem sic non erat contrapati, non utique erit communicatio. Quoniam autem indigentia continet quemadmodum
unum quid ens, ostendit quoniam cum non in indigentia sunt ad invicem vel uterque vel alter, non commutant, quemadmodum
cum quo habet ipse non indiget quis, puta vino dantes frumenti eductionem. Oportet igitur hoc equari.
Pro futura autem commutatione, si nunc nichil indiget, quoniam erat si indigeat, numisma puta fide-
iussor est nobis. Oportet enim hoc ferenti esse accipere. Patitur quidem igitur et hoc idem. Non enim semper equale potest.
Veruntamen vult manere magis. Propter quod oportet omnia appretiari. Sic enim semper erit commutatio. Si autem hec,
communicatio. Numisma utique quemadmodum mensura commensurata faciens equat. Neque enim utique
non existente commutatione communicatio erat, neque commutatio equalitate non existente, neque equalitas
non existente commensuratione. Secundum veritatem quidem igitur impossibile tantum differentia commensurata fieri, ad
opus autem contingit sufficienter. Unum utique aliquid oportet esse. Hoc autem ex suppositione est, propter quod et numisma
vocatur. Hoc enim omnia facit commensurata. Mensurantur enim omnia numismate. Domus in qua A, mnarum quinque,
lectus in quo B, mne unius. Lecti autem utique quinta pars domus utique erit. Manifestum igitur quot lecti equales
domui, quoniam quinque. Quoniam autem sic commutatio erat, antequam numisma esset manifestum. Differt enim nichil
vel lecti quinque pro domo vel quanti quinque lecti. Quid quidem igitur iniustum et quid iustum est, dictum est.
Determinatis autem hiis manifestum quoniam iusta operatio medium est eius quod est iniustum facere et
iniustum pati. Hoc enim quidem plus habere, hoc autem minus. Iustitia autem medietas est, non secundum eundem
modum predictis virtutibus, sed quoniam medii est. Iniustitia autem extremorum. Et quidem iustitia est habitus
secundum quem iustus dicitur operativus secundum electionem iusti et distributivus, et ipsi ad alium et alteri ad alterum,
non sic ut eligibilis quidem plus ipsi, minus autem proximo, nocivi autem econverso, sed equalis eius
quod secundum proportionalitatem, similiter autem et alii ad alium. Iniustitia autem contrarium iniusti. Hoc autem est
superhabundantia et defectus utilis vel nocivi preter proportionale. Propter quod superhabundantia vel defectus iniustitia, quoniam
superhabundantie et defectus est: in seipso quidem superhabundantie simpliciter utilis, defectus autem nocivi; in aliis autem totum quidem
similiter, quod autem preter proportionale, qualitercumque contingit. In iustificatione autem quod quidem minus iniustum pati,
quod autem maius iniustum facere. De iustitia quidem igitur et iniustitia, que utriusque est natura, dictum
sit secundum hunc modum. Similiter autem et de iusto et iniusto universaliter.
Quia autem iniustum facientem nondum iniustum esse, qualesautem iniustificantes iniusta faciens
iam iniustus est secundum unamquamque iniustitiam, puta fur vel mechus vel latro, vel sic quidem
nichil differt. Et enim utique si commisceretur mulieri sciens cui, sed non propter electionem principium,
sed propter passionem iniustum facit quidem igitur, iniustus autem non est, velut iniustus est. Neque fur qui
furatus est, aut neque mechus mechatus est. Similiter autem et in aliis. Qualiter quidem igitur se habet contrapassio
ad iustum dictum est prius. Oportet autem non latere quoniam queritur et iustum est simpliciter iustum et
politicum iustum. Hoc autem est in communicantibus vite ad esse per se sufficientiam in liberis et equalibus
vel secundum proportionalitatem vel secundum numerum. Quare quibus non est hoc, non est hiis ad invicem politicum
iustum, sed quoddam iustum et secundum similitudinem. Est enim iustum quibus et lex ad ipsos. Lex autem in quibus
iniustitia. Vindicta enim est iudicium iusti et iniusti. In quibus autem iniustitia et iniustum facere. In quibus autem

85

iniustum facere. non in omnibus iniustitia. Et hoc autem est plus ipsi tribuere simpliciter bonorum, minus autem simpliciter
malorum. Propter quod non sinimus principari hominem, sed secundum rationem, quia sibi ipsi hoc facit et fit tyrannus.
est autem princeps custos iusti. si autem iusti et equalis. quia autem nihil sibi ipsi plus esse videtur, siquidem iustus
non enim tribuit plus simpliciter boni ipsi, si non ad ipsum proportionale est. ideo alteri laborat. et propter hoc
alienum aiunt esse bonum iustitiam, quemadmodum dictum est et prius. merces ergo quedam danda. hec
autem honor et gloria. quibus autem non sufficientia. hoc iniusti fiunt et tyranni. Determinatis etc.

In ista parte determinat Aristoteles de iustitia secundum quod est habitus ex quibusdam operibus acquisitus. et dividitur in duas partes. In prima ostendit quomodo sit medium. Secundo
ex quibus operibus inclinatur. et vii ibi. Circa autem est iniustum. Circa primum 3a facit. Primo ostendit quale est medium. Secundo ponit diffinitionem iustitie, ibi
et quid iustitia est. Tertio determinat de oppositis, scilicet de iniustitia, ibi Iniustitia autem. Est secundum hoc. Sed hic tamen dubia, primo de hoc quod dicit
Quod iustitia non est medietas sicut alie virtutes, sed est medium quod est medium. Sed videtur quod ipsa est sicut vere et proprie
medium sicut alie virtutes. Et virtus est medium duarum malitiarum, ipsa vero proprie est medium. Sed iustitia est habitus qui est et medium pleonexie
que est in plus accipiendo et meyonyexie, que est in minus accipiendo. circa vero malitia quedam est. Ergo etc. Preterea aut comparatur tamen
comparatur ad unam malam aut ad duas. Si ad duas. habetur propositum, quod est proprie medium inter duas, sicut tales virtutes. Si autem ad unam. Aut
omne medium est habitus. et ideo quod prius. Preterea Similiter virtuti est diffinitio virtutis, sed iustitia est quedam virtus, ergo est eadem diffinitio virtutis. Sed
cuiuscumque est diffinitio virtutis, id est proprie medium. ergo etc. Preterea ipse dicit in littera quod iustitia est extremorum utriusque. Et sic videtur quod habeat
duo vitia opposita, ergo subalterne erit medium. Solutio. dicendum quod virtus dicitur subalternum medium. quod habet in eodem genere duo extrema.
et in utroque extremo est quedam iniustitia, scilicet et in eo quod plus. et in eo quod minus accipit. Sed in uno est iniustitia activa et in alio passiva.
Aut per comparationem ad suum genus, quod est malitia, et est tamen in uno extremorum. circa malitia vicii, non est nisi in eo qui facit iniustitiam
in altero autem non est malum nisi pene. et ideo iustitia non dicitur proprie medium, quia non habet duas malitias, inter quas mediet. Sed quia dicitur
quia habet, communis non habeat extrema in suo genere, sicut habitus moralis, nisi unum tantum. Ad primum ergo dicendum quod meyonexia
est in minus accipiendo de dampnis et pleonexia in plus accipiendo de bonis. et ideo utraque est iniustitie ex una parte, et in minus
malum habet ratione maioris boni, ut prius dixit Aristoteles. Ad 2m dicendum quod accidit virtuti quod sit medium inter duo, quorum utrumque
sit malitia. malitia destruitur non tantum ex ipsius opposito. Ad 3m dicendum quod terminis in utroque extremorum, sit in iustitia, tamen non
Secundo videtur quod sit inconveniens diffinitio, quia ponit iustitiam esse habitum secundum quem iustus qui est malia, nisi in uno et eadem est
dicitur operativus, secundum electionem iusti et distributivus. et ipsius ad alium et alterius ad alterum. Iustitia enim est constans et perpetua
voluntas. Sed voluntas non est habitus. ergo iustitia non est habitus. Item omne quod operatur secundum propositum, operatur secundum electionem. cum igitur
de habitu operativo. tamen facit hic mentionem, videtur quod superflue addit secundum electionem. Preterea insufficienter includitur iustitia. Sed iustus est
superius ad directivum et distributivum iustum, ergo pugna dicit quod est operativus iusti, superflue addit distributivus. Preterea eodem modo
mensuratur iustus, qua dicitur operativus iustitie, nisi sit alterum et inter duos alios, ergo videtur quod superfluum fuit utrumque, scilicet ipsum
ad alium. et alterius ad alterum. Preterea circuitur de ea quia ponit quod iustitia est habitus quo operativi et electivi fiunt eius
qui in distributionibus et directionibus. equalis enim est electio ante operationem. cum igitur ponat electionem operativi ante electionem, videtur
preter ordinem. Preterea sicut se habet operatio fortitudinis ad fortem, ita se habet operatio iustitie ad iustum. Sed fortitudo est habitus operativus fortis.
ergo iustitia et iusti, et non equalis. Item obicitur de alia diffinitione. quod ponitur a Vulpiano. Iustitia est constans et perpetua
voluntas. ius suum unicuique tribuens. circa enim est omni virtuti non est specialiter, unum actum, sed esse constante voluntate. quoniam
omni virtuti circa unum debitis que exiguntur ad omnem virtutem et immobiliter operari. ergo non dicitur proprie specialiter diffinitio iustitie
Preterea nihil perpetuum est corruptibile. Sed iustitia est corruptibilis, et ex operibus nostris acquisita. ergo non est perpetua. Preterea maior perfectio est in
operatione quam in actu. Sed unumquodque dicitur diffiniri per suam maximam perfectionem. ergo iustitia debet diffiniri potius per operationem quam per voluntatem.
Solutio. dicendum quod diffinitio, quam ponit hic Aristoteles est optima. exigit enim compheta. est in iustitia ponitur enim genus ipsius per hoc quod dicit habitus.
ponitur actus per hoc quod dicit, secundum quem iustus, dicitur operativus. secundum electionem tangitur et materia que est in commutationibus et distributionibus
per hoc quod dicit iusti et distributivus tangitur et ordo. quia concluditur iustitia, propter hoc quod iustitia non est ad seipsum, in hoc quod dicitur
ipsius ad alium. Ad primum dicendum quod ista diffinitio non preiudicat isti, quia ista datur per comparationem ad actum, secunda quod pertinet ad considerationem
ethici, et ideo diffinitur principaliter illa autem datur secundum quod pertinet ad civilem. ut iurisperiti dicunt. Ad 2m dicendum quod aliquis operatur iustum
secundum ignorantiam vel violentiam. aut casum, et alibi operatione. non efficitur iustus. et ideo debet addere secundum electionem, quia nullum
opus virtutis est sine electione. Ad 3m dicendum quod iustitia dicitur per prius et posterius. de iusto directivo et distributivo, quia nullum
dicitur de directivo in commutationibus, eo quod medium sumitur ibi. secundum proportionalitatem arismeticam. et magis attenditur ad equalitatem rei
sed tamen ad equalitatem proportionis. Unde per hoc quod dicit iusti, intelligitur iustum directivum. et ideo fuit necessarium aliquid addere de
distributivo iusto et unum horum non includitur in altero. Ad 4m dicendum quod iniusto quod est hominis ad alium. est aliquid movens, quia in
iusto, per quod dicitur aliquis inter duos alios. quia movet ius et natura. Sed in altero movet tamen ius, et ideo de utroque facit
mentionem. Ad id quod opponitur de diffinitione quam ponit. dicendum. quod ita est eadem diffinitione aliqualiter. Sed quia electio magis dicit operationem
completam. que ex habitu. quam operatio, quia in operatione que est adhibita. non est electio completa et ideo non prius possunt electionem
et difficilis, sicut circa quod est. Ad id quod opponitur de alia diffinitione dicendum quod ita non datur de iustitia per comparationem ad opus. Sed magis
per comparationem ad ius, a quo exit. Sic enim competit omnibus. Ius autem est duplex, scilicet divinum et humanum. Et humanum est exactum
a divino, et ideo consimiliter ad totum intelligit divinum de presentia continuum ad totum intellectus humani quod ab eo exactum, et confirmatur in voluntate
dicitur constans et quod ad omnes virtutes non sic fit habitus per comparationem ad opus. eo quod non ordinantur ad omnium virtutem verificatur. ideo non competit aliis
talis diffinitio. Ad aliud dicendum quod inter perpetuum continuum incorruptibile. si secundum veritatem sunt inter plures. et est impossibile circa ius
quod est in voluntate exactum a iure divino, quod est perpetuum. Ad aliud. dicendum quod quamvis non est perfectio operis quam voluntatis, quia opus sequitur
voluntatem in tota operatione perfectione que a voluntate ... quia in iustitia placentie extreme ei equantur, prius medium
Tertio videtur quod iniustitia faciens non sit magis iniustus. Sed unum extremum medium iniustum est in plus accipiendo, quod est
faciens iniustitiam. aliud in minus accipiendo, quod est patiens, quod est prius utrumque. Preterea patiens non suscipit magis
et minus. sed iustitia est quedam primo. ergo non dicitur vitia magis quam alia. Preterea medium dicitur utrumque extremorum est vicium. ergo videtur

quod simpliciter dicitur esse iniustitia. Praeterea videtur secundum premissa quod utrumque extremorum sit iniustitia, quia de iniustitia non laudatur. Sed aplius laudat quosdam qui rapina bona sua [illegible] et ipse eorum [illegible] laudem liberalis cum est bene contenta in pecuniis, et per iniustitiam pati, ergo videtur quod non sit iniustitia. ¶ Solutio dicendum ad primum cum in alio extremorum est iniustitia passiva, et non est ibi malitia. In alio autem est iniustitia et malitia, et hoc ipse ostendit [illegible] et ipse hoc dicit magis iniustia. ¶ Ad secundum dicendum cum [illegible] privato magis in [illegible] non suscipiat magis et minus [illegible] decimum, et secundum elongationem ab actu habitus dicitur secundum magis et minus, sicut si dicatur magis cecus qui habet [illegible] actum quam qui habet tantum [illegible] pupille obturatam. ¶ Ad tertium dicendum quod opere iniustie est quod [illegible] commune ... dico hic et ideo potest sic [illegible] tantum reportare verum, et in ipso non est iniustitia malitia. In alio autem extremo pena. Sed alie virtutes habent operationes suas circa passiones in operationibus vel passionibus et ideo sic [illegible] non sit sic opponere [illegible] Item nec defectus et per hoc utrumque est defectus viciorum. ¶ Ad quartum dicendum quod iniustitia activa [illegible] laudatur, et hec est [illegible] uno extremo sic dicitur est aliud autem potest laudari, quia aliquis potest se bene habere ad rapinam secundum quod est passio quedam. ¶ Quod opere iusta est medium eius

Circa primum et secundum [illegible] iustitiam cum medium operari. Et dicit quod ex determinatis manifestum est quod est iniustum facere quod est in plus et eius quod est iniustum pati quod est in minus. Secundo quod iustitia autem est quam medium est et dicit quod non eodem modo, sicut priores virtutes de quibus predictum est in 2° et 3°, quia non est medius duarum maliciarum, sed est medium sed operativa. Iniustitia autem est extremorum alterius factiva et altera passiva. Ipsa enim recta circa que est iustitia in duo extrema, eadem [illegible], et ideo potest dici medium. Non autem ibi iusta dicitur est. Et quidem ponit differentiam iustitie quod dicta est et opposita et malitia eam potentia. Iniustitia autem est. Et dicit quod iniustus non est sic operativus iniusti sicut iniustus [illegible] ex quo non est equalis ipse enim operativus vel acceptivus eligibilis de quibus bono plus sibi minus proximo suo. Cum quo hic [illegible] si nocivi contrario patitur. ¶ Sed equalis iustus est operativus et dispositivus eius quod est secundum proportionalitatem equale et in se talium et inter alium ad alium. ¶ Decimum cum dicit iniustitia autem deinde determinat [illegible] et 2° exemplificat ibi de iniusticia. Primo ergo dicit quod iniustitia que est contraria iustitie est operativa iniusti. Sic iniustitia iniusti. Et hoc iniustum est superhabundantia et defectus vel utilis vel nocivi quod est preter proportionale per utramque determinatum proportionatum in qua est iniustitia. Et ideo tamen superhabundantia et defectus sicut iniustia. Secundo [illegible] hoc dicit equaliter determinat [illegible] nocivum et contrarium dicens quod superhabundantia et defectus sicut iniustitia, quoniam iniustitia est superhabundantie et defectus. Sic iniustum autem est medius [illegible] medium. Sed iniusticie iniustitia activa est operativa superhabundantie simpliciter utilis et eius quod de se bonum est et operativa defectus nocivi [illegible] quia accipit de malo minus et de bono plus. In aliis autem que non sunt bona simpliciter sicut in moribus malis quod sic bona [illegible] vel in aliis et [illegible] totum simpliciter est simpliciter, quantum ad totum sed non quantum ad partes quia dicit eam plus et minus. Sic plus de nocivis et minus de bono, et cum proportione que est iniustum sicut iniustiatum et deviatum preter proportionale [illegible] sine iniustia. Tertio est iustificatum operativa extrema ad invicem et dicit quod plus habet de iniustia iniustum facere quam iniustum pati. Deinde recapitulat ultimum et ultimum. ¶ Quia autem iniustum [illegible] dictum est, plus [illegible] ex

Et ad evidentiam [illegible] quod [illegible] hic [illegible] primo de hoc quod dicit cum non ex quo opere [illegible] ab iniustis operationibus efficiatur aliquis iniustus. ¶ Contra in 2° dicitur cum ex similibus operationibus relinquitur similes habitus. Sed opere iniusta habet iniustitia opponi ad iniustiam, ergo ex talibus operationibus iniusticie opposita habitu iniustie [illegible] est iniustus sic dicitur eumdem cum aliquis operari potest iniustum ignorans, et ex tali operatione non est iniustus. ¶ Contra cum ignorans sit [illegible] talia autem non sunt digna, nec vituperio, ergo [illegible] opere non dicitur a nomine vicii nominari iniustitia. Praeterea ipse ostendit quod furtum et mechia sunt violenter commutacionis sicut commutationibus est ipse iniustia vel iniustia, ergo videtur hoc simpliciter dicere quod aliquis qui furatur est vel mechatur est non est iniustus. Praeterea [illegible] dicit cum operatione attendentes [illegible] sicut [illegible] hoc videtur esse idem quod in theologia dicitur [illegible] glossa. Cuius intendis tantum facis. Sed hoc videtur simpliciter quia si aliquis intenderet dando obolum verum tamen [illegible] quam est maritas non tamen meretur, ergo non quantum intendit tamen facit. Praeterea si quis aliquis cum aliqua mechatur bona intentione hac sicut quantum cam ad fidem bonum quidem intendit, sed tamen mala est opere aliquis mala sit et pena digna, ergo videtur quod magis attendatur opus quam intentio. Praeterea eadem ratio est de bonis et malis, ergo sic in bonis non quantum intendit tantum facit ut constat est videtur quod nec in malis. ¶ Solutio dicendum ad primum quod aliquis potest operari iniustum quantum ad materiam, non secundum quod stat [illegible] iniustie. Sic si distributor faciat ex ignorantia [illegible] dictorum aut commutat non cum commutatione [illegible] ex tali operatione, non efficitur iniustus. Si autem dicatur operari ex forma operis iniusticie efficiatur vel iniustus est ex tali operatione sicut dictum est in 2° cum operationes non inducunt habitum [illegible] secundum hunc ad [illegible] virtutes ad minus quantum ad modum quod potest in eius pro [illegible] et fines magis sit radicaliter omnium virtutum. ¶ Ad secundum dicendum quod opere talis dicitur quod iniusta ex privatione habitus iniustie quod aliquis opere non imputatur sed ea que ex malicia voluntate procedit. Dicitur iniustum ex habitu contrario iniustie. ¶ Ad tertium dicendum quod mechia potest [illegible] aut tamen delectatione, quod est secundum [illegible] in venereis, et est actus intemperantie, non pertinens ad commutativam iniustie. Si autem consideretur in ipsa [illegible] iniuria, quam infertur alteri, ex ergo efficitur alteri debitor pro recompensatione ut ad [illegible] educatur. Sic est commutativa et pertinet ad materiam iniustie. Si autem aliquis mechiam committat non intendens alterum iniuriari, nec intendens lucri sed propter passionem, iniustitiam quidem facit, malus. Sed ex hoc non est iniustus sed magis intemperatus et plus est de [illegible]. ¶ Ad quartum dicendum quod iudicium de operibus in moralibus potest attendi duplex, quantum ad nominationem et speciem, et verum est tam bonis quam malis, quod indicatur ex eo tamen gratia [illegible] potest dici in 2° de [illegible] exfestitur dignior finis denominationem et finis dat speciem proprie in moralibus, et intendit [illegible]. Praeterea quantum ad iudicium [illegible] quantum ad iudicium pene vel premii. Et hoc dupliciter quia est finis, vel intentio operis vel intentio operantis. Sic enim opere [illegible] hic de se propter fines illius que opus contingit autem quandoque alium esse finem vie et alium ambulantis. Ut si aliquis vellet ire Romam et ambularet per viam que ducit ad sanctum Jacobum, talis [illegible] finem vie sed non finem ambulantis. Item est alius aliquis pro malo quod est finis operis intendit preceteris ad bonum sed [illegible] precedet in omnibus enim quantum intendit intentio operis tamen fit, et in quantum intendit intentione operantis in malis et non in bonis quia ex intentione mali intenditur [illegible] et [illegible] //

Secundo videtur quod non intendit simpliciter politicum iustum iustitia enim politicum est legale iustum. ¶ Culpa et patet solo ad sequentia. Sed tale iustum non est simpliciter iustum, ut dictum est [illegible]. Sed intendit simpliciter iustum, non intendit politicum iustum. Praeterea de [illegible] politicum iustum, quam potest [illegible]. Politicum iustum est civitatum vite et [illegible] Sic enim dicit Boecius in 3° de consolatione. Sufficientia primitur dicitur. Sed dicitur sunt fines [illegible] vero [illegible] dicit ergo iustum quod est ad per se sufficiens non est politicum vel ethicum sed [illegible] Praeterea ipse dicit iniustum [illegible] ad filium non est iniustia [illegible] sed liberi [illegible] filii, ergo videtur male dicere hic quod hoc iniustum sit in liberis. Praeterea iniustia est [illegible] semper [illegible] ergo [illegible] equalibus quam inequalibus, et videtur male apponere quod sit tantum in equalibus. Praeterea secundum hoc principium [illegible] est iniustum quia sic non equalis [illegible] cum tamen dicat quod ipse proprie iniustus est sicut custos vel regula vel mensura iniusti. Praeterea videtur simpliciter dicere quod lex tamen sit de [illegible] iniustia quod est [illegible] iustum. Sic enim dicit Tullius lex est ratio scripta asciscens honestum, prohibens contrarium. Sed iustum quod prohibet [illegible] honestum est legale iustum, quod est ultimum quam iustum de quo hic agit, ergo videtur quod non tamen de hoc sit lex. ¶ Solutio dicendum ad primum

Quod iustitia est [illegible]

86

[illegible]

Et p[ri]mo hic intendit de iusto 2m parte dicto q[uo]d dividit[ur] i[n] distributivu[m] et directivu[m] h[ic] cu[m] q[uod] sunt iusti
p[ro]pt[er] veram forma[m] iusticie cu[m] in aliis sit quedam similitudo et mag[is] q[ue]da[m] forme iusticie ut sicut dicit
et inferius hic d[icitu]r et est politicu[m] iustu[m] d[icitu]r e[ni]m politicu[m] ab ope[re] et intencione ab ope[re] quidem p[ro]
solu[m] h[oc] e[st] politicu[m] iustu[m] ... politicu[m] n[on] no[n] ... est ... s[ed] tu[m] que ... at s[e] q[ui] veniunt vel
in distribuc[i]o[n]e vel in gubernac[i]o[n]e civium in quib[us] op[er]a[tur] ... iusticie s[ed] ab intencione e[st] politicu[m] legale q[uia]
intencio legislatoris est q[uod] in om[n]i[bus] virtute faciat cives bonos et tunc h[oc] ... iustu[m] vel sine
legale. Ad 2m dic[endu]m q[uod] diffinicio ita optima est tangit e[ni]m actu[m] et ma[teriam] iusticie in h[oc] q[uod] dicit
gubernacio vite ... in h[ui]us q[ue] p[er]tinet ad gubernac[i]o[n]em vite vel distribuc[i]o[n]em vel gubernac[i]o[n]em
tan[gi]t ... finem in h[oc] q[uo]d dicit ad esse p[ro]pt[er] suffic[ienci]a[m] ... e[ni]m no[n] sufficit sibi i[n] o[mn]ib[us] et p[ro]pter opera
iusticie efficit[ur] q[uo]d ... habeat suffic[ienci]am sibi tan[gi]t et ordo ... dicitur ... e[st] iusticia p[er]
h[oc] q[uo]d dicit in liberis et equalib[us] tan[gi]t et forma i[n] h[oc] q[uo]d d[icit]ur ... geometricam
que ... p[ro]pt[er] equalitatem ... ad distribuc[i]o[n]em vel ... arismeticam
in qua attenditur equalitas ... et h[oc] ... ad directivu[m] ... sufficie[n]cia ...
... ad ip[s]a op[er]ata ... quib[us] indiget[ur] et ... sufficie[n]cia facit iustu[m] politicu[m] p[er] gubernac[i]o[n]em
direccionem et distribuc[i]o[n]em civili dat in equalitate ... q[ui] ... in suo officio quo
... ad suffic[ienci]am in civitate ... no[n] p[er]tinet ... domo ...
familiaris no[n] p[otes]t esse sufficie[n]cia o[mn]i[um] artificiatorum ... quantum ad mensuras q[uod]
est minima et eo ex quib[us] accipiu[n]t[ur] ... sub ... et in h[ui]us ... sufficie[n]cia
... Ad 3m dic[endu]m ... liberi no[n] dic[untu]r ... illi qui ... equalis ...
ad principem et ... q[uia] ... esse iusticia. Ad 4m dic[endu]m ... equalibus
no[n] d[icit]ur quantum ad equalitatem status s[ed] quantum ad equalitatem ... et ... princeps e[st] equalis ...
de civitate ... in altum statum ... et p[er] h[oc] p[atet] solucio ad ultimum
ad ... dic[endu]m q[uod] lex est sine coactiva ... no[n] est ...
de h[ui]us iusticie q[uia] alia ... quantum ad ... est de ... honesto

Tercio videt[ur] q[uod] ... sunt homines principantes q[uia] sic ... dicit ... bene ...
... vite ... q[uod] ... dicat ... ad principandum ... principans
... princeps no[n] d[ebe]t ... divicias ... in principib[us] ... gubernare
... impedit s[ed] divicie ... ad feliciter P[raeterea] ... artifice ... opere ...
multo magis ... principes ... Pr[aeterea] ap[osto]l[u]s ... stipendiis
... Solutio ad p[ri]m[u]m ... sic ... in ... stipendiis
adhuc ... no[n] d[icitu]r ... hominem q[ui] no[n] d[icitu]r nobilis ... natura ... multiplex ...
et multis indiget ut in 5o methaphisice d[icit] ph[ilosophu]s et io ... indigencia[m] facile ... plus accipit ... eo q[uod] gubernat
... Et io ad 2m dic[endu]m q[uod] princeps no[n] d[ebe]t ... divicias ... quocumque modo divicias acquirere iuste vel iniuste
s[ed] p[ote]st ... felix ... no[n] p[ro]p[ter] ... divicias s[ed] stipendia
et divicias ... offerunt dat[ur] ... hoc ... magis exhibere ...
Dividit[ur] at h[ec] pars i[n] duo[s] p[rim]o po[n]it ... dubitacio[n]e[m] ... iniustum ... magister
qui non e[st] iniustus et p[ri]ncipue si fac[it] ex ignorancia Et io ... dubitatur ex q[ui]b[us] op[er]ib[us] ... iniustus
2o ... ostendit ... solum ... insufficiencia ... est ... ex ... operib[us] iniustis ... iniustus
... habet iniusticiam ... quales ... iniusticiam faciens ... iniustus ... iniusticiam ...
iusticie speciem sic si furatur e[st] fur ... e[st] iniustus ... et adulter est. Sed videt[ur] q[uod] ph[ilosoph]us dicat ... ex una
ex ... iusticie ... et no[n] est iniustus ex una op[er]acione ... q[uod] iniustus ... iniustus ex p[ro]p[ri]a ... iusticie
... e[st] iniustus ... ex una op[er]ac[i]o[n]e iniustus ... habitus iusticie ... disposicio ad ... habitu[m] Et io
... sic ... est ... Ideo videt[ur] q[uod] quales Textus i[d est] vel si idem. Ostendit solum ... insufficiencia et ...
2a fac[it] p[rim]o ... q[uod] intendit ... dicens hoc ... vel si idem ... adhuc ... ad ... interrogatur
... dicere adhuc ... q[uod] no[n] ... furatur ... iniustus ... fur. 2o ibi et e[ni]m si ... mechatur
... iniustus ... p[ro]pter ... iusticie ... iniuriam vel si qua ...
... alterius ... no[n] sit sua non p[ro]pt[er] ... s[ed] p[ro]pt[er] passionem ...
... speciem ... no[n] est iniustus ... fur ... mechatur ... non e[st] iniustus ... mechus ... fure
si furatur ... ut det pauperib[us] et io ... alius ...
2o ibi ... ne dicat ... op[er]acionem ex ... iusticie ... illam ...
... ad ... qualis ... Deinde ... no[n] ... solum ...
p[ri]mo d[icit] de quo iusto intendit Et d[icit] q[uod] ... iusticie ... est ... simplex iustum ...
h[oc] veram iusticie forma[m] et politicum iustum ... ad op[er]acione[m] ut dictum est. Si e[ni]m intendit de iusto legali tunc
... op[er]ib[us] ... iniustus ... iusticia no[n] e[st] ... malicia s[ed] tota malicia. 2o i[bi] hoc at e[st]
q[uo]d ... exposicio Et ... no[n] e[st] ... 2o ... iustum et po[n]it differenciam
iustu[m] politicum ... ad ... 2o ... est enim iustum ... ex disposic[i]o[n]e legis et e[st] ...
Inter illos ... iusticia ... lex ... s[ed] lex no[n] ... iniusticia ... p[ro]pt[er]
... no[n] ... lege ... s[ed] p[ro]pt[er] iniustum ... iusticie. Vindicte et est ... iudicium iniustum

iusti et iniusti, reducendo iniustitiam ad iustitiam. Sed non in omnibus in quibus est iustum facere est iniustitia, quia quandoque aliquis tribuit sibi plus quam de bono simpliciter, id est utili secundum se, et minus de malis, fit iniustum, non tamen semper est iniustitia, quia potest facere ex ignorantia; vel potest hoc contingere inter patrem et filium, dominum et servum, inter quos non ordinat lex. Ergo non iniustitiam [illegible], ex quibus operari iniusto. Tertio ibi: propter quod non sinimus, ostendit ex officio principis, et primo dicit quod deceat poni in principatu. Et dicit propter quod, scilicet ne tribuat sibi plus de bonis et minus de malis, non sinimus principari hominem, id est illum hominem qui est tantum natura humana sine perfectione virtutis addita, sed secundum rationem, id est illum sinimus principari qui est perfectus secundum rationem. Quoniam si hoc non sit, faciat hoc sibi ipsi, scilicet quod dat plus de bonis et minus de malis, et fit tyrannus. Secundo ibi: Est autem princeps, ostendit propositum ex officio principis, et est textus clarus. Princeps est custos iusti, ergo non eius iniustitia, id est illius, quod non potest ad disponi, scilicet quod eadem sit hodie. Non enim servus et dominus [illegible] eadem relatio ad principem. Unde princeps non disponit qualiter dominus ponat servum suum in opere suo; ergo [in] talibus operibus non sit aliquis iustus. Tertio cum dicit: Si autem iusti, ostendit quod sit custos iusti. Et dicit quod si est custos iusti, tunc debet esse custos equalis, quia equale est iustum. Equale autem hoc non custodit quod scilicet princeps est iustus. Nihil plus ipsi esse videtur, id est non videtur sibi quod ipse deceat plus habere, ideo laborat alii, id est ad utilitatem civitatis. Et propterea dicit quod iustitia est alienum bonum, ut dictum est supra. Et interponit expositionem eius quod dicit: nihil plus ipsi videtur, dicens: non enim tribuit sibi ipsi plus boni simpliciter, si ei est proportionale ad ipsum, id est si non sit congruens secundum proportionem iustitie. Secundo ibi: Merces autem [illegible] principis, dicens: ergo, id est ideo, scilicet quia alii laborat, ipse sibi non plus accipit. Aut, id est sed, merces, id est premium danda est a civitate. Hoc autem est honor et gloria, quia his nihil melius dari potest. Et illi quibus hec non sufficiunt efficiuntur tyranni, qui [illegible] lucris per phas et nephas. Sequitur.

Dominativum autem iustum et paternum non idem his, sed simile. Non enim est iniustitia ad que ipsius simpliciter possessio autem servus et filius, usque utique sit pelicon et separetur, quemadmodum pars ipsius. Seipsum autem nullus eligit nocere. Propter quod non est iniustitia ad seipsum. Non ergo iniustum neque iustum politicum. Secundum legem enim erat et in quibus aptum natum erat esse legem. Isti autem erant quibus existit equalitas eius quod est principari et subici. Propter quod magis est ad uxorem iustum quam ad natos et possessiones. Hoc enim est yconomicum iustum. Alterum autem est et hoc a politico.

In parte ista determinat de modis iustitie, et primo de modis qui aliquo modo reducuntur ad iustitiam, eo quod aliqua ratio iustitie est in eis, secundum proportionem et [illegible]. Secundo determinat de modis qui non est iustitia nisi secundum methaphoram, capitulo xiiii, ibi: De epychea etc. Primo determinat [illegible] magis iustitie, [illegible] non a politicum iustum sed simile ad ipsum. Secundo determinat modos iusti politici, ibi: Politici autem, capitulo ix. Prima dividitur in duas. In prima determinat de iusto dominativo et paterno, [illegible] non est politicum iustum nec yconomicum. In secundo de yconomico, [illegible] non politicum, ibi: propter quod magis ad uxorem. Circa primum dicit duo. Primo ponit, [illegible] intendit, scilicet iustum dominativum a domino ad servum et paternum quod est patris ad filium suum, non est idem his, scilicet iusto distributivo et commutativo, sed simile, [illegible] iustum aut iniustum inter dominos et patres. Secundo ibi: Non enim est, probat propositum per duas rationes, quarum prima sumitur ex habitudine eorum inter quos est dicta iustitia, que talis est: Ad ea que sunt ipsius non potest esse iniustitia, sed filius [illegible] usquequo est pelicon, id est non separatus a cura patris, est patris ut pars, et servus est domini ut possessio. Ergo domini ad servum et patris ad filium non est iniustitia. Ergo nec iustum politicum. Ad [illegible] iniustitia est ad hoc [illegible] inferre nocumentum, sed his quos [illegible] sunt nullus intendit nocere, [illegible]; ergo sicut non est iniustitia ad seipsum, ita nec ad filium vel ad servum. Secunda ratio ibi: secundum legem, [illegible] et sumitur ex differentia legis. Et sumitur causa ex [illegible] dicens: Iustum politicum non est nisi inter eos inter quos ordinat lex, sed servus et dominus, filius et pater non sunt huius; ergo etc. Maior patet, quia inter illos tantum debet lex ordinare qui sunt equales ad principandum, id est qui habent equale ius dominandi [illegible] et ad essendum sub principe, id est qui habent equalem relationem ad principem rei publice. Sed inter dominum et servum non est equalis habitudo, quia servus possessio est in nomine domini sui, nec refertur immediate ad principem sicut dominus suus; similiter nec inter patrem et filium suum; ergo etc. Deinde cum dicit: Propter quod, determinat de iusto yconomico, et dicit quod magis est iustum ad uxorem suam quam ad natos vel ad possessiones, id est ad res possessas, seu servos, quia uxor habet aliquam equalitatem viro in iure matrimonii et in possessione rerum, quamvis non in regimine. Sed secundum hoc sibi et dicit quod hoc est yconomicum iustum, quod est alterum a politico. Et ideo de hoc non facit hic tractatum.

Sed videtur quod mendicet ordinem politicum [et] iustum, magis attendit ad rationem iustitie dominativum quam dominativum et paternum; ergo propter iustitiam prius debuit de politico determinare. Preterea de iustis secundum methaphoram dictis determinat infra; cum ergo hic sit iustum methaphoricum, quia per similitudinem ad verum iustum, videtur quod de his ibi determinare debuit. Preterea iuste leges statute sunt quibus ordinatur dominus ad servum, quia sunt in legibus dicte, cum intersit qualiter quilibet regat sua utensilia; ergo videtur secundum dicta quod inter dominum et servum non sit lex. Preterea quod pars est distinctum secundum esse ab alio, non est pars eius, sed filius est secundum esse distinctus a patre, a quo natus est; ergo non est pars. Preterea videmus quod multi interficiunt servos suos vel male tractant; ergo videtur falsum quod dicit quod ea que sunt ipsius, nullus eligit nocere, sicut nec seipsum. Preterea iustitia est inter suum cuique tribuens; ergo videtur quod inter servum et dominum. Preterea cum quilibet habet proprium non potest reddere. Sed vir habet uxorem et uxor virum, ut dicitur in prima epistola; ergo unus non potest alteri reddere, et non potest inter illos esse iustitia. Solutio.

Ad primum dicendum quod distributivum et directivum accipiuntur secundum proportionem, sed a in [illegible] vel in eorum terminis; et quod dominativum et paternum iustum est in [illegible] vel [illegible] quia pluribus [illegible] sed [illegible] determinabis iustis et [illegible] esse eadem statim removendo ea a predictis. Ad secundum dicendum quod utrumque est iustum ad alterum [illegible], et causa formalis iustitie sic est in istis, sed ubi dicitur iustitia ad seipsum non est forma aliqua formalis iustitie, sed est tamen [illegible] methaphora [illegible], et de talibus inferius determinabit. Ad tertium dicendum quod lex que ordinat de iusto dominativo et distributivo non est [illegible] inter dominum et servum vel patrem et filium, quia inter eos non potest attendi iustitia distributiva et commutativa cum non habeant equalitatem proportionis in dominio rerum, quia filius et servus nihil sibi habent unde non potest aliquid commutare cum domino vel patre, [illegible] in proportione dignitatis ad distributionem etc. Non enim si domino debetur tantum, servo debetur tantum, sed nihil, quia non est [illegible] ad civitatem, non perdomini nec servi [illegible] per patrem. Sed quod aliquis servo vel filio potest bene vel male uti secundum aliquas virtutes, ideo legale iustum, quod extendit se ad omnes virtutes secundum interiores, ut dictum est, ordinat in utilibus. Ad quartum dicendum quod pars est in multis [illegible] et determinatur ad totum, et similiter [illegible] accipitur filius pars patris, eo quod natura ad ipsum non secundum esse, [illegible] habeat esse.

districtum ab ipso, sed cum bonum esse inquantum subiacet dispositioni et regimini principis [illegible] quod vero tempore non est sufficienter firmata et in parte fundata propter fluxibilitatem etatis. Ad ultimum dicendum quod nullum est iustum [illegible] quod sermo non [illegible] quod simpliciter est [illegible] hoc quod [illegible] et similiter de filiis [illegible]. Ad [illegible] dicendum quod uxor et vir quamvis non sint equales quantum ad regimen, quia est [illegible] subiacet [illegible] equalitas inter eos quantum ad dominium [illegible] et quantum ad [illegible] matrimonii et inter eos magis est [illegible] iustitia et magis [illegible] est alienissimum ut dicit [illegible] non est aliud [illegible] hoc [illegible] Sequitur

Politici autem iusti hoc quidem naturale est, hoc autem legale. Naturale quidem quod ubique habet eandem potentiam et non in videri vel non. Legale autem quod ex principio quidem nihil differt sic vel aliter, cum autem posuerunt differt, puta mna redimi vel capram sacrificare, sed non duas oves. Adhuc quecumque in singularibus legem ponunt, puta sacrificare Brasidi et sententialia. Videtur autem quibusdam omnia esse talia, quia quod quidem natura immobile et ubique sit eadem habet potentiam quemadmodum ignis et hic et in Persis ardet, iusta autem mota conspiciunt. Hoc autem non est sic se habens, sed est ut sic et est ut non. Quamvis apud deos aliter nequaquam, hic autem apud nos est quidem aliquid natura, mobile tamen omne, sed est tamen hoc quidem natura, hoc autem non natura. Et quale non, sed legale et compositione, si ambo mobilia similiter, manifestum et in aliis eadem congruit determinatio. Natura enim dextera melior, quamvis contingit ambidextros fieri. Que autem secundum compositionem et conferens iustorum similia sunt mensuris. Non enim sunt ubique equales vini et frumenti mensure, sed ubi quidem emunt maiores, ubi autem vendunt minores. Similiter autem et non naturalia sed humana iusta non eadem ubique, quia neque urbanitates, sed una solum ubique secundum naturam optima. Iustorum autem et legalium unumquodque ut universalia ad singularia habet. Operata quidem enim multa, illorum autem unumquodque unum, universale enim. Differt autem iniustum et iniustum et iniustificatio et iustum et iustificatio. Iniustum quidem enim est natura vel ordine. Idem autem hoc cum operatum est iniustificatio est, antequam autem operatum est nequaquam, sed iniustum. Similiter autem et iustificatio. Vocatur autem communiter magis dikaiopragma, iustificatio autem directio iniustificationis. Secundum unumquodque autem ipsorum et quales species et quot et circa que existunt posterius videndum.

Hic determinat modos politici iusti et dividitur in duo. Primo determinat modos politici iusti et iniustificationis secundum hoc videndum. Hic iustum. Secundo determinat de iniustitia [illegible] per comparationem ad opera [illegible]. Primo determinat modos politici iusti. Secundo ostendit [illegible] ad iniustificationem [illegible] dicit ad [illegible] in duo [illegible]

Hic sunt [illegible]. Primo dicit divisionem politici iusti, quia ponit legale et naturale [illegible] sed legale est [illegible] quod politicum vel [illegible] quia [illegible] legale [illegible] dixit [illegible] in iure civili [illegible] et ius gentium et responsa prudentum et plebiscita [illegible] iustum [illegible] naturale et legale [illegible] ius autem non est [illegible] legale [illegible] modis iusti [illegible]

Solutio dicendum quod hic intendit dividere politicum iustum, quia [illegible] simpliciter iustum [illegible] distributivum [illegible] et hoc est iustum naturale. Aut [illegible] et legale [illegible] quod prohibitum quia malum [illegible] Ad primum dicendum quod legale [illegible] sed dicit legale [illegible] in iure divino et humano [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] responsa prudentum [illegible] Ad [illegible] Ad [illegible]

Secundo dicit [illegible] de iusto naturali [illegible] sic dicit [illegible] moralia [illegible] in ethicis [illegible] iustum dicitur naturale [illegible] naturale dicitur [illegible] in omnibus naturale [illegible] Celsus iusticia est ars equi et boni [illegible] non autem [illegible] iustum est naturale [illegible]

nunquam relinquit id est, sed omnia iusta mutantur quamque, ut dicit in textu, ergo non est dicere naturalia. Preterea tullius dicit quod natura
ius est quod non opinio genuit, sed quedam innata vis inseruit, ergo cum auctoritas hic aliter diffiniat, videtur hic male diffinire.
Preterea opinio est de probabilibus, cum ergo moralia sit probabilia, videtur philosophus dicere quod non opinia genuit. Preterea quod gignitur ab alio
non videtur esse idem cum eo a quo gignitur. Si igitur ius naturale gignitur ab innata vi, tunc ipsum non est innata vis
sed videtur quod sit acquisitum. Preterea in ff. ponitur alia diffinitio quod naturale ius est quod natura omnia animalia docuit, sicut coniunctio
maris et femine, et educatio filiorum. Sed hanc non est ratio, quod non inest omnibus, ergo non videtur iusta esse. ... quod in genus
est. Solutio. dicendum quod iustum naturale dicitur a natura speciali que est hominis in quantum homo secundum rationem, non nature forma
dans esse, sed inquantum est principium operum humanorum, inquantum est humana. Ad primum ergo dicendum cum iusta naturalia dicuntur quamque
enim dicitur iustitia que est in rebus naturalibus que modo ad est quam rectitudo que est in rebus per comparationem ad exemplar a quo exit. Et
hec pertinet ad naturalem vel methaphisicum et de hac plato agit in thymeo. Aliter dicitur iustitia naturalis, que perficitur a principio
quod est natura hominis inquantum est principium humanorum operum. et hec moraliter est moralis, inquantum est circa moralia. et sic patet ad ethicum
et de hac sit hic mentio. Ad secundum dicendum quod hec iusta sic principium operatis ad principium per se in nobis, sed per hanc est ... natura
ita dicuntur naturalia iusta. Ad tertium dicendum quod dicitur naturale a natura speciali que est ratio. Sed ratio dupliciter potest accipi, aut inquantum
est natura aut inquantum est ratio. et omne iustum progreditur a ratione inquantum est ratio, sed non inquantum est natura. et hoc inferius
melius explanabitur. Ad quartum dicendum quod natura non relinquit secundum esse, inquantum est principium esse, sed opera ipsa, que est natura
potest relinquere. ... sed ... aliquod tempus. Sic ipse operationes naturales impediuntur in vite. vel aliquid aliquod preter
aliquam actionem corrupit. Ad quintum dicendum quod diffinitio quam ponit tullius est omnino eadem cum illa quam ponit aristoteles hic. Philosophus
enim quod dicit quod opinio genuit, dat intelligere quod non solum vigorem habet ex sola hominum institutione. et sic idem aristoteles
intendit per hoc quod dicit quod non est in videri vel in non videri. Preterea quod dicit innata vis quedam inseruit, dat intelligere
per ... ipsius apprehensio quod est ratio inquantum est natura. et hoc idem vult aristoteles, quod ubique eadem habet potentiam. Ad sextum dicendum
quod opinio dicitur sapientum que procedit a ratione secundum impressionem ... et hec est probabilium et circa omnia moralium. Et hanc non
excludit a iure naturali. est enim opinio plurium que magis procedit ex sensibus et ab eadem procedit ius, preterea hanc vigorem
intendit. Ad septimum dicendum quod ius naturale potest dupliciter considerari aut secundum habitum et non est acquisitum, sed est naturaliter institutum, sicut ...
habitus principiorum in speculativis quod ad prodeundum hoc sic habet ius naturale in moralibus ut nulli faciendam iniuriam, parentes venerandos
esse. aut hanc aut secundum quod applicatur ... moralibus ... ab ... est innata est. Ad octavum dicendum quod ius naturale
potest dupliciter considerari aut formaliter sed quantum ad rationem iustitie, et perficitur a natura speciali que est ratio. Aut est naturale, sed ... ad
actum, et hic actus potest procedere a natura ... sicut ... perficere a natura alias. Et hic quidem actus est in aliis aliter
... in vite ... et sic diffinitio ... quantum ad rationem ... ad magis ... ad rationem iustitie.
Tertio videtur quod iustum sit idem ... sed quod iusti ut vile ad singularia se habet. omne ad tale idem est.
ergo et ... Preterea basilius dicit cum vita iustitie ... in naturali indicativo sed ea que sunt in naturali indicativo, sunt iustum naturale
ergo iustum naturale est in ... iustitie. Preterea ratio est ... sed hec magis est iustum naturale per rationem, ergo hanc iustum quod est ... Ad
oppositum legale iustum dicitur ab ipso quod naturale. Sed ipse dicit quod legale est quod ... ergo naturale non est quod ... Solutio dicendum
cum iustum naturale ut dictum est. est id quod ex substantia sua habet vigorem ... et hec sunt ea que secundum se sunt consentanea
rationi, prout deliberativa de hiis que sunt ab eis ... humanum bonum effectiva vel conservativa. sicut est venerari parentes vel hanc.
hoc quidem iustum dicitur ad quam ... per consuetudinem et approbationem legis, quod quidem ante constitutionem legis vim non habebat
... rationem aliquam ... Et hoc iustum vocat tullius a natura perfectum. Unde dicit in rethorica iuris initium est a natura perfectum
et hoc est ius naturale. quod sic a natura exit. Deinde quedam in consuetudinem ex utilitate ratione venerunt, postea res et a natura
profecta et a consuetudine approbata legis metus et religio sanxit. utrumque horum comprehendit hic philosophus sub naturali. Secundum iustum
est quod ante constitutionem nullam habebat differentiam utrum sic vel aliter fieret. Sed tamen ex constitutione ... habet sive sit auctoritas in
constitutione ex ... Sic responsa prudentum sive ex auctoritate officii. sicut est ius pretorum et statuta principum sive
ex voluntate ... plebiscita. et hoc notat hic legale. Et hoc dicit tullius, quod in more vetustatis vulgi approbatione perduxit.
Dicendum igitur ad primum quod primum iustum sed naturale, commune est inquantum vicinius se habet ad naturam, que in omnibus communis est. Secundum
autem licet adhuc est sed magis determinatum secundum quod habet aliquam vim ex legis edicto. Secundum est in moralia magis particulatum,
... non habet ... nisi ex ... instructione ... et ... ad omnia opera, quod patet ad edictum. Subeodem
enim edicto prohibetur socrati et platoni ... ne ascendat murum, vel aliquid hanc, prout utilitas rei publice expetit
unde primum ... Ad secundum vero dicendum quod ratio ... procedit sed videtur ex opposito in hoc, quod est esse quod, et non quod
sic homo ab asino. rationale et irrationale differunt. Sed sic non est hic. Rethorice. quod omne quod a ratione non progreditur iniustum.
Quarto videtur quod omne a naturali perfectum est. dicit enim tullius in fine. Sed omne iustum iustum est, ergo omne iustum progreditur a ratione
que a iusto naturali quod ab ipso dicitur. Preterea omnia que sunt in nobis a nobis sunt. Sed omne iustum est de hiis que sunt in nobis. ergo vel progreditur
a natura. et progreditur secundum rationem ... est a iusto naturali. aut potest naturam est, et est preter rationem, et est corruptum et ...
... in moralibus quod nullum iustum operatur. Preterea quod est ... non est secundum naturam. sed omnia ... hanc. ergo et omne ... iustum
est secundum ... ergo omne iustum est secundum naturam. Preterea ipse dicit ... cum innati sunt susceptive virtutes ... sed omne iustum
est secundum ... ergo quod finis. Contra. omne quod a natura perficitur ... differentiam ... sed ... iustum quedam sunt
que ... legis ... Preterea quedam dicuntur ... quod non ... ergo non omnia perficiuntur a iusto naturali. Preterea quedam dicuntur ... quod
per ... Sed iustum legale dicitur ... naturale ergo ... constitutionis. naturale iustum sit perfectum a natura, videtur quod
legale non erit hanc. Solutio. dicendum quod omne iustum perficitur a ratione sed non omne perficitur a natura. Potest enim dupliciter
considerari ratio. aut inquantum est natura aut inquantum est ratio. Sed secundum quod consideratur ratio ut natura hominis non inquantum dat esse
quod sic ... exit ab ea. Sed inquantum est principium humanorum operum que ... perficit ad humanum bonum ... hoc secundum se
perficitur. et procedit ab ea ... naturale iustum primo et considerationem id quod ... perfectum ... iusto per approbationem
consuetudinis et sanctionem legis divine vel humane. Sed quod expediunt hic inquantum est ... ordinari ... ad aliud, quod
forte per se non esset per se expediens ... cuius ... ex malicia aliquorum ... consideratur ... illud quod ...
... sed ... in hiis consistit ratio ut eligat minus malum ut impediat maius. et hic est actus rationis. non ...
est natura, sed inquantum ratio, quod sic habet ad omnia. et ... ratione procedit iustum quod est tamen ex lege ... sicut ... est ...
possessio vel ... et ... que ... ex ... persone. et omnia hanc, quod per aliquid ...

Vir(?) ... naturali

Differentia iuris ... et ...

Iustum naturale

[Origo?] iusti

ingmodu maiq vetustas i more vulgi approbatioe pducit . & lege sancitu e . Et ph[ilosophu]s pz solo ad p[ri]m[u]m
q[uod] (?)finis sit racone, magis e racio . no tm impugne nat . Silr pz solo ad 2m . q[uod] e 2m nam . iniustu procedit
ab eo q[uod] est natura . s[ed] non 2m qd est natura . Ad 3m dd q[uod] natura p[ro]ducit ex 9sui . Aut 9sti ad p[ro]ductu siu 9stoz
ex p[er]ficit . p[er] iustu nale vl p[ro]p[ter] id qd ab ip[s]o p[er]fectu est vl 9tingit ad sequente disp[ositi]o[ne]m in q[ua]m incidit ex aliquo
defectu ex 2o p[er]fect[io]ne na[tur]a . e p[ro]p[ter] id q[uod] maiq malu eveniat Et silr dd ad ceti . Alia duo 9cedimq .
Quinto vi[detu]r q[uod] insuffic[ien]t[er] deficiat legale iustu . Dicit n . h[ic] tulliq i duo sz in 9suetudinis iust q[uod] e vsu
Confirmatu Et i id q[uod] e opioe vulgi approbatu vt 12 h[ic] p[e]t no dicat / vi[detu]r i suffic[ien]s . P[atet] etia tullius dicit
iustu opioe vulgi 9firmatu i tria . s[cilicet] pactu . par et iudicatu . e[st] 12 h[ic] / de h[oc] no faciat mencoz
vi[detu]r insuffic[ien]s P . ysaac dt q[uod] 9ma e 9dulicas . alicui rei h[ic] at coe est, 2 ad spe[cie]m va / g[ener]o vi[detu]r i 9nte
pone 9male inpte legalium . Solo ad p[ri]m[u]m d[icendu]m q[uod] h[ic] id iust q[uod] tulliq noiat opione vulgi approbatu
ph[ilosophu]s noiat . h[ic] legale, q[uod] pz no h[abe]t v[er]itez / nisi ex vulgi opioe / que ex p[ri]nib[us] maiorib[us] ingmodis exi-
tandis orit[u]r / que eti est . tal[is] institucio[n]is . Usu at 9firmatu noiat / Tulliq iust q[uod] 2 p[er]fectu e a roe
q[uod] ad hoc frequentiu, ipa vis roiq tha, 9zmis magis fit deiatu[m] 2m lege . h[ic] at ut ei dixim[us]
e 9phensu apho h[ic] p[ro] nali . Ad rethoricu eni[m] q[uod] magis pz oia dicit pclaut . q[uod] ex singlis pt thi
locut . ad accusandu ul defensiou . Sz ethicus de tm clemetia inqo trade . & io suffic[it] i 9nali dicere
Ad 2m dd q[uod] h[ic] 1ez q[uod] tulliq noiat porm / plurib[us] noiat lege porm, q[uod] hodi no h[abe]t v[er]itez . vl ex institucoe
sive, q[uod] e int[er] cives / siu q[uod] p[er]t[ine]t ad rem publicam . p[ro]p[ter] q[uod] sanciunt 7 leges . Iudicatu at noiat tulliq i dez
q[uod] pluri h[ic] 9male / q[uod] pz h[abe]t v[er]itez ex eo / q[uod] pt ex p[ro]p[osi]to i aliq[u]o casu filib[us] 9firmatu est . Par at no dt
divisu ab istis i subam / s[ed] i roe . 2m q[uod] pactu 9stancer vadit . eciq vt frequens sume aliqd argument
ut magis sit dignu observari . Ad 3m dd q[uod] 9male no sunt . h[ic] eta coit[e]r . s[ed] fim qd e i p[ro]ductis civilitatu
Sexto vi[detu]r q[uod] opio illoz vera sit . [illegible] iustu sit nale. Nalia at sit q[uod] sut eade apud omes . 2z omnia
iustu e h[ic] . go re . P[atet] q[uod] q[uod] sut . diversa . & ecciq no est na[tur]a s[ed] lege deiatu . 2z iusta & leo s[un]t h[ic]
ut i p[ro]p[osi]to dixit, go s[un]t tm legalia . P[atet] vi[detu]r . [illegible] q[uod] pat de iustia dez, q[uod] ipe i pbabit . q[uod] d[icitu]r
naz v[er]itez huiq h[abe]t, s[ed] iustia e de hiis . go re . Solucio dd . q[uod] isti fuerut decepti, ex eo q[uod] nescivert
distinguere int[er] nalia, 4 vsu ipoz . Vn e at q[uod] nalia 9tin ad ee, magis variant[u]r, s[ed] vsus eoz varia[tu]r
q[uod] aliu eligit[u]r id . q[uod] e 2m nam vertit, & excedit fuit id . q[uod] e fim nam infirmaz . vt pz i medicis, q[uod] aliu
dat infirme, vn excessiue caloris . excedenciaz i sifirmitate q[uod] simplr no pand s[un]t dea 2 9 aliu mutuici, ipa
nalia, p[ro]p[ter] diu[ersa] actua, ut eveniet[u]r maiq malu . & pz solo . ph[ilosophu]s ad p[ri]m[u]m . Ad 2m dd q[uod] iusta no sunt
diu[er]sitez, n[on] mo9stre stat, s[ed] diu[er]sa appetitu & h[ic] e 2m vsu ipoz . Ad 3m dd fim 9ntacoz q[uod] lex ex ypotesi
sz q[uod] s[un]t iusta inhiis . veriq est q[uod] i ipm no accidit aliq i ordiata sit i nob[is] p[ro]p[ter] pcc[at]a 9peccat . ozez unqq
nalis 9tingere . Vl pt meliq dici q[uod] iusta pt 9sid[erari] ul [illegible] ad finem suu q[uod] est i q[ua]dam e9ltate ee / te necesse
e in dius . Vl 9fim ad actu, q[uod] nos deuenimq ad finez im . te no e i dus . te lex ex ypothesi sic dt gloz .
Septio queritur vtr[um] ius nale sit dispensabile . Et vi[detu]r q[uod] non . dicit at dt augus . deus no pt facere 9t illas
racones q[ua]s rebus inserivit . sic no pt 9t seipm facere q[uod] te ab ip[s]o exeunte sit exeunt sic . Si ius nale
est in reb[us] . quas deus rei huiac inseruit go 9t alt[er] d[eu]s no pt facere, te mlto mi[nus] ho . go no mo e dispe
sabile . Eiuq 9rm / vi[detu]r 9tingere . h[ic] ph[ilosophu]s dicit . P[atet] ius nale e . 2m rom . go 9trarie ius nale vl dd e . 9m
facit cont[ra] rom . Sz dispensacio e iuris relaxacio, go vi[detu]r q[uod] magis possit dispensari i iure nali, sic magis pt se
recte 9t rom . P[atet] ipe dixit . i p[ro]p[osi]to ez qui sut . pt rom e silis pallio, et p[ro]p[ter] ad id moue[tu]r . 9m sit integrio
movet[ur] . h[ic] at 9t e cir[ca] go facere pt rom q[uod] e dispensare ita ius nale . s[ed] e vicissu . P[atet] dispensacio nunquam
fit nisi a supiore Sz supiaz na[tur]a, nq e nisi d[eu]s qui no dispe[n]s[a]t i reb[us] . go magis e dispensabile . hodi nus P[atet]
istud ius, admiq 9m ad actu e tnc nob[is] & aliis alib[us] . s[ed] in aliis in q[ui]bus mutant[ur] / go mlorumq i nob[is] d[icitu]r
mutari, magis est raco . Solucio dd q[uod] e q[uo]dam nale, q[uod] r[e]spicit nam abte, & id ex ea solu h[abe]t vigorz
2 no ex aliq[u]a institucoe deiatu, sic 2m dignitez i morib[us] . vt non ee aliam immitando . deu ee honorandu
thadi . & hec nllaz dispensacoz recipiunt, q[uod] p[er]tinent ad v[ir]tutez, q[uod] p[ro] no scandalo . ul nocumento s[un]t deserenda
Est ad iustu nale . q[uod] r[e]spicit nam . cu aliqua dispone & fit 2m aliq[u]a rom dispacoz divisit . huiq 9tica sut
pcepta deiata ad spales quosdaz mo[d]os . sic 9pama unius modi sit, & q[uod] ad deiatu hor dez[er]t[u]r p[ri]nib[us] . thadi fim
subam sic p[er]manet . Sz nt q[uod] in talib[us] dispensari, ut eveniet[u]r maiq 9nt . vn 2 in aliquo tpe licuit 9trere
plures vxores . q[ui]a paucitas erat credenci[u]m . vt sic . na[tur]a . multiplicarent[u]r cultus religionis Et sic opus pt thadi nalia
iura . no e opa[ri] / pt rom quolzmo, s[ed] pt rom mensim e na[tur]a / vt pdcm e . Vn pz solo ad p[ri]ma oez / P[atet] thadi nalia
de p[ri]mo iusto nali . Ad 5 . q[uod] alia . poria agunt ut ne[cessari]o q[uod] agat a seip[s]a . & io no e divisu, i 9mib[us] nalib[us]
ipoz . Omnib[us] ei vendi . silr fiat indiu, s[ed] holes s[un]t dni suoz actuu . & io divisio de se pur hze / & i actib[us]
qui 9seq[uu]nt[u]r nam com / sic e 9mixtio maris & femine thadi / & io no e silis raco .
Octavo vi[detu]r q[uod] i 9nt precedat i distiuxe, q[uod] iustu a iniusticacoe distingit. 9fiat eni[m] mencoz d[e] iusto fim nam
& 2m ordiem, d[e] q[ui]b[us] i dioc p[ro]p[ter] q[uod] nl dicit . go vi[detu]r male precede . P[atet] ordo . e eoz inglos e p[ri]mus 3 p[o]st[eri]q[ue] Sz
iustia e equalium / go no e aliqd iustu in [illegible] . P[atet] in aliis gtas nl distrixit . mt hodi sic in[tellig]e forte & fortiez
Solucio dd . q[uod] iustu dr fim e9litez ip[siu]q rei . eta qm opa[n]t[u]r iusta Justifico at dr 2m q[uo]d tal equalitez
9pa[ra]t[u]r ad actu . Ad p[ri]m[u]m go dd q[uod] ordo h[ic] dr raco ordinis . & no 2m q[uod] e in ipis ordiat . Raco at ordis in
cuilib[us] ordiatis e mensura & regla politici . & hec e lex Vn ide dt hic iustu ordiem . q[uod] e iustu v[e]l legale
Et iustu natura . q[uod] e iustu nale . Ad 2m dd q[uod] ipsiq ordiata no sunt equalia / in raco ordis i ipis e
eadez . & inhoc s[un]t equales . & m[od]o e eta e iustu . Ad 3m dd q[uod] iustu est eta p[ro]p[ter] ipis . & io no pt ee forte
nisi sit quietu actui Sz iustu e in operib[us] vir[tutu]s [illegible] et io 9ptimq distinguere ut iustu & iusticacaz
Dividit[u]r at hec p[ar]s i d[uas] [illegible] ph[ilosophu]s iuste [illegible] ex 9 mou eoz 9dam at hac q[uod] deiatu e i c vi[detu]r at
circa p[ri]m[u]m duo fcit . p[ri]o p[onit] dioz diuisi ex p[ar]te iusti est q[uo]dda natale / et q[uo]dda legale Et hic rom expo[n]it e
Scdo i nale qdez expo[n]it imbra nomis et p[ri]o nale iustu et dt . q[uod] est nale iustu q[uod] ad omes & vbiq[ue] & sic eade
h[abe]t pom r virtute iuste . ex videri ul non . e ex eo q[uod] sic videat[u]r de eo vel[u]t[i] ubi ul no videa[n]t . Scdo eu dt
legale . expo[n]it legale iustu et p[ri]o expo[n]it p[ri]m[u]m ex hoc . vnde no h[abe]t vigorz Et dt . q[uod] legale iustu e / q[uod] ex
p[ri]ncipio & sanciat[u]r lege & statuit[u]r nichil dez . verum sic ul a[lite]r fiat s[ed] h[abe]t deaz im ex posicoe leg[is] . Et po[n]it

exemplum de quadam lege que fuit posita inter Athenienses et Lacedemonios qui primi legibus utebantur, scilicet quod captivus
ex ipsis non nisi una mina redimeretur, quod hoc [illegible] potuit esse, vel ne depauperarentur cives, si multo precio
redimerentur, vel ne nimis insidiarentur alterutrum. Et hoc pertinet ad leges humanas. Est ponit exemplum de hiis que pertinent
ad cultum divinum, scilicet quod fuit statutum quod Jovi sacrificaretur una capra [illegible] exponitur
legis. 2o ibi Adhuc quecumque. Ponit legalis iusti [illegible] unde [illegible] habet. Et dicit quod legalia sunt quecumque in
singularibus lege ponuntur, idest statuunt homines [illegible]. Et dicit in singularibus quantum ad precepta singularia, et non quantum ad sin-
gularitatem personarum [illegible] exemplum de quadam muliere
lacedemonia que vocabatur Brasida, pro qua fuit liberata civitas eorum a periculo, statuerunt quod sacrificium
sit deo. Et 2o similia sunt legalia [illegible] ¶ Quidam autem dicunt, videntur autem quibusdam
[illegible] et hec opinio erat [illegible] omnia iusta esse [illegible] ex lege
posita [illegible] et ubique habet eandem potentiam sicut ignis ardet hic et in Persis. Sed
quia hoc non videtur [illegible] naturalia sint [illegible] ¶ 2o ibi Hoc autem non est. Solvit et ponit
omnia iusta moveri in diversis temporibus et diversis regionibus [illegible] ut ipsi dicunt. Sed est ut sic
solum dicens [illegible] naturale [illegible] non [illegible] apud deos, nequaquam sit
[illegible] ut non [illegible] apud nos [illegible] nam immobile
sit apud nos [illegible] apud eos [illegible] apud nos mobile est [illegible] motu locali, quia terra non movetur
[illegible] ad usum [illegible] de naturali iusto nostro, at si esset in diis
sed [illegible] quedam sunt naturalia, quedam non [illegible] qualia sunt naturalia et qualia non, et si
sed [illegible] sunt mobilia [illegible] legalia sunt mobilia [illegible] ad usum et quantum ad certitudinem. Sed naturalia, tamen
utraque sunt mobilia similiter [illegible] quantum ad usum [illegible] in naturalibus. Et dicit
quod [illegible] dextera manus melior est quam sinistra [illegible] in hoc [illegible]
[illegible] ambidextrum esse [illegible] sit dextera vel magis ¶ 3o ibi Que autem. Dicit
quod iusta legalia mobilia sunt dicens [illegible] secundum compositionem [illegible]
legis statuta et secundum consensum [illegible] sunt similia mensuris. Mensure enim quibus venditur triticum
sunt maiores [illegible] ubi emuntur [illegible] et sunt minores in locis ubi venduntur
quia aliter non possent lucrari. [illegible] iusta que non sunt naturalia sunt diversa apud diversos, quia unum [illegible]
[illegible] plus apud [illegible] leges [illegible] civitatis que quidem non eadem
est in omnibus [illegible] statuta non sunt ubi eadem [illegible] aliquam optima [illegible] statuta
sunt quedam consilium [illegible] ubique optima. Et inter [illegible] utrumque
iusti ¶ 3o ibi Iustorum. Ponit [illegible] unumquodque iustorum [illegible] iusta et legalium
se habet ad singularia opera [illegible] operantes [illegible] unde
[illegible] legalia vel naturalia ¶ Differt autem [illegible] dicit autem [illegible] iustum et iniustificationem. Et dicit quod in-
iustum est [illegible] ordine [illegible] inequalitatem vel ex natura vel ex ordine legis. Sic iniustum [illegible]
[illegible] operis [illegible] iniustificationem [illegible] iniustificatio [illegible] iniustum
Et similiter dicit de iusto et iustificatione [illegible] dyacaiopragema [illegible] quod opus iusti
[illegible] homicida [illegible]
Et ultimo [illegible] ad sequentia [illegible] quot sunt species iniustificationis [illegible] unumquodque iustorum. Et
[illegible] posterius [illegible] ubi [illegible] de iustitia politica [illegible] nobis deficit

Existentibus autem iustis et iniustis dictis, iniustum facit quidem et iustum operatur, quando volens quis ipsa
operatur; quando autem nolens, neque iniustum facit neque iustum operatur sed vel secundum accidens. Quibus enim
accidit iustis esse vel iniustis, operatur. Iniustificatio autem et dyakaiopragma determinantur voluntario
et involuntario. Cum enim voluntarium sit, vituperatur. Simul autem et iniustificatio tunc est. Quare
erit iniustum quidem aliquid, iniustificatio autem nequaquam, si non voluntarium assit. Dico autem voluntarium
quidem, quemadmodum et prius dictum est, quod utique aliquis in hiis que in ipso existentium sciens et non ignorans operatur,
neque quem neque quo neque cuius, puta quem percutit et quo et cuius gratia, et illorum unumquodque non secundum
accidens neque vi, quemadmodum si quis accipiens manum ipsius percutit alterum non volentem: non enim in
ipso. Contingit autem percussum patrem esse, hunc autem quoniam quidem homo vel presentium aliquis cognoscit, quoniam autem
pater ignorat. Similiter autem tale determinetur et in hiis que cuius gratia et circa operationem totam. Ignoratum utique
vel non ignoratum, non in ipso autem ens, vel involuntarium. Multa enim et naturalium existentium scientes
et operamur et patimur, quorum nullum neque voluntarium neque involuntarium est, puta senescere vel mori. Est autem
similiter in iniustis et in iustis et quod secundum accidens. Et enim si pignus reddat quis nolens et propter timorem,
neque iusta operari neque dyakaiopragema dicendum, sed vel secundum accidens. Similiter autem et coactum et nolentem
pignus non reddentem secundum accidens dicendum iniustum facere et iniusta operari. ¶ Voluntariorum autem hec quidem
preeligentes operamur, hec autem non preeligentes. Preeligentes quidem quecumque preconsiliantes, ineligibilia autem
quecumque impreconsiliata. ¶ Tribus utique existentibus nocumentis, eorum que in communicationibus, que

quidem cum ignorantia peccata sunt neque quem neque quod neque quo neque cuius gratia existimavit operatus est. Vel enim non iacere [voluntare] vel non hoc vel non hunc vel non huius gratia existimavit, sed accidit non cuius gratia existimavit, puta ut non vulneret sed ut pungeret, vel non quem vel non quo. Cum quidem igitur praeter rationem nocumentum fit, infortunium. Cum autem non praeter rationem, sine malitia autem, peccatum. Peccat quidem enim cum in seipso principium sit causae, infortunatur autem cum extra. Cum autem sciens quidem, non praeconsilians autem, iniustificatio, puta quaecumque propter iram et alias passiones quae necessariae vel naturales accidunt hominibus. Haec enim nocentes et peccantes iniusta faciunt quidem, et iniustificationes sunt, non tamen iniusti propter hoc neque mali, neque enim propter malitiam nocumentum. Cum autem ex electione, iniustus et malus. Propter quod bene quae ex ira non ex providentia iudicantur. Non enim incipit qui ex ira aliquid facit, sed qui ad iram provocat. Adhuc autem neque de fieri vel non dubitatur, sed de iusto. In manifesta enim iniustitia ira est. Non enim quemadmodum in commutationibus de fieri dubitant, quorum necesse alterum esse malum, si non propter oblivionem id operentur; sed confitentes de re, de quali autem iusto dubitant. Qui autem insidiatur non ignorat. Quare hic quidem existimat iniuste pati, hic autem non. Si autem ex electione noceat, iniusta facit. Et secundum has iam iniustificationes iniusta faciens iniustus est, cum praeter proportionale sit vel praeter aequale. Similiter autem et iustus, cum praeeligens iusta operatur. Iusta autem operatur si non solum volens operetur. Involuntariorum autem haec quidem sunt venialia, haec autem non venialia. Quaecumque quidem enim non solum ignorantes sed propter ignorantiam peccant, venialia. Quaecumque autem non propter ignorantiam, sed ignorantes quidem, propter passionem autem neque naturalem neque humanam, non venialia.

Dubitabit utique aliquis ... [illegible] ... iniustificatum et iniustum ... [illegible] ... ad nos ... ordinem sit qualiter ex iniustis ... [illegible]

Circa partem istam quaeritur v. ... [illegible] ... Et videtur quod non ... [illegible] ... et solum in virtutibus ... [illegible] ... in 3° determinat de voluntario et involuntario, ergo videtur quod sit superfluum ... [illegible] ... Praeterea sufficit ad virtutem scire et eligere et persistenter operari, ergo videtur quod non debeat tantum attendere ... [illegible] ... secundum hoc quod est volens vel nolens operari ... [illegible] ... Praeterea plura exiguntur ad bonum quam ad malum ... [illegible] ... Praeterea plura exiguntur ad constructionem artificii quam ad destructionem ... [illegible] ... Praeterea ipse dicit in 2° ... [illegible] ... ergo videtur quod iniustificationes non sufficienter reducuntur in voluntarium ... [illegible] ... et velle iniusta ... Solutio ... [illegible] ... Ad 2m dicendum quod hic non debeat de voluntario et involuntario ... [illegible] ... Ad 3m ... [illegible] ... Ad 4m dicendum ... [illegible] ... Aut deinde eligere et persistenter velle ad persistenter operandum ... [illegible]

Sed videtur quod insufficienter tangit ... [illegible] ... Solutio ... [illegible] ... intendens

occidit eum, per ignorantiam eius, quod non omnino excusat. Iudicatur quia sciret si voluisset medicum salutis. Ita et peccator
mortis qui in ignorantia cum crassus sit, si proiciat hastam, quam esse credat retundatam. Quod si ignorantia sit quod est
omnino innocens, diligenti cautela adhibita, et ideo hanc specialem ponit, et philosophus post solutionem ad primum. ¶ Ad
secundum dicendum quod modus potest dupliciter considerari, quia iniustitia est finis operis et est circumstantia ipsius, aut iniustitia est finis, sed
iniustitia huiusmodi ex qua est modus in operantibus fortis est finis illorum, ut prius determinatum est, et continetur sub
circumstantia scilicet et operis ipsius quod dupliciter potest considerari, aut iniustitia est operis operantis, et est circumstantia ipsius, aut iniustitia
est operis instrumenti, et continetur sub quo, unde patet quod illae duae quas addit quodammodo continentur sub aliis tribus
et quodammodo non, et ideo primo sub tribus comprehendit duas, postea ipse explicat. ¶ Ad tertium dicendum quod in-
strumentum iniustitia est res quaedam, non ignoratur, sciunt enim quod lignum est vel ferrum, quod tetigit. Sed iniustitia
est instrumentum potest ignorari, quia potest aliquis credere id quod est instrumentum interficiendi esse instrumentum exercitii
vel ludi. ¶ Ad id quod obicitur de aliis circumstantiis dicendum quod non faciunt scire circumstantias vel accusantes,
sed adducunt quantitatem, sed si in loco vel in tempore sacro interficit ignorans, non propter hoc excusatur ab iniustitia,
sed a tanto scelere excusatur.

Tertio videtur quod inconvenienter ponat tria nocumenta, quorum unum est ex ignorantia, alterum est ex praeparatione
electionis secundum ex malitia. Sunt enim in secundo possunt quaedam operationes mixtae ex voluntario et involuntario,
sicut quando tunc vidit periculum navis merces iniecit, ergo videtur quod erit iniusta genera, aliquid sit mixta, et erunt
quattuor quia una erit pure involuntaria quae est per ignorantiam, alia mixta. Tertia per electionem, et quarta voluntaria.
Praeterea ipse tangit in circumstantiis hanc ad alterum contingit commutationem, ergo videtur ex quolibet defectu circumstantiae, et magis videtur.
Ut quod sunt plura nocumenta iniustitiae, quia tunc Praeterea opere et cetera non habent causam quia sic specie non addit super communem generis
ita videtur quod videat sibi aliud non sed non praeconsiliatum est secundum ignorantiam ergo non distinguitur ignorantiam non sunt genera.
Praeterea ille qui non praeconsiliatus operatur non operatur ex ignorantia, ut ipse dicit, ergo habet scientiam sed scientia moralis
est consiliativa, non enim hic loquitur de speculativa scientia, ergo non est praeconsiliatus. Praeterea omnis qui audit leges ex consilio agit sed
iratus audit leges, ut in septimo dicit, ergo similiter dicit quod ex agit non praeconsiliatus et sic dicit Damascenus, for-
tuna sit ex duobus propositis concurrentibus quorum utrumque agit propter alterum, videtur quod ad infortunium erunt con-
currentes duo proposita, sed hoc non contingit in eo quod per ignorantiam iniuste agit ergo videtur quod ibi non sit aliquod
infortunium ut dicit. Praeterea omne opus relinquit habitum, et ideo in subito sed illi qui interficiunt extra ut faciunt
aliquis saepe faciunt operantes iniustitiae, ergo sunt iniusti. Praeterea omne iniustum est malum sed tales faciunt iniusta
ergo sunt mali. Praeterea ira est iniustitia quia secundum talem circa ira potiuntur ergo erunt iniusti et sunt iniusti. ¶ Ad hoc
dicendum quod de habitibus autem sine passionibus non loquitur, tertium iniustitia quae sunt activa aliorum, hoc enim est magis naturale
sed iniustitia sunt prima operationum, id autem quod est via potest esse duplex, primum operis aut sic ordinatur et hoc est
scientia aut sic impellendo ad opera, et hoc est duplex, quia vel est per habitum, sic fortitudo est primum scilicet per pas-
sionem vel passio aliqua vel ira vel concupiscentia, et secundum hoc sumuntur tria nocumenta quae possunt, quia primum est ex defectu
scientiae ordinantis, ut quod ex ignorantia quis iniusta operatur, quando autem ex impulsu passionis quae erit iniustitia
facit perturbationem et inquietudinem et sicut in corpore et oppilat vias rerum impedit actum rationis
consulentis, et est ex defectu ex praeparatione electionis, aut ex ipso habitu iniustitiae inclinatur ad iniuste operandum
et est tertium, et primum horum in Theologia dicitur peccatum ex ignorantia, secundum ex infirmitate, scilicet ex ipsius
passionis sive temptationis, tertium ex malitia, quia volens et sciens male operatur, et sumuntur etiam tria
communia tria quae exiguntur ad virtutem quae in secundo posita sunt. ¶ Ad primum vero dicendum quod iniusta generatio comprehenditur
sub secundo nocumento, quia dum impulsu passionis malum agit quasi violenter operatur. ¶ Ad secundum dicendum quod
haec nocumenta accipit secundum essentialia virtutis et vitia, quae non sunt circumstantiae sed praeparationes ad operandum
similiter ea quae disponunt ipsum ad opera virtutis quia intendit magis deformitatem quae relinquitur in operante. ¶ Ad
tertium dicendum quod species iniustitiae habet aliquid ex additione ad genus, videtur quod habeat non proprium, sed iniustitia convenit cum genere
nominatur proprium nomen generis, convenit autem non praeconsiliatum cum ignorantia in praeparatione scientiae secundum aliquem modum. Sed
ignorantia quantum ad primum nocumentum, potest praeparationem habitus scientiae, non praeconsiliatum autem ponit impedimentum
scientiae in suo actu iniustitia ex impetu passionis perturbat consilium rationis secundum scientiae habitum et philosophus patet
etiam solutio ad tertium, quia scientia quam habet est consiliativa secundum aptitudinem et non secundum actum. ¶ Ad quartum dicendum
quod iratus non audit vel ignorat leges ut sed propter apparentem exaltationem, decat vindictam in alterum, ut
dictum est, et ideo non regitur consilio. ¶ Ad quintum dicendum quod pauca sufficit ad praeparationem quam ad habitum, et ideo
fortuna convenit non sit nisi ex concursu duorum propositorum infortunium tamen potest esse ex uno tantum. ¶ Ad
sextum dicendum quod motus maxime denominatur ex principio et ex fine, et quia huiusmodi non praeconsiliatus non quaerit
iniustitiam facere sed vindictam, nec primum motus sui est iniustitia, sed passio irae, et ideo non dicitur ipse iniustus sed
magis iratus. ¶ Ad septimum dicendum quod sicut dictum est super malum appellat ardens quod est nocumentum aliud et hoc
ipse non intendit iratus, ideo non dicitur malus quamvis contingat ipsum peccatum aliis nocere, nec dicitur ex malitia agere.
¶ Ad octavum dicendum quod ira est quae iniustitia convenit dicta secundum quod opponitur iustitiae legali, sed non secundum quod haec sunt iniustitiae
speciales quae est in commutationibus.

Quarto videtur quod ille qui dicit peccat dupliciter, mereri maledictionem, scilicet quia facit iniustum ex ira, dicit peccatum et secundum iram
et sim iniustam, quod probat quia ex ira fit, non videtur esse excusatio aliqua, quia tamen principio ponit. Preterea ordo racionis est
ut racione aliquis moveatur, scilicet quia mouetur ira, mouetur passione praeter racionem, ergo videtur iniuste moveri et sic non est
ex hoc aliqua excusatio. Solucio dicendum quod inquantum deficit electio, quia perurgetur ad vobis preferendum, quod est principium agens,
in mente non possibilitatem qui ex passione incitatus ad opus, habet aliquid excusationis palliatum, et si non a toto
tamen a tanto. Est enim hoc ex quadam infirmitate peccatum. Et ideo dicit quod ira est ibi tamen fortior. Iniustia vero maliciter
in quandam iniustiam, inquantum audit leges et ideo propter iniustitiam non intendit. Ad secundum dicendum quod qui in passione
movetur iniuste movetur, non quod ex habitu iniustie, propter defectum sed ex perturbacione iniustie metuatur, quod consistit in recta ordinatione
racionis et propterea excusatur aliquomodo propter violentiam passionis. — Item est sine consilio veniale est. Sed quod
Quinto videtur quod male distinguat inter venialia et non venialia. Quod quicumque ignorans agit, non propter ignoranciam
est sine consilio, ergo falsum dicit. Quod talia non sunt venialia. Preterea ipse dicit quod ea que aguntur propter passionem
humanam non sunt venialia, ergo videtur quod sunt contra passionem, vel naturalia aut humana, aut neque naturalia neque humana. Et hoc videtur
falsum, quia non loquitur hic nisi de passionibus que contrahuntur naturaliter, et videtur quod eadem sint naturalia et humana. Preterea videtur quod
quis propter famem furatur, non faciat iniustum quia naturaliter fiat omnia contra, et sic movetur fame, omnia que incitat, sua sunt
ergo non accipit aliena et non facit iniustum. Solucio dicendum quod oppinio est veniale dicitur dupliciter: aut quia est venia dignum
et ignorancia precedentium, inquantum est actus et violentia, similiter fiat opus veniale dicitur esse veniale, quia habet inter causam
venie, et inquantum est ex infirmitate vel ex impetu passionis subrepentis consilium est veniale, quia hic inter eam
Ad secundum dicendum quod naturales passiones sunt sine quibus non potest natura conservari sine individuum natura sive species sicut fames et sitis
principium et huiusmodi passiones faciunt opus omnino dignum venia. Et hec contrahuntur homini naturaliter. Simul que est circa humane
aut que cadunt in constantem virum, et hec faciunt dignum venia. Sed alia sunt sine quibus potest homo vivere, et huiusmodi dicuntur neque
naturales neque humane, sicut si homo concupiscit cibum non propter famem sed propter delectationem, et huiusmodi non faciunt dignum venia.
Ad tertium dicendum quod in tali casu, ille qui furatur non facit iniustum formaliter sed tamen materialiter facit et rem iniustam
materialem, quod facit quando in prosperitate sicut contrarium adversitate non contrarium ad potentiam. Secundum [illegible] et qui non [illegible] prodit
Quamdiu dicitur autem hic postquam philosophus ostendit quod opera iniusta relinquit defectus iniustie in operante sive etiam deformitatibus
iniustificationibus ibi. Ex tribus. Et circa primum duo facit. Primo ostendit quod ratio iustie et defectus iniustie, non solum in operante
nisi quando est voluntarium. Secundo quia ibi hoc tamen quod dictum fuit determinat de voluntario et involuntario. Dicit ergo quod voluntarium et involuntario
adaptatur ad predicta, id est similiter. Dicit ergo quod cum sint iusta et iniusta, que fiunt secundum dictum vel legalia vel naturalia
vel directiva vel distributiva, quando aliquis volens operatur iusta tunc est operatio iusti proprie. Sed qui non operatur volens, tunc
eum non operatur iniustum, nisi per accidens inquantum scilicet accidit praeter intentionem suam, huiusmodi quod operatur ea iniusta dicit communiter sicut
aliquid iniustum sic non est justificatio et per se dikalopragmata. Et operatio iustie, adiciat quod est iustia et pragmata
quod est opus a similis ideo est de iniusto. Deinde cum dicit dico autem expositum quid sit voluntarium et involuntarium. Et dicit quod
voluntarium est quando aliquis operatur aliquid de numero eorum que sunt in potestate operantis operari vel non operari, dummodo operetur
sciens, secundum habitum, et non ignorans secundum actum electum electionis sinistra in quibus est actus, scilicet quomodo et cum quo est — ques
opus, ut quem percutit et quo, scilicet instrumento percutit et cuius gratia, et circa unum quodque ignorat, propter se et non secundum actus
per violenciam, sicut si aliquis percutit aliquem cum manu alterius et contra. Quod dummodo non operetur vi
potest non esse quod aliquis percuciat patrem, de quo cognoscit quod homo est et quod est aliquis de presentibus, sed ignorat sibi hic
accidere quod est pater. Et similiter determinatur ignorantiam ex huius gratia et circa totam operacionem in modis aliis circumstantiis
quod nullum horum est similiter voluntarium vel est involuntarium, id quod non est ignoratio sed non est in ipso et in potestate operantis
vel exponere est vi. Non enim omnia que faciunt operamur sunt voluntaria, quia multa circa passionibus naturalibus et
nobis sicut vivere et senescere et huiusmodi. Deinde cum dicit est autem similiter adaptatur ad predicta et primo ad opera iustie vel iniustie
quia si aliquis reddit pignus debitori suo nolens, sed propter timorem ne retrahatur admonitionem vel aliter inducitur
in causam, non est dicendum quod operetur iustum neque quod sit dikalopragmata vel iustificatio, sed vel est unum actus faciens iniuste
quia non propter iustitiam facit ea que sunt iusta, et similiter si aliquis coactus negat reddere pignus, non ex iniustia
operans non pacitur. Secundo ibi voluntarium autem comparat voluntarium ad principium operationis iuste sed electivum et dicit quod voluntaria
quedam sunt preconsiliata et quedam sine electione que sunt sine preconsiliatione sicut in eis de quibus infra dicitur quod sunt
ex passione. Et deinde cum dicit tribus utique ostendit triplicem deformitatem que potest esse in iniuste operantis, scilicet qui est
iusta ex ignorantia et qui non ex preconsiliatione et qui sciens et preconsiliatus ex malicia iniusta agit et circa hoc
primo ponit primam deformitatem et dicit quod cum tribus modis dicitur contingat esse nocumentum que iniustie que est in communicacionibus
quidem corrumpunt iniustiam per ignoranciam peccata sunt in quantum est defectus a forma iustie sicut si nescit quod faciat
cuius gratia ut si percutit non ut voluit ad mortem sed ut pungat ad sanitatem vel aut si ignorat quo aut
operatur vel contra patrem vel contra hostem aut si ignorat ut et modum ut si credat percutere plane et percutit
fortiter et qui sic preterire in preparate preter racionem est aliud ledit et magis quod datur infortunium si peccatum
consiliacionem petat quod primum principium accionis est in ipso quia ex [illegible] infortunat et ex quodam
sic omnia sinistra que non preconsiliata est iniustificacio. Sicut que est ex impetu ire vel aliarum passionum sed quod consiliare
sed tamen operantes non dicuntur iniusti vel mali quia non operantur propter iniustitiam sed propter passionem. Tertio ibi qui autem ex electione
potest secundum nocumentum et circa hoc tria facit. Primo dicit quod qui aliquis operatur iniusta sciens et eligens et ex intentione nocendi.

tur est iniustus et malus. Secundo ibi propter quod et cetera distinguit tercium modum a secundo. Et dicit quod ille qui agit aliquid ex ira
non dicitur agere ex providentia quia non ex electione agit, sed ex impetu passionis. Et ideo magis videtur incipere malum ille
qui provocavit eum, quam ipse qui ex ira operatur. Et huius signum dat, quia si aliquis facit malum alicui ex ira et veniat
ad iudicem, et faciens et patiens confitebitur hoc esse iniustum quod factum est, unde non est dubitacio. Contendunt tamen coram iudice de
fieri vel non, et utrum iste fecerit vel non fecerit illud nocumentum. Sed est dubium de iniusto quia faciens credit se iuste
fecisse nocumentum ei qui eum provocavit. Et ideo consequenter aget quia ira est quedam iniusticia in illa, eo quod agit iratus provocatus;
et si videtur non a se agere, tamen iniusticia est quia potuit resistere ire. Non enim agimur passionibus sicut bruta. Sed in contractibus
quando aliquis sciens fraudat eum aliud ex electione est contencio de ipso facto. Unus enim dicit se passum dampnum in rebus suis ab alio
et alius dicit se fecisse sibi quod iniustum est. Et ideo quod alter malus sit, nisi propter oblivionem, vel unus neget et alter affirmet. Sed
illi qui non sunt prosiliati ostendentes rem factam litigant de iusto et propter hoc dictum est. Sed ille qui insidiatur, non ignorat
se fecisse alteri iniustum, quia ex electione dampnum intulit. Ceterum hic scilicet qui non insidiatus est, existimat se iniuste pati
quando patitur vel quando accusatur quia nescit iniuste fecisse, cum utatur aliquibus legibus iratus. Hic autem scilicet insidiator
non existimat, cum certus sit se male fecisse. Unde si ex electione noceat, iniustum facit quia est defectus in ipso facto
et est in ipso iniustificio, et est de ipso iniusto. Iniustus propter proportionem propter medium iusticie distributive quia sicut in geometrica proportione, ubi
vel propter equale, propter medium directive quia est in arithmetica, et hic iniustum est quidam defectus et in aliis et adhuc amplius.
Et econtrario est de iusto quia quando iustum operatur volens eligens et sciens, est iustus. Sed si tamen sit volens, et non eligens
operatur iustum, sed non est iustus, quia non ex iusticia iustum operatur. Tercio ibi involuntariorum distinguit involuntaria et dicit
quod quedam sunt venialia vel venia digna sicut peccant propter ignoranciam, et est ignorancia quam sequitur penitudinem in opere. Sed ignorancia quam peccant
aliqui ignorantes particularium actuum sicut in electione, sed non propter ignoranciam, quia non sequitur penitudinem in opere. Sed
propter passionem que neque est naturalis neque humana, neque sunt venialia vel venia digna, et si sint, tamen veniam in se habent.
Et hoc quod dicit involuntaria magis deficit electio, quam pertinet ad perfectam voluntatis disposicionem. Supra autem dixit ea voluntaria
consimiliter adoptare volunt ea similiter, cum actus in ipsis salvatur.

Dubitabit autem utique aliquis si sufficienter determinatum est
de iniustum pati et iniustum facere. Primum quidem si est quemadmodum Euripides dixit, dicens inconvenienter
matrem occidi meam, brevis sermo. Volens volentem vel volens non volens. Utrum enim vere est volentem
iniustum pati vel non? Sed involuntarium omne quemadmodum et iniustum facere omne voluntarium est. Et utrum omne
iniustum sit vel illo modo quemadmodum et iniustum facere vel omne voluntarium vel hoc quidem voluntarium, hoc autem involuntarium.
Similiter autem et iniustum pati, iustum operari enim omne voluntarium. Quare rationabile quidem oppositum similiter, et in
utroque, et iniustum pati et iustum pati vel voluntarium vel involuntarium omne. Inconveniens autem
utique videbitur et iniustum pati si omne est voluntarium. Quidam enim iniustum patiuntur non volentes.
Verumtamen et hoc dubitabit utique aliquis utrum iniustum passus, iniustum patitur omnis. Vel quemadmodum
et in operari et in pati est. Secundum accidens enim contingit utrisque tribuere iustis. Similiter autem manifestum quoniam et
in iniustis. Non enim idem est iniusta operari ei quod est iniustum facere, neque iniusta pati ei quod est iniustum
pati. Similiter autem et iusta operari et iustum pati. Impossibile enim iniustum pati non iniustum faciente aliquo
vel iustum pati non iustum operante. Si autem est simpliciter iniustum facere nocere volentem aliquem, volentem autem
scientem et quem et quo et ut. Incontinens autem volens nocet ipse sibi ipsi, volens utique iniustum patietur
et contingit ipse sibi ipsi iniustum facere. Est autem et hoc unum aliquod dubitatorum, si contingit ipsum sibi ipsi
iniustum facere. Adhuc volens si quis propter incontinenciam ab alio ledatur volente, quare utique erit
volentem iniustum pati. Vel non recta diffinicio, sed apponendum ei quod est nocere scientem et quem et quo
et ut preter illius voluntatem. Leditur quidem igitur aliquis volens et iniusta patitur. Iniustum autem patitur nullus volens.
Nullus enim vult, neque incontinens, sed preter voluntatem operatur. Neque enim vult nullus quod non existimat esse stu-
diosum. Incontinens autem que non existimat oportere operari operatur. Qui autem que ipsius dat, quemadmodum
Homerus ait dare Glaucum Diomedi aurea pro ereis, centum boves pro novem bobus, non iniustum patitur.
In ipso enim est dare, iniustum pati autem non in ipso, sed iniustum faciente. Oportet existere. De iniustum
pati quidem igitur quoniam non voluntarium manifestum. Dubitabit autem. Supra ostendit quid sit iusticie et defectus in
iusticie, non consequuntur aliquid ex iustum et iniustum operari nisi sit voluntarium. Hic movet quasdam duas questiones immediate
precedentia. Et primo movet questionem de iniusto vel iniustum pati, secundo de iniusto vel iniustum facere ibi: Adhuc autem. Prima dividitur in duas.
Primo movet questionem, secundo solvit ibi: Quemadmodum. Item primo movet questionem de iniustum pati et qualiter se habet ad voluntarium,
secundo similiter movet de iusto pati ibi: Similiter autem et cetera. Primo potest tamen continuari sic prosequitur unum esse. Dicit ergo primo: Dubitabit autem
propter hoc quod iam determinatum sit sufficienter determinatum est de iniustum pati et iniustum facere est et sufficienter determinatum sufficiencia rei, quia

eandem diffinitionem quam visus fuit iniustum facere vtrum iniustum pati sed non sufficit quantum ad opinionem eorum quam alii dicebant
Vnde hic intendit ad positionem disputare et ideo subdit primum quod hic est dubitacio. Si est ita in veritate quemadmodum
dixit Euripedes poeta quidam inquit in hoc dicto et hoc est suum dictum occidi matrem meam et exposuit iniuria
quam matrem passa est voluit ad hoc dicere quod iniustum pati semper est voluntarium sicut et iniustum facere vel iniustificacio sive
actio esset involuntaria sive non quia ut non est contra de iniusto facere quod sic opporteret vtrumque esse voluntaria
quod quidem contingeret de passione et ideo subdebat breuissime scilicet est dictum explicat matrem et meus condicione volentem
occidi nolentem hic pati vt actio et passio esset voluntaria vel non volens nolentem vt significet actionem non
voluntariam sed passionem ¶ Deinde cum dicit. Vtrumque enim predicte membra questionis et fundamentum quod suppositum hoc
quod iniustum pati opponitur ad iniustum facere vt dictum est quia iniustum facere licet plus in bonis et minus in
malis et paciens iniustum e contrario / iniustum ad facere enim quod est iniustificacio licet ea scilicet opus quod est plus habere
et operatum quod est voluntarium et voluntate huius operatum quia de iniusto facere est voluntarium aut si opus
eius quod est iniustum pati ad iniustum facere attenditur enim opus et non enim operatum et iniustum pati est voluntarium
sicut iniustum facere aut enim opus ad operatum et sic iniustum facere est voluntarium ita iniustum pati est involuntarium
aut contra ad vtrumque vt sit de iniusto facere est voluntarium ita non de iniusto pati sit voluntarium sed de
involuntario secundum quemdam sicut et quemdam alterum et hec sunt membra questionis inquit dicens ¶ dubitabit enim vtrum est
contingit aliquem volentem pati iniustum vel vere in quantum est iniustum passum et non enim actionis et hoc si non sit actionis opposito
in operatum / vel non est ita / sed omne iniustum pati est involuntarium quemadmodum et de iniusto facere quod scilicet est iniustum
est voluntarium / vt sit oppositum in operatione et vtrum de iniusto pati est sic voluntarium vel est illo modo vt scilicet de sit
involuntarium quemadmodum et de iniustum facere est voluntarium vt non sit oppositum in vtrumque contra operatum vel hoc quod
iniustum pati est voluntarium hoc ad involuntarium vt sit oppositum in vtrumque ipsa ¶ Deinde cum dicit. Simile autem
monet eandem questionem dehinc quod est iniustum pati et primo monet questionem dicens Simile autem dubitat in hoc et
quod est iniustum pati quod est scilicet ad voluntarium iniustum non pati opponitur est ad iniustum facere neque non pati iniustum
nisi aliquo agente quod plus habuit et hic est quod iniustum facit Sed de operatum iniustum est voluntarium enim quod est iniusti-
ficacio / quod similiter sic dictum est de iniusto pati cardinale opposito scilicet iniustum pati ad iniustum facere enim
vtrumque vel opus vel operatum aut vel a correlatiuum et iniustum pati et iniustum pati et sic oppositum enim opus
quod quod iniusta fiat iniusta passio est quod minus habuit a contra ad operatum quod est vel voluntarium vel involuntarium
vt scilicet sic vtrum est voluntarium ita ad sit involuntarium ¶ Secundo dicit rationem quod non hic procedit super variam
opponens et ideo locutura est secundo ibi in dictis autem omnes enim questionis posset non de dicere quod omnes qui iniustum
patiuntur vnde sit enim vtrum voluntarie patiuntur et ideo quod nota est hic ipse inmonet dicens loquitur vtrumque multa
et ita hoc quod est iniustum pati / si de hoc quod est voluntarium sic est in quibus iniustum pati quidam non paciuntur iniustum
non volentes / sicut qui cogitur a iudice restituere rem furto ablatam et iniustum pati separatum a voluntario
est / sic iniustum pati et ideo semaliter est contra de iniusto pati quia et racionabiliter dubitabit vtrumque ad vtrum omnis
iniustum passus in id quod est iniustum eciam patitur iniustum passus vel non sed contra ad hoc quod sit iniustum passus
quod hic paciatur nolens tunc scilicet quod est de iniusto pati ¶ Deinde cum dicit. Vel quemadmodum Soluit et dicit
in duo primo ponit solucionem secundo obicit in contrarium vt magis explicet ibi si autem similiter / Item primo ponit solucionem
secundo applicat eam ibi non enim idem et primo soluit de iniusto pati / secundo applicat ad iniustum pati ibi Similiter autem
est ergo solucio sua quod iniustum facere causa dicitur scilicet per se quando aliquis sciens et per electionem ex habitu iniustitie et per
iniustiam operatur et per accidens et hoc dicitur vel propter ignoranciam vel propter passionem / et per se iniustum operari sic
erat voluntarium sed per accidens non erat voluntarium simpliciter. Similiter iniustum pati per se sic est involuntarium sed
per accidens propter ignoranciam / vt si nesciat hoc esse iniustum pati vel propter aliquam passionem concupiscencie iniustum
pati voluntarium quia id volt / quod est iniustum pati voluntarium non per se sed per aliud Et sic est iniustum
pati dicitur ergo / est ne sic vt questio est vel est ita et in pati iniustum vel iniustum / quemadmodum in operari
alterutre hore vt scilicet vtrumque dictorum distinctionum vel non quod sic dicit hoc quod est esse per accidens iustificacio
per similiter accipere in vtrisque iniuste sed vt facere iniustum et in pati iniustum Sicut manifestum quoniam contingit iustificare et
iniustificare iniuste, sed actionis et passionis et hoc sic exponit primo iniustificare non enim operari vt iniustum in quantum
hoc est ex scientia et electione / quia opus dicitur actionem humanam. Est idem ei quod est facere iniustum per accidens et manifestum enim et
similiter non est idem in passione ¶ Secundo exponit idem iniuste dicit Similiter autem est et in operari iniustum et in pati iniustum impossibile
est enim aliquem pati iniustum non existente aliquo iniustum faciente Vel pati iustum non existente aliquo operante iustum
Vnum cum opere et passio iusti et iniusti consequitur sic eadem distinctione in vtrisque vtendum ¶ Deinde est dicit Si autem sit obiciat
contra predictam solucionem / Et secundo dicit vel non vera distinccio ¶ Soluit Item circa primum ponit duas obiecciones Quarum prima est talis
Simpliciter iniustum facere et per se est quod aliquis volens nocet, vt dicamus volentem et scientem singula Si igitur sciens
sciens / et volens nocet sibi ipsi quando sua expendit in meretrices ergo volens patitur iniustum pati Et contingit ipse sibi iniustum
facere quod ipse sibi iniustum faciat quod modo loquendi grecorum est ut dicit commentator ¶ Et hoc dubium est vtrum verum est aut non ¶ Et ideo subdit
est autem et hoc vnum aliquid dubitacionum Si contingit sibi ipsi iniustum facere et hoc post inquiretur ¶ Secunda obieccio est Adhuc autem
quod hoc est contingit volentem ledi volentem iniustum pati sed in exemplum ledi volens quando sustinet quod amasia sua accipit

res suas go ad iniustu pati volns ab alio. ne dicat q no e iniustu pati a seipso/ et iniusta z iniusta
sint int duos. Deinde dr, ut no zea. Solint z po solom/ 2o afimat p dcm hom i q at q ipiq
est go solucio [illegible] ut [illegible] q est iniustu pati. ppe/ quo intelligeba h9 stringe quoniz ad voles
nocet ut sacs. non e [illegible] [illegible] diffo. Sz ad hoc q sit ppe iniustu pati/ a hoc q dcm e, oz q
apponat sz hoc/ q sit pt voluntate [illegible] qui pati stinue sufficit id/ ad ppe z iniustu facie/ no in suffic.
ad ppe iniustu pati. Concludit go/ q ad ledi qnqs volns. z pati iniusta malit volet. Sz nq ppe
pati iniustu/ maxim hodie volns/ hec z mntime/ q hc accidit [illegible] pt voluntate sua/ q pu ut est
ut delectet i mlie/ z ad hc pt pollet meritoz se q mg heat/ nllus em neqz vult/ hnudat negatiu
illud qd existiat sr/ no ee studiosu v bonu cui applicat aliq ad hnd. Est em studiu/ uehems ani
applicacio/ ut vt dt Tulius. z no sinit hr sim qd putat ad hoesto. Sz in igtmes opa id, q n existiat
b apand ee, ppt paoz q impellit eu ad hoc. Deinde tu dt, tzui at q ipiq pbat p dcm homeri
q dixit, q ie qui dat/ q sua no sut/ non pati iniustu, q i ptate sua e, dare ia/ cu heat dnu
ipoz/ sit qda Glaucus noie, ppt mntmeas, dedit aurea p ereis ut accipet/ cu hoc merceez qndaz
Et quidz alis dedit, t sz bones p. p. Re q no pt iniustu pati/ pbat/ q dans iniustu malit. x. sup ppole
sz i ipo q hz dnm suaz reru. Sz pati, n e i ptate pacietis. Sz magis oz sacietez ee iniustu/ i cuy ptate
sit go zc. Vltio ocludit ppositu/ R iniustu pati no sit voluntariu. Et dicit q h ultima sola/ no e, n pine
explanaco/ q implicite, ptinebat i ipa, credo em volens pati est sedm accns Se q.

Hic v. dubitur. po. v ad iniustu volens posse pati. Et i vi. heb x. laudat q rapiaz bonoz
veu gaudio sustepezunt/ q sunt i iniustu pati. q [illegible] gau pati volens pati go zc. P i ablatoe
rei nal magis e dolor quam dolet quam accidit rei/ [illegible] at ablatu rei nal pati deleta zuolu rie
qa aliq [illegible] est nal/ q sit p ablacoem rei nal/ [illegible] at delecabile est go z ablacoem rei accnt/ stingit
ee volnte paciets go zc. P [illegible] dr q ad iniustu seipm z spat q volurie, sz mlto mg e amitte
res quam vitaz go zc. [illegible] dr [illegible] q pondo auea [illegible] [illegible] sibi at situs e/ mg hnis/ go zc.
Solutio dd q pati dr. zc ppe z methafice [illegible] em ome [illegible] dr pati. Methafice sm qd passio dr
a patim [illegible]/ q e [illegible] z sm h pati [illegible] e [illegible] sm qd, [illegible] q intellige dr qdaz pati/ Ppe ad pati est
[illegible] grau/ q sr simple [illegible] [illegible] [illegible]/ sic frigida pati a calido. Recepro at iusti l iniusti
[illegible]. quam vos accipit ipm ut conn
no accipit hic/ nisi sm volntez [illegible] q e iniustu pati/ e volentez pati. Si at volt sua/ ad
zc no est voluntariu. Et io dt phs q in [illegible] [illegible] pt ppole. Sz si qs no valz iniustu
ome [illegible] sic pt ad volens iniustu pati [illegible] q [illegible] sepan ea. q zm ee no put sepaci/ ut io
nisi p accns Et [illegible] q no est [illegible] q [illegible] [illegible] malu sit volitu/ q sic/ n iniustaz
dicat q hoc q e iniustu [illegible] [illegible]. q no pt ab ipso sepaci
opa ad volet/ ut aliqd [illegible] Sz i [illegible] [illegible] [illegible] volum. z mis q no pt ab ipso sepai
est z voluntariu. sic [illegible] [illegible] voluntaria. Ad pm go dd/ q illi
no gaudebat d rapina bonoz suoz/ nisi p accns/ nisi in pt expectabat celestia retribucoz/ vn ead
qdaz quantna ipal/ p ecns. Ad 2m dd. q [illegible] posset tm senecte/ q delectabiliter
moret/ q n a eet violea. Sz melius [illegible]/ vl sicu ad qpom iniusti/ ex [illegible]
pnyti. zc possi ee nal ut delectabil vl [illegible] ad h q sinal volunti eius q corrumpet/ qd nar desidat
vita et esse zc sic e involuntaria. Et hc cordat ei q dns petro dixit Cu at senuis zc t/ quo
non vis. Vbi dt Aug. [illegible] [illegible] senectus horroz mortis petro abstulit/ q ng nali vult mori
Ad 2m dd q [illegible] non volut morte/ nisi p accns/ maxim sz est natura tedij/ q sufficient i vita
Ad em dd q z [illegible] nolut [illegible] auri/ n p accns/ maxim retrahebat ipm a studio phie/ ppt
[illegible] vn sunt quantitas/ [illegible] boni ad qdaz a d/ Et q ad velit i iniustu pati p accns/ nois e
in [illegible] ut ppt ignoranciaz vl ppt aliqm passionez / Sit ei ad, q facit iniustiaz. z mutet sua
iniustu pacia. Et vi q sic. / vol, ita q placeat ei iniusta/ [illegible]

Scdo querit/ vtr ad volens iniustu pacia [illegible] [illegible] no pt ee, nisi reducat ad eqle. q stigit phr, q iniustu patit
[illegible] iniustaz vult iniustiloz. hc at no pt ee, nisi reducat ad eqle q stigit phr, q iniustu patit
go ad volens iniustu pati z P i ipe dt [illegible] q i quantitatib, vbis [illegible] adinicez ut dicat cos. hc at no
vt [illegible] nisi alt iniustu paciat go stigit aliq volente iniustu pati. P. mr. dulcius e [illegible]/ q dt aug [illegible]
vlus dilgit [illegible] leges dei quam [illegible] millia aure z argenti/ sz pati iniustu e aliq zm [illegible]/ go vlt
q ad velit iniustu mgis pati. Solutio dd q ppe z ppe/ nq volt iniustu pati/ q aut e iniusty. aut
iniusty. Si at est iniustus/ tunc id q est iniustu non e [illegible] sue volt/ zc no ppe pati iniustu/ sz magis
[illegible] id. Si at e iniustus/ tunc volt plus hre/ iniustu facere. Iniustu at pati/ e mo sitinendo id
q plus hz. Et sic. hec duo sunt incopossibilia/ ut sz velit plus hre z velit q plus hz alter/ z phr pz
solo ad pm/ q si e fortis iniustus/ non ppe pati iniustu Ad 2m dd q hc e p accns/ q alt opatz est
iniustu p ignoranciaz Et io [illegible] altm iniustu pati [illegible]/ [illegible] sc iniustu pati. Ad 3m ddm
e q desidale e. q est zm [illegible] huius vitez z no [illegible] [illegible] no sano pena e pams/ q sano e:-

Tercio querit d solucoe sua. Et vi q [illegible] [illegible] pati [illegible] e in paciente sic opan i opante [illegible] suauit
z ita vi q no sit [illegible] in passioe [illegible] [illegible] [illegible] paciat sic in opantibus.
Oddm q solo sua bona est [illegible] [illegible] Passio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est clara/ zc em opante
z no i paciente. Aut sm qd e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vn volns sic hz ad ipaz
ut opans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] em est pt ppole Sz ve

Quarto vi q in [illegible] iniustu [illegible] [illegible] [illegible] iniustu pati [illegible] ppole q [illegible]
plus hz d bonis [illegible] quam [illegible] [illegible] P si ad [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] iniustu
legislator [illegible] [illegible] [illegible] zc iniustu pati [illegible] [illegible] [illegible] go [illegible]

iudex facit et consequenter. Sed omne huiusmodi est iniustum passum. Ergo etc. Consequenter quicumque autem iniustum patitur, aliquis iniuste possidet. Sed ita non iniuste possidet, quia habet per voluntatem eius qui fuit dominus rei [illegible]. Ergo non ille incontinens iniustum passus est. Solutio etc. Quod nullus volens iniustum patitur [illegible]. Et quod incontinens, qui dat sua mercatrici, non iniustum patitur, non autem qui sua voluntate et sciens dat, quia iniustum patitur est quando aliquis minus accipit in commutationibus vel distributionibus, et non minus quam sponte dat, quia [illegible] iniustum patitur, quia de suo dat. Ad primum dicendum [illegible] incontinentem et meretricem [illegible] esse iniustum legale, sed non [illegible] dictum, quia non sunt in aliquo [illegible] et ideo non est [illegible] vel distributiva, quia [illegible] debeat [illegible]. Ad secundum dicendum quod iniustificatio [illegible] aut iniustitia [illegible] et ideo non [illegible] iniustum.

Quinto videtur quod incontinens non operatur preter voluntatem [illegible] pati est, ut sit contra voluntatem ipsius qui patitur. Sed incontinens aufert a se ipso plus [illegible] voluntarie dedit, quod sibi iniustum faciat, et quod a se iniustum patiatur [illegible] est magis voluntaria quam timidis [illegible]. Preterea in moralibus non videtur esse medium inter voluntarium et involuntarium [illegible]. Sed iste datio incontinentis non est quid involuntarium [illegible] ad alterum illorum et non preter voluntatem. Preterea videtur secundum quod dicit quod nullus operatur quod non studiosus existat [illegible] studiosi et [illegible] non existat operandi, non existat studiosus. Ergo etc. Contra [illegible] bonum [illegible] appetunt [illegible] ipse dixit quod incontinens operatur [illegible] agunt, ut dicit philosophus, et dicit [illegible] quod nullus operatur quod non existat studiosus. Solutio etc. Ad primum [illegible] iniustum [illegible] facit vel patitur a se ipso [illegible] preter voluntatem [illegible] voluntarium. Voluntarium autem potest dupliciter accipi [illegible] preter voluntatem [illegible] incontinens non [illegible] vel in ordine ad aliud, et est voluntarium [illegible] libidinis [illegible] volens hoc facere [illegible] cum libidine. Et ideo est [illegible] voluntarium et violentum. Et propter hoc [illegible] non dixit quod voluntarie [illegible] non est. Ad secundum dicendum quod [illegible] non est preter incontinentem, sed [illegible] est incitatum libidinis, et ideo non oportet quod sit voluntarium [illegible] ad aliud. Ad aliud [illegible] voluntarium [illegible] involuntarium, non est medium. Sed [illegible] voluntarium et [illegible] involuntarium [illegible] esse aliquod medium [illegible] voluntarium et quodammodo involuntarium. Ad tertium dicendum quod studiosus simpliciter est [illegible] prudens, ut describitur, id quod [illegible] simpliciter [illegible] eligere [illegible] ut [illegible]. Ad quartum [illegible] dicendum quod incontinens operatur quod non existat operandi simpliciter [illegible] ut [illegible]. Ad quintum [illegible] desiderio boni, vel [illegible], vel in [illegible] [illegible] bonum [illegible] quod est bonum, ut [illegible] quod sit desiderabile etc.

Adhuc, eorum autem que preeligimus duo est dicere: utrum quidem iniustum facit qui tribuit preter dignitatem plus vel qui habet. Et si est ipsum sibi ipsi iniustum facere. Si enim contingit prius dictum et distribuens iniustum facit, sed non habens plus, siquis plus alteri quam sibi ipsi tribuit sciens et volens, iste ipse sibi iniustum facit, quod videntur moderati facere: modestus (*gloss:* mansuetus) enim minoratiuus est. Vel neque hoc simpliciter: alterius enim bono, si contingat, superhabundat, puta gloria vel simpliciter bono. Adhuc solvitur secundum diffinitionem eius quod est iniustum facere: nichil enim preter ipsius patitur voluntatem, quare non iniustum patitur propter hoc, sed siquidem nocumentum patitur solum. Manifestum autem quoniam et distribuens iniustum facit, sed non plus habens semper. Non enim cui iniustum inest iniustum facit, sed cui volentem hoc facere. Hoc autem unde principium actionis, quod est in distribuente, sed non in accipiente. Adhuc multipliciter facere dicitur, et est ut inanimata occidunt et manus et famulus precipiente; non iniustum facit, facit autem iniusta. Adhuc si quidem ignorans iudicavit, non iniustum facit secundum legale iustum, neque iniustum iudicium est; est autem ut iniustum: alterum enim legale iustum et primum. Si autem cognoscens iudicavit iniuste, avare facit et ipse vel gratiam vel penam. Quemadmodum utique et siquis partiatur iniustificationem, et qui propter hec iudicavit iniuste plus habet; etenim in illis, qui agrum iudicavit non agrum sed argentum accepit. Homines autem in se ipsis existimant esse iniustum facere, propter quod et iniustum esse facile. Hoc autem non est: commisceri quidem enim et vicine et percutere proximum et dare manu argentum facile et in ipsis; sed sic habentes hoc facere neque facile neque in ipsis. Similiter autem et cognoscere iusta et iniusta nichil existimant sapiens esse, quoniam de quibus leges dicunt non difficile intelligere. Sed non hec sunt iusta, sed secundum accidens; sed qualiter operata et qualiter distributa iusta

hoc autem opus plus quam sana facere. quoniam et scire mel et vinum et elleborum et ustionem et incisionem facile, sed qualiter distribuere ad sanitatem et cui et quando, tantum opus quantum medicum esse. Propter ipsum autem hoc et iusti existimant esse nihil minus iniustum facere, quoniam nihil minus iustus, sed potest magis et utique unumquodque operari horum. Etenim commisceri mulieri et percutere. et fortis clipeum dimittere et conversus in qualemcumque currere. Sed timere et iniustum facere non hoc facere est, nisi secundum accidens. Sed sic habentem hoc facere, quemadmodum et medicari et sanare, non incidere vel non incidere, vel farmacum dare vel non farmacum dare, sed sic. Sunt autem iusta in hiis, quibus insunt simpliciter bona, habent autem et superhabundantiam in hiis et defectum. Hiis quidem enim non est superhabundantia ipsorum, puta forte diis, hiis autem nulla particula utilis insanabilibus et malis, sed omnia nocent. Hiis autem usque ad hoc. Propter hoc autem humanum est.

Hic movet Aristoteles questiones circa ea que iniustum facere et ad eundem spectant. Circa hec autem dubitatur. Primo videtur quod distribuens dat [illegible] … et iniustus. [illegible]

[illegible]

Solutio dicendum quod ad aliquem actum [illegible] … due virtutes. Una sicut eliciens [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

Secundo queritur [illegible]

[illegible]

Solutio dicendum ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

Ad tertium [illegible]

Ad quartum [illegible]

Tertio videtur [illegible]

Solutio dicendum quod [illegible]

q possent delectabiliter operari iniustum et hoc est quod Aristoteles dicit cum servi eorum pro ... liberi sunt iniusticie ... Rom. vi

cum Augustinus exponit quod libenter pro ... fruebatis. Et propter hoc patet solutio ad primum ... iniuste facere

Ad 2m dicendum quod non est simile de arte et virtute quia omnem operari in modo ... et ideo ... ad unum determinate. Et ideo oportet quod ad

omnem habeat aliquem habitum. Sed ars operatur per modum ... et ideo ... eadem ... et propter hoc non exigitur aliquis habitus ad

destructionem artificii, sed est facile destruere quod non ex aliquo habitu. Ad 3m dicendum quod destruere rem naturalem est

difficile, quia oportet quod fiat per actionem nature alterius, sed quocumque modo facile est.

Quarto videtur quod iniustum sit ... quia ... Philosophus posuit iusticiam ... Et etiam secundum theologos

dicimus deum iustum. Contra est ... ipse dicit ... humana ... in ... sed iusticia theologi ...

Soluto dicendum quod iusticia ... vel ... ad actus finales ... in celis ... et summe rectitudi

adherere ... et ... Philosophus ... sustinent et theologi. Aut ... adventus ...

... opus iniuste ... civilibus ... et non est ... iusticia ... quod ... Philosophus maledixit. Et ...

Contra eum quod vult quod deus non sit iustus similiter ... sed sit super hoc bonum ... facit ... opinionem illorum

Dicendum autem hec ... primo ... distributor iniustum ... dicebat quod est in ... stati

iniustum facere, 2o homines ... tercio ... 3o dicit quod ... iusticia ... dividitur ... duas questiones

... una ... ex altera, 2o solvit ... adhuc ... duas questiones, 2o disputat ...

... an ... distributor ... duo dicere quod ...

... iniustum facere ... qui accipit ...

...

Deinde cum dicit ... [illegible]

Secundum eundem potest ... ignoscere ... iusticia ... iniusta ... legibus ... non sunt iusta nec maliciae

et sm actiona eo q̄ ē tradu² i vtā/ s̄ formalit iusta s̄ ipse qm applicat² ad pticē mā/ sm spales mās
the ē q̄ dt aliqlr opata q̄m adiustu detinat et aliqlr sm detatu mō distbuta q̄m ad distbu
ptor at plus ē opus scie ē oppositu ī difficilius/ q̄m sana q̄ talis/ ē sāc mār ea q̄ sit sana/ pt merstone
elebor/ ī hadi ꝑque medici sanat/ facile ē scie/ s̄ qualit̄ oporteat hīs vti ī indiuiso sm diuersas oplexiones
ī diuersa sinthomata/ ē tm difficile scire qm ē difficile medicum eē/ q̄ mhl eē psimu mediciis. Zm ceteris
poit l' ppt ipm et dt q̄ ppt ponitur q̄ nō distinguebat int' pti ī pacins iustu ecebat q̄ m' mel facile
eē facē iustu/ qm iuste Sz magis et decepto hoc eē q̄ nō distinguebat int' ponaz actiuaz ī passiu
eē/ facē iustu/ q̄m iuste Sz magis/ ut si pt vincē ē potest ī. Sz zm ptanaz pt eqūo/ q̄ si
sym et actiuaz pom ppt pt in plus pt ī mnḡ ut si pt vincē ē potest. Sz 2m ptanaz pt eqūo/ q̄ si
pt vinci ale pt a ē. et nō ōutat² eam ḡo uideberit iustu/ mauis poē actiē/ ppt hinc ōtinet/ ēdebet
q̄ alz posset magis facē q̄m iustu. ī ita q̄ magis posset amisteri aliene et silr q̄ fortis/ possit mag
dare clipeu q̄m timidus. Aut q̄ aut fortis magis possit trē/ mgt̄ inuadens/ q̄m timidus Sz hr mong
ipe i' Sz time et dt q̄ hadi opera mali accepta nō sit iustu facē ipe/ s̄ pt facē ea/ ut iustus
facit/ th' athleta et ei hr magis defitu ī patm passiuz/ q̄ sic dt ansth. eum aut magis potest/ q̄ si
non posset nō expedit/ tibe magis aūstinus ī puistus dnat² ī ipm s̄ nō sit/ q̄ iustus/ q̄ ē mauis poē.
exhini posset magis facē iustu similit q̄ hr eē posse magis desicē et pont eam d' opibz mediae
q̄ mede ut dic fermaoni ī mediciū licatiaz nō ē mediari/ s̄ facē sic medicus fat. Deinde dt
Sunt aut iusta. ont magis pt iusta et dt q̄ iustu est inhis. magbus ōtingit bona simp' et nō at boa
simp' q̄ et sui nō sit boā sic aurū argentū q̄ magis boni uenit/ qbz tn malū vti ōtigit et dt q̄ qdaz
pūt hr̄e hinidaz ī defetu i talibz. sic sc̄ī boni tda uō nō pūt/ sic dij et dt forte q̄ ad/ nō ē onsu
vtz indiis possit eē iusta. Sz ondet m ē tunda sit qbz nō pticlā iustie/ ē valde Sz sit isanabiles ab
iustia ut mali ī om̄i nocent eī sit ppcā sit indigna q̄ ꝑ pona debet effician² et qda sit. q̄ poest
vpp adhuc ī q̄m sim ē modū ꝑ iustiaz meliorant² et hr̄ ē humanu Sz sedm ē barbaricu ī bestiale.
sim at ē diuin̄ est et hec timebitis dispo q̄ eē q̄ ōtigit hr̄e hadi q̄ tn ē iustia/ q̄dā sit hui
equalit' eida at magis ē duabz ad equalitatez. tamdaz at 2m aliqz modū detinatū/ sed. simo

De epyeikia vō ī epieikes qlr hz epieikia quidē adiustitiā epieikes at adiustu
oppitu est dcē neqz n ut idem simpr neqz ut alterū gnē vr intendenbz ī qnqz
em epieikes laudamus ī virū talē qr ī ad alia laudantes tsferimus p bono magis epi
eikes qm melius ostendentes qnqz at ratōm sequentibz vr in qnūs si epieikes pter
iustu quidē existens laudabile est. vl' em iustu nō studiosu vl' epieikes aliud
vl' si ambo studiosa idem sunt. Dubitatō quide ī fere accidit ppt hr̄ circa
epieikes. hnt at omia qm mod quidē recte ī nl' subcontraria sibi ipsis. Epici
kes n iusto quodā ens melius ī iustu ī nō ut aliud qdā genus exnis ī melius
ē iusto. Idem ḡo iustu ī epieikes. ī exnt at ambobz qm epieikes iustu qdē
ē nō 2m legē at s̄ directio iusti legalis. Causa at qm lex quid vlis omis
de qbusdā at nō possibile ē recte dicē vlr. In qbusdaz at neccm quidē dicē vlr
nō possibile at recte hoc. n ut in plus accipit lex nō ignorans q̄ peccatū ē. et ē
nl' mīg recta. peccatū n nō ī lege neqz ī legislatoē Sz ī na rei ē. 9festim
n opabilium nā tlis ē. Cū ī dicat lex vlr. accidt at sb. vli peccatū. tc recte
hz vbi dlīqt legislator ī peccauit simpr dicēs. dirigē qd deficit ī qd legislator
sic vtiqz dicēt illic pns ī si sciret lege posuisset. ppt qd iustu quidē est ī qdā
melius iusto nō eo qd simpr at s̄ eo qd ppt simpr ī ē h nā q̄ epieikes directio
legis vbi deficit ppt vlitatē. h n cā ī eius qd nō oīa 2m legē esse. qm de qbsdā
impossibile ponē legē. qr sīna indiget iudeterminati n indeterminata ēla ē/ quēadmod
ī lesbie edificatiōe plūbea rgla ē adfiguraz n lapidis transmutat² ī nō manz
rla ī sīna adres. Quid quid ī ē epieikes ī qm iustu ī qd melius iusto manifestu
Manifestu aut ex hr ī epieikes qs ē. Talis n electiuus ī opatiuus ī nō acribodi
cayos ad detiq Sz minoratiuus q̄uis hnt legē adiuuatē epieikes ē ī hic

ipe epieikya iusticia quedam existens et non altera quidam habitus. Utrum autem contingit sibi ipsi iniustum facere vel non manifestum ex hiis que dicta sunt. Hec quedam enim sunt iustorum secundum omnem virtutem a lege ordinata puta non iubet seipsum interficere lex. que autem non iubet prohibet. Adhuc autem cum preter legem nocet non contra nocens volens iniustum facit. volens autem hic scienter et quem et ut. Qui autem propter iram seipsum occidit volens hoc operatur preter rectam legem quod non sinit lex. iniustum facit ergo. Sed cui aut civitati sibi ipsi autem non. volens enim patitur. Nullus volens. propter quod et civitas dampnificat. et quedam inhonoratio adest seipsum corrumpenti. ut civitati iniustum facienti. Adhuc secundum quod iniustus qui solum iniustum faciens et non totaliter pravus non est iniustum facere sibi ipsi. hoc enim aliud ab illo. est enim aliqualiter iniustus sic malus. quemadmodum timidus non ut totam habens maliciam. quare neque secundum hanc iniustum facit. Simul enim eidem utique erit auferri et addere eidem. hoc autem impossibile Sed semper in pluribus necessarium est iustum et iniustum et iniustum. Adhuc autem voluntarium et electione et prius. Qui enim quia passus est et idem contrafacit non videtur iniustum facere. ipse autem a seipso eadem simul et patitur et facit. Adhuc erit utique volentem iniustum pati. Cum hiis autem sive secundum partem iniustum paticombus nullus iniustum facit. Mechatur autem nullus eam que sui ipsius. neque suffodit eam que sui ipsius. neque furatur que sui ipsius. Totaliter autem solvitur hoc sibi ipsi iniustum facere secundum distinctionem de voluntate iniustum pati. Manifestum autem quoniam et ambo quidem prava. et iniustum pati et iniustum facere. hoc quidem enim minus. hic autem plus habere est medio et quemadmodum sanum quidem in medicinali bene habitum autem in exercitativa. Sed tamen deterius est iniustum facere. Iniustum facere quidem enim cum malicia et vituperabile erat. et malicia vel perfecta et simpliciter vel prope. Non enim omne voluntarium cum iniusticia. Iniustum pati autem sine malicia et iniusticia. Secundum ipsum quidem igitur iniustum pati minus pravum. Secundum accidens nichil prohibet maius malum. Sed nichil cura est arti. sed pleuresim dicit maiorem egritudinem offensione pedis. Contingit fiat utique aliquando alterum secundum accidens. Si offendentem propter cadere accidat ab adversariis capi et mori. Secundum methaforam autem et similitudinem est. non ipsi ad seipsum iustum sed eorum que ipsius aliquibus. Non omne autem iustum. sed dominativum vel dispensativum. In hiis enim racionibus distat. racionem habens partem anime ad irracionalem. in que utique respicientibus et videtur esse iniusticia ad seipsum. quoniam in hiis est pati aliquid preter sui ipsius appetitum. quemadmodum igitur imperanti et imperato esse ad invicem iustum aliquod et hiis. De iusticia autem quidem igitur et aliis moralibus virtutibus determinatum sit secundum hunc modum sequitur libri.

De epykeya et eupixia determinat. Determinato de iusticia scilicet de legali quam legale dicit et de ea que est secundum partem que distinguitur in directivam commutativam et distributivam. Hic determinat de quibusdam que sunt iusticie. secundum similitudinem et imitationem et primo de ea que imitatur legalem. secundo de ea que est aliter ad seipsum. secundum rectum ordinem. preponit ante admirativam. quoniam imitatur iusticiam secundum partem. vel secundum metha. c. ie. Prima dividitur in duas. primo determinat de epyeikya. secundo determinat quidam que ex dictis in utraque. Sciendum autem quod epyeikia dicitur ab epi quod est supra et dikalon quod est iusticia quasi supra iusticiam. Et ita nominis est quod per istam iusticia promulgata est. ad plura respiciens epyeikes quod operatur rectum per seipsum et supplet defectum legis. ut lex precipit reddendum deposita. Si quis autem impignoraverit gladium et efficiatur furiosus et repetit gladium deponens debitum epyeikatus non reddet sed prudens ne illo gladio aliquis interficiatur. et dimittet regimen legis. et diriget per seipsum.

Dubitantur ad hic. Primo de ordine quia videtur manifestus. directivum enim est ante directum. Sed iusticia legalis dirigit per epieikiam. ergo ante de ea debuit determinasse. Vel dicendum quod ante ponitur. Sed epyeikia est vilia quod dirigit vilem iusticiam. Per ipse determinavit duas iusticias scilicet vilem et priorem sive legalem. unum directivum quod est epyeikae. vel insufficiens. cum non determinet ad iusticiam secundum partem. Primo quia quod sit in aliquo genere mensura et dirigitur per unum in quo non est in genus prius et simpliciter est ut dicitur in x methaphysice. Sed iusticia reddendo iusticie primo

inveniatur in iustitia naturali, videtur quod ipsum sit mensura iusti legalis, et non indigeat alio directivo quod est epiekeia.

Solutio. Dicendum ad primum quod aliquid potest esse directivum alterius dupliciter: aut uno modo generaliter, et adhuc directivum aliud [illegible] simpliciter inveniuntur natura regulati, et hoc directivum prius est eo quod ad ipsum regulatur, et iustum legale dirigitur per naturale. Alio modo est directivum alicuius alterius secundum esse quod est ex applicatione fortiore admixtum secundum quod potest, et hoc modo directivum regulantem supplendo ea que deficit vel in necessitate, dum applicat ipsam ad omnia particularia, et hoc modo non oportet esse maius generatum. Propter quod ipsum dirigitur et sit posterius. Et hoc modo epiekeia est directiva legalis iusti, quia ubi finem legalis actus non potest consequi per actum imperatum a lege, epiekeia procedit alia via ad eundem finem scilicet finem legis. Et sic innititur ipsam intentione, non tamen in actione vult oppositum quod sit magis preferatum quam lex, dum intentionem legis scilicet salutem reipublice in singulares casus applicat, quod lex propter sui universalitatem facere non potest. Ad secundum dicendum quod universale in quo est ipsum esse necesse universale est autem particulare. Sed epiekeia est universale per [illegible] contrariorum veri universalis, ut dictum est, et ideo non sequitur. Ad tertium dicendum quod legale iustum deficit propter sui universalitatem, et ideo non oportet quod si hoc ipsum indiget directiva, que supplet defectum eius per ea que circa particularia exigantur. Ad quartum patet per propositionem primi.

Secundo videtur quod epiekeia sit iustitia. Eiusdem enim est eadem generis, ideo iustitia ideo est iustitia. Sed epiekeia est in eodem genere, ut dicit in textu. Similiter dicitur, ergo etc. Praeterea quicquid est melius aliquo comparatur ei in aliquo uno. Sed epiekeia est melius quodam iusto, ut dicit in textu. Ergo quod comparetur ei in ratione iustitie, ergo hoc genere est ipsa. Cum vero non comparatur sicut ille in bono fortitudinis nec temperantie nec alterius virtutis. Ostenditur quod comparetur ei in ratione iustitie, ergo hoc genere est ipsa. Contra: quicquid contrariatur regule non est rectum. Sed epiekeia contraria legi quandoque, sicut dicit in textu. Quod regula est in iustitia quodam. Praeterea omnis iustitia vel est legalis vel directiva vel generalis, est rectitudinis iustitie, ergo non habet rectitudinem iustitie, et non est iustitia. Praeterea omnis iustitia vel est legalis vel directiva vel commutativa vel distributiva. Sed constat quod hec non est directiva nec distributiva nec legalis, quia est magis contraria ad legem, sicut obviat legi; ergo non est aliqua iustitia. Praeterea dicit quod epiekes secundum opera fortis laudatur, et non secundum opera alicuius virtutis, ergo non magis debet dici directivum iustitie quam fortitudinis vel alterius. Solutio. Dicendum quod epiekeia est in genere iustitie, ut genus non dicitur commune per predicationem, sed secundum ambitum. Ambitus autem iustitie legalis de qua loquimur extendit se ad omnia que ambit lex. Ambitus autem legis extendit se ad opera que sunt imperata per legem et ad intentionem legis, secundum quod sequi vult per hoc dici opera que imperat, quod est salus reipublice. Contrarium vero ad ipsa opera operata. Epiekeia non est sub ambitu iustitie legalis, sed tamen secundum ad intentionem, quia finem legis consequitur per aliquos actus, ubi actus imperati a lege non proderunt, et ideo supplet defectum legis et dirigit ipsam, et propter hoc unum est quod est in genere iustitie et quod est consequi fines legis, et ideo supplet defectum legis et dirigit ipsam, et propter hoc verum est quod est in genere iustitie, et quod est melius quodam iusto, et etiam quod non est iustitie. Et per hoc patet solutio ad primum. Ad secundum dicendum quod contrariatur iusto legali in rectitudine intentionis, quamvis non in rectitudine operum, quod dirigitur a lege ad intentionem iam. Ad tertium dicendum quod contrariatur legi quantum ad actum, sed non quantum ad finem, et hoc non est contrarium iustitie secundum quod. Ad quartum dicendum sicut ad primum. Ad quintum dicendum quod ipse epiekes in se ipso excludat et sic sumens civitatem, de talibus excludat per actus virtutum particulares secundum quod per eos abstrahit se a lascivis, quibus civitas dissolveret se, quod fortis pugnat pro salute reipublice. Et sic per temperantiam abstrahit se a lascivis, quibus civitas dissolveretur. Et sic ad omnes actus virtutum ordinantur omnes virtutes contemplative, quod actus virtutum pertinent ad iustitiam legalem possent deduci, et quantum ad hos actus ordinantur. Et sic epiekeia laudatur secundum eos.

Tertio videtur quod lex non debet esse universalis. Ea enim que sunt in moralibus debet esse regula et sic epiekeia laudatur secundum eos, dicit, sed sunt in his dixit universales sermones in moralibus sunt vani, particulares vero veriores, ergo etc. Praeterea statuta dicit, sed sic in his dixit universales sermones in moralibus sunt vani particulares vero veriores ergo etc. Sed lege est peccatum ex eo quod est universalis, ut dicit in legem, nec est peccatum peccatum, propter hoc dicit: Ve qui condunt leges iniquas. Sed lege est peccatum ex eo quod est universalis, ut dicit in textu. Praeterea illud quod debet esse regula et mensura aliorum oportet quod habeat firmam rectitudinem, ergo quicumque statuit leges universales videtur quod peccat. Praeterea illud quod debet esse regula et mensura aliorum oportet quod habeat firmam rectitudinem. Sed in pluribus propter debilitatem materie et flexibilitatem non potest esse stabilis rectitudo, ergo videtur quod non sit mensura rectitudinis. Sed in pluribus propter debilitatem materie et flexibilitatem non potest esse stabilis rectitudo. Praeterea amor potest esse contra quando epiekeia obviat iustitie legali, per hoc quod lex precipit pignus in pluribus, sicut dicit in textu. Praeterea amor potest esse contra quando epiekeia obviat iustitie legali, per hoc quod lex precipit quod pignus reddendum, et epiekes si esset furiosus, eo gladium in pignore habens, non redderet. Exemplum est quod lex precipit ne peregrini ascendant murum civitatis: si tyrannus invadat civitatem, epiekes, etsi sit peregrinus, ascendat ad defensionem civitatis et inficiat tyrannum, et non punitur sed premiatur. Exemplum est quod lex precipit non adulterandum. Sed epiekes committit adulterium cum uxore tyranni ut comitat facultatem et posset tyrannum interficere. Sed contra: hoc universaliter obviatur, Apostolus enim, cum uxore tyranni ut intrat facultatem et posset tyrannum interficere. Sed contra hoc universaliter obviatur. Apostolus enim dicit Romanos iii: Eorum qui dicunt faciamus mala ut eveniant bona, eorum damnatio iusta est. Ergo cum adulterium sit secundum se malum, pro nullo bono faciendum est. Item Augustinus dicit quod pro nullo bono faciendum est aliquod peccatum, adeo quod nec venialiter peccandum est, ut alius a peccato mortali liberetur. Solutio. Dicendum ad primum quod universale secundum predicationem non est etiam in moralibus, et per hunc modum lex non est universalis, sed quantum ad casus, et hoc est universale oppositum. Et hoc modo universale est lege esse universalem. Cum enim casus sint infiniti, oportuit quod artes dirigentes in istis colligerentur in quadam summa compendium in summa, quia infinita non caderent sub cognitione, et ideo non potuit esse. Quod lex prosequeretur omnes casus, sed quantum fieri potuit sub universali edicto eos conclusit. Quam tamen propter multos varios eventus non potuit esse quod ad applicationem ad omnes, et ideo oportuit quod esset epiekes, supplet defectum legis. Aliter civilitas non esset perfecta. Ad secundum quod si esset peccatum in lege peccaret legislator, ut si statuerit esse adulterandum. Sed peccatum est in defectu per suam intentionem ex varietate materie, et ideo lex bona est que precipit quod secundum se adulterandum. Ad tertium dicendum quod id in mensura per simpliciter non est quod est in ipso, sed quod habeat et in pluribus bona, et legislator non peccat. Ad tertium dicendum quod id in mensura per simpliciter necessitatem quod est in ipso, sed quod habeat inde flexibilitatem rectitudinis, secundum quod dirigit, quantum ad esse oportet quod habeat rectitudinem que possit inflecti ad unumquodque particulare ad quod applicari debet rectitudo universalis. Et sic in mensura plumbea regula, ut habetur in textu. Ad quartum dicendum quod de pluribus duobus exemplis non est dubium. In tertio autem possunt dicere quod certum sit dicitur. Si tamen volumus eum sustinere, potest dici quod actus iste qui est non adulterium potest considerari aut inquantum est civilis et ordinatur ad bonum civile, quod in reipublice pacem recipit, et si bonum civile posset melius haberi per oppositum, non est melius dignus civili pena qui oppositum agit. Si autem consideretur inquantum est divinus actus, sic ordinatur ad bonum divinum, quod est habere deum et vitam eternam, et non recipit recompensationem per quantumcumque bonum particulare ad divinum medium. Et quomodo loquitur civiliter, sequitur nisi apponere iustitie.

Quarto videtur quod epiekes non sit innovativus. Non enim potest intelligi hoc innovatio nisi sit innovatio est facere opus potius iustitie quod est iniustum facere, ergo epiekes facit simpliciter iniustum et est iniustum. Item simpliciter obedire bonum est; non enim licet precepta superiorum discutere, sed simpliciter implere. Sed epiekes non simpliciter obedit omnibus preceptis legis, ergo non est vituperandus. Solutio. Dicendum quod epiekes dicitur innovativus, quia penas positas a lege mitigat et minuit

sedm qd videt et expedire ad finem legis. Ad prim vero dd q si accipiatur proportio ipsorum proportionatorum secundum se
sic deficit a proportione, et similiter deficit a iustitia. Si autem consideretur consequenter proportio proportionatorum secundum se
intentionem legis, sic epyikes est a proportione distributiva, ut si videat quod secundum rectam rationem oriri scandalum et
dissolutionem in civitate, dabit plus ei, quam indignior, et hoc est facere propter actum iustitie, et non propter intentionem. Ad secundum
dd, quod qui obedit preter intentionem legis simpliciter obedit, non est intentio legis obligare secundum legem ad id, quod contrarium
sue intentioni in quibus si prius esset aliud iubet. Et ideo vitiosum est in talibus velle sequi litteram legis, et non intentionem. Et
hoc non solum verum est in legibus humanis sed et divinis. Legitur in libro Machabeorum, quod Mathathias dixit his
qui cum eo erant, ut defenderent se in die sabbati contra eos qui ipsos vellet invadere, ne omnes pariter morerentur et
quod tamen erat contra legis preceptum. Et David comedit panes propositionis, quos non licebat comedere, nisi solis sacerdotibus.
Dividitur autem hec pars in duas. In prima dicit de quo est intentio. Secundo exequitur [illegible] secundum legem preter instantem intentionem,
neque enim ut idem. Dicit ergo primo quod consequens post predicta est pro exemplo dicere, quali epyikeia que est dispositio ipsa, scilicet ad iustum
et quale epyikes scilicet ad iustum, qui est habens dictam dispositionem. Deinde cum dicit, Neque enim, prosequitur secundum propositum
et dicit in duas. Primo declarat de epyikeia. Secundo de epyikes, ibi, Manifestum autem. Prima dividitur in duo. In prima movet dubitationes
quasdam et solvit eas. Secundo assignat causam dubiorum et solutionis, ibi, Facit autem dubitationem. Primo movet duas dubitationes
[l] Dubitatio autem qui movetur est, utrum epyikeia sit in genere iustitie, vel non. Circa videtur quod neque sit simpliciter idem,
nec alterum secundum genus. Quod secundum contrariam dispositionem aliquis laudatur ut melior iusto, non videtur esse illa dispositio de genere iustitie.
Sed epyikes laudatur ut virtuosus et strenuus secundum opera fortitudinis, ad talia transferentes laudem eius ad opera aliarum virtutum
laudantes ipsum pro magis bono, vel qui magis bonus quam sit iustus. Ergo etc. Deinde obiicit in contrarium et arguit
[ij] tali ratione. Si epyikes est aliquid ad preter iustum manens videtur ipsum esse laudabilem. Si sequimur rationem iustitie, sed est
laudabilis. Ergo etc. Ad oppositum probat per inconveniens dicens, vel enim iustum nihil enim est laudabile, nisi studiosum.
Sed epyikes non potest esse studiosum nisi sit idem iusto, cum sit in eadem materia, et in eodem actu conveniens iusto, quod
vel oportet quod iustum non sit studiosum, quod est inconveniens. Vel quod est epyikes, sit quoddam ad quod studiosum. Vel ambo sint etc.
[Go] ergo etc. Et concludit quod propter predictas rationes accidit dubitatio de epyikeia. Deinde cum dicit, Habent autem. Solvit predictas dubitationes
quod omnia predicta sunt vera, sed epyikes est melius iusto. Et quod est in genere iusti et quod non est iustum et vel est
inter iusta, subalternum et latens genere, quod iustitia potest considerari secundum se, vel secundum rationem, secundum quod abstrahit ab omnibus contrahentibus
iniustum et epyikes est iustum, et in genere iusti innuitur quoddam iustum, scilicet legale et in intentione. Si autem considerentur
iustitia secundum determinatam speciem, que est legalis iustitia, sic epyikes non est iustum, sed melius tali iusto, inquantum dirigit ipsum
et non est contra genus iustitie. Deinde cum dicit, Facit autem. Assignat causam dubiorum et solutionis. Et ideo dicit quod epyikes est melius quodam iusto scilicet legali. Est iustum et non ut ad quoddam genus
pars dividitur in duas. In prima assignat causam priorum dubitationum. In secunda causam solutionis, ibi, Et est. Dicit ergo primo quod causa dictorum dubiorum est quod
epyikes dicitur quoddam iustum, sed non est idem iusto quod est secundum legem scilicet legale sed directivum illius. Et ideo quod inspiciunt ad iustum legis non videtur iustum, cum non ad intentionem legislatoris videre iustum. Deinde cum dicit, Causa autem, assignat
causam. Quare oporteat leges hic dirigi. Et primo ponit causam. Secundo adaptat eam ad propositum, ibi, Cum igitur dicat. Dicit
primo quod causa huius necessitatis directionis est quod omnis lex ponitur universaliter, sed in particularibus accedat minimum. Sed in quibusdam
operibus non est possibile ad rectum universaliter dicere, propter varios enim casus, quia sepe id universale non est rectum. Sed in quibusdam
universaliter dicere, quod prospere contingit, sunt malo fine, quod nullo modo possibile est bene facere, ut dictum est in 2º. Et quod necesse est quod lex
proponatur universaliter, eo quod non possunt omnes casus predici, et in aliquo non est possibile universaliter. Unum ad recte fiat lex
accipit id, quod ut in pluribus et frequentius recte fit, et statuit id. Tamen legislator non ignorat quod ex lege
sua peccatum accidit, si in omnibus universaliter teneatur. Et ideo lex recta est, quod attendit id, quod in pluribus rectum est
et non est peccatum, neque in lege, neque in legislatore. Sed defectus incidit ex natura rei, quod natura operabilium mutabilis est.
Sic non est ex peccato, aut turpido, que contingit ex inobedientia materie, sed incidit preter suam intentionem. Deinde
cum dicit, Cum igitur dicat, adaptat ad directionem legis. Et dicit quod cum lex dicit universaliter, et accidit aliquis casus preter eam, que est universalis
et in quo universalis ratio legis non potest sic natura fieri, tunc recte fit id, quod eligit legislator. Et peccavit et defecit dicens
simpliciter et universaliter, dirigitur, quod hoc faceret legislator, si presens esset: et si preiudisset, expressisset tamen illud.
Reddit causam solutionis, quod ex dictis patet quod epyikeia non habet rectitudinem secundum intentionem legis, quod est iustum, et quod melius
legali iusto quod dirigit ipsum, non eo quod est simpliciter. Unde est melior illi iusto, non eo quod obfuscat, et quod melius
et sic sit obfuscanda, sed iusto ubi est peccatum, pro simpliciter et per hoc quod universaliter tenetur. Et ideo hoc est directivo et natura
epyikeia, ut sit directio legis in illis, in quibus lex deficit propter universale. Et ideo hoc est causa quare non omnia fuerunt secundum
secundum leges. Et quod de quibusdam non potest poni universaliter lex. Et ideo indiget sententia sapientum, quod disponunt, in quibus
sit fundanda lex et qualiter. Et ideo semper disposuit singulare iustum opposito lege quod indeterminatum indiget determinata
mensura. Cum enim operabilia sint indeterminata, non sufficit eis iustitia communis, nisi inveniatur alia iustitia propria
communis, applicata ad singularia et hoc est sententia que variatur secundum diversitatem casuum, secundum quam iustitiam epyikes
Et ponit exemplum de lesbia edificatione, que in civitate sunt lapides, qui non poterant quadrari et ideo oportet quod edificetur
cum regula plumbea, que posset plicari ad formam lapidis, ut inveniatur secundum idem alius lapis, qui posset stare
cum ideo, quod per ferream vel ligneam regulam non posset fieri. Et concludit quod dictum est, quod sit epyikes neque genus
quoddam iustum, et melius quodam iusto. Deinde cum dicit, Manifestum autem ex hoc. Declarat de epyikeia manifestum esse qui est
dispositio secundum determinatam dispositionem et dicit quod talis est electiva et operativa talium, in quibus patet dirigere legale
[clxxxij] iustum. Talis enim operatio virtutis est secundum electionem. Et dicit quod non est talis sicut acribodikaios, quod est
dicitur enim a ekos quod est rectum, et dikaios quod est iustum. Quia volens in omnibus adringitur semper iustitiam legis quod per vicium sic opponitur
si totus mundus deberet subverti. Sicut legitur de quodam Romano consule qui statuerat legem quod nullus pugnaret contra
hostes sine licentia eius filius cum duce exercitus esset quendam invenit oppressum et pugnavit et vicit. Et ille
voluit eum decapitare. Sed contradicente populo impeditum est. Et dicit addetiuus quod tales assueverunt peccare que sunt contra

legem aggrauare quicumque punit Sed epyeikes est moderatiua penarum legis secundum quod considerat minorem culpam quam sit digna
tali pena vel etiam ex toto relaxat si inueniat non esse culpam. quod est contra legem scriptam et quamuis quamque habeat
leges propter tamen plus ponit excipere quam legem in fine dicit quod epieikes est quedam iustitia non alia a iustitia
Utrum aut contingat: hic mouet questionem vtrum aliquis in iustitia legali iniuste operans contingat aliquis sibi ipsi iniusta
Dubitantur hic quinque. primo de scientia ista propter quod et videtur quod ista pars sit superflua. Supra enim ostensum est quod nullus sciens facit
non factum est sibi ipsi iniustum etc. ad sufficientiam determinatum est superfluum est iterum in questionem ponere ergo etc. Praeterea
dicit quod questionem secundum ipse solum mouit. duas questiones scilicet vtrum distributor sit iniustus vel plus habens et vtrum aliquis aliquem
scienter iniustum facere ergo videtur quod ibi debuit hanc questionem determinare. et non hic Praeterea supra sufficienter determinatum est de iustitia
que est secunda pars et omnia que circa partem dicuntur ergo videtur quod superflua sit hic de iustitia secunda parte questionem moueat Contra
punitio non cognoscitur nisi prius cognoscatur habitus cuius est iniustitia legalis sit punitio epyikes quod punitur iniustum
legale quod ibi dicitur. videtur quod hanc questionem de iniusto legali post epiykes ponit. Et hoc concedimus. Unde dicendum ad primum
quod supra fuit questio de iniustitia secunda partem Sed hic intendit querere vtrum secundum legales iniustitias scienter iniustum facere possit
et sic dicendum ad secundum. Ad tertium dicendum quod iniustitia que est secunda pars est ordinata a lege sicut et alie virtutes et
magis secundum quod magis causat esse bonum. Unde hic mouet questionem de iustitia secunda parte maxime hic ordinatur ad legalem
Secundo videtur quod non prohibeat omnia que non precipit Indeuita enim non precipit. aliter quod debita essent et iniustitia
Sed nec prohibet quod illicita essent ergo videtur quod non prohibet que non precipit. Praeterea omnia que pertinent ad dispositionem familie
lex non precipit sed emendationem relinquit legislator regimini domus sue ergo etc. Praeterea quedam sunt permissa in legibus ciuilibus
sicut vsuram accipere que tamen non sunt precepta. quod si sit intentione legislatoris sed ea permissa sunt prohibita ergo etc.
Solterius queritur iuxta hoc vtrum aliqua permissio debeat esse in legibus Et videtur quod non. quod iustitia ciuilis exacta
a lege diuina cum omnia que continent in aliqua natura procedunt ab vno primo Sed in lege diuina non est permissa aliqua
quod omne mortale peccatum prohibetur ergo nec in humanis legibus debet esse Praeterea intentio est legislatoris ciues bonos facere nisi
sed per permissa efficiuntur mali quod permissa non sunt de simpliciter malis ergo etc. Praeterea permissio non est nisi de eo quod simpliciter
malum est omne autem tale oppositum est virtutis et prohibitum a lege Si ergo aliquid sit permissum erit idem permissum et
prohibitum quod est inconueniens Solutio dicendum quod ita potest exponi prima. que non iubet lex prohibet. id est que iubet fieri non prohibet
ut iussio maneat affirmata et actus necessarius et hoc planum est de sine questione. Sed hoc non videtur esse commentatoris
aristotelis et commentator et ideo aliter dicendum quod quedam sunt que non habent aptitudinem ut precipiantur a lege quia sunt quedam contra
finem et sic in illo casu precipit lex ciuilis sicut ea que faciunt ad mores reipublice. Quedam autem habent aptitudinem
ut precipiantur et sunt ea que sunt applicata ad intentionem legislatoris et hec quamuis precipit sicut in omnibus sit ad agendo casu. Dicendum ergo
hec illa non iubet lex que non habent aptitudinem ut precipiantur et hec omnia prohibet et prohibet per solum ad primum quod indeuita
non sunt habendi. Ad secundum dicendum quod sicut sponsalia que pertinent ad castitatem virtutem precipit lex secundum quod ordinatur ad ciuitatem
ita est pronominatus secundum quod sunt ciuitatis Ad tertium dicendum quod lex ciuilis principaliter intendit bonum ciuitatis et gentis Et
ideo dicendum quod est contentum vsuram ne ciuitas tendat in dampnum rectum vel maius permittit. quamuis sit malum vnius et hoc
est propter intentionem suam inducendis et obligatione malis. Sed diuinum bonum quod intendit lex diuina. et quod est vnius hominis
est infinitum nec recompensationem recipiens Et ideo lex diuina noui testamenti non habet permissionem aliquam que prohibita est
et intendit continere non solum bonum ciuitatis sed vnius cuiusque in statu suo perfectionis. quibus sit ibi indigentia maioris boni
Sed vetus lex non ad perfectum adduxit et ideo propter duritiam cordis illorum quibus dabatur permisit libellum repudij
dare quod erat peccatum ne maiori peccato perfectio probabetur Et sic lex ciuilis permittit vsuras dare Et sic patet per
plurimo ad id quod vltima querebatur quod lex ciuilis aliquid permissiue habet Unde dicendum ad primum quod lex diuina continet
hominem et in maiori bono. Et quamuis adhuc imitatur ipsam preceptum legis ciuilis Et est continet in minori malo et
quantum adhuc imitatur ipsam legem ciuilem quantum ad permissionem. Ad quintum dicendum quod quamuis intendat bonos ciues facere
et singulos tamen magis intendit bonum plurium quam bonum vnius ut in primo libro dicitur. Ad sextum dicendum quod est permissio quantum
ad consideracionem boni communis Sed prohibitum habito respectu ad malum vnius. et non secundum idem permissum et prohibitum et hoc non est inconueniens.
Tertio videtur quod ille qui interficit se non facit iniuriam ciuitati. Subtrahit enim ciuitati pernitiosum ciuem et hoc est valde vtile ciuitati
Unde preceptum dei est maleficos non patiaris viuere. ergo etc. Praeterea ciuitas. ut dicitur. decretalis quedam non peccatur
sed homines de ciuitate ergo videtur quod contra ciuitatem possit fieri iniuria Praeterea Si propter hoc fit iniuriam ciuitati quod subtrahit vnum
ciuem ciuitati tunc quilibet peccatum est contra ciuitatem quod per quodlibet peccatum priuatur aliquod bonum quod redundat in bonum
ciuitatis Contra est quod ciuitas punit est dampnum illatum ciuitati et contra voluntatem suam Sed occisorem talem
lex ciuilis punit ut dicit in textu ergo etc. Solutio dicendum quod bonum ciuitatis potest duplex considerari aut secundum quod est
distributum in singulis partibus ciuitatis et non contingit iniuriam facere ciuitati nisi mediantibus sit iniustum alicui de ciuitate
Aut secundum quod consistit in quodam actu qui est ipsius ciuitatis et ex virtute ciuitatis. Sicut deuincere exercitum tyranni
inuadentis rem publicam. et hoc modo quamuis nullus ipse non potest Et ideo cum diminuit virtutem in talibus actibus ciuitatis
ipse iniuriam facit ciuitati et sic est de illo qui interficit se quia subtrahit vnum de illis quibus integratur virtus ciuitatis.
et quod hic non est propter voluntatem suam quod est de ratione iniustum pati ideo ipse non patitur iniustum in hoc sed ciuitas contra
cuius voluntatem fit Ad primum dicendum quod pernitiosus est ille qui turbat bonum ciuitatis et quamuis sit malus ipse
tamen potest esse ciuis bonus fidelis et vtilis adiuuando ciuitatem Et ideo dampnum est ciuitatis de sua virtute Non est enim
idem esse bonum virum et bonum ciuem ut dictum est Ad secundum dicendum ut prius. Ad tertium dicendum quod quedam peccata sunt
in actibus priuatis que non ordinantur ad ciuitatem et in talibus nulla fit iniuria ciuitati
Quarto videtur quod aliquis iniustum sibi faciat Continens enim patitur iniustum non debitum contra voluntatem. patitur
iniustum. Sed qui interficit se est huiusmodi ergo etc. Maior enim est contra voluntatem nature Praeterea iustum respicit equalitatem
et iniustum sicut est priuacio eius. Sed equale non determinatur secundum voluntatem sed secundum rectam commutationem vel distributionem vel secundum
preceptum legis ergo videtur quod diuino patiatur inequale sine voluntate sine non ut patiatur iniustum. et ideo quod propter
Praeterea potest esse se ipso plus et postea et abundans et deficiens non est possibile. cum ideo dicebat similiter opposita ducendo

ad talia in gratia, videtur insufficienter probare propositum. Pro secta Pitagoricorum et eius ardentior amator propter uxorem
adulter propter, ergo videtur secundum eum dicere quod neque mechatur cum propria uxore. Solutio dicendum quod cum de diffinitione iniustum pati sit
quod sit contra voluntatem patientis, impossibile est quod idem et iniustum faciat, quia qui facit vult facere, et in moralibus se
eum si vult aliquis quod velit quis, et non loquimur de voluntate que diffinit mentem vero, quod potest esse de ante, sicut gente
sed de ea que est ad operandum, cum sit ratio proclamans et eligens. Unde si videtur quod sit eligit aliquis, ideo vult quis
ad minus secundum quod oritur ad alios. Et ideo cum pati iniustum consequitur ad facere quis est, quod ipsum pati sit voluntarium.
Ad primum ergo dicendum quod voluntas non accipitur in moribus pro voluntate naturali, sed de ea que in moribus que voluntas, quod opponitur ei
involuntario, et ideo secundum voluntatem dicitur in moribus secundum congregationem primum est in ipso consentiente singularia, magis est actus
tempore est mors. Est voluntaria hic. Ad secundum dicendum quod nos non loquimur hic solum de iniusto sed de iniusta passione vel facere licet habeant
in patiens possunt. Sed secundum duracionem temporis magis faciens perlegit et operatur. Ad tertium dicendum quod non solum non oportet quod secundum rationem facere iniustum sit pati
pati. Ad quartum dicendum, demum quod accedens loco apti ad ipsum actum dubitat qui cum propria uxore non est mechia.
Sed loquitur secundum admotum quod scilicet potest moveri in uxorem propriam sicut in adulteram.

Quinto videtur quod iniustum pati non sit ad malum, eum enim potest queritur optio non est malum. Sed optio est
Quintum, scilicet utrum iniustum pati, quod est. Pro omne malum denotat id in quo est. Sed iniustum pati est impariente eorum
ergo exhibent non dicitur patiens malum, videtur quod non sit malum. Pro super detractum est quod iniustum non habet extrema quod
virtutis sit malum, hoc autem contingit si iniustum pati quod est alterum extremum esset malum. Secundo. Pro iniustum pati
est plus habere in damnis et minus in lucris. Sed hoc magis malum quam habere plus in lucris et minus in damnis quod est
iniustum facere, ergo peius est iniustum pati quam iniustum facere. Cuius contrarium dicit Philosophus. Pro ... aliquis secundum actionem
contrarium. Contra adhuc tradit auctor in ... mechatur ergo videtur omne secundum dicere. Si dicatur quod intelligitur de actionibus sed consideranti
considerari dupliciter, aut secundum genus rationem mali, et cum malum ratione sit in privatione et hoc accepto malum secundum quod privatio
aut secundum detractum rationem mali pene, et hoc est secundum privationem boni nature vel eius quod ordinatum est ad aliud, scilicet pena.
mala est, magis secundum nature bone ut dicit Augustinus. Aut in privatione boni virtutis. Privationem voluntatis et est malum
culpe. Sic igitur si considerentur privationem equaliter iuste, quod est quedam boni et quedam malum que ad iniustum pati
ingo privatur primum habere. Et hoc quidem privatio magis sunt iniustum pati, sed iniustum facere addit super privationem virtutis
privatam voluntatem, et ideo est malum forciter in ratione culpe. Sed in alio modo tamen in ratione pene. Ad primum ergo dicendum
quod malum pene potest quoniam optio. Ad secundum dicendum quod iniustum pati malum est, sed non malitia quod habet in ratione mali culpe
et ideo non denominatur malum, sed est in malo et damnificatur. Ad tertium dicendum quod non est medium inter duas malitias, in quibus
sit malum culpe, ut dictum est, et ideo ratio non sequitur. Ad quartum dicendum quod est penus secundum ad eorum malum pene. Sed aliud
habet defectum culpe additum. Ad quintum quod intelligitur de ipso actibus. Et ideo dicendum ad sextum. Eius actiones sicut contingit considerari in natura
ad causam suam sicut cadit in artem, que habet ... sibi et ... plus. Sed per accidens
sed ad subiectum, ut ergo sit, cum habet actionem sit iniustitia non cadit in artem. Facere ad iniustum pati.
Dividitur autem hec pars in duas. In prima declarat quoniam quis intendit in secunda quoniam iniustum
ideo solvit. Prima totalis autem, prima dividitur in duas. In prima movet questionem de iniustitia que opponitur legali iustitie, utrum secundum eam contingat
iniustum sibi aliquis facere. In secunda movet eandem questionem de iniustitia secundum partem dicta, et adhuc secundum quod iniustus
post ostenditur quod de hac questione manifestum sit ex dictis. Et dicit quod partes que dicte sunt manifestum, utrum autem contingat
iniustum facere secundum iniustitiam in parte dictam quod ostensum est quod non. Secundo ibi ... ad propter quoniam quis ad id quod
remove duorum, et ista hec duo sunt, post ostendit quod secundum legalem iniustitiam sunt aliquis iniustum ... ipsum. Et ideo dicit cum iniustum
sunt. Primo, sed cum non ... ipsum duo sunt post ... demum ... non solum sit quod sit secundum distributionem
et commutationem que dicuntur a parte iustitia. Sed quedam alia dicuntur iusta a iustitia legali que sunt ordinata a lege, unde dicit vitetur
et cuiuslibet sunt id contra seipsum, que lex prohibet, sunt iniustum legale contra seipsum. Sed in sic sicut prohibet lex, quoniam videtur
se sunt iniustum contra seipsum, ... sicut potest quecumque non precipit lex. In prohibentur sed intelligitur sicut non precipit, ergo ... sit
et qualiter valeat hec auctoritas dictum est. Secundo ibi adhuc potest removet quandam responsionem que posset aliquis dicere quod talis
non sunt iniustum quod sunt per iram et non sunt volens. Contrarium quod obicitur sicut cuiuslibet sunt aliquis eius primum est in ipso sciens quod
et ut tales cuiuslibet volens operatur. Sed qui propter iram interficit se sit operatur, ergo ... Unde sit causa potest leges
noceret, non contranocentis sunt iniustum, quod sunt quod non sinit lex. Sed ideo quod interficit se propter iram est habere, ergo ... Et dicit
non contranocentis quod si aliquis infert secundum ... nocentum licet secundum vim vi repellere cum moderamine inculpate tutele.
Deinde cum dicit. Sed cui ... cui faciat iniustum et contingit vel civitati in ... civitati. Et dicit quod civitati, et non
et post per rationem quod talis est. Nullus patitur iniustum volens ut ex diffinitione eius quod est iniustum pati contra voluntatem. Sed ipse vult pati
ergo non sunt iniustum ... sed civitati contrarium eius voluntatem sit. Secundo ibi propter quod probat per signum quod propter hoc quod iniustum sunt
civitati, civitas dampnificat ipsum publico sua et quandam inhonorationem adest civitate inflicta corrumpens se occidendo
odendo, que facientem iniustum civitati sicut quod lex precipit quod talis non tumuletur. Et hec quedam inhonoratio, et non simpliciter
quod actus vinorum non transmittitur mortuum ut in primo dicit. Deinde cum dicit adhuc secundum quod iniustitia secundum hanc questionem in
iniustitia secundum partes dicta, secundum quod habet ordinem ad ... et post proponit quod intendit et dicit quod si accipiatur iniustus que patitur
solum iniustum quod sunt iniustum et in commutationibus et distributionibus et quod non est per totalem sed secundum ... malitiam que aptus
in illegali iniustitia, non est dicere quod aliquis sunt secundum iniustum. Secundo ibi hec enim ostendit duas istas iniusti ad propositum et dicit
quod id proclamare iniustum est ad alterum, et est inequaliter secundum aliquam specialem malitiam malus. Sic est iniusticia et non
sicut ostendit propositum ex rationibus que prius dicta sunt. Cuiuslibet patitur iniustum auferatur ab eo aliquid et quod sunt iniustum ad ...
... aliquid plus in bonis. Si igitur idem faciat sibi iniustum erit idem plus et minus habens quod impossibile est, ergo iniustum et iniustum
non est minus ad seipsum, sed ... Secundo ratio potest et adhuc aut quod ... est omne iniustum facere est voluntarium
et per electionem ... ... non ... inferat nocumentum sed ideo quod post passus

fiat contra agentem idem nisi excedat modum in vindicta non videtur vindicans facere iniustum. Si vero aliquis sciens iniustum faciat
contra seipsum a seipso eadem fiunt et patitur et quae plurimis et potius quae minus quod est inconveniens. Tertia ratio ponit adhuc eum
qui talis est. Si aliquis facit sciens iniustum vult sciens facere iniustum quod voluntarium est. Sed si vult facere sciens iniustum vult se pati iniustum
quod est contra id. Ergo si facit sciens iniustum aliquis voluntarie patitur iniustum quod est contra praedicta. Deinde cum dicit Cum hiis
ponit quartam rationem quae est per inductionem. Et dicit quod cum hiis quae dicta sunt in omnibus fine et aliquis concedit in particularibus iniustis
sicut in omnibus nullus sciens iniustum facit quia nullus moechatur cum uxore sua neque suffodit sciens parietem neque furatur aliquis sua. Ergo
etc. Deinde cum dicit Totaliter autem ponit solutionem et dicit quod totaliter in illo omnia solvuntur per diffinitionem quam dedit
de iniustum pati quod scilicet est contra voluntatem eius qui patitur voluntarie patiatur. Et ideo patet quod nullo modo contingit aliquem sciens iniustum facere.
Deinde cum dicit Nam autem comparat iniustum pati et iniustum facere adinvicem. Et primo dicit quod utrumque est malum quia utrumque
recedit a medio in quo est bonum iustitiae unum per plus et alterum per minus. Sicut est in medicina et in sanitate est in quadam
commensuratione calidi et frigidi quod si contingat vel deficit vel superhabundat est infirmitas. Similiter in exercitiis sicut aliqua
exercitia commensurata viribus hominis quae faciunt ipsum bene habere sicut in cursibus et ludis palestre et gymnasiis.
Sed si deficiat ab hiis vel superhabundat est male habitus. Secundo cum dicit Sed tamen deterius ostendit quod illorum peius est simpliciter.
Et primo ostendit simpliciter peius esse iniustum facere. Iniustum enim facere est cum malitia vituperabile est, peius quam id quod potest esse
sine habitu scilicet iniustum pati. Sed est cum malitia vel perfecta et simpliciter et universaliter quantum ad iniustum legale vel propria et particularis
quantum ad iniustum secundum partem. Deinde iniustum autem pati non sic. Ergo etc. Deinde cum dicit Secundum quid ostendit quod aliquo modo iniustum
pati est peius. Et dicit quod secundum ipsum nichil prohibet iniustum pati esse minus malum ut consequens est. Sed per accidens potest esse id malum
maius sicut quidam qui [illegible] quod non cavebat [illegible] suum laborem dedit in tantam [illegible] quod interfecit
maius sicut quidam [illegible]. Unde Ethicus [illegible] quod iniustum facere est peius
simpliciter. Sed dicit quod [illegible] per accidens non est [illegible] plemesim vel si [illegible] contingat cadere
simpliciter [illegible] contingit lesiones pedis [illegible] et postea sit [illegible] periculosum
[illegible] ab adversariis. Sed medium simpliciter [illegible] admirare quod est [illegible] imitatur
Secundum metaphoram. In parte ista [illegible] quod imitatur vel iniustum quod vel est ante praedicta
et similitudinem ad [illegible] iniustum [illegible] patiatur quod in aliis non contingit
Et etiam quod secundum [illegible] contingit [illegible] iniustum [illegible] sic opponens sic
Sed vero secundum ordinem potentiarum [illegible] non possunt attendi aliquod iniustum [illegible] Per dominativum iniustum et per paternum iniustum sed
individuorum et non potentiarum [illegible] duo dissimilia. Ergo hoc iniustum non imitatur
distributivum iniustum [illegible] Sed facere [illegible] non est iniustum. Ergo si dispensat ratio
distributivum et dominativum. Per appetitum sensibilem [illegible] Per [illegible] imitatur sicut exactum per suum exactum
per appetitum inferiorum virium non est iniustum. Per [illegible] debuit [illegible] Solutio dicendum ad primum quod [illegible]
Sed hoc iniustum imitatur distributivum et dominativum [illegible] aliquo modo est iniustum in ordine
opponens non sunt similes [illegible] individuorum [illegible] ad primum dicendum hoc iniustum secundum similitudinem vero
[illegible] et non similiter. Et ideo [illegible] ad [illegible] ad primum [illegible] quae est remota similitudo. Ad secundum dicendum quod ratio
refertur ad superiora sicut quorum [illegible] est [illegible] contrarie [illegible] in septimo dicetur. Et sic
dicitur [illegible] ad inferiores potentias aut sicut [illegible] Aut secundum quod dispensat [illegible] inferiorum potentiarum
imitatur ipsum dominativum iniustum quod suum est quod imperat. Aut secundum quod [illegible] per prudentiam vel temperantiam ut dicitur Sed tunc temperantia non dicitur
suum [illegible] et suum [illegible] Et [illegible] prudentia [illegible] ad medium quae consequitur omnes virtutes
specialis virtutis quae est [illegible] delectabile [illegible] Sed [illegible] ad medium quae consequitur omnes virtutes
et est prudentiae [illegible] imitatur distributivum iniustum [illegible] imitatur utrumque. Ad tertium dicendum quod
[illegible] appetitus [illegible] in ipso est [illegible] si denegetur eis a ratione in [illegible] est
et iniustum. Ad aliud dicendum quod inter omnia alia hoc magis [illegible] de ratione iniusti cum non sit inter dominum [illegible] similiter [illegible] 95
[illegible] Inhac autem parte tria facit. Primo ostendit quomodo dicuntur
[illegible] in ipso [illegible] de eo dicit [illegible] non contingit quod iniustum sit aliquis ad seipsum
hoc iniustum. Et dicit quod secundum hoc iniustum quod est secundum metaphoram et similitudinem dictum non contingit quod iniustum sit aliquis ad seipsum
Sed inter ea quae sunt ipsius sicut particulae adinvicem et non [illegible] iniusti [illegible] dominativum et dispensativum et distributivum
Et per hoc quod dicit vel notat [illegible] rationem. Secundo cum dicit In hiis enim ostendit quo inter partes animae posset esse iniustitia
similitudo. Et dicit quod in hiis sermonibus in quibus hic est dispositio partis animae [illegible] rationem per [illegible] ad contra [illegible] rationalem
quam comparat rationem quae ad illam non potest esse iniustum aliquis ratio. Et dicit quod in ista respiciunt illi qui dicunt
quod est iniustitia ad seipsum [illegible] quod in istis patientibus contingit quod aliquis patiatur [illegible] suum ipsius appetitum. Sic
quam ratio denegat quod concupiscibilis naturaliter appetit. Et innuit Platonem qui hoc dixit. Et dicit quod in hiis [illegible]
est iniustum adinvicem sicut inter imperantem et imperatum quod ratio imperat vel sicut inter distribuentem et distributum.
Tertio ibi De iustitia. Recapitulat quae dicta sunt in quinto libro et praedictis. Et dicit De iustitia et aliis modo [illegible]
sit secundum modum determinatum quod erat una de virtutibus moralibus quam posuit in fine primi libri. Explicit
quintus liber Ethicorum cum scripto doctissimi Magistri Alberti Episcopi
Ratisponensis. [illegible] liber Ethicorum ad Nichomachum

ma ext'nm [illegible] in seqn̄tib̄
[illegible] h' considerans in
dica vel defectu̅ [illegible] medium [illegible]
omnib̄ cum dictis h'ntib̄ [illegible] et m'a'dm est quodda̅ signum ad qd
respiciens, rectam h'ns, intendit et remittit [illegible] est termin' medietatis
quas [illegible] medium dicim' int' superhabūdant' et defectum [illegible] ēxm̄ p'ter
rectam [illegible] est aut' dictum quod sic verum [illegible] vo aut' manam et est cum a[illegible]
cia [illegible] est sic h' vere [illegible] q'm vel plura vel minora oz laborare vel neglige 98
p' media h' ac [illegible] aliqs nil utiq' sciret amplius puta qualia
opportet [illegible] quecuq' medicinal' iubet et ut qui hab[illegible]
qd' [illegible] et [illegible] d'termī [illegible] et qd' est recti ro
et h' [illegible] hac quod quid' esse [illegible]
hac aut' intellect' [illegible] d' eligens aut' d' ara plus dictas [illegible]
Primus quod [illegible] et [illegible] et rationale [illegible] de
[illegible] quod quo spectam
[illegible] ad eam [illegible]
[illegible] si quod [illegible] quidam
[illegible] h' aut' ratiom' Co
[illegible] rationatiu' [illegible]
[illegible] h' [illegible] vita ueri
[illegible] actu uitam [illegible]
[illegible] actu [illegible] aut' eo [illegible]
intellectu' appetitu' [illegible] affirmacio et negacio h' in appetitu
[illegible] electio ac appetitu [illegible]
[illegible] quod electio [illegible] et
[illegible] et uirtus practica spectans
[illegible] uerum et falsum [illegible] intellecti
[illegible] appetitu' recto actu quod [illegible]
[illegible] intellect' [illegible] appetitu et [illegible]
electio [illegible] Bona actio et [illegible]
[illegible] intellectu et [illegible] mouet [illegible]
[illegible] intellectu et [illegible] non est [illegible]
et [illegible] principat' [illegible] et non finis [illegible]
[illegible] actu' Bona actio est finis appetitus [illegible]
qd' [illegible] appetitus intellectus electio vel appetitus intellectiu' et talis principium [illegible] homo
est aut' [illegible] eligit [illegible] fuisse [illegible] desito [illegible]
[illegible] non [illegible] qd' recte Agathon solo [illegible]
[illegible] ingenita facere [illegible] utriusq' intellectiuar' p'ti
[illegible] ambab' [illegible]
[illegible] negando
[illegible] et [illegible]
[illegible] Jacob
[illegible]
[illegible]
[illegible] Anz
[illegible]

[illegible]

Sit sui viri gradu primo vari intellectus et [illegible] virtutes quas non vide[illegible]

[illegible]

et opus sit [illegible]

[illegible]

[illegible] viles virtutes [illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Ad undecimum [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

primum essendi sicut et deinde in potentia [illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] que posset stat [illegible] et radicatam [illegible] qualitates tangibiles reducuntur ad [illegible] reducuntur in [illegible] duas [illegible] passivas reducuntur [illegible] et illae duae activae [illegible] reducuntur in [illegible] sicut [illegible]
[illegible] calidi ut dicit [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible] reducuntur in unum [illegible] eadem [illegible] perfectum in albedine et imperfectum [illegible] radicem [illegible]
formas non [illegible] intelligendis [illegible] intelligentiam in nobis [illegible] imperfecta [illegible] perfecta [illegible]
[illegible] imperfecta [illegible] intelligentia [illegible] etiam non [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] cognoscitur [illegible] causat sicut [illegible] visibile [illegible] ut [illegible]
[illegible] etiam [illegible] visibilia [illegible]
etiam [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] et [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] etiam [illegible] ad aliquem [illegible]

[illegible] ut dicit Theophrastus [illegible]

[illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible]

sua lex destruit [illegible] agit sicut passionibus [illegible]

[illegible] Sextodecimo [illegible]

[illegible] ad primum [illegible] ad secundum dicendum [illegible] dicitur

[illegible] ad tertium dicendum [illegible] 101

Septimodecimo [illegible]

[illegible] ad primum dicendum [illegible] ad secundum dicendum [illegible]

Decimooctavo [illegible] Item

[illegible] ad primum dicendum [illegible] Item

[illegible] ad secundum dicendum [illegible]

[illegible] Item Aug

[illegible] Contra [illegible]

separata erit a corpore non indigebit ad suam operationem sed remanebit ipsius esse a corpore in sua operatione perfectum [illegible]
et anima similiter et intellectiva similiter esse [illegible] separata ad modum intelligentie et [illegible]
[illegible] Ad 3m dicendum quod [illegible]
[illegible] Ad 4m dicendum quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit
[illegible]
Ad eundem capitulum decimum [illegible] in textu [illegible]

[illegible]

passionum [illegible] et [illegible] Ad 3m dicendum quod ordinatur [illegible] ad appetitum [illegible] [illegible]
[illegible] appetitus est [illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible]
quod appetitus sit nobilior [illegible] quod [illegible] [illegible] corruptibile Ad
[illegible] dicendum quod [illegible] appetitus [illegible] et [illegible] fiat passionum [illegible] quod [illegible]
forma [illegible] addita [illegible] et quod sit [illegible]

Utrum [illegible] quod [illegible] bonum et malum [illegible] sit [illegible] et [illegible] bonum et malum [illegible] et
[illegible] bonum et malum [illegible] [illegible] Ad [illegible] [illegible]
[illegible] Ad primum [illegible] [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] [illegible]
[illegible] intellectus speculativus [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Ad [illegible] solutio [illegible]
[illegible] intellectus [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] 102
[illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod appetitus [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ad [illegible] dicendum [illegible] appetitus
[illegible] intellectu et [illegible]

Utrum [illegible] [illegible] mobilium [illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] ×
[illegible]

Utrum [illegible] appetitus laudabilis vel vituperabilis [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] vel vituperabilis [illegible]
[illegible] deus [illegible] quod ille
[illegible] predestinatus [illegible] predestinatus [illegible]
[illegible] predestinatus [illegible] [illegible]
[illegible] deus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible] appetitus [illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible] laudabilis [illegible] et vituperabilis [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] laudabilis [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible] passiva [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] deus [illegible] deus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] dividitur [illegible] in duas partes [illegible]
[illegible]
[illegible] Ro.
[illegible]
[illegible] appetitus
et intellectus [illegible]
[illegible] B
[illegible]

[illegible] autem actus intellectus et [illegible] intellectus appetitus autem intellectus non [illegible]
[illegible] actus appetitivi [illegible] Est autem omne [illegible] duorum [illegible]
[illegible] appetitum [illegible]
movet appetitum et [illegible] movet [illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] appetitus [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] appetitum Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] practica [illegible] appetitiva [illegible]
[illegible] appetitiva [illegible] practica [illegible] intellectus practica [illegible]
[illegible] appetitiva [illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible] practica [illegible]
[illegible] appetitum [illegible] practica [illegible]
[illegible] bona [illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible] practica [illegible]
[illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] appetitus intellectus [illegible] appetitus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] intellectuales [illegible]
[illegible] intellectuales virtutes [illegible]
[illegible] intellectuales [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] intellectus [illegible] et [illegible]

et ad [illegible] magis appropinquat sapientia [illegible] prudentia autem [illegible]

[illegible] ad [illegible] sapientia [illegible]

[illegible] et sapientia [illegible] autem [illegible]

[illegible] ad [illegible] intellectus

[illegible]

[illegible] hoc [illegible] et [illegible] aut [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] scientia [illegible] quod [illegible] omnes in suspica-

[illegible] scientia [illegible] spectat [illegible]

[illegible] et non [illegible] scientia semper [illegible] aut [illegible] et in

corrupta [illegible] esse et [illegible] et [illegible] ex prologo autem

[illegible] doctrina [illegible] in analeticis [illegible] quod [illegible] aut syllogismo

[illegible] inductio quod utrumque [illegible] est et credulitas [illegible] syllogismi [illegible] ex [illegible] sed [illegible]

inductio [illegible] est [illegible] et [illegible]

[illegible] non est [illegible] inductio [illegible] scientia quod [illegible] est [illegible] et [illegible]

[illegible] in analeticis [illegible] et edita sunt [illegible]

[illegible] habet [illegible] scientia quod [illegible] sit [illegible]

[illegible] et [illegible] scientia

Scientia quod [illegible]

[illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible] sapientia et [illegible]

[illegible]

et eterne et finite [illegible] [illegible] que [illegible] sunt [illegible] fluxu mutabili et ea non sunt elevata super [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] de [illegible] [illegible]

Ad decimum [illegible] [illegible] [illegible] viii [illegible] [illegible] determinatione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Ad [illegible] ad primum [illegible] [illegible] Ad primum [illegible] [illegible]
[illegible]

Ad tertium [illegible]
[illegible]

Ad 4m dicendum [illegible]
[illegible]

Tertio [illegible]
[illegible]

Ad primum [illegible] Ad tertium [illegible]
[illegible]

Ad 2m [illegible]
[illegible]

Tertio [illegible]
[illegible]

Ad 2m dicendum [illegible] Ad 3m [illegible] Ad tertium dicendum [illegible]
[illegible]

[illegible] Ad 4m [illegible] Ad [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] perpetui [illegible]

104

[illegible]

Contingens autem alter se habere est et factibile et actibile [illegible]

ex tribus rationibus quarum circa rationem habitus [illegible]

continue sub inde actio et factio [illegible]

ars que est et quod habitus quidam cum ratione factivus [illegible]

[illegible] quod non ars [illegible] utique erunt ars et habitus cum ratione [illegible] in facto

et speculari qualiter utique fiat aliquid contingentium [illegible]

[illegible] quod contingit fieri ars est [illegible] est fortuna [illegible]

factio et actio altera [illegible] arte factio [illegible]

[illegible] et agathon ait: ars fortunam dilexit et fortuna [illegible]

cum ratione vera factivus est. Atechnia [illegible]

Contingent [illegible]

Et etiam [illegible] ix primo de ordine et videtur quod male ordinet [illegible]

[illegible]

[illegible]

105

Quarto utrum [illegible]

[illegible]

Quinto utrum [illegible]

[illegible]

Sexto utrum [illegible]

[illegible]

Septimo utrum [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

De prudentia utique sic assumemus speculantes quos utique dicimus prudentes. Videtur autem prudentis esse posse bene consiliari circa ipsi bona et conferentia non secundum partem, puta qualia ad sanitatem vel fortitudinem, sed ad bene vivere totum. Signum autem quoniam et circa aliquid prudentes dicimus quando ad finem aliquem studiosum bene ratiocinabuntur, quorum non est ars. Quare et totaliter utique erit prudens et consiliativus. Consiliatur autem nullus de impossibilibus aliter habere, neque de non contingentibus ipsi agere. Quare si scientia quidem cum demonstratione, quorum autem principia contingunt aliter habere horum non est demonstratio, omnia enim contingunt et aliter habere, et non est consiliari de ex necessitate existentibus, non utique erit prudentia scientia neque ars: scientia quidem quia contingit actibile aliter habere, ars autem quoniam aliud genus actionis et factionis. Relinquitur ergo ipsam esse habitum verum cum ratione activum circa hominis bona et mala. Factionis quidem enim alter finis, actionis autem non: est enim ipsa eupraxia finis. Propter hoc Periclem et tales prudentes existimamus esse, quoniam ipsis bona et hominibus possunt speculari. Esse autem tales existimamus dispensatores et politicos. Hinc et temperantiam hoc appellamus nomine, ut salvantem prudentiam. Salvat autem talem existimationem. Non enim omnem existimationem corrumpit neque pervertit delectabile et triste, puta quoniam triangulus duos rectos habet vel non habet, sed eas quae circa operabile. Principia quidem enim operabilium est cuius gratia operabilia. Corrupto autem propter delectationem et tristitiam confestim non apparebit principium, neque quia huius gratia neque propter hoc oportet eligere omnia et operari. Est enim malitia corruptiva principii. Quare necesse prudentiam habitum esse cum ratione verum circa humana bona activum. At vero artis quidem est virtus, prudentiae autem non est. Et in arte quidem volens peccans eligibilior, circa prudentiam autem minus, quemadmodum et circa virtutes. Manifestum igitur quoniam virtus quaedam est et non ars. Duabus autem existentibus partibus animae rationem habentium, alterius

utrumque causat. est utrumque optimarum operationum [illegible] contingentes aliter se habere et prudentia [illegible]
solum. Signum autem quia obliuio talis quidem habitus est prudentie autem non est. [illegible]
De prudentia [illegible] intellectuales virtutes [illegible] prudentie [illegible]
Ad euidentiam eorum que in hoc capitulo dicuntur [illegible] quid sit prudentia [illegible]

[illegible]

[illegible] distinguunt [illegible] prudentia [illegible] ut dictum [illegible]
[illegible] artificialium [illegible] ut
[illegible] Ad [illegible] virtutibus [illegible]
[illegible] politica [illegible]
[illegible] prudentia [illegible]
[illegible] distinguendo [illegible]
[illegible] Ad iii dubium [illegible]
[illegible] prudentia [illegible]
[illegible] prudentia [illegible] dispensativa [illegible]
[illegible] ut [illegible] prudentia [illegible]
[illegible] politica [illegible] Ad [illegible] dubium [illegible]
[illegible] dispensativa [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dubium [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible — densely abbreviated commentary text, approx. 44 lines; only scattered words such as "prudencia", "sapiencia", "arte", "Et ita habet ultimam partem questionis" can be made out]

Via aut[em] sci[enci]a de v[niversa]lib[us] e[st] existimac[i]o et ex n[ecessit]ate entib[us]. Sunt aut[em] p[ri]n[cipi]a indemonstrabilia et o[mn]is sci[enci]a cu[m] r[ati]o[n]e e[st]. Sci[enci]a p[ri]ncipii scibil[is] n[eque] utiq[ue] sci[enci]a erit n[eque] ars n[eque] p[ru]de[nci]a. Scibile q[ui]d[em] e[nim] demonstrabile, h[ec] aut[em] sunt contingentia alit[er] se h[abe]re. N[eque] utiq[ue] sapi[enci]a hor[um] e[st]. Sapientis e[nim] de quib[us]da[m] h[abe]re demonstrac[i]o[n]e[m] e[st]. Si utiq[ue] quib[us] ver[um] dicim[us] et nequaqua[m] mentimur circa no[n] contingencia vel et contingencia alit[er] se h[abe]re sci[enci]a et p[ru]de[nci]a et sapi[enci]a et intellect[us], hor[um] aut[em] triu[m] nullu[m] contingit e[ss]e, dico aut[em] p[ru]de[nci]a[m] sci[enci]am et sapi[enci]am, relinquit[ur] intellectu[m] e[ss]e p[ri]n[cipi]or[um]. Sapi[enci]am aut[em] in artib[us] certissimis artes assignam[us], puta Fidiam latomum sapiente[m], Policl[e]to[m] statuifice[m]. Hic q[ui]de[m] nichil aliud significantes sapi[enci]am q[uam] q[uo]d v[ir]tus artis est. E[ss]e aut[em] quosda[m] sapientes existimam[us] totalit[er] no[n] s[ecundu]m p[ar]te[m] n[eque] aliq[ui]d aliud q[ue]madmodu[m] Homerus ait in Margite: hunc aut[em] n[eque] utiq[ue] fossore[m] dii posuerunt n[eque] aratore[m] n[eque] aliud q[ui]d sapiente[m]. Q[ua]re manifestu[m] q[uo]d c[er]tissima sci[enci]ar[um] erit utiq[ue] sa[pienci]a

pñcia. Opp̄z qͦ sapiētē nō solū q̄ ex p̄ncipiis sciē sed et circa p̄ncipia vm̄ dicit Arīs est vti
sapiā sciā et intellctū

Circa autē speculāte sequitur [illegible]

[illegible]

luce igitur [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Quinto Vi[illegible]

[illegible]

Sexto V[illegible]

[illegible]

Septimo V[illegible]

[illegible]

Ad v dicendum [illegible]

[illegible]

109

Sapientiam autem [illegible] sapientia [illegible] quid sit sapientia [illegible] intellectu.

Hic dubitantur tria. Primo de [illegible] sapientia [illegible] virtutes intellectuales [illegible]

[illegible]

[illegible] sapientia [illegible] virtutes [illegible] intellectuales [illegible]

[illegible]

quas ponit [illegible] sapientia [illegible] passiones [illegible] difficiles
[illegible] in geometria [illegible]
[illegible] autem [illegible] plus potest sapiens [illegible]
[illegible] sapiens [illegible] in suis actibus [illegible]
[illegible]
[illegible] sapientie [illegible]
[illegible] esse sapientiam [illegible]
ponit sapientiam [illegible] sapiens [illegible]
[illegible] sapientes [illegible]
[illegible] quemadmodum [illegible] autem [illegible] sapientie [illegible]
[illegible] poeta [illegible]
[illegible] sapientie [illegible] sapientia [illegible]
[illegible] sapientia
[illegible] scientia et intellectus [illegible]

prud

Et quemadmodum caput habens scientia honorabilium. Inconveniens enim si quis politicam vel prudentiam studiosissimam existimat, si non optimum eorum que in mundo homo est. Si utique sanum quidem et bonum alterum hominibus et piscibus, album autem et rectum idem semper, et sapiens idem utique omnes dicent, prudens autem alterum. Circa seipsum enim singula bene speculans dicent utique prudens esse, et huic committent ipsa. Propter quod et bestiarum quasdam prudentes aiunt, quecumque circa ipsorum vitam potentiam videntur habere provisivam. Manifestum autem quoniam non utique erit sapientia et politica eadem. Si enim eam que circa utilia ipsis dicunt sapientiam, multe erunt sapientie. Non enim una circa omnium bonum animalium, sed altera circa singula, sicut nec medicinalis una circa omnia entia. Si autem quoniam optimus homo aliorum animalium, nichil differt; et enim homine alia multo diviniora secundum naturam, puta manifestissima ex quibus mundus constat. Ex dictis utique manifestum quoniam sapientia est et scientia et intellectus honorabilium natura. Propter quod Anaxagoram et Thaletem et tales sapientes quidem, prudentes autem non aiunt esse, cum videant ignorantes conferentia sibi ipsis, et superflua quidem et admirabilia et difficilia et divina scire ipsos aiunt, inutilia autem, quoniam non humana bona querunt. Prudentia autem circa humana et de quibus est consiliari. Consiliatoris enim maxime hoc opus esse dicimus, bene consiliari. Consiliatur autem nullus de impossibilibus aliter se habere, neque de quorumque non finis aliquis est, et hoc operabile bonum. Simpliciter autem bonus consiliator optimi homini operabilium coniectativus secundum rationem. Neque est prudentia universalium solum, sed oportet et singularia cognoscere. Activa enim, actio autem circa singularia. Propter quod et quidam non scientes quibusdam scientibus magis activi, et in aliis experti. Si enim sciat quoniam levia bene digestibilia carnes et sane, que autem leves ignorat, non faciet sanitatem; sed sciens quoniam volatilium leves et sane faciet magis. Prudentia autem activa. Quare oportet ambas habere vel hanc magis. Erit autem utique quedam et hic architectonica. Est autem et politica et prudentia idem quidem habitus, esse autem non idem ipsis. Eius autem que circa civitatem hec quidem ut architectonica prudentia legis positiva, hec autem ut singularia commune nomen habet politica. Hec autem activa et consiliativa. Sententia enim operabile ut ultimum. Propter quod conversari hos solos dicunt; soli enim operantur isti quemadmodum chirotechne. Videtur autem et prudentia maxime esse que circa ipsum et unum, et habet hec commune nomen prudentia. Illarum autem hec quidem yconomia, hec autem legis positio, hec autem politica, et huius hec quidem consiliativa, hec autem iudicativa. Species quidem igitur utique erit cognitionis sibi ipsi scire; sed habet differentiam multam. Et videtur qui circa seipsum sciens et conversans prudens esse, politici autem poli pragmones. Propter quod Euripides: Quomodo utique prudens essem, cui aderat in negotiis in multitudine numeratum [illegible] participare? Superantes enim et aliquid operantes amplius [illegible]. Querunt enim sibi ipsis bonum et existimant oportere operari. Ex hac igitur opinione venit hos prudentes esse. Quamvis forte non est ipsius sine yconomia neque sine urbanitate. Adhuc autem et ipsius qualiter oportet disponere immanifestum et intendendum. Signum autem est eius quod dictum est, et quoniam geometrici quidem iuvenes et mathematici fiunt et sapientes talia, prudens autem non videtur fieri. Causa autem quoniam singularium est prudentia, que fiunt cognita ex experientia. Iuvenis autem expertus non est; multitudo enim temporis facit experientiam. Quoniam et hoc utique aliquis intendet, propter quid mathematicus quidem puer fiet, sapiens autem vel physicus non. Vel quoniam hec quidem per abstractionem sunt, horum autem principia ex experientia, et hec quidem non credunt iuvenes sed dicunt, horum autem quod quid est non immanifestum. Adhuc peccatum vel circa universale in consiliando vel circa singulare; vel enim quoniam omnes gravidi aque ponderose prave, vel quoniam hec aqua ponderosa. Quoniam autem prudentia non scientia manifestum; ultimi enim est, quemadmodum dictum est. Operabile enim tale. Opponitur quidem utique intellectui [illegible] intellectus quidem enim terminorum quorum non est ratio [illegible]
[illegible]

Intellec. si iste magnus fuit prudentus ille aut alia [illegible] aut et consiliati. dicit consiliari
cum gratia q est [illegible] prudentiam non esse sapientiam. Et dividitur [illegible]
Ad evidentiam primi [illegible] dubitationes. Primo utrum sapientia que est metaphysica [illegible]
sit caput scientiarum [illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

Tertio [illegible]

[illegible]

[illegible]

Quarto dubitatur utrum [illegible] sit prudentia [illegible]

[illegible] prudentiam [illegible]

est in [illegible]

[illegible]

Quinto [illegible] sapientia [illegible]

[illegible]

Sexto [illegible] prudentia [illegible]

[illegible]

Septimo [illegible] sapientia [illegible]

[illegible]

Octavo [illegible]

[illegible]

Sciendum autem hic ... [illegible] ... sapientiae et prudentiae ... [illegible] ... quibus ... [illegible]

[illegible] 111

Alia dubitatio ... [illegible]

Ad quorum evidentiam ... [illegible] ... prudentia ... [illegible]

Secundo ... [illegible] ... prudentia et politica ... [illegible]

Tertio ... [illegible] ... prudentiae ... [illegible] ... debent ea ... [illegible] ... ad primum ... [illegible] ... subtilius.

[illegible]

Quarto notandum [illegible]

[illegible]

Sexto notandum [illegible]

[illegible]

Ad primum dicendum quod [illegible] ad opus [illegible]

[illegible]

Ista autem [illegible] prudentia [illegible] sit architectonica. Erit autem [illegible]

[illegible] prudentie ad sapientiam [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible] Erit autem [illegible] architectonica prudentia [illegible]

[illegible]

ipsa bona quedam sit yconomica que est dispensativa [illegible]

[illegible]

Dubitatur [illegible]

[illegible]

[illegible] si prudencia [illegible] scientia [illegible] ...
et [illegible] ...
[illegible] que sentimus in mathematicis [illegible] ...
[illegible] in mathematicis [illegible] ...
[illegible] particularia [illegible] ...
autem [illegible] prudencia [illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ordinans ad prudenciam [illegible] dixit

qui

Oportet autem assumere de eubulia quid est utrum scientia quedam [illegible] vel eustochia vel aliud quoddam genus. Scientia quidem utique non est; non enim querunt de quibus sciunt. Eubulia autem consilium quoddam; consilians autem querit et ratiocinatur. At vero neque eustochia; sine ratione enim et velox quiddam eustochia. Consiliantur autem multo tempore, et aiunt operari quidem oportere velociter consiliata, consiliari autem tarde. Adhuc solercia alterum et eubulia. Est autem eustochia quedam solercia. Neque utique opinio eubulia nulla. Sed quoniam quidem qui male consiliatur peccat, qui autem bene recte consiliatur, manifestum quoniam rectitudo quedam eubulia est, neque scientie autem neque opinionis. Scientie quidem enim non est rectitudo, neque enim peccatum; opinionis autem rectitudo veritas. Simul autem et determinatum iam omne cuius opinio est. At vero neque sine ratione eubulia. Intellectus ergo relinquitur. Hec enim nondum affirmatio. Et enim opinio non questio sed affirmatio quedam iam; consilians autem, sive bene sive male consilietur, querit aliquid et ratiocinatur. Sed rectitudo quedam est eubulia consilii. Propter quod consilium querendum primum quid et circa quid. Quoniam autem rectitudo multipliciter, manifestum quod non omnis; incontinens enim et pravus quod proponit videre ex ratiocinatione adipiscetur, quare recte erit consiliatus, malum autem magnum assumet. Videtur autem bonum quoddam bene consiliari. Talis enim rectitudo consilii eubulia que boni adeptiva. Sed est et hoc falso syllogismo adipisci, et quod quidem oportet facere adipisci, per quod autem non, sed falsum medium terminum esse. Quare neque hec iam eubulia, secundum quam quod oportet adipiscitur, non tamen per quod oportet. Adhuc est multo tempore consiliantem adipisci, hunc autem velociter. Igitur neque illa adhuc eubulia, sed rectitudo que secundum utile, et cuius oportet et ut et quando. Adhuc est et simpliciter bene consiliari et ad quendam finem. Ea quidem utique simpliciter que ad finem qui simpliciter dirigit, quedam autem que ad quendam finem. Si utique prudentium bene consiliari, eubulia erit utique rectitudo que secundum conferens ad quendam finem cuius prudentia vera existimatio est. Est autem et synesis et asynesia secundum quas dicimus synetos et asynetos, neque totaliter idem scientie vel opinioni; omnes enim utique essent syneti; neque una aliqua earum que secundum partem scientiarum, puta medicinalis de sanativis, vel utique erat geometria circa magnitudines. Neque enim de sempiternis et immobilibus synesis est, neque de fientibus quibuscumque, sed de quibus dubitabit utique aliquis et consiliabitur. Propter quod circa eadem quidem prudentie est. Non est autem idem synesis et prudentia. Prudentia quidem enim preceptiva est: quid enim oportet agere vel non, finis ipsius est; synesis autem iudicativa solum. Idem enim synesis et eusynesia et syneti et eusyneti. Est autem neque habere prudentiam neque accipere synesis. Sed quemadmodum addiscere dicitur intelligere cum utatur scientia, sic in uti opinione ad iudicare de quibus prudentia est alio dicente, et iudicare bene; bene enim et idem est; et hinc venit nomen synesis secundum quam eusyneti, ex ea que in addiscere; dicimus enim intelligere addiscere multotiens.

Vocata autem gnome secundum quam eugnomones et habere aiunt gnomen, epiikis est iudicium rectum. Signum autem; epiikem enim maxime aiunt esse sygnomonicum, et epiikes habere in quibusdam sygnomen. Sygnome autem est gnome iudicativa epiikis recta. Recta autem que veri. Sunt autem omnes habitus rationabiliter in idem tendentes; dicimus enim gnomen et synesim et prudentiam et intellectum in eosdem inferentes gnomen habere iam et intellectum et prudentes et synetos. Omnes enim potentie hee extremorum sunt et singularium. Et in eo quidem quod iudicativus est de quibus prudens, synetos et eugnomon vel sygnomon; epiikia enim communia bonorum omnium sunt in eo quod ad alterum. Sunt autem singularium et extremorum omnia operabilia; etenim prudentem oportet cognoscere ipsa, et synesis et gnome circa operabilia. Hec autem extrema. Et intellectus extremorum in utraque; et enim primorum terminorum et extremorum intellectus est et non ratio. Et hic quidem qui secundum demonstrationes immobilium terminorum et primorum, hic autem in practicis extremi et contingentis et alterius propositionis. Principia enim cuius gratia hec; ex singularibus enim universale. Horum igitur oportet habere sensum; hic autem est intellectus. Propter quod et naturalia videntur esse hec, et natura sapiens quidem nullus, gnomen autem habere et synesim et intellectum. Signum autem quod et etatibus existimamus sequi, et hec etas intellectum habet et gnomen, ut natura causa existente. Propter quod et principium et finis intellectus. Ex hiis enim demonstrationes et de hiis. Quare oportet attendere expertorum et seniorum vel prudentium indemonstrabilibus enuntiationibus et opinionibus non minus demonstrationibus; propter habere enim ex experientia visum vident principia. Quid quidem igitur est prudentia et sapientia, et circa que utraque est, et quoniam alterius anime particule virtus utraque, dictum est.

[illegible]

Secundo videtur [illegible]

[illegible]

Sexto videtur quod eubulia sit custoditiva [illegible]

[illegible]

Quarto videtur quod eubulia sit opinio [illegible] quia eubulia est opinativa [illegible]

[illegible]

Quinto ibi [illegible] ponat differentiam eubuliae [illegible] est ei eubulia [illegible]

[illegible] eubulia [illegible]

[illegible]

[illegible] adulterium [illegible]

[illegible] differentia eubuliae [illegible]

[illegible]

Dicitur autem [illegible] eubulia [illegible]

[illegible]

Deinde [illegible] eubulia [illegible] est rectitudo [illegible] prudentie [illegible]

Est autem et synesis [illegible] Et qua habet [illegible] prudentia [illegible]

[illegible] ad finem [illegible] ordinat [illegible]

[illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

quibus debent ad finem de quo est preceptum [illegible]

de executione [illegible]

finem. Ubi autem [illegible] operibus [illegible]

[illegible]

Ad primum dicendum quod [illegible]

ab alio ad quod [illegible] actus actus

operis quod est finem et sic intendere [illegible]

ambitio et [illegible] ad finem

preceptum [illegible]

est [illegible] debile [illegible] intendere finem

Tertio dicit quod finis preordinat

opera disponit [illegible]

non est [illegible] de precepto

[illegible]

Ad primum dicendum [illegible]

[illegible]

Ad quartum dicendum quod finis [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit

Est autem [illegible]

[illegible] prudencie [illegible] ab aliis [illegible] prudencia [illegible]

[illegible] et obediens [illegible]

[illegible] precepta prudencie [illegible]

[illegible]

Notata aut gnome

[illegible] gnome [illegible]

[illegible]

Circa primum tria dubitantur. Primum utrum gnome sit virtus [illegible]

[illegible] gnome [illegible] lege [illegible]

[illegible] gnome [illegible]

[illegible] Ad primum [illegible] Ad secundum [illegible]

[illegible] Ad quartum [illegible]

Secundo [illegible] gnome [illegible]

[illegible]

Contra [illegible] gnome est [illegible]

[illegible] Ad primum [illegible]

[illegible]

Tercio [illegible] gnome [illegible]

[illegible] gnome [illegible]

[illegible] Ad [illegible] gnome [illegible]

q[illegible] dicit in [illegible] et difficultas [illegible]

Circa prologum [illegible] Primo de [illegible] circa materiam [illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

Solutio [illegible]

[illegible]

Tertio [illegible]

[illegible]

Quarto [illegible] demonstratione [illegible]

[illegible] ... Prudentia ... [illegible]

[illegible] ... **Ad m dicendum** ... [illegible]

Quinto ... sapientia et prudentia ... [illegible] ... intellectus speculativus et practicus ... [illegible] ... **Bonum** ... [illegible] 116

[illegible] ... **Boodam** ... intellectum speculativum et practicum ... [illegible]

[illegible] ... speculativum autem et practicum ... [illegible]

Circa primam partem duo sunt ... [illegible] ... vocata autem gnome ... [illegible] ... eugnomones ... [illegible] ... gnome ... [illegible] ... epieikes ... [illegible] ... epieikea ... [illegible] ... signum ... [illegible]

Deinde cum dicit ... [illegible]

[illegible] ... **Deinde cum dicit** ... [illegible]

[illegible] ... **Deinde cum dicit** ... [illegible] ... capitulum ... [illegible]

Dubitabit autem utique aliquis de ipsis/ quid utiles sunt sapientia quidem enim nil speculatur ex quibus erit felix homo, nullius enim est generationis. Prudentia autem hoc quidem habet/ sed cuius gratia opus ipsa hoc quidem prudentia/ quidem est que circa iusta/ et pulcra/ et bona homini viri est operari/ hec autem magni operatio

medico quod est scire ipsa sumus si quidem habitus virtutes sunt quemadmodum in sanativis et bene
habitivis. Et quidem non in eo quod facere sed in eo quod ab habitu. Nichil enim magis
operativi sumus in habendo medicinalem et gymnasticam. Si autem non horum
gratia prudentem ponendum sed eius quod est fieri, consistentibus studiosis utique erit
inutilis. Adhuc autem utique non habentibus. Nichil enim differt ipsos habere vel aliis habenti-
bus persuaderi. Sufficietque nobis quemadmodum et circa sanitatem. Volen-
tes autem sanum esse, tamen non discimus medicinalem. Adhuc autem inconveniens uti-
que esse videbitur si deterior sapientia existens principalior ipsa erit. Faciens enim prin-
cipatur et precipit circa singula. De hiis quidem igitur dicendum. Nunc enim dubitata sunt de hiis
solum. Primo quidem igitur dicamus quod per se ipsas eligibiles necesse esse eas virtutes
existentes utriusque utrasque particule. Et si nichil faciunt neque altera ipsarum. Deinde et fa-
ciunt quidem, non ut medicinalis sanitatem sed ut sanitas, sic sapientia felicitatem. Pars enim
existens totius virtutis in habendo facit et in operando felicem. Adhuc opus perficitur
et secundum prudentiam et moralem virtutem. Virtus quidem enim intentionem facit rectam,
prudentia autem ea que ad hanc. Quarti autem particule anime non est virtus talis, nutritivi.
Nichil enim in ipsa operari vel non operari. De eo autem quod est nichil esse magis operati-
vos propter prudentiam bonorum et iustorum paulo superius incipiendum, hinc sumentes
principium hoc. Quemadmodum enim et iusta dicimus operantes quosdam nequaquam iustos esse,
b. puta eos qui a legibus ordinata faciunt vel involuntarios vel propter ignorantiam vel propter
alterum quid et non propter ipsa, quamvis operentur que oportet et quecumque oportet studio-
sum, sic ut videtur est qualiter habentem operari singula ut sit bonum, dico autem puta
propter electionem et gratia ipsorum operatorum. Electionem quidem igitur rectam facit virtus. Quecumque
autem illius gratia nata sunt fieri, non sunt virtutis sed alterius potentie. Dicendum autem ma-
nifestius insistentibus de ipsis. Est utique quedam potentia quam vocant dinoticam. Hec autem
est talis ut ad suppositam intentionem et conferentia possit hec operari et adipisci
ipsam. Si quidem igitur sit bona, laudabilis est; si autem prava, astutia. Propter quod et pru-
dentes deinos et astutos aiunt esse. Est autem prudentia non potentia sed non sine
potentia hac. Habitus autem visui huic non sine virtute, ut dictum est et est mani-
festum. Sillogismi enim operabilium principium habentes sunt quia talis finis et optimum
qualecumque ens. Sit enim similiter gratia rationis. Hoc autem non bono non apparet.
Pervertit enim malitia et mentiri facit circa practica principia. Quare manifestum impossibile pru-
dentem esse non existentem bonum. Intendendum utique rursus et de virtute. Etenim virtus
similiter habet ut prudentia ad dinoticam: non eadem quidem, similis autem; sic et natura-
lis virtus ad principalem. Omnibus enim videntur singuli mores existere natura quodammodo.
Etenim iusti et temperati et fortes habemus confestim a nativitate. Sed tamen quidem

principaliter bonum esse et talia secundum alium modum existere. Etenim pueris et bestiis
naturales existunt habitus sed sine intellectu nocivi utique existentes
videntur. Quemadmodum corpori forti sine visione moto accidit falli fortiter non habere visum
sic et hic. Si autem accipiat intellectum in operari differt. Habitus autem similis existens
tunc erit existens proprie virtus. Quare quemadmodum in opinativo due sunt species dinotes
et prudentia sic in morali due sunt species hec quidem virtus naturalis hec autem principalis et harum
principalis non fit sine prudentia. Propter quod aiunt omnes virtutes prudentias esse. Et Socrates
sic quidem recte querebat sic autem peccavit. Quia enim prudentias existimabat omnes virtu-
tes esse peccabat quia autem non sine prudentia pulchre dicebat. Signum autem etenim
nunc omnes qui diffiniunt virtutem apponunt habitum dicentes et ad que est secundum rectam ra-
tionem. Recta autem que secundum prudentiam. Videntur autem utique divinare aliqualiter omnes quod talis
habitus virtus est qui secundum prudentiam. Oportet autem parum transcendere. Non enim solum que secundum
rectam rationem sed que cum recta ratione habitus virtus est. Recta autem ratio de talibus prudentia. So-
crates quidem igitur rationes virtutes existimabat. Scientias enim esse omnes. Nos autem cum
ratione. Manifestum igitur ex dictis quod non possibile bonum esse principaliter sine prudentia neque pru-
dentem sine morali virtute. Sed et ratio sic dissolvetur utique qua disputabit quis quod se-
parantur ab invicem virtutes. Non enim idem optime natus ad omnes. Quare hanc quibus sci-
ent hanc autem nequaquam assumens erit. Hoc enim secundum quidem naturales virtutes contingit
secundum quas autem simpliciter dicitur bonus non contingit. Simul enim prudentia
una existente omnes inerunt. Manifestum autem et si non practica esset quoniam
indigeret utique ipsa propter particule virtutem esse et quoniam non erit electio recta sine pru-
dentia neque virtute. Hec quidem enim finem hec autem que ad finem facit operari. Sed tamen neque
et principalis est sapientie neque melioris particule. Quemadmodum neque sanitatis medi-
cinalis. Non enim utitur ipsa sed videt qualiter fiat. Illius igitur gratia
precipit sed non illi. Adhuc simile si quis et politicam dicat principari deorum
quoniam precipit de omnibus que in civitate etc.

Dubitabit etcetera: Quia dictum est opus sapientie et [illegible] de quibus non erat et
intelligentiam posse manifestare. Consequenter [illegible] de virtutibus intellectualibus
quarum movet questionem de utilitate virtutum intellectualium et [illegible] quod [illegible]
et hic duo facit primo quod [illegible] quosdam detrahentes ab his virtutibus dicentes eas non esse virtutes
aut indignas moralibus virtutibus. Primo ponit questionem secundo solutionem [illegible]
Ad eundem etiam [illegible] quod in littera dicit vii [illegible] primo [illegible] sapientia etc.
hec ipse virtutes utiles quod non videntur. Omne enim utile ordinatur ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Ad quintum dicendum [illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible] Contra [illegible]

[illegible] Ad primum uero dicendum [illegible]

[illegible] Ad secundum dicendum [illegible]

Tertio [illegible]

[illegible] Contra [illegible]

[illegible] Ad primum uero [illegible]

[illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium dicendum [illegible]

Quarto [illegible]

[illegible] Solutio dicendum [illegible]

[illegible] Ad primum ergo dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad tertium [illegible]

se desiderant in q[ua]ntum sunt p[er]fectiores ... qu[ia] ... ad ... et ad op[er]a et ad felicitate[m] et sic ad ...
... et ... [illegible]
et ... [illegible] ... vellet sine ... vellet facere op[er]a ... [illegible]

Quarto videt[ur] q[uod] ... virtutes sunt p[er]fectiores felicitate ... virtutes ... [illegible]
... felicitas ... [illegible] ... virtute ... [illegible]
... [illegible] ... virtutes sunt p[er]fectiores felicitate ... [illegible]
ad contemplacio[n]em ... [illegible] ... sunt p[er]fectiores felicitate ... [illegible]
virtutes ... sunt p[er]fectiores ... virtute ... [illegible]
et morales ... [illegible]
... sanitas ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

Solucio ad p[rim]um ... ad felicitate[m] ordinat[ur] ... [illegible]
... felicitas ... [illegible]
... [illegible]

Ad s[ecundu]m d[icendum] ... [illegible]

Ad tertiu[m] d[icendum] q[uod] felicitas ... ad contemplacio[n]em ... [illegible]

Ad q[uar]tu[m] d[icendum] ... [illegible]

Ad q[ui]ntu[m] d[icendum] ... [illegible]

Ad 6m d[icendum] ... [illegible]

Sexto vid[etur] q[uod] ... [illegible]
... [illegible]

Solucio ad p[rim]um ... [illegible]

Ad 2m d[icendum] ... [illegible]

Ad 3m d[icendum] ... [illegible]

Septimo vid[etur] q[uod] ... [illegible]
... [illegible]

Octavo videt[ur] ... [illegible]
... [illegible]

Solucio ad p[rim]um ... [illegible]

Ad 2m d[icendum] ... [illegible]

Ad 3m d[icendum] ... [illegible]

Ad 4m d[icendum] ... [illegible]

Ad 6m d[icendum] ... [illegible]

Nono dubitat[ur] ... [illegible]
... [illegible]

Deinde d[icit] ... [illegible]

Deinde d[icit] ... [illegible]

[illegible]

Hic sunt duo concedenda primo quod [illegible] d'inotica [illegible]

[illegible]

Dicit ergo primo [illegible]

[illegible]

Intelligendum ubique [illegible]

[illegible]

Propter illud quod est ... passiones ... virtutes morales ... [illegible]

[illegible]

... ad primum dico ... [illegible]

... ad ultimum ... [illegible]

Secundo ... utrum virtutes morales ... [illegible]

[illegible]

... Circa hanc partem duo sunt ... [illegible]

[illegible]

... ad oppositum ... [illegible]

[illegible]

Secundo ... utrum virtus moralis indigeat prudentia ... [illegible]

[illegible]

... non assumet. Jo. hec enim ... Solvit et dicit quod ... cum prudentia que est una, dummodo perfecte habeatur. Deinde cum dicit ...

... constringit ... Et ... quod ... prudentia ... ad opus ... adhuc indigemus ea ...

... non est sine prudentia, neque sine virtute morali, quia prudentia ... ad fines ... virtus moralis tendit ad fines.

Deinde cum dicit: Sed tamen. Solvit ... quod sunt de prudentia ... ad sapientiam ... quod ... prudentia precipiat opera ... melior ... sapientia ... Et ad hoc inducit ... quia est virtus melioris partis scilicet scientifice. Sed ... medicina ... sanitas non indiget medicina ... Sed prudentia ... non principatur ... Sicut ... precipit ... leges ... non regi. Sed ibi adhuc ... Post instantiam ... et dicit quod sit politica ... precipiat omnia que sunt in civitate ... ut sacrificia ... prudentia cum non precipiat sapientie sed magis ... sapientiam ... ut non perturbata passionibus possit libere contemplari, non est dignior prudentia sapientia sed econverso ... sed dignior est.

... virtutibus moralibus ... precipiens ... precipit ... prudentia ... sapiens ... gladios ... architectonica ... moralibus ... virtus ... prudentia ... bonum ...

Et sic finit ... Ethicorum.

Et incipit vii ethicorum. Ad inicium ...

Post hec autem aliud facientes principium dicendum quoniam circa mores fugiendorum tres sunt species
malicia incontinencia bestialitas. Contraria autem duobus quidem manifesta. hoc quidem enim
virtutem hoc autem continenciam vocamus. Ad bestialitatem autem maxime utique congruet dicere eam que super
nos virtutem heroicam quandam et divinam. quemadmodum Homerus de Hectore fecit dicentem Priamum
quoniam valde erat bonus neque videbatur viri mortalis puer existens sed dei. Quare si quemadmodum
aiunt fiunt dii propter virtutis superexcellenciam talis quidem utique erit. Quare bestiali oppositus
habitus. Et quemadmodum neque bestie est malicia neque virtus sic neque dei sed hec quidem honorabilior virtute
hec autem alterum genus quoddam malicie. Quoniam autem et rarum et divinum virum. quemadmodum Lacedemonii con-
sueverunt appellare quando admirantur valde aliquem divinus vir aiunt sic et bestialitas in homini- 120
bus rara. Maxime autem in barbaris est. fiunt autem quedam et propter egritudines et orbitates. et propter autem
maliciam hominum excedentes sic infamamus. Sed de huiusmodi quidem dispositione posterius faciendum mentionem
de malicia autem dictum est prius. De incontinencia autem et mollicie et deliciis dicendum et de
continencia et perseverancia. Neque enim ut circa eosdem habitibus virtuti et malicie utrumque ipsorum suscipien-
dum neque ut alterum genus. Oportet autem quemadmodum in aliis ponentes que apparent et primum dubitantes sic ostendere
maxime quidem omnia probabilia circa has passiones. Si autem non plurima et principalissima. Si enim solvantur
difficilia et relinquantur probabilia ostensum erit utique sufficienter.

Post hoc autem [illegible]

Ad evidenciam [illegible]

[illegible]

Vtrum continencia et heroica sint virtutes

Secundo [illegible]

[illegible]

Ad vi dicendum [illegible] Ad vii dicendum [illegible]

Vtrum sint medietates virtutes — [illegible]

Tercio [queritur] quod sunt intellectuales virtutes loquendo [illegible] passiones [illegible] actus [illegible]

[illegible] Solucio [illegible] ad passiones [illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad iii dicendum [illegible] virtus habitus.

Quarto [queritur] [illegible] virtutes [illegible] passiones [illegible] Ad primum dicendum [illegible]

Quinto [queritur] [illegible] virtute [illegible] passiones [illegible] Contra [illegible] passiones [illegible] Ad primum dicendum [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] Ad iii dicendum [illegible] Ad v dicendum [illegible] passiones [illegible]

Sexto [queritur] [illegible] barbaries [illegible] bestialitas [illegible] barbarus [illegible]

Dicitur autem [illegible] primo [illegible]

[illegible]

Videbitur utique continentia et perseverantia studiosorum et laudabilium esse, incontinentia autem et mollities pravorum et vituperabilium. Et idem continens et egressivus a ratione et incontinens. Incontinens quidem sciens quoniam prava agit propter passionem; continens autem sciens quoniam prave concupiscentie, non sequitur propter rationem. Et temperatum quidem continentem et perseverantem dicunt, hunc autem hi quidem esse temperatum, incontinentem et intemperatum confuse dicunt; hi autem alteros esse aiunt. Prudentem autem quandoque quidem non aiunt contingere esse incontinentem, quandoque autem prudentes existentes et dinos incontinentes. Adhuc incontinentes dicuntur et ire et honoris et lucri. Que quidem igitur dicuntur, hec sunt. Dubitabit autem utique aliquis qualiter existimans recte incontinet. Quis scientem quidem igitur non aiunt quidam possibile esse. Durum enim scientia existente, ut existimabat Socrates, aliud quid dominari et trahere ipsum quemadmodum servum. Socrates quidem enim totaliter impugnabat ad rationem ut non existente incontinentia. Nullum enim existimantem operari preter optimum, sed propter ignorantiam. Iste quidem igitur sermo dubitat apparentibus manifeste, et oportet querere circa passionem, si propter ignorantiam, quis modus fit ignorantie. Quoniam enim non existimat continens antequam in passione fiat, manifestum. Sunt autem quidam qui hec quidem concedunt, hec autem non. Scientia quidem enim nichil esse potentius concedunt; nullum autem operari preter opinatum melius non concedunt. Et propter hoc incontinentem aiunt non scientiam habentem detineri a voluptatibus, sed opinionem. At vero siquidem opinio et non scientia, neque fortis existimatio que resistit, sed remissa, quemadmodum in dubitantibus, venia eis qui non manent in hiis ad concupiscentias fortes. Malicie autem non venia, neque aliorum nullo vituperabilium. Prudentia igitur contra resistente. Hec enim fortissimum. Sed inconveniens. Erit enim idem simul prudens et incontinens. Dicet autem utique nullus prudentis esse operari volentem pessima. Ad hoc autem ostensum est prius quoniam activus quidem prudens extremorum enim, et alias habens virtutes. Adhuc si quidem in habendo concupiscentias fortes et pravas continens, non erit temperatus continens, neque continens temperatus. Neque enim valde temperati pravas habere. Sed tamen oportet, siquidem bone concupiscentie prave habitus prohibens non sequi; quare continentia non omnis studiosa. Si autem infirme et non prave, nichil venerabile; neque si prave et infirme, nichil magnum. Adhuc si omni opinioni permansivum facit continentia, prava, puta si et falsi. Et si omnem opinionem incontinentia egressivum, erit aliqua studiosa incontinentia, puta Sophoclis Neoptolemus in Philocteta. Laudabilis enim non permanens hiis que persuasa sunt ab Ulixe propter tristari mentiens. Adhuc sophisticus sermo mentiens dubitatio. Propter enim velle arguere [illegible] ut sapientes sint cum attingant, facta similiter dubitatio fit. Ligata enim mens, cum manere quidem non velit propter non placere conclusum, procedere autem non possit propter solvere non habere sermonem. Accidit autem ex aliquo sermone insipientiam cum incontinentia virtutem. Contraria enim operatur que existimat propter incontinentiam. Existimat autem bona mala esse et non oportere operari. Quare bona et non mala operabitur. Adhuc qui in persuaderi operans et persequens delectabilia et eligens melior utique videbitur eo qui non propter rationem sed propter incontinentiam. Sanabilior enim propter dissuaderi utique. Incontinens autem secundum proverbium in quo dicimus: quando aqua suffocat, quid oportet adbibere? Si quidem enim persuasus esset que agit, dissuasus utique quievisset. Nunc autem non suasus nichil minus alia agit. Adhuc si circa omnia incontinentia est et continentia

[illegible] semper in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dubitationi quod [illegible] est [illegible] dubitationis [illegible] est.

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

[illegible]

T[illegible]

[illegible]

Sed contra est Aristoteles de moribus sicut dicitur ut magis distinguerit inter scientiam et opinionem. Praeterea turpe sentiunt opera-
natum in quantum huiusmodi quod monet ad fugiendum ergo [illegible] ad prosequendum est quod sit deceptio in opinione
ut credatur non turpe. ad scientiam non possit deceptio. Praeterea plura secundum [illegible] [illegible]
sed si opinio sit vera de operabilibus erunt ea pugnantia concupiscentia et secunda ipsa sed [illegible] ordine
sed ad virtutem et opinio et [illegible] ipsa [illegible] quia sua [illegible] monet ad fugam ergo si [illegible] [illegible]
a passionibus [illegible] adhuc opinio sit corrupta. Praeterea [illegible] dicit [illegible] omne peccatum est ex errore. Sed non est error
in scientia [illegible] [illegible] in opinione [illegible] moralia. Solutio. dicendum quod moralia dicuntur [illegible] [illegible] aut [illegible]
sunt determinata ad [illegible] opera et [illegible] non potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sui [illegible]
Sed [illegible] probabilia [illegible] et [illegible] est opinio aut [illegible] quod est in [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] moralium
et est [illegible] scientia et [illegible] sit [illegible] [illegible] et [illegible] opinionem operabilium [illegible] solo ad [illegible]
Ad primum dicendum quod est duplex opinio quaedam quae [illegible] ex [illegible] probabilibus et [illegible] [illegible]
[illegible] quaedam autem est quae est [illegible] ex aliquo debili signo et [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] contingit esse peccatum [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sed loquitur de [illegible]
ostendit quod propter sui debilitatem si non contingeret [illegible] [illegible] non esset venia dignus non autem [illegible]
quod omnis incontinens sit [illegible] et ideo probat quod ex corruptione [illegible] [illegible] ut potest esse incontinens [illegible]
[illegible] Ad secundum dicendum quod [illegible] non loquitur de ignorantia quae est [illegible] [illegible] quia magis
determinatur in hac parte quod [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ignorantia sit venia dignus. Ad tertium
dicendum [illegible] [illegible] malitia [illegible] [illegible] [illegible] quod est corruptela boni moris ut dicit [illegible] vel
[illegible] dicendum quod non dicit incontinentiam esse malitiam quia addit malitiae [illegible] non [illegible] [illegible] aliorum
vituperabilium et [illegible] addit [illegible] [illegible] [illegible] aliquam [illegible] Ad quartum dicendum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non monet [illegible] ad fugam sed [illegible] [illegible] [illegible] delectabilem [illegible] ad [illegible]
ut bonum [illegible] et facit deceptionem [illegible] [illegible] [illegible] opinionem. Ad quintum dicendum
quod illa [illegible] non sunt [illegible] idem [illegible] [illegible] [illegible] et ideo non [illegible] [illegible] Ad sextum dicendum quod
omne peccatum est ex errore in [illegible] et [illegible] [illegible]. Utrum prudentia possit stare cum passionibus. 10

Quarto quaeritur. Utrum prudentia possit stare a passionibus scientia [illegible] [illegible] [illegible] prudentia
quae est nobilior. Sed scientia potest [illegible] ut dictum est ergo [illegible] prudentia. Praeterea contingit
aliquem malum [illegible] bona existimare moralia. Sed [illegible] est aliud a prudentia [illegible] [illegible] potest
ergo aliquis incontinens esse prudens. ergo et [illegible]. Praeterea passio non monet [illegible] sed [illegible] [illegible]
ad [illegible] prudentia sit [illegible] [illegible] rationem ut quod ipsa non impediat [illegible] [illegible] [illegible] passio
Praeterea [illegible] potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed prudentiae est [illegible] consilium ergo potest [illegible] [illegible] [illegible]
Praeterea [illegible] dicit prudentiam esse [illegible]. Solutio. dicendum quod prudentia est recta existimatio
operabilium [illegible] [illegible] autem operabilia sunt ea quorum est moralis virtus et [illegible] [illegible] [illegible] quod
[illegible] sit perfecte prudens quod [illegible] omnes morales virtutes [illegible] [illegible] ad operativa [illegible] [illegible] Et
ideo [illegible] omnes virtutes morales non potest esse incontinens ita ut perfecte [illegible] [illegible] prudens
in operabilibus [illegible] [illegible] [illegible] quod est esse prudentem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moralis [illegible]
[illegible] aliam. Ad primum ergo dicendum quod prudentia in quantum est existimatio quaedam est debilior scientia sed in quantum
est de quibusdam existimatio ut operativa scientia [illegible] quod non [illegible] a passionibus [illegible] scientia et [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] operabilium [illegible] non [illegible] malos et [illegible] [illegible] speculativam [illegible] quae non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in pictura delectabilia et [illegible]. Ad tertium dicendum quod prudentia
[illegible] rationem in suo obiecto quod est [illegible] [illegible] appetitui ut dicit [illegible] [illegible] [illegible]
et ideo [illegible] quod [illegible] passiones quae sunt in appetitu impedire. Et [illegible] dicendum ad [illegible] de consilio quod consilium
quod est ut operabilium [illegible] non [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] est prudentia. Ad quintum dicendum quod [illegible]
nominat virtutes morales quae sunt immediate [illegible] [illegible] et [illegible] est prudentia ut dictum est
[illegible] [illegible] quod temperantia et continentia sunt idem habitus [illegible] distinguuntur [illegible] actus. Sed temperantia et continentia
[illegible] [illegible] actum quod est retractio a passionibus ergo sunt idem habitus. Praeterea habitus distinguuntur
per ea [illegible] quae sunt [illegible] [illegible] in [illegible] sed temperantia et continentia [illegible] circa idem quia circa passiones
ergo et [illegible]. [illegible] medium est [illegible] virtutis sed idem est medium temperantiae et continentiae sed mediatio [illegible] passionum
ergo et [illegible]. Praeterea. Si temperantia non sit continentia [illegible] [illegible] non erit continens. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sed dicitur quod temperatus [illegible] abstinet a passionibus et continens non. Contra gaudere [illegible] [illegible]
sunt quaedam [illegible] sed [illegible] non [illegible] [illegible] ergo propter hoc non erunt diversi habitus. Praeterea omnis
[illegible] mala [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible]
[illegible] [illegible]. Solutio. dicendum quod temperantia et continentia [illegible] [illegible] in [illegible] sed in subiecto quia
temperantia est in concupiscibili et continentia in rationali. Secundo in fine quia temperantia abstinet a passionibus
propter bonum [illegible] sed continentia propter bonum rationis. Tertio in [illegible] quia temperantia monet [illegible] [illegible]
sed continentia [illegible] rationem. Sed verum est quod omnis temperatus est continens sed non e converso. Ad primum ergo dicendum
quod non est idem actus temperantiae [illegible] [illegible] distinguuntur enim quantum ad formam actus quia in actu
temperantiae est modus [illegible] sed in actu continentiae est [illegible] modus [illegible] et [illegible] dicendum ad [illegible] [illegible]
est medium mediante [illegible] passionibus et [illegible] [illegible] non est idem medium mediante in temperantia et continentia
Ad tertium [illegible] non [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]. Ad quintum dicendum quod [illegible] [illegible]

et non gaudet non sequatur dimissio habitus in spe tamen monstrat ipsam sic in mentem existere. Ad primum dicendum
quod disputamus ad positionem [illegible] assumere [illegible] opiniones aliorum et propter adversariorum. Et ideo autem
apparet gaudet esse bonas ab opinione ponentium voluptatem summum bonum. Vel dicendum quod loquitur de gaudio alibi sic est
gaudium sine tristitia. Utrum propter quod potest continentia esse magis in ratione et morale et irrationale non videtur
Secundo videtur quia male ratio est irrationalis, ergo licet continens non sit magis in ratione, propter non sequitur quod sit magis
in ratione, ut ipse dicit Quia ratio est ordinata ad unum et non ad plura. Sed continens est magis in ratione
ergo est magis in ratione quando non maneat in [illegible]. Propterea sophistica est cum argumentum ratio. Sed hodie non est in 2m quod
ergo multum proprie de [illegible] ratione ad rationem simpliciter. Item dubitatur et intimatur quod morum. Sed hodie non
obligat ad [illegible] ergo videtur male argumentum quod continentes et non discedere a dubitatione. Sed non discedit ab omni ratione
Solucio dicendum quod opinio [illegible] ut dicitur in [illegible] incontinentie [illegible] estimabant tamen verum esse in [illegible] unde
dicebat [illegible] esse sic esse [illegible]. Sed aliqua [illegible] et hoc [illegible] in aliis materie [illegible] quia [illegible]
[illegible] non est [illegible] verum. Sed [illegible] Et ideo [illegible] quam [illegible]. Sed moralia [illegible] vere [illegible]
et ideo [illegible] magis [illegible] [illegible] et opinio [illegible] ratio obligatur [illegible]
ad operandum. [illegible] ratio operandi [illegible] et ideo [illegible] aliquid esse [illegible]
mortale et [illegible] et in hoc loco [illegible]. Et [illegible] ad [illegible] que sic in [illegible]
[illegible] in motibus et [illegible] ad operandum [illegible] ad opera [illegible] esse [illegible]
esse [illegible] in alio [illegible] dicendum quod [illegible] obligationem [illegible] et alii
[illegible] ambo [illegible] et magis [illegible] antiquum in libro [illegible]
Septimo videtur quod [illegible] non [illegible] incontinens [illegible] ignorantis [illegible] de
[illegible] quod [illegible] ignorat [illegible] melius bonum magis malum est [illegible]
[illegible] quod est melior [illegible] in non [illegible] ad malum [illegible]
bonum [illegible] quod [illegible]. Solucio dicendum [illegible] admiratio [illegible] ratio [illegible] et non
est magis [illegible] esse [illegible] in hoc dicendum quod [illegible] ratione [illegible]
bonum quam malum est, est magis malum [illegible] non est [illegible]
quod philosophi [illegible] quod non [illegible] et non [illegible] medicinam [illegible] peccare [illegible]
[illegible] videtur quod continentia et incontinentia [illegible] obiectum [illegible] morales virtutes non [illegible] continens [illegible]
[illegible] incontinentia [illegible] in ratione [illegible] incontinentia [illegible]
[illegible] indigeat [illegible] magis [illegible] prudentia est in ratione [illegible]
est virtus omnium virtutum moralium ergo sic continentia. Solucio dicendum quod continentia [illegible] est [illegible]
[illegible] morales [illegible] in [illegible] continens esse quod [illegible]
[illegible] tamen in aliis que est [illegible] ad [illegible] est. Ad primum [illegible] dicendum quod continentia non est tamen in ratione
sed est in [illegible] in viribus inferioribus ut [illegible] dictum est et ideo non [illegible] ratione. Ad 2m dicendum quod difficilius [illegible]
est magis inclinans ad opus et hodie [illegible] [illegible] Ad 3m dicendum quod non est [illegible]
[illegible] ratione [illegible] ad [illegible] obiectum et ideo non [illegible] adnumerari aliis virtutibus [illegible] continentia
Hec est prima questio post disputationem opinionis Socratis [illegible] et dicit quod [illegible]
[illegible] opinionibus possit esse incontinens [illegible] opinio et dicit quod [illegible]
Socrates [illegible] quod sciens non potest esse incontinens [illegible] disputationem [illegible] potest [illegible]
[illegible] dicendum est quod [illegible] incontinens [illegible]
impossibile [illegible] non [illegible] opinio [illegible] in ratione ergo non [illegible]
[illegible] Et [illegible] opinionem [illegible] pugnavit ad [illegible]
volebat quod [illegible] esset [illegible] continens [illegible] Sed ipse volebat quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] opinionem [illegible] hic est [illegible] disputatio [illegible] et post [illegible]
improbabiliter [illegible] opinionis [illegible] videmus enim aliquos esse incontinentes [illegible]
quod [illegible] opinio [illegible] et quod id quod [illegible] non potest esse [illegible]
incontinens sit ignorans et ideo [illegible] hodie [illegible] ignorans [illegible]
et [illegible] quod argumentum [illegible] insufficiens. [illegible] ducat ad impossibile [illegible] quod [illegible] non [illegible] aliquis
existimationem [illegible] opinabilibus [illegible] in [illegible] ad [illegible] in [illegible]
[illegible] sit ignorans [illegible] aliquis [illegible] quod est impossibile. Deinde cum dicit [illegible]
[illegible] Socratis. Et post [illegible] quod [illegible] Socratis [illegible] non [illegible] dicebat enim quod
nihil erat melius scientia et propter hoc non poterat [illegible]. Sed hoc quod dicebat Socrates quod nihil [illegible] opinionem
esse melius negabat: dicebat enim quod [illegible] opinionem [illegible] esse incontinentes et [illegible] voluptatibus [illegible]
[illegible] Secundo [illegible] disputat incontinentiam [illegible] debile [illegible] venia. Si autem incontinentia
esset [illegible] quod opinio quieta et debilis quod non est sua [illegible] fortes [illegible]
[illegible] incontinentia [illegible] digna venia [illegible] quod neque [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] venia dignum est: ergo [illegible] Deinde cum dicit prudentia ergo: concludit ex duabus
[illegible] quod prudentia [illegible] passionibus et post [illegible] passionibus et in [illegible] opinio [illegible]
non [illegible] incontinentia [illegible] opinionis debiliter [illegible] prudentia [illegible] Secundo [illegible]
[illegible] disputat ad [illegible] ad [illegible] quod prudentia est fortissima [illegible]
[illegible] non potest [illegible] vel [illegible] ratio [illegible]
quod dictum est de debilitate opinionis. 2m ponit [illegible] Si prudentia [illegible] a passione esset [illegible] ignorans [illegible]

sed hic est incontinens, ergo etc. [illegible] sit ignis (?) posito probat, omnis incontinens facit que vult, sed nullus habet dicere prudentem ergo etc. [illegible] consilium est [illegible] quod prudens est [illegible] et aliquis eximia (?) a [illegible] virtutes morales, sed nullus talis est incontinens ergo etc. Deinde cum dicit adhuc si quidem disputat contra quandam positionem que dicebat temperantiam et continentiam idem, tali ratione: omnes continentes habent pravas et fortes concupiscentias quas patiuntur, sed non deducitur, sed nullus talis est temperatus quia temperantia habitu quasi eius dominata est, ergo continentia et temperantia non sunt idem. Preterea sic probat, constat quod continens non retrahit ab omnibus concupiscentiis quia sic continentia esset prava. Neque etiam adhuc est ut retrahat a debilibus et non pravis sed indurentibus (?) quia sic non esset ad [illegible] et laude dignum. Neque etiam quia pravas et debiles, quia sic non esset ad magis continentia, ergo restat quod sit contra pravas et fortes. Deinde cum dicit adhuc si omnem disputat contra opinionem que dicebat quod continens est permansivus in ratione. Et ita hec quorum fiat posito ducit ducit ad inconveniens, ut sit modo egredi a falsa opinione est bonum, et non egredi est malum. Si igitur continentia esset non egredi a quacumque ratione et incontinentia egredi a quacumque, sic dicta opinio aliqua continentia erit mala et aliqua continentia erit bona, quod est inconveniens. Et ponit exemplum ex dictis Homeri, quod recitat in quadam libro suo philosophie a quadam viro de quo fuit factus et Sophoclis auctor (?) dicti fuisse [illegible] Neoptolomus. Dicit enim quod Ulixes et Neoptolomus fuerunt missi a Grecis ad quandam insulam ubi erat Philocteus qui habebat arma Herculis ut occiderent eum et reportarent arma eius. Quod cum non possent facere, persuasit Ulixes Neoptolomo ut mentiretur illi et deciperet eum et traheret eum a loco illo ad alium locum, in quo eum posset occidere. Quod quidem Neoptolomus fecit, sed propter contristationem de mendacio recessit a persuasione Ulixis et contristatur mendacium quod dixerat, et laudatus fuit. Et sic laudabile est recedere a falsa ratione. Secundo cum dicit adhuc sophisticus ducit ad aliud inconveniens et dicit quod sermo sophisticus est mentiens dubitacio. Quia dubitationes volunt in sophistice ut videantur sapientes esse inopinabilia arguere et quando argumentum perfecerint syllogismo ad inopinabile, fit quedam dubitacio quia ligatur mens duobus, cum sibi conclusio non placeat quod est apte falsa et tamen quia nescit non potest procedere inveniendo, sic ut ligatus pedibus in via, ut dicitur in 3° Methaphysice. Si autem egressibilis esset continentia ab omni ratione tunc esset egressibilis ab hac dubitacione quod est inconveniens. Secundo ibi accidit autem ducit ad 2m inconveniens quod [illegible] accidit propter istud sinonimum quod dicit ut ex duobus viciis fiat virtus una ex imprudentia incontinentia. Sit enim quod aliquis credit aliquid bonum esse malum, hic erit imprudens, sed omnis egrediens a ratione erit incontinens, cum quod egreditur ab hac opinione propter passionem erit incontinens, sic si credat malum esse comedere quo indiget sed tunc ab eo comedere erat malum, ergo contingit ex duobus viciis esse unum actum virtutis quod est inconveniens. Deinde cum dicit Adhuc persuasus concupiscentia (?) propter predicta duos incontinentes et dicit quod ille qui est persuasus ut credat malum esse bonum et eligit delectabilia et propter appetitum ea duos incontinentes erit melior quam ille qui non facit hoc propter defectum rationis sed propter incontinentiam, quia est persuasibilior si dissuadeatur talis, sed incontinens est rex (?) in proverbio quo dicitur quod si aqua suffocat quid prodest amplius bibere, quia si haberet satis de eo quod debet inniti et ex hoc recordatur quod ponit sibi [illegible] Sed iste habet rationem quam debet innitari et tamen non salvatur propter vim insanie etc. Deinde cum dicit Amplius si circa omnia disputat contra opinionem hominis quod dicebat quod q
72 quod incontinentia est circa omnes passiones. Si igitur continentia et incontinentia essent circa omnes passiones, nullus esset simpliciter incontinens et hoc est falsum quia dicimus aliquos tales, ergo etc. [illegible] talis nullus habet omnes passiones. Deinde cum dicit dubitationes recapitulat et dicit quod circa predictas opiniones accidunt tales dubitationes et quedam de dictis opinionibus et dubiis oportet interimere quia falsa sunt, et quedam relinquere, et invenire perfectam solutionem quia solutio est inventio dubitationis et veritatis de re dubitata.

Primum quidem igitur intendendum, utrum scientes vel non, et qualiter scientes; deinde circa qualia continentem et incontinentem ponendum, dico autem utrum circa omnem delectationem et tristitiam vel circa quasdam segregatas; et continentem et perseverantem utrum idem vel alter est; similiter autem et de aliis quecumque cognata speculationi sunt huic. Est autem principium intentionis utrum continens et incontinens sunt in circa que, vel in qualiter habentes differentiam; dico autem utrum in circa hec esse solum incontinens vel non, vel in ut, vel non, sed in ex ambobus. Deinde si circa omnia est incontinentia et continentia vel non. Neque circa omnia est simpliciter incontinens, sed circa que intemperatus. Neque enim in ad hec simpliciter habere, idem enim esset utique intemperantie, sed in sic habere. Hic quidem enim ducitur eligens, existimans semper oportere presens delectabile prosequi; hic autem non existimat quidem, prosequitur autem. De eo quidem igitur quod est opinionem veram sed non scientiam esse preter quam incontinentes agunt, nichil differt ad rationem. Quidam enim opinantium non dubitant, sed existimant certe scire. Si igitur propter quiescere credere opinantes magis scientibus preter opinionem agunt, nichil differt scientia ab opinione; quidam enim credunt nichil minus quibus opinantur quam alii quibus sciunt; manifestat autem Eraclitus. Sed quoniam dupliciter dicimus scire, etenim habens quidem non utens autem scientia et utens dicitur scire, differt habentem quidem non speculantem autem et speculantem agere que non oportet ab eo qui est habentem et speculantem; hoc enim videtur durum, sed non si non speculans. Adhuc quoniam duo modi propositionum, quibus habentem utrasque nichil prohibet operari preter scientiam, utentem quidem universali, sed non ea que secundum partem; operabilia enim singularia. Differt autem et universale; hoc quidem enim in seipso, hoc autem in re est, puta quoniam

oium [illegible] incontinentia et qui ite ho ul qui sunt qr tale [illegible] si hoc tale ul non h3 ul no opat
sm [illegible] modo impole tn ut videat sic qd fuit ml' i gng alr at ad male
Adhuc h3 [illegible] sm alium modu aiut dictis existe habiti sm h3 qd et non in uta at
dormie [illegible] et hic alii non hic puta dormientes i mania patientes i vino
lentu [illegible] disponitur in passionibus existes hic et [illegible] venereoru et qda talium mate
t corpus transmutant quibusda at i insanias faciunt [illegible] qm sile hic dom incontines
hic dice at sermones eos qui a sciā sunt nihil est eos qui e opari sm sciaz etem i passi
oibus hic existes demonstrans et vba dicunt empedoclis et primi discetes copulant
qd sermoes scivit at nequaqm oz enim connasci hoc at tpe indiget etc quad simulantes
sic existimandi dice at incontinentes Adhuc at si naliter utique ali respiciet causam hec
qd ei ulis opio alta at de singlibus est que sensus iam pprius cu at una fiet ex ipis
nem concludi h3 qd dice aiaz in factiuis at opari confestim puta si oe dulce gustare oz
hic at dulce ut unu a aliquis singlarium necessarium potentez et no phibitum sil hic et opari
etc qd ia h ulis sit phibens gustare h at qm oe dulce delectabile hic at dulce h opat
si forte at gcupia inest hec qd dic fugere hic gcupia at ducit mouere ei unaqz pt
ptidaz etc accidit ratione aliqualiter et opione incontinet age non gtraie at 2m seipaz
sz sm accns gtraria ei gcupia sz non opio ratiōe recta r̃oni etc et ppt hoc bestias non gtingit icontinent
age qm non hnt ulem opiom sz singlarium fantasiaz et memoriaz qualiter at solui ignoa
et rursus fit sciens icontines eadem ratio que et de [illegible] molento et dormiente et no ppria hs pa
quaz oz aphizologis audire etc at ultia ppoito et opinio sensibilis et pncipalis actionu
hanc ul non habet in passione ens ul sic h3 ut non erat in hic scie sz dice quad vino
lentus que empedoclis et ppt non ule nz scientificum sile ee videtur extremum terminum pluri
et videt qr querebat socrates accide non enim pncialis ee visa scia pnte sit pas nz ipa attrahit
ppt passionem sz sensili de eodem qd [illegible] pd est scientez ul no e et quale scientez gtingit icontinent
hum qd [illegible] Hic incipit aples determinare tage de gtinentia et ingtinentia
sm vitez suc opiois Et p determinat d gtinentia ea q sit ipius 2m suā pp opari tanta dicta sint c e
rom [illegible] de ipa 2m qd gt cu vite [illegible] qr at [illegible] e [illegible] c [illegible] pa di [illegible] cu e gtinentia sit in roe et appetitu
qdamo inipa determinat de ipa 2m qd e in roe et p determinat ea q sut circa opioz pluribus Sco determinat de ipa 2m qr e
i appetitu determinans eas opiones q erant d hc qr eet circa oia gcupiscibilia ul no circa oia et d gparatione ipius
ad tpantiaz et alias gpataz virtutes [illegible] at e at icontinens Tertio determinat d ipa p gparatiom rōnis ad appetitu
et in hc determinat dubitationem q erat d differentia que vita gtinens eet idez qr p manssuitio i rone e [illegible] gtinens
D evidenz pe p[illegible] q[illegible] h vin po v fact gtra [illegible] rom ul sciam ul opiom sit vicium ingtinentie
Vide qr no semp gtingit ei alm opiom ee flam Sic si aliqis credat bonum non ee faciendum facit at bonu
[illegible] gtra ul opiom opari e at studiosu Si i [illegible] fac gt opioz eet ingtinentie aliqa ergo eet studi
osa qr e m[illegible] p melius e corruptio [illegible] i uno [illegible] in phibus Sz opioe existente corrupta si opus fiat sm ipaz erit
eet corruptio in ope ergo melius e qr no fiat 2m opioz qz 2m ipaz igitiaz fac sic peius erit qm no face ergo [illegible]
Item existimacio prudentie e sic se hnt ad agibilia sic ars ad factibilia sz p factibile rectum sit no exit
pctm i artificiatis qr ars [illegible] sit [illegible] no erit [illegible] pctm p fiat opus rectum q opioz flam Cont sic
ambo dt ambo qui facit gt gtiam [illegible] vadit go cu gtra no sit ad qm scia ul opio
hs sendi ul no [illegible] opiom [illegible] pnm i aliquo gnie e mesua i9 gnis
Sz oia moralia sit in nobis [illegible] go quicuqz fit q ipaz erit viciu i ope
p moi ope studiosus oz e [illegible] bonu h3 mala eorum q fit opus
vicioso p studiosus agit [illegible] bonu sit gt ipaz no agit ppt bonu
go opus suu no e studiosu [illegible] sm subam malu sit et sic nihil
phibet opus qr sit gt opiom [illegible] et fit tn tal modo i moralibus
actibus sit ratione in[illegible] [illegible] Et gcedit ros adhuc Ad p[illegible]
vo dom qr opus pt ee bonu [illegible] qr [illegible] sit uniq malu qm ad [illegible]

actus no tn̄ h; forum moralis boni. Ad 2m dicendum q̄ i concupiscentia si fiat contra artem [illegible] implet h[illegible] e [illegible] Sed

edo, videtur q̄ non sit equale peccatum, facere contra opinionem et scientiam, [illegible] ppuacub e [illegible] fer [illegible] tot opif hic

deviant. 2m consideracionem hitum, si hitus scie et opinionis sunt equales, ergo et peccata contra ipsa p̄ [illegible] o illud e quod

e tenet maius bonum, sed scia e maius bonum quam opinio, ergo etc. q̄ prius. Si dicatur q̄ sint equalia peccata contra ipsa

propter equalem certitudinem. Contra de necessario contingenti non est equa apprehensio sed opinio e contingentium et scia necessariorum

ergo etc. contra facere contra opinionem non e malum nisi quia adheret alicui, tunc contrarium sit bonum, sed contingit ee equales adhesiones

alicui per opinionem sicut per scientiam ut patet de eraclio, qui in fine vite sue digitum movebat propter hoc q̄ credebat non

habere firmam scientiam. ergo est equale peccatum contra scientiam et contra opinionem. Solucio dicendum q̄ nos loquimur hic de scia et

opinione secundum quod sunt virtutes quedam ponentes partem anime in aliquo ultimo contingit autem q̄ sit firmat scia scientifica partem

in suo ultimo, sicut et opinio. Et ideo non oportet quod non sit maioris virtutis q̄ trahit ex opinatu bonum, quam q̄ trahit

ex sciitum bonum. Et ideo oportet ee equalem contrarietatem mali et contemptum boni, sive honesti in moribus sive boni

merenti in theologia. Ad 1m q̄ si fiat contra opinionem et contra scientiam et propter hoc sunt equalia peccata. Unde dicitur q̄ in malis

quantum ad intendit, tantum facit Si e levet festucam et opinetur iniuriam dei pati, acsi blasfemaret et

et grediu valet adhoc. Ad primum ergo dicendum q̄ quamvis sint inequales in se, tamen sunt equales, prout inclinat ad

opus. Et sic dicendum ad 2m. Ad 3m dicendum q̄ firmitas inhesionis non sequitur naturam rei, sed quicumque unus alicui signo

debili plus inheret quam alius demostrativo vel propter consuetudinem vel propter acrem eius q̄ opinatur. Vel q̄ non e consuetum

intra audire. Et ideo rustici fortius adherent suis opinionibus. Utrum contra ambiguum facere sit incontinentie

Exto videtur q̄ contra ambiguum facere non sit incontinentie [illegible] eius e facere contra, q̄ deviatum e in toto, Sed ambiguum

indeviatum e, ergo etc. per utriusque contradictionis sit acceptio non ad contrarium, sed ambiguum dicitur ut dicit boecius

q̄ ambit utramque partem contradictionis. ergo ex contrariis ad ipsum non erit incontinentie peccatum. Item q̄ ambit utraque neutri

innititur, q̄ h̄ contradictoria non possunt simul esse vera, sed peccatum incontinentie e ex toto inhesionis, ergo contra ambiguum non e peccatum

incontinentie. Contra ambiguum de quo hic loquitur e peccatum q̄ accidit utrique operi, sed oe t[illegible] hoc atque inhesionem

ergo facere contra ipsum erit incontinentia. Solucio dicendum eum ambiguum potest esse dupliciter aut q̄ non sit alicui propter nam

facere et tunc utrumque dimittendum e et accipiendum illud inquo possit firmitas inveniri. Alio modo est aliqui

facere et tamen vix aut numquam contingat q̄ equales sint rationes ad utramque partem et secundum e id q̄ magis

firmiter h[illegible], si aut contingat q̄ sint equales rationes ad utramque quodcumque horum fiat non erit incontinentie

et per hoc patet solucio ad obiecta q̄ quamvis non sit determinatio alicui [illegible] in se tamen potest esse deviatum apud agentem

secundum quid. Videtur q̄ prima solucio quam assignat per dictionem scie sit inconpetens. Scie et inhitu et i actu, contingit

Varro inspeculans. Cum vero hic intendat tantum de scia operabilium vi non pertinet ad propositum. Contra

contingit aliquem scire in actu, considero ultimum [illegible] particulari mali ee faciendum, et nichilominus facit malum, ergo videtur

q̄ prima distinctio sit insufficiens ad solucionem. Praeterea parlare actu dicitur [illegible] vel [illegible] suppositio, de quo hic loquitur. Sed eorum quorum

unum e in altero, quorum sit unum facit et reliquum. ergo videtur distinctio nulla quam ponit de scia in vli et particulari, Praeterea ee vle

e in aliqua re particulari, et videtur q̄ distinctio ista q̄ vle e vel in se ipso vel in re particulari, nulla sit. Praeterea doctrine sunt imperfecte

iniuste, vel 12 distinctio sit ista, sicut scire in vli et particulari. Praeterea ad libros posteriorum videtur q̄ inconveniens hic ponatur. Praeterea dicta

malicia non e curada in arte si q̄ sit vle in homine vel in quolibet alia re, non facit nisi malam dubitationem, ergo videtur

q̄ hac distinctione non debuit ponere. Solucio dicendum q̄ scire inhitu et in actu contingit specie vis et operantis, et hic accipitur

2m quod e inoperatis. Ad 2m dicendum p q̄ scire in actu potest dici dupliciter aut perfecte, et colligit ipse scire in vli et in particulari

et in agere et e perfectum solo, et alia distinctio quam subiungitur e expositio vel eiusdem modo Et sic sunt pars, per diorum que e

perfectum. Sed subiungitur 2a ad complementum eius. Ad 3m dicendum q̄ convertit omnia particularia, que sciuntur actu sub vli, vle suppositio

tamen potest esse q̄ aliquis ignoret esse partem eius, et non nichilominus sciret sub ipso. Ad 4m dicendum q̄ non e dicta, per omnes res sed

potestas mados q̄ alia e modus vlis secundum sicut considerati, et 2m quod e in particulari. Ad 5m dicendum q̄ ad scias posteriorum pertinet

h[illegible] sunt. Sed tamen ethici e assumere. [illegible] Ad [illegible] dicendum q̄ in [illegible] h[illegible] non faceret dubitationem, sed in moralibus facit

maxime, q̄ scipsum non ignorat, et ideo nec vle, secundum quod in ipso e. Et hic determinatum e in textu. Utrum concupiscentia obnubilet rationem

Unde videtur q̄ contraria non obnubilet rationem vel ei natura e destruere alicui, vel contrarium, sed contraria non contraria scie,

vel opinioni rationis, quam sit unius generis, ergo non [illegible] ipsam. Praeterea quedam concupiscentie sunt q̄ faciunt adhuc q̄ magis

subtilia possunt consideri. Unde in aliquibus concupiscentes et melius anima mltu inspiciunt, ergo non videtur, videtur unum q̄ de. Praeterea

si impedit hic non e nisi in quantum transmutat organum corporale, sed contingit q̄ transmutacio fiat, et in melius et in peius

ergo non magis facit ad destructionem quam ad melioracionem. Praeterea contraria abstrahit a contemplacione, impedit actum scie et

opinionis, sed contraria sunt hoc, ergo etc. Praeterea ipse dicit q̄ contraria movere potest unamquamque partem anime, ergo potest et rationem movere.

Solucio dicendum q̄ ratio dicitur, species et particula, particulare quedam rationem contraria contraria, quam ad finem, q̄ tendit i delectabile

q̄ ratio prohibet, et impedit scie particulari in actu rationem at speciem impedit propter desperacionem, q̄ quam sit motus

vehemens in una potentia, quam sit radicate in una essentia anime, oportet sit abstractio ab actu alterius. Et per hoc

patet solucio ad primum. Ad 2m 3m [illegible] q̄ [illegible] actu convenit, non contingit melioravi alicui prudentem rationis Sed in

actu ipso imquiri alia duo gradum sequitur [illegible], q̄ v da[illegible] p[illegible] pria p que et prima datur

Exto videtur q̄ inconveniens procedat in 2a solucione ergo si prima non e [illegible] 2am [illegible] debuit ponere

Praeterea omnis solucio simpliciter e ex duabus propositionibus et conclusione. Cum vero ponat [illegible] ex 3bus propositionibus. et conclusione

videtur q̄ inconveniens loquitur Praeterea ex sillogismo nichil sequitur nisi conclusio, cum vero dicat q̄ aliud sequitur opus. videtur inconveniens loqui

Item [illegible] Nichil movet aliquid, vel magis infert passionem. Sed concupiscentia infert [illegible], ergo non movet

omnes passiones anime. Solucio dicendum ad primum, eius 2a solucio de [illegible] non q̄ procedit per prima [illegible], sed quia

est generalis questio, eo q̄ procedat ex propria operabilium. Ad 2m q̄ in omni sillogismo vel specie vel particulari

ubi tamen motus ad unum, sunt tamen due propositiones. Sed in sylogismo incontinentis oportet addere tertiam propter contradictionem

no

concupie / sic eet et [illegible] in venereis cu non sua ee prosequendu passione huc actu ee hodi sequi
fugi sine a [illegible] [illegible] et io adhuc consit pugna / et assum ita [illegible] vlis / cum motu venereo e delect
ma eo inclinat ad delectabile concupie / et que dus opacio e ita percelia / et ex viribus vlibus no concluditur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vis sylogizandi / et q assumitur ita parte / hec sunt contrarius cu ista
est opus [illegible] [illegible] duo [illegible] consic / eis concupie / tendunt i oblu eius / q eo intendit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fugam [illegible] fuga continet / Si quigitur cu 2a sequi
tur dicit contrarium / si incontinens / q prima sit i appetitu / sed solo [illegible] ut fuga [illegible] q contra movet
concupiscibilis [illegible] primo / si no movet alias partes / 2m q [illegible] sue / omnes admovere / i una
certa aie / sic q movet vim mebri / movere alem [illegible] [illegible]
Ergo [illegible] q no debeat permitte cum [illegible] [illegible] incontinentie / [illegible] sit n alia / q i [illegible]
dicit cu i parte aie / sed ethicus considerare [illegible] que in simpliciter pertinet ad consideracionem naturalis
go [illegible] cum [illegible] debent tangere [illegible] [illegible] incontinentis no solvitur / quorum no cessat appetitu
concupie · si h pertinet ad consideracionem ethica go vr q phus hic potuit reddere rom tcam per insompnis e
ignoa ex ligamento sensus / Inviolenta rom go vr q ista no hz distinctius rotu i talibus ut dr Si
dicat / q no potuit reddere cam q hodi solo attendit quodam motu corpali Contra per primam motor / ther
motu e appetitiu / qui pertinet ad consideracionem ethici / cu g motus maxie attribuatur primo motori / videtur
q sim sunt cum solo hic hz assignare Solucio dr ad pm q ethicus no pt accipere q sit nale / n pt ad
assignare at est eius q simpliciter consistit hz · d' ee in hic at accipit · quia et pt quid i fuat nalis / sine
corpis · pertinet ad naturalem / tc ex ipso procedit hodi solo q sit insensata ex motibus corpibus Ad 2m · dr
q in spali sit cue distincte / si ingnali cor cu e una sz fumus oppilans / gravitativa · virtutum
Sz incontinens / h fumositas complicatur ex fide concupie ut ire et in ebriosis ex vaporacione vini In
dormiente · ex vaporacione cibi / que pro claudit organa sentiendi in mole · per infrigidacionem celebri
alias at potencias ligat per accns [illegible] e quaz solvitur · e tus motiva / et ac vacis / pr extiorez sensum i dor
miente et per hoc pz solo / ad 2m sic ad pm dem / Illud ei q no hz / no movz sz proclare
ctans [illegible] sim cu ppom parez · no heat incontinens spes movet / q no e motus ad vlo / go
maxie h · P · id q e pn̄le i racione pn̄lr h[illegible] e si parte e hz · go · ee P que dra e int
h[illegible] et h[illegible] / et exat sic q dr / ut hz ut non eat sic P · ma est concl[illegible] / si solo proclarus / alias e inopabi
hor / q proclare / no intelligitur · contra h est q mlta proclarua sut in mone / ex quibus sylogizat · ec vi
q intelligatur P pn̄lis sua e sua vlis / si as e incontinens consumat [illegible] in vli / utrs dixit / ro pn̄li
sua pn̄te fit pao / cu [illegible] dr Solucio dr ad pm q proclare / pt consideracioni · in [illegible] e sensibile · et no
heri · q pao obnubilat et claudit suaz aut in [illegible] e opabile et appetibile / et io dt ul no hz vl sic
no hz ut cat sic et pz solo ad vm et 2m Ad 3m dr q e duplex pre sz rei ut e singlae signu
et hodi no e sua / nz intellectus / q intelles [illegible] no cognoscit / nisi per assilacionem ad rem iaz que sit
per hoc q res cognigitur [illegible] quodammodo non at cognigitur [illegible] per ma si per form · q lapis no e i aia / sz per form
denudata a ma · et appetibil me · h at est vlis · et io ml n vlo et io dr boeg · vle e du itelligitur
proclare du sentitur Aliud e proclare p rom pau sic as homo et h pt intelligi et ee pn̄m solo
Sz d hz no incedit audet / q motus non e ad aliquod tuu si adhuc et per hoc pz solo ad · v · Ad vj ·
Secundum · q vlis proposicio e quedam pn̄tes sim sebam / incontinens e enunciacio quedam · si no incontinens e pn̄m solonis ·
Dividitur at h pars i duas / pa dt de quo e intencio // q virtus eius no invenitur modo e · pe passionem
In 2a ponitur / suaz solucionem adducendo sortis i · de eo qd i3 ea pm duo fat po dt d' quo e intencio
in tota sequenti parte istius libri et pot 3a ques: tonuaz pa e utrum scientes et qualiter put ee incontinentes
qd' pz adducendo Socratis Scda utrum continea et incontina / sint tca delectaciones et tristicias / aut tca quedam delectatione
Terca utrum continens et perseverativus sit idem / ul alter et d' sibi aliud / q pz ad speculacionem horum Scdo
est at pn̄m · ponit aliaz questionem / q est pambula ad sedam / et po ponit ordinem ipsorum et dr q principium
intencionis illius sz tca que sit continea est · v · continens et incontinens heat specificatus dras / quibus ab aliis
distinguitur solum in tca de [illegible] ex parte me / tca quia sit vl inequaliter e i mo opandi / tcu matiaz illaz
aut in amborum et hic est locus dicendi · utrum continea et incontinia sint tca oia ul non · Ro i · neque ei tca oia
Ponit solonem [illegible] harum duarum questionum et dr · q non e tca oia continea / si tm tca ia / tca que e intemperatus
nec hz dicum tm ex parte me / q sic e differet ex parte atpana Sz in mo / dec ei intpana et incontinea
in modo / q intemperatus prosequitur delectabile ex delectacione · q hz id q sinez Sz incontinens no estiat ita faciendu
si opatur victus impetu passionum Deinde cu dt de eo qd i4 dehat pam duaz et d' i i d' ponit
ducas solonem / aliquorum discipulorum Socratis qui [illegible] posuit / 2o solvit 2m priaz opinionem · i · Sz q dt de [illegible] cat
at solo ipsorum cu incontinens vr age pt opinionem / si no pt sciaz Sz ipse dt q h n dec ad solonem rois
cu enim Socrates dicebat / q no contingit age pr sciaz / dicebat pp sue certitudinem sz quidam opinantes contre

[illegible]

125

r ẽmisse credit ea que opinat᷑ cu n͡c mīg sic ēti de illis q̄ opinat᷑ / nō hĩti q̄ sciūt / sic p₃
de eraclito q̄ ꝓpt sui opiois cẽtitudinē q̄ ponebat oīa ī motu esse et ꝯ͂ bon͂ in fine vite vt
dr̄ in ꝯ͂tō metheoꝝ qᵖ nolebat loqui s₃ mouebat digitū ꝯgo nō mīg dubiu ē sciē q̄ opioꝝ
qm̄ toūn sciaz Deinde cu dt s₃ q₂ dr̄ soluit sm̄ opiom ꝓpriam et p̄mo pōt solucōz q̄ qt
p tristenden / 2o solōnes gn̄alez qtom q̄ procedit ex ꝓ̄pꝯ ibi adu̾ at. Cca ponit 3ᵃ
cig qᵖ ē sciē / ex quibꝰ firmat᷑ solō ꝑᵃ ē qᵖ cū scie dicit᷑ dupl̄r s₃ in hītu ꝛ nō in usu̾ ꝯt
sciē in vtendo scia sit actu 2a h̄ vr̄ scit int᷑ h̄ duo diuā / cōitū ad ꝓpositū ꝑtinet qᵖ dicit
n̄ qᵖ sciens et vtens agat q̄ nō ꝯᵒt s₃ nō est duꝝ si agat cōm̄ sciaz qm̄ h₃t in hītu / dū ꝯͦ
nō sit actu spectans 2a₃ diōnez ponit ibi adu̾ q₂ duo ꝛ p̄mo pōt diōnez qᵖ cu sint duo
modi ꝓpōnis / s₃ vlis ꝛ ꝑtic̄ sm̄ qᵖ dr̄ sciē ī ꝑticlari ꝛ͂ vli / nō ē īconūs qᵖ ciꝰ q̄ scit ī hītu ꝛ vlez
ꝛ ꝑticlarez / agat ꝯᵃ sciaz. ꝛ̄ si vtat᷑ vli dūmo nō vtat ꝑticli / qᵖ oponet sc̄ꝫ cōa ꝑ̄ria Sᵒ ī / d₃t at
Subdiuidit alt̄ri h̄ s qᵖ ē sciē ī vli qᵖ vlē ꝯᵒ ꝯsiꝯ᷑ ī seipso ꝛ sm̄ qd᷑ ē ī opante ipo / vt qm̄ ite ctis
opanꝯ ē hō. ꝛ h̄ si sciat᷑ ī actu ꝯᵒt ꝯtᵃ facit ꝯ̄ ꝯsciaz / q₂ nō seipm̄ ignoat / sc̄ ī ꝯ deīm ē
Alia ē ꝯsidāo vlis sm̄ qᵖ ē in re s₃ alia / vt qm̄ talis cibꝰ ē sicc'. ꝛ h̄ vlē / vl nō h₃ · q̄ opat᷑
ꝯᵗ sciaz · vl̄ nescit hītu · vl̄ nō opat᷑ ꝛ nō ꝯpodat ꝯm̄ ꝯlat qᵖ impossile ꝯ̄m ꝛ qᵖ teꝫ magnum
videbat᷑ socti differt 2m duos modos / q₂ aliqᵒ mō dcoꝝ vr̄ admirabile · si ciꝯ q̄ sciaz agat
ꝛ aliᵒ mō non Vl̄ ar̄ ddm̄ · qᵖ vlē inseipso ꝛ in ipā vlē nouat 2m qᵒ ē ī aoī ꝓpōe / ut qm̄
oī hoī ꝯferunt sicca / vlē ī alio qᵖ sum᷑ ī ꝑti ut qm̄ ite hō ul qm̄ h̄ ē sic ꝯtuꝯ ī hōi ꝓpōe / ꝛ ꝯᵃm
adhc ul cciet hītu sciē / ul actu cciet Deīn ē dt adhuc h₂ē sciaz ꝑꝯnī ꝑ 2a₃ distoꝝ · sbdistīt
vnū membꝝ p̄e diōis / qᵖ ē sciē ꝛ uti ul in vli ul ī ꝑticli ponit 3am diōz · ꝑ qm̄ sbdit alterū membꝝ
q₂ ciat sciē ī hītu / ꝛ nō apti Et cōa h̄ 3a fat ꝑᵒ pōt diōz / dt ex hōc sciam · ꝛ nō vti ē duobꝰ mō
ciat qn̄ ꝯᵃ sim᷑ nō vti nō ligata hītu / sic sm̄ dcim ī oibꝰ hītibꝰ aut ꝯst h̄ hoībꝰ 2m
dm̄ modi adicti · ꝛ ē qn̄ hītu ligatꝰ ē nec ī actu ꝓdire possit sic ē ī dormiente ꝛ vinolento
ꝛ si sic huiꝰ hītu sciat ꝯᵒ / nc ē magꝯ mirꝝ Sᵒ ē s₃ tn̄ sic dispōnit᷑ : adaptat ad ꝓpositū Et
dt qᵖ illi q̄ sut ī passionibꝰ h₃ hc mō / sciē hītu ligatu sic vinolentꝯ l̄ dormientes ꝯ₃ p₃ ex hc qᵖ ira
ꝛ ꝯcupia venereoꝝ / manifeste trāsmutant corpꝰ ꝛ multos ducit ī insanias Tercio ē dicē at Remouet — ꝯsltu
ꝯdaz obiectioꝝ / posset ei ad dicē qᵖ illi q̄ sut ꝛ ꝯcia venereoꝝ / ꝑnūciat multa demōibꝰ sm̄ rōnez sciaz
et adhc ipe dt qᵖ dr̄ ꝑꝯnī nō ē sufficiens ad hc ondē Et fert duas instāciaz / quaꝝ pᵃ ē · dr̄ illis q̄ᵗ
sut in aliis passionibꝰ / sc̄ ebrietate ꝛ sopo nō qᵗ dicut vā empedocl̄ / a᷑ talꝫ sapientie / ꝛ tn̄ nō intelligt
Alia instancia ē dr̄ pueris · q̄ sᵐᵒ̄ⁿ addiscut ꝯrim · q̄ ꝯpletur᷑ ꝛ ꝑnūciāt sᵐᵒ̄ⁿos / s₃ nō intelligut
adhc et qᵖ itellig̃it oꝫ ꝯnasci · ꝛ ꝯᵃm adhc qᵖ fiat eis ꝯnaīle ꝑhītu acquisitu / ꝛ ꝯᵃm adhc qᵖ nā
nō residēat / ut hēant sᵐᵒ̄ⁿ intellcum / ꝛ vtrūq₃ indiget tpe Vn̄ ꝯdit᷑ / qᵖ incontinens si tūa ꝑnūciat
sut simulātes / qᵖ nō h₃ ꝯit intellcm Deīn ē dt adhuc at Soluit ex ꝓ̄pꝯ qōnes et ꝑᵒ ponit
solōm ꝛ 2o ondit q̄m ꝛ q₂ vm̄ dicebat socrtes ē · q₂ at vltiā · hec at solō ē ꝑnālia qōis / qᵖ procedit
dr̄ sciā ꝑtica / ꝛ nō ꝑ diōes sciē speue Et ꝑᵒ ot quaᵗ sciā ꝑduc̄t ad opa / qn̄ nō ē aliq̄ ꝯrietas paꝯ
2o quat ꝛ qᵖ sit ot h̄ exigit᷑ maxīe opilla / ī q̄bꝰ ē ꝯᵃ rectꝰ ꝑucpꝰ ad sciaz · ē qn̄ ꝯdꝯ ie. dt ꝯgo ꝑᵒ
qᵖ cu sit duꝯ opio / ꝯdaz vlis q̄ ē aoīs ꝓpōis / ꝛ ꝯdaz ꝑtic̄ q̄ ē minoꝛ · ꝯ̄s oꝫ sc̄ ꝑ te in opōnibꝰ ex
ꝯ ꝯctō sit ꝯsilm ꝛ opabilium ꝑticlam qn̄ ite due amigut᷑ sic ī specltis / sc᷑ qᵖ oīa dicut ꝯcloꝝ Ita
in factiuis / sc᷑ opo · q̄ ē ꝯctō · solo᷑ opati vt si sit aer qᵖ ōe dulce oꝫ gustari et assumi / qᵖ hc vinū
ē dulce / statī sc᷑ opo · si nō sit ꝑhibitꝯ Deīn ē dt exn᷑ 2a ondit qᵖ oꝫ addē ī solōme ꝯtinētis · ꝛ ꝑᵒ
ondit qᵖ ē qᵖ ī tli solōme fiat pugna et dt qᵖ oꝫ ee coꝫ ꝓpōs · duas vlēs quaꝝ vna sit rōis absolute
sic ita / nūq̄ gulce oꝫ gustari Alīa ī vlis sit rōis / ꝑrectū ad ꝯcupiaz / vt ōe dulce delectale ē Tercia
ē ꝑticl̄ ut h̄ · vinū ē dulce · h̄ ei ꝑtic̄ pt coniūgi cu pᵃ ꝛ ꝯit solōꝯ ne vᵃ · ꝛ sc᷑ fuga Si at ꝯiugat᷑
sc̄dē eit affirmatiā · ꝛ sc᷑ opus · si in ꝯcia assit que ꝑ vtute pt oꝫ ponē aie ꝑtes mouē ducat ad i
ꝑhibꝫ racō ꝯm ad pᵃ ꝓpōm vlem · ꝛ ꝯtigit agē p̄e opiom maiore 2o ibi nō ꝯrie at / ot vn̄ sit ꝯries
ista et dt qᵖ 2a vlis / q̄ dt ōe dulce delectale vl̄ ꝛ ꝑticl̄ · q̄ dt · hc dulce ee delectale nō ē ꝯrīa p̄me
2m se s₃ sm̄ accns inqm̄ s₃ ꝯcupia admisceat᷑ q̄ inclināt in ꝯrīu Et sic opio nō ē rectē rōni / s₃ magꝯ ꝯria
et qᵖ bestie nō h₃ vlem ꝯceīones cu nō sit in eis talis opio vlis / s₃ tn̄ mēoā ꝛ aie ponē actiles ꝑtic̄ / sc̄ḋ
nō dnr ꝯtinētes nc incontinētes 3o ē oculā at solui ondit modi solōis incontinētis ab ꝯdi ignoa / q̄ ligat᷑
sciuꝰ hītus Et dt qᵖ eadē ꝯrō est ꝯm adhc d̾ incontinēte ꝛ dr̄ vinolento qᵖ oīm hoꝝ ignoa cessat p remota
passionis et io h₃ cam ꝯdātꝰ ꝑticl̄ nō ad ethicu s₃ ad nālez magꝯ Deīn ē dt qn̄ at vltiā · ondit ex
dictis qᵖ vm̄ fuit in opiōne socrtis Et dt · qᵖ ie q̄ ē in pace · ul nō h₃ ꝑticl̄ ꝓpōm q̄ est ꝑhibꝯ ī actoe
vl̄ sic h₃ caz ut est sciē · q₂ h₃ ꝯtꝯ ut opabile q̄ daz / s₃ ut sibile sicut ī ꝑᵒ ꝯxaui sic hēt ut nō ē sciē
q₂ h₃ caz ut opabile ꝯ daz ꝛ nō ut sibile Vel q₂ h₃ · sm̄ hītu ligatum q̄ nō pt ꝑdire in actu sciē / sic vino=
lentꝯ dt vā empedoclis Et q₂ extremꝰ tmīs s₃ ꝑticl̄ nō tm̄ h₃ dr̄ sciā ꝯm vlē ꝓpt qd᷑ magꝯ in ipā sciā
ꝯcut᷑ ꝯ᷑ / ꝯdt vr̄ quodāmō ee natum qᵖ socrtes inq̄rebat ꝑsiat rōe s₃ qᵖ socrtes nō ꝯtigit ꝑ actu / q₂ n̄ ꝑnūl
sciā vlis ē ꝑncꝯ ꝯcloꝝ sm̄ socrtes n̄ ē ꝑtm̄ nec trahit᷑ ipā a passiōe s₃ magꝯ h̄ ꝯt ī sibili opiōe Deīn ē dt
de eo ꝯdꝯ 2o Recapitulat que dcā sut Lra plana est Sc᷑ ꝯ mt ē cᵃ.

ꝯ

non autem esse quosdam incontinentes simpliciter vel omnes secundum partem, et si sic qualia est dicendum deinceps. Quoniam quidem igitur circa delectaciones et tristicias sunt et continentes et perseverantes, et incontinentes et molles manifestum. Quoniam autem sunt haec quidem necessaria facientium delectationem, haec autem eligibilia quidem secundum se ipsa, habencia autem superhabundanciam, necessaria quidem sunt corporalia, dico autem talia corporalia circa que intemperanciam posuimus et temperanciam. Non necessaria quidem non eligibilia autem secundum se ipsa, dico autem puta victoriam, honorem, divicias, et talia bonorum et delectabilium. Hos quidem igitur qui ad haec preter rectam racionem superexcellunt eam que in ipsis, simpliciter quidem non dicimus incontinentes, apponentes autem pecuniarum incontinentes et lucri et honoris et ire, simpliciter autem non, ut alteros et secundum similitudinem dictos, quemadmodum homo qui olimpia vicit. Illi autem communis racio a propria parum differebat, sed tamen altera erat. Signum autem: incontinencia quidem enim vituperatur non ut peccatum solum sed et ut malicia quedam vel simpliciter existens vel secundum quandam partem, horum autem nullus. Eorum autem qui circa corporales voluptates, circa quas dicimus temperatum et intemperatum, qui non eligendo delectabilium persequens superhabundancias et tristiciarum fugiens esuriei et sitis et caloris et frigoris et omnium que circa tactum et gustum, sed preter electionem et intellectum, incontinens dicitur non secundum apposicionem, quoniam circa hoc quemadmodum ire, sed simpliciter solum. Signum autem: et enim molles dicuntur circa has, circa illarum autem nullam. Et propter hoc in idem incontinentem et intemperatum ponimus et continentem et temperatum, sed non illorum nullum, propter circa easdem aliqualiter voluptates et tristicias esse. Hii autem sunt quidem circa haec, sed non similiter sunt, sed hii quidem eligunt, hii autem non eligunt. Propter quod magis intemperatum utique dicemus quicumque neque concupiscens vel quiete persequitur superhabundancias et fugit moderatas tristicias, quam eum qui propter concupiscere valde. Quid enim utique ille faceret si adesset concupiscencia iuvenilis? Et circa necessarias indigencias tristiciam

In ista parte intendit Aristoteles declarare de continencia et incontinencia [illegible] que appellantur simpliciter [illegible] ad alias [illegible] et incontinencia [illegible]. Et primo ostendit circa que appellantur simpliciter. Secundo declarat de bestialitate, fortitudine ad quam comparatur incontinenciam [illegible] ad alias [illegible]

Circa primum queritur [illegible] de divisione delectabilium [illegible]

[illegible] non necessaria. Et videtur quod [illegible] Si dicitur [illegible] concupiscencia [illegible] venerea [illegible] ad sanitatem [illegible] necessaria [illegible] facere [illegible] non debuit dicere necessaria [illegible] mediate [illegible] doctrinam [illegible] non debuisset dicere [illegible] appetende [illegible] victoriam [illegible] eligenda [illegible] eligendum non potest esse [illegible] superfluitas [illegible] appetenda [illegible] naturales et necessarias [illegible] delectationum [illegible] Solucio. Dicendum ad [illegible] ad [illegible] appetibile [illegible] appetitum [illegible] superfluitatem in appetitu [illegible] appetibile [illegible] potest [illegible] superfluitatem [illegible] appetende [illegible] intendit [illegible] delectabilibus [illegible] naturales [illegible] necessaria [illegible]

[illegible] quod incontinencia non vituperatur ut malicia quedam [illegible] incontinencia [illegible] maliciam [illegible]

[illegible] non [illegible] malicia [illegible] intemperancia non est [illegible] magis [illegible] distinguat peccatum a malicia. Solucio. Dicendum ad primum quod incontinencia vituperatur ut malicia [illegible] non quod sit malicia [illegible] intemperancia [illegible] que est malicia quedam. Ad secundum dicendum [illegible] corrumpere [illegible] intemperancia [illegible] corrumpit [illegible] Ad secundum [illegible] malicia [illegible] ex qualibet obliquitate [illegible] vel ex ignorancia vel passione vel aliis modis. Sed malicia est [illegible] malum [illegible]

[illegible] vituperatur [illegible] intemperatus [illegible] ad malum [illegible]

Sed incontinens non est [illegible] peccatum [illegible] intemperancia [illegible] incontinens peior [illegible] peccatum est magis [illegible] peccatum incontinentis [illegible] Solucio. Dicendum ad primum [illegible] intemperancia [illegible] peior est intemperatus [illegible] incontinens [illegible]

[illegible] et [illegible]

continentiam consequatur, sed et multotiens peccare videtur esse contra intentum contemperandi boni viri, et ideo gravius accipit vel dicitur simpliciter et magis peior est. Ad 3m dicendum quod voluntario magis obest violentiam quam ignorantia, et ideo cum incontinentie sit aliquid violentie magis sit proximum suum quam intemperantie in quo est aliquid ignorantie, quamvis neutrum in eis perfecte sit.

Utrum autem hac lectione probat duo facit. Primo dicit de quo est intentio [illegible] quod deinceps dicendum est an quis sit incontinens simpliciter ex quo non est incontinens secundum omnes delectationes, ut omnes sunt materia [illegible] proximus. Et si aliquis incontinens circa quasdam delectabilia dicatur simpliciter incontinens, quod est id est utrum qui est incontinens circa pecunias vel circa quid aliud. Secundo ibi tertium quidem iterum dicit propositum et probat primo quod materia est. Et dicit quod materia est continentie et incontinentie esse circa delectabilia et tristabilia et similiter perseverantiam in bono et mollitiem quae de facili inducitur. Secundo ibi quoniam autem inquirit quae est dicendum. Et circa hoc duo facit. Primo dividit delectationes et dicit quod quaedam faciencia delectationem sunt necessaria, sicut cibus ad conservationem individui et venerea ad conservationem speciei, et hujusmodi ipsa corporales delectationes circa quae est temperantia, ut dictum est prius. Alia sunt non necessaria sed eligibilia secundum se in quibus tamen potest esse superfluitas in appetitu, sicut est victoria quae facit ad potestatem et divicie quae faciunt ordinare felicitatem et honor quod est premium virtutis. Secundo ibi eos quidem igitur ostendit qualiter se habet continentia ad utrasque delectationes, et primo qualiter se habet ad non necessarias. 2o qualiter se habet ad necessarias ibi eorum autem circa primum 3a facit. Primo dicit quod qui excellunt in hujusmodi delectationibus non dicuntur incontinentes simpliciter, sed cum additione sicut incontinentes ire vel lucri, quia incontinentes in hujusmodi rebus sunt alteri a simpliciter continentibus et dicuntur ad similitudinem eorum. Secundo ibi quemadmodum manifestat per exemplum. Sicut enim cum dico homo qui vincit olimpia dico quemdam hominem et cum dico homo dico hominem simpliciter. Et tamen ratio communis hominis a ratione unius hominis quamvis parum differat cum altera est et altera ratio incontinentis ire et incontinentis simpliciter. 3o ibi signum autem probat per signum, et est verbum rationis talis: incontinentia vituperatur ut malitia vel vitium, vel ut aliquid propter hoc quod propter similitudinem admixtam, sed non eorum qui est incontinens hujus aut hujus, vituperatur secundum malitiam, quia non puniuntur similiter illi bene alii aut quidem hujusmodi, ergo in hujusmodi non est incontinentia simpliciter.

Deinde cum dicit eorum autem quae circa ostendit qualiter se habeat ad necessarias delectationes et circa hoc facit. Primo ostendit quod circa hoc est incontinentia et continentia. Et dicit quod ille qui non mediocriter eorum et quod prosequitur delectationes quae est propter quod superhabundantias delectabilium et fugiens tristium et provocatur ut esuries et sitis et hujusmodi quae circa tactum vel circa gustum sunt, vel est tactus quidem circa voluptates corporales circa quas diximus temperantiam et intemperantiam in non eligere, sicut intemperatus eligit eos quasi bonum, sed praeter electionem et intellectum ipsum provocantur: hic incontinens dicitur incontinens non secundum appositionem vel quod oporteat addere secundum circa hoc est incontinens, sicut dicebatur incontinentes ire, sed simpliciter solum dicitur incontinens vel nullo addito. Et hoc probat per signum quia in talibus delectationibus dicimus aliquos molles, et in nullis aliarum. 2o ibi et propter hoc quidem concludit quod propter hoc quidem ponimus incontinentem et intemperatum et similiter contraria eorum et nullum aliorum vel secundum alias virtutes vel vitia ponimus in ratione continentie et incontinentie, quia sunt aliquo modo circa idem incontinentia et intemperantia, sed non similiter quia incontinens non eligit delectationes, sicut intemperatus. Tertio ibi propter quod magis concludit quod intemperatus est incontinente magis vituperandus, vel quia non concupiscit vel quiete vel remisse, et in superhabundantibus delectationes prosequitur et moderatas tristitias refugit, et ipsa nec potest. Sed et incontinens peccat circa talia propter magnas concupiscentias quibus impugnatur, quia ex quo sine concupiscentia intemperatus prosequitur superhabundantias delectationum, quid faceret si adesset sibi iuvenilis concupiscentia quae vehemens. Et si immoderatas tristitias male se habet, quid faceret si veniret fortis tristitia in defectu magno necessariorum, quasi dicat omnino intemperatus efficeretur etc.

Eorum autem concupiscentiarum et delectationum haec quidem sunt genere bonorum et studiosorum. Aliqua quidem natura eligibilia.

Quaedam contraria horum, quaedam autem intermedia, quemadmodum divisimus prius, puta pecuniae et lucrum et victoria et honor. Ad omnia autem et talia et intermedia in pati et concupiscere et amare non vituperantur, sed in aliqualiter et superhabundare. Propter quod quicumque quidem praeter rationem vel dominantur (detinentur) vel prosequuntur eorum quae natura pulchrorum et bonorum, puta circa honorem et magis quam oportet studentes, veluti circa filios et parentes; etenim haec bonorum et laudantur qui circa haec student. Sed tamen est quaedam superhabundantia, et in hiis si quis quemadmodum (Niobes) et diis rebellet, et quemadmodum Satyrus Philopator cognominatus circa patrem, valde enim videbatur desipere. Malitia quidem igitur nulla circa haec est propter id quod dictum est, quoniam natura eligibilium unumquodque est propter se ipsum; prave autem et fugiende sunt ipsorum superhabundantie. Similiter autem neque incontinentia; incontinentia enim non solum fugiendum sed et vituperabilium est. Propter similitudinem autem passionis apponentes ad incontinentiam circa unumquodque dicunt, puta malum medicum et malum ypocritam, quem simpliciter utique non dicent malum. Quemadmodum igitur neque hic propter non malitiam esse unumquodque horum, sed hoc esse secundum analogiam similem, sic videlicet et illic existimandum solam incontinentiam et continentiam esse quae est circa eadem temperantie et intemperantie. Circa iram autem secundum similitudinem dicimus, propter quod et apponentes incontinentes ire quemadmodum honoris et lucri aiunt.

Quoniam autem sunt quaedam quidem delectabilia natura et horum haec quidem simpliciter, haec autem secundum genera et animalium et hominum, haec autem non sunt, sed haec quidem propter orbitates, haec autem propter consuetudines fiunt, haec autem propter pravas naturas, est et circa horum singula similes (proxime autem) videre habitus. Dico autem bestiales, puta eam hominem quam dicunt pregnantes rescindentem pueros devorare, vel qualibus gaudere aiunt quosdam silvestrium circa Pontum

hos quidem crudis, hos autem hominum carnibus, hos autem pueros commodare adinvicem in convivium, vel
circa Phalarim dictum. Hii quidem bestiales. Hii autem propter egritudines fiunt, et maniam quibusdam, quemadmodum
matrem sacrificans et comedens, et conservi epar. Hii autem egritudinales vel ex consuetudine, puta pilorum
evulsiones, et unguium corrosiones, adhuc autem carbonum et terre, cum hiis autem que venereorum
masculis. Hiis quidem enim natura, hiis autem ex consuetudine accidunt, puta assuefactis ex pueris
iniuriatis. Quibus quidem igitur natura causa, hos utique nullus dicet incontinentes, quemadmodum neque mulieres, quia non ducunt
sed ducuntur. Similiter autem et egritudinaliter habentibus propter consuetudines. Habere quidem igitur singula horum extra terminos est ma-
litie, quemadmodum et bestialitas. Habentem autem superare vel superari non simpliciter incontinentia, sed que
secundum similitudinem, quemadmodum et eum qui circa iras habentem hunc modum passionis incontinentem, autem non simpliciter dicendum est.
Omnis enim superhabundans malitia, et insipientia, et timiditas, et intemperantia, et crudelitas, hee quidem
bestiales, hee autem egritudinales sunt. Hic quidem enim natura talis qualis timere omnia, et si sonum fecerit mus,
secundum bestialem timiditatem timidus. Hic autem mustelam vel catulum timuit propter egritudinem. Et insipientium
hii quidem ex natura irrationales, et solum sensu viventes bestiales, quemadmodum quedam genera longebarbarorum,
hii autem propter egritudines, puta epilenticas, vel manias egritudinales. Horum autem est quidem habere quidem quandoque
non superari autem, dico autem puta si Phalaris tenuit concupiscens puerum ad comedendum, vel ad
venereorum inconveniens delectationem. Est autem et superari, non solum habere. Quemadmodum igitur et malitia, que quidem secundum hominem
simpliciter dicitur malitia, que autem secundum appositionem, quoniam bestialis vel egritudinalis, simpliciter autem non, eundem
modum videlicet et incontinentia est, hec quidem bestialis, hec autem egritudinalis; simpliciter autem que secundum humanam intemperantiam solum.
Quoniam quidem igitur incontinentia et continentia est solum circa que intemperantia et temperantia, et quoniam circa alia est alia species incontinentie

Vita 2a/ declarato quod continentia et incontinentia simpliciter [illegible] dicta secundum metaphoram et non simpliciter manifestum.
sunt circa ea quorum est intemperantia et temperantia, declarat hic de bestialitate que est quedam incontinentia secundum quod eorum delectabilium que natura
de crudelitas hoc propter dubitationem vii. Primo videtur quod [illegible] hic tractet de bestialitate naturali [illegible] abhorret humana
contrariorum est una scientia, sed bestialis contraria est heroice dicit de qua non determinatur hic. Ergo nec [illegible] debuit hic determinare. Preterea
que magis sunt similia, de eis est communior tractatus. Sed magis accedit humana incontinentia [illegible] quam incontinentia bestialis, ergo immediate
post continentiam humanam debuit de continentia [illegible] determinare quam de bestialitate. Solutio dicendum quod auctor non intendit in ista parte determinare
principaliter de bestialitate, sed tantum per comparationem ad incontinentiam, secundum quod est quedam incontinentia bestialis. Sed principaliter determinatur de ipsa infra, ubi
determinatur de delectationibus et felicitate contemplativa, ad quam maxime facit divina virtus. Ad 2m dicendum quod [illegible] incontinentia [illegible] plus accedit
ad incontinentiam temperantie, quam ad malam dispositionem que est [illegible] dispositionibus ipsius. Tamen incontinentia bestialis plus accedit quam ad
malam dispositionem, quia sunt circa eadem. Et secundum ordinarem debuit

De divisione delectabilium

Eorum/ Videtur Consequenter dividit delectabilia. Super eum ponit bimembrem divisionem dicens quod quedam sunt natura que
propter se appetenda, cum hic ponit ea quod que sunt natura pulcra et studiosa et que contraria et que media. Videtur sibi
contrarius in divisione. Primo contrarium delectabili per se et per naturam est indelectabile. Si ergo per se pulcra et bona sunt delectabilia
secundum naturam, tunc non debuit contraria ipsorum sub delectabilibus ponere. Preterea oppositum de opposito et [illegible]
ut dicitur in topicis, sed fugiendum et appetendum sunt contraria. Si ergo que sunt de genere bonorum que sunt appetenda
sunt delectabilia, contraria erunt fugienda et indelectabilia. Preterea Dyonisius dicit quod delectatio causatur ex coniunctione convenientis
cum convenienti, sed id quod est innaturale non est conveniens. Ergo cum [illegible] sunt contraria eorum que sunt de genere bonorum
et studiosorum ipsa non erunt delectabilia. Preterea sic dividit [illegible] ita dividit ea que sunt contraria natura ipsorum. Sed
hoc distinctio est secundum speciem [illegible] ergo delectationes bestiales que sunt contrarie non [illegible] sibi esse [illegible] neque
delectabiles. Preterea [illegible] dicit quod natura [illegible] appetit [illegible] sit [illegible] et [illegible] delectabilia sunt sibi
dissimilia ergo etc. Solutio dicendum quod delectabilia que sunt secundum naturam et que contra naturam bene institutam [illegible] dicitur delectabile
[illegible] secundum naturam ipsius delectabilis [illegible] que sunt honesta per se [illegible] secundum naturam delectabilia aut
a natura hominis que delectatur, et natura [illegible] sunt delectabilia [illegible] contingit autem quod id quod est natura bene institutum
[illegible] naturale [illegible] sicut calor [illegible] est naturalis [illegible] in humido radicali, et [illegible] sentitur
quam calor febrilis [illegible] sit multo maior ut dicit Avicenna qui [illegible] corrumpunt ipsius nature
[illegible] Et hoc [illegible] esse dicitur aut quod [illegible] sit [illegible] et sunt delectationes bestiales aut quod sit ad hoc
[illegible] ad [illegible] dispositionem et sunt delectationes egritudinales [illegible] Preterea ergo dicendum ad primum quod intermedia
sunt ea que supra dixit natura et ea que sunt de genere bonorum et studiosorum [illegible] supra dixit [illegible] et ea que supra dixit
[illegible] de genere bonorum et studiosorum sunt ea que supra dixit [illegible] eligibilia [illegible] ad [illegible] addit quod [illegible]
[illegible] delectationes est incontinentia bestialis. Ad 2m dicendum quod ea que sunt de genere bonorum et studiosorum
sunt contraria [illegible] ad naturam bene ordinatam [illegible] ipsorum non sunt delectabilia [illegible] ad naturam [illegible]
et [illegible] ad 3m [illegible] dicendum [illegible] quod non est naturale [illegible] non sit [illegible] nature [illegible] bene ordinate
[illegible] est [illegible] nature non corrupte per contrariam dispositionem [illegible] in naturam versa est. Et [illegible] dicendum ad [illegible]

q̄ oppo̅ris hʒoi no̅ sint na̅lia q̄ri cu̅a ex p̄ncis na̅lib̄ spe̅i sic̄ tn̄ na̅lia q̄m ad e̅e q̄ lz na̅ in h̄ individuo
p̄p̄e q̄plexio̅z ul̄ q̄sue̅ts sic̄ alicui ē na̅le q̄ heat v digitos a̅ alicui hʒoi et sit [illegible] ad r[illegible]. Vappetit hu̅nr ploru̅

Tercio vr q̄ i supbu̅nda̅ stu̅diosorz ʒ honor̄ n̄ sit pc̄m appete̅ et id q̄d ē natua̅ q̄ ʒ bonu̅ sit pc̄m

pulcru̅ ʒ bonu̅ ē appete̅ q̄ appedi ē lz h̄ nu̅ch̄ ē pc̄m ḡo nc̄ hʒoi appete̅ hu̅nz P̄ si alicui ē ca̅ alicui si intēda̅ causa intēndr effectus lz appetitz ē q̄ ē na̅ pulcrz et bonu̅ ē ca̅ honestz ḡo si ch̄ appetz intēda̅ erit mag̅ ca̅ honesti P̄ honor ē p̄mi̅u v̄ti lz v̄tz no̅ p̄t nimiu̅ appeti ḡo n̄ hon̄
P̄ si tl̄e sic̄ tl̄e mag̅ tl̄e sic̄ mag̅ tl̄e lz na̅ plcru̅ ʒ bonu̅ desida̅tu̅ causa̅t v̄tez ḡo si mag̅ desida̅tu̅ sit mag̅ erit v̄tuosu̅ **Solo** Cu̅ na̅ pulcru̅ ʒ bonu̅ dr̄ dr̄ aut q̄ essencia ē pulcrz et bonu̅ et hu̅ioi sic̄ v̄tutes et in appetitu hor̄u no̅ q̄tingit e̅e pc̄m ex sup̄habu̅dancia aut sic̄ est p̄p̄e q̄ferencia ad h̄ vel organa q̄dā sic̄ diuicie et hʒoi et h̄ q̄uis h̄nt morale bonitatz q̄ deno̅minatiue ʒ sic̄ instrumēta q̄uis non sint bona sic̄ in se bona na̅li bonitate ʒ hʒoi q̄z du̅ desida̅n̄ in q̄ sunt instrumēta v̄tutis desidiu̅ ipor̄u no̅ erit pc̄m Cz q̄n a̅re excedit for̄m medij tu̅c̄ sunt ex forma v̄tutis et sic̄ alte̅ spēi moralis et sunt tn̄ ingnu̅e et distrimt ideo honestu̅
honor at̄ no̅ ē p̄mi̅u v̄ti sbale q̄z v̄tuosi no̅ merit p̄ op̄z v̄tutis nisi bonu̅ p̄p̄iu̅ lz accn̄le et io no̅ est sufficiens ʒ io dep̄o ʒ v̄tute et p h̄ p̄t solo adobrta

Varto vr Cu̅ incontine̅a sim̄r no̅ sit tn̄ ca̅ illa ca̅ q̄ ē irr̄ana q̄rito em̄ at̄ ducitur
ad mag̅ distanti̅ ī locu̅ mag̅ q̄tine̅ a v̄tute mota q̄uis in suo loco distan̄ at̄ vt dr̄ q̄meo̅r i x methar̄e tu̅sunt ad ea̅ co̅ua a distan̄ in locu̅ ḡo cu̅ ie qui ducu̅r ad bestiales delectacōes mag̅ ducu̅r ad distanti̅ a bono rōnis q̄m qui ducu̅t ad delctacōes ca̅ q̄ ē irr̄ana̅ erit ip̄e mag̅ q̄tinet ʒr mag̅ incōtinet P̄ ire dr̄ Cu̅ ca̅ illa ē ingtinētia ca̅ q̄ no̅ est studiosu̅ lz ca̅ iras inq̄ntu̅ hʒoi no̅ est studiosu̅ ḡo ca̅ eas no̅ ē ingtinēta sim̄r P̄ ca̅ ea q̄ mag̅ sunt ncc̄a mag̅ ē studiu̅ lz ea q̄ sic̄ in cibis et venereis sunt max̄ ē ncc̄a ad q̄suac̄oz spēi
vl̄ individui ḡo p̄ rōni sim̄ ca̅ ipa mi̅me dēt e̅e ingtine̅a si dr̄ rōnu̅ h̄ ē ingtinētia p̄p̄t v̄m monetez que est in tlibz passionibz mag̅ rōn mag̅ ʒ io no̅ dñsificat spēm et si ca̅ ipa no̅ dēt spal̄r ingtinēa e̅e sr̄ et q̄ apud unu̅ esset ide̅ ingtinētia et apd alium non ʒ apd vnu̅ mag̅ ʒ apud aliu̅ mag̅ cu̅ diu̅si mag̅ sunt nati a quibusdā passionibz ch̄ ʒ alij ig
P̄ circa hʒoi quor̄u dr̄ ingtinēcia in q̄d sunt diu̅se v̄tutes sic̄ fortitudo ca̅ victorias mag̅nimitas ca̅ honores cu̅ iā q̄tinēa sit quedā via ad v̄tutē vr et q̄ diu̅se q̄tinē dicant e̅e ca̅ hʒoi in spēm et ē insufficiens cu̅ e̅e no̅ determinat P̄ sic̄ dr̄ in p̄mo celi ʒ mundi q̄ est āc̄z p̄ accns est alte̅ p̄p̄e si ḡo ira ul̄ lucru̅ sic̄ p̄ accns illata ad ingtinēciā irnās vr q̄ q̄tinēa
et ingtinēa q̄ sit p̄p̄e ca̅ ea **Solo** ad p̄m dc̄m q̄ de rōn q̄tinē ʒ ingtinē ē q̄ sit q̄ p̄ng passionu̅ ad bonu̅ rōnis Vn̄ si debeat determinari q̄tinēa ʒ ingtinēa sim̄r ca̅ āgna oz̄t q̄ sint ca̅ illas passiones q̄ sim̄r omēs tānt qui h̄nt ordiatā q̄plexioz et hʒoi sunt delectacōnes passionu̅ inatar̄ ca̅ quas ē irr̄ana̅ et no̅ ca̅ ia q̄ sic̄ vniz āgna̅ disposi̅ lz ca̅ ia erit ingtinēa in q̄d **Ad p̄mu̅** Cu̅ dr̄ mag̅ distat in na̅z disposi̅ bestial̄ lz q̄r hʒoi passiones no̅ mouet vl̄r omē in na̅z et bn̄ dispositu̅ io dr̄ ad p̄cedēa que sic̄ alte̅ g̅n̄is **Ad 2m** dc̄m Cu̅ iā ē instrumētu̅ v̄tutis q̄rz ʒr p̄t ca̅ irr̄am e̅e v̄tus Vn̄ et māsue̅do ē q̄dā studiu̅ ca̅ iras **Ad 3m** dc̄m q̄ ca̅ hʒoi ncc̄m ē studiu̅ q̄ dr̄ solicitā ad āc̄s h̄nd lz de h̄ studio no̅ lo̅r h̄ic lz de studio q̄ dr̄ vehemēs applicacō ai̅mi ad āc̄s honestor̄ in q̄d v̄tuosi dn̄
studiosi **Ad 4m** dc̄m q̄ ingtinēa sim̄r dr̄ ca̅ ia q̄ maxime nata sic̄ trah̄e oms̄ et no̅ q̄ mag̅ tr̄ahunt h̄nc ul̄ illud Cz vm̄ ē q̄ hʒoi ca̅ q̄ ē mag̅ et ig q̄tinēs vnz q̄z āc̄s lz q̄ mag̅ et vel
mīnz tr̄ahu̅r **Ad 5** dc̄m q̄ q̄tinēa ē in rōn q̄ ē vl̄e mouēs et io no̅ dñsificatr in dñsificat na̅t sic̄ dñsificaru̅r moāles v̄tes q̄ sic̄ in p̄tibz ī volibz q̄ sunt p̄p̄es motores sic̄ et sol no̅ multiplicar in multas p̄ticlares v̄tes agentes que sunt in rebz na̅libz **Ad 6m** dc̄m q̄ Ar̄les dr̄ ibi
e̅e p̄ accns motu̅ violentu̅ p̄p̄e motu̅ na̅lez ʒ h̄ vm̄ est q̄ cu̅ omis motz violentz sit ab āgno faciente violenā q̄ oz̄t motu̅ illu̅ e̅e āc̄z na̅r lz h̄ nl̄ facit ad p̄posit̄ et si obiciat̄ q̄ Aristotiles addicit i 6to mete p̄ accns ad p̄p̄e dc̄m q̄ h̄ no̅ intelligendu̅ ē sic̄ vt p̄ accns p̄p̄e fiat lz q̄r ca̅r ex defectu illius Alij dicu̅t q̄ oz̄t omē acc̄us redu̅ci ad subm̄ p̄p̄e sic̄ albu̅ ē p̄ accns in homie p̄p̄e in sb̄ito dyaphano claro: De cause bestialitatis

Quinto vr Cu̅ inq̄nt assignat ca̅r bestialitatis Contingit n̄ p̄ āc̄z passioz q̄uenz
extra advenientē imm̄z na̅z cu̅ i bestialitas i suo appetu̅ ex instrumētoz nē vr q̄ no̅ tn̄ p̄p̄t passiones q̄suetudinales ʒ p̄p̄t q̄suetudinē et p̄uicōsaz na̅z vr q̄ no̅ tn̄ hʒoi bestialitas accidat P̄ na̅ ē vna i omibz si ig̅ na̅ ē causa bestialitatis tuc̄ o̅s q̄ sic̄ eiusd spēi dēnt e̅e bestiales P̄ ea q̄ sic̄ in na̅z sic̄ eod̄e apta nata sic̄ ignis q̄burit h̄ ʒ in p̄side
ʒ sic̄ idez P̄ p̄uicōsu̅ ē distinctu̅ nē nl̄ at destruit v̄ alt̄i ḡo vr e̅e opp̄o i adiecto
cu̅ dr̄ p̄uicōsum na̅z **Solo** dc̄m Cu̅ hʒoi no̅ na̅lia no̅ hoi̅m efficiu̅r delectalia p̄ q̄uenz p̄dēz lz oz̄t q̄ ee̅ na̅ transmutet i alia disposi̅ cu̅ hʒoi sic̄ q̄uia p̄t ḡo na̅ sic̄ transformata q̄sidari
p̄ut est i motu ad disposi̅ ia̅z erit dr̄ passiones e̅e causa̅s bestialitatis aut in q̄ ia̅ transmuta̅ta ē in āc̄s sil̄e nē et hʒoi ē q̄suedo erit dr̄ q̄ sit ex p̄ua q̄sue̅te a̅ in q̄ ia̅ a̅i̅no ma̅z

verſū ē / ꝛc dt ꝙ accidit ꝓpt̄ ꝑuicā naīm / Ad 3ᵐ dd ꝙ oȝ ꝙ re paos / aliq̄ m̄ ſit gnāles ſitē / ſ; ee
debeat · hādi cū ī nālū delcōnū / ꝛ tales paos q̄ī iacētī eas ſitus / vocat cōſuetudiales · Ad 2ᵐ dd / ꝙ p̄t
nā / q̄uis ſit eadē ī oībȝ q̄m ad eēn̄ ꝛ rōm ſpēi / vaia² tn̄ ī diuiſ / ſcd̄m addu² ꝛ diſpōēs corales · q̄m
ad diuiſi eē / abeo ꝙ q̄dā mōſtruoſi efficiūt² / ꝛ ē eīs ī nāle ſta ē accidit ſcd̄m ad diſpōēs aīe / ꝙ ſic̄
dt phus / ꝙ ē monſtrū ī corpōē ꝛ ē ī mōſtrū ī aīā · ꝛc ſīm ſe ꝙ hȝ ī p̄ri ꝯſiat naīm / ꝛ nāl ꝛ ēthiq̄ꝫ
Et ſilr̄ dd̄m ad 3ᵐ Ad 6ᵐ dd ꝙ ꝑniciosū ot² nē · rēte inſtitute / ſ; at male illi nē ſit ī ducte · Se-
cūto / vi² / ꝙ plurī dt ꝙ q̄bȝ h² a nā accidūt / ng dt ī ɔtīētes / ꝙ v̄ q̄bȝ a nā h̄ accidat dicat² ī ɔtīnētes ·
Oꝫ eī nā ē tlē / maxē ē tlē · Si ı² hō ꝑ naīm trahūt² ad paos / maxe ſit ī ɔtīētes ꝑ nā movꝫ ī id
ꝙ ē ꝯ naīm / ſi ſı² hādi paos / ſit ꝯūe delcōibȝ nā / ad h² nō duc² ꝑ naīm / Aut oꝫ ᵇᵉᵗ ponē errorē gen-
tiūꝫ / q̄ dicūt ꝙ hoīes ꝯm ſigna nātiꝯ ſut tles / ul' tles nābir · ſ; nō ē ſolū fidē / ſ; q̄ oēꝫ ciuilitatꝫ
ꝛ bonoꝫ moꝫ / ut p̄t Tulius ꝑ acubitu maſclōꝫ / dr viciū ꝯ naīm / ġo vi² ꝙ nā / nō mō moueat ī
ipm ꝑ mlieꝫ laudā² · ꝯ ɔtīnēa ꝛ uitupan² ꝯ ītēa / ġo vi² ſīm ꝙ dt ꝙ nō ſut ɔtīnētes ꝯ ī ɔtīnētes ·
Et vi² ē ꝙ rōm dicti ſui male accipiat / et eo ꝙ non ducūt ſ; ducūt² · S; potꝫ debuiſſe accidē / ex
rōne ɔtīnēe · ꝛ īɔtīe / ſuppoīte · Solucio dd̄m ꝙ ad rōnē ɔtīnētis ꝛ ɔtīnētis / oportꝫ ꝙ ſit racō / tenēs
ſe ī ſuo bono · ꝛ pao trahēs ad oīu̅ et q̄n racō vincat / et ɔtīnēa / q̄n at vincꝫ / eſt īɔtīa · Vn̄ ſi ſit aliq̄
trahēs / q̄m pao ex vna p̄te / ꝛ bonū rōīs ex aīā / nō ꝓpē dr ɔtīā ul' īɔtīa · Et ꝓpt̄ h² · q̄n nā ſolumat
ad hādi ī nālia / ſic ſupta nā ut dōm ē / actus q̄dē ipoꝝ ſit uitupales · S; nō ꝓpē / ī ɔtīnētes dic̄ / Silr̄
at ītellūdꝫ ē / ꝙ dt ꝯ mlīe / ꝙ magꝭ ī clina² ad hādi delcābīa / ꝑ mollitiē nē / q̄m ꝑ viry paꝯ / cū eī
in eīs nō ſit calidū / bn̄ moueꝫ ſ; humidū / ꝙ ē ꝓpt̄ ſiccitatē opacitū ē / nō ſit ī eīs mlīes / mireto
ad hādi delcābīa · S; ꝙ ē nō hn̄t ſicū bn̄ vīcēs / iō nō mirū ēſiſtit : Et ꝓpt̄ h² dt / ꝙ ipē nō ducūt
ſ; ducūt² · ad hādi / amicis ꝑſuadentibȝ vn̄ ē dr̄ ī ezechl / dibȝ mlieribȝ · dabō² mercedē ī deffectum ē
ɔtiū / Et itm̄ / ex aīā p̄te / racō ī eīs nō ē fortꝭ / ꝓpt̄ q̄d ē ex p̄te rōīs / deſit racō ī ɔtīnēe / ſic ē q̄n
ꝓpt̄ ignorāꝫ ſeq̄t² paoꝭ / nō dr̄ īɔtīnēs / Et phs pꝫ ſolo ad [illegible] naīm ɔplexionē / ſ; nā
corpꝫ / ꝛc nꝫ error generationꝫ / ſe² nꝫ ē [illegible] maſculōꝫ — Vi² ꝙ male dēbat
Septō vi² ꝙ ē ꝯ beſtialibȝ ſenſu / ingūt dēbet [illegible] ɔtīnēs / ꝯ beſtialibȝ ſenſu
aū careat vſu rōīs / cū ī ı² h² medat ꝯ iſtis ſ; m [illegible] vi² ꝙ h² nl' ſiciat ad ꝑpoītū
Pauicena / ro mlīes alias eē ſtolidꝭ / 2ᵐ dd̄ [illegible] q̄ hītant ī eqnoctiali / ē
in eō climate / ſit ſupicacōes / ꝓpt̄ tempieꝫ / Et q̄n [illegible] magꝭ ſit inſipientes · Silr̄ ē
3. firitucius · poīt eam ſtoliditatē / hītacōm vn̄ dr [illegible] ſut ſtulti / ꝑ humor-
em m eīs ɔpactus ē / vn̄ nō bn̄ ſigillat² in eīs fantaſtica · [illegible] intellectus · Et ſic
tu ipē nō pomt hāꝯ eiā / vi² ī ſuffiīc ꝑ ıe q̄n [illegible] delcōm l' ad ɔmeſtioꝫ
ɔtrīis reiect / ꝑceſſi ī expſſū ſignū ɔfirmate vo [illegible] ipſe fuit tractꝫ
ꝛ ita vi² ꝙ ſit īɔtīnēs · eꝫ ɔtrm̄ dt · Soluo dd [illegible] a nā ɔuīꝭ · Et
aliq̄ a nā ſpēi vn̄ q̄n in aliq̄bȝ hoībȝ · deſtr̄ m² nā [illegible] rmanet in nā ɔuīꝭ
ꝛc ſicut² motꝭ beſtialeꝭ / ī q̄bȝ ɔuenit tales m̄ [illegible] ꝑpoītū · Ad 2ᵐ
dd · ꝙ aſſignacō eaꝫ hāꝭ / ꝑtinēt ad nālē / ꝛ nō ad [illegible] diſpōſitē / eaꝭ
dēharet · ſ; tn̄ ī vli / vn̄ omēs rēducūt² ad hāꝭ / q̄ [illegible] ſn̄ duo ī ɔtīnētes
nō. S; argꝭ dt cū ɔtīnētē ꝑ rēctū ad actū ɔpletū / q̄ [illegible] ꝑ vobꝭ ꝑ ſīto ī ꝑuta²
nō ē vnū / ſcd̄m ad deſordīum p̄ti / ſ; ɔtiū ad rēam dī [illegible] manū / ꝛ h̄ aūm
Sū tn̄ in delcōibȝ carnīꝭ / ī pple ē volūtaꝫ tantꝫ ee ſine [illegible] ī actu ɔple² delcāō /
Vid² at h ꝑꝭ ī d · pō ꝯnāt ꝯ beſtialitē / ꝛo ꝯtaplat ꝯ dr̄at — : Et iō ī h̄is ſſli rōe / n̄ tꝫ obiecꝯ :
ꝯ ɔtrā / ı° q̄m q̄d ıg̃ ꝑa di² ī duo / pō ꝑmittit q̄ndā diſioꝫ / ad maīfeᵉꝭ ꝑpoīti · 2° ex q̄ſ ꝯ beſtialitate
t² · ꝙ at ſit q̄daꝫ · Cīa p̄m ꝯ ſīat / p̄° pōt diſioꝫ / Et dt ꝙ delcōnū / q̄dā ſit ꝯ ɔūe boꝫ ꝛ ī m̄pōt ꝑbonē
ꝙ q̄dā ſit delcābīa nā eligibīa / ꝛ h̄ ſit hādi / ġo rē · Et q̄daꝫ ſit ɔūe hāꝫ / ſ; ī nāles delcōs · Et q̄dā ſut
media · ſ; que ꝑtinēt / ad mīteꝫ corpꝫ · q̄admodū diſima ꝑut · q̄ꝫ tn̄ ad m̄b' duo / Et excellr̄ ꝯ p̄mis
ſit delcōīs · petīue ꝛ hādi q̄ orgāce · deſinūt dri · Sz° ad oīa ū luit / rē · lcā excūte ſuſpenā / ꝓpt̄ p̄m ꝙ
oīnt / ſe · qualr ſe h̄ īɔtīnēa / ad nē eligibīa / ꝛ media · Et pō oīnt / q̄d ſit vitupale ī eīs · Et dt ꝙ m
6 eliba ſimpl' · ɔcupiſcē ꝛ pati / m̄ delcōꝭ ipaꝫ / nō ē vitupale / ꝙ bō ſimpl' ſit · S; ſīm aliq̄ modū ſe
ſrhunt aāre ea · Et iō q̄ ſit rēctum rōm detīnē² ī aōre eoꝫ / iam hīcoꝫ / a° ꝑcaī² · cū nō h̄ī magꝭ
q̄m oꝫ / vitupen² / q̄uīs ſint ꝯ ɔūe boꝫ / ſic ē ſtudiū hre eā filios · ul' parētes · ex tlibȝ ē laudā hoēs ·
cū ſit aliq̄ mitupal' ſrhunt / ſic Niobe · q̄ ꝓpt̄ nimī aōreꝫ rebellauit dijs · Cū eī hret xij filios / ꝙ nimī
appciabat² : poſuit ſe dee latone / q̄ hūit tm̄ duas filias / Aut ſic Satyrus / ꝓpt̄ nomē / ſ; ɔgno
minaba² philopr̄ / ab aōre pris / ꝙ ſrhundat ī aōre pris ī tm̄ / ꝙ viſus ē deſipē · Cū eī aāret
q̄ndaꝫ puellaꝫ ad mechiaꝫ · q̄m ꝑpe hrē nō potūt / auxilio pris ɔſecutus ē votū ſuū / ꝙ p̄mo ī tm̄
dilexit / ꝙ ī amoē ipīā p̄cipitauit ſe / ꝛ mortuꝫ ē / ſ; q̄n pr̄ moreba² · Sic ē malicia q̄d ıġ / oīnt ꝙ ı aīāl h̄
nō ſit īɔtīnēa ſimpl' · ꝛc rō tlꝭ · eīuo ǁ ē malīa eoꝫ ē ꝛ malīa / ꝓpt̄ h² ꝙ īɔtīa ē q̄dā vitupale

sit malum moris dignum pena et non solum fugiendum. Sed horum iste malicia quae per se eligibilis sunt, sed sicut humane fugiende
sunt etc. Et hoc non est dicendum propter quod sed quia propter quod in obiectionibus est dictum. Tercio tangit propter scilicet: omnis qui natura sit simpliciter
incontinencia. Et dicit quod sicut aliquis dicitur malus medicus, non quia sit simpliciter malus, sed secundum quid scilicet non a malicia ad maliciam
simpliciter, quia sicut malus simpliciter deficit in actu hominis, ita hic deficit in actu medicine, et ideo cum additione dicitur malus
medicus. Et sicut ypocrita qui male simulat, ita est in hiis similiter, quia malicia et incontinencia sunt circa ea circa quae est temperancia
et intemperancia. Sed dicit aliquis secundum quod incontinens addendo ire vel honoris propter scilicet analogiam ad has passiones, quia sicut incontinens
simpliciter se habet ad passiones simpliciter incontinentes omnes, ita iste se habet ad has passiones. Deinde cum dicit Etiam autem sunt quaedam. Determinat
de bestialitate, et primo resumit dictorum positionem ut accipiat quod intendit, et dicit quod cum quaedam sint natura delectabilia vel
simpliciter omnibus ut cibus et coitus, et hoc omnibus animalibus, vel secundum genus animalium, quia nulli animali delectatur et hic ubique
talia asino; talibus homini. Et sic secundum genus hominum quia alia natura sunt delectabilia melancolicis et alia colericis. Et ad
singulorum dicta etc. quod quaedam non sunt natura consueta bene delectabilia, sed vel propter passiones quasdam, vel propter consuetudines vel propter
pravitatem naturarum sicut expositum est. Et ideo quod videtur quod habitus sunt circa ipsa, primum est videre quod habitus sunt circa hec
delectabilia. Secundo ibi Dico autem hic excessivos delectabilibus quae dicit bestiales: sicut dicit de quadam muliere lamia
dicta, que pregnantibus amissis filios pregnantes mulieres scindebat ut devoraret filios earum. Et sicut de silves-
tribus hominibus qui habitant circa pontum in facie pabulis quae gaudent in quibusdam bestialibus, quaedam in comedendis
crudis carnibus, quaedam in carnibus humanis. Et etiam sunt mutuo filios suos in convivium ad devorandum vel ea
que dicuntur de Phalari, qui cum esset nephandus homo applicabat homines quos capiebat ad lectum suum et quos maiores lecto
inveniebat, truncabat, quos autem minores addebat, protrahens truncatos pueros, ut secundum lecto adequarentur. Et hii di-
cuntur bestiales delectationes quia natura humana bene disposita abhorret illa. Et isti sunt bestiales in effectu propter malam naturam.
Et quaedam propter egritudines, sicut propter maniam fuit de quodam Xerses sacrificabat matrem et comedebat eam. Et quidam
comedit epar conservi sui. Et quaedam et hii dicuntur propter egritudines aliquas aliorum vel propter consuetudines, sicut quaedam comedunt
ungues et evellunt pilos et comedunt eos. Et quaedam autem quae sunt mulieribus inducta, sicut pica, sicut comestio carbonum
et terre et gaudium masticationis. Et hominibus accidunt propter egritudines. Tercio in excessivis quidem, ibi ostendit qualiter se habeat
ad hec incontinencia et cum hic tertia facit primo dicit quod non est horum aliquis ut incontinencia simpliciter, quia non dicitur ad hujusmodi passiones impetum
cum per se non sit delectabilia natura humane sed natura pravitate ut ex consuetudine sicut et mulieres non dicuntur simpliciter incontinentes quia
naturam molliciem et defectum roboris, et magis inducuntur persuasionibus aliorum ad passiones quae inducunt alios vel serpas
Secundo ibi Excedens quidem igitur: omnis quae autem est contraria et dicit quod sicut hec bestialitas ad explendum hujusmodi turpitudines, non est
simpliciter malicia humana sed extra terminos eius. Et dicit secundum [illegible] malicia sed bestialis. Ita et cum additione dicitur et cum hec
continentes si superat eas vel si transgressive superare abesse sicut dictum est in continentia etc. Tertio ibi Omnis enim superhabundans
dicit. Et circa hoc tria facit. Primo premittit quod malicie superhabundantes humanam naturam vel insipientie vel ignavie non
sunt simpliciter malicie sed bestiales vel egritudinales, sicut quae propter male dispositam naturam vel egritudinem. Timet
omnia et sonum mustelle non dicitur timidus simpliciter sed bestialiter timidus. Et similiter etiam sunt quaedam bestiales
qui est in bestiali insipientia super humanam sapientiam solum sensu viventes, sicut quaedam sunt in distantibus locis
viventes vel ex egritudine. Secundo ibi Horum autem quaedam. Ostendit quod in hiis est aliquid continentie similiter vel incontinentie
quia potest superari talibus bestialibus delectationibus vel superare eas, sicut Phalaris tenuit puerum ad devorandum
vel ad concupiscendum et primo vicit ipsum. Tercio ibi Quemadmodum igitur et malicie proportionem ex similitudine malicie
ad incontinentiam. Et per se patet. Deinde cum dicit Quoniam quidem igitur. Recapitulat et hoc totum planum est.

Quoniam autem et minus turpis incontinentia que irae quam quae concupiscentiarum speculabimur.

Videtur enim ira audire quidem aliqualiter rationem, obaudire autem quemadmodum veloces ministrorum, qui pri-
usquam audire omne dictum excurrunt, deinde peccant in actione; et canes antequam intendant si amicus,
si solum sonitum faciat latrant; sic ira propter caliditatem et velocitatem nature audiens quidem non
preceptum autem audiens movetur ad punitionem. Ratio quidem enim vel fantasia quoniam iniuria vel con-
temptus manifestat; haec autem quemadmodum syllogizans quoniam oportet talem oppugnare irascitur confestim.
Concupiscentia autem si solum dicat quoniam delectabile ratio vel sensus movetur ad fruitionem. Quare ira quidem
consequitur rationem aliqualiter, concupiscentia autem non. Turpior ergo. Incontinens quidem enim irae a ratione aliqualiter
vincitur, qui autem concupiscentiae et non a ratione. Adhuc naturalibus magis consequi veniam appetitibus,
quia et concupiscentiis talibus magis quae communes omnibus et in quantum communes. Ira autem naturalius et
difficultas concupiscentiis hiis quae superhabundantiae et non necessariis. Quemadmodum respondens quidem patrem percutit:
etenim iste dixit eum qui ex ipso, et iste eum qui super ipsum et puerum ostendens et iste me dixit cum vir
fiat; cognatum enim nobis. Et tractus a filio quiescere iussit apud hostium; et enim ipse traxisse
patrem usque huc. Adhuc iniustiores magis insidiantes. Iracundus quidem igitur non insidiator neque ira,
sed manifestus. Concupiscentia autem quemadmodum Venerem aiunt dolose enim Cyprigenie et variam corrigiam
et Homerus deceptio quae furata est intellectum spissi sapientis. Quare si quidem iniustior et

turpior [illegible] hec / ea [illegible] est, et simpliciter incontinentia malicia aliqualiter. Adhuc [illegible]
[illegible] que [illegible] / [illegible] faciat [illegible] [illegible] [illegible] malicie
[illegible] incontinentia que [illegible] Non est ei [illegible] [illegible] [illegible]
que [illegible] [illegible] et que est [illegible] concupiscientia et delectationes
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] hec [illegible] / mansuetum
et genere et magnitudine. hec autem bestiales: [illegible] [illegible] autem [illegible]

tyrannica et intyrannica est solum propter quod et bestias neque temperatas neque intemperatas dicimus. Sed vel secundum methaforam et si aliquid totaliter aliud ab aliis differt genere animalium contumelia et synomoria et omnino vorax (vel lupus)
esse. Non enim habent electionem neque ratiocinationem, sed distrahit a natura quemadmodum insanientes hominum. Minus autem bestialitas malicia, terribilius autem. Non enim corruptum est optimum quemadmodum in homine, sed corruptum est et non habet. Simile autem igitur quemadmodum inanimatum comparare ad animatum utrum pravius. Innocentior enim pravitas semper que non habentis principium. Intellectus autem principium. Simile igitur comparare iniustitiam ad hominem iniustum. Est enim ut utrumque peius. Decies milies enim plura mala utique faciet homo malus bestia.

Vomiat autem [illegible] declaratur de incontinentia secundum se et bestialitate: hic declarat de comparationibus incontinentie simpliciter dicte ad [illegible] et dividitur in iii. primo comparat incontinentiam simpliciter dictam ad incontinentiam ire, secundo ad bestialitatem, tertio [illegible] autem tertio ad tyrannicam.
De evidentia [illegible] [illegible] vi questiones. Primo videtur quod [illegible] precedat in [illegible] comparationibus [illegible] tyrannicas [illegible] causa [illegible]
Res est non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad omnia [illegible] [illegible] autem. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de tyrannica, ergo [illegible] debuit [illegible] comparare ad [illegible] et non hic. Probatio [illegible] quod [illegible] magis [illegible] est [illegible] de
unumquodque comparari: sed incontinentia simpliciter magis [illegible] cum tyrannica et bestialitate [illegible] cum [illegible] ire, ergo [illegible] debuit [illegible]
Solutio dicendum quod secundum id quod est idem [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad aliquid [illegible] [illegible]
declarat de tyrannica secundum quod est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est causa [illegible] [illegible] simpliciter non debuit [illegible] [illegible] comparationem
ponere. Sed comparatio [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posuit hanc comparationem
[illegible] adhuc quod aliquid possit comparari [illegible] quod utrumque [illegible] [illegible] [illegible] ad id quod est [illegible]
incontinentie [illegible] indifferenter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incontinentia simpliciter [illegible] delectabilibus tactus
cum incontinentia ire [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] in
[illegible] sed hic est minor [illegible] [illegible] dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] videtur quod incontinentia [illegible] incontinentia ire sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible]
ire sit peior quam [illegible] concupiscientie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia nocet, ut
dicit Augustinus. Sed incontinentia ire est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] delectabilium
[illegible] ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ire, sed [illegible]
sumitur concupiscientie [illegible] [illegible] [illegible] incontinentia simpliciter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur magis
aggravare [illegible] ire [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concupiscientie [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] autem magis aggravat [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] est in suo actu. Sed ira [illegible] [illegible]
tudinem in suo actu, ut [illegible] [illegible] [illegible] ut non: sed [illegible] [illegible] ergo [illegible] ira est [illegible] quod
ex duabus passionibus [illegible] [illegible] [illegible] et ex appetitu [illegible] [illegible] [illegible] concupiscientia autem est simplex
appetitus delectabilium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo: concupiscientia in tyrannica minor est. Solutio dicendum
quod [illegible] comparantur vicia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius [illegible] [illegible] alio in uno, et [illegible] in alio, [illegible]
[illegible] comparari ira et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] et si [illegible] [illegible]
sunt duo: turpe [illegible] [illegible] [illegible] nocivum. Ira secundum nocumentum deterior est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua ira secundum additionem [illegible] [illegible] que aggravat
[illegible] [illegible] alterum, et [illegible] [illegible] [illegible] Sic si [illegible] concupiscientie sit [illegible] ea que est alterius magis est nociva [illegible]
ira: [illegible] [illegible] Si autem comparantur secundum turpitudinem: [illegible] turpior est: quia [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] et brutales
[illegible] ut dictum est in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vicia spiritualia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et maioris infamie: [illegible] [illegible]
Ad primum dicendum ergo quod [illegible] ad hoc ire [illegible] deterior est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sed aliqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
deterior, et in [illegible] secundum genus turpior est. Ad secundum dicendum quod leges [illegible] [illegible] [illegible] ad bonum [illegible] et [illegible] quod est [illegible]
nocumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut adulterium [illegible] [illegible] [illegible] Ad tertium dicendum quod [illegible] in
aggravant [illegible] ire [illegible] nocumentum [illegible] Vel dicendum quod hic quod dicit [illegible] [illegible] ire [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ad quartum dicendum quod id [illegible] [illegible] in actu [illegible] [illegible] ad nocumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] infamie efficitur. Ad quintum dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
quod [illegible] [illegible] illata est naturalis, et non est [illegible] vituperabilis [illegible] [illegible] appetitus [illegible] si sit tyrannica: secundum [illegible] [illegible]
legislatoris [illegible] bonum hominis, et mansueti est, ut aliquando [illegible]

Tertio videtur quod ira non audiat rationem, [illegible] enim quod audit rationem [illegible] [illegible] sed incontinentia non [illegible] rationem, ergo [illegible] Si dicatur
quod audit rationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] delectabilis [illegible] ergo
[illegible] ira audit [illegible] [illegible] Si dicatur quod audit rationem [illegible] [illegible] [illegible] non audit [illegible] ergo [illegible] videtur
quod non sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] non audit rationem. Et [illegible] dicit [illegible] si diceret ro

per sensus, quoniam delectabile, quod movet ad fruitionem: hic autem non: sed solum audit rationem. Et dicit Philosophus omne quod audit rationem sic
sylogizans, perfecte audit rationem, sed iracundus sic audit, ut dictum est: ergo perfecte audit et non obaudit, ut dictum est. Solutio. Ad primum dicendum quod
rationis proprium est decernere de fruendis, ut in vi dicitur de prudentia, quod est perfectio eius qui est preceptum quod est bonum ad dirigendum
audire rationem, quod audit rationem per modum legis: et audit ipsam iracundus. Assumit enim aliquid preponi in suo sylogismo contra
legem rationis: ut iniuriam esse expellendam, sed magis assumit leges: quod venit ad finem operis, ut sic puniendo
repellat iniuriam, et hoc iustum est iustitia, et quasi secundum alias circumstantias. Sed incontinens concupiscentie, non audit rationis
doctrinam. Contra autem in sylogismo suo proponuntur due vires, quarum una est decernens, ut nequam gaudium sit prosequendum cum aliena
aliqua imitantibus quod omne gaudium est delectabile: et tamen quod est per vires concupiscentie, tunc ratio, et per se eadem, que assentit ad prosequendum
quod si concupiscentie in directo rationis sequitur fuga ex sylogismo unius sylogismi incontinentes, ire presertim, ex veris principiis, male
suppositis. Sed sylogismus concupiscentie ex oppositis principiis: et ideo dicit non audire rationem. Ad primum dicendum quod concupiscentia audiat rationem
rationis in volendo, tamen prevolat in opus antequam audiat rationis, in quo deficit executionis: et ideo non perfecte audit.
Ad secundum dicendum quod incontinentie non est rationis, maxime iracundi, sed semper apprehensione eiusdem iracundi, unde sit secundum rationem. Vel per se, Sed
rationis est duplex forma, quantum ad rationem tantum, quantum ad decisionem, exitionis operis executive. Et quantum ad primum audit iratus
quantum ad secundum, non: incontinens autem quantum ad utrumque, sed concupiscens quantum conveniunt, sed unum quantum ad minorem. Ad tertium
dicendum quod in ira ratio corrumpitur, maxime admiscet perturbationes et inimicitias et ad vires sensitivas: quoniam audit sed ignita est ab re ut
dicitur est. Ad quartum dicendum quod in concupiscentia est ista ratio ut nunciat per modum directivi operis, non tantum ut decernens vel alterum. Ad ...
ut dicit Grosser, quod audit concupiscentia rationem communem et non rationem. Ad v. dicendum quod nec recte silogizat, quod assumit iniquas leges.

Quarto videtur quod ira sit minus naturalis, quoniam concupiscentia. quod enim contemporaneum vite est, magis naturale. Sed sicut dicitur est
concupiscentia et hodie, ut dicit in littera. Et dicit Philosophus quod movet magis est magis naturale. Est quod movet ad alium, eo quod non tantum
ad se ipsam, sed concupiscentia movet ad delectabilia propria; ira autem movet ad alterius nocumentum. Ergo et dicit Philosophus id quod ultimus, quod est naturam,
magis est naturale. Sed concupiscentia sequitur omnem naturam hominis et brutorum, ira autem non, quia quedam mansueta sunt per naturam. Ergo et
Si dicitur quod ira est magis naturalis, quia propagatur. Contra, non propagatur, nisi maximum sit quedam complexiones corporis.
Sed concupiscentia est magis sicut aliquod corporis complexionis, ergo secundum hoc minus causa est dicta. Si dicitur, ut dicit Grosser, quod tollit
et actu corporis quod sit non electiva, sicut est concupiscentia hominis et hodie, quod non ita propagatur. Contra quod secundum hoc non est generale
documentum suum, ut parentes ad posteriorum, quod incontinentia simpliciter quoniam hic comparat incontinentie ire, non est tamen hodie concupiscentias,
ut probatum est. Solutio. Dicendum quod naturam per se considerari aut in specie, sive quantum ad essentialia principia speciei, et neque ira, neque
concupiscentia est naturalis bonum, quod sit natura hominis est ordinata ad virtutem, aut in athomo vel individuo secundum quod homo est hic vel iste,
et utroque per se dicitur aliquomodo naturale. Sed concupiscentia delectabilium carnis est cum quadam naturalis et nativa sic concupiscentia
vel concupiscentie cibum vel lectum et hodie in vilibus. Vel ... rationis et concupiscentia communis est omnibus, et naturalior quam ira. Concedendum
non est concupiscentia neque naturalis neque nativa, ut concupiscentia habet mulieris, et habet cibi, per ordinem rationis, et de concupiscentia loquitur hic, quod sic
tantum ipsam est nativa, et maxime inperme. Et est quantum ad propagationem, magis naturalis quoniam ira. Cum enim vult auctor in xvi
de animalibus virtutis formativa sit in semine, ab anima patris producens in acceptio filius passibilibus ei, que fuit in patre, ut
aliquis impeat ex dimisso intrinseco complexionis, debilitatur magis ac magis virtus seminis, ut tandem deficiat virtute
terminorum sciatim in personam tertiam, nascatur vilis, et tandem mutatur in siliginem. Cum autem ira sit ex motu
sanguinis et caloris et spiritus que sunt essentialia complexionatis, primum est ut hic passibilibus que est in patre, propagatur in filio sic fluente
Aut concupiscentie delectabilium corporis sed contra naturam corporis, quod continue destruit corpora. Et ideo dicit sufficit, quod hoc est aliquod singulare
ita naturalis, non in imitatione ad patrem, per dicta naturale, propter eandem rationem. Sed Grosser per exterior in illis concupiscentiis, in quibus
magis natura est quod non propagatur, communis non sit incontinentis auctor. Et sic patet solutio ad totum. Vero insidiator sit magis iniustus.

Quinto videtur quod insidians sit minus iniustus quoniam invadens aperte. Aptum enim malum habet scandalum quoniam apertis
adiunctum, sed quod fit sine scandalo minus est malum. Ergo dicit Philosophus quanto aliquid habet plura retractiva a malo, tanto minus
est malum, sed id quod fit in occulto habet verecundiam retrahentem, non autem malum quod fit in aperto. Ergo dicit Philosophus quanto maior est
iniuria illata tanto ... est iniustia, sed malum volenti corrumpere est magis iniuriosum quoniam quod occulte fit. Ergo dicit
Philosophus sic in vito hoc probatum est, non patitur iniustum volens, sed incontinens ... non patitur iniurias, magis incontinentes agit
non loquitur de qualis concupiscentia, sed de concupiscentia adulterium per quam fit iniuria viro cuius cum quod incontinens agitur, et ipso no-
lente ... volente uxorem. Sed tamen hoc documentum Aristotelis non esset generale. Et ideo aliter dicendum, sicut
patet secundum quod iracundus et ... ira vicia ... et non ... notitiam ... dolis autem quedam ... offert
concupiscentie et ... excusatio ... quod ... coactus vel impulsus ab ira fecit. Ad primum ergo dicendum ... extra
dalo habet naturam nocumentum, sed tamen ... magis ... talis. Ad secundum dicendum quod delectatio concupiscentie
ponit rationem infirmo et ideo ... habent verecundiam. Sed ... ponit homines ... aliquando alio
super illum ... vindicat. Et ideo magis habet quedam iactantiam quam verecundiam, et hoc est ... Et per hoc
patet solutio ad secundum. Ad tertium dicendum quod ira et ... incontinentem agit, non sunt ... voluntaria, que decepta est
dolo, ignorantia enim impedit rationem voluntarii. Vero aliquis contrarius iniurietur.

Sexto videtur quod ab contrario iniurietur ... iniuria fiat, sed ab contrario deberet ... quod ... en-
... indigentia. Ergo dicit Philosophus ... rationem ... contrario de malo quod fiat, sed ... incontinentis
concupiscentie habent ... rationem. Ergo fiat iniuria ... Philosophus. In eo quod movet ad maxima iniurias
est iniuria, sed ira est ... quod movet ad ... iniurias ... maxime sunt. Ergo ... dico quod

ira nō ē iniuria [illegible] ira ē cū hns q̄ s̄t ad alterū, s̄ ocia in ma q̄ s̄t ad seipm̄ delectabilia cū q̄ iusta ꝛ iniusta
sūt in hns q̄ s̄t ad alterū. vr̄ q̄ iniuria. sc mag̃ in ira, quā in ocia. Solu̇o dr̄ q̄ iniuria dr̄, q̄ ar̄ꝰ loq̄
qn̄ p̄iniuria inicia q̄ s̄t īn̄ ocia, ꝛ nō h̄ in actu iniusta, s̄ delcm̄. Sȝ si volu̇ q̄ iniur̄ intelligā
[illegible] dr̄ ē q̄ ph̄s [illegible] inurīaō liq̄ ē iniuria [illegible] simpl̄r [illegible] ei nō gesta ab alio nolēt. gesta
[illegible] s̄ iniuria [illegible] simpl̄r [illegible] [illegible] [illegible] ꝛ [illegible]
[illegible] iniuria [illegible] ꝛ [illegible] iniuria [illegible] q̄ [illegible]
[illegible] iniuria [illegible] nō ē simpl̄r iniuria, q̄ q̄dā iusticiā
vt in natē, q̄ s̄t [illegible] [illegible] aliorū [illegible] [illegible] ī hc̄ q̄ nō expectat ad [illegible]
nātem ad 2m dr̄ q̄ ph̄s loq̄, d̄ tristia, q̄ ē dolor ī spū. et nō d̄ ira, q̄ ē displicētia vōis, q̄ ē ī igmēte gcupiscētia
s̄t ē cūmurmatō sindeēsia. ad 3m dr̄ q̄ ī ira nō intellīt, nō cē simpl̄r iniuriā, ut dcm̄ ē ad 3m dr̄
S q̄ qūis ira, mag̃ attēdat ad iniuriā, q̄m ad gnaz nō, s̄ tn̄ mīa attēdit, q̄m [illegible] cōmūs q̄ [illegible]
Deīnde at h̄ p̄s ī d̄p̄o dt d̄ quo ē intentō et dr̄ q̄ spēalandi ē q̄ igmēa q̄ aliqua iusta lege
gcupiaz ē turpior, q̄m igmēa ire. In 2a q̄ incipt ē vr̄ ēī ira. p̄bat p̄ 4or rōes īquarū sūt p̄ cparaz
vtrusq̄ ad rōm, q̄ ē cenūr īngcie s̄t po ī ca dissoc. Et io p̄a ē 2 h̄ rō, q̄ tlis ē illud q̄ mag̃ audit
ꝛ s̄r rōm, mīa ē turpe, s̄ īngtia ire aliq̄r audit ꝛ s̄r, gcupiscētia [illegible] igmēa gcupiē. non. go 2c.
p̄az p̄ez bois inaīat, p̄ duo exā, quorū p̄m ē, d̄ ministro q̄ vlt exeq̄ mādatū dn̄i sui, anq̄ p̄fēte
intellīat d̄ mō exequendi ꝛ io peccat ī executione. Aliud ē d̄ cane qui statim, audit sonū latrat, anq̄
dmostat. vtr̄ ie ē amicꝰ vl̄ non. Silr̄ ē de ira, q̄ vl̄ fantasia 2m q̄d rō [illegible] ē s̄m q̄ iniuriat
iniuriā: ꝛ ī ꝑponit legē eī or talem oppugnarē et nō expectat plꝰ s̄ statī silozat ꝛ exseq̄r ī 2 ordīe
vindictaz. ꝛ io alicuīō vincit rō. crā ī silomō suo, ē aut s̄m veritaz rōm et gnū oīt d̄ gcupia, que
nllam legē rōis audit. Sȝ qūtū nūctiat ē p̄ rōm vl̄ sīm, q̄ hc ē delectabile statī tendit ī s̄ruīe eā
sedā attipr̄ p̄ cparacōm ad nām. q̄ ibi po adhuc nālibꝰ. q̄ tal ē appetitꝰ cordiali, q̄nto magis
s̄r nāles, tanto mag̃ digni venia. Sȝ ira ē nālior sup̄fluis gcupiȝ. q̄ ē īngtia go 2c. p̄m
maīat p̄ hc, q̄ mag̃ s̄t venia digni gcuē delectabilium corp̄is quē oībꝰ. s̄ meꝰ attēdat ad p̄tim tlibꝰ
gcupiscēs nō nīmis, q̄ ē īngtia ē. vndā p̄bat p̄ hc q̄ quidaz ductꝰ ad iudicem d̄ hc q̄ p̄cussit p̄tem suū
q̄ pr̄ diceāt. q̄ ipē 2 p̄cussit p̄rē suū ꝛ ie itm̄ p̄rē suū ꝛ oīt filiū suū ad puerū, ꝛ dixit, q̄ adhuc
ite qn̄ fiet vir p̄cutiet me, quā hc ē cōnāle eis. Et p̄ hc voluit excusari. Et aliq̄ cū traheret a filio suo
violentꝰ. vsq̄ ad hostiū domꝰ, dixit, q̄ cesset ꝛ nō traheret eū plus, q̄ dixit se nō traxisse p̄rēm suū
nisi vsq̄ illuc. Tertia rō sūit hic p̄ cparacōm ad insidias, q̄ po ē adhuc iniusta, q̄ tlis ē nocens p̄
insidias, iniustior est, s̄ iracundꝰ nō insidiatur, s̄ apte fat malū: gcupiscēs at insidiatur, sic dr̄ ī Job, oclꝰ
adulteri. obs̄uat caliginem. Et q̄ gcupia sit insidians p̄bat p̄ v̄sū homeri. est q̄ q̄ homerꝰ dixit
ꝛ.i. corrigiā cyp̄rigene. i. veneris. q̄ d̄ cipro nata ē dolose p̄p̄ insidias cē variaz. i. p̄p̄ dīuersos modos
q̄bꝰ insidiatur, q̄ s̄t vinculū gcupiē, q̄ hoīs aīa trahitur. Et h̄ corrigia ē deceptō, q̄ sic tanta est
intellectū sapientis. i. prudentis surripuit. i. vlac. Et gcludit vltiꝰ q̄ s̄ iniustior q̄ sit turpior alio sillō.
Quarta sūit p̄ cparacōm ad modū actus. q̄m po ē adhuc n̄q. q̄ tal est oībꝰ mag̃ ē iniustum
iniuriari, īa s̄t iniustiōa ꝛ turpiōa, s̄ mag̃ iniustū ē ī iniuriat ei, q̄ mag̃ fit cū iniuriaz magis at fit q̄n
delectacōe. q̄ admodū gcupiscēs, q̄m qui c̄statꝰ q̄ admodū iratus, ē q̄ nō ē simpl̄r iniuria go 2c.
Deīde cū dr̄, eā q̄d, ē turpior, gcludit p̄positū ꝛ p̄p̄ m̄m est.
Post at hic compat īngtiaz simpl̄r dcā ad bestialitez. Et p̄o oīt dcā quesit. 2o ponit cparacōm ī [illegible]
dr̄ 3o p̄o q̄ assumēdū ē dcām īngtiaz corpalm̄ delectōm. Quarū s̄t dcm̄ ē ī 3o. q̄daȝ s̄t huāe ꝛ nāles
ꝛ q̄ntū adq̄ꝰ delectōe ꝛ q̄m adq̄ntitez, q̄ ē 2m rōm ordiatā. Secunda vō s̄t bestiales, q̄s nā huā
abhorret, q̄n̄ iam v̄sa est in nālis dispōcō ī naturā. Secunda vō sūt s̄m pass ꝛ egrez, q̄n adc est
ī motu ꝑpana ꝛ intꝑpana. Sic gtinēā ꝛ īngtia simpl̄r dcā, que ita eādē sūt cū eis sūt tm̄, cū
huānas pass. ꝛ io bestias nō dīnꝰ ꝑpatus vl̄ intꝑpatas nisi methaf̄ice, et si aliq̄n bruta alia totaliter
i. vlt loquendo sic se hnt, q̄ 2m methaforā, ē genꝰ p̄or differt ad aliud gtuclua q̄ vnū magis ē gtu
meliosū, sic dr̄ d̄ sanis q̄ s̄t venēdi, et synamorica. i. stulta, sic dr̄ in viij de alibꝰ, q̄ oues s̄t stoli
dissimilia alia. ꝛ tonū voraz cē, sic alia q̄ s̄t rōez in[illegible], sic dr̄ in xiij d̄ alibꝰ. Silr̄ ē dr̄ d̄ bestiis
s̄m methaforāz. q̄ s̄t ꝑpate vl̄ intꝑpate. ꝛ nō p̄p̄e, ꝛ h̄ q̄ rō ē, q̄ nō hnt electōm ā rōcinacōz, s̄ h̄dī gnō
aīa huā, sic ē inp̄manētes hoēs. q̄ impedim̄ ī actu rōnali rōn, q̄ ē ī brutis nō ē. Deīde cū dr̄,
Minꝰ aut: Copat bestialitez ad gtinēciaz huāz. Et p̄o ponit cparacōm, ꝛ dr̄ q̄ bestialis hō minꝰ ē d̄ rōnabilitate,
p̄p̄ corrupcōm rōis, ꝛ ē terribilior q̄ recedunt tales, q̄ aīa huāna. 2o ī Non eī corrupt, p̄bat
p̄positū p̄ silites in aiatorꝰ tlī rōne. Sūit ē cparacō, int̄ bestialitez ꝛ intꝑātiaz, sic int̄ hoēz aiatū, ꝛ rē
in aiataz. vl̄ nō rōli aīa aiataz: Sȝ vl̄ non ī cparaō ad aiata, q̄ sit p̄eiꝰ vl̄ malia eīt magis thoīe
go silr̄ s̄t eīt ī p̄posito. p̄az s̄t p̄r, q̄ sic aīatū caret rōne, q̄ ē optim ī hoīe ita ꝛ intꝑātie non
corrūpit, s̄ inbestiali. Et io silr̄ p̄ut cparari ī malia, q̄ ī hnt rōm moriez. Sic p̄bat illud q̄ ruel
p̄uō cparaō, ē mag̃ inocens, ꝛ si malū opetur. s̄ īaīata, ī h̄ intellētuale, q̄ ē p̄m opm huāorum

bonorum et malorum moralium, quia magis sunt in eis mala. Et concludit quod homo malus faciet millesies plura mala quam bestia, et quod cum iniustitia sit quedam in animatum et si iniustus animatum, similiter est comparare qui nectes ad bestiales sic iniustitia ad iniustum hominem, quod quidem non est, cum utrumque quodammodo est peius, quod iniustitia facit plura mala formaliter. Ideo videtur fuisse, quod dicit, quia quod non est in aliquo non potest corrumpi in eo, sed ratio ¶ Sed est iniustus homo: effective: non est in bestia, ergo non est corrupta in ea, quia quod utrumque est susceptivum crudelitatis est susceptivum intemperantie, hec autem tantum in hominibus inveniuntur, ergo bruta non dicuntur, etiam crudelia. Item quia plura nocumenta infert plura mala facit, sed bestia quamquam plura nocumenta infert quam homo malus, ergo etc. Solutio dicendum ad primum, quod sic dicitur in v metaphysice, privatio non est nisi in eo in quo natum est haberi habitus sive aut secundum speciem aut secundum genus, aut secundum locum vel tempus. Unde potest dici corrupta vel privatio rationis in bestia, quod genus ipsius scilicet animal natum est habere rationem, quamvis non species talis. Et ideo dicit corruptum esse et ipsi non habet. Vel hic quod dicit corruptum, comparatur ad homines bestiales, in quibus corrumpitur ratio, quantum ad usum, quamvis non quantum ad potentiam. Et hic quod dicit non habet, comparatur ad bestias secundum naturam. Ad secundum dicendum, quod in brutis est crudelitas naturaliter quamvis non proprie crudelitas. Ad secundum dicendum, quod bestia potest plura mala facere, malicia penes, sive non mala esse, quia caret ratione, sed de hac malicia intelligit philosophus. Sequitur littera.

Circa eas autem que per tactum et gustum delectationes et tristicias et concupiscentias et fugas circa quas et incontinentia et continentia determinata est prius, est quidem sic habere ut vinci et quibus multi meliores; hos autem quibus circa delectationes incontinentes, hos autem continentes. Hos autem circa tristicias molles, hos autem perseverantes. Intermedius autem plurium habitus, et si inclinant magis ad deteriores. Circa autem quasdam delectationum necessarie sunt, hee autem non, et usque ad quid superhabundantie autem non, neque defectus. Similiter autem et circa concupiscentias habet et tristicias, superhabundantes que persequitur delectationum vel eas superhabundantes vel propter electionem et propter ipsas et nullam propter alterum advenientem intemperatus. Necesse enim hunc non esse penitentem, quare insanabilis. Deficiens autem oppositus, medius autem temperatus. Similiter autem et fugiens corporales tristicias non propter vinci sed propter electionem. Non eligentium autem hic quidem ducitur propter delectationem, hic autem propter fugere tristiciam que a concupiscentia, quare differunt ad invicem. Omnino autem utique videbitur deterior esse si quis non concupiscens vel quiete operatur quid turpe quam si vehementer concupiscens, et si non iratus percutit quam si iratus. Quid enim utique faceret in passione existens. Propter quod intemperatus deterior incontinente. Dictorum utique hic quidem magis mollitiei species magis, hic autem intemperatus. Opponitur autem temperato oppositus autem incontinenti quidem continens, molli autem perseverativus. Perseverare enim est in eo quod est contendere, continentia autem in eo quod est superare. Quemadmodum et non vinci ei quod est vincere, propter quod et eligibilius continentia perseverantia est. Deficiens autem ad quod multi et contendunt et possunt, iste mollis et delicatus, etenim delicia mollicies quedam est. Qui trahit vestimentum, ut non laboret tristiciam que elevandi, et imitatus laborantem non existimat miser esse, misero similis existens. Similiter autem habet et circa continentiam et incontinentiam. Non enim si quis a fortibus et superexcellentibus delectationibus vincitur vel tristiciis admirabile, sed condonabile si contendens, quemadmodum Theodecti Philoctetes a vipera percussus vel a Karkino Alopes Kerkyon, et quemadmodum continere temptantes risum repente infundunt que Xenophanto. Sed si quis ad quas multi possunt abstinere ab hiis vincitur, non potest contendere, non propter naturam generis vel propter egritudinem, puta in Scitarum regibus mollicies propter genus, et feminis ad masculinum. ¶ Nota circa presens capitulum continentiam et incontinentiam ad temperantiam et intemperantiam adiungendo earum differentias cum habitibus eis adiunctis et dicitur hoc post illud post capitulum in generali et in particulari. Ad evidentiam presentis capituli queritur prima post differentiam habituum quos ponit circa easdem materias ¶ Primo videtur autem quod sit incontinentia ix differentie habituum delectabilium, secundum tactum. Videtur quod non magis distinguat istos habitus quam eorum est et est potentia una sed habitus quedam potentie, ergo non debent esse diversi habitus circa delectationes et tristicias, cum delectatio et tristicia contraria sint, secundum quod distinguit intemperantiam a perseverantia. Preterea sicut se habet spectativum intellectus ad contemplativa, sic se habet habitus operativus ad agibilia, sed contrariorum scibilium est scientia una, ergo delectationis et tristicie habitus operativus est unus. Preterea super i 2o dixit circa intemperantia et est circa delectationes et tristicias, cum igitur hec assignet propter ipsum perseverantiam et mollitiei quod sit circa tristicias, videtur quod sit diminutus. Preterea sic preter amicus delectatio corporalis simpliciter non est nisi secundum tactum, secundum tactum. Preterea multiplicatio non diversificat habitus, sed diversorum delectationum, puta hic quod est vel mille, ab eis vincuntur vel vincunt, vel secundum autem contraque non est multiplicatio delectationum, ergo falsum dicit quod secundum hoc distinguuntur plures habitus. Preterea medium equaliter potest accedere ad utrumque extremum, et si non sit secundum equidistanciam, sicut ab medio rubeus est magis prope album et alius et magis prope nigrum, sed unum horum extremorum minus quam potest hos medios habitus, et bonum sit perseverantia vel continentia, aliud malum scilicet incontinentia vel mollicies, ergo non omnis magis inclinant ad deterius ut dicit. Et quidem melius preterea eidem appetitu.

est gaude delectabili pnte, et vestimē absente, s huius habitus qs ponit, sicut psitoes appetitus s' idē habitus ē.
qui ordinat ad tristicias. hydi delctes. et pseuerancia nō distiguitur agmē. ut ipe dicit. Si dicat sic dicit qmōr. quia
ē pur circa delcoes, et sedacio sm tristicias: pseuerancia vo circa vonit tristia q ē ex absena delctalis / sed offertur
ad delcom q est ex pnta, sic ad pnle, quia ppter hoc tristatur de absencia, quia delctatur de pnti, et videtur q' nō habitus
pur sit circa tristiciam Solucio dicendum q immedi delctabilia tactus et tristicias. sicut quedam habitus pnles sz tpa, ut
moralis virtus, q ē pur circa delcoes, ordinans eas ppter bonum pu. et tpancia q ē circa virum, q ē ex placencia
rpalia eas ppatitur. Et mi intellectuales. qmetria. q silis ē virtuti ut pq dem ē, que vincat eas, ppter bonum rois
et ingemena opposita, que vincitur a passionibus et h. nō sunt pur circa delcoes. circa nō sunt alij habitus adiuncti,
q' sunt pur circa pnlez mam. sic circa tristicias. pseuerancia et mollicies: et alij quidam qs ponit Ad pm q' dr
cz pona parva ē equalitr qmon z. Sz poni opatia pur ē ad viui. Et si alij sedat ad ad ē impsive pone: habitus
at ē pssitos pone ad opandum, et io ad qria, nō dar idez habitus opatis Et si obicia q ē habitus pone roal, q ē
ad otia. et ita dz ee idez habitus dicendum q illud eet si eet eadz difficultas i opone vtusqz otior Sz multo acz ē diffi-
cultas opari rete, impntia delctatoim, et non tristi, qm in tristicijs q sunt ex absencia et ideo sunt dūsi habitus
Vel aliter pt dici, q racio libera est et non oz ominam rez ipam sequi ubi quelibz appetit antecedens, et rufutat
qnis et silr. pot ee ordinata i una qrciorz et nō in altero, et io neum ē ad vtruqz hec dūsas psitos et picipue
qm nō ē eadz difficultas Vel aliter dicendum q delciam nō opponitur tristia nisi que ē ex qrio agente vn z dicit q de
lctaci q ē ex qsidacoe nō ē tristia qrum quibus qrat ee absencia eius. q nō ē aliqd agens tristia at d'q h' loz
nō est ex qrio agente s ex absena delctabilis sm tactum et io nō sunt qria Et ex hoc pz solucio ad 2m cz corn
q sunt vere qria, et circa ē vna racio qsistedi est vna sia sz h nō sunt vere qria: nec eadz est difficultas opandi i vtris
Ad 3m dicendum q s i 3o dicitur de tpana sm qd ē pnle illius. et io posuit ipam circa totum ambitum sue matie, qrius
circa vnam ptem sit i sumo. sz circa delcioes Sz hic ubi ponit vlem qpacom horz habituum, ponit 2 adiunctis, q
sunt circa ptem mē minus pnlem. sz tristias ut ab his horz qpacio sequatur Ad 4m dicendum q qmis delcos coral, sit tm
pur in actu, tm quia qdaz alie vtes adiuncte sunt circa alias alias delcoes, adextiniatas addit sm rom, v loz
d' tpana, ut notet pncipalitatez ipius. Ad v. dicendum q nō ē ibi intellectus malis, q ex pa dca delconum formali
ē, q plures ut paucioes vincuntur Ad vj dicendum q isti habitus quos dicit medios assumitur, ut vltim i bono q ē mem
sm subam. et malum q ē extremum et io omnes declinant [illegible] mali, qmis qdaz alia plus
ut minus Ad vij dicendum q appetitus nalis ē circa delcoes [illegible] comis, non, ut pq dem ē
Ad viij dicendum q racio nō sequitur ordinem nalem rez [illegible] principaliori
Secundo videtur q pocius fortitudini adiuncti habitus [illegible] difficilis, tanto
pluribus adminiclis indiget, s sicut [illegible] sicut habitus admiculantes
P orinto ad multiplicia ē, tanto plura sunt adiuncti [illegible] nō at tpane, go ec P ista
diuisio. sm qm diuisificat habitus adiunctos tpane, [illegible] invenitur
eos in tristicijs tpane, go vi q s nō debuisset [illegible] tpane Tullius adiungit
fortitudini, et sunt eadem mo, q vtqz diffinit car [illegible] debuit fortitudini
adiunge P fortitudo ē circa pas illatas et d' h [illegible] sic pz d' io, q inlitatz ē
a ppnte, go vi. q sit fortitudini adiuncta Solu[cio] [illegible] ad aliens actus circa
maz eandez. et nō erunt ppales vtes, cum nō heant [illegible] adiungitur fortitudini, q da
habitus. a Tullio, ppter difficultatez ei actu. oz q sint [illegible] ad psom actus. Sic
paciā fat bn sustine. et io 2 aples i 3o [illegible] adiungitur adinaz, thadi hitus
sunt vtes pse, q sunt circa detatiz maz. licet adiunctum [illegible] ppter ratute delcois
oz adiungi alios habitus, q sunt circa delcoes nō p[illegible] Ad 3m dicendum q oms tristie circa
quas ē sicdo, hnt vna rom i spe ex pido mor[illegible] Ad 4m dicendum
q Tullius accipit pseuranaz. sm qd ē qdam for[illegible] illatis Sz aples h accipit
pseuranaz. q ē vtes distincta abaps. hnt spalem maz [illegible] hadi pasos d' qq ex sificat
sunt sm se illate, tm si qsiderentur i radice sua, dependz ad inatam: ppter hoc ei q nimis resistitur in re solita qete
tristatur i illatis. q impedimentum illaz qetem et delcones. et sic ponit de eis exm
Tercio vi q sim dicit. q intpatus peccat ex elcone delcom electo enim q daz sue ē lu v, peccat ex corrupta elcoe
peccat ex ignora, s hc ē sim q sim dicit, cz at sim dicit sic pbatur cz nqz ē sanabilis. oz q heat ad sanitatis
Sz intpatus, sanabilis est, ut pus dem ē, go oz q adminus sanam heat rone. Ergo q insupsilis ē cor[rup]ta P q nat
inest non corp ptam sz sic dicit boecius. naturalitr inest oibus notia boni et mali, go idz q prius P bonum spuale
potencij ē qm corale sz si lumen corale eet separatum et nunqz acrubet, qrius obnubilaretur, go cum aia sit
spuale lum et separatum, q nlliq corpis actus. vi q qrius obnubilaretur p passioes. q tm nō acrubat, et idz q pz
P in x. hq dicit, cz oia opa uni et huana hz pen' iudicem siu et h' dicitur cz intpatus, nō penitz vi d' qrig
P aug dicit i lo qsom susspsti dne, et sic est ut pena s sit. omnis inordinati ami Sz intpatz hz aim inordiatum
go pena hz et pmam P. Sup dixit ingmnietem nna sanabile q nō ē pseuasz hic at dicit q sanablior ē qm
i tpatus, go vi s qrium. Si dicatur sic dicit qmor q pup locuta fuit sm opiom alioz, hic aut loqtur sm ppam
qtra cz mdut ut sm opiom dictum vō qsuet psinari rone sz ipe s dixit adhc pndu rone: go sim ē q
dicit qmor Solo dicendum q qmor dicit ad pm, q intpatus, hz corruptam elcom, nō q eo sit corrupta, i aon clame ppone
s i mori et qeloe non sm habitum s sm actum ut ē dem ē Vn pz solo ad dco q obicitur adidem circa sanabile

131

non oz quod sit in actu diffundendi sanitatem et ex parte naturae tamen receptibilis sanitatis. exemplum sicut est de lumine quod non effundit
lumen, quando est obnubilatum. Continens igitur non intemperatus. Ad 4m dicendum quod intemperatus, quoniam primas, ut sic quoniam quandoque tamen
in actu non habet, quia non dolet, sed laborat explere voluptates. Sed incontinens quando retrahitur dolet, et primum suum patitur.
Ad 5 dicendum quod inordinatio animae intemperati est propria, maxime ex parte vitae imperandae aliquid et trahitur magis ad magis
ad mala, non tamen propter hoc oz, ut sit primas huius in ipso actu. Ad 6 dicendum quod est ad persuasionem ex deceptione et hominem
persuasum dicitur. Et dicendum quod hic dixit quod facile sanatur, sed recipiat persuasionem in animo, dicitur in ad persuasionem propter hoc quod unus
subversus est in mente propositione et ratione secundum suam electionem, et sic dici persuasus intemperatus, tamen hic non proprie dicitur, unde
ergo non dixit de intemperato sed de persuaso secundum primum modum intellectum. Ad 7 dicendum quod solum continens parum vel
si tamen debeat sustinere dicendum, quod illam rationem induxit non quia verum, sed quia aliorum sed tamen insufficiens erit, non solvens eam.

Varro vero quod inquirendum comparat perseverantem ad continentem eorum enim quae non dicuntur, non oz esse comparativum, sed perseverantia
non dicit aliquam circa perseverare, quod est perseverantis est idem quod vincere. quod dicit esse continentie, ergo etc. Probatio magis est
sustinere diu in tristitiis, quam repellere aliquid delectabile per visum. hoc autem est continentie. secundum vero perseverantie, ergo perseverantia
melior, contra secundum dicit Philosophus: circa virtutes sunt circa difficile, ad rationem virtutis circa magis difficile, sed magis est difficile, vincere passiones
impugnantes quod est continentie, quam ordinare passiones quiete moventes vel minus quod est temperantie. ergo continentia melior est temperantia,
Philosophus sic secundum intemperatus ad incontinentem, ita se habet temperatus ad continentem sed incontinens melior est intemperato ergo et continens melior
temperato. Praeterea contra consuetudinem, prior est circa virtutes quam circa vitia sicut medicus prius considerat sanitatem. Cum ergo comparet
vitia ad invicem, et virtutes vero magis videtur praecedere. Solutio dicendum ad primum quod perseverantia et continentia dicuntur, quod non sunt idem,
ut sunt dictum est, sed continentie proprium est continere et vincere delectationes praesentes. Perseverantie autem tenere se et non vincere, tamen
ad praesens impugnans, propter quod circa perseverantiam minus est quam continentiam. Nec mollities, quod vincitur, sed actus perseverantie, sed quia
perseverantia est circa illas tristitias, magis contingit vincere et vincens cum quidam vincatur eis et quidam e contrario eas vincant
Ad 2m dicendum quod sustinere diu in eo quod est tristabile simpliciter difficilius est. et hic est quando est praesens passio imponens, sicut in tristitiis circa quas
est fortis, sed tales hodie non est perseverantia sed circa ea quae sunt ex absentia delectabilium ut dictum est. Ad 3m contra ex parte passionum
est equalis difficultas in utroque, sed ex parte passionis non est equalis, quia temperatus est constitutus in virtute, et ideo non est difficile sibi
huiusmodi repellere, et ideo melior est incontinente, cui est difficile propter passionis impressionem. Ad 4m dicendum quod meliori bono oz malum
maius esse oppositum, et ideo sicut temperatus est melior, ita intemperatus peior. Ad 5 dicendum quod per comparationem vitiorum, quae magis nota
est propter frequentiam, volt intelligere comparationes virtutum sed comparatio [illegible] [illegible] non autem utique compatibilia autem venantur
Dividitur autem pars in duo primo venatur compatibilia, secunda ponit tali ratione. Diceretque sicut circa idem et tamen dicuntur, oz eorum
investigari rationes comparationis sed hic vero huius quae erunt sic hodie ergo etc. Et ideo dividitur pars in duo prima ostendit quod
sunt circa idem, secundo quod dicuntur, prima quod autem quidam. Circa primum dicit quod post comparationem cum ratione distribuendi habitum. Et dicit
quod sicut dictum est in 3o temperantia et intemperantia, sunt circa delectationes corporales, quae secundum tactum et gustum maxime est tactus quidam
tristitias ex absentia ipsorum et quod sunt secundum contrarias delectationum et fugas tristitiarum sicut prius mollities utique. Sed circa
contingit aliquis 2 sic habere aut quod vincatur ab illis, quibus multi sunt meliores et quas multi vincant vincens enim
melior est in pugna aut quod pugnat illas quibus multi sunt meliores victi ab illis. Secundo hoc autem. Post comparationes
habitus distinctos et post temperantiam et intemperantiam quae iam posuit ponit alia contra, et sic sunt 4. Et dicit quod circa delectationes
unus dicitur sicut vincens eas a quibus multi vincuntur, dicitur continens. Et alius qui vincitur ab eis, a quibus multi vincunt
dicitur incontinens. Et qui vincitur tristitiis, quibus quidam multi vincunt, dicitur mollis, et qui vincit eas a quibus multi vincuntur,
dicitur perseverans et intermedia. Item horum sicut perseverantis et mollis sunt habitus, plurimum dimissitum, quod omnes magis declinant
ad deteriora, sicut unus vincit illos, a quibus centum vincuntur, et quos mille vincunt. Aut secundum alium modum, et ideo quod sic
plurime hodie dimissitates sunt incontinentie. Deinde cum dicit: circa autem quidam: Ostendit differentiam horum et dicit contra cum dictum
delectationum, quaedam sunt necessariae, sicut delectatio cibi, et quaedam non, sicut delectatio talis ubi ille qui sic necessarie sunt usque ad aliquid necessarie
vel secundum debitam quantitatem, et alias circumstantias. Et superfluitates eorum et defectus non sunt necessarie. Et similiter est in concupiscentiis et
tristitiis et fugis quantum magis est, ideo quod persequitur delectationes superfluas propter electionem propter ipsas delectationes est intemperatus
et ideo non penitet in actu, nec facile sanabile est quia ducitur habitu qui quandam naturam ad malum. Et etc. qui deficit
sicut insensibilis est in vitio opposito. Et medius est temperatus et similiter circa est tristitias hodie fugere inordinate, non quia vincatur
eis, sed propter electionem. Sed alius est, qui non eligit delectationes, sed ducitur ab eis, sicut incontinens, cui opponitur continens. Et
non eligit in tristitiis sed mollis, cui opponitur perseverans. Et sic quod isti 4 habitus dicuntur. Deinde cum dicit: Omnis
autem utique:- Tertia facit post positam comparationem vitiorum et ostendit quod intemperatus est peior incontinente. tali ratione extremum facit
ad turpe, propter pugnam passionum minus est malum, quam ille quod operatur ut impugnatus vel quiete vel leviter et tamen impse
impugnatus. Sed continens et intemperatus sic se habent ut dictum est, ergo etc. Et adiungit de statu extremi. Et dicit quod intemperatus dicitur
intemperantia, et magis sit malitie, quod opponitur virtuti. Sed huic est duplex ratio, quod intemperantia magis habet mollitiei et iste est
tollendum de intemperantia per incontinentiam, quod magis accedit ad quandam mollitiem quam incontinentia per intemperantia. Si autem est
ubi malis legatur ut prius, vel vero quod malitia per mollitiem quod est quaedam malitia dispositio patientis ut fatale mo-
veatur. Secundo vero intemperatus autem: post hic habitus ostendit illis vitiis. Et dicit quod intemperatus opponitur temperato et incontinens continenti
et mollis perseveranti et perseverare est ex alia ratione. dicit et tenere se in una, quod non est ad impugnatus, sed continere
dicitur superare quod non continet ad nisi vincat ipsum, sicut in vincendo passiones, ipse continens non vincitur. Vel refertur hoc ad perse-
verantes. qui quamvis non vincat, tamen est circa tristitias, in quibus contingit vincere et vinci et ideo gelus, quod continentia
est eligibilior quam perseverantia, sicut vincere nobilius quam solum se tenere. Deficiens autem [illegible] quae sit mollis
Et ostendit quod ille qui deficit in illum ad quod multi sunt, dicitur mollis vel delicatus quod delicias sibi velle uti molles quidam

e et ponit ex de illo q [illegible] dictu sui qui vadit p via ne gravaret eu pati molestia in le vando vestimenta, ipse qui vadit p viam ipse quidem imitatur laborantes qui aliquid ferunt tenentes vesti menta et videtur no esse miser propter hoc quod non laborat, sed iuxta eum propter mollitiem similis est misero et potest quod mollis dicitur ex destituit adea q multi pnt et tecorp q pauci sustinet et similiter est de continentia et incontinentia quod non est mirabile si quis vincitur a fortibus delectationibus quibus multi vincuntur et a fortibus tristitiis quia propter hoc dicitur virosus, sed magis ad condonandum eis, sed cum vitatur quod similiter potest philoctetes de quo natus est theodorus poeta qui percussa vipera fortiter contra propositum fuit ut faceret sibi incidi manum et sic teritatur aliquis poeta qui dicitur carcinus malope karkini kalopes fuit filia karkyon et commisit fornicationem cum quodam et propter hunc ex nimio dolore mortuus est. Aut sic de Xenophante qui visus fuit continere risum et prorupit in risum et si aliquis vincitur ab hiis a quibus multi pnt dicitur incontinens dummodo non sit ex natura generis et dicitur natura generis dico vel propter infirmitatem et genus dicitur per generies quod tunc aliquis parcendus est ei sicut est in regibus Scicie aut propter infirmitatem sicut infeminis quam propter infirmitatem sexus molles sunt et in mollities estimatio dicitur

Videtur autem et lusivus intemperatus esse est autem mollis lusus enim remissio est dicitur quies ad hanc autem superhabundantem est lusivus. Incontinentie autem hec quidem interfecta prevolatio hec autem debilitas hii quidem enim consiliantes non immanet quibus consiliati sunt propter passionem hii autem propter non consiliari ducuntur a passione Quidam enim quemadmodum pre titillantes non titillantur sic et presencientes et previdentes et presuscitantes seipsos et rationem non vincuntur a passione neque si delectabilis sit neque si tristis. Maxime autem acuti et melancolici secundum estimationem incontinentiam sunt incontinentes hii quidem enim propter velocitatem hii autem propter vehementiam non expectant rationem propter sequentes esse fantasie

Est autem intemperatus quidem quemadmodum dictum est non penitivus immanet enim electioni incontinens autem penitivus omnis propter quod non quemadmodum dubitavimus sic et habet Sed iste quidem insanabilis hic autem sanabilis assimilatur autem malitia quidem egritudini velud ydropisi et ptisi. Incontinentia autem epilentis hec quidem enim continua hec autem non continua malitia et omnino autem alterum genus incontinentie et malitie. Malitia quidem enim latet. Incontinentia autem non latet.

Ipsorum autem horum meliores extasi quam rationem habentes quidem non immanentes autem. A minori enim passione vincuntur et non imprecogitati quemadmodum alteri. Similes enim incontinentes velociter inebriatis et a parvo vino et minori quam ut multi. Quod quidem igitur malitia incontinentia non est manifestum sed quo forte hec quidem enim preter electionem hec autem secundum electionem est

Insuper et simile quidem secundum actiones quemadmodum quod Demodokes ad milesios. Milesii enim stulti quidem non sunt operantur enim qualia quidem stulti et incontinentes iniusti quidem non sunt iniusta autem faciunt. Quoniam autem hic quidem talis qualis non propter persuasum esse persequi eas que secundum superhabundantiam sunt et preter rectam rationem corporales delectationes hic autem persuasus est propter habitum quod fit ipsum talem esse quales persequi ipsas Ille quidem igitur facile transgressibilis iste autem non Virtus enim et malitia hec quidem corrumpit hec autem salvat In actionibus autem quod est cuius gratia principium quemadmodum in mathematicis suppositiones Neque utique illic ratio edoctiva principiorum neque hic Sed virtus vel naturalis vel assuefac tiva eius quod est recte opinari circa principium Temperatus quidem igitur talis Intemperatus autem contrarius est. Est autem aliquis propter passionem excessivus preter rectam rationem quem quidem propter non agere secundum rectam rationem superat passio. Ut autem sit talis qualis persuasum habere persequi propter autem esse tales, quales persuasum esse persequi inprohibite oportere tales delectationes non superat. Iste autem incontinens melior intemperato et neque pravus simpliciter. Salvatur enim optimum principium aliquis autem contrarius immansivus et non excessivus propter passionem. Manifestum utique ex hiis quoniam hec quidem studiosa habitus hec autem pravus

idetur et. Postquam determinat operacionem incontinencie i vlt. adint[er]pantia. ex quo voluit dare intellectum operacione
t[em]panac. ad co[n]tinencia. In pte ista. determinat operacionem t[em]p[er]anc. s[ecundu]m ptes materie. sed iusti pro[prie] dicere
De eutrapelia eorum q[ue] intra dicit. vij dubitat[ur] hic Primo: Vt lusiu[s] sit in[tem]perat[us] vel mollis. Ex non
vi[detur]. dimpoxe cum medior[um] dimitia s[un]t extrema. si t[em]p[er]ancia eius extremum est int[em]p[er]ancia alia media [illegible]
extremum lusiuus ut superhuius. sic determinatum est. ergo lusiuus non est intemperatus. Preterea virtutes et malicie diversificatur
secundum diversas materias. Sed intemperatus est secundum habundanciam in delectationibus tactus. lusiuus autem in dictis et factis. ergo et. Preterea Re
missio dicitur alassacione a difficili. cum igitur in omni virtute. sit difficile: videtur quod lusiuus preter hoc quod ludus est remissio. non
magis pertineat ad contrariam t[em]p[er]ancie. quam aliis virtutibus. Preterea remissio dicit quandam defectum sed superhumia et defectus
contraria sunt. ergo videtur contraria dicere eius lusiuus est superhuius et remissiuus. Si dicitur quod ludunt similiter habet fornicacione
sicut dicitur Exodi et surrexerunt ludere et sic est idem quod intemperatus contra. quia non. hoc dicitur quod lusiuus hic dicitur. qui semper
lusibus gaudet. talis superdictus fuit bomolochus. ergo est magis bomolochus. quam intemperatus. Preterea sic superhumia
in ludo est vicium. ita et defectus contrarie. ut determinatum est. ergo non competit vicium ad intemperanciam. sed incontinenciam p[ro]
videtur insufficiens. Solucio dicendum ad primum quod in delectationibus corporalibus. licet tamen simpliciter sunt delectationum. que sunt in tactu. secundum autem
alios sensus est delectatio secundum quid. i ordine sed ad illa delectabilia. sicut delectatur famelicus in visu et odore cibi. Et circa illas que sunt
tactus est simpliciter t[em]p[er]ancia. et t[em]p[er]ancia circa alias que secundum quid simpliciter est delectatio in ludis. ordinatur ad delectationes tactus. in quibus
simpliciter est t[em]p[er]ancia. circa ludus hilaritatem quandam excitat. et emollit rigorem animi. et preter hoc[?] finale in lasciuias.
Vnde dicit glosa eius hilares facile rumpuntur delectabilia et sic est contra hodi. secundum quod sunt ordinata. et effectiua delectationum
communium. que sunt in tactu. est t[em]p[er]ancia et intemperancia. secundum quod. Secundum autem quod in ipse consideratur. est circa ipsa eutrapelia et dispositiones opposite
sibi determinata. Et per hoc patet solucio ad duo prima. Ad 3m dicendum quod quamuis remissio. secundum adtm aliquo. multiplicatur secundum quos
virtutes. tamen quamuis ad tantum adquerendum. que est circa delectationem. tamen ad intemperanciam. non enim retrahitur a difficili laboriose. nisi
propter quietem quam cupit in se ipso resoluere. Et illas quietes. ordinatur ad quietem. que est in delectabilibus innatis.
Ad 4m dicendum quod quantum ad actum. Remissio quidam defectus est sed quantum ad tantum. est quedam superhumia. magis tamen cauetur. ex
nimia resolucione quietis. Ad 5m dicendum. sic ad duo prima. Ad 6m dicendum quod vicia. que sunt per defectum recipentur.
vel eutrapelie sunt in distendendo in ordinate a passionibus. et ideo non conuenit cum incontinencia. in qua sunt passiones
impugnantes. propter quam omnia hic assumit Secundo.

De diuisione incontinentie:

Secundo. Videtur quod male dividat incontinenciam in debilem et irrefrenatum. In nat. eius disposicione. vnum dicentium de
predicari de altero. Sed irrefrenatum predicatur de debili. quia debilis est. quod non tenetur freno racionis. quod dicitur incontinens
Preterea non potest dici irrefrenatus. quod non sentit. frenum racionis. sicut lapis. sed prevalentes non sentiunt frenum racionis.
quia ante preconsiliari trahuntur ex impetu passionum. ergo male tales. nominat irrefrenatos. Preterea equus dicitur maxime
irrefrenatus. quod per magnum frenum non quiescit. quam cui non adhibetur frenum. sed debilis. per magnum frenum racionis
.i. per inuisum consilium non quiescit. in ordine racionis. ut dicit. ergo ipse debet magis dici irrefrenatus. quam alius. Preterea
diuisorum generum. non subalternatorum. diuerse sunt species et differencie. ut dicitur in predicamentis. Sed irrefrenatum esse dicit intemperatus. que distinguuntur
secundum genera vicii ab incontinencie. ergo non est species incontinencie. Preterea irrefrenatus dicitur. quod per frenum non obedit seruanti.
et acutis et vehementibus. non adhibetur frenum racionis. quando trahuntur ad delectationes. quia si consiliantur. ut dicit. non trahuntur ergo re-
ergo male dicit eos esse irrefrenatos. Preterea videtur contraria dicere. quod preter titillantur. quia non titillantur. Solucio dicendum quod irre-
frenatus non accipitur hic per comparacionem ad frenum. nisi dicatur irrefrenatus. quod non sentit frenum racionis. sed per comparacionem ad
passionem. non secundum actum. quia in qua incontinencia passio. non est refrenata. sed trahens secundum appetitum. Vnde dicitur irre-
frenatus qui non trahitur qualiacumque passione. sed propter sui vehemencia est irrefrenatus. quia difficile frenabilis a racione
talis autem si suscipiat adiutorium. in racione ut racio fortificetur per consilium. trahetur. Sed debilis dicitur. qui quantumcumque
preconsiliatur trahitur. et per vna passione. et ideo hic peior est. Et per hoc patet solucio ad prima .v. que procedunt per secundum modum
Ad 6m quod ista non referuntur ad idem. sicut patebit in exposicione littere. et ideo non sunt oppositi. Tercio ex malancolicis et colericis
Tercio videtur quod male procedat in assignacione subiectorum horum viciorum. Ex tribus eius contrariis que sequitur irrefrenatus
contrarii sunt effectus. Sed melancolici. qui sunt frigidi et colerici. quos acutos dicit qui sunt calidi. sunt contrarie disposicionis. ergo videtur
quod ex talibus conplexionibus non sequitur irrefrenatio. Preterea si positum in opposito. et oppositum in alio. Si ergo ex malancolica
conplexione. causatur irrefrenacio. ex sanguinea causabitur oppositum vicium. scilicet debilitas. et hoc est falsum. quia sanguinea conplexio. est bene
apta. ad omnes virtutes. Preterea videtur insufficiens. cum non assignet subiectum debilitatis. sicut assignat subiectum irrefrenacionis.
Solucio dicendum quod sicut dicit glosa. ex vna conplexione. quidam sunt magis proni ad vnam virtutem. vel ad vnum vicium. et ad hoc. Et ad
Sicut leti magis temptantur de luxuria. et tristes de superbia. tamen quod irrefrenacio dicitur ex impetu passionum. secundum quod
passio quasi alium. exit assignacione subiectum racionale ipsius: Accidit autem duobus scilicet naturali primo. quod est calor. qui est vehementer
mouens ad passionem. et irrefrenacio accidit colericis. Accidit et ex primo alio. quod est spes delectabilis. diu immanens
in ymaginacione et tunc motus necesse sequitur motum ymaginacionis. accidit toti corpori motum ad spem in ymaginacione.
et sic impetus passionis. et accidit irrefrenacio melancolicis. propter quod ex firmitate que donatur in eis. sunt bene tentiui
Et per oppositum. datur intelligi. quod flegmatici sunt debiles. quia non excitatur in eis fortis passio. propter defectum caloris.
nec diu manet. ibi species. sed propter humidum. fluxibile aqueum. facile trahitur ad quodcumque et primum. In sanguineis
et ideo talis conplexio. magis est apta virtuti. Et per hoc ideo patet solucio ad totum. tamen nimis ac fluxibilis. ad retinendum.
Quarto videtur falsum. quod dicit quod malicia latet aut eum latet. ipsum malum. aut alterum sed ipsum non latet. quia malicia lateat
supra dixit in 3o. quod nequam ignorat suam opinionem. sicut nec operantem. Nec est latet alterum. quia intemperati magis

& ludo

]

sit apti ad malu q' cuius bonu eligit, qm in incontinentibus q trahu[r] go no latet malicia si di, qd latet p n rom malic q ignora[r] ee malu rone, cu sit ex electoe, no sit pigni[us] sz intpatus et
oes malus, opa[r] malu ex electione q p ignor[an]tia go n[o] mo malicia latet p[t] in po dixit, cz sm dimidiu
vite no dr felix a misero sz qntuqz e malicia tacita, dr mala a felice et bono, g[o] malicia n[o] e cotinenc[i]a
non e mollic, q cotinetie, q sit z ingnta e co cotinenc[i]e, qd ipse negat Solutio dd' q malicia n dr
latere, qm ad subam opomis, sz qntu ad rom malic latet ipm malu, q eligit ipm qi fine, et tuqz
bonu, ne e ignorans, nisi in agere, sm qd ex hitu vicij trahit[r] i malu sic i bonu, sic a qda na et
p hoc pz solo ad duo pa. ad 3m ddm, q no dr malicia ee incontinencia qm ad subam actu, sz qm ad
ordinez rac, q hz hitu q inducit ipm ad delectabile, qnteqz affera[r], sic na qdaz sic z eclipsis dr.
p nata pter ntm ordine causar   V irrefrenatus sit sit peyor debili

Quinto vir' q excessiuus siue irrefrenatus sit peyor debili, cu grui dr, q qnto ci aliqd plibus p[ro]uat[r]
tanto peior est. sz excessiuus n excedat bonu rois, p[ro]ua[r] bono rois et opis, go e detior debili,
nisi manet, rois bonu p[t] intpatus e peior cotinente, q indicia[r] ad malu, non presiliat sz eligens
qi ad fine sz excessiuus e z pconsiliatus, q si p[co]siliacet[r] manet i roe ut dr, go e peyor debili
q[ui] p[co]siliat[r] p[t] qd facilius euortia[r] i malu est mg malu, sz debilis facilius euortia[r] qm excessiuus, q
est sic aq' q facile ducit[r] ad plz oti, go et p[t] q ipse mo[r] ad malu debilis e qz q mor alio
mouente, sz debil' no hz i ipse mouens, n' mo[r] n tractus ab alio, sic sup dixit, sic pz i multi
cibus excessiuus q n talis quo seipm moueat, go excessiuus est peior Slo. ddm q vicia
et v[ir]tutes qn compan[r] ad inuicez p[ro]ut h[abe]nt infirmitas cparos, et 2m vnu vnu est p[re]stans
i bonitate et malicia, et sm ad aliu cotra, sic dixit in 3o q qdda est mag vitupale in v[ir]o
q tn e mg vitupale i ip[s]o, si tn accipia[r] h duo vicia 2m se no cparando, sz alias circustans
debilis e detior irrefrenato, qz vinci[r] minori temptacoi Ad pmigo dicen q excessiue no e bonu
racois, sz suffo[r] impetu passionu 2m actu, et io excusabilior e debili, inqo no ita
suffo[r] sz mag trahit[r] Ad 2m ddm q intpatus no solu hz hoc q no p[co]siliat[r], sz no eligit
et m' detior est, sz excessiuus hz mg delectacoez cu mag trahit[r] et io debilis plus appropinquat
ad intpatu Ad 3m ddm q pp difficultate vtis ac facilius trahi[r] in viciu qz mo[r] hz
et io flexibilitas ne mag est ordinata ad p[ro]pinquitatem i malu, qz ut trahi[r] Ad 4m
ddm q istoz viciorum contes et cparans accipi[r] no ex pte opantis, sz ex pte passio
nu q plus ul mg monet, et io raco no sequi[r]   V v[ir]tus sit p[ri]ncipium

Sexto vr' q v[ir]tus no sit p[ri]ncipium nllu em p[ri]ncipium acq[ui]r[itur] ex hiis q sunt p[ri]ncipiata ab ipso
sz v[ir]tus acqi[r] ex opacoibus go no e p[ri]ncipium opm p[t] v[er]um simile ad q it p omnia
sibilia hoc aut no est p[ri]ncipium sibi tn i[r] p omnia moralia opa venia[r] i v[ir]tes, ipse no erit
p[ri]ncipia p[t] ipse sup dixit q p[ri]ncipium e eius gra e i[r] dicit q p[ri]ncipium opa[cio]num e v[ir]tus vr sibi
contrarius Slo ddm q omnes morales opaones rectifica[r] v[ir]te, et io d[icitu]r ee p[ri]ncipium ipaz sic
dans eis modu, p qz bn fiat Ad pmigo ddm q opos q inducit v[ir]tez no hnt mo p[er]fectu
moralis, sz tm i[d] q sunt a v[ir]tute ut e dictum est Ad 2m ddm q v[ir]tus e eius gra i omnibus
moralibus cmiliter loquendo ut sup dictum e de fortitudine et io p[ri]ncipium i interdum qm vis no opone
et p hoc pz solo ad tercium   V malicia corrumpat p[ri]ncipium

Septimo vr' q malicia no corrumpit p[ri]ncipium nl' em corrumpit aliquid q no attingit
ad ipm, et nl' corrumpa[r] n meo i quo e ut dr pt cu i malicia p[ri]ncipium moralium
q est bonu v[ir]tutis, vr q no corrumpat ipm p[t] gnmor dr q aqua ad p malicia tedit ad
bonu et cse[r] ipm, sz bonu e p[ri]ncipium go malicia no semp corrumpit p[ri]ncipium Solutio ddm
q malicia n corrumpit p[ri]ncipium q e bonu hntis qi ia exns q i malo n e, sz nec sit parti
pat n malus p[ri]ma aptitudo ad bonu morale q e sic pon[en]s, gnus i disposita sz n pon q e ia
disposita sic ex ad p[ri]nuacoz sufficit aliquid, ut sit aptitudo 2m gen[us] ut dr i p[ri]o metre, et p hoc
pz solo ad p[ri]mum Ad 2m ddm q qntu ad opante pt esse malu ordinatu ad bonu, et hoc est
racoins, sz qntu ad naturaz opis sic corrumpit bonu, et si obi[r] q malicia nl' e, go n pt corrumpe
ddm q n est ens p se, sz e ens racois sic ceritas d[icitu]r esse pp' sbm q p[ri]uatiu e

Diuidit[r] aut h ps in duo p[ri]mo investigat q[ui]dam modos i[n]tpance et i[n]cotinencie
2o pot cparacoz 2m illos modos ibi Est aut i[n]tpatus Circa p[ri]mu duo fac, p[ri]mo pon[it] vnu modu
i[n]tpance, et dr q luxuriosus e intpatus q e cogius et e mollis q e opositus eius et hoc p[ro]bat tali
racoe, qnuqz e ssthundas ad resolutionem e[xtr]icacionis et remissioz e intpatus et mollis, luxuriosus
e hmoi go et hoc p[ro]bat sic, oms qes e remissio qda sz ludus ludus e qes qda ad qz
tendat luxuriosus go etc Scdo ibi, Incontinencie pot modos incontinencie, et po pon[it] dist[inccion]ez, et dr
q incontinencie est dux modus qda e debilitas et alius irrefrenacio, 2o ibi dehijs qdam
Manifestat vtruqz et dr q qda sz debiles qm vis sint meditati p[co]siliati n manet i bono rois

propter passiones contrarias prius. Sed alii sunt irrefrenati sicut precipitati, ut 20 eiusdem dicit
a passione sic non protelati sunt a sensibus, tum prima propter adpetere, et ideo non tantum ... ab aliis
ab aliis tanguntur. Ita et illi sentientes passiones et non sentientes quantum ad cognitionem
et prostitutas personas et vetulas nec sua quantum ad pluralitatem sua non multa a passione
neque delectabili, ita quod erat continentia, non ita quod erat perseverantia. 20 ibi maxime manifestat
hoc quantum ad secunda. Et dicit quod acuti et colerici sunt irrefrenati magis propter velocitatem passionis
contemptum rationis, et melancolici propter vehementiam adhesionis speciei in ymaginatione. Deinde
cum dicit Est autem intemperatus potest comparari et circa hoc tria facit. Primo comparat incontinentiam ad intemperantiam. Secundo ponit
modos ad intemperantiam ibi. Primo quantum ad actum utriusque, quia incontinens est penitivus, sed intemperatus
non propter hoc quod immoratur electioni sue, et concludit quod id quod supra dictum est in dubitationibus
non est verum, scilicet quod intemperatus sit sanabilis facile et incontinens non, quia penitivus magis est sa-
nabilis. 2a comparatio est per similitudinem ad egritudines corporales ibi Assimilatur autem. Et dicit
quod intemperantia que est malitia assimilatur huiusmodi egritudinibus sicut quartane et ydropisi, est
continua sic et ille. Sed incontinentia similatur epilensie que non est continua, ita et incontinens non
semper patitur passiones. 3a est comparatio ad malitiam ibi. Et omnino alterum etc. Et dicit
quod malitia est alterum genus ab incontinentia, quia malitia latet, sed incontinentia non. Intemperantia autem
est malitia, quia est contra voluntatem. 3o ibi Ipsorum autem comparat modos incontinentie ad invicem. Et dicit
quod excessivi quos irrefrenatos dicit sunt meliores debilibus, quia debiles vincuntur a modica
passione, et precogitati, sed totum contrarium est de aliis. Et confirmat per exemplum in corporalibus
quia incontinens debilis similis est illis qui inebriantur a modico vino, sed alii vinum habent peiore
... sicut illi peius capti. Tertio ibi Quoniam quidem. Removet duo que ex predictis remanent
dubia. Primum est quod ex predictis posset aliquis credere quod non conveniunt in aliquo propter diversa dicta,
et hoc primo removet. Et dicit quod ex dictis manifestum est quod incontinentia non est malitia que est in-
temperantia sed forte quo etc. 2m quod et subdit hoc quidem est secundum incontinentiam preter electionem, hoc autem
secundum intemperantiam secundum electionem, non tamen omnino differunt sed similia sunt secundum actus propter eandem ma-
teriam. Dixit quidam poeta Demodocus Milesii non sunt stulti sed faciunt opera stultorum.
Sic incontinentes non sunt iniusti vel intemperati, quia sunt iniusta vel etiam mala quandoque faciunt iniusta
opera. Secundum dubium removet ibi quia autem hic quidem. Dictum enim fuerat in obiectionibus quod
persuasibilis sanabilior est, ex quo posset aliquis credere quod intemperatus sanabilior esset incontinente et
melior. Et ideo circa hoc tria facit. Primo ostendit quod quamvis sit persuasibilis non tamen est sanabilior.
Et dicit quia hic scilicet incontinens non secundum ... delectationes preter rectam rationem propter hoc
quod sit persuasibilis quia abhorret eas, sed sequitur impetum passionis. Aliquis autem scilicet incontinens est
non propter ignorantiam sed propter habitum quem facit eum talem ut sequatur illas delectationes sicut natura ...
Ideo incontinens est facile transgredibilis ab errore quem consequitur ipsum in agere, sed intemperatus non.
20 ibi Virtus enim etc. Assignat causam huius quod talis est. Sic in mathematicis suppositiones sunt principium, ita
se habet finis ut principium in operabilibus. Sed in mathematicis error in suppositionibus non est transgredibilis
quia non est ratio ad demonstrandum ea, ergo et in operabilibus error circa finem minime est transgre-
sibilis. Malitia corrumpit hoc principium quia supponit quemdam finem, virtus autem salvat. Et propter hoc intemperatus
qui non habet habitum virtutis est minime sanabilis quia virtus naturalis sive ... et conservationi vel
acquisita per assuefactionem non inducunt opinionem principii recti, et suppositio fine facit recte
operari de illis que sunt ad istum finem. Et dicit Opinari quia operabilia sunt contingentia. 3o ibi
Est autem aliquis. Concludit quod incontinens sit melior intemperato simpliciter. Incontinens salvat optimum
principium quod est recta opinio de fine, melior est illo in quo non salvatur, sed illo qui cedit a
recta ratione ut non secundum ipsam agat quia superat passio ad sequendum eas, tamen non
opportet propter hoc quod sit secundum habitum talis ut oporteat esse persuasum ad sequendum eas; salvatur
enim principium qualis est causa continentis ille autem qui contrario modo se habet permanens in ipsa
delectatione electionis et non propter passionem qualis est intemperatus non salvatur. Ergo incontinens
melior et non dicendum est malus simpliciter propter finem bonum quem tenet in despectio
licet abducatur. Et concludit ex dictis quod incontinentia sit habitus peior et continentia studiosus.
Utrum igitur continens est qui qualicumque rationi et qualicumque electioni immanens
vel qui recte. Et incontinens autem qui qualicumque non immanens electioni
et qualicumque rationi vel qui false rationi et electioni vel primum qui recte non

inmanet non recte sicut ad dubitatum est prius. Vel secundum accidens qui qualicumque, secundum se ipsum autem

qui [illegible] rationi et recte electioni: hic quidem inmanet, hic autem non inmanet. Si enim quis hoc propter

hoc eligit vel persequitur, secundum se ipsum quidem hoc eligit et persequitur, secundum accidens autem quod prius. Simpliciter

autem dicimus quod secundum se ipsum. Quare est quidem ut quamcumque opinionem hic quidem inmanet, hic autem excedit. Simpliciter

autem qui vere. Sunt autem quidam inmansivi opinioni, quos vocant ischirognomones, puta

difficile persuasibiles et non faciliter transsuasibiles: qui similem quidem aliquid habent continenti, quale prodigus

liberali: et audax confidenti. Sunt autem altera secundum multa: hic quidem enim propter passionem et concupiscentiam non transmutatur

continens, quia faciliter persuasibilis cum contingerit erit continens; hii autem non a ratione, quia concupiscentias

assumunt et ducuntur multi a delectationibus. Sunt autem ischirognomones et ydiognomones et indisci-

plinati et agrestes. Ydiognomones quidem propter delectationem et tristitiam. Gaudent enim vincentes si non transsuadeantur, et tristantur, si infirma que ipsorum sunt sicut ad sententie: quare magis incontinenti assimilantur

quam continenti. Sunt autem qui hiis que videntur non inmanent non propter incontinentiam, puta in Philotete

qui Sophoclis Neoptolomeus. Quamvis propter delectationem non inmansit sed bonam. Verum dicere enim ipsi

bonum erat, persuasus est autem ab Odisseo Ulixe falsum dicere. Non enim omnis qui propter delectationem aliquid operatur

est intemperatus sive pravus sive incontinens, sed qui propter delectationem [illegible] contemptum. Apostolus determinat de continentia

et incontinentia quantum ad id quod stat in ipsis: disputans contra opinionem Socratis. Et quantum ad id quod comparatur ad voluptates, ita quod

sunt ordo dicam ipsorum ad temperantiam vel intemperantiam et alios quosdam habitus. In ista parte determinat de ipsis secundum omnes voluptates,

ad rationem inquirens dispositionis propter voluptates aliqualiter rationi. An fiat incontinentia. Et est inmansio in qualibet continentie vel non.

Est divisio in duo. Primo determinat dictam quaestionem. Secundo determinat de quibusdam que videntur convenire in actu cum continentibus, que tamen sunt ignorantie etc.

ibi Sunt autem quidam mansivi. Secundo de quibusdam que videntur in actu convenire cum incontinentibus, qui tamen sunt laudabiles, et Sunt autem quidam quibus:

Circa primum duo facit. Primo movet quaestionem: que continet utrum ex eo quod aliquis inmanet cuicumque electioni vel rationi sive recte sive non

dicatur continens. Vel tamen ex eo quod inmanet recte rationi vel electioni. Et [illegible] de incontinentie queritur utrum dicatur aliquis incontinens ex eo

quod inmanet cuicumque electioni vel rationi, sive bona sive mala vel quod si inmaneat false rationi et non recte electioni, incontinens

dicatur incontinens. Et de hoc prius fuit disputatum et utrumque huius est dependens interrogatio. Secundo in [illegible] secundum accidens. Solvit

ponens suo more quod notum solutionis ut interrogative legatur. Et dicit quod si accipiatur qualiscumque electio sive non recta

et qualiscumque ratio sive non vera, dicetur in utroque inmanens continens et inmanens incontinens per accidens secundum quod. Sed si acci-

piatur vera ratio et recta electio simpliciter: dicetur continens vel incontinens. Et hoc probat quod tunc dicitur aliquis eligere propter se quando eligit

id propter hoc sed quod ipsum est. Sic eligit dulce propter dulce per se eligit ipsum. Et per accidens eligit omne id in quo invenit dulce

sicut vinum vel mel vel quidquid aliud. Et hoc secundum expositionem communem nominat prius subiectum prius et contra passionem. Ille autem qui inmanet

false rationi quia forte credidit esse praeceptum, inmanet ipsi propter delectationem per accidens quando eligit. Et ideo per accidens est continens

et per se incontinens. Et quando convenit se habere per accidens est incontinens. Unde patet sic formari rationem. Continens est per accidens et secundum quid. Et

simpliciter quod per se est. Sed hec distinguitur sicut per se et per accidens. Ergo secundum quid et simpliciter. Sed dicit secundum accidens, quod prius est vel ad

sequens et est minor. Et cum sequens quod prius. Et patet per quaestionem aliquibus rationi inmaneat vel non inmaneat etc. secundum

Secundo videtur quod male solvat. Virtutis intellectualis est ratione in optimo rationis. Et ita est verum [illegible] [illegible] per accidens continentia vel incontinentia

ut secundum dixit. Cum ergo consimiliter contingat esse in opinione que est de malo, quam mala dicit, ut virtus sit delectabilis. Videtur quod continentia

que est intellectualis virtus, sit simpliciter ex hoc quod aliquis inmanet male opinioni vel electioni. Preterea sicut dicitur in libro de anima, opinio non dividitur

distinctio bono vel malo, sed vero vel falso. Ergo videtur nulla sit nulla differentia ex eo quod aliquis inmanet bone opinioni vel male. Preterea cuicumque secundum quid

continens est aliquali modo continens est sed continens est per se bonum, ergo est aliquo modo bonum. Sed ille qui inmanet false vel male

opinioni nullo modo est bonus, immo vituperatur ut per maximum ergo non est secundum quid continens. Preterea sicut unum contrariorum dicitur multipliciter et reliquum.

Si ergo continens dicitur multipliciter ex hoc quod est per se vel per accidens dicetur et incontinens secundum eadem multiplicitatem. Et videtur quod non inmanet

false opinioni propter delectationem, sit aliquo modo incontinens, quod ipse negat. Sicut dicit per se de quodam in hac dicendum est incontinens per accidens

et secundum quid qui recedit a mala electione, qui credit esse bona. Contra: Alia istorum est persuasio. Sed continens et incontinens non sunt per

persuasionem, ergo videtur quod hic nullo modo debeat dici incontinens. Solutio. Dicendum ad primum quod hic loquitur de opinione et ratione que est

prudentialium et optimum ipsius non est verum simpliciter. Sed verum relatum ad opus. Sed hec verum non est in opinione que est de malo

et similiter patet per hoc solutio ad secundum. Quia opinio practica dividitur bono et malo sicut intellectus practicus. Sed prius loquitur in de opinione speculativa

sicut opinio dividitur [illegible]. Ad tertium dicendum quod iste modo quo dicitur continens trahit nomen a ratione continentis et non est modo theoretice practice

et non simpliciter quod sit continens sicut non simpliciter. Sicut est bonus latro quod sit bonus. Sed dicitur continens per similitudinem ad actum quia sicut

per se inmoratur continens eidem opinioni, ita et iste. Ad quartum dicendum quod ille qui recedit a falsa opinione quam credit falsam et

malam, inmoratur ei que est bona. Et est continens simpliciter. Sed iste est incontinens secundum quid propter similitudinem actus ad incontinentem

qui non inmoratur opinioni male quam credit bonam esse et in hoc vituperabilis est. Quia [illegible] [illegible] [illegible] contra conscientiam agit.

[illegible] est dicendum. Sunt autem inmansivi. Determinat de quibusdam vituperabilibus qui dicuntur ychirogirones dignomen quod est obstinatio

et ysthiros quod est fortis. Quasi fortiter agentem intendentes. Et in hoc sunt quasi duo hec [illegible] [illegible] esse, et pro [illegible] quod sunt [illegible]

Et dicit quod sunt illi qui immanent opinioni sicut [illegible] non de facili persuadentur [illegible] quod minuuntur a sua opinione propria. Secundo dicit quod similes comparat illos ad [illegible] continentes [illegible] excellentes adeo quod sunt tenaces sicut [illegible] ad [illegible] [illegible] recedentes; dicit continens enim moderate immanens sue opinioni, sed isti superflue. Tertio ibi sunt autem [illegible] comparat continentem et dicit quod in multis deviunt quod continens est non ut removeatur a sua opinione propter passiones superandas, sed propter rationem facile persuasibilis est si contingat in aliquo ipsum errare, sed illi non persuadentur a ratione, sed quia assumunt concupiscentias que bonas et quidam ipsorum etiam persequuntur a sua opinione propter passiones. 3o ibi Sunt autem ischyrognomones propterea pertinaces ipsorum et primo ponit comparat pertinaces et dicit quod illi sunt ischyrognomones que idiote in cognoscendo propter defectum scientie vere rationis quam non recipiunt et indisciplinati, id est qui non susceperunt correctionem ad bonos mores et agrestes vel rustici, ut dicit glossa, inquantum prevalent sunt vite ad dispositionem que est in omnibus inter [illegible] [illegible] habere volunt, et sunt in illis pertinacibus propter delectationes, ut estimatur, quod gaudent quando vincunt in suis sententiis et quando ab aliquo non possunt transuadeantur contristantur sicut similia ipsorum indicantur in fine. Secundo dicit [illegible] magis concludit quod magis quam cum incontinentibus inquantum propter quasdam delectationes recedunt a persuasione vere opinionis et quantum est secundum genus.

Ed videtur quod tales non sunt simpliciter vituperandi ischyrognomones enim dicuntur fortes sua opinione // quare [illegible] laudabiles sunt. Sed aliud est bonum fortem esse in sua opinione, ergo quanquam tales laudandi sunt. Preterea omne extremum, sed omne extremum et medium in dispositionibus moralibus. Sed tales sunt in extremo quia sunt superhabundantes. Cum igitur non debent bonum extremum esse, videtur insufficiens. Preterea opinio non videtur fortificari nisi ex ratione quam [illegible] qui sunt fortes sunt opinionibus; videtur quod habeant rationem et non sunt vituperandi. Preterea Aristoteles dicit quod [illegible] laudat in suo [illegible] sicut illi sunt [illegible] ergo etc. Preterea deviorum mediorum deviatur sunt extrema, sed agrestem dixit supra omni [illegible] ergo videtur quod non [illegible] ischyrognomonibus. Solutio Dicendum quod [illegible] vituperabile et vide notum viciorum est quod illi sua [illegible] scindunt omnem veritatem. Ad primum dicendum quod esse fortem in sua opinione [illegible] vituperabile est quia secundum dicit a [illegible] quod [illegible] mala est sic et dicit quod [illegible] amor [illegible] vituperabilis est. Ad secundum dicendum quod quidam sunt que in genere sunt extrema et quedam [illegible] et minus non est accipere quia sunt [illegible] omnium extremum, sicut dicit in 2o et [illegible] est malum quod [illegible] magis [illegible] malum est. Ad 3m dicendum quod non habent fortem opinionem ex forti ratione, sed ex amore propter sine quod [illegible] omnis amant sua opera ut poete sua poemata et propter [illegible] adeo ad sua simpliciter fortiter inherent illi. Si enim per rationem confirmata esset non esset sua opinio et si non est [illegible] nisi ipse solus quod ex vi rationis heret [illegible] ut [illegible] eum Rabinor [illegible] omnibus in genere opinantibus vel [illegible] persistit in sua sententia et laudat [illegible] si cedat quod [illegible] non tamen [illegible] id est [illegible] est [illegible] quando dicuntur [illegible] opinionibus sive singulares sunt. Ad 4m dicendum quod Aristoteles vult laudare in [illegible] qui [illegible] non est [illegible] sed a [illegible] Ad 5m dicendum quod agrestes opposita [illegible] simpliciter est deffectus [illegible] [illegible] et [illegible] ischyrognomones dicuntur secundum prevalentem dispositionem ad [illegible] ut dictum est.

Deinde cum dicit Sunt autem quidam et cetera, declarat de illis qui habent similitudinem in actu cum incontinentibus [illegible] et dicit quod quidam non immanentes his que prius sibi videbantur non propter incontinentiam, sed propter delectationes que bone sunt, sicut Neoptolemus persuasus ab Ulixe ut mendacio deciperet Philoctetem cuius nomina erant greca, huius arma [illegible] [illegible] [illegible] ab ea opinione discessit ut dicitur in philo [illegible] que de illo scriptus fuit Sophocles nomine auctoris vel sicut Homerus fuit auctor [illegible] adiscipulo quod non omnis qui propter delectationem aliquid operatur est pravus vel incontinens sed propter pravam delectationem.

Ed videtur falsum quod nobilius non vincitur a minus nobili sed ratio est nobilior delectatione, ergo etc. Preterea delectationem que est secundum [illegible] non est ad aliquid, sed tales fuit Neoptolemus qui fuit in vite delectatione, ergo cum delectatio non [illegible] rationem [illegible] [illegible] [illegible] videtur falsum quod dicit quod propter hanc delectationem non immanet opinioni. Solutio Dicendum ad primum quod [illegible] simpliciter ratio sit nobilior [illegible] tamen secundum relationem ad opus quod adiuncta [illegible] delectatio est fortior. Ad 2m dicendum quod tali delectationi [illegible] operabilibus [illegible] potest esse ad aliquid ratione cuius de quo est [illegible] [illegible].

Quia autem est et talis qualis minus quam oportet corporalibus gaudet et non immanens rationi, talis huiusque et incontinentis medius continens; incontinens enim non immanet rationi propter magis quid, continens autem immanet et neque propter alterum transmutatur. Oportet autem si continentia studiosum, utrosque contrarios habitus pravos esse quemadmodum et apparent. Sed propter alterum in paucis et raro esse manifestum, quemadmodum temperantia intemperantie videtur esse contrarium solum, sic et continentia incontinentie. Quoniam autem secundum similitudinem multa dicuntur, et continentia que temperati secundum similitudinem assecuta est. Et enim continens potens nihil preter rationem corporales delectationes facere, et temperatus. Sed hic quidem habens, hic autem non habens pravas concupiscentias; et hic quidem talis qualis non delectari preter rationem, hic autem delectari sed non duci. Similes autem et incontinens et intemperatus altera quidem existentes, utrique corporalia delectabilia persequuntur, sed hic quidem et existimans oportere, hic autem non existimans. Neque simul prudentem et incontinentem contingit esse eundem. Simul enim prudens et studiosus secundum morem ostensus est ens. Adhuc non in sciendo solum prudens, sed in eo quod practicus; incontinens autem non practicus. Solertem autem nihil prohibet incontinentem esse, propter quod et videntur

quaz pot [illegible] aut [illegible] at ppt d[illegible]onem differre a prudentia 2m modum dicitur
impremis [illegible] [illegible] clam [illegible] ppt esse differre at 2m claram nec utique ut sciens
et speculans sed ut dormiens vel vinolentus et volens quidem 2m modum n quodam sciens
et q[illegible] fiat et q[illegible] gratia malus at non iniustus n [illegible] Quare semimalus et non
iniustus non n insidiator hic quidem n [illegible] ab[illegible] utique consiliabitur melan
colicus at nec consiliatiuus totaliter et assimilatur utique incontinens ciuitati que calculatur omnia
necessaria et leges habet studiosas utitur at nulla quemadmodum Anaxandrides [illegible]
ciuitas volebat cui legum nil cure malus at utenti quidem legibus malus a utenti
est at continentia et incontinentia circa [illegible] excellens [illegible] habitu sed quod magis immanere sed at
minus plurimum possunt Sanabilior at incontinentium 2m quod melancholici incontinentes aliquando consili
antium non immanentium at et per consuetudinem incontinentes naturalibus faciliter n consuetudo trans
mutare natura ppt hoc n consuetudo difficulter quoniam nature assimilatur quemadmodum et Euenus dicit
aio diuturnam meditationem immanere amice et utique hanc hominibus finientem naturam
esse Quid quidem igitur est continentia et quid incontinentia et perseuerantia et mollicies et qualiter habent habitus hii
Via at [illegible] quod continentia est aliquomodo silicet [illegible] declinat de ipsa inquantum habet adinuicem dicitur esse
silicet ad uirtutes et post per comparacionem ad uicium simpliciter 2o per comparacionem ad quasdam uirtutes ibi quod at filia syllat
Circa primum duo facit primo assignat sibi duo extrema et post [illegible] medium ad siliter [illegible] et dicit
quod quidam magis gaudent corporalibus delectationibus quam oportet et quidam minus quam oportet sic insensibiles
ie qui non immanens rationem declinat ad plus dicitur incontinens et si non immanens [illegible] declinat ad minus est alterum
extremum inter que duo est melius continens quam non [illegible] ratione ad plus nec ad minus 2o ibi oportet [illegible] medium
esse laudabile et extrema uituperabilia et dicit quod cum continentia que est medium sit de modo studiosorum
utrumque contrarium habitus sunt mali que sunt in extremo sicut [illegible] apparet sed quod ie qui declinat ad effectum
non est manifestus continentiam ex hoc quod impotens est defectus [illegible] delectationum et ideo fit temperantie quoniam
continentie que mediat in [illegible] ut esse [illegible] id est extremum quod est superhabundantia
Veritas utrum continentia sit medium et uidetur quod non per id quod dicitur in littera medium quod ubicumque est superhabundantia
et defectus ibi est ponere medium sed continentie opponitur et superhabundantia et defectus per eandem rationem
sic et temperantie ergo etc Preterea medium detractum quo ad nos est secundum uirtutem sed continentia non est uirtus
ut supra habitum est ergo non est medium Preterea continentia quod non est [illegible] [illegible] ppt passiones oportet quod non
opponatur qui non recedit ppt passiones sed deficiens est ex [illegible] passiones ergo [illegible] deficiens opponitur
sibi et non est medium Preterea si opponeretur sibi [illegible] deficiens ie non differret ab insensibilitate que opponitur
temperato Dicendum [illegible] at mediorum distincta sunt extrema ergo continentia non est [illegible] medium distinctum
ab aliis Solutio dicendum [illegible] continentia quodammodo est medium et quodlibet dicitur [illegible] rationem dicendum dicendum
quod continentia potest dici medium [illegible] adactiud et magis quod est [illegible] medians in delectabilibus tactus sicut temperantia
sed deficit a medio quod est secundum uirtutem quod actus eius non est cum gaudio sed cum difficultate nec [illegible] medium
ppt medium [illegible] si liceret libenter esset in extremis sed [illegible] ipsum ppt bonum rationis quod sed non
vult rationem declinare rationis [illegible] dicendum quod 2o ponit medium omnibus uirtutibus moralibus et ideo
medio modo se habet in delectabilibus talibus est bonum [illegible] [illegible] ab [illegible] rationis per recedi et superhabundantiam
et defectum [illegible] dicendum quod deficiens [illegible] continentie dicitur ab insensibili sicut continens ab [illegible] quod
minus fugit delectationes [illegible] et [illegible] [illegible] Deinde cum dicit Quia
at 2m siliter comparat continentiam ad quasdam uirtutes in speciali et circa hoc tria facit primo comparat ad
temperantiam 2o ad prudentiam ibi nec silicet prudentem 3o assignat [illegible] incontinentie ut cum eas appa
reat quod uult dictum fuerat in 2a comparatione ibi hoc quod [illegible] [illegible] complat ibi [illegible] quidem igitur
Circa primum duo facit primo comparat continentiam ad temperantiam 2m alia [illegible] ibi silicet at Circa primum duo
facit primo ponit conuenientiam et dicit quod [illegible] [illegible] ppt silicet et [illegible] [illegible] continentia consentia est
[illegible] loquimur ut attribuatur sibi ea que sunt temperantie cum silicet est inhibet [illegible] 2m utrumque est [illegible] [illegible]
ex habitu ppt passiones non relinquere ordinem rationis 2o ibi sed [illegible] ponit [illegible] [illegible] duas
quarum prima est quod continens habet plurimas [illegible] [illegible] hoc quod [illegible] uicit [illegible] [illegible]
sed temperatus non habet 2am quoniam ponit ibi et [illegible] [illegible] est [illegible] quod continens est [illegible] continentie
ut delectetur sed non ducitur a passionibus vel delectationibus sed temperatus et non delectatur
[illegible] at 2m hoc quod continentia et temperantia [illegible] [illegible] uirtutes purgatorie a uirtutibus animi purgat
sic n augmentum est in uirtutibus theologicis quod caritas dicitur magis [illegible] 2m quod magis
a [illegible] [illegible] et quod [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] caritas perfecta est sed temperatus

sim h' q dr e pfcte remote a gnis pfcis / go e pfcus vite ipsi adei de nom' nz ut pueri ainigi
P. plotinus dr sup sopniu Scipionis q virtus purgati ani enerves po vim qua et dr q virtute q e tullis
ut no delectet / no sentiat ha di paos / go tpantia e virtus pu . ut medietas ad fortes virtutes Sz di
q virtus virtutis n dr a virtute purgati ai . hec eu gt plotinus qui post tem . . Solucio dd q ois
omne gnatu i pno sui ee debile e / pt hc q adhuc ppt remanet aliq dispo i mia / qz gtinne
vincat fort' iductiu / te tanto hz fortius ee i subiecto . p' eu virtus virtutis / pt gnata ex actibus i pno sui ee
remanet ad deceptive passionibus / gtinens oppsite sint . z gtinentie magis . Vn apud dur purgatorie
ee n at ras pfcte e motu sui gtinie . purgati ai virtutes Et ex hac pz q tpan n sit e virtus purgati
ai Sz qn e i sua vltia pfcone / gtinens em in apno sui ee heat h' q paos nllas tumultus faciat i rone /
q no hz gtines / tam sentit a pno intus quanda tumultu inpte inferiori et phr pz solo ad ro . Deinde e dr
Ovl' aut compat ingtinentes intpato et po pt p sillis et dr q intemperatus plures sunt / gtinens sint simpl' divisi
q vtrunq pprat tiales delectones / z h e siludo in actu ri ma Sdo gpat dratam / Sz h' qd' . q satis
pz ex dictis Deinde e dr / nz sil prudentes / gpat ad prudentias et po adprim pfctum hitu zo ad deynotatis
q e illis dispo ad illi hitu 1o deyni at ee ip ipm pt . zdo rombus ex ingtinens n e prudens q4 pre e
omnis prudens e studiosus . Vn virtutes morales ingtines e habi tu ze / zam pet i / Adhuc q inlitte
omnis prudens no solu e sciens sz opatiu ut i fi xi dam e Sz i fortines e hg . go ze b prudens possit ee

Edo quitur d'hc q elmqt i ncta v prudens possit ee gtines Vr q n gtines e impfcus / gtinens
zm moces prudens at pfcus go ze p. gtines no e tpatus sz oit prudentia e habi / ut ex vi / go zo p
prudens e dans pfconem oibus virtutibus moralibus / ut ex vi . sz gtinencia e ipfcu ad virtutes go zo p impfissimi
aliquo gne e pfcissim no pt sil opari Sz ingtinencia e ipfcissima i moralibus / felicitas at q e im actu
prudencie e pfcissima go ze . Cont' magis gt prudens ai gtinencia / q ou tpan ai vtis pt intellectualibus
sz pt pl ee ai tpana go z ai gtinencia Solucio dd q prudencia ee pt gsiri aut pfce / sm qd' ad e pdas
i oibus agibilibus aut 2o pter Oilr z gtinencia pt sui aut sm toc actus / q e excludere paos / ppt bonu
p rome i si eat no sentiat ee pt ee cu prudencia pfca / aut sm q e excludere paos / gbus adhuc pralose
tact tpana pt n ee prudens sm alias virtutes et phr pz solo ad ro / cza ghma pxa / pt intellual'
virtus n e ai moralia et no oppte / plus dt ai vbz pfecta qm ai gtinencia Deinde e dr de deyni /
Sdo i ppt qd' dr q h e cu erroit / q [illegible] vr q prudens possit ee igtines / q deynotica di a
prudencia sit pona apfectione hita / ut deyni e i prius sermonibus sz i vi / vbi prius d' intellualibus
virtutibus actu e . Et quitu ad rom pt ppiqui / sz no quam ad electio / qui prudens hz bona / sz deynus n sp
Neqz vtiqz : Ont qlr deynus possit ee ingtines Et dr q no pt speculans actu / mores ppm / sz sicut
dormiens z ebrius / e sciens / z n h e nolus bonu vsis quodammo Et to cu sciat q fit / q malu e / z eg
gra faciendu e / z quodammo velit hz electo . epncikes x insti insta vli dca / z no mala / sz seminalis
q trahit passionibus / z no insidiatur pt intpatus / pfequens eas q' summum bonu :

Dubitat at quitur v deynus possit ee gtinens Vr q pt q pt se hz pfctum ad pfctum sic pt hz pfctum ad
impfctum / sz prudens e tpata / go z deynus q e impfctu prudens / pt esse gtines / q e impfctum tpance
Eq no e contraria vtutibus no tollet dispom ad virtutes sz gtinencia no e contraria vti go no tollet dey
notica q e dispo ad prudentiam Sz h ingtinencie no sana e zm actu / sz icbo no e sana ei
male pont gom p . Cont' . Vo deynus possit esse intpatus Et vr q sic q deynotica n
respicit electoz sz tm sciaz intpatus at pt esse sciens ghis sit male eligens go pt esse
deynos Solo dam q deynos pt esse gtines z ingtines vn arestes duas pmas rones Ad
zm dam q ingtines pt hre sana rom zm actu quitu ad actu pponez sz no quitu ad
minorez vl' gclone vn actu vimo zo ligatur passioni sic ebrius vimo / et quitu ad h'
tenet silitudo Ad zu dam q intpatus pt esse deynos quitu ad maiorez ppom sz no
quitu ad minore vl' gclone q hz ibi corrupta rom sz pquis delectabile sz bom Deinde
cu dt h quid' n Descendit ad pter ingtinencie z ora hc fat Soi po oit q zm zentra pter
gsilio Alia sz melancus . q no gsiliat sz sup dixit ineffrenatum ppt impetu passionis
trahentis . Prudens at imanz gsiliis z deynos in actu go ze . zo ibi assilatur Ont qlr igtinencia
z maxe debill' pt hz ad leges prudentie z quda erm dt eu q sila eiuiti i qua oia recte
calcular z ordinat q nata f ad ciuiles . vn leges sz no vtit est pt qda poeta max
hz bonas leges quibus vtit q [illegible] delectalia / q summo bonu zo ibi est aut
ingtinencia Ont ora glia delectalia sit gtines et ingtines Et dr q gtines dr q eq h
q tenet pt iron con paos pl q plures vnt et igtines minq q pon plura pt q ill'
desert vbi multu vincunt . Et ibi sanabiliter gpat igtinencie pter adhuc z dt q sana
e igtinencia q parum melancolici q ia q paruitur debiles q no imanent gsiliis z item illi q ppt
gsuetudinez sanabiles q illi qbus p naturam hc accidit q gsuedo sanabilius mutatur sz na q ppt h' gsuedo

difficil' e ad immutandu' q' silat' nc/ t' desunt ab eq' a' v'n ebrius poeta q'dam dicit O amice ayo v
dico p'n'nam meditacione a' atam delec'n ad ad inanie' fortit' e ee/ t o' hanc similitudinem x q'n
uenit ad p'fectum ee na' hoibz demu'/ cu' dt et q'd' i' Recapitulat ipse planu' est/
Ed vi' q' mani' p'cedat Sup' ei posuit plures p'pt' continne'e cu i' s' no' r'suat n' duas/ vi' insuffic'
p' Sup' dicit q' p'sthiogn' e' no' st' facile suasibles/ q' minus inhere' cu i' melancoli sit magis in
hitus q' debiles p'pi ina' erunt sanales et c'ym at p' vna na no' e ad oti/ s' na' bna e ordita
ad v'tes go ng e iatnes s'm nam/ p' natura e instrm aie ut dt gor' i'ho' y' caus/ s' motu non
attbui' instro/ s' p'o motori go no' debmt dice' q' sint ctinet' s'm nam/ s' 2m aucs p' motu sedz
r'ducu' ad motus p'os/ s' motu stellar' st' p'i/ go ad r'pat' p'e ad cas natis r'duir motu i'tine e oms
sine sint ex aia/ siu' ex na'/ et debmt dice' jncontinet' s'm stellas/ t no' 2m nam Soluo dd' ad p'm
q' ipe n' r'sunt hos mod' mgtie n' patens/ ad o'n' dl ed q' demu' e/ t suffecit tm' duas mos iterare
q' ad hos r'due' alij Sz io mag' posuit d' reexfremit' melancolici' qm acutu/ q' uehem a pacio e
i melanco ex p'n'o q' e p'p' i aia Sz i acuto ex p'n'o nali q' e s'm p'm t mou' ab aia Ad 2m d'
q' p'sthiog' e' st' fortit' inane' et vote afirmatu ad vim p'pt' placeaz m'az suor' opin' et io no
facilit' sanat' Sz melan' st' fortit' i ma'sim s'm nam/ t io s' susti'piat p'suasio' sanab'u' debilib'
at no' p'dest p'suasio q' n' desicut i ipa Ad 3m dd' q' na' s'm se e ordita ad v'tes. Sz s'm adee
q' h' i h'. t i io/ pt inclinari ad alia vitia s'm dinas oplexio' Ad 4m dd' q' t m se aia put
e na' intellual' p'cedu' poas afficias orgais inclinat' ad corp'is dispo' sequedas p'pt' p' hm ne
ponar' Ad v dd' q' motu coruales r'duu' ad p'os motu stellar' sic ad cas/ cz'mo q' a' eueniat
p'pt' mutabilita' me Sz motu aie intellectie simplicio' st' qm motu celi t io no' cau' ab ill' n' i'p'm
motus aie/ sequa' dispo' corp'is Causa m' q' p' nam incontinet' mg sanabiles sunt e q' osuetudo
quamvis immitet' naturaz non tm' peruenit ad similitudinem p'mis Se' tractatus. 29

E delectacioe at t tristicia speculari eius qui politicaz philozophia' Iste em
finis architecton/ ad quez respicientes vnumquodq' h' q'dem malu' h' at bonu' simpli'
dicimus Adhuc aute' necc'iuz intende' de ipis etenim v'tutez t maliciaz morales circa tristicias
t delectaco's mo'ales posuim' Et felicitatez plures cu' delectacoe ee aiunt/ p'pter q'd' t btm
noiauerunt a gaude' hys q'dem vtique vi' neqz vn' delectao ee bonu'/ nz s'm seipm/ nz
s'm acciins Non em ee idem bonu' t delectoi'm/ hys at q'dam q'dem ee/ Multe at praue
Adhuc at hoz tiu/ si et omis bonu' tm non contingeret ee optm delectoi'm Totalit' q'dem
nō nz bonu'/ qm ois delecto' gnacio est i naturaz sensibil' Neqz e vna gnaco' cognata finibz
puta neqz vna edificaco' domu' Adhuc temperatus fugit delecto's Adhuc prudes n' tiste
p'sequit' non delectabile Adhuc impedimetu ei q' est prudentie ee delecto's; t quanto
magis gaudet magis/ puta eam que venereoz nllu' ei vtique posse intellige' aliq'd
i ipa Adhuc ars neqz vna delecto'is/ q'uis omne bonu' artis opus Adhuc pueri et
bestie p'secuntur delecto's Huius at non oms studiosas/ qm st' t turpes t probrose et
qm nocive Egritudialia ei quedaz delectabilium Eo d' at no' optm delectao' qm no' finis
sed gnacio eius q'dem i' dicunt'/ fere hec sunt Venaz at non accidit p'pt' hc no' ee/ nec
optm ex hys mani q'dem/ qm bonu' dux h' q'dem ei simpl'r/ h' at alicui et na' t hitus
consecuntur qr t mocones t gnaoes/ t p'ue inse simpl'r p'ue alicui at non/ s' eligibiles
huic/ q'daz at nz huic/ s' aliq' t s'm paruu' tpus eligibiles at non/ hee at neqz
delectaciones/ s' videt' q'ueqz cu' tristicia/ t medicine gra' puta que laboratium Adhuc
quidaz boni hoc q'dem opatio/ h' at hitus est/ s'm acciins constituentes in naturalez hitum
delectabiles sunt Est at opatio i concupisc'/ indigentis t imp'fecti hitus t nature q'
t sine tristicia t cupia' sunt delectacio puta eius q' e speculari opacones na' n' idigentis
Signum at qm non eodz delectabili gaudet/ s'm que repletur na' t constituta Sed

constituta quedam simpliciter delectabilia que replent autem [illegible] habitus. Et in acutis et amaris
gaudent, quorum nullum neque natura delectabile neque simpliciter delectabile, quare neque delectationes. Ut enim
delectabilia ad invicem constituta sunt, sic et delectationes que ab hiis. Adhuc non necessarium quoddam
alterum esse melius delectatione, quemadmodum quidam aiunt finem generationi. Non enim generationes sunt,
neque cum generatione omnes, sed operationes et finis. Neque factorum accidunt, sed utentium. Et finis
non omnium alterum quoddam, sed in perfectione ducendorum nature. Propter quod et non bene habet sensibilem
generationem dicere esse delectationem, sed magis dicendum operationem eius qui secundum naturam habitus, pro eo
autem quod est sensibile non impeditam. Videtur autem generatio quedam esse, quoniam principaliter bonum.
Operationem enim generationem existimant esse, est autem posterius. Esse autem pravas, quoniam egrotativa
quedam delectabilia, idem et quoniam sana quedam prava ad pecuniam. Hec utique prava ambo,
sed non prava secundum hoc. Et tamen et speculari aliquando nocet ad sanitatem. Impedit autem neque
prudentiam, neque habitum, neque unum que ab unoquoque delectationes, sed aliene, quoniam que a speculari et discere
artis autem non esse opus neque unam delectationem rationabiliter accidit; neque enim aliarum operationum nullius
unius ars, sed potentie. Quamvis et pigmentaria ars et pulmentaria videtur delectationis esse. Temperatum
autem fugere et prudentem prosequi non tristem vitam, et pueros et bestias prosequi, eodem modo
solvuntur omnia. Quia enim dictum est qualiter bone simpliciter et qualiter non bone omnes delectationes, tales et
et pueri et bestie prosequuntur, et harum non tristitiam prudens, eas que cum concupiscentia
et tristicia et corporales, tales enim hee, et harum superhabundantias secundum quas intemperatus. Propter
quod intemperatus fugit has, quia sunt delectationes et temperati. Sed tamen quoniam et tristicia malum confessum
est et fugibile. Hec quidem enim simpliciter malum, hec autem in eo quod quo impeditiva. Fugibili autem
contrarium, vel fugibile aliquid et malum vel bonum. Necessarium utique delectationem bonum quoddam esse.
Ut enim Speusippus solvebat, non contingit solutio, quemadmodum maius minori et equali contrarium. Non enim
utique diceret quod vere malum quidem esse delectationem.

e delectatione autem. Postquam determinavit de continentia et incontinentia

que sunt circa delectationes, determinat hic de delectatione, et primo dicit in duo: primo ponit quod ad ethicum pertinet determinare
de delectatione; secundo prosequitur suum tractatum, ibi hiis quidem igitur. [illegible] delectatione pertineat ad ethicum, cum non videatur
[illegible] per partes [illegible] quinto [illegible] sit et dicit Dyonisius delectatio est ex coniunctione
convenientis cum conveniente. Hec autem coniunctio [illegible] naturalis [illegible] consideratio
naturalis considerat causas delectationis [illegible] quod est coniunctionem pertinet inveniri in specie, si eo indigeat
accipi a specie [illegible] delectatio est utiliter quid [illegible] de quo principalis est intentio ethici, cum sit
brutis et in substantiis separatis, ergo dicit ethicus delectationem [illegible] animali, a quo phylosophus et non de tali de ipsa
[illegible] et [illegible] in libris animalium determinant de delectationibus et causas assignant, ergo videtur quod non pertineat ad ethicum.
Solutio: dicendum quod delectatio potest diffiniri aut per causam aut per essentiam. Si diffinitur per causam, dicatur quod est
operatio naturalis [illegible] habitus non impedita. Omnis autem [illegible] operationis invenitur in hominibus et animalibus
et rationales et intellectuales secundum quod [illegible] cum omni natura ut dicit [illegible]. Operationes autem humane ad considerationem
ethici, et sic secundum modum pertinet delectatio ad ethicum. Si autem diffiniatur delectatio per essentiam, ut dicit [illegible]
est floritio quedam anime vel diffusio in bono [illegible] et sic etiam pertinet ad ethicum, cuius ipsius est determinare [illegible]
[illegible] ad perfectos virtutum quibus ponitur in bonum [illegible] secundum singulas ponatis. Ad primum dicendum
[illegible] convenientis cum [illegible] quod est ad constitutionem nature [illegible] naturalis, et hoc non est perfecta delectatio,
sed que est ex operatione rei iam perfecte, quam considerat ethicus. Ad secundum dicendum quod naturalis considerat causas in motis
delectationis [illegible] quam [illegible] ad [illegible] delectationem non [illegible] quod in homine invenitur ratio omnis
delectationis et animalis et intellectualis. Ad enim dicendum sic ad primum et secundum.
[illegible] Cum insufficiens [illegible] Non enim [illegible] architector [illegible] in [illegible]

qd veniret ad moē i sz nō ost delectaciōs p̄ mgā 16 q̄ ā st brumbus go p b q̄ de oibg ppt
nō pt hic q̄ de delecione vīr ɔzat delinaē p̄ felit aut nō ē delcto 2m geg s̄ q̄ s̄ artector
moāl fat oīa iponies adfelit z vt mgr dicit go nō respiciet ad delectone p̄ artector
ē q̄ sūt vōnes s̄ nō vnq sūt vones om̄ opm go nō ē mg artector pripies de oibus
p̄ id vr ee ā id q̄ dr mvtr ppt h st nāē gnatacōs opm q̄ nō vng artifex pt
omā facē etc vr q̄ vng nō pncipit ōmbg p̄ libalit z insta nō st ōra delectatones
go vr fl̄m q̄ dt omēs vtes esse ōra delectatōs p̄ nor felit nō vr sonaē gaudiū go vr
insuffic pbaē ex noie felit esse cū delectacon solō dd̄m q̄ artector dr pūl artifex vt
sup dctm ē pt ā dici pūl ā simpr ā 2m āq geng et s 2m āq geg sic st dmo ār
tectoes q̄ pcipmt in dūs alis fabrilibg alig medificatia etc de alis si at pūlis
simpr tūc ē vng gnis artector ad oiā opa hūāa nō q̄ faciēs 10m om̄ opm ul opans
gnit iomibg ul ordmas oiā ad finē sm et h est felicitg ca fis ē vltg hūane vite
2m h ddm ad p̄m q̄ ppt de oibg q̄ st in opibg hūanis q̄ ordiant oiā ad finē sm
ad q̄ omēs 10ēs delectōmi ordiat q̄uis nō omēs mār ordinet et ad sm fine dispones
māles put sūt platois docūntu vnuqz ordmet ad id ad q̄ expriēo magis aptg vr
Ad 2m ddm q̄ sic in x hēr delecto ē ps formal felit et 2m h respiciat adpaz sic
ad vltm̄ fine ad 2m et q̄tu pz solō p distinccōz posita Ad v ddm q̄ q̄uis n omēs
vtes sint ōra delectones pt ōra obtia z mag st ū omēs z moāles z intp valet sic
ōra effctm qntes oponet ipaz vn in 20 dixit q̄ sit signm gnati hitg 2e Ad vj:
ddm q̄ non grecū btitudis sonat gaudm Eudemena em felicē nomīat Ma
charen btm Apotonchayren agaudē sine delectū ītot vita q̄uis n latinu
nom q̄ impor ab alia pdete vl et sonat gaudiū ex sui nois diffon 2m q̄ btg dr
cui oiā optata sucedt h tam gaudm nō ē delectacō go ets si sit cū gaudia n se
q̄ sit cū delectone Ad vij h ddm q̄ gaudiū pt diffiniz sic diffit angg q̄ ē diffusio
aimi igrepcon boni v inopone nāl hitg gtepta etc eit ide q̄ delectō vl pt dici
gaudiū quedā exhilaracō aimi ex delectacon pcepta etc ē effctg delectacōnis
Tercio vr q̄ de delectacon imprimo libri detmīare debuit Illud n ex go sprensim
ad ē ps sue diffonis ex eg cognicon sua depēdz cogcō sz vtg spensiuar exco q̄
ē ōra hoi delectacon ul hoi vg dr alia vtg magnificencia et libalit go de delectōe
debuit detmiaē an omēs vtes p̄ obtia s pma ponyt z hitbg z er actibg sz delectōs
st obtia vtū adnug quarcnda go an ipas delectō detmianda fuit ~~ddm q̄ in diffon~~
~~delectomis pos opo nō impedita~~ p̄ ug ɔt vti in scia n pse noto ul pg mdi abipso
ul ab alio sz in tractu vtutu freqnt sūt vsi delectacoibg go ē nō sūt pse note q̄
sit sufficie hit de eis tractaē n ptinet ad altū artifice vr q̄ pg de eis detmiare
debuit p̄ q̄ abstrahit ab aligbg pg ē detmianda sz delecto 2m geng abstraht a delecton
q̄ ē imoralibg et intpualibg vtutibg go de ipa ipmo detmianda fuit Solō ddm q̄
in diffon delectomis por opo nō impeta ex eo q̄ nō ē admixta impfecōm et potūlit
et z gnāl cū sit opo nālis nō ipedita et io opportuit q̄ pg felit z simile q̄ ē ōra opos
hūanas et pg omēs vtes ad qs natā hūana ordinata ē detmiaj de delecton Ad p̄m
vō ddm q̄ nō spenr vtg ex delecton sic opfor et pmo cū et vicm sit ōra delectoz eadē
sz sic ex pmo mali ōra q̄ ē z io nō opportuit q̄ pdetmiaē de ipa n q̄ in ex its et
h et maxiē est pse nota sz hoi ul hoi delectos esse Ad 2m ddm q̄ vm pli
mtor in ponys passis et nō est vm in actimis 2m q̄ se hnt hitg vtū ad delectones
Ad 3m pz solō p p̄mm Ad 4m ddm q̄ delecto abstrahit ab vtgz delectacon z io pg
detmiat de delecton simpr qm de corpali ōra qm ē vtg moāl et qm de gteplatiua de
Quarto vr q̄ de delectacon tm i x debuit detmiare delecto qua agit i decio
em accipr vt finis ē adipm respiciat artector oiā pripies go vr q̄ ɔzat de
termiaē i x vbi tractat de felicite gteplatiua q̄ ē vltg finis p̄ vtus n ē ōra
delectones ut moāl go ē ih 1o detmiaē de igne q̄ est quodamō moāl 2om me vr
q̄ tm in 1o de delecton detiaē debuit p̄ felit vr ee ōra delectoes etc i x vbi agit
de felicite nō debuit tctāi de delecton Solō ddm q̄ delecto pt dui gsiri Aut 2m q̄ ē ōra
ipaz vtus z detiat de ipa li in 1o et io nō detiat ppt qd diffonm dicete ipig sz tm
q̄ h em sufficit ad p̄tmd Aut 2m q̄ ē ps essenl et formāl felits etc ptinz ad x z pz
Circa hac ptem dno fat p̄o ppat q̄ intedt et dt q̄ speclacō delectōis solō ad 10
et istic pting aden q̄ plure pollicz edit Ozo ibi ite em pbt ppotū p 36 vones q̄z
pma h ē ad qdd respiciēs artector indicat oiā ee bona ul mala ptinet ad gsidaroz

illius sicut architector in moralibus iudicat etc. q̄ [illegible] ... bona vel mala secundum quod sunt ad delectationes bonas vel malas. go ic 3am pont i adhuc aut q tlis e. et cum quinque sunt virtutes de quibus e negocium ethicum, 14 sunt necessaria considerari ab ethico. sed delectationes sunt huiusmodi. go ic 3am pont i e felicitas q talis e. quia est annexum felicitati pertinet ad considerationem ethica. eo finis e felicitas. sed delectatio e huiusmodi. ut ex nomine beatitudinis go ic. Dicemus de hiis quidem in. Ex ectum sum tractatum. 7 dividitur in duo. primo determinat de delectatione simpliciter. 2o de delectationibus corporalibus. ita quod e contra 7 ultima vel de corporalibus. prima dividitur in duo. primo ponit opiniones aliorum de delectatione 7 rationes ipsorum. 2o solvit illas rationes per instancias. quod perfectum solo. ponens in detto

Circa primum dubitatur in. primo de prima opinione quod dicit nullam delectationem esse bonam quia vel quod accidit

Et videtur quod non sit bonum. id est quod sua solicitudine oportet fugere. tendenti ad utere vel malum. Sed supra docuit delectationes summe fugiendas esse maxime. quod sunt extraneae vitae. go ic. Probatur bonum simpliciter e bonum vel. q e sp e ita difficile 7 bonum. sed non delectatio e difficilis. go non e bonum simpliciter. Probatur si id quod e summum in aliquo ordine. hz maxime aliquem actum quolibet quod e in isto ordine. hz proportionabiliter actum illum. Sed delectatio venereorum. que e maxima delectationum corporalium. totam occupat animam. 7 impedit actum rationis. adeo quod in actu illo spiritus sanctus non tangit corda prophetarum. ut dicit glossa. go 7 omnis delectatio impediunt aliquatenus. et sunt omnes male quia impedientes. quod e optimum. Probatur delectatio e quedam diffusio animi in acceptione boni. sed animus non potest simul diffundi ad multa. go omnis delectatio impedit actum rationis. et ideo quod pg

Solucio dicendum ad primum quod virtuosus non fugit delectationes simpliciter. sed secundum quod sunt in excessu. ut patet dictum vel per hominem. Ad 2m dicendum quod quamvis secundum se non sit delectatio difficilis. potest tamen esse difficilis secundum certum. quod e opus virtutis. propter generationem habitus efficiatur. Ad 3m dicendum quod delectatio non hz quod abstrahit. ab actu rationis. nisi maxima e extranea. 7 non maxima e delectatio. quia per omnis delectatio abstrahet. quod plurimum e. quod quedam intendunt actum rationis sicut delectatio que e ex consideratione theorematum. Sed delectationes extranee impediunt propter vehementiam operationum. quod quia e delectatio secundum unam partem oportet quod fiat remissio ab actu alterius. Et prohibet patet solo ad ultimum

Deinde querendum de 2a opinione. Et videtur quod non sit aliqua delectatio turpis. generaliter omne vel patet dividi per se. sed bonum dividitur in honestum utile 7 delectabile. go omne delectabile bonum. Probatur omne quod bonum e quod non contrarium contrariis. sed hic omne delectationem. ut dicit dionysius. go ic. Probatur quod secundum se e per se felicitas e vel bonum. sed delectatio secundum se e huiusmodi. quod 7 naturales 7 morales operantur ad felicitatem. opponuntur go ic. Probatur [illegible] delectatio e operacio. autem [illegible] e delectatio h. et non est operacio non [illegible]. go propter [illegible] omnis delectatio e bona. Si dicatur quod delectationes morales sunt turpes. contra. sicut quamvis e melius. e bonum. sed ita est quamvis corporis. e bonum ei. sed sic. go ipse 2 sunt bone. Probatur omne quod e simile turpi e turpe. sed ipse mixtae sunt generationi. sed sp destructum. go ex contrario ad turpe. non efficiatur aliqua delectatio. quod diffinitur ut generatio quedam. Probatur non in quantum e nocivum. sed omne delectans e quantum. go non delectatio e nociva. Solucio

Dicendum quod hic non queritur de delectatione utrum bona bonitate naturali. Sed utrum sit bona bonitate morali. Et ideo dicendum quod delectatio causatur ex coniunctione convenientis convenienti. aut est aut necessaria simpliciter 7 h bona e secundum se ei. aut delectatio potest autem esse quantum necessarie secundum quod e perfecta vel corrupta per innaturalem habitum. et ex contrario talis sequitur causatur delectatio secundum quod. 7 hac modo pluribus turpe vel malam esse. Ad primum go dicendum quod divisio boni. in hoc 2a. non e divisio generis in species. sed analogi. Bonum e aut e finis. aut ordinatum ad finem. et e utile. Si autem e finis quod simpliciter. et e honestum quod sua vi trahit. aut quietum circa finem. et e delectabile. Unde patet quod simpliciter bonum e tantum honestum. alia autem participant rationem boni secundum quod. 7 ideo non sequitur quod omne utile. vel delectabile aliquod sit simpliciter bonum. Sed ad omnia obiecta sequencia patet solo per distinctionem dictam. cum turpitudo 7 malicia accidit alicui delectationi ex eo quod quantum quietum non e quantum necessarie simpliciter. sed secundum impressionem vel [illegible]. ex habitu corrupto. et ex accidit etiam quod sit nociva. alia autem sunt bone. sive sint intellectuales sive corporales.

Deinde querendum de 3a. Videtur quod delectatio sit optimum finis. et e optimum. sed delectatio e ... Probatur delectatio sit optimum

e bonum sic finis ut dictum e. go ic. Probatur id quod non e imperfectum. sed in fieri esse. e finis motus. sed delectatio e huiusmodi. ut patet in x huius. go ic. Probatur quod quantum dicitur aliquid e in motu e difficile. sed huiusmodi quietum. non delectatur go delectatio non e in hoc motu: et e finis 7 optimum. Solucio dicendum quod quedam delectatio e optimum simpliciter. quod est per speculationem felicitatis. alie autem delectationes non sunt simpliciter optimum. sed in ordine aliquo. ut patet verum. Et prohibet patet solo.

In hac autem parte dicit sic. Primo ponit dividit 3es opiniones contrarias. prima dicebat quod nulla delectatio in ipsa [illegible] ad tertium in rationibus quod non e idem esse bonum simpliciter quod e bonum 7 delectabile. Secunda dicebat quod aliqua sunt bone. sed plures sunt prave. 3a dicebat quod et si omnes sunt bone tamen nulla e optimum. Secundo in totalitate ponit rationes opinionum. Et primo ponit vi rationes prime opinionis. Prima earum prima e talis. nulla generatio vel motus e de natura finis. sed edificacio non e finis domus. Sed delectatio e generatio quedam boni in natura rei sensibilis. quod insensibilia non delectantur. go non e bonum. 2am ponit ibi adhuc temperatus [illegible] fugit disposicionem per rationem naturalis e malum. sed temperatus fugit delectationes. go ic. 3am ponit ibi adhuc prudens quod ipse e cuius non prosequitur prudens e bonum. sed delectabile quod non e tale. non prosequitur prudens. go ic. 4am ponit ibi adhuc impedimentum quod ipse e quid praestat impedimentum ad actum prudencie e malum. sed delectatio e hmi. go ic. 5am ponit per delectationem veneream in qua existens secundum actum potest intelligere. Unde oportet quod quedam sunt minores aliquo modo impediat. 6am ponit ibi adhuc autem quod talis e. omne bonum in operibus matis e operatum aliquid artis. sed

Kos pe... / [illegible]

na aut e delectatio no ... Sexta p. ... ibi ... q tr e ... psent pueri 2m pueros
& bestie 2m bestialitatem e malu sz delecta ... go &c ... 2o dixit 2o ibi hec aut
... 2e opinionis & dt ... ad opinionis sz no ... delectos esse studiosorum h e 2o qr
... & ... & nocive ... sit ... indiretes e
bonum sz qda delectatio sit ... go &c 3o ponit rom tercie opinionis & adt at q tr e Omne
optimum e finis sz delecto n e finis sz gnaco vl motus go &c Et vltio 2traplat & dt Fere
bonia &c h solvit hat rones pro instantias qr perfecta ... rones qs forte induxebat
solo dns ... qr dependet ex x & po detat omes rones deinde 2o ... ad vltimum q erat
trie opinionis q erat specialr difficilius ibi optim at nl ... pam prtem po solt prima
2om pe opinionis & ita hr dno fat po dt qr ex dctis rcibus n sez qr delectao no sit bon
q qr no sit optimum 2o ibi primum qde incipit insrae ad argumentu primum vbi po ... qsdam
dicta parat sibi via ad solom 2o solt ibi ... qr bonum ... primum ponit 3e distiones bonum qrs
prima e qr bonum qda e bonum simplr qda aetem bonum & hr mebra ... & ne & ... qr bonum
aeti dir p id qr e bonum huic ... sit ... asino ... sic andam
e bonum vt deriet ad defetim vt ... sanet Et ex hr ... qda instantias ad
rom qr ... gnacos & motones degnaro na dicebat delectoz no sunt bone simplr put
tn aetem esse boe & ad ... patriuls delectaco erit bona 2am distiones ... ibi q at neqz q
tr e qr queda st bo simplr & queda 2m aq ... sic ... 3am ... ibi
hec aut q est qr queda st bona & delectabilia simplr q ... apparentia tn sic medicina
vel delectab infirmo ... et ... n bonum simplr qr oppo
tibg motus dt vltimz subetoz ... ad primam distioz et vltimatem ... ad 2am et
vltim ... ad 3am Deinde cu dt Adhuc qr solt pro instantias & po suppot qr de
lectato sit motus & gnaco huius aeq Et dt qr bonum in ... e dux sz huius ... gnali
nob & opaco ita & motus ... & pone aeq in ... bonum adiung
2m aeq ... qr motu aeq e de na ... delecto aeq erit patriuls ... bona 2o ibi
est at opacio solt negando ipam ee motu & dt qr perfecte delectao e vt perfecta huius ul ne
opaco et h no e in ... qr perfectum e iam no ... neqz ... sz
perfecta opon gaudet na ia no indigente & io perfecte delectacios ia no st ni motu
sic in specialibus qr motus ne indigent e opo aut perfecta na no indigete et ...
se delecto simplr & perfecta ... no se qr no sit bonum ... no e motus 3o ibi signum aut
induxit signum ad ... huius solom & dt qr no ... delecta na ... ia e ...
et perfecta et ... ex ... ad ... ne ... sz qr ... de
lectam aqbusdaz acutis et amaris ad digestioz cibi q 2m se no sunt delectabilia et pt
qr no sunt eedem delectaones ne indigetis et ne ia perfecte ex que no sunt eadem delectabilia
qr sic se hnt ad ... ita et delectacios ut ... sic qda delectant
in humano ... bibendo et qr vna ro q erat trie opinionis ... pa
medio ... solvit ipam & po ponit solone & dt qr no e ... qr aeq sit melius
delectacioni sic gnaco e aeq melius vt ... e obiciendo qr no omnis delectacio st gnacos
aeq perferunt aut ... gnacoi qr ... sz tn ille q st ne idigetis sz nam perfectam delectant
opones perfecte ... fines nz ... accidit & neqz semp accidit delectos ... q sunt
est em ... passum ... q ia ... huius
... gnaco nz omnis opionum e altum ... abiicit sz tn ... ne perfectionez
q st ne imperfecte 2o ibi ... no ... delectacio ... ponam
qui dicebant delectoz esse gnacoz sensiblem ... sentit ... eius sz q sentit
sz p gnacon debat dice opom huius ia gnal ... debebat pone non
impedita & accidit impedimentu ex ... 3o ibi ... at qued ...
tam ... ipsorum & dt qr videba eis qr delecto esset gnaco qr delecto e opacio
q e ... vl gnalis bonum ... ordine huius et credebat gnacoz & opom
esse ide qr ... e et io attribuebat gnacoi delectacioi ul ... Et deinde cu dt
est at ... adona q fuit 2e opinionis Et dt qr ... e dice qr delectacios sunt
male qr sunt nocive et ... sanativa st ... qr noret ad
... expende ... sz sanativa & delecto st mala 2m qr & no
2m hr qr st sanativa et delectacios qr et optimum ... 2m aeq malum ee sicut
specialaz noret ad ... Deinde cu dt Impedit at solt ... rom prime opionis

Et dt q delectaco no impedit in prudencia istiꝰ actu nec sui habitu, maxime hinc hanc infigem e aliorum qr ppe delaret fm hitu illuatu sit deleco i spe dabil magis fat speci deim e dt Artis at
Ed qnt dehis, q dt i lra cuiuslibz e aus finis, i h e ad bonu z metem Soluit quintaz
ß ois artis e aus finis ego bom e aras t delecacois Et pz Sup i pmo lib dixit, cuiuslibz artis e aus finis ad bonu, ß in qbusda opus, i qbusda opatio, sz ut s heris p pont no e pon, ß ars e pon qda go ars no e pos ut dt p ome pinn opatiu e pinn actu opois, ß ars e hnd, go flm dt q illius opois st ars Solon dd q ars intellit, q ars no e bonu, q e bonu simpr t pfectu, q cossistit t opone pfcti hitu Et nonn dicit i pmo vi q ars e pinn factiuu et prudencia pinn actiuu Et distinguit int h duo q facie e ni trasmutare extiorem mam Sz actaz dt simpr opone q e vn hitu vtutis et sic pz cu opaco no sit cu motu, ß q ars no e opois si factionis Neqz e simpr bon, q e honestu Sz e bon quedaz, q e finis simus: t sic e bonu vtile ad vitaz Neqz dr ars ee pone si dt posse ee opomis pinn nouanis hitus vtutu poas ppe sillinez hnd hitum cu potencis t hic q in plura sut Et phs pz solo ad tertiu S ome ot at velit q ars sit ad inducendu hitu et io dt artem ee pone t hitu Sz opaco e i medite ab hitu t no ab arte et tur artez nocat ordiet pilorum ul opabiliu ul spedabiliu ex qbus pueit sipx hitu q simpr opo e pinn Sic dt tullius cum ars e collectio preceptoru ad vnu fine tendeni Et tur int phibz ponitz aliquis vtutis ee alius pone sic pon intellitus e omune opane Sz fm hs no st insana qui sut d arte pigmetaria t io pinn e inclusit q rcale est q delco no st opis
Inhac istra solone d facit pmo soluit acedendo pincipis et dt actus qr ars illius opois pinn e et delco e quis opacoin Sz ponet hitu sic pinn opom Sedo t quarias insoluit ad pincipis Et dt q aliq ars vidot ee ad delcom sic pigmetaria Et st ei ad delcois corales q tu no simpr sut delcoes Et io z dt Videt dem c dt tpatu Soluit ij sil et tciaz t quartaz Et dt q hec soluit eodem mo Cu ei sut quedam delcois simpr bone spuales q sut pfcti hitus Et qda qdammo bone t qdaz non sic corpales q admiscet cuiuspiis t tristiciis q aiectent impfcom hnd delcoes pseut bestie t pueri hac fugit tpatus no tn simplr qr z ipe ht aliqs delcois ß sic hnu ab ponat ipas fm qs intpatus vuit Et sic prudens psequitur non contristor hoc, fugito e vnadio hnis intparium p opom q d q prudens pse hnd q no tsee d hnd delcoibz si sint abstres
dem c dt Sz qm t tsta ont soluit corbz q delco st bonu et pz pt bonu Ro Rmoniz quida dubonez flam i non et spensippus Rand go tulis e Ei q simpr e fugiedi, oppoit a malu et fugibile aut bonu Sz omo asentant q ois tsia e fugibile, ul simpr ul magis e impedica alicui boni sic tsia d morte prius, go delco q ei oppoit est bonu
Ed vnt q male arguat qr disiunctia ad alterm partz sine distinone aliqua te vr facie fllam oratis Et ddm q id q oppoit oppo fugili magis fugibile sic e bonu, qr bonu ab appetit Sz id q ei magis ad ad pt ee malu sic intpance insensibis Sic at oppot delco tsie fugili qr fugiut ab tstiaz i ducedo se in delcones vt ddm q malu no oppoit malo, u sic habunda a oppoit defectu Et ita ponebat Spenzippa q delco sic e i hundane et oppoit tstie q e i defctu et bono q e i medio Sic maya imori t eqli Et hac solom ipe gnt Rmonz ilz rac ome malu e ad malu, ß ois sic hunda q ott meo qr e bonu z defectui e mala go cu sit assignare inest spe ul mgo gnie mali sit delco fm qd hnd, qr nz ois necine, nz ois tpos nz tstes go no oti ipis solo Et sic Rmaet dutullacō qfinatu Sz vrt q delectaco st suphima delco ei mate distat a tsia ß q maie distar i aqo gne sit exa, ut suphima t defus go cu tsia st defuis delco est suphima p vturs qda mediat i delcoibz no aut n Rmonie aliqd abeit omo aut tale e suphima go rz Soluo dd q delcaco simpr accepta no e extmu ß delco sehunis t hnd Rduat vlta admem, ad aufenis abeis et p hs pz solo ad vltaz

Ptimu autem nil phibz delectoni aliqua ee, siquedam prave delectoes quemadmodum et sciam quandam quarundam pravis existentibus. Forte autem et necessarium siquidem uniuscuiusque habitus sunt operaciones non impedite sive omnium operacio est felicitas sive alicuius ipsorum, si fuit non impedita, eligibilissimam esse. Hec autem est delectacio. Quare erit quedam delectacio optimum multis delectacionibus prave existentibus, si contingit simpliciter. Et propter hoc omnes felicem delectabilem existimant vitam esse, et implicant delectacionem in felicitatem, racionabiliter. Nulla enim operacio perfecta impedita, felicitas autem perfectorum. Propter quod indiget felix hiis que in corpore bonis et hiis que extra et fortuna ut non impediatur in hiis. Rotatum autem et infortuniis magnis incidentem felicem dicentes esse si bonus

uel volentes uel nolentes nichil dicunt. Propter indiget autem fortuna, videtur quibusdam idem esse bona fortuna et felicitati: non existens. quia ipsa superexcellens impediens est, et forte non est bonam fortunam vocare iustum ad felicitatem terminus ipsa. Et prosequi autem omnia et bestias et homines delectationem signum quodammodo eius quod est esse aliqualiter optimum. Propter famam autem non omnino perditur quam populi multi famant. Sed quoniam non eadem, neque natura neque habitus optima neque est neque videtur, neque delectationem eandem persequuntur omnes: delectationem tamen omnes. Forte autem et persequuntur non quam existimant, neque quam utique dicent: sed eandem. Omnia enim natura habent quoddam divinum. Sed et assumpserunt nominis hereditatem corporales delectationes: propter et plurimes inclinare in ipsas: et omnes participare ipsas. Propter solas igitur notas esse has solas existimant esse. Et ideo quod quidem delectatio non sit optime existimant quidem quod delectatio non sit optimum. Manifestum autem et quoniam si non delectatio bonum et operatio: vivere delectabiliter felicem. Cuius enim gratia indigebit utique ipsa si quidem non bonum. Sed et tristari contingit vivere. Neque malum enim neque bonum tristicia siquidem neque delectatio. Quare propter quid utique fugere. Neque utique delectabilis uita stu[illegible]

Preterea est hic recitare ad voluntatem opinionem que magis videtur rationalis. [illegible] si non et operaciones ipsa[illegible]

Sed queritur utrum [illegible] post vita aliqua scientia sit prima [illegible] quoniam est de [illegible] scientia est bonum, quod ut dicitur in prologo naturaliter omnibus [illegible] ad voluntatem [illegible] bonum appetendum, igitur [illegible] scientia prima quod omnis scientia potest [illegible] optimo [illegible] prima igitur [illegible] bonorum et honorabilium [illegible] aliqua scientia [illegible] non valet. igitur non est prima. Si dicitur sic dicitur [illegible] sicut [illegible] sunt prime. Contra, etiam si non habeat experimentum [illegible]

Solutio dicendum quod de scientia prima dupliciter loqui: aut ex parte subiecti, aut ex parte ipsius scientie. [illegible] quod est quoddam [illegible] bonum [illegible] ponens in illo, eius bona [illegible] ad appetitum et ad opus [illegible] et [illegible] eliminatur [illegible] Si autem loquimur de scientia ex parte ipsius scientie, sic omnis scientia [illegible] bona est. Sed [illegible] quod sit magis [illegible] ex parte ipsius [illegible] experimentalis. Sic scientia [illegible] experimentum [illegible] ad motum celi. Et similiter geometria quod figura celi mouet [illegible] figura celi. Et ideo dicit Ptolomeus quod [illegible]

Sed videtur quod felicitas civilis non sit cum delectatione. [illegible] felicitas civilis sit cum delectatione.

[illegible] difficillima enim non potest esse experimentum [illegible] felicitas est operatio difficillima, que est operatio perfecte virtutis que est circa difficillimum, sed virtutis semper difficile. Igitur [illegible] felicitas non est [illegible] alterum ut dicitur in [illegible]. Igitur non [illegible] propter delectationem et delectatio sit non expetere [illegible] admixta felicitati [illegible] non est esse optimum quod optimum [illegible] esse admixtum. Preterea bonum [illegible]

Igitur philosophus non probavit aliquam delectationem esse optimum. Preterea exteriora bona [illegible] delectationem corporalem, sed felicitas [illegible] delectationem spiritualem. Igitur non indiget exterioribus bonis. Preterea nichil impedit ex [illegible] plicationem eius quod indiget, sed felicitas impeditur ex [illegible] super bonorum exteriorum. Igitur non indiget huius. Preterea anima non potest esse divisa ad multa ut perfecte omnibus intendat. Sed exteriora bona occupant animum et trahunt ad se. Igitur impediunt ab operatione et attentione felicitatis. Preterea [illegible] sufficit [illegible] non determinat quis est terminus quo fortuna non impedit felicitatem. Solutio. Ad primum [illegible] quod id quod est difficillimum [illegible] facile potest esse [illegible] dispositionem [illegible] ad id et operatio virtutis imperfecte est facilis et delectabilis felicitati. Ad secundum dicendum quod delectatio est [illegible] et ideo non [illegible] quod si [illegible] appeteretur delectatio in felicitate quod felicitas non [illegible] expetatur [illegible] ratione formam [illegible] sibi [illegible] Ad tertium dicendum quod exteriora bona [illegible] ut finis faciunt eadem delectationes, et non indiget eis sensibiliter. Sed [illegible] instrumenta ad [illegible] operationem et non impediunt animi attentionem ad operationem felicitatis. Ad quartum dicendum quod non [illegible] ad felicitatem [illegible] et ideo si multiplicentur [illegible] ad felicitatem faciunt [illegible] et calor nimius in stomacho facit ad mala digestionem. Ad quintum dicendum [illegible] Ad sextum dicendum quod non potest [illegible] assignari omnibus [illegible] quod pluribus indigent [illegible]

Sed videtur quod non omnia appetant optimum. Nichil enim ordinate appetit id ad quod non potest attingere, sed non possunt omnia pertingere ad illud optimum quod sit omnia efficientur eiusdem ordinis. Igitur [illegible] Preterea in secundo celi et mundi ponit multos [illegible] quod [illegible] participare possunt summum bonum [illegible] quedam autem motu uno, quedam pluribus, quedam non possunt [illegible] et si multum laborant et alia manie[illegible]

imobilia ut tra et sic vr idez q pnes, qr desidat id q . . . o pt ptcipare quia e id diuu
q e in oibg, p qd oia appetut optim Et vr q sit ad vnu in oibg, qr ad vnu . no inclinat n
vnu, cu i p id diuu inclinet oia . ad vnu optim desidandu, videt id ee vnu et sic vr sequi
error illoz, q dicut om ee vna form Si d . q id vnu e refulgca cae pme . sup oia cata
Conc . qsitat q no intellr de refulgca cor ali s spuali, qm no oia ptcipat, s tm gnroz hnia
h . neqz oia, hz vna efulgenaz . s qda sm ssm . qda sm rom, qdad sm intellcm et redit idez q pns
vr s qdice, dicit ei delcom ee eandez . qm oia appetut . et dr, q n eadz Solo dm q appetile
pt 2 qsiri aut qm ad subcm appetit, et dupr sic q ad niss pill appeti aut qm ad rom appetil
et oia appella sr vnu exnt . qr nl hz ipse aliq appetile, n sm qd hz aliqm silrne pe bonis
. oz em ome . q no e pm desidable ee desidale sm q hz silrez pi desidab, Sic oia sr calida . sm
q ptcipat ad de po calido Et 2 pz qualr soluenda e qnes, q oia appetut vna deltoz exnt,
s no eadz sm supposita Nec e dcm q oia desidant vnu sm gez, qr desidiu no e dcz i gne
s exnt Bonu ei e que ad oia bona sm analog, et no sm gens et ue ut sic rotant i vno, oia
hnt respcm ad vnu mo vn pz solo ad duo pa Silr 2 q id vnu diuu, q e in oibg . ulmat ipa
ad desidiu opti, e efulgca cae pe, q e 2 vna i oibg . sm analog: cu ei sic, dr boecg . nchil
desidat aliqd n q hz aliqm silrez ipig . tu oia qdamo desidant optim, oz q silido opti . sit aqo
mo i oibg q inclinat ad hoc desidiu . sic ma desidat form . sm qd i ipa e aliq silitudo forme vn ista
silitud analoye . sm qd oia ptcipat diuu qdaz . ut ex pte appetentu quiqz mo Sz pa dcu, ut
ex pte appetis et p hc pz solo ad zm pinstantia et dr qmg qdaz delcos sunt pnce, int philz aliq
dcundz at h pt i d po solnt rom delconi ee optim sic aqa sna e optima, q fat maxe similes
nos diue sne . et h est sna d subntis separatis quas qda dicit sunt pnce S tdo i forte at pbat
zo pbat ducendo ad impgle i mam at . ouse at ont zo vigs qz pa e pcim et dr q forte
uenim e aliqm delconi ee eligibilissiaz . et dr forte qr depndz h po ex x . est go ro et Si ali
plum vtu, su vna tm pnat . et qlet vtruqz vnu e, dcm e inpo s opo e delcto go aliq delco
e felit . et eligibilima, qrius qdaz simpr sit male . dam via pour i pp hor omis . supta ex con
opione Et ita hc za fat po pour rom et dr q pp dcam rom omis implicat, que nectur deloz
i ipa felite . na ei opo pfcu e impeditu . s fes e nadi opo, g 2 Et sic p totu adisse ut cu delone
zo i prt qd, qcludit ex pdcis q qr fes e opo no impedita . 2 indiget extioribg bonis sn dcuns
et corpabg sic fortune et plone corp et bona fama ne pp ola opo felit impediet sic per
paupitate at vtrahit agteplacom et io illi q dicut eu q rotatr magnis infortuniis qi
pressu rota fortune esse felice duo sit vtuosg nl dicut sine dicat h volentes x illes:
sm statu zo ibi pp indige Remouet ne ms ex hc elicia et dr q quauis indigeat exteriori
fortuna no e tn de felite et bo fortuna q pbat qr felis qitueaz multipl no impedit
opone nal et ppri hntg s excelles fori impedt go 2c et dr q qn cautu excedt q im
pedit . no e dda bonu . qr tunc ipig i bonite e zm q inuat ad felitez, et io dixt sapiens
diuitias et paupites ne dedis m 2c Sed vr hc esse flm qr excedes psspitas fortune
no e mala n p actom iqntu qs male vti et dcm q ex hc ipo q sr habundant tapit
bona fortune malg et abutes e zo ibi et pseq pont zaz via q sui exqm om ap
petitu q tl e qdcu oia appetut hc e optim s oia deletoz pseqm et bestie et homies
go ipa e aquomo om boz pbt pxne dcm qr id dego est fama apt multos pplos
no pt extoto esse flm s hc e qnt dcm, go 2c s tm dr q sic no e ead na om
neqz ide e hitg ita et no oia appetut vna deletom i supposito et si ou deletone de
siderit s forte n psecu deletom qm no existiant esse psequnda neqz qm diceut
debet pseq s eand deletom exnt oms psequnt qr i omibg ex pte appetitg e qdda diuu
vt dcm e q declinat ad desidand idez in exnt ex pte appel Deinde cu dr Sed
assumpsert Remdz cuida qonu, quare sz cu sint q deletos spuales qi corles, hereditario
retinuet sibi hc no et dr q hc gtingit pp hc q hoies plures inclinat in ipas et sr
omibg qnes et io qr hee sole sut cognite plunbg estiant has tm deletos et ipom
noia qr noibg vtend ut plures Deinde cu dr Manifestu aut pbt ppotu ducedo ad
impgle io em q no e bonu no indiget felite ut insit, nz ut remouea abeo q n e
malu, s i deletacio et opo no e bonu, et tristia no esset malu neqz bonu, gtingeret felice
viue sine deleton et cu tristia q e incques qr tristia miseria q est, et felix esset miser,
go manifstu e q aliqua deletacio e bo, sit et vita vtuosi n ect delectabl s misera si opoes
ipig n eent delectales, et pz q i opon ipig et felic e delecto, h at sr optia, go q delcto e optim
et hc est ppositu Deinde litt

De corporalibus autem utique delectationibus considerandum dicentibus quoniam quaedam delectationes eligibiles valde puta bone, sed non corporales et circa quas intemperatus. Propter quid igitur contrarie tristicie male? malo enim bonum contrarium. Vel sic bone necessarie, quoniam et non malum bonum est; vel usque ad hoc bone. Habituum quidem enim et motuum quorum non est melioris superhabundancia, nec delectationis; quorum autem, et delectationis. Corporalium autem bonorum est superhabundancia, et pravus persequendo superhabundanciam est pravus, sed non necessarias. Omnes enim gaudent aliqualiter et pulmentis et vino et venereis, sed non ut oportet. Contrarie autem in tristicia; non enim superhabundanciam fugit, sed totaliter. Non enim est superhabundancie tristicia contraria, sed persequenti superhabundanciam. Oportet autem non solum verum dicere, sed et causam falsi; hoc enim confert ad fidem. Cum enim rationale appareat propter quid videtur verum non ens verum, facit credere vero magis. Quare dicendum propter quid videntur corporales delectationes eligibiliores. Primum quidem utique quoniam expellit tristiciam; et propter superhabundancias tristicie ut existentes medicinas delectationem persequuntur superhabundantem et totaliter corporalem. Vehementes autem fiunt medicine, propter quod et contrarium propter iuxta contrarium apparere. Et non studiosum utique videtur delectatio, propter duo hec quemadmodum dictum est, quoniam hee quidem prave nature sunt, vel ex nativitate quemadmodum bestie, vel propter consuetudinem quemadmodum que pravorum hominum; hee autem medicine quoniam indigentis, et habere melius quam fieri. Hee autem accidunt perficientibus; secundum accidens igitur studiose. Adhuc persequuntur scilicet propter vehementes esse a non potentibus aliis gaudere. Ipsi igitur sibi ipsis sitim quandam preparant. Cum quidem igitur innocuas, non increpabile; cum autem nocivas, pravum. Neque enim habent alteras in quibus gaudeant, et sic neutrum tristativum multis propter naturam. Semper enim laborat animal, quemadmodum et naturales sermones testantur, videre, audire dicentes esse triste. Sed iam assueti sumus, ut aiunt. Similiter autem in iuventute quidem propter augmentum quemadmodum vinolenti disponuntur, et delectabile iuventus. Melancolici autem secundum naturam indigent semper medicina. Etenim corpus propter complexionem corrosivum est patiens, et in appetitu vehementi sunt. Expellit autem delectatio tristiciam et que contraria et que contingens

Determinato de delectatione simpliciter per positionem omnium ... si sic fortis. Et propter hoc intemperati et pravi fiunt falsarum opinionum, determinat hic de corporalibus delectationibus ... secundum se. Secundo distinguendo ipsas ab intellectualibus delectationibus ibi quia autem sunt in se tristicia. Prima dividitur in duas, primo determinat de eis quare habendi delectationes non sunt bone simpliciter secundum se et causam. Secundo ostendit causas si sint bone, quare eas persequuntur vehementer.

Ad evidenciam horum que in hiis duabus partibus dicuntur queritur dubitatur primo utrum delectationes corporales sint bone. Quod sic videtur quia sicut appetitus ... aliqui ... ad persequendum. Sed temperatus appetit moderatas delectationes corporales secundum appetitum ordinatum secundum virtutem est bonum, ut in primo dictum est. Sed supra dixit quod omnes et homines et bestie optant delectationes, ergo etc. Preterea bonum est quod omnia optant delectationes, ergo etc. Preterea rectitudo divina que est in rebus non inclinat eas nisi ad bonum, inclinat autem ad prosecutionem delectationum, ut dictum est, et corporalium, ergo etc. Preterea quod est oppositum fugibili maxime fugibile est bonum, sed tristicia quam maxime habendi vel fugibile est, opponitur delectationi, ergo etc. Preterea sic dicitur in topicis: si propositum secundum oppositum ad oppositum, et oppositum ad omnia fugibile, sed ad tristiciam secundum fugibile, quia omnes ipsam fugiunt, ut dictum in textu, ergo omnis fugibile quod est bonum propter se vel opponitur ad delectationem, et omnes sunt bone. Preterea sic delectationes intellectuales est ex coniunctione convenientis ad naturam intellectualem, sic corporales ex coniunctione convenientis ad naturam corporalem, sed coniunctio convenientis bonum est, ergo corporales sunt bone corporis, sicut intellectuales intellectui. Preterea si non sunt bone oportet in eis aliquam rationem malicie assignare; sed in delectabili autem maxime habendi non potest assignari aliqua

causa malitie cum contrarietur a bono ad minus secundum [illegible] malo quod delectationes corporales maxime hodie sunt bone. Probatur
quia sic dicat contrarium eius quod nunc dixit, dixit enim quod omnes sunt bone. Hic autem dicit eas malas esse. Solutio
dicendum quod intentio Aristotelis non est loqui hic de bono nature, sed de bono moris. Unde concedit delectationes corporales maxime delectationes
esse quedam bonum nature, non tamen maxime hodie sunt bonum moris, nec etiam malum, sed possunt fieri bone et male.
Si est sic cum [illegible] et defectum sunt vitiose. Bone autem moraliter sunt maxime que sunt ad naturam complendam
et indigentiam, vel secundum speciem vel secundum individuum. Et item maxime accipiuntur quando commensurate. Huiusmodi modi rationis
et virtutis. Et per hoc patet solutio ad primum quod procedit de virtute secundum quod commensurate sunt, quia sic appetit eas temperatus.
Et ad 2m et 3m, que procedunt de bono nature. Ad 4m dicendum quod tristitia que est ex defectu corporali vel delectationem
est vere malum et 2m natum maxime est contra defectum contrarium et 2m moris, ut [illegible] dictum. Et maxime est malum nature
vel pene, sic etiam [illegible] delectationes corporales in bonum nature sed non oportet quod sit bonum moris, quia bonum nature et malum nature
non sunt in genere, sed sunt genera aliorum contrariorum et ideo conveniunt omnia genera quorum unum est tristitia et alterum melius ut
dicitur in predicamentis. Sed bonum moris est in determinato genere et ideo non extenditur extra ea que sunt in genere
vel passionis secundum quod participat ad ea genus. Et sic dicendum ad 5. Alia autem soluta sunt que procedunt de bono nature.

Secundo videtur quod tristitia quedam sit bona, quia [illegible] opponitur bono et optimo. Quod tristitia sit vere mala:
maxime hodie est bonum, sed tristitia dicitur temperato quia restituitur et delectatur moderate, ergo etc. Preterea si unum
contrariorum dicitur multipliciter et reliquum, sed delectatio dicitur simpliciter moderata, ergo tristitia dicetur simpliciter moderata, ergo cum omne
moderatum sit bonum videtur quod tristitia quedam sit bona. Preterea tristitia cum sit actus ambitus quando delectatio corporalis [illegible]
ditur et ad partes illatas, ita quod est fortitudo. Confert autem quod fortis habet aliquas tristitias, ergo non omnis tristitia malum est
quia nullum quod est secundum virtutem est malum. Solutio dicendum quod tristitia vere malum est et in moribus et nec appetentibus
tristitias contrarias [illegible] et hoc ideo est quia habet opponi ad bonum virtutis quod fit vel gaudet vel admirari tristitia
in tristitiis que accidunt ad virtutem et contrariatur sibi ibi de tristitia malum est et ex imperfectione habitus contingit. Et ideo dicunt
stoyci quod turbatio et tristitia non cadunt in sapientem, nec oportet quod si delectatio sit secundum hanc actionem que est moderate
esse bona, quod tristitia secundum eandem actionem sit bona, quia non est capax eius nec est hic aliqua multiplicitas, sed delectatio
accipitur in [illegible] hac actione. Et per hoc patet solutio ad totum. Utrum delectationes corporales sint bone per accidens.

Tertio videtur quod delectationes corporales non sint bone per accidens sicut nec spirituales. Non enim medicatur nisi maxime
perficiunt potentiam sed et delectationes intellectuales sunt ex consideratione potentie. Adhuc addicto si quod sit causa
quare corporales sint per accidens studiose quia [illegible] dicatur videtur quod intellectuales sint per accidens studiose. Preterea
corporales delectationes non medicantur nisi maxime expellunt tristitias, sed intellectuales non expellunt tristitias, ergo eadem
ratione utreque per accidens erunt. Preterea que est ex natura, est ex natura, sed nec est mala ex natura, ergo videtur secundum
dicere quod sint quedam pessime operationes in hominibus ex natura. Preterea in topicis dicit quod [illegible] est melius fieri quam fecisse
sicut delectari. Hic autem dicit quod est melius eas habere quam fieri, ergo videtur contrarium. Preterea delectationes corporales cum sint in
motu sunt nec indigentia ut dictum est, sed ubi indigentia contingit perfectio, ergo non videtur quod delectationes corporales
etiam sint perfectio ut dicit. Solutio dicendum quod per se bonum morale dicitur hic id quod proprium natum bonum est, et hodie sunt
intellectuales delectationes quia et habitus et operationes que consequuntur sunt de bonis per se. Et item consequuntur operationem perfectam
que est nec perfecte et sine motu. Sed corporales delectationes sunt in operationibus que sunt cum motu et ideo perfecte delectationes sunt
quam diu durat motus adhuc remanet aliquid in contrario et non est perfecte [illegible] delectans, et ideo non sunt
per se bone sed per accidens. Et hic accidens dicitur sicut natura maxime supplet indigentias et medicatur que tristitias vere
[illegible] et per se habet rationem boni utilis et item modus dicit secundum quod commensurate sunt et sic non ducitur in bonum
quod est honestum. Ad primum ergo dicendum quod intellectuales delectationes perficiunt potentiam que iam stat sub prima forma et sic habent
perfectam operationem et ideo non est sic supplere indigentias que dicit potentiam consistentem sub privatione et defectu. Et
sic medicatio est tamen cuiusdam dicitur. Ad 2m dicendum quod delectationi intellectuali non potest tristitia esse contraria, sed oportet quod
aliquid esse contrarium inducens tristitiam et hoc non est in operationibus intellectualibus quia propter contrarium non sunt contraria intellectum
et ideo utrique delectant. Ad 3m dicendum quod natura hic dicitur complexio que [illegible] impellit, sed inclinat ad
malum secundum quod quedam sunt magis prona ad unum vitium quam ad aliud. Vel dicendum quod naturam vocat habitum relictum
a progenitoribus, secundum quod filii imitantur mores patris. Et hoc dicit assuefactione quia iam versum est quasi in naturam.
Ad 4m dicendum quod delectationes omnes operationes que sunt in motu sunt imperfecte propter imperfectam inquietam [illegible] que sunt
in perfecto esse et in quiete sunt perfectissime. Sed in illis contingit sequitur motum unum est quod optimum ipsorum quando iam est
ipse habitus delectationis ut large dicatur omnem formam habitum. Et minus quando est in fieri per dispositionem ad illam formam
et ideo dicit non de corporalibus hic quod est melius eas habere quam fieri, sed quia cessante motu cessat ipsa forma delectantis
que consequitur. Et ideo dixit in topicis quod melius est delectari quam quievisse accipiens quietem pro privatione.
Ad 5 dicendum quod quando dicit quod perfecti dum illi que perfecte delectationes tales desiderant, sed hic est consuetus modus
loquendi ut quod imperfectissima est perfectio absolute dicatur. Et ideo dicendum quod id perfectum est sic dicitur et exponens
littera. Et determinat spirituales delectationes que perfecte sunt. Cor. les delectationes. Unde enim quod [illegible]

Quarto videtur quod male assignat causam quare autem perficitur. Sed procurat desiderium non extinguit sitim, sed per
experimentum delectationis se procurat desiderium in parte. Unde dicit [illegible] quod experimentum delectationum que sunt in veneris diffi-
cilius continet. Preterea sicut est quod assignat per causam quod extinguant sitim. Preterea videtur esse contradictio poete qui assimulat
huiusmodi delectationes aquis Tantali et dicit quo plus sunt pote, plus sitiuntur aque. Preterea videtur per causam [illegible] nō bn̄

p' ut valeat delectes eam qui sic infirmantur. Sicut sic oibus senssibus sed ad eam pceui delectes, tunc
3o huius laboris ut sic ei bonis p'cauentibus, ide p e ... ut non assuesc[it] i gnatus, ut i 2o dicitur,
& 1a delectationum appetitus est valde, ppt' labores qui non possunt assuescere i tem, sic ac e ftm, go pm
p vi q 2 tns est, n valeat q augmtu iuuenitus, sic e in pncipio ita, st q ppt' ipm gaudet appetitu
delectationum corporalium, tuc sectando hgdi appetitum, non eam ... ita iuuentu q e ftm sic obiicit
cont etiam melancolia est i humor frigidus, st frigidum non mordet, qui magis calidi e, go male dt
corpus melancolicum ee morsum P frigidum sit nociui, & p gnus appetitum, cu 1a melancolia sit frigida
vi q non faciat ad uehementer delectationum appetitum. Si dr. sic dt. aut q intellig d melancolia adusta
tunc dicunt sum, n est vl vm. P olr q cgitu nichil ei expellit aliud, n q cerat ei, st non
omnis delectatio, di tristie contrarie, go fm dt q delectatio expellit oem tristiam. Solo ad pm dd, q delectatio
corporal fm sua subam, extinguit sitim gcupie. q q tenet iam non desidat st magis tenet. exp
iam phia e i medo, unu gnde delectationis spem excitat, & p accns attendit sitim Vn dt phs i
vii phicorum & i xij methaphisice, q medo & spes voluptuosa sit. Et phs p solo ad 2m ad 3 ddm
q hgdi delectationes magis sunt necce sunt nales, & omne appetunt eas st magis sibi intenses, sic n sunt nales
ad 4m dd q n ihgdi appetitum natam pnm, st na e relatiuis & io pt assuesci ab i gam. ad 5m
ddm q ppt augmentum gplexio iuuenum fluxibil e. & hz calorem innatum & io humidat i eis
gcupie, tn non natio ptrahentes st inclina ab. Ad 6 dd q si intelligat melancolia pse mordere
tunc intelli d adusta ut dt gmt. Si at intelligat p accns, tunc intell gnal. Cu sic dt Galien
humor melancol tu sit gnus & descendens, motu suo relinqt superior ptes stomachi vacua, st ista
vacuitatem na sentiens, sic appetit imodate cibu. Vn e dt phus i li d sopno & vig. Cy
melancolici sunt edaces duci ppt hic q ipsorum corpora efficiunt nichil ipse iocundi hinc. Et phs
p solo ad ius sectionem ad 7m dd q ppt & po delectatio expellit omnem tristiam q e i gna, st per
Predundanciam ppt collimitacionem vonaz & alie expellit omnem tristiam, ut n sentiat i actu, qui re
Prima at pt diuidi i duas primo mouet qonem. 2o soluit i ml sic hic Circa q dicitur est delectatio
pm 3a sit, po pont nature inducendi qonem hac ct dt. Vtm e drie de delectationibus corporalibus utrum sit
bone. Cu dem sit d q busdam intellectualibus q sunt valde bone. 2o i Si non corporales. Pont ma q ois
q delectationes corporales cotra qs intpatus, non sunt bone. & delc e qo. 2o i ppt qd. Pont cm duas st
intgacione, ex mal e i uty malo e bonum ctem, st q ine sic corporalibus delectationibus sunt male
go delectationes sunt bone. Dem e dt vel sic sic hic. Soluit & po dd quat. 2o ppt qd, i eparr n
solu. Circa pm pont duas solo. Caua & pa e q bone p accns i qm sunt nece ad medicandum
gt indigna & tu tristias, q nl phily q n e pse mala n3 bonum, ee bonum ut nunc. Et hi solo
respicit, bonum q e utile, & bonum nec. Et legenda e submtrogacione. Sam pont i vl usqz adhuc
que i nitrore legenda e, & respicit bonu q e honestu. dt q sunt bone usqz adhuc. fm ampliacionem vsp
ad mediu. Et hic pt dicendo, cum q p x gnaque hitum & motum x opom, non e supfluum melioris
x q scibunt, nec e melig. st sp sfhma meor. n3 delectationes q i ipsis e sfhma & io simpl tu usqz
ad hoc bone st. delectationes sne & utilitati. quantocumque hitum & motum e sfhma, & delectationes e sfhma
Et q corlia bn hi viciquis supfluitas. & io e qs e pna, pseqndo sfhmidas delectationes. Sz non si psequer
ncias & ominis spcitatis, q omnes alique non gaudet & delectant i pulmentis & vinis & veneis, q venea
magis attingit cunctitem, eo q st ad ppagacionem spei magis sit ordinat i lege. Sz non omnes gaudet
tristicie st totaliter x ulr ee tristias. non ei trista e dria sfhma delectationis tm st psequm sfhma dz.
delectationum, e ois tristia gria. Dem e dt. Circa aute non soli. Soluit ddo ppt qd. Et circa hic ta sit
Po pont nature solois & dr. q n solu oz dicere viter st assignare causam. hec ei gfert ad fidem, ut pz
magis credat vera qui sit, quare non e vm id, q vi vm. Et io oz dicere cam gre. qui eligibiliores
vi ppt hac q sit uehementes medicine subeo expellentes, sfhmitas tristie. 2o sfhmitas, ergo corporales
delectationes, q vi q fuerat ee sine grio, q e tristia. 2o i Et nn studiosum. Ont cam gre non sunt bone
Et dt q hic e ppt duas cas. q dicit sit & opiniones huane ne qs gpetunt delectationes dum d ea pur
vl ppt nitem x gplexiom. vl intu seductu approbns, sic e in bestiis, & bestialibus hoibus
hec eas qu iam fora i lacet, q sic du e tm disposito ad gplendum qnqz. hec equem & melige
sit sue sunt. hec at st ae intellectuales accidunt sensitiuis. Et gcludit ex dictis q corporales sit studiose
fm accns tm. Dem e dt cadhuc psequens. Pont v. cam que delectationes corporales, sunt uehementes gpite
Et pa est q qmda alius non pnt gaudere, ei non sunt ppt, spirituales delectationes & io ut extinguat sitim
ne ut desidiam q e delectatio, mitu appetunt eas. Et pe e extinguendo sitim, leuant sitim i posterum
pincorum. Et qui hgdi delectationes i nocere sunt nec tales non intercipiat st qui sunt nociue, sunt prauae
Secundum pont i. Et neutrum et dt q pnam hic est q neutra drum delectationum, sunt tristes multis

141

sed desiderabiles quia autem semper est in labore videndi et audiendi et ideo sunt in quadam tristitia, ergo dicit laboriosos actus naturales dicunt. Et minus propter hoc quia communiter eis non videntur laboriosi et tristes, et quasi quietem quaerunt. Naturaliter delectationem vehementem tamen potest. Similiter autem et est quod iuvenes propter augmentum habent fluxum humorum in corpore, sic et vinolenti et ideo et sunt fluentes in multum et amant delectationem. Similiter etiam potest et melancolici et dicit quod quia melancolicus humor mordet et in corpore melancolicorum est quasi corrosivum, et sic indiget medicina contra tristitiam per delectationem, et propter hoc tales per se vehementem appetunt delectationem, ut patet. Unde patet quod expellit autem et dicit quod delectatio si sit superabundans expellit tristitiam, non solum sibi contrariam sed omnem tristitiam quaecumque sit contingit, et ideo vehementer sunt desiderate. Et ex hoc sequitur quod propter hoc primum delectationem aliquam efficiuntur impati et per nimio desiderio earum.

Quae autem sine tristitia non habent superabundantiam. Haec autem quae natura delectabilium et non secundum accidens. Dico autem secundum accidens delectabilia medicantia. Cum enim accidit sanari, subsistente sano operante aliquid, propter hoc delectabile videtur esse. Natura autem delectabilia quae faciunt actum talis naturae. Non semper autem nullum delectabile idem, propter non simplicem esse naturam, sed esse aliquid et alterum, secundum quod corruptibilia. Quare si quid alterum agat, hoc alteri naturae praeter naturam. Cum autem adaequetur, neque triste videtur neque delectabile quod agitur. Quare si alicuius natura simplex sit, semper eadem actio delectabilissima erit. Propter quod deus semper unam et simplicem gaudet delectationem. Non enim solum motus est operatio sed et immobilitatis, et delectatio magis in quiete est quam in motu. Transmutatio autem omnium dulcissimum secundum poetam propter malitiam quandam. Quemadmodum enim homo facilis transmutabilis malus, et natura quae indiget transmutatione. Non enim simplex neque epieikes. De continentia quidem igitur et incontinentia et delectatione et tristitia dictum est, et quid unumquodque et qualiter haec quidem bonorum ipsorum est, haec autem malorum. Reliquum autem et de amicitia dicemus.

In ista parte determinat de delectationibus corporalibus distinguendo ipsas a spiritualibus, et queruntur hic tria. Primo utrum delectationes spirituales habeant superabundantiam. Et videtur quod sic, cum enim in istis sit medium, ergo contingit delectationem esse ultra ipsam et superhabundantiam, sed etiam delectationes intellectuales sunt virtutes, ergo etc. Praeterea sicut se habent corporales delectationes ad corpus ita intellectuales ad intellectum, sed corporales possunt esse superhabundantes corpori, ergo intellectuales intellectui. Praeterea nihil perficitur ab insufficiente, sed res intellecta frequenter est inferior intellectu, ergo non perficit ipsum, et non ingerit ei delectationem. Praeterea sicut dicit in x ethicorum intelligere verum est cum fatigatione, sicut et sentire est labor quidam, sed labor inducit tristitiam, ergo sicut similiter delectationes habent contrarium ita et intellectuales et superhabundantiam etc. Solutio dicendum quod delectationum intellectualium non potest esse superhabundantia, quia intelligere et scire est de perfectis honorabilibus et horum non contingit esse superfluum desiderium aut delectationem. Ad primum ergo dicendum quod in virtutibus intellectualibus medium est ratio recta, nec est ibi superhabundantia et defectus cuiusdam generis, sed superhabundantia est quam accipit mens ex intendendo et deficiens quam ex remissis sufficientibus. Ad secundum dicendum quod non in omnibus est similitudo, sed tamen ita quod sicut delectationes corporales sunt ex quibusdam inimicis ad corpus ita intellectuales ex quibusdam [illegible] ad intellectum. Sed quia corporales propter se quod non possunt expetibiles, ideo ipsarum potest esse superhabundantia. Ad tertium dicendum quod quamvis intelligibile sit inferius intellectu, quantum ad id quod est intelligibile in ipso, quia est id quod accipitur actu tamen secundum id quod est formale in ipso, per quod est intelligibile in ipso, sicut lumen intellectus agentis est divinius quam intellectus possibilis et ideo perficit et delectat ipsum. Ad tertium dicendum quod in operatione intellectus non accidit labor nisi per accidens ex fatigatione inferiorum virium concurrentium organicarum a quo accipit, sicut ex ymaginatione.

Secundo videtur quod nec humanae quae est composita ex corporali et spirituali [illegible] ymaginatio et spiritualis. Unde nec composita possit esse delectatio simplex semper simplex. Unum est sunt duo quorum unum sine operatione alterius. Potest esse operatio et delectatio simplex sicut vitae in anima et corpore, ex quibus componitur homo, quia corpus ad animam sicut materia ad formam et sicut mobile ad motorem. Ergo etc. Praeterea ubicumque sunt duo non commixta et opposita ipsorum non sunt commixta sed distincta. Sed intellectus in homine non est commixtus corpori quia nullius corporis est actus, ergo intellectus tenet operationem suam distinctam quae est simplex, ergo et delectatio non potest equalitas sed corporalia sunt in proportione spiritualis, ergo impossibile est quod aliqua delectatio equatur utrumque. Praeterea nam corporales et spirituales, ut dicit Commentator dicitur ut dicit quod semper quod delectatio equatur utrique quae est utriusque contrarium. Utrumque non habetur in una potentia, unum non est susceptum aliquid quod est in altero, sed corporalis et spiritualis natura est huiusmodi. Ergo non potest esse eadem delectatio utriusque. Praeterea videtur contraria implicare quia sic equatur utrique sicut delectans cum non sit neque delectabilis neque triste. Solutio dicendum quod secundum quosdam aliqui non intendunt hic dicere quod homo non possit habere simplicem delectationem nisi et intellectuales quae simplex est, sed quia non semper potest ipsam habere eo quod habetur propter indigentias corporis quia necesse opponere nequam esse delectationem simplicem. Secundo aliter dicendum quod operatio potest esse simplex duplex aut secundum ad obiectum et

modu aut quantum ad obiectum et non ad modum Omnis enim operacio intellectus quantum ad obiectum est simplex quia
intelligere simplex est et ex simplici agente simplex est operacio sed non est simplex in nobis quantum ad modum eo quod in-
intellectus noster non accipit a sensu et fantasia et in sua accione permixtus est motui et tempori et ideo in nobis magis
potest esse opus de quibus motus simplex sed in substanciis pure spiritualibus est simplex et quantum ad obiectum et quantum ad modum
in quibus est intellectus et non propter acceptus a rebus variatur eorum modus extra intellectus et ideo modus simplicissimus
est in deo qui non pallacio formam intellectus sed per seipsum et magis simplex est in intelligencijs que intelligunt per quasdam
formas que non sunt hic per tempore et adhuc minus in nobis in quibus permiscetur continuum et tempus et sic est de opere Ita et
de delectacione que consequitur operacionem Ad primum ergo dicendum quod quamvis forma dat esse mixtum tamen forma non habet esse in materia et ideo
obnubilatur ex coniunctione ad ipsam et accio sua cum magis simplex Ad 2m dicendum quod intellectus est immixtus
materie ipsa operacio et potencia intellectiva non sunt actus alicuius corporalis organi nichilominus habet tamen ad corpus aliquo
accipit et est aliqua obnubilacio in ipso ex coniunctione ad corpus Ad 3m quod felicitas eterna delectabilis
nobis est quamvis non sit in nobis perfecte in hac vita per modum intellectus Ad 4m dicendum quod quedam sunt delectaciones per
et operaciones continue magnum continuum est et habent ut dicit quantum dicit sed actus exire utraque non non quod sunt
utrique per se et hec quidem non sunt delectabiles delectacione que per se bona est de qua hic intendit quamvis alias delectabiles
Secundo vi quod deo non competit delectacio omnibus consistit et per hoc per solo ad totum Deo competit delectacio
enim delectacio est ex recepcione alicuius sed deus nichil recipit quod cum esset in potencia et imperfectus ergo non delectatur
Si dicatur quod delectatur in se Contra nichil delectatur in se nisi quod reflectitur supra se sed quod haberi gloria est ut dicitur
in libro de causis quod deus non est corpus non potest delectari Preterea omnis operacio est cum motu sed delectacio est operacio ut prius dixit
ergo non est deus qui est omnino immobilis Preterea anima non sunt omnino simplex Si ergo solum id quod est perfecte simplex habet
simplicem delectacionem tunc anima non delectatur quod est in manibus Preterea omnis transmutacio fit distinctio ab ipso unum ad aliud
est delectabile ergo ut Preterea quia bonum mutatur et transmutacio accidit et a perfeccione ad quamquam deviat sed delectacio ad bonum
est ergo magis transmutacio esset delectabilis propter perfeccionem quam propter maliciam Preterea non transmutabiles apud seipsos
dixit supra perfectiores non esse et malos et cum bonum est quod mutatur in melius ergo videtur male dicere quod
malus sit transmutabilis Solucio dicendum quod cum deus simplicissimus sit et immobilis et perfectus et sui contemplativus
perfectam delectacionem et simpliciter et sic eodem modo sit hunc Ad primum ergo dicendum quod delectacio ex recepcione contingit
est in non que non habet eciam perfectam delectacionem sed deus de se ipso perfectissime delectatur nichil recipiens a rebus
intelligens seipso omnia et intelligendo se intelligit omnia Si ipse delectaretur si esset extrinsece et si esset
in omnibus consistunt omnis que videre se videt Ad 2m dicendum quod reflexio per se dicitur sed est ad aliud ut ad deum alio
modo se immutant Sicut eadem natura est in materia et non in materia et ideo sic non dicit deus per se reflectit se supra se ipsum
in se perfectionem sed intelligit se et delectatur in se nichil accipiens ab alio Ad 3m dicendum quod operacio non
est motus quod motus est actus in potencia in ipso mobili et secundum ipsum dicit denominacionem motus sed operacio est accio
perfecti et perfectorum agencium Ad 4m dicendum quod et si anime sit corporum ex quo est et quod est quamvis hec non sit apud
philosophos probatum tamen actus remanet ex toto penalitatem ut non sit aliqua operacio in accione ex penalitate
ipsius sed in intellectu meo quamvis non sit ita simplex sicut actus divina sicut et forme celi perfecte vivit magis
ut non sit in potencia ad aliud Ad 5m dicendum quod delectabilis est transmutacio propter maliciam quia dimittit a perfeccione
que acquirit unum hanc delectacionem sed mediante ut dixit et per hoc patet solucio ad 6m Ad 7m dicendum quod transmutari non
est eius quod perfectum est maxime hanc sed imperfecti et ideo mala sunt transmutabilis sed bona non nisi per accidens ex
Dividitur autem pars in 2 quia primo distinguit delectaciones corporales ab intellectualibus defectu materie Se-
2o ex dictis concludit quales sunt delectaciones simpliciter non tibi quasi hanc 2o recapitulat que dicta sunt in toto libro
in 2a parte 3o Circa primum 3a facit Primo notificat intellectuales delectaciones Et dicit quod ille delectaciones que non habent
contrarias tristicias non habent similiter et habent excessum quod sunt ipsa quasi delectabilia secundum naturam suam et non per accidens Vel in dicto
autem ponit differenciam dictarum delectacionum et dicit quod 2m accidens delectabilia sunt ita quod homo delectatur non quia
dicuntur que tristicias enim quod cum sana et sanacio operante aliqua ad adfaciendum sanitatem a quo sustinere
laborante ut infirmitate accidit mediatum esse propter hoc id sanatur videtur esse delectabile quamvis non sit secundum
naturam suam quamvis sed ita sunt delectabilia secundum suam naturam que faciunt actum alicuius nature sed id quod constituit hominem et actum sine
nature est delectabile prius 2o non separat omnia que non semper est idem delectabile homini Et dicit quod hec causa propter hoc per naturam
non est simplex sed quedam ex natura corporali et intellectuali et ideo quod est delectabile 2m naturam intellectualem et ad 2m naturam corporalem
et ideo si quod agit quod sit delectabile et naturale unum non alteri est indelectabile et preter naturam Et quia delectacio est utraque naturam
Ita quod est contrarium ipsius non est, nec delectabile delectacione per se honesta nec tristicie cum non sit contrarium dicitur et dicit quod si haberi
induceret ex dictis quedam gelozie et est hic duo facit primo probat Et dicit quod si aliquis talis sit simplex natura secundum accionem
ipsius est semper eadem et delectabilis maxima et ideo deus semper gaudet una et simplici delectacione 2o removet dubium quod possit
in contrarium obici et unum primum est quod posset aliquis obicere quod delectacio est cum motu sed motus non est deo ergo nec delectacio
Ad quod respondet quod delectacio est non solum ipsius motus sed et immobilis et immobilis nec Et est magis in quiete quam est perfecta assimilata
quam in motu ubi adhuc aliquid est contrarium Secunda obieccio est ex dictis homeri qui dixit quod transmutacio est dulcissima
Ad quod respondet et transmutacio et dicit quod hoc accidit propter quandam maliciam que per motum ... quod sit homo qui faciliter transmu-
tatur et mala est natura que indiget transmutacione maliciam hec quod non est simplex nec epieikes propter bona quod motus sit est
ex aliqua indigencia et dicit in 3o celi et mundi quod quanto aliquid preparat bonitatem paucioribus motibus nobilius est et sine
motu ad nobilius Deinde cum dicit Determinata recapitulat que dicta sunt et continuat se ad sequencia et planum est Explicit liber vij
Sequitur octavus ethicorum

[D]e amicitia autem post hoc sequitur utique pertransire. est enim virtus quedam vel cum
virtute. Adhuc autem maxime necessarium in vitam. Sine amicis enim nullus utique eligeret
vivere, habens reliqua bona omnia. Etenim divitibus et principatus et potentatus possiden-
tibus videtur amicis maxime esse opus. Quid enim utilitas talis bone fortune ab-
lato beneficio quod fit maxime et laudabilissimum ad amicos. vel qualiter utique servabitur
et salvabitur sine amicis. Quanto enim maior tanto magis secura. In inopia quoque et reliquis infortuniis
solum existimant refugium esse amicos. Et iuvenibus autem ad impeccabile, et senioribus ad fa-
mulatum et ad deficientiam actionis propter debilitatem adiutorium, hiis quoque in summo ad bonas actiones.
Sic quoque enim duo convenientes et intelligere et agere potentiores. Natura quoque inesse videtur ad id quod
genuit genito, non solum hominibus sed et volatilibus et pluribus animalium, et hiis que unius gentis
ad invicem et maxime hominibus. Unde et philantropos laudamus. Videbit autem utique aliquis et in erroribus
ut familiare omnis homo homini et amicum. Videtur autem et civitates continere amicitia, et legispositores
magis circa ipsam studere quam iusticiam. Concordia enim aliquid simile amicitie videtur esse. Hanc
autem maxime appetunt, et seditionem inimicam existentem maxime expellunt. Et amicis quidem existentibus
nichil opus est iusticia, iusti autem existentes indigent amicitia, et iustorum maxime quod amicabile
esse videtur. Non solum autem necessarium est sed et bonum. philozophos enim laudamus. philozofia quoque videtur
bonorum aliquid esse. et quidam eosdem existimant viros bonos esse et amicos.

ultima in libro de amicitia dicit quod amicitia nichil aliud est quam dimansio bonorum quorum rerum cum benivolentia et caritate consensio
Ex quibus verbis patet tamen nomen huius tractatus de amicitia et modum tractandi. quod enim consensio quedam motus animi huius
est et hanc dicit pertinet ad considerationem ethici ... naturam fuit ut ethicis de amicitia tractaret. Ponitur autem in dicta amicitie
diffinitione quedam materia penes quam attenditur amicitie divisio in suas partes. Et hec quod dicit dimansio bonorum quorum rerum Et quia
forma quam dicit esse naturam amicitie patet quod dicit consensio cum caritate et benivolentia et non naturam fuit ut utroque modo
determinetur de amicitia et ideo ipsam in suas partes. et determinando primo consuetudinem ... ipsam et hoc est quod prefatus
consuetudine de re non potest haberi ... agnoscitur et cum ... esse essentia autem ipsa agnoscitur per primo ponit
et quid pendet essentia ipsa Sic esse etiam pendet ex posterioribus quod esse tota est in posterioribus sic et in hoc quod non potest
per dictionem partes suas Dividitur autem tractatus iste in duo. primo determinat de amicitia simpliciter et secundum suas partes Secundo de amicitie
impedimentis in libro ix ibi in nobis autem Hic autem octavus liber dividitur in duo. primo determinat de amicitia simpliciter secundum suam essentiam
Secundo dividit ipsam in suas partes. dicitur autem est in prima dividitur in duo primo ostendit necessitatem tractandi de amicitia Secundo prosequitur suum
determinandum pro parte ... primo de ... ordine istius tractatus   tractatum ibi dubitatur et c

Secundo utrum amicitia sit virtus vel non sine virtute ut dicit secundo utrum sit necessaria ad vitam. Circa primum opponitur. sic
Videtur quod tractatus de amicitia non pertineat ad ethicum sed ad politicum. Ut enim dictum est ex diffinitione Tullii amicitia
est consensio quedam. hec autem non potest fieri nisi per leges ergo videtur quod amicitie tractatus pertineat ad legispositorem Preterea
... Preterea primo moralium sicut Tullius ... in quadam ... consistit ergo non
pertinet ad ethicum ... nobilissimus nexus hominum ... intendit ... quod
attingit optimum et ultimum finem ... bonum ... nobilior nexus ... est amicitia
ergo pertinet ad ... Preterea id quod est naturale homini et aliis ... procedit ... est bonum
... Sed sic dicit in libro Amicitia est ... homini et aliis ... ergo de ipsa debuit determinare ante omnes alias
virtutes ... competebat determinatio ... naturale est ante acquisitum sed amicitia est naturaliter ingenita hominibus ut dicit ergo de ipsa de-
buit determinare ante omnes alias virtutes que per acquisitionem habentur Solutio dicendum quod amicitia quodammodo pertinet ad ethicum
quodammodo ad legispositorem et quodammodo et ad naturalem Si consideretur amicitia simpliciter sic pertinet ad considerationem ethici et ... ad
pertinet ad politicum ... ordinatur per legislatorem. et maxime ... attingit civitates Si autem
secundum ... naturales sic pertinet ad naturalem ... amicitiam posuerunt ... naturalia ... ad ... pa

qr quivis vsu consensionis attendat legislator tn pna iq qbq inseipso fat 2m q dis-
ponit se p habitu amicie ad tlem qsensioz. Et itm offm amicie e consiaf premu
intimte s3 dispo ipa qm considdt ethicq e 2mota vn ozt q scia ptf qsidet pna
pxia t gna et 2mota accipit apoz scia et ethico instrat pollice vtes que
sut pna eleme2ia agiblm dd p. dcm q amicia pt dici ipa vtq nal inclinas
sic dinotiu et sic natual tyrana et predt tractatu aliaz vtu. vn ers
vt dt gmeoz km huc libzs ferit azpless alm deamicia. Aut 2m q e vtq pfcta
sic pinden hnt se ad dinotica. et no e nal t 2m ht pz ad vsitu solo
Ista secud sit predit2 vr q amicia sit vtq sup em in qrto detmnat deaia
inr vtutes adiuntas. Aud 12 omi ille fuerit moales vtes aica eit moal
virtus P amicia e queda passio in q contingit esse t hundan z t defctm et
p qns mediu s3 omis hitq in passioibg e vtus moal. go amicia q e tle mediu
erit vtq moalis Contra nulla vtus moal tendit in altm s3 ordinat vnuqqz
inseipso amicia aut facit tende in altm go 2c P vtq moal e inopon aliqua
huana pficiens s3 amia pt esse sic hundans et sine omi opon sic de satiro
degno puis inseptio dcm e q nimis amat prem. mlt tn opatq e adipim go 2c
P vr q sit iustica si em supptu dz desupto et pnle de pnli. vt dz in thop
s3 amicie est iustu ut dz inlra. go amicia est iustia P Raco iustie qsistit i
equalite s3 equissimu efficit amicia q nectit vnu alti. go maxime vr esse
iustia Solo dcm q amicia quodao e vtus t quodao cu vtut qns dez vtuten
Si em qsidez prut ordinat aliqs in qm vita sic erit queda moral vtq t hgoi
pt esse duplex. Aut 2m q ordinat in dctq et fctis. vt delctar alios qmat in
serijs qms vite etc e quidaz hitq admictq medig int blanditoez t litigiosu vt
dctm e in qrto. s3 tlis hitq ut ibidem dz no e ppe amicia qz e sine passion
et codemo opa2 adnotos aut ignotos. Aut 2m q mediat in passioibg affectom
s3 amacoibg et e moral vtus qm Tullq dt benivole z dimat q qsq2
omez vtute e effctq omni vtutq. et h e va amicia q fat tende in altm pp ter
honestu qd e in illo. etc e debitibg intnalibq admixt sic t qtine vtq e itnal
Aut pficit zom. et sut ille de quibq detmat in qrto Ad 2m qd p bom zomis tedit
in inferiore ponaz. etc e in qtinea degna detmnat in vijo Aut 2m q tendit in
pximu. etc e amicia degna h agit2 Ad 12 et intop dz q amicia e inraton
et qcupia i qeuli. etc no est idem s3 amicia no pt dici Iustia ppe. neqz metha
qz no accipit equale 2m zom debitq vn e zo iustie. s3 tm maior. sub alia zon
Ista tercia sit predt. Videt q amicia no sit nria et ph ht pz solo ad totu
ad huanaz vitam nctm em est sine quo aliqs no pt esse s3 sine amicia
ad altm pt aliquis vive sic pz in hermit. go 2c P Tullq dt in pno Rethoce
q a pno fuerit homines agrestes s3 p artem eloqncie fcti sunt Amici s3 agstu
no e amicia s3 qvmecin go 2c P sine quo pt esse optim huae vite no
e ncm. nec ad esse. nec ad bn esse s3 felitas contepla2a q e optim t vltim
huane vite pt esse aliq solitarij t sine amicia go 2c Con est q dicit
Auiten in vjto de nalibq qz vita solitarij no e n peior q pt esse s3 q sn aicis
vivit. vivit solitaiq go maxe nria e amicia P ecis dt ve soli 2c
et ponit mlta icomoda solitarij. et comoda sociel. s3 societz aica pficit et
consuat go 2c P Illud q pbat maximu adiutoriu ad agez t intz2e e maxime
ncm ad vtraqz vitaz qteplatiaz et actiaz s3 amicia e hmqoi qz p opones
aicos explen2 difficiles opones. et ozt q vitas mtz2 p collacos freqntes in
quibq exigit q vnq sit amicq alti. et concedat de vite. quidqd concedet sibi vt
dz in pmo Celi et mndi go 2c Solo Sic dt qmeoz aspasiq q huc librz comen
tat nctm ad vita dz duplr. Aut sine quo no pt esse vita. et ht e nctm ad
esse et no e ncia amicia Aut sine quo nq elicit vnie t ht e nctm ad bn esse
et amicia e ncia. et ad bn opand in vita actia t ad bn intend i vita qtepla
tiua qz quivis qteplanq possit esse solitaiq. qntu ad hitacom. ozt tn vt aicos
habeat t socios cu quibq vitate inqrizat alias no pt pfcte vitate intz2e etc
no erit felix vn ers in pmo 2y mete agit qras azples predenbq dnis q inultu

Invenerunt nos ad sciendum veritatem illi qui dena precesserunt et in p° celi et mundi dicit quod veritatem celi meditaverunt illi qui in circumstantibus sunt ad minus non sci nisi sed multorum et quod sic e natum e simpliciter natum quantum ad ethicam quia ethicus non considerat

vitam simpliciter quod e simpliciter vivere sed secundum quod e bene vivere et propter hoc patet solo ad totum 143

Dividitur autem hec pars in duas primo ostendit quod natum e tractatum de amicicia ex natura ipsius

amicicie 2° ex bonitate eiusdem ibi non solum autem primum ostendit duo primo sed quod sit necessaria amicicia

ad tractatum ethice tali racione quodcumque e virtus vel non sine virtute e natum ad tractatum ethice sed

amicicia e huiusmodi ergo etc. 2° ibi adhuc maxime ostendit quod sit necessaria ad vitam et hec primo per

status humane vite 2° per naturalem inclinacionem adiupam ibi naturaliter inest 3° ex re-

gimine civium ibi videtur autem et circa primum tria facit primo ostendit quod sit necessaria ad humanam Amicus est naturalis

vitam per ea que habent ad quemadmodum vite in statum prosperitatis tali racione illud sine quo

nullus eligit vivere eciam habens divicias et potencias omnibus necessariis ad vitam e maxime

necessaria ad vitam prospera sed amicicia e huiusmodi ergo etc. boetius probat ibi etenim ditatibus

quia sine eo quo maxime opus habent qui habundant diviciis et commodis vite non eligitur

esse vita eciam habens illa sed amicicia e huiusmodi ergo etc. utilitatem autem amicicie talibus habundantibus

ostendit duobus quia utilitas provenientes ex diviciis et potenciis e maxime beneficium quod autem alicui

ex hoc impenditur et hoc maxime amicis quorum impendere curat et hanc tangit ibi que est

utilitas aliam tangit ibi vel quomodo utique quia non solum iuvat ad consequendum fine

dictorum sed beneficium sed ad conservacionem quia quanto aliquid e maior bonitas exterioribus tanto est

instabilior nisi contineatur sic eciam maxima arbor indiget multis fulimentis amicicia prosperitas et

amici sunt sic virtutes naturales conservatores aliquorum in alto statu 2° ibi tamen opia ostendit quod sit

natum ad vitam in statum infortunii quia id ad quod aliquis confugit in infortuniis maxime e natum

ad talem statum refugit autem ad amicos ergo etc. 3° ibi Iuvenibus et in moribus ostendit quod sit 141

natum ad vitam quemcumque in medio statu et primo quantum ad recessum a malo tali racione illud quod

subvenit ad omnem defectum maxime e natum ad vitam in quemcumque statum sed amicicia videlicet iuvenibus

qui habundant in pronitate ad peccandum et ad non peccandum per actos non eligatur et senibus

qui indiget reverencia videlicet ad famulatum quia amici ipsorum famulantur eis et ic que defici-

unt actiones propter debilitatem adiutorii indiget amicicia ad complendum suas actiones ergo etc. 2°

ibi habitis quia ostendit quod sit natum in adiutorium ad bonum tali racione quando efficit adolescentibus

potentibus iam agere ad bonas actiones e natum ad vitam sed amicicia e huiusmodi ergo etc. boetius probat

ibi simul est primo per auctoritatem homeri cuius hoc dictum e quod duo erant simul venientes

diomedes et ulixes missi a grecis ad explorandum Troyana menia ut unus esset

alteri in auxilium 2° ibi etenim intelligere per racionem sic quia duo aliqui efficiuntur potenciores

ad agendum in vita activa et intelligendum in vita contemplativa id e natum ad vitam sed

amicicia e huiusmodi ergo etc. deinde cum dicit natura que videtur ostendit quod sit natura ex inclinacione nature et

primo ex natura generis et e 2° tali illud quod e ex natura ingenitum non solum hominibus sed eciam aliis

animalibus e natum ad vitam sed ingenitum e ex natura generantis quod agit suam prolem non

solum in hominibus sed in avibus et pluribus animalibus et dicit plurimis propter quedam que sunt

ita fera quod non sufferunt aliquam societatem ut vipere et huiusmodi unde maxime e hoc in hominibus

et quod eciam homines unius gentis amat se ergo etc. et dicit quod inde e quod homines philo-

natropos id est amatores hominum laudamus quia perficientes illud ad quod eos natura quandam inclinat

Ordo ibi videbit ostendit idem ex natura speciei humane per quandam signum amicicie inventum

in hominibus omnibus familiaritas et amicicie quia unus alteri aliquid aberrare sine notum

sive ignotum ut si videat eum aliquis pessimum declinare a recta via deinde cum dicit

videtur eciam quod civitates probat idem per regimen civitatum et primo quantum tali racione illud

ad quod maxime legislatores studet e maxime natum ad vitam amicicia e huiusmodi ergo etc. boetius

probat per hoc quod maxime intendunt inducere concordiam que e similis amicicie et vitare contrariam

amiciciam et expellere contemptores 2° ibi et amici ostendit idem per comparacionem ad virtutem maxime

continentem sed iusticiam et primo ad iusticiam generalem tali racione illud quo habito non indiget

altero sed ego magis e natum sed amicicia habita quantum ad omnes non esset necessaria iusticia

quia habita adhuc esset quedam amicicia ergo etc. 2° ibi et iustorum ostendit idem per comparacionem

ad iusticiam propter dictam. Et dicit quod amicabile nunc convenit maxime videtur esse de numero iustorum, tamen per melius secundum modum iusticie propter dictam est equalitas secundum geometricam [illegible] proportionem, et amicitia attendit ad maximam equalitatem. Et ideo si iusticia est naturalis, [illegible] amicitia. Dictum est dicit non plus autem ordinate quod declarandi sunt de amicitia, quod ipsa est bonum secundum se [illegible]. Et primo per rationem quia talis est secundum [illegible] dispositionem laudamus homines ut est de numero bonorum hominum, secundum polyphiliam et multiplicitatem amicorum laudamus homines ut polyphilos et amatores amicitie: ergo polyphilia est bonum et honestum. Secundo sic est quedam. Ideo patet per auctoritatem Stoicorum qui dicebant quidem eosdem bonos viros et amicos, et hoc est unum quod supposuit predicto quod sunt dictum, vere ait.

Dubitatur autem de ipsa non pauca. Hii quidem enim similitudinem quandam ponunt ipsam et similes et amicos, unde similem aiunt ut similem et graculum ad graculum, et quecumque talia. Hii autem ex contrario figulos omnes tales adinvicem aiunt esse. Et de ipsis superius querunt et naturalius, Euripides quidem dicens desiderare quidem pluviam terram siccatam, desiderare autem venerabile celum repletum pluvia cadere in terram. Et Heraclitus autem contrarium conferens, et ex differentibus optimam armoniam, et omnia secundum litem fieri. Ex contrario autem hiis alii et Empedocles: simile enim simile appetere. Naturalia quidem igitur dubitationum relinquantur, non enim propria presentis intencionis. Quecumque autem sunt humana et pertinent ad mores et passiones, hec intendamus, puta utrum in omnibus fit amicitia, vel non possibile malos existentes amicos esse. Et utrum una species amicitie est vel plures. Qui quidem enim unam existimantes quoniam recipit magis et minus, non sufficienti crediderunt signo: recipiunt enim magis et minus et altera specie. Dictum est autem de ipsis superius. Forte autem de ipsis fiet manifestum cognito amabili. Videtur enim non omne amari, sed amabile. Hoc autem esse bonum vel delectabile vel utile. Videbitur autem utique utile esse per quod fit bonum aliquod vel delectatio, quare amabilia utique erunt bonum et delectabile ut fines. Utrum igitur bonum amant vel quod ipsis bonum? Dissonat enim quandoque hec. Similiter autem et circa delectabile. Videtur autem quod ipsi bonum amare unumquemque, et esse simpliciter quidem bonum amabile, unicuique autem quod unicuique. Amat autem unusquisque non ens ipsi bonum sed apparens. Differet autem nihil, erit enim amabile apparens. Tribus autem existentibus propter que amant, in inanimatorum quidem amatione non dicitur amicitia, non enim est redamatio, neque voluntas illorum boni. Ridiculum enim forte vino velle bona, sed si quidem salvari vult ipsum ut ipse habeat. Amico autem oportere dicunt velle bona illius gratia. Volentes autem sic bona benivolos dicunt, si non idem et ab illo fiat: benivolentiam enim in contrapassis amicitiam esse. Vel apponendum non latentem? Multi enim sunt benivoli quibus non viderunt, existimant autem epiikeis esse vel utiles. Hoc autem idem et si illorum aliquis patiatur ad hunc. Benivoli quidem igitur isti videntur adinvicem. Amicos autem qualiter utique aliquis dicat latentes ut habent se ipsis? Oportet igitur bene velle adinvicem et velle bona non latentes propter unum aliquod dictorum.

In ista parte prosequitur suum tractatum de amicitia et primo quantum ad prima eius que sunt dubitationes. Et dividitur hec pars in duas. Primo ponit si hec per opiniones aliorum, secundo inquirit veritatem in fine autem fiet ibi ad dictum. Primo potest opiniones de amicitia loquentium de moralibus moraliter, secundo loquentium de ipsa naturaliter, ibi dicentes. Tertio ostendit que questiones dimittende sunt de amicitia et que prosequende in naturalia. Circa primum dicit opiniones ponit. Et dicit quod propter diversitatem opinantium quod sunt multa dubia de amicitia. Prima igitur opinio est quod amicitia sit quedam similitudo et quod amici et existimant amici propter similitudinem quandam. Et ideo dicunt quod plus ad similes convenit amicitia et et kolonus ad kolonum et animalis et specialiter avis quod dicitur kalos aut ut dicit glossa est quedam avis [illegible] que in maritima multum volat, sicut quondam [illegible] aqua dicitur kalos, quia similes socialiter vivere gaudent, et quecumque talia sicut sunt magna alterius bonum similitudo. Similiter opinio potest esse hic autem. Et hec dicit quod amicitia est ex contrario quod probat per exemplum quod omnes figuli qui sunt similes invicem habent sunt tales sunt contrarii vel sunt tales et similes: et inter

non causant se. Et dicit translator quod fuit silens in actionibus bonis et officiis. Sed contra inquantum lucrum quod unus impedit
bibitur. Videtur quod prima opinio sit vera. Sicut enim dicit Ethica: similia similibus gaudent, hic autem gaudet lucrum alterius
est amicitie, ergo etc. Praeterea in v. methaphysice dicit quod idem in equalitate fit simile, sed vera amicitia sicut predicit fundatur
super virtutes existentes in utroque, ergo amicitia est similium. Contra eorum que sunt omnibus modis similia non est aliqua unio immo
sed amicitia est quedam unitio amantium, ergo oportet quod sit ex aliquibus dissimilibus. Praeterea amicitia est nexus quidam compactionum, sed
compactio non est omnino similium, ergo etc. Item videtur quod secunda opinio sit falsa, contrariorum enim est pugnare adinvicem, sed
amicitia removet omnem pugnam, ergo non est ex contrariis. Praeterea ut dicit in 1ª Amicum esse kalomi, sed hoc est contrarium
ad modum illarum animarum, quia autem non congregatur, ergo etc. Contra amicitia moralis exhibetur a naturali, sed naturalem
amicitiam procedit contrariis aliquid se iungentibus sicut dicebat Empedocles quod erant principia mixtorum generationum capita
sine cervice, ergo et moralis amicitia est ex contrariis. Praeterea querenda que fuit causa istius diversitatis. Intentio philosophi. Solo
dicim quod ambe opiniones secundum aliquid vere sunt. Potest enim amicitia considerari secundum essentiam et in virtute quedam similitudo et unio est
potest considerari quantum ad radicem ex qua nascitur mediante hominis ad amicitiam, et hoc est indigentia iuvamenti per alterum
quod nullus sibi sufficiens est et tamen indigentia fit ex privatione, privatio autem fundatur super contrarium, erit radix amicitie in contrarietate.
Sed contra potest considerari aut secundum formam amicitie et non conferunt ad amicitiam sed magis faciunt ad disgregationem et pu-
gnam. Aut tamen quod unum est ordinatum ad alterum ut ponentur ad actum complementum et hic modo amor quedam naturalis est
contrariorum secundum quod unum recognoscit alterius quod per se complerentur non potest sicut formam mixti vel ad hoc. Et in talibus
contrarietatibus est quedam similitudo secundum quod in uno est melius perfectionis quam est ex altero. Similiter in amicitia morali
utriusque amantium est sic ponenda et complementum per alterum magis una confert alteri complementum vel delectabile vel utile, vel
in congratulatione honesti quod per se habere neuter potest sicut sunt fortiores congregati ut militum se defendant
cum sint tardi et pauci. Et sic non est in singulis quod unus singulus habet quod alter habebat et non confert ei id quo
deficit sed magis impedit lucrum quod querit. Et ideo potest esse sicut est amicitia utilis vel delectabilis sed honesti
amicitia bonum potest esse quod hic concludit omnes livores et supplementum quod est ex congratulatione et adiutorio ad habitum
perponit et impeditur quod est ad alterum. Et per hoc patet solo ad totum. Deinde cum dicit Et de hiis
Ponit opiniones naturalium loquentium de moralibus et ideo dicit quod superius propositum tractendebat; querit de hiis et naturaliter
quam oppetat: et dividitur in duas. Horum quidam dicebant quod contrarietas est causa naturalis amicitie et hoc fuit adhuc 2a. Quidam
enim dicebant ut Euripides quod terra separata adinvicem causant se ut terra sicca pluviam humidam et celum
et aer venabile, propter hoc quod brisim (?) terra desideratur qui est impletum pluvia et humidum desiderat cadere in terra.
Similiter alii vero sicut Eraclitus dicebat quod contrarium convenit esse causa amicitie. Et secundum hoc dicebat quod unum contrarium
est confert utile alteri ad agregandam unam proportionem et quod ex contrariis fit optima amicitia. Et quod ex lite generationem
fuit omnia proseparatim ab uno mixto in quo omnia erant confusa. Alia fuit opinio contraria hiis duabus sed Empedo-
clis et aliorum quorundam qui dicebant quod simile appetit et amat suum simile. Utrum amicitia naturalis sit causa amicitie moralis.
Consequenter queritur utrum amicitia naturalis sit causa amicitie moralis. Et videtur quod propter quod in ordine rerum secunda causantur a primis, sed moralia
sunt secunda a naturalibus, ergo etc. Praeterea quilibet homo habet in se dispositionem naturalem ex qua quodammodo trahitur sicut prudentia
dynoetica, sed amicitia quodammodo est virtus, ut dictum est, ergo causatur ab amicitia naturali. Praeterea quilibet de hiis opinionibus in
naturalis enim quidam posuerunt amicitiam principia rerum naturalium et non litem, ergo videtur quod ad amicitiam moralem sit necessaria
aliqualiter. Praeterea Empedocles ponebat duplicem amicitiam et duplicem litem scilicet vel secundum quod in primo magni
anni per litem omnia ex uno segregantur et in fine eiusdem anni omnia per amicitiam in unum redeunt et propter calem
in mixtione et dissolutione cuiuslibet particularis mixti. Cum ergo amicitia moralis exemplatur ad modum naturalis, oportet quod
amicitia in moralibus sit velut et particularis amicitia. Praeterea secundum Empedoclem in tanto semper amicitie admiscetur lis quanta
non congregatur quedam nisi a quibusdam segregentur nec econtrario segregantur nisi congregentur ad quedam, sicut elementa
in dissolutione corporis ad sua similia. Sed hoc non videtur in moralibus esse. Ergo videtur quod opinio nichil faciat ad propositum.
Praeterea opiniones contrariae pertractari habent in eadem scientia, cum ergo ipse non pertractet eas, videtur insufficiens. Et si dicat quod
non sunt proprie, tunc debuit saltem eas vel sic pertractare aut nullo modo movere. Solutio dicendum ad primum
quod moralia sunt superius principium quoniam sicut natura per actiam amicitia enim movet et inprimit naturam, ut dicitur in libro de causis.
Et ideo naturalia non possunt esse causa moralium sed tamen dispositiones et causa ex continuo ad ipsos, sicut a quibus dicitur perfectis.
Et similiter dicendum ad secundum. Ad secundum dicendum quod amicitia cum fundatur super habitum per se habet actum amicitie, qui est congregare ad honestos,
et per actionis oppositi actum quod est separare, secundum quod fugit pravorum consortia, non sine habitu oppositi, quod non
habet odio illos, sicut per actionis actum amicitie admiscetur separatio litis. Sed amicitia perfecta quod fundatur in utili
et delectabili potest habere permixtum odium, nisi per certam sicut amicitia illos a quibus habet utilitatem vel delectationem et odit
alios qui impediunt. Ad tertium dicendum quod amicitia naturalis in moralibus est causa dispositionis naturalis. Per quod ut dicitur superius quilibet alteri
in operationibus fuerit et in hominibus lis naturalis. Aliud quod omnes et ab hiis qui sunt inimica non discedunt sed per calorem
hoc sunt secundum quod fundatur in utili delectabili vel honesto quod est in hiis vel in aliis oppositorum. Ad quintum dicendum sicut ad secundum.
Ad sextum dicendum quod propter similes amicitie naturalis ad moralem movet hanc opiniones, sed propter sortem eadem quod est naturalis et ideo non
plus de hiis se intromisit. Deinde cum dicit naturalia quidem ommittenda, quod dictum est et quod intrandum sit. Et dicit quod naturales
questiones sunt dimittende quod de ipsis non est intentio presentis operis sed questiones sunt secundum amicitiam humanam pertinentes ad mores
quantum ad operationes amicitie et ad passiones secundum quod est de consideratione passionum quia amatio passio est. Et hoc sunt intendenda
et hic de ipsis novat duas questiones. Prima est utrum in aliis et bonis et malis est amicitia vel in malis non possit esse. Secunda utrum

sit una species amicitie vel plures. Et confirmat dictum suum removens quandam dubitationem qua diceban quod est unius speciei

propter hoc quod recipit comparationem per magis et minus. Et dicit quod illud signum non est sufficiens signo quod multa comparantur

que non sunt unius speciei sicut dicimus quod angelus est magis intellectualis quam homo et tamen homo et angelus sunt diversarum specierum

et dicit quod de aliis dictum est superius: quomodo dicit in sermonibus moralibus que excederent ante quos in hoc antecho-

matum supposuit sed melius potest dici quod superius scilicet in superiori parte scilicet prima philosophia

Dubitatur hic. Utrum amicitia dicatur univoce de omnibus suis speciebus. Videtur quod sic quia univoca est sicut quorum est ratio

una secundum idem nomen, sed phylosophus assignat rationem communem omnibus amicitie ergo etc. Preterea quorum genus in uno genere dicatur

in illo sed omnis amicitia ... in uno genere ergo etc. Preterea virtus secundum ... habeat multas species tamen ... de omnibus predicatur ergo

similiter amicitia. Preterea quod dicitur dicitur univoce ... ergo etc. Preterea

dicit id documentum in uno phylosophus, quod respondet ... Solutio dicendum quod univocum est ... quedam

secundum intentionem essendi, et aliud est ... ad ... aliis ... et est univocatio logica ... non secundum intentionem

essendi ... et quod aliquid ... in hac specie vel ... de phylosophus in ... de anima ... aliis ... secundum unum

... et non est univocum ... candidum ... essendi et hoc est univocatio naturalis ... est ... non est univoca

amicitia ... secundum intentionem ... essendi ... suscipiunt ... rationem ... essendi, sicut ... est ... vel

... amicitia que fundatur super honestum est magis et vera amicitia ... que fundatur super utile vel delectabile, sicut ens per se

et verius quam ens participatum. Amicitia enim fundata super honesto diligitur ... per se, sed alie amicitie diliguntur delectatione

et utilitate per se et amicitia participatur et ideo sicut ens dicitur de ente per se et participatio analogice ita et amicitia de suis

partibus. Ad primum ergo dicendum quod illa ratio non est propria diffinitio sed descriptio quedam ut dicit ... Vel dicendum

quod dicitur de amicitia per se cum perfecte ... de aliis autem per imitationem ipsius. Dicit ... phylosophus

quorundam vel rationes ... non univocatur esse. ... solo ad alia ... quod genus et

species sunt large per analogiam et partibus ipsius ... per candidum intentionem ... in omnibus

suis partibus et ideo quodammodo est univocum. Ad ... dicendum quod est ... ideo quedam ... univocum

et hoc potest esse analogicum ... quod magis attendunt ad id quedam ... in uno quod participat

et est tamen univocorum. Deinde cum dicit forte ... diffinitio amicitie et primo ... inquirit

diffinitionem. 2o concludit diffinitionem ibi ... ergo ... quod ... ad diffinitionem

amicitie, primum sunt ... ex ratione ... et circa hoc duo facit primo ponit ... sit obiectum amicitie

et dicit quod phylosophus fiet manifestum quod quesitum est de amicitia quod ... non est ... sed ... obiectum

quod est amabile, et hoc dicitur ... bonum delectabile et utile, ... duo scilicet bonum et delectabile

diliguntur ut fines. Utile ut id quod confert ad utrumque. 2o ibi utrumque ... monet circa

hanc questionem et est ... dissonantia sit inter bonum simpliciter et bonum sibi utrumque aliquis

amet bonum simpliciter vel bonum sibi. Et solvit quod bonum simpliciter est amabile et unicuique est

amabile bonum proprium ... est ... circa adiectionem amicitie utrum sit vere bonum vel videatur tamen non

sit et similiter raro est de delectabili simpliciter. ... amet vel ... dicit

... quod delectabatur ... propter ... ergo ... amabile. ... amabile

... est bonum ... amabile per bonum et quedam alia ... dispositiones ... sufficienter ... sunt

obiecta ... quod est bonum ... quod amicitia ... Solutio dicendum

quod ... non amatur sed ... quedam ... Ad ... dicendum quod bonum

per quod ... amabile est bonum simpliciter quod est honestum. Et hoc est ... bonum ... dicti non sit genus

sed sit analogum ... ratio boni ... per ... et ... ad 2m.

Deinde cum dicit Tribus autem apponit secundum diffinitionem ... que sunt ... amicitia. Et dicit

quod cum 3o sit ratio ... amet vel ... non ... amatur propter aliquid ... est amicitia, quod amatio

... in ... non est amicitia, sicut ... amat ... et ... duo ... quod amicitia ... vel ...

... in ... non ... amicitie. ... vult bonum alteri ... sed si aliquis

vult salvari ... ut bibat ... et ... quod ... in ...

... sensibilia, quod bruta non ... sed ... quod amicitia ... est amicitia ...

quedam ... organice ... non ... brutis ... ponere ... organice ... in plantis

... ponatur ... organice ... instrumentis ... et ... non ...

... tamen sunt ... eis. Deinde cum dicit Volentes autem apponit 3m ... et dicit quod non sufficit

quod unus velit bonum alteri ... sit dicitur benivolus, sed quod ... reamet. Et sic benivolentia est

... Deinde ... dicit ... addit ... adhuc, quod non lateat ... sed

ut ... cognoscat alterum et sciat se amari ab altero ... benivoli ad illos ... videntur

... existimant eos epiekeis vel ... vel utiles ... quod ... accidat ... quod

amet ipsum. ... benivolentia ... passione ... non ... dici ... cum lateat ... Deinde

cum dicit ... ergo: ... concludit diffinitionem amicitie ... et dicit quod ... velint bona ipsis amicis

propter se, ut sit ... benivolentia ... fiat ... ut sit ... passio ... et quod non lateat se et quod fiat

propter aliquid dictorum, scilicet honestum vel utile vel delectabile. Et ex hoc ... in ... diffinitio amicitie

talis. Amicitia est benivolentia mutua non latens ratione boni.

rūt at h' admuice sp̄e ⁊ amatores pp̄ ⁊ amice tres ei spes amic equales nu̅o
aabiliba s̄zm vtrumq̄ deaz ei est redamatio non latens. amates ei admuice
volut adiuice sit s̄m qd' aant. Cum q̄d g̃ ꝑpt' utile aant adiuice no s̄m seipos
aant s̄ s̄m qd' fit aliqd' ipis abmuice bonu̅ Sil̃e at ⁊ qui ꝑpt' delc̄om Non em
⁊ quales esse ēē diligūt eutrapelos s̄ qm delectables s̄ ipis Cum q̄ ꝑpt' utile aant
ꝑpt' sibiipis delc̄ale ⁊ no s̄m qd' amat' ē s̄ s̄m qd' utilis l' delc̄abil. Et s̄m acns utiq̧
amic hec sūt Non ei s̄m qd' ē aatus sic aatur s; s̄m qd' tribuit hij q̄d bonu̅ aliq̄ ·
hij at delc̄om facile solubiles vtiq̧ tales sūt no ꝑmanentib' ipis s̄iliba Si ei non adh
delc̄ables n' vtiles sūt quiescūt amates Vtile at n̄ ꝑmaet s̄ aliud fit ad dissoluto
it ꝑpt' qd' amici erāt dissolu' ⁊ amica vt exnte amica adia Amicie at i senib' tlis vi'
amica fi' no ei delc̄able tles ꝑseruit' sed vtile Et cor q̄ i adolescena ⁊ iuuenu̅ q̄uz
ofene ꝑseruit' non omo at tles. nz viuut adiuice Cunq̧ ei nz s' delc̄abiles
nz vtiq̧ idiget tali societate si non sint Intantu ei s' delc̄ables i q̄tu i spez boi
In hac at ⁊ ꝑsequ. ꝑponūt Iuuenu̅ at amica ꝑpt' delc̄om ēē vi' s̄m pa'oz ei isti
viuūt ⁊ maxie ꝑseru' delc̄able ipis ⁊ ꝑnts Etate at tr̄sc̄edete l' tr̄sc̄ute ⁊ delc̄a
fiut altera ꝑpt' qd' uelocit' fiut amici ⁊ q̄escūt Sil' ei tu delc̄abili amica tr̄sc̄edi' Tal' aut
delc̄omis velox tr̄smutatio Amatiui at iuuenes. s̄m pa'oz ei ⁊ ꝑpt' delc̄om q' mltu̅ aati
ꝑpt' qd' aant ⁊ cito quiescūt. mltoties eadē die tr̄sc̄edetes. comane at ꝑ die ⁊ quiue
isti volūt sic ei ipis q' s̄m amica sit Pfc̄tā at ē bonoz amica ⁊ s̄m v'tez silium Isti ei
bona sil̄e adiuice volūt s̄m qd bonī. boni at sūt s̄m seipos Volentes at bona amic
illoz gra. maxie amici ꝑpt' seipos ei sic h'nt ⁊ no s̄m acns. Pmanet g̃ hoz amica
vsq̧ quo vtiq̧ boni sūt Virtus at mansiu Et est vtiq̧ simpl' bonu̅ ⁊ amico. boni em
simpl' boni ⁊ admuice vtiles Sil̃e at ⁊ delc̄ables. boni ei ⁊ simpl' delc̄ables ⁊ adiuicez.
Vnicuiq̧ ei s̄m delc̄om sūt ꝑp̄e actones. ⁊ tles bonoz a' tales a' siles Talis at amica
mansiua rōabil' ē. copulat ei i ipa oia q̄cunq̧ oz amicis existē Omnis ei amica ꝑpt' bo' ē
ul' ꝑpt' delc̄om ul' simpl' ul' aanti ⁊ s̄m silinez q̄ndaz huic at existūt oia dc̄ta. s̄m se
ipos hac ei siles ⁊ reliqua q̄cq̧ simpl' bonu̅ ⁊ delc̄ale simpl' ē maxie utiq̧ hec amabilia
et amare at ⁊ amica i hiis maxie ⁊ optia. Raras at v'sile tales ēē pauci ei tles Adhuc
at idiget tp̄e ⁊ ōsuetue s̄zm ꝑūbiu̅ ei Non est scire adiuicez an dicto'e sal ōsumere
nz acceptari oz ꝑius nz ēē amicos anq̧ vtiq̧ vtiq̧ appeat aabil' ⁊ c̄dat Cum at cito
amicabilia adi' faciūt. volūt q̄d amici ēē non sūt aut. si non ⁊ aabiles ⁊ hoc scīat
Voluntas q̄d i' velox amic fit amica at non. hec q̄d i' ⁊ s̄m tp̄us ⁊ s̄m reliq̄ ꝑfc̄ta ē
et s̄m oīa hec fit ⁊ sil' vtiq̧ ab vtroq̧ qd' oz amicis existere:~ / vnomo s̄m rōnem

ie mapit deriuāe d'amica s̄m dioz ipia i suas ꝑs et di' ⁊ 30 q amica pt didi 3r amabil' ⁊ penes hac
ꝑmo ꝑt cet' didi expte aantm ⁊ penes dioīn assigt pt' ipia i 2a pte ipia i' alta at ē amic ꝑs ie 30 diom assignat ꝑs ipia
mo di' penes equale ēā qd' est. et s̄m hac dioz assignat ꝑs ipia i 2a pte i' vi' at q̄admodi et oīa
nat' ite ꝑs s̄m qd' dioc̄ magis ⁊ minus ꝑtingūt ad eēā amic pa di' i 30 ꝑo dit amicaz s̄m rōnes

amicabil' in amicicia delectabil' util' et honesti ... apparet istas amicicias ad invicem ... qua ... propter delectabile

Ad evidenciam ... ... dicione quam textu dicitur de amicicia fundatur amicicias in ... aut

amice inter has aias ... quod non sunt tot species amicicie ... et distinguitur ... obiecta ... obiectum amoris est

unum tantum scilicet bonum ergo amicicia ... ... Si dicitur quod est unum secundum analogiam sed dividitur ... vel modos Contra

nullum bonum habet quod possit elicere ... actum nisi ... est ... a primo bono ... bonum primum est unum ergo omnia

bona movent sub una racione et non diversificatur ... ... amicicie species Preterea ... ergo bonum

... honestum et non ... quod ... ... sunt ... ... distinguuntur moralium habituum species Preterea

distinguitur ... delectabile ... amicicie quod ... tendit in alterum sine reflexione ad se ipsum et ... quod est ad alium ...

... illo ... ... quod est propter delectationem vel utilitatem ergo non sunt species amicicie sed tantum erit una species tria

Preterea illa que sunt in diversis ... non sunt in uno genere quia non ... ... delectabile propter delectationem est in genere

delecti propter honestum est in racione ergo non potest ... ... amicicie ... Antonium ... quod sunt multo plures ... in

... racione ... ... Sed honestum et delectabile et utile sunt tria que

... species amicicie quia appetitum non distinguitur ... ... que multe sunt et erunt multe species amicicie

Preterea magis distat apparens bonum et non ... ... bonum utile ab honesto ergo si sunt duo distinguentia duas species

... in speciebus ad unum appetens et alia ad unum ... ergo ... ... amicicia ... ad unum bonum et ad bonum apparens

Solucio dicendum quod racio amabilis ... amabile est bonum ... secundum dictum bonum est duo ... obiectum amicicie bonum et dicitur

in utile delectabile et honestum et ideo ... ... amicicia secundum ... tria est ... ... non tamen est duo

... ... est duo ... ...

moraliter sunt ... sunt ... ... ideo ... in moralibus

habitibus sit in duo ... ... una ... ad totam ... ... amicicia honesti ... ... amicicie Ad primum

dicendum quod ... bonum ... est movens ... ... bonum secundum ... ... movens ... ... et penes hoc

movent diversificantur amicicie ... ... et patet solucio ad secundum Ad tercium dicendum quod ... amicicie ... delectabile distinguitur

... quod ... ... et ideo ... ... non ... ... amicicias ... Et sic

dicta amicicia dicitur ... ... sine reflexione ad se ... ... amicicia ... ... ad bonum ...

propter delectabile vel cum reflexione ad utile quod ordinatur ad finem ... ... amicicia ... ... tamen tria modo

Ad quartum dicendum quod ... delectabile ... ... in amicicia delectabili ... ... ad ... vel ... ... possit

... in uno ... secundum analogiam Ad quintum dicendum quod ... ... honesti ... ... possit

in tali ... ... sunt diverse ... honesti ... ... movent ab ... ... dicendum

sit unum ... non erit nisi una species penes honestum ... ... utili et delectabili Ad sextum dicendum

... appetens magis distent quam utile et honestum ... ... magis ... ... ad ... movendi quia non movet

nisi ... est apprehensum apprehendit ... ut unum bonum Ad septimum dicendum quod ... est distinguens ...

sub alia racione ideo quod est ... vel in re quod est in ... et ideo ... ... ad ... ... in re sed appetitum non

tendo ... quod alie due non sunt ... ... amicicia ... ... non est ...

honesti ... amicicia honesti diligit homo ... bonum virtutis quod est ... ... virtutis accidit ei ergo

diligit ... ... sic et in aliis amicicias Preterea ... dicit quod ... delectabile quam honestum est dilectabile sic

finitum ... est eundem modum ... ad duos fines sicut ... una linea ad duos ... ex

una parte ergo ... est quod ... quod amicicia honesti est et delectabilis Preterea omne quod diligitur propter delectationem non diligitur

propter se ... ergo honesti amicicia attendit delectabile ... non erit ... ... Preterea ... quod est ... ad

... non est ... ... delectabile ... ...

et ... ... ergo delectabile est magis ... quam virtus et ... amicicia que fundatur super que delectabile

magis quam ... que fundatur super honestum Preterea ... non est magis ... ... quam amicicia moralis ... ...

attendit ... nature ut ... et filii et ... ergo et amicicie ... assignare debent Preterea ...

est ... ... sed ... ... ergo amicicia moralis ... attendere ... ... Preterea ...

que ... est ... ... et ... delectationem ... ... et amicicia Solucio ad primum ...

... quod ... ... absoluto et ... ... et ... amicicia honesti ...

... ... non referendo ad se ipsum ... ... ideo ... ... non sit ...

secundum quod homo est ... secundum quod honestus ... ... non ... ... quod ... est honesti et

... et ... amicicia ... ideo ... dicendum quod ... est ... sua essencia ... ... honestum ad ... quod ...

... trahit et sua dignitate non allicit et ideo ... amicicia honestum ... ... accidat bonum ...

... non accidit sed ... est ... ad appetitum ... ... amicicia ... ... honestum

... ad ... quod non est ... ... Ad secundum dicendum quod delectabile quod dicitur ... honestum

est delectabile ... ... delectabile ... est ... honesto et ... ... honestum est ... et delectabile ...

... Ad secundum dicendum quod sicut dicit Tullius in libro de amicicia ... ... habeat ... utilitates et

delectaciones non tamen respicit nisi ad honestum ... ... et ... ... Ad tercium

dicendum quod ... distinguitur ... ad ... ...

... est quod ... ... bonum movet vehementer et magis ac magis ... et est

... ... et ... et ideo est amicicia que ...

fundatur Ad quintum dicendum quod et amicicia ... ... et ... distinguit ... ... patet solucio ad ...

Ad vii dicendum quod amatio vel actus dicitur secundum simpliciorem modum assignatus [illegible] [illegible] et consistere per
delectationem addit electionem amati ex mutuo et ideo est tantum in ratione. Sed benivolentia addit hoc quod amato bonum quis velit
et faciat consistere in amato. Caritas autem est qua quis amatum sub magno pretio habet et utrumque extremum benivolentie. Sed
amicicia includit omnia hec et insuper addit redamationem non latentem, unde amicicia non est nisi ad habentem racionem
[illegible] [illegible] dicitur in topicis aliquis diligit in vino sed amans ... de subiectis amicicie.
Errato vero quod male assignet subiecta harum amiciciarum. Senes enim pluribus de longo tempore quesierunt, et ideo minus habent
vivere; tales autem in moribus indigent unde dicit Tullius in libro de senectute quod non est inrecabilis quia quanto minus
vivendum est, tanto plurima est querere, ergo maxime competit eis amicicia utilis. Preterea idem ut videtur non est in subiectis contrariarum dispositionum;
sed iuvenes et senes sunt contrarie dispositi, ergo male dicit quod utrique sint subiectum amicicie que est utilis. Preterea ab illo
quod non amatur non expectatur aliquid utilis sed peregrinis est huiusmodi, ergo eis non competit amicicia utilis. Preterea ut Aristoteles dixit
delectationes sunt medicine contra tristicias; et propter hoc contrariantur maxime. Sed senes per multis infirmitatibus et laboribus tri-
dati et per hunc modum delectationum [illegible] propter multum experienciam, ergo maxime videtur competere eis amicicia delectationis.
Preterea virtus est stabile, quod est senile, sed non omnibus iuvenibus est idem senile, ergo tantum assignat eis unam istarum amiciciarum.
Preterea videtur diminuta cum amicicie honesti non assignet aliquod subiectum. Solutio dicendum quod in senibus est natura deficiens
et ideo cum non habeant adiutorium in se naturale est eis quod querunt plurima auxilia aliunde et propter hoc per consequens
maxime est utile. Ad secundum dicendum quod subiectum amicicie utilis potest assignari aut secundum dispositionem naturalem, et est in senibus, aut
secundum dispositionem ex consuetudine inductam et est in quibusdam iuvenibus amicicia inducta utilis qui sunt nutriti lucris, sicut filii
mercatorum. Ad tercium dicendum quod peregrinus per actus per non ad amiciciam magnam sed sit bonum ab eo quod est edit ex peregrinis
in terra illius, ut retribuatur sibi in simili. Ad quartum dicendum quod senibus deficiunt spiritus et vigor nature, et ideo multum non afficiuntur
delectationibus sicut legitur in ii Regum xix de Berzellai qui dixit ad David quod non potuit propter senectutem delectari
in sompnis potibus et cibis. Et si sit in eis medicina delectationum hoc est sicut in antiquis edificiis que diruuntur ut dicitur
in libro de medicina et temperancia. Ad v dicendum quod in iuvenibus abundat passio propter fortitudinem caloris, et ideo maxime
afficiuntur delectationibus ut in pluribus. Non enim intendit assignare istud nisi ut in pluribus, quia et alii senes propter
complexionem vel consuetudinem prosequuntur delectationes et alias fugiunt. Ad vi dicendum quod subiectum in magis amicicie perfecte est
idem quod subiectum omnium aliarum virtutum et ideo non oportuit quod specialiter de hoc faceret mencionem.

Dividitur autem hec pars in duas in prima ponit diversitatem amicicie secundum talem racionem [illegible] [illegible] [illegible] amicicia cum
redamatione non latente sunt amiciciae [illegible] propter dominum. Sed [illegible] amabilia ... sicut honestum, utile et
delectabile sicut huiusmodi ergo sunt tres amicicie [illegible] secunda ibi [illegible] prosequitur membra divisionis et dividitur in duas, primo prosequitur
de duabus que sunt imperfecte amicicie, secundo de perfecta que est honesti vel perfecta ibi [illegible] prima in duas facit, primo dicit quod aliter patitur
[illegible] per accidens amantes tali ratione [illegible] secundum quod non amant [illegible] secundum quod [illegible] [illegible] [illegible] hic
sit in eis [illegible] propter utilitatem vel delectationem [illegible] [illegible] amicicia per accidens. Sed amicicia que est utilis et delectabilis
est huiusmodi [illegible] [illegible] Et dicit [illegible] quod sunt delectationes in [illegible] Secundo ibi facile ponit unam partem [illegible] quod sed
cum [illegible] tali ratione [illegible] fundatur super id quod non permanet, ipsum facile solvitur. Sed delectabile et utile
non diu permanet ergo amicicie super [illegible] fundate sunt facile solubiles. Et dicit quod quiescit vel desistit ab amicicia
2a ibi maxime autem assignat subiecta [illegible] et primo amicicie que est propter utile et dicit quod hec est in senibus et in hiis qui
iuvenibus [illegible] apte est utile prosequuntur vel ex toto [illegible] et imperfectius et hoc probat tali ratione, tales enim non
[illegible] non [illegible] [illegible] si non sit sibi utiles nec sunt eis delectabiles nisi inquantum hec spes boni vel lucri, huiusmodi tamen
amicicia utilis. Sed hec convenit omnibus [illegible] [illegible] [illegible] Secundo ibi iuvenum autem assignat subiectum amicicie que est delectabilis
et primo quantum ad amiciciam que est perfectum in [illegible] ibi et dicit quod iuvenes sunt subiectum ipsius tali ratione [illegible] maxime
vivunt secundum passiones, [illegible] maxime quod prosequuntur delectabile, et amicicia que est delectabilis. Sed iuvenes sunt huiusmodi ergo etc.
Et est hoc [illegible] quod [illegible] [illegible] et [illegible] hac etate fiat [illegible] amicicia delectabilis et amicicia in ideo cadit et
facile solvitur quod tales delectationes [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] corporis. Secundo ibi et amatores
dicit quod [illegible] sunt subiectum amicicie que est imperfectum [illegible] [illegible] et dicit quod propter passiones secundum quas vivunt sicut amativi
vel pronum ad amandum et propter delectationem quam prosequuntur [illegible] [illegible] hec quod multum amative vivunt et gaudent quod
[illegible] in actione per totam diem vel plurimum tempus et amicicia [illegible] volunt amare diu [illegible] iuvenes propter delectationem
volunt amare sicut [illegible] sit per totam diem cum [illegible] sit [illegible] iuvenibus quod secundum amicicie vel [illegible] sit amicicia
sic [illegible] [illegible] existunt delectabiles. Deinde cum dicit perfecta autem determinat de amicicia perfecta et [illegible] ordinis est
[illegible] in toto [illegible] [illegible] perfecta est unica [illegible] [illegible] in amicicia. Et tamen hec 2a facit primo dicit quod amicicia honesti est perfecte
et propter amiciciam. Secundo quod est permanens ibi permanet ergo. 3o quod est rara ibi rara autem. Circa primum ponit talem rationem. Omnis
amicicia per quam amatur [illegible] [illegible] [illegible] quod est [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter se ipsum est perfecta et perfecte amicicia.
Sed amicicia que fundatur super honestum est huiusmodi ergo etc. Deinde cum dicit permanet autem quod sit permanens et [illegible]
2a facit primo dicit [illegible] [illegible] [illegible] talis est amicicia fundata super honum permanet quamdiu sunt boni secundum virtutem
que erat causa amicie. Sed virtus multum mansiva est ergo et talis amicicia. 2o [illegible] ex omni utique probat idem tali ratione
omnis amicicia que sit copulatur omnibus racionibus amicicie est permansiva sed amicicia honesti est huiusmodi ergo etc. [illegible] sicut
omnis amicicia est propter bonum simpliciter quod est honestum vel propter bonum [illegible] quod est utile aut propter delectabile simpliciter vel [illegible]

et propter similitudinem sed honestum quod est bonum simpliciter et delectabile est et bona et delectabilia amico et est similis sibi secundum virtutem
ergo amicicia hic colligit omnia ista que sunt maxime utique convenit quod sit optima et maxime amicicia propter se ei delectabilia et
bona sunt et aliis sunt bona et delectabilia et maxime amabilia et maxime amabilium optima et maxime amicicia ergo etc.
Deinde cum dicit Raro autem ostendit quod sit rara duabus racionibus quarum prima talis est non est nisi talium hec amicia
non innotuisset sed tales sunt pauci ergo etc. Secundam ponit ibi Adhuc autem que talis est quod hoc non potest haberi nisi per
maximam experimentum et consuetudinem et racio sed amicia est huiusmodi ergo etc. Secundam manifestat quia oportet quod unusquisque sciat
de altero quod perfecte diligat ipsum quia oportet esse redamatorem non latentem sed hoc non potest fieri nisi postquam
simul multum contendat de sale sicut est in proverbio ut unusquisque experiatur fidem alterius et mores et in prosperis
et in adversis et ante hoc non debet acceptum ad amicum nisi postquam videatur certitudinaliter esse amabilis unde quod
potest esse certitudo in talibus sed illi qui cito sibi adinvicem faciunt amicabilia opera habent voluntatem amicicie
que velox est sed non dum amiciciam Deinde cum dicit Hec quidem revelat quod dicat de perfecta amicicia et patet
Que autem propter delectabile similitudinem habet etenim boni delectabiles adinvicem Similiter autem et
qui propter utile etenim tales adinvicem boni Maxime autem et in hiis amicicie permanent
cum equale fiat adinvicem puta delectacio et non solum sic sed et ab eodem quale eutrapelis
et non ut amatori et amato Non enim in eisdem delectantur isti Sed hic quidem videns illum
hic autem famulatum recipiens ab amatore Senescente autem hora quandoque et amicicie desinunt
huic quidem enim non est visio delectabilis huic autem non fit famulatum Multi autem rursus
permanent si ex consuetudine mores diligant similes consuetudinibus existentes Qui autem non
delectabile commutant sed utile in amabilibus et sunt minus amici et minus permanent
Qui autem propter utile existentes amici simul cum conferente dissolvuntur Non enim adinvicem erant
amici sed utilitatis Propter delectacionem quidem igitur et propter utile et pravos contingit amicos ad
invicem esse et epiikes pravis et neutrum qualicumque propter seipsos autem palam solos
bonos mali enim non gaudent seipsis si non aliqua utilitas fiat Et sola autem bonorum
amicicia insusurrabilis est Non enim facile nulli credere de eo qui in multo tempore ab
ipso probatus est et credere in hiis et nunquam utique iniustum facere et quecumque alia
in ea que ut vera amicicia dignificatur In aliis autem nichil prohibet talia fieri Quia
enim homines dicunt amicos propter utile quemadmodum civitates dicuntur enim compugnaciones
civitatibus fieri gracia conferentis inimicis propter utilitatem et eos qui propter delectacionem adinvicem
diligunt quemadmodum pueri forte quidem oportet dicere et nos amicos tales species autem amicicie plures
et primo quidem et proprie bonorum secundum quod boni reliquas autem secundum similitudinem secundum quod enim bonum
aliquid et simile aliquid sit amici etenim delectabile bonum aliquod amatoribus delectacionum Non omnino
autem hee copulantur neque fiunt ipsi amici propter utile et delectabile Non omnino ei que secundum accidens copulantur

Posita divisione amicicie que accipitur penes racionem amabilis hic comparat tres amicicias adinvicem que secundum accidens
(?) delectantur adinvicem Et ad evidenciam huius notandum sunt hic sex Primo utrum amicicia delectabilis dicatur
per similitudinem ad veram amiciciam quod non videtur Illud enim magis similiter dicitur ad aliud quod oportet quod insit
ei sed delectacio non semper inest vere amicicie quia vere amici habent bona et mala communia ergo per similitudinem
delectacionis non dicetur amicicia delectabilis ad veram amiciciam Preterea Si delectacio accidit illi amicicie que dicitur
per similitudinem ad veram amiciciam aut est sibi accidens per se aut accidens per accidens Si accidens per accidens
cum huiusmodi sint infinita unde hoc non debet in arte aliqua hic considerari similitudo quia sic quelibet diceretur
per similitudinem ad aliud si autem sit sic accidens per se cum per se delectacio non sit nisi intellectualis erit hec
amicicia delectabilis intellectualis et vera amicicia et non dicetur per similitudinem ad veram Preterea penes extremum non
debet sumi aliqua similitudo si igitur intelligitur delectacio corporalis cum talis delectacio sit extrema erit idem
quod prius ¶ Si dicatur quod delectacio corporalis habet similitudinem ad delectacionem vere amicicie unde quod est organica
ad ipsam ¶ Contra delectacio vere amicicie est in operibus contemplative vite sed hec non indiget
organis cum ipsi sit sibi solitario ergo non potest hoc modo dici similitudo ¶ Solo dicendum quod intelligitur

de amicitia fundata super delectationem corporalem, quod est simpliciter dicta ad veram amicitiam est et illud delectationem
quaedam naturalis et necessaria animae et haec magis appropinquat ad delectationem veram animae, eodemque naturalis et non necessaria
et haec magis distat et quaedam nec naturalis nec necessaria, sicut sunt bestiales, et haec non exit in similitudinem umbra-
tilis ad veram animae delectationem. Similiter autem haec non intelligitur, quod ad id quod genere vel specie utrique insit, sed sicut est
similitudo in analogicis citra id in quo attenditur similitudo est simpliciter in uno, sicut ens in subiecto et in aliis quodam modo
principaliter aut consequenter, et secundum viam quod per eorum magis et minus distent a prima praedicatione. Sicut ad quod esse
minus entis quam constituitur ita quod delectatio simpliciter est in delectatione intellectus. Quod patet per diffinitionem principii.
Est enim delectatio ex operatione naturalis et propriae habitus non impedita, ut non sit solum naturalis ex parte generis
sed etiam ex parte differentiae. Et hoc modo solum modo est naturale hominis, quod secundum intellectum et rationem est delectatio naturae.
Naturalis et necessaria vel non necessaria est quaedam naturalis ex parte generis sed ex natura alia, sed non ex parte differentiae. Et ideo deficit
nihil quod est propriae habitus delectatio. At non naturalis adhuc plus deficit, quia non est secundum aliquam naturam generis vel differentiae
sed tamen secundum habitum ex mala consuetudine quae hic quandoque simpliciter [illegible]. Et per hoc patet solutio ad omnia obiecta, quia sicut [illegible]
amicitia complectitur aut mitigatur propter ipse est ad delectationem. Patet etiam ex dictis quod non solum est actus propter delectationem
de qua loquitur si ipse sit utilis amicitiae. Patet etiam quod non loquitur de delectatione quae est corporalis, quia ista delectatio praeter-
itio. Videtur quod male distinguat inter amatorem et amicum utilis. De distinctione inter amatorem et amatum
et amatum. Amator enim non conversatur in amato nisi bonum. Bonum autem tripliciter: honestum, utile et delectabile. Secundum autem
hoc dividitur amicitia. Ergo videtur quod idem amator amatus et amatus per delectabilia corporis sicut intra. Ergo videtur quod
secundum hoc debet distingui inter propter delectabilia animae. Praeterea aequale inter est quaedam res quaedam proportio. Et hoc debet
fieri in [illegible]. Quaedam est igitur cum hic non distinguat eadem aequale sit in amicitia; videtur insufficiens. Solutio.
Dicendum ad primum quod amor dicit simpliciter motum in amatum, sed amicitia dicit benevolentiam cum redamatione
non latente. Et ideo licet idem bonum prosequatur amator sicut et amicus in amato, tamen sub alia ratione, quia amicus
prosequitur in redamatione et secundum aliam conditionem. Ad secundum dicendum quod amicus non quaerit delectabile simpliciter, sed
delectabile in amico, et ideo [illegible] non distinguuntur secundum duos delectabilem vel utilem, sed unum contra illorum
quod potest quaeri in amico tempore sunt tantum tria, et secundum hoc amicitia delectabilis cadunt in unam speciem, quia in quantum delectabilia
sunt habendi non differunt. Ad tertium dicendum quod in amicitia est aequale simpliciter, quia aequale est, et ideo non oportuit quod distingueret.
Tertio videtur quod amicitia utilis sit permanentior quam amicitia aequalis. Utrum amicitia utilis sit permanentior delectabili.
Delectabilis [illegible] et permanens secundum totam vitam [illegible] permanentia, sed amicitia delectabilis non est in senibus,
in quibus est maxime utilis. Ergo etc. Praeterea quod cessat deficiente aliquo est permanentia, sed deficiente amica
delectabili [illegible] cessat amicitia utilis. Ergo etc. Praeterea amicitia non est maxime permanens, sed amicitia utilis
magis accedit ad ipsam quam amicitia delectabilis. Ergo etc. Probatio mediae: utile quod bonum dicitur simpliciter, sed
delectabile corporis semper dicitur bonum ut nunc. Ergo etc. Praeterea iuvat utile ad honestum, sed non delectabile. Ergo etc.
Solutio. Dicendum quod aliquid possit dici permanentia duobus, aut secundum durationem temporis, sicut vita hominis
est permanentior quam eclipsis solis, et sic amicitia utilis potest esse permanentior quam amicitia delectabilis; aut
quantum ad ordinem causae, et eclipsis est permanentior [illegible], quia est ex causis ordinatis et naturalibus;
et hoc modo amicitia delectabilis est permanentior, quia delectabile quod est causa magis est permanens, cum sit similius vero
bono quam utile et magis accedens ad ipsum. Dico enim aliquid accedere magis ad aliquid duobus, aut secundum
ad comparationem, et utile magis accedit, aut secundum ad similitudinem, et delectabile magis accedit, quia
utrumque quaeritur ut finis, et delectatio est forma honesti. Et per hoc patet solutio ad totum. Utrum epicikes possit aliquis prot-
Quarto videtur quod secundum naturam animae epicikes possit esse amicus pravo. Amicitia enim est similitudo quaedam et
pravi et epicikes sunt valde dissimiles. Ergo non possunt esse amici. Praeterea ad hoc quod amicitia sit delectabilis
oportet quod idem delectabile utrique in alio diligat, sed epicikes et pravi non habent easdem delectationes. Ergo etc. Praeterea omnis ho-
vel est bonus vel est pravus, sed epicikes semper [illegible] bonus. Ergo videtur secundum dictum Aristotelis esse neutrum. Praeterea videtur
secundum dictum quod mali non gaudent semper cum pravis; dicit [illegible] laetantur cum benefecerint, male fecerint etc. Et
ipse sibi dixit quaedam bestialitas delectationibus gaudent. Solutio. Dicendum ad primum quod epicikes, id est bonus,
et pravus non possunt esse amici maxime per delectationem, sed minus [illegible] similes in aliquo, ut si utrique sint indigentes sui
invicem, tamen possunt esse amici utiles. Et quia non corrupta est secundum omnes virtutes morales, ut esse quod in eo quod est pravus
secundum unum vitium est culpabilis, et plus est virtuosus, et diligunt se amicitia delectabili. Ad secundum dicendum quod pravus
virtuosi [illegible] potest delectari in quantum quaerit delectationes naturales secundum quod potest naturales et naturae. Ad
tertium dicendum quod in quibusdam vel pluribus aliquis esse nec bonum nec malum, quia sicut nec habet habitum virtutis nec contrarii. Aliter
potest sic exsistere ut dicit [illegible] sed secundum theologos medium est indirecte, quia est verum et convenit
[illegible] in [illegible]. Ad quartum dicendum quod non gaudent in ipsa malitia, sed in ipso delectabili quod est quoddam bonum ex con-
fusione et ad [illegible] bonum non est malum, sicut dicit Augustinus, si ex confusione [illegible] in confusione.
Quinto videtur quod amicitia vera non sit in dissimilibus [illegible] gaudet illius. Utrum amicitia vera sit in dissimilibus.
Dominus enim et servus sunt [illegible] in actibus [illegible], sed vera amicitia fundatur super bonos actus. Ergo videtur quod des-
cendentibus viribus corporis [illegible] talis amicitia. Praeterea quod [illegible] animae est dissolutio
[illegible] amicitia vera anima [illegible] alia etc. Praeterea si per relationem [illegible] haec vera amicitia
[illegible] videtur esse [illegible] quod est [illegible]. Praeterea [illegible] dicit quod amicitia delectabilis
et utilis sunt [illegible], quia [illegible] qui se diligunt [illegible], sed [illegible] error [illegible]

qr q[ui]cq[ui]d d[ic]i[tur] e[st] v[er]u[m] / et q[uod] a[d]d[uc]it via s[ecundu]m s[ecundu]m v[er]a. Solucio d[ic]e[n]d[u]m ad p[ri]m[u]m q[uod] infirmitatib[us] accidit / v[er]e amicicie ex ca[us]a sue inmutabilitatis q[ue] e[st] virtus q[ue] i[n] defectib[us] corp[or]alib[us] vite viget i[n] [con]cupis[centi]is senib[us] q[ua]ntu[m] ad [con]tinue actu[m] et si no[n] q[ua]ntu[m] ad c[er]tam [con]temporis actu[m] s[ecundu]m d[icitu]r tuli[us] i[n] l[ibr]o de senectute Cathone et q[ui]bu[s]da[m] a[liis]. Ad s[ecundu]m d[ic]e[n]d[u]m q[uod] dissolucio amicicie vere aut dissolut[ur] p[ro]p[ter] et s[ecundu]m hoc e[st] o[mn]i[um] fundame[n]to ip[s]i[us] s[ecundu]m virtutem et h[oc] i[n]more[s] cu[m] d[icitu]r et m[a]g[is] vni[us] iniustu fieri. Aut p[ro]p[ter] amici[tiam] et h[oc] e[st] aut aliam detractionis simpl[iciter] et h[oc] i[n]more[s] cu[m] d[icitu]r no[n] ei facile crede[re]. Aut i[n] h[ab]it[us] s[ecundu]m i[n] q[ui]b[us] p[ro]bam[us] eu[m] et h[oc] i[n]more[s] cu[m] d[icitu]r et crede[re] in h[ui]us et a[d]d[it] q[uo]cu[m]q[ue] a[liquis] p[er] q[ua]d[a]m q[uo]d s[ecundu]m d[icitu]r c[on]t[r]a v[er]e amicicie q[ue] fuerint ad dissolucio[n]e[m] / ut etiam vna[m] i[n] duob[us] corpo[ri]b[us] h[abe]t. Ad t[er]t[ium] d[ic]e[n]d[u]m q[uod] relacio no[n] facit a[mici]ci[am] s[ed] c[on]t[r]a / et io no[n] e[st] p[er] h[ab]it[u]m [con]cepta. Ad q[ua]rt[um] d[ic]e[n]d[u]m q[uod] no[n] e[st] t[antu]m indiu[i]duo [illegible] / q[uia] dicu[n]t[ur] i[n] due amicicie s[ed] q[uia] h[abe]nt silit[er] realit[er] vere amicicie. V[tru]m alie amicicie simplicit[er] copulent

Ext[ra]v[er]ti v[idetu]r q[uod] alie amicicie o[mn]io et simpl[iciter] copulet v[tr]o[s]q[ue] et e[st] [con]nexio affectus / i[n] simpl[iciter] e[st] copula[ci]o s[ed] i[n] amicicia delectabili s[ecundu]m q[uo]d [con]nexi s[ecundu]m a[liquam] [illegible] p[er] quorsq[ue] e[st] vna et i[n] ubi[que] cordi[bus] illi p[otes]t o[mn]i[n]o copulatu[m] s[ed] h[oc] no[n] sit n[isi] passim i[n] vno h[ab]et et e[st] in amicicia o[mn]i[um] [illegible] p[er] [illegible] p[ro]p[ter] ea mouet / v[idetu]r maxi[m]e copulare / s[ed] amor est copulati[on]e delectacio[n]i s[ecundu]m h[ab]it[u]m adeo q[uod] quosda[m] i[n] i[n]famia i[n]ueniu[n]t[ur] p[ro]p[ter] hoc v[idetu]r p[ro]p[ter] hoc q[uod] d[icitu]r p[ro]p[ter] Dicton ad [illegible] a[mi]cu[m] filij mei [illegible]. Solucio d[ic]e[n]d[u]m q[uod] n[on] e[st] amo[r] vtile q[uod] o[mn]io ligat i[n]vtilis / q[ui]a n[on] e[st] simpl[iciter] ligati[on]e vtile ac et delectabile s[ecundu]m quid ligant / amicicia ei vtil[is] et delectabil[is] d[e]signat i[n] [con]iu[n]ctus quidem s[ecundu]m a[liquos] amoris motu[m] q[uo] i[n] a[ni]m[a] fertur / [con]plecti ad ip[su]m i[n] illa q[ue]rit t[antu]m sua vtilitate[m] ul delectac[i]o[ne]m / et s[ecundu]m q[ua]m d[ic]e[n]do q[uod] sunt e[st] d[ic]ig[itu]r actione amicicie s[ed] honestu[m] e[st] simpl[iciter] ligans q[uia] motu[s] v[er]e amicicie p[er]sistit i[n] actu du[m] dilig[it]ur p[ro]p[ter] se q[uod] in ip[s]o est. Et p[ro]p[ter] hoc p[atet] solucio ad obiectu[m]. Ad vera a[utem] q[uaestio]n[em] ex dictis [con]paracio[n]ib[us] eli[citur]

Diuidit[ur] at hec p[ar]s i[n] d[uas] p[ar]tes [con]parat aliq[ua]s a[mic]i[ci]as quasda[m] p[ro]p[ter] v[er]e a[mici]c[ie] s[ed] p[ro]p[ter] delectac[i]o[ne]m. Po[n]it aut[em] duas [con]paraciones quar[um] p[rim]a [illegible] e[st] ex p[ar]te obiecto[rum] a[mici]c[ie] et d[icitu]r q[uod] p[ro]p[ter] b[onu]m s[ed] admirac[i]o[n]e delectabiles [illegible] / et tales [illegible] vtiles et v[er]a a[mici]ci[a] e[st] q[ue] p[ro]p[ter] i[n]vtilitate[m] m[a]g[is] manet / [illegible] a[mici]ci[a] q[ue] e[st] p[ro]p[ter] vtile et h[oc] delectat[iones] m[a]g[is] a[mi]ci[ti]a[m] [illegible] et h[oc] q[ui]d[a]m silit[er] a[mici]c[ie] ip[s]i[us] q[uod] e[st] p[ro]p[ter] delectab[i]le. S[ecun]d[a]m [con]paracio[n]e[m] po[n]it [illegible] maxi[m]e q[ua]m [illegible] ex p[er]mane[n]cia a[mici]c[ie] et p[ri]mo ost[endit] q[uod] i[n] p[er]mane[n]cia a[mici]cia delect[abi]l[is] i[m]itat[ur] v[er]a a[mici]ci[a]m. 2o h[oc] ost[endit] d[e] a[mici]ci[a] vtil[i] [illegible] q[uod] ac no[n] delectab[i]le / [illegible] p[ri]m[u]m 3a facit p[ri]mo o[mn]i[um] assignat vna[m] ca[usa]m p[er]mane[n]ci[e] a[mici]c[ie] delectab[ilis] ex p[ar]te q[ua]litat[is] [illegible] readamacio[n]is et d[icitu]r q[uod] in aliis a[mi]ci[ci]is [illegible] a[mici]ci[a] maxi[m]e s[ecundu]m a[mici]c[ie] p[er]mane[n]t q[uod] [illegible] equale sit [illegible] admirac[i]o[n]e[m] et q[uod] v[tr]o[s]q[ue] delectac[i]o[ne]m ip[s]e ip[s]o prebeat alt[er]i q[ua]m v[tr]a[m]q[ue] i[n] alt[er]o [con]seq[ui]t[ur] et a[d]d[it] p[ro]p[ter] [illegible] q[uod] [illegible] sit delectac[i]o ex vno delectabili s[ecundu]m q[uod] v[er]u[m] delectat[ur] in [con]nu[n]dite aliq[uo]d vt accidit in [illegible]. 2o ibi et no[n] ut ama-t[or]i / exclud[it] mod[um] o[mn]e quo a[mici]c[ie] no[n] diu p[er]manet dice[n]s et no[n] ut [con]tig[it] eis s[ecundu]m a[mat]o[r]i et amato / i[n] illis quor[um] e[st] al[ter] amator et al[ter] amat[us] s[ed] no[n] amici q[uia] no[n] e[st] readamacio s[ecundu]m i[de]m / cu[m] n[on] [illegible] delectat[ur] i[n] [illegible] s[ed] vnu[s] delectat[ur] in [con]solacione alt[er]i[us] et ali[us] i[n] visione pulchritudinis ei[us] et tu[n]c q[uan]do fuit pulchritudo i[n] vno ul fauilat[um] i[n] alio [illegible] s[ecundu]m a[mici]c[ie]. 3o ibi Multi a[u]t[em] po[n]it alia[m] ca[usa]m p[er]mane[n]ci[e] h[uius] a[mici]c[ie] ex p[ar]te [con]sue[tudi]nis et d[icitu]r q[uod] m[u]lti q[ui] diligu[n]t se p[ro]p[ter] delectac[i]o[ne]m p[er]manet i[n] a[mici]ci[a] p[ro]p[ter] silit[udi]ne[m] mor[um] ex [con]sue[tudi]ne q[uia] n[on] s[ecundu]m silit[udi]n[em] i[n]diu[i]d[uum] delectant[ur] in se i[n]vice[m] et q[uia] mores s[un]t s[ecundu]m [illegible] stabiles p[ro]p[ter] [con]sue[tudi]ne[m] p[er]mane[n]t h[uius] delectac[i]o. D[einde] c[um] d[icitu]r quia ad [con]parat p[er]manen[ci]a[m] a[mici]c[ie] vtil[is] ad v[er]a[m] et ad a[mici]c[iam] delectab[i]l[em] et d[icitu]r q[uod] illi q[ui] [con]mutant vtile i[n] amabilib[us] ita s[ecundu]m q[uod] e[st] vtil[e] ei q[uod] sibi e[st] vtil[e] h[ab]et m[a]g[is] s[ecundu]m amari [illegible] qui p[ro]p[ter] delectac[i]o[ne]m diligu[n]t se et m[a]g[is] p[er]manet i[n] a[mici]ci[a] et p[ro]bat q[uod] statim h[uius] a[mici]ci[a] dissoluit[ur] cu[m] [con]sue[tudi]ne vtili. V[ide]n[tur] adu[er]saria quo[rum] a[u]t[em] p[ri]o[r] loco [illegible] q[uod] ac i[n] q[ua]ntu[m] su[n]t a[mi]ci p[ro]bat p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] no[n] s[un]t admirac[i]o[n]e[m] sibi amici s[ed] m[a]g[is] [illegible] vtil[is] et h[oc] e[st] c[ausa] [illegible] q[uare] tote dissoluit[ur] h[uius] delectacio cu[m] [con]sue[tudi]ne. Dei[n]de cu[m] d[icitu]r p[ro]p[ter] delectac[i]o[ne]m po[n]it t[er]cia[m] [con]paracio[ne]m a[mici]c[ie] v[er]e q[ua]rto p[rim]a accip[it]ur ex p[ar]te amantiu[m] et d[icitu]r q[uod] i[n] duas alias a[mici]ci[as] p[otes]t esse a[mi]ci et p[ro]p[ter] admirac[i]o[ne]m et epycheus et bonu[s] p[ro]p[ter] i[n]conti-nentes et q[ui] n[ec] bonus n[ec] p[ra]vus e[st] q[u]alitc[um]q[ue] et si[n]e bono si[n]e p[ra]vo [illegible] s[ed] p[ro]p[ter] se s[ecundu]m v[er]a[m] amicicia[m] no[n] p[otes]t esse amici n[isi] boni q[uia] mali no[n] gaudet in se i[n]vice[m] n[isi] p[ro]p[ter] aliq[ui]d vtil[e] q[uia] mali no[n] p[otes]t esse. 2o gaudiu[m] 3a[m] po[n]it ibi et sola a[u]t[em] bonor[um] q[ua]rto accip[it]ur ex p[ar]te in-[con]mutabilit[ati]s et c[irc]a h[oc] tria facit p[rim]o po[n]it [con]paracio[ne]m et d[icitu]r q[uod] h[uius] sola s[ecundu]m v[er]a a[mici]ci[a] e[st] i[n]-[con]mutabilis q[ue] e[st] bonor[um]. 2o ibi n[on] e[nim] po[n]it ca[usa]m h[uius] et d[icitu]r q[uod] q[uia] illi q[ui] su[n]t veri a[mi]ci s[un]t se ip[s]os diu ex[perti] ex[perti] no[n] e[ni]m facile q[uod] vni[us] credat c[uiu]sq[ue] detrahenti mali de eo q[uod] m[u]lto t[em]p[or]e p[ro]bat[um] e[st] ab ip[s]o et maxi[m]e in illis i[n] q[ui]b[us] p[ro]bam[us] eu[m] n[ec] e[st] facile q[uod] faciat iniustu[m] vni[us] alt[er]i et q[ue] alia [con]t[r]a s[un]t i[n] v[er]a amicicia q[ue] faciunt ad p[er]mane[n]ci[a]s ut v[er]e a[mici]c[ie] vna. 2o q[ue] no[n] n[on] sunt in illis a[mici]ci[is] et io no[n] s[un]t i[n]mutabiles. 3o ibi q[uia] n[on] ho[m]i[n]es ost[endit] alit[er] [unde] s[ecundu]m a[mici]c[ie] et d[icitu]r forte p[ro]p[ter] [con]paracio[ne]m a[mici]c[ie] 2o[rum] o[mn]i[um] et nos dice[re] t[a]l[e]s s[ecundu]m p[ro]p[ter] vtile et delectab[i]le esse amicos q[uia] ho[m]i[n]es dicu[n]t illos a[mi]cos q[ui] p[ro]p[ter] vtile s[ecundu]m d[icitu]r i[n] ami[ci]cis ciuitatu[m] q[ue] p[ro]p[ter] auxilia admicicia[m] i[n] [con]pungcio[n]e[m] sui p[ro]p[ter] [con]sensu[m] et vtile et et illos q[ui] se p[ro]p[ter] delectac[i]o[ne]m dilig[u]nt s[ecundu]m p[ue]ros q[ui] i[n] passio[n]ib[us] viuu[n]t 3a[m] [con]paracio[ne]m po[n]it ibi s[ecundu]m sp[eci]es at q[uia] accip[it]ur ex p[ri]ncipali[ta]te ip[s]i[us] v[er]e a[mici]c[ie]

et primo ostendit principaliter eius ex obiecto Et dicit quod tres mediae sunt species amicitiae, illa est prima et principalis, quae est
bonorum, secundum quod boni sunt, quia illa fundatur super bonum simpliciter scilicet honestum Alia autem super bonum aliquod, i.
secundum quid, sicut est delectabile et utile Ordo probat idem expresse videtur auctoritas, i. non omnino Et dicit quod aliae amicitiae non
omnino copulant amicos adinvicem, quia non coniunguntur simpliciter secundum se sed per accidens quia propter utilitatem vel delectationem :– Se

In has autem species amicitia distributa pravi quidem erunt amici propter delectationem vel utile, sic similes existentes
Boni autem propter se ipsos amici secundum quod et boni, isti quidem igitur simpliciter amici Illi autem secundum accidens
et in assimilari hiis. Quemadmodum autem in virtutibus, hii quidem secundum habitum; hii autem secundum operationem boni dicuntur, sic
et in amicitia Hii quidem enim convivientes gaudent adinvicem et tribuunt bona, hii autem dormientes
vel separati locis non operantur quidem, sic autem habent ut operari amicabiliter Loca enim non dis- aut
solvunt amicitiam simpliciter sed operationem Si autem diuturna absentia fiat, et amicitiae videtur oblivionem
facere. Unde dictum est Multas utique amicitias non appellatio dissolvit Non videntur autem neque
senex neque severi amativi esse Breve enim in ipsis quod delectationis Nullus enim potest per diem commorari
cum tristi, neque cum non delectabili maxime enim natura videtur triste quidem fugere, appetere autem delectabile.
Eorum autem recipiuntur adinvicem non convictores aut benevolis assimilantur magis quam amicis
Nichil enim sic est amicorum ut convivere Utilitatem quidem enim indigentes appetunt, convivium autem
simul per diem et beati Solitarios quidem enim esse hiis nequaquam convenit conversari autem adinvicem non est
non delectabiles existentes, neque gaudentes eisdem quod connutua videtur habere maxime quidem enim est
amicitia quae bonorum, quemadmodum multotiens dictum est Videtur enim amabile quidem et eligibile, quod simpliciter
bonum vel delectabile unicuique autem quod ipsi tale bonus autem bono propter ambo haec Assimilatur
autem amatio quidem passioni amicitia autem habitui Amatio enim non minus ad inanimata
est Redamant autem cum electione Electio autem ab habitu et bona volunt amatis ipsorum
gratia non secundum passionem sed secundum habitum Et amantes amicum quod ipsis bonum amant
bona enim amicus factus bonum sit cui amicus utique ergo amat et quod ipsi bonum et equale
retribuit volunti et specie Dicitur enim amicitia equalitas maxime itaque eius bonorum
haec existunt In severis autem et senilibus minus fit amicitia, quanto magis discoli
sunt et minus colloquiis gaudent Haec enim maxime videntur esse amicabilia et factiva
amicitiae. Propter quod iuvenes fiunt amici cito senes autem non Non enim amici quibus utique
gaudent Similiter autem neque severi Sed tales quidem benivoli sunt adinvicem volunt enim
bona et obviant adinvicem amici autem non omnino sunt propter non commorari neque gau-
dere adinvicem quae utique maxime esse videntur amicabilia

divisa amicitia in tres partes species et positis comparationibus earum, determinat de amicitiis secundum illas amicitias Et dividitur in duas primo determinat
subiectum amicitiae sed secundo determinat quandam dispositionem quae impedit amicitiae eorum ibi Eorum autem imperatibus prima dividitur in duas primo assignat subiectum
de eundem prout per se convenerunt haec vero, secundo dicit quod dividit quae abolet secundum speciem secundo assignat secundum unius et mitius autem
amicitiam per habitum et actum, Illius enim sicut quod non dicit immutationem ab amico non dicitur esse dividens amicitiam, sed secundum se ipsum cum
similitur habitus non dicit immutationem ab amico sicut nec felix a miseris ut prius dictum est ergo etc. Postea amicitia est cum redamatione
sed ubi est tantum habitus non est redamatio, quod dicit actum ergo etc. Dicit in diffinitione amicitiae possunt super adverbium boni et benivolentiam
sed quod magis sonat passionem vel actum quam habitum ergo non est amicitia secundum habitum Dicit in principio non videtur amicitia aliquid id est
in habitu sicut dicit Solucio dicendum quod amicitia potest dici considerari, sicut quantum ad unum aut secundum quod habet esse in anima et
est habitus: et secundum quod est ultimum in bono et tunc oportet sit ultimum propter quod non est habitus, sed est secundum actum Hic autem ars
accipit amicitiam secundum quod communiter prout abstrahit ab utroque Et ideo dividit ipsam per actum et habitum sed cum diffinitio est determinata

sm optimu sup diffi eaz sm qd e in opone et io posint readamacom euauis posset dici qd e
readamacio dr sm hitu sz h no nisi bn de et phs pz plo ad pm et 2m Sz qr ceris n dnt in
sopno unita ab aio sm opari aicabir dnt tn sm ee i aia Ad 2m dd qr aicia n e sn paoe sz
cplementu ipa e in roe mcim hz ee hitus et hz melius pz pzbit Ad 3m ddm qr sompna sm qd e sopn
mcim e ligamtu sensus facit ad pusaz opom aie Sz mcim e sopna uituos sic n phibz melioa ee
fantasiata bonoz qm ceptibz sm qd pcessent motus vie ad dormes sic i po dtm e tn i sopno
no pot aia ee aptu ad vsu sz qntu ad ee hitus V sepacio locoz dissoluat amiciciam
Tcudo q vr qr sepacio locoz no dissoluat aiaz distancia e locoz aufert tm pn az corpm sz vaz
aiaz no fat pna coralis ut dt Jeronimus i plogo biblie go nc distancia soluit P eyz no tollit tam
non tollit effectum sz ca ve aie e vtus qm distancia locoz n tollit go nc aicis P vr ee ctriets sm
phim in li et gmor dt em gmor ey distancia loci n soluit aiaz de se Sz qr de se n soluit 2 i logu
tpis tractu non soluit et hic ctrm dr in lra Si dicis qr soluit mcim sr oblimo Ctra oblimo
no nao sr ad separacom locoz sz accnda qn nao sut sut infirmita et n cadit i arte go no oz h assigre
tanqm dissolues aiaz P vr male induce pbm qr 2 applo mltas aicas dissoluit qr 2m h vide
qr aiam faciat appllo et n est ctrta sz empta Solucio ddm ey amia ciuilis dr qua h lo psia
in opone et vie h at tolle p distanciaz locoz et io impedit vam aiaz tales Sz qnqz impedit ctu
ad opom tm qn e sm separacio loci cu spe et intenc redeundi ad aicu q no pmittit deleri hitu pois
aicae fruciendbz alis cuqz at impedit vsqz ad dissolucom hitus qn e separacio locoz sine spe itrate
cggacois et copacois Subtracta n spebus porcz aie a sensibz et cagitacoe q erat formata aicae
et tm supueniendbz aliis fantasibz alioz aicoz ad qs ctigit cuiue cu no sit pole intede fantasibz sn
intencomis nimissioe ad aia et mae si sint absencia paulati poa fantasta excedit a memoia et tn
dissoluit aia por e sm hitu longitudie tpis Ad pm go ddm qr Joma lo q ua cauts q e x glutino
copulata q h totaz cam dilcois xpm q e 2 ad anglos q non corpan viob Ad 2m ddm qr honestu
non e to causa aie sz oz ad ee copariz et mtua delecones sensibiles ex qvictu qbz mittt et fouet
aia et h tolle p distanciaz locoz Ad 3m pz solo p distincoz dcaz qr cdamo soluit et qdamo non
pz 2 solo ad em qr si sic tal separo qual dta e nao sr oblimo pois aie aut vi in phlhs Ad v ad
qr appello ctris n causet aiaz tn nutrit ipaz et sic no est empta V senium impediat amiciciaz
Sexto vr qr senium non impediat aiaz illud em qr ctnat eaz n impedit effectum sz magis ctinat senium
at ctinat vtez q e ca ve aie qr addicit vitaz pfcom que e ex ctsuetc go et P prudencia e maxa
inr vtes moales h at maie pollet i senibz ut dr i vii ethicoz qr alii no sciunt eminciae senibz pdcibz
go et P ciup dicit i vi ey iuuenes no pnt ee prudentes Et i topic qr nemo eligit iuuenes et
Sz totum bonum ciuilis iute e corpore et bonum ctplatia et sapia go cu aia maie fundet sup bonum
vr et P tullius i lo de senectute dt ey senectus no nao impedit vtez go nc aiam Si dicas qr senium
impedit qr senex no diligit inqm senex sz inqm bonus ut dt gmor Sz vr hc nl ee qr sic 2 diligit
iuuenis inqm bonus et inqm iuuenis P ois ho ul e senex ul e iuuenis si i aia n e senium n iuuec
ut dt na est omo vera aia Solucio ddm qr i aia vera duo sut sz fundamentu ipius qr e vtus Et co
instrumentu qr e delco i sensibus q e i cuiuendo et i copando Et qntm ad viam qz impedit senio amicia
Pt n vtus quti dict q sm hitu et ctortat i senibz ex ctsuete Aut sm qd explicat i actu et tu
actus sit tca difficile oz qr i senibz mebz vires debilitate sut impeditur opacio virtus et 2 prudencia sm q
deriuat sic in opone ctris no sm qd dictat ul enunciat ad facienda et tm adhuc deficit i iuuenibz ppt
inexperiencaz Sz qm ad deriuacoz viget i eis magis et impedit qntm ad fundamentum Itez senes sr cum
uenti multis incomodis et facile prouocat ad aaritudinez et no pt ee cu eis cuictus multu delcabilis Et sic
impeditur secundu formentu aie et insenibz e impeditu ctrs solo et no ex pte et phs pz solo ad car sima
Ad v ddm qr ro gmor petrum vz Si tn sustineri dz ddm e qr n intellit qr senium solu no hz et hoc
qr e hadi rom amiliis Sz qr no hz impeditu aie sic dtm e Ad vi ddm qr illi magis ipedit cplexio et no dn
e incorpoe illi sut ppe subiectu amicicie ptte se etc V beatus possit viuere solitarius
Septo vr qr btus possit viue solitarius contemplatiis n felix maxe e btus sz tal pt ee solitarius go et
P opacio exterior impedit intiorz sic dr in li de sopno et vi a sz amicia ctsistit in opone exteriori felicitas
ctplatia i intiori go impedit P vr sm q dt p p diem na pt cuitare cu eis qr vna dies e valde
pua tpus ad suspendum sn bonum sn malum P qr ingo dicit suspicinbus se et continuis et vi aici Soto
ddm qr beatus felix tali n e dum q querit societatez aicoz qr aici sr organa qbz mltu iuuatur ad ciuiles
opacois btus etia ctplatiue fugiet ee sp solitarius et qrit societas duoz ul 3m cu qbz possit ctfere et discutere ea
que inuenit et excite ingenium suum cu ipis ctris fugiat nimium multitudo qr 2 va aia n hz ad multos sic
ipe mi dicit Et hs ro est Ca ois ho nar scire desidat Sciencie at duo sunt deseruint sz visus et auditus visus
inuencom auditus doctrine Vn sic nale e homi qr delcat i actu visionis q ont pp rem ut dr i po metha
Ita e nar delcatur in auditu p qz ont et vitas ab aliis pfigua cdaz Sz qr no oz sp ctfere de inuente
Sz qnqz e noua inueniendi io no sp vult ee in societate Sz qnqz vacare solitario ctplonii Et phs pz solo ad pm

Ad primum dicendum quod operatio exterior que est ordinata ad invicem sit extrinseca collocutionis quod habetur in societate amicorum, ostendit ad invicem contemplationem modicam exhibitam. Ad secundum dicendum quod per diem non tantum sit unum dierum, si longum tempus, quod oportet convivere amicos.
Ad tertium dicendum quod suscipientes servicia sunt benivoli, quod ex bono quod potentia eius de actu simul, in sensu suscipiunt amicabiliter eos convivunt plus accedunt ad amicitiam, quia habent similem morem, propter quod conguadent invicem. Sed non intime congaudent in bonis moribus. Et ideo deficit a vera amicitia illa amicicia. Sed. Utrum amicitia sit passio vel habitus.
Videtur vero quod amicitia sit passio. Amicitia non est cum benivolentia et amore, sicut hic dicitur passionem quandam, ergo etc. Preterea commentator dicit passio non tantum est motus anime et corporis, sed est dispositio ad motum. Sed amicitia est dispositio ad quandam huiusmodi motum, ergo etc.
Preterea quod dividitur ex opposito cadunt in eodem genere. Sed amicitia utilis et delectabilis que sunt condivisa contra amicitiam veram, cum sit omnino quedam et sic in principio sunt passiones quedam, ergo et amicitia vera. Preterea passio quedam est, et tamen recipiens cum electione nocendi inest, ergo videtur quod ratio sua non potest, quod amicitia sit habitus, et non passio quia est cum electione. Preterea non potest esse contra passionem nisi quod est passio. Sed amicitiam oportet esse cum contrapassione, sicut ipse dixit, ergo est passio contra. In impassibili non potest esse passio, quia inherens est passio ipsum pati. Sed anima est incorruptibilis que impassibilis est. Cum passio sit tantum in sensibili parte, ut dicitur in VII physicorum, ergo anima non est passio. Preterea sicut dicit commentator, in tertio de anima habitus est quo quis agit cum voluerit. Sed passionem non, quia habet contra passionem non sunt sponte, sicut ipse dixit. Cum igitur amicitia operetur amicabile ad quam voluerit, ipsa erit habitus. Preterea quia dicitur, quod dicit commentator, amicitia primo est in ratione et secundum hoc est habitus, et primo in genere et secundum hoc est passio, videtur quod hoc esse fuerit quia in uno simplici non possunt esse plura essentialiter. Sed anima est quedam simplex, ergo in ipsa non est essentia habitus et passionis. Preterea nichil idem potest esse indivisum. Sed ratio et concupiscibilis sunt diversa, ergo anima non potest esse in utroque. Solucio. Dicendum quod passio dicitur dupliciter, communiter, a patiendo grece, quod est recipere. Et sic omnis qualitas et forma recepta potest dici passio. Et sic etiam anima est passio.
Potest etiam dici passio proprie et sic tantum passio qualitas recepta cum transmutatione recipientis et ex contrario agente. Et hec est duplex quia vel tantum tangit et non manet, et sic dicitur in libro predicamentorum passio simpliciter, vel etiam manet et denominat, et dicitur passibilis qualitas.
Unde huiusmodi passiones non sunt nisi in natura transmutabili. Huiusmodi autem est vel natura corporis quod per se transmutabile est, vel natura anime secundum quod est actus corporis cuiusdam. Et ita est operatio insensando cui inest passio per accidens. Et ideo quedam passiones sunt corporis et quedam anime. Et secundum communem alterantur et alterant, secundum hoc alterantur et non generantur, sicut dicitur VII physicorum. Ideo omnis passio secundum genus est in parte sensitiva et animali. Sed anime universales transmutationes et operationes sunt in transmutationibus, et non transmutantur. Amicitia non realiter non est actus corporis. Et ideo relinquitur quod omnis passio potest in sensibili parte anime. Amicitia autem est in ratione, ut dicitur in topicis, et ideo non est passio. Non tamen est sine passione. Est enim in ratione secundum quod est ordinata ad invicem inferiores, magis est passio. Et ideo quantum ad tendit in alterum per actum amicitie, et generaliter tendit in bonum, quod ratio iniciat in illo, et ideo mixtura amicitie concupiscibilis. Et per hoc patet solutio ad quasdam passiones in diffinitione amicitie. Et per hoc patet solutio ad primum.
Ad secundum dicendum quod ista diffinitio est data per causam passionis, autem non est essentialiter motus, nisi secundum quod passio est predicamentum, et non loquimur de passione. Sed est etiam motus quedam dicitur qualitas, non quia firmiter permanet, sed quia imperfecte permanet, huiusmodi potius et patiens, et dicitur anime et corporis propter duas naturas suscipientes passionem. Et quod dicitur dispositio ad motum passionis intelligitur de dispositione que est habilitas ad passionem, que non fit habitus, et non de dispositione que est via ad habitum. Ad tertium dicendum quod alie due amicitie non sunt contradivise vere amicitie, sicut sunt eiusdem generis, sed secundum modum analogie, et ideo magis probabile eas esse in diversis subiectis, non tamen diversas, quod sunt iste due in concupiscibili secundum rationem sunt. Sed complementum ipsarum est in racionali, complementum autem vere amicitie est in ratione habitus. Ad quartum dicendum quod electio est tantum rationis. Et ideo cum in ratione, non potest passio, sed quod si est cum electione quod non potest passio, nec motus eius, secundum quod est passio est cum electione. Sed secundum est habitus que dicitur secundum quod dicitur oppositum mansuetudini.
Ad quintum dicendum quod contrapassionem sumpsit large accepit pro qualibet receptione. Alia duo concedimus. Ad decimum commentatoris dicendum quod essentia amicitie non est nisi habitus, et ipsa essentia sua est tantum in ratione ordinata tamen ad inferiores vires. Sed adiungitur sibi passio amatoria que est in concupiscibili. Sequitur Amicorum. Postquam ostendit dictam amicitie ad actum, consequenter
Dividitur autem hec pars in duo. Primo assignat subiecta harum. Secundo dicitur in quarto capitulo ipsa assignat subiecta amicorum, in secunda ponit in quibus sunt contrarie dispositiones impedientes ab amicitia, ibi non videtur autem. Circa primum dicit primo assignat subiecta amicitiarum simpliciter. Et dicit quod mali possunt esse amici ad invicem secundum delectabile et utile sicut per invicem utilitates et delectationes sibi exhibentes. Sed secundum se non sunt amici simpliciter et absolute per similem horum. Secundo cum quemadmodum assignat subiectum amicitie secundum habitum et actum dicte. Et dicit quod sicut in aliis virtutibus quedam sunt boni secundum actum, et quidam secundum habitum, ita et secundum amicitiam quidam sunt amici secundum actum conviventes et cooperantes delectabiliter sibi ipsis. Et quidam secundum habitum sicut dormientes et non habent habitum quo possunt amicabiliter operari. Et causa illi qui sunt separati secundum locum quia locus et distantia locorum simpliciter et secundum se non dissolvunt amicitiam secundum habitum, sed operationes impediunt. Sed si sit tanta distantia que faciat longam absentiam, facit oblivionem amicitie, sicut dicitur in proverbio, quod non appellatio et inappellatio quod non salutat unus alium et vocat ex nomine dissolvit multas amicitias. Deinde cum dicit Non videtur autem ponit subiecta in quibus est impeditiva ad amicitiam. Et circa hoc duo facit, primo ponit illos in quibus est contraria dispositio ad amicitiam. Et dicit quod senes et severi non sunt multum amicativi, vel apti ad amandum active et passive, propter hoc quod brevi tempore est in eis, unde est tristis vel non delectabilis. Secundo cum autem recipiunt ponit illos in quibus est impedimentum amicitie, et coniunctionem amicitie. Et dicit quod illi qui benigne recipiunt se invicem, et tamen non diu possunt simul convivere, sunt magis benivoli quam amici, quod dicitur est convivere quod est maxime amicorum, quia est ibi sunt in amicitia quibus non contingit esse solitarios, sed indigentes, non desiderant convivere, sed utilitatem. Sed adhuc non possunt convivere, oportet quod sint delectabiles ad invicem, et in eisdem gaudeant sicut est in contubernia amicitia vel eorum qui sunt contubernium ad invicem, qui propter similem morem eisdem gaudent. Sed adhuc hoc

non sufficit ad hoc quod sint vere amici, sed oportet quod sint boni, quia horum est vera amicitia. Cum vera amicitia sit que simpliciter boni, et delectabilis et amabilis secundum quod utrumque sit, id est quod est simpliciter bonum et delectabile. Deinde cum dicit Assimilatur, distinguit amicitiam et amationem. Et circa hoc duo facit: primo ponit differentiam, secundo ... dicit quod amatio similis est passioni, et amicitia habitui. Cuius probatio tali ratione: amatio quidem est ex electione, et secundum habitum, non secundum passionem. Sed amicitia cum sit cum readamatione est secundum electionem, quia unus vult alteri bonum sui gratia, et unus reddit alteri equale, et secundum ad voluntatem honesti, et secundum ad delectabile, cum amicitia sit equalis, et maxime amicitia bonorum. Ergo amicitia non est passio sed habitus. Cum autem amatio sit passio, patet quod ... contingit esse ad inanimata, et sine readamatione et sine electione, quedam autem est passio. Ergo etc. Et non quod philosophus ... amicitiam esse habitum, inquantum unus amat alium gratia sui ipsius. Hoc enim est ex electione. Et quod non est secundum passionem ... amans amatum non solum amat ipsum ut bonum simpliciter sed ut bonum sibi ipsi. Secundo cum dicit In severis autem ... ad subiecta in quas est imperfecta perfecte amicitie. Et dicit quod senes et severi tanto minus fiunt amici quanto magis sunt discoli, et non potentes commanere propter hoc quod non gaudent colloquiis que videntur maxime facere amicitiam, sicut ex hoc ... et iuvenes qui multum sunt in gaudiis cito fiunt amici, non autem senes vel severi. Sed isti iuvenes qui sic tam cito fiunt amici non sunt omnino perfecti amici, quia non permanet in amicitia quod maxime videtur convenire amicitie, quamquam velint bona ad invicem et obviant contra nocentes alterius providendo et auxilium contra illos, minus maxime qui accedunt ad veram amicitiam.

Multis autem esse amicum secundum perfectam amicitiam non contingit, quemadmodum neque amare multos simul; assimilatur enim superhabundantie; tale autem ad unum natum est. Multos autem simul eidem placere valde non facile, forte autem neque bonum esse. Oportet autem et experientiam accipere et in consuetudine fieri, quod omnino difficile. Propter utile autem et delectabile multis placere contingit; multi enim tales, et in pauco tempore ministrationes. Horum autem magis videtur amicitia que propter delectabile, cum eadem ab ambobus fiant et gaudeant ad invicem vel eisdem, quales iuvenum sunt amicitie; magis enim in hiis quod liberale; que autem propter utile negotiatorum. Et beati autem utilibus quidem nichil indigent, delectabilibus autem. Convivere enim volunt aliquibus; triste autem paucum quidem tempus ferunt, continue autem nullus utique sustinebit, neque ipsum bonum, si triste ipsi erit; propter quod delectabiles querunt amicos. Oportet autem forte et bonos tales existentes, et adhuc sibi ipsis; sic enim existent que oportet amicis. Qui autem in potestatibus divisis videntur uti amicis; alii enim ipsis sunt utiles, et alii delectabiles; ambo autem idem non omnino; neque enim delectabiles cum virtute querunt, neque utiles in bona, sed hos quidem eutrapelos delectabile appetentes, hos autem dinos operari quod preceptum est. Hec autem non omnino fiunt in eodem. Delectabilis autem et utilis simul dictum est quoniam studiosus. Sed superexcellenti non fit talis amicus, si non et virtute superexcellitur. Si autem non, non adequatur secundum analogiam superexcessus. Non omnino autem consueverunt tales fieri. Sunt autem et dicte amicitie in equalitate; eadem enim fiunt ab ambobus et volunt ad invicem vel alterum pro altero commutant, puta delectationem pro utilitate. Quoniam autem et minus sunt amicitie et manent dictum est. Videntur autem et propter similitudinem et dissimilitudinem eiusdem et esse et non esse amicitie. Secundum similitudinem enim eius que secundum virtutem videntur amicitie; hec quidem enim eius delectabile habet, hec autem utile, hec autem existunt et illi. In eo autem quod est hanc quidem impermutabilem et mansivam esse, has autem velociter transmutari, aliis quoque differre multis, non videntur amicitie propter dissimilitudinem illius.

In ista parte declarat de subiectis amicitie per comparationem ad multitudinem amicorum. Dicit quod possit habere plures veros amicos ... Dicitur quod ... Ad cuius evidentiam ... primo ... veram amicitiam ... que est cum virtute. Sed contingit esse multos virtuosos amantes non latentes et readamantes, ergo possunt esse multi amici veri propter honestum cum sit per se bonum, et eius esse amicitiam ... obiectum est bonum simpliciter quam sit ipsa amicitia utilis vel delectabilis, quia cum quedam amicitie sit convivere ... propter honestum ... ergo et eius amicitia vera contingit autem multos esse honestos. Ergo etc. Propter omne bonum quanto plus multiplicatur magis est bonum. Sed amicitia vera amicitia virtuosum bonum est, ergo si ad multos quidem amicitias habeat magis bonum erit. Ergo videtur falsum dicere quod non bonum erit habere multos amicos. Propter nature tendit equaliter amor

in bonum nec, sed mos perficit. nam amicitia autem est moralis actio, ergo est virtus omnium que sunt boni secundum mores [illegible]. ubi
est eadem racio experimenti in uno et multis, non est difficilius experiri in uno quam in aliis multis. sed in omnibus honestis
est una racio experiendi, sicut in omnibus sanis, quantum ad unam complexionem, ergo non est difficile experiri multos amicos.
Preterea proprium amicorum est, ut dicit Tullius, idem velle. sed hoc est in omnibus bonis, quorum affectus conveniunt in appetitu honesti,
ergo omnes sunt amici vel possunt esse. Preterea caritas perfectior est amicitia civilis. sed caritas est communicabilior, quoniam ad plures se
extendit, ergo etc. Preterea exemplificatum de imitatione exemplaris. sed amicitia civilis exemplificata est a divina, quoniam omnis actio
procedit ex divino actore, et resolvitur in primum sicut in causam et exemplar primum, ut docet Dyonisius c. iiij. de divinis
nominibus. ergo cum deus habeat amicitiam ad omnia que sunt, et nichil odio habeat eorum que sunt, ut dicitur in libro sapiencie,
videtur etc. Solutio. dicendum quod philosophus loquitur hic de amicitia civili perfecta secundum optimum statum suum, et hoc est 2m quod est
in opinione, et non tamen in titulo, et secundum quod completur in se iam eorum supradicta, scilicet actionem honesti, readamationem,
benivolenciam, et non latenciam. cum enim pauci sint studiosi, ad quos est bonorum benivolencia et oportet
actionem non latentem fieri secundum diuturnam conversacionem, qua unus alteri cooperetur, et de altero experimentum accipiat
et iterum cum operacio hominis, que est unius per se operantis, si intenditur circa unum, oportet quod remittatur circa alterum, non
potest esse quod amicitia vera, quantum ad optimum sui, multos habeatur. Ad primum ergo dicendum quod bonitas in actu est eo [illegible] dicitur
non tamen est eo [illegible] et eo non sufficit ad multos amicos in actu bonorum. Ad 2m dicendum quod non habet amicitiam
medium est benivolencia, que est propria actio bonorum ad esse honestum, et sic non potest readamans vel latens. Ad 3m
dicendum quod habere multos amicos est difficile propter difficultatem virtutis et experimenti. quod si esset facile adhuc non esset bonum
quia non esset tutum, quod multis homo committeret se, cum multi non possunt esse perfecte noti, et hoc est quod maxime cavendum(?), et non
esset bonum homini, quod propter multitudinem amicorum perfecta cooperatio ad quam [illegible] quod est honestum, in majori [illegible]. Ad 4m
dicendum quod amor naturalis imperfectior est, quoniam moralis quod tempus perficiat. unde plura requirit ad amicitiam veram, quam ad amorem
naturalem, et ad paucitatem etc. Ad 5m dicendum quod in omnibus honestis naturaliter loquendo est unus modus experimenti, sed
non moribus hominibus honestis [illegible] diutius esse honesti in illis. Ad 6 dicendum sicut ad primum. Ad 7m dicendum quod caritas
magis assimilatur benivolencie cum sit et non ad readamantes quam amicicie, et sic non est inconveniens quod ad multos
extendatur. et similiter dicendum ad octavum quod deus non habet amicitiam ad creaturas quia non communicat eis in operibus
sed benivolenciam. si tamen haberet amicitiam posset ad multos [illegible] quod est [illegible] agens et non remittitur operacio
ipsius circa unum ex hoc quod operatur circa aliud quod in nobis non potest esse. Utrum amicitia utilis proponenda sit
tenendo ut quod amicitia utilis proponenda [illegible] amicicie delectabili [illegible] utile [illegible] amicicie delectabilis
quod est amicitia [illegible] magis accedit ad bonum simpliciter quod est honestum bonum quod est instrumentum
[illegible] delectabile [illegible] delectabile. [illegible] utilis est negociatorum
[illegible] a bono [illegible] delectabilis [illegible]. Preterea sic dicitur
in [illegible] liberum est [illegible] causa sui [illegible] diligitur causa sui, sicut alium
[illegible] amicicia bona [illegible] et delectacio [illegible]
[illegible] de amicicia
[illegible] delectacio [illegible]
[illegible]. Preterea [illegible] appetitus alicui est appe-
[illegible] triste [illegible] triste. Sed contra
[illegible] delectabile [illegible] delectacione et animali et corporali
et sic [illegible] utili [illegible] honesti [illegible] delectacio [illegible] honesti [illegible]
[illegible] delectabile [illegible] melior
[illegible] delectacio [illegible] et alicui et
[illegible]. Ad primum ergo dicendum quod delectacio semper accedit plus ad bonum honestum [illegible]. Ad 2m dicendum
[illegible] delectabile [illegible] honesto [illegible] utile est melior illa.
Ad 3m dicendum quod [illegible] delectabile [illegible]
amicicia utilis [illegible] magis [illegible] et [illegible]
[illegible] delectacio [illegible]. Ad 5m [illegible]
[illegible] delectabilibus [illegible]. Ad 6
dicendum quod [illegible] bonum [illegible] delectabile est [illegible]
[illegible] utile [illegible] esse [illegible]
Utrum virtuosi qui sunt in potestatibus non [illegible] delicias [illegible]
quod illi qui sunt in potestatibus [illegible] quod credebant [illegible]
esse [illegible] et ita [illegible]. Preterea [illegible]
[illegible] in uno [illegible] sit unus non potest esse [illegible]
utilis et delectabilis. Preterea [illegible]
non [illegible]. Preterea [illegible]. Preterea ille qui est
in potestate [illegible] optimus [illegible] ergo [illegible]
non [illegible] optimus [illegible]. Preterea [illegible] quod
possit esse et delectabile et utile [illegible]. Sed contra dicendum quod [illegible]

q[uae] p[ro]p[ter] [illegible] de illis q[ui] s[un]t in p[otes]tate q[uae] abutu[n]t[ur] p[otes]tate in [illegible] et no[n] s[un]t instructi prudentie
s[ed] vtr[ius]q[ue] simul[ite]r et [illegible] no[n] q[ue]r[unt] amicos v[ir]tuosos q[uia] [illegible] p[ossu]nt [illegible] ad [illegible] regendu[m] s[ed] astutos p[er]
q[uo]s [illegible] subditos [et] subactos et mimos et alios [illegible] delectabiles cu[m] q[ui]b[us] possint expl[er]e delectac[i]o[n]e[m]
[illegible] Ad p[ri]m[u]m [illegible] q[uod] voluptuosos p[ossu]nt q[ue]re[re] [illegible] q[uod] delectac[i]o e[st] finis [illegible] vtiles p[ro]p[ter] [illegible]
[illegible] delectac[i]o[n]e[m] Ad 2[m] [illegible] q[uod] e[ad]e[m] in [illegible] [illegible] p[ossu]nt esse [illegible]
s[ed] [illegible] vt [illegible] delectac[i]o[n]e[m] al[ter]e [illegible] Ad 3[m] [illegible] q[uod] [illegible] p[ot]est [illegible]
qui s[un]t viciosi et s[imi]l[ite]r [illegible] astuti [illegible] Ad 4[m] [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] de p[otes]tate ad actu[m] [illegible] vt dictu[m] e[st] Ad 5[m] [illegible] q[uod] [illegible] astuti ad mala inveni-
enda [illegible] amoris [illegible] et [illegible] no[n] p[ossu]nt esse [illegible] delectabiles in [illegible]
Utrum vi[delicet] q[uod] superexcellens [illegible] possit [illegible] [illegible] e[st] [illegible] q[uod] [illegible]
superexcelle[n]tia no[n] e[st] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] vt [illegible]
cellat [illegible] [illegible] et alio[rum] [illegible] [illegible] sufficit [illegible] amici
[illegible] [illegible] R[espondeo] [illegible] p[ossu]nt ee duo fines [illegible]
tu[m] [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] delectac[i]o [illegible] vtile
[illegible] et delectabile [illegible] [illegible] [illegible] superexcellit [illegible]
Solo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superexcellens [illegible]
tat alius superexcellens [illegible] et ille [illegible] [illegible]
[illegible] salvat equalitas amicitie Ad p[ri]m[u]m [illegible] [illegible] equalitas [illegible]
[illegible] s[ed] equalit[er] [illegible] [illegible] in p[otes]tate [illegible] [illegible]
[illegible] v[ir]tute Ad 2[m] [illegible] [illegible] [illegible] attende
anal[ogi]a [illegible] Ad 3[m] [illegible] q[uod] delectac[i]o e[st] finis [illegible]
[illegible] amicia et vtilitas [illegible] Dividit aut[em] h[ic] pars [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vtile aut[em] [illegible] [illegible]
1[a] [illegible] [illegible]
2a amice [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
3a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
1[a] [illegible] [illegible] [illegible]
2a q[uod] gaudet [illegible] [illegible] [illegible]
3a [illegible] [illegible]
4 q[uod] [illegible] indiget delectab[i]l[i] [illegible] [illegible] [illegible]
impedit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] impedit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vtile bonu[m] [illegible] vtile [illegible] [illegible]
[illegible] et s[em]p[er] bonos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] indiget delectab[i]l[i] [illegible] [illegible]
Dividit aut[em] [illegible] [illegible] [illegible]
esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delectab[i]l[e]s [illegible] et [illegible] vtiles
[illegible] instructi [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] delectab[i]l[e] [illegible] [illegible]
[illegible] s[un]t [illegible] vtiles [illegible] [illegible] delectabil[e] aut[em] [illegible]
[illegible] in vtilib[us] [illegible] delectabil[e] et vtilis [illegible]
e[st] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] v[ir]tute [illegible]
amicis [illegible] [illegible] in p[otes]tate [illegible] [illegible] in p[otes]tate [illegible]
[illegible] in p[otes]tate [illegible] [illegible] [illegible]
anal[ogi]a [illegible] Deinde [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delectac[i]o [illegible] [illegible]
[illegible] amicie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut[em] [illegible] vtile [illegible] delectab[i]l[e] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] amicia [illegible] e[st] vtile [illegible] [illegible]
amicie [illegible] [illegible]
[illegible] aut[em] amicie e[st] [illegible] q[uae] s[ecundu]m sup[er]habundancia[m] puta p[at]ri ad filiu[m] et filio
seniori ad iuniorem viro [illegible] ad vxorem et [illegible] ad [illegible] Differunt aut[em]

hec [illegible] ho[minis] est ea [illegible] parentibus ad filios et [illegible] parentibus ad imperatos [illegible] ad filium

n[on] filio ad patrem. et viro [illegible] altera est unicuique bonorum utrum et operum. altera autem

et [illegible] que [illegible] alteri [illegible] et [illegible] et amicicie [illegible] utique n[on] fiunt. utique ab utrisque

n[on] oportet querere. Cum autem parentibus quod filii retribuunt que oportet [illegible]. Parentes autem

filiis que oportet filiis. mansiva tunc et epyeikes erit amicicia. Analogon autem in omnibus

superhabundantia existentibus amicitiis [illegible] oportet fieri puta meliorem magis amari [illegible]

et aliorum unumquemque similiter. Cum enim [illegible] amicicia fiat. tunc fit aliqualiter equalitas. quod

utique amicicie esse videtur [illegible] et iustis amicicia videtur habere. Est enim

in iustis quod equale primo [illegible] autem [illegible] quod secundum

[illegible] quod autem [illegible] virtutis vel malicie

vel superhabundancie [illegible] dignificant

manifestissimum autem [illegible] et in

regibus [illegible] optimis vel sapientissimis [illegible] utrisque [illegible] multum

enim ablato adhuc manet [illegible] adhuc [illegible] et dubitatur

ne forte non volunt [illegible] maxima bonorum puta deos [illegible] enim adhuc amici

erunt ipsis neque utique bona [illegible] amicum [illegible] amicus

amico vult bona [illegible] utique [illegible] hominis autem enti vult

maxima esse bona [illegible] unusquisque vult bona

Altera [illegible] amicicie diversificatas [illegible] et [illegible] in duas [illegible] autem virtutem.

Ad evidenciam [illegible] pertineat ad p[ro]positum [illegible]

[illegible]

[illegible]

... [illegible] accidat eis dissilitudo secundum diversas relationes [illegible] et patris et filii: dicitur [illegible] et [illegible] in [illegible] et in [illegible] et uxor in regimine domus, et super hac [illegible] [illegible] sit dissilitudo excellentia [illegible] et excessu [illegible] est de aliis

Circa vi[m] q[uaestionem] [illegible] resolvatur in delectabile [illegible] super eum dixit quod illi qui in [illegible] tibus [illegible] et delectabilis respectu diversorum [illegible] qui sunt in [illegible] constituti sunt [illegible] pantes [illegible] una species quod [illegible] amicitia [illegible] utilis et delectabilis [illegible]

[illegible] et [illegible] nisi [illegible] vero apparet [illegible] utile [illegible] delectabile et honestum [illegible] amicitia [illegible] resolvatur in delectabile [illegible] oppositum [illegible] supra [illegible] aliquid [illegible] [illegible] alia vero [illegible] amicitia et [illegible] alia vero [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] et [illegible]

[illegible]

Circa vi[m] q[uaestionem] [illegible] resolvatur [illegible] [illegible]

[illegible]

Et nullus boni est iocunda possessio nisi [illegible] deducatur [illegible] nisi [illegible]
qui maxime sunt sublimes in bono maxime indigent amicitia ad iocundam possessionem boni [illegible] superius
dictum est ex verbis philosophi et quia [illegible] libet gaudet [illegible]
permanet inter eos amicitia [illegible] distantia non solvit [illegible] [illegible] [illegible] ista
distantia est aliquorum [illegible] [illegible] dona [illegible] inter eos [illegible]
distantia [illegible] permanet [illegible] amicitia cum equalitas amicitie [illegible] ad amicitiam [illegible]
[illegible] cognitis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] inter eos possit [illegible] amicitia [illegible]
distantia solvat amicitiam [illegible] [illegible] quod nimia distantia [illegible] solvit [illegible]
quia impedit actum amicitie [illegible] excellentes [illegible]
[illegible] non [illegible] autem regnum [illegible]
et hoc [illegible] [illegible] quod deus non [illegible] amicitiam ad nos [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] utiles [illegible]
[illegible] amicitie [illegible] in statu [illegible]
[illegible] quod boni [illegible] amicitia [illegible] iocunda pos-
sessio [illegible]
[illegible]
[illegible] amicitia et [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod
[illegible]

Septimus [illegible] quod [illegible]
[illegible] distantia
[illegible] [illegible]
non possunt [illegible]
[illegible] iniustitia [illegible] [illegible]
[illegible] iniustitia
[illegible] et
[illegible] [illegible] amicitia [illegible]
[illegible] quod respondeat, nec
[illegible] amicitie
et iniustitie [illegible]

Octavus [illegible] quod [illegible] velle [illegible] illud [illegible]
[illegible] velle
amici [illegible] velle [illegible]
[illegible] velle [illegible] boni [illegible]
amicitia [illegible]
[illegible]
bona [illegible] amicitie [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
in bonis [illegible] velle [illegible] bona
[illegible] [illegible]
[illegible] amica [illegible]
[illegible] [illegible] natura
[illegible]

Nonus [illegible] amicitie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible]
[illegible] amici [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

quod

ra
ra

no(n) e(st) dissimile ... usq(ue) q(uo) distancia solvit amicicia(m) ... dubitat ... quidam ... amicis volunt ... maxima bona ... si cum volunt ... maxima ... solum ... volunt ... amicis ... et si nolunt ... diligat ... et hec ip(s)e solvit ... maxima bona ... volunt ... illa bona ... amici ... sibi bona amici bona ... amicus diligit ... maneat ...

Multi aut(em) vide(ntur) p(ro)pt(er) amore(m) honoris velle am(ari) mag(is) q(ua)m am(ar)e. [in margin: ...] P(ro)pt(er) q(uo)d amatores
adulatoru(m) multi. Superexcedens e(nim) amic(us) adulator, v(e)l fingit talis et mag(is)
amare q(ua)m amari. Amari aut(em) vi(detur) e(ss)e p(ro)pe honorari, q(uo)d utiq(ue) multi appe-
tunt. Non p(ro)pt(er) se ip(su)m aut(em) vi(dentur) desiderare honore(m), s(ed) s(ecundu)m acc(iden)s. Gaudent e(nim) multi
ab h(is) q(ui) in potestatib(us) honorati p(ro)pt(er) spe(m). Existimant e(nim) adipisci ab ip(s)is q(uo)
indigent. Ut utiq(ue) signo bone passionis gaudent honore. Ab epieikib(us) aut(em)
et scientib(us) appetentes honorari firmare p(ro)pria(m) opinione(m) de ip(s)is appetunt. Gaudent
utiq(ue) q(uia) sunt boni credentes dicentiu(m) iudicio. In amari aut(em) s(ecundu)m se ip(su)m gaudent.
P(ro)pt(er) q(uo)d videbit(ur) utiq(ue) melius esse eo q(uo)d est honorari, et amicicia s(ecundu)m se ip(s)a(m) eligi-
bilis esse. Vi(detur) aut(em) in amare mag(is) q(ua)m in amari e(ss)e. Signu(m) aut(em) matres, que
in amare gaudent. Quedam e(nim) dant filios suos nutriri. Et amant quidem scientes,
redamari aut(em) no(n) q(ue)runt, si utriq(ue) n(on) contingat, s(ed) sufficit ip(s)is vi(detur) e(ss)e si
videant b(e)n(e) operantes, et ip(s)e amant ip(s)os, etsi illi nichil ... matri q(ue)cu(m)
tribuere p(ro)pt(er) ignoranciam. Magis aut(em) amicicia existente in amare, et amator(um) lau-
datis, amicor(um) virtus amare vi(detur). Quare q(ui)b(us) h(oc) fit s(ecundu)m dignitate(m), isti mansivi
amici et talium amicicia. Sic aut(em) utiq(ue) et inequales maxime erunt amici; equabuntur
enim utiq(ue). Equalitas aut(em) et similitudo amicicia, et maxime que horu(m) q(ui) s(ecundu)m v(ir)tute(m)
similium. Mansivi e(nim) existentes s(ecundu)m se ip(s)os et ad invice(m) manent, et neq(ue) indigent pravis neq(ue)
ministrant talia, sed ut dicere p(ro)hibent. Bonorum e(nim) est neq(ue) ip(s)os peccare
neq(ue) amicis concedere ministrare. Mali aut(em) firmu(m) q(ui)de(m) n(on) habent, neq(ue) e(nim) sibi ip(s)is p(er)-
manent similes existentes. In p(ar)vum aut(em) t(em)p(u)s fiunt amici gaudentes ad invicem mali-
cia. Utiles aut(em) et delectabiles in plus p(er)manent, usq(ue) e(nim) utiq(ue) tribuunt dele-
ctaciones vel utilitates ad invice(m). Ex contrariis aut(em) maxime q(ui)de(m) vi(detur) que p(ro)pt(er) utile
fieri amicicia, puta paup(er) diviti, indisciplinatus sciente. Cui(us) e(nim) existit ali-
q(ui)s indigens, h(oc) appetens retribuit aliud. Trahet aut(em) utiq(ue) aliquis h(uc) et ama-
tore(m) et amatu(m), et formosu(m) et turpe(m). P(ro)pt(er) q(uo)d videntur amatores ridiculi quandoq(ue)
indignificantes amari ut amant. Similiter aut(em) amabiles existentes, equaliter forte dignifica-
ndu(m) ... forte aut(em) neq(ue) appetit contrariu(m) contrario s(ecundu)m se ip(su)m, s(ed) s(ecundu)m acc(iden)s. Appetit(us) aut(em)
medii e(st). H(oc) e(nim) bonu(m). Puta sicco n(on) humidu(m) fieri, s(ed) ad mediu(m) venire, et
calido et aliis similiter. H(ec) q(ui)de(m) ig(itur) dimittant(ur); etenim sunt mag(is) aliena.

Nullo aut(em) ... [illegible]
... [illegible]

Circa hanc p(ar)te(m) p(ri)mo ...

Primo q(ue)rit ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

qd' e vltimu in bono [illegible]
ul disspo [illegible] et [illegible]

Secundo vi^t q^d non videatur esse [illegible] et honorari [illegible]

[illegible] maximam [illegible] honorari [illegible]

[illegible]

Tertio vi^t q^d amicus debeat mala [illegible] [illegible]

[illegible]

Quarto vi^t q^d finis [illegible] [illegible] dub

[illegible] quod

Quinto vi^t q^d amicitia non possit fieri [illegible]

[illegible] dub

[illegible]

Solo [illegible]

[illegible] quod

[illegible]

eligit propter se melius est eo quod propter alterum eligit. Sed amatur propter se et eligendum, honoratur autem propter aliud. A[illegible]
propter hoc similiter sic quidam indigni honore quaerunt honorari a potentibus, quia sperant bona passiones [illegible] sunt
passuri vel recepturi ab eis propter eorum opinionem laudari de suo statu in virtute sic boni digni honore quaerunt
honorari a iustis et sapientibus, quia eorum iudicio probant bene de sua vita [illegible]. Ergo amari melius
est quam honorari [illegible] amare eorum qui volunt amari propter honorari [illegible] ubi vult autem [illegible]
[illegible] quod amicitia magis est in amare quam amari, et [illegible] matres [illegible] amore [illegible] signo
amoris [illegible] quae sunt vehementer amantes ad filios [illegible] a filiis [illegible]
[illegible] si tamen [illegible] eos amare et faciunt [illegible] sicut in [illegible]
magis autem [illegible] magis laudatur [illegible] magis laudatur [illegible] amore
[illegible] et [illegible] quod volunt magis amari quam amare. [illegible] ibi [illegible]
per [illegible] et [illegible] quod illi [illegible] sunt maxime [illegible] et amari [illegible]
[illegible] sicut [illegible] in [illegible] qui [illegible] accipit quod
debetur, et maxime sunt [illegible] in [illegible] illa quae sunt [illegible] in virtute, quia [illegible] eorum est in seipso
[illegible] in [illegible] virtute [illegible] et est [illegible] non enim possunt dissolvi eorum
[illegible] nisi dissolvatur [illegible] quae [illegible] eorum indiget [illegible] ipse amico
suo [illegible] cum [illegible] et [illegible] in virtute [illegible] et [illegible] in [illegible]
sed mali [illegible] in virtute, quia quod est [illegible] et ideo non ma[illegible]
[illegible] sed plus manet [illegible]
[illegible] et delectabile [illegible] **Deinde dicit** ex contrariis videt[illegible]
ad opinionem [illegible] et [illegible] illa [illegible]
[illegible] ibi forte autem [illegible] amor [illegible]
[illegible] et [illegible] ipse [illegible] et
indiget, et ipse [illegible] ibi [illegible] autem
[illegible], et dicit quod adhuc [illegible] amor [illegible] quod [illegible] pulcra [illegible] ipse
[illegible] in illa pulcritudine [illegible] et [illegible] in iste modo
sunt in contrariis [illegible] sunt [illegible]
[illegible] in [illegible] **Deinde dicit** forte autem
sunt in [illegible]
[illegible] et dicit quod [illegible]
[illegible] vel
[illegible] et [illegible] Aristoteles

Videtur autem quemadmodum in principio dictum est [illegible] et [illegible] esse et
[illegible] et iusti [illegible] amicitia et appellat
[illegible] navigatores et [illegible]
[illegible] iustum et [illegible]
[illegible] In [illegible] aliis
autem [illegible] et [illegible] quod magis
autem [illegible] Differunt autem et iusta [illegible] et [illegible] ad
[illegible] et [illegible] et in [illegible]
ad singulos [illegible] et [illegible] magis [illegible] esse [illegible]
[illegible] et non [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible]
ut in [illegible] et [illegible] Communicationes autem omnes assimilantur po-
liticae. [illegible] et [illegible] ad vitam. Sed et
politica [illegible] et [illegible] et permanere [illegible] enim
et legis positores [illegible] esse quod [illegible]
[illegible] navigatores [illegible]
[illegible] bellum sive [illegible] sive [illegible]
sive [illegible] et [illegible] enim [illegible]
propter delectationem [illegible] et [illegible] enim [illegible]
et [illegible] Omnes autem hae subpoliticae [illegible] non enim [illegible] pol-
itica appetit [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] honores [illegible] et [illegible] delectationem [illegible]

tionem cum satisfacta et congregavit [illegible] fructus collectis [illegible]
Maxime cum ipsis vacabat [illegible] omnis cum [illegible] videtur [illegible] politici
[illegible] aut [illegible] amicitie [illegible]

Videndum autem quecumque [illegible] Postquam divisit amicitiam [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] de quodam iustitie [illegible] divisionem [illegible]
[illegible] commutationibus [illegible] iustitie [illegible] assignat [illegible] speciem [illegible]
[illegible] amicitia sit [illegible] iustitie [illegible]
[illegible] iustitie [illegible] politice [illegible] assignat species amicitie [illegible]
ibi [illegible]

Quesierunt [illegible] amicitia sit eadem iustitie

Circa primam partem [illegible] videtur [illegible]

[illegible]

[illegible] utile et delectabile [illegible] cuius utilitas [illegible] organa [illegible] ordinata
sunt ad honestum [illegible] delectabile [illegible] bonum [illegible]
[illegible] utile [illegible] delectabile [illegible] ad finem [illegible]
honestum sicut ludus palestre et theatralis [illegible] ordinata [illegible] utile [illegible]
corpora civium [illegible] sana [illegible] instructi [illegible] ad [illegible] hostes [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] delectabilia [illegible] non ordinata ad [illegible]
[illegible] et inducunt malos mores [illegible]
[illegible] magna custodia [illegible]
[illegible] Et [illegible] appellede [illegible]
[illegible]

[illegible] quod [illegible] sacerdotium non sit sub politica

Sub ea [illegible] quibus talibus
vacat regimen [illegible]
[illegible] et ita vita [illegible] sub politica [illegible] contemplatio [illegible]
[illegible] contemplatione sunt [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] polis [illegible]
Politice autem [illegible] secundum [illegible] civitas [illegible] dicitur
politice quod regimen et aristocratia [illegible] timocratia
[illegible] politice [illegible] optima [illegible] regimen [illegible] autem timocratia [illegible] autem aristocratia [illegible] autem
regimen tyrannus [illegible] monarchia [illegible] autem plurium tyrannis [illegible]

contrariis intendit. Rex autem quod subditorum. Non enim est rex qui non per se sufficiens et omni-
bus bonis superexcellens. Talis autem nullo indiget. Utilia igitur sibi ipsi quidem non utique
intendet, subditis autem. Qui enim non talis, sortitus utique erit rex.
Tyrannus autem ex contrario huic; sibi enim ipsi bonum persequitur. Et manifestius in hac quoniam
pessima. Et pessimum autem contrarium optimo. Transgreditur autem ex regno in tyrannidem.
Pravitas enim monarchie tyrannis. Malus autem rex tyrannus fit. Ex aristocratia autem
in oligarchiam, malitia autem principum, qui distribuunt que civitatis praeter dignitatem, et omnia vel plu-
rima bonorum sibi ipsis, et principatus semper eisdem, de plurimo facientes ditari. Pauci
igitur principantur et mali pro hiis qui maxime epieikes. Ex timocratia autem utique in
democratiam. Conterminales enim sunt hee. Multitudinis enim vult et timocratia esse, et equa-
les omnes qui in honorabilitate. Minimum autem malum est democratia. Parum enim transgre-
ditur politie speciem. Transmutantur quidem igitur maxime sic politie. Minimum enim sic
et facillime transgrediuntur. Similitudines autem ipsarum et velud exempla accipiet aliquis utique
et in domibus. Patris quidem enim ad filios communicatio regni habet figuram. Filiorum enim patri est
cura. Hinc autem et Homerus Iovem patrem appellat. Paterna enim principatus vult
regnum esse. In Persis autem quae patris tyrannica. Utuntur enim ut servis filiis. Tyran-
nica autem et que domini ad servos. Domini enim conferens in ipsa operatur, et hec quidem igitur re-
cta videtur. Persica autem peccata. Differentium enim principatus differentes. Viri autem et uxoris
aristocratica videtur. Secundum dignitatem enim vir principatur et circa haec que oportet virum. Quecumque autem
uxori congruunt illi reddit. Omnium autem dominans vir in oligarchiam transponitur. Praeter
dignitatem enim ipsum facit, et non secundum quod melior. Quandoque autem principantur uxores heredes exi-
stentes. Non itaque fiunt secundum virtutem principatus, sed propter divitias et potentiam, quemad-
modum in oligarchiis. Timocratica autem videtur que fratrum. Equales enim, nisi in quantum eta-
tibus differunt. Propter quod si multum etatibus, non adhuc fraternalis fit amicitia. Democratia
autem maxime quidem in habitationibus que sine domino. Hic enim omnes ex equali. Et in quibus
debilis qui principatur et unicuique licet.

Postquam hic distinguit partes politicas, et dividit in duo. Primo assignat tres partes
politicas; in secunda ponit similitudines istarum ibi: similitudines.

Circa primam partem duo queruntur: primo de divisione, secundo de corruptione politiarum.
[illegible] Circa primum sic proceditur: videtur quod divisio non sit [illegible] divisio [illegible]
[illegible] divisionem [illegible] aristocratia [illegible] [illegible] istam politicam
est melior alia, ut dicit, quod non [illegible] et sic mala nominat eas [illegible]
[illegible] divisionis [illegible] sub [illegible] divisio [illegible]
[illegible] politice sunt [illegible]
non est sufficiens. [illegible] divisio [illegible] civitas
[illegible] civitas [illegible] mala divisio
[illegible] regnum [illegible] + [illegible] decretum
[illegible] [illegible] divisio [illegible] analogi [illegible]
[illegible] rege [illegible]
[illegible]
[illegible] ad regimen [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] erat sub alio.

Circa 2am sic procedit. primo ostendit quod praestat in comparatione harum politiarum et inter corruptiones

Maximo enim bono oppositum maximum malum. Sed regnum est optimum in politiis, ergo tyrannis est pessima quae ei opponitur et non democratia quae opponitur timocratiae. Probat quod pluribus nocet est peior, sed tyrannus pluribus nocet [illegible] ergo tyrannis est pessima. Probat quod opposita regno duas corruptelas scilicet tyrannidem et oligarchiam [illegible] quae sunt rex et nobiles sicut dicit. Probat [illegible] differentiam inter tyrannum et oligarchas. Item dicit quod oligarchia in qua pauci divites principantur et democratia in qua multi divites principantur non diversificant speciem quia multi et pauci non diversificant speciem [illegible] sit timocratia et alia corruptela [illegible] oppositum [illegible] politiae [illegible] corruptelas assignare debuit. Solvit dicens primo quod democratia semper est peior [illegible] tyrannus quia in tyrannide saltem manet ordo ad unum superiorem et manet ordo potestatis [illegible] sed in democratia non manet quia totus ordo tumultuose confunditur [illegible] plebs non est subdita [illegible] Ad 2m dicit quod tyrannus et oligarchae sunt [illegible] et principantur [illegible] in regno [illegible]

[illegible]

congregati ad casas et personas ut unumquodque procedat vel [illegible] democratia [illegible] omnes [illegible] principes. Et similiter quod in omnibus principatibus [illegible] principatum debita est similitudo democratie [illegible] non unusquisque possit regere aliquas [illegible] faciat quod sibi iustum aut rectum videtur.

Hic sunt duo consideranda. Primo quod principatus regiminis domus debeat sumi secundum similitudinem ad politias. Secundo quod sit in eorum multitudo politiarum.

Circa primum sic procedit. Primo quod non debeant sumi principatus domus secundum multitudinem politiarum. [illegible] secundum similitudinem [illegible] et non [illegible] sicut dicit Augustinus in principio [illegible] domus [illegible] domus civitatis [illegible] principatus domus non debeat sumi ad similitudinem politiarum [illegible] contra [illegible] unum est [illegible] in domo [illegible] in civitate [illegible] ad unum [illegible] regimen [illegible] ut primus [illegible] apostolus qui docet quod multitudo debeat assimilari ad regimen [illegible] domini [illegible] **Solutio dicendum** quod [illegible] et similia [illegible] domus sit ad civitatem [illegible] ad similia [illegible] aut [illegible] perfecta non regimen sit in civitate quod ordinatur ad [illegible] et similitudinem [illegible] debent sumi et in domo et in [illegible] ad regimen [illegible] non est iusta [illegible] uti [illegible] principatus [illegible] perfecta principatus colligitur ex pluribus principatibus et in ipso est non principatus completa [illegible] ad tertio.

Circa secundum sic proceditur. Videtur quod in domo non possit inveniri similitudo cuiuslibet principatus [illegible] domo [illegible] in [illegible] similitudo cuiuslibet politie in domo. Praeterea [illegible] unum caput est similitudo regni [illegible] nisi regni. Praeterea [illegible] regimen [illegible] tyrannidis non est [illegible] ad [illegible] necessitate tyrannidis. Praeterea videtur quod [illegible] apostolus [illegible] **Solutio dicendum ad primum** quod [illegible] omnes [illegible] in domo [illegible] in una domo [illegible] et [illegible] omnes [illegible] in civitate [illegible] in domo **Ad secundum dicendum** quod in [illegible] domibus [illegible] ad unum [illegible] divisa [illegible] ad [illegible] **Ad tertium dicendum** quod [illegible] regimine [illegible] tyrannis secundum similitudinem utriusque **Ad quartum dicendum** quod [illegible] principatus alienandi possessiones et disponendi de rebus domus [illegible] est similia

Secundum unamquamque autem politiarum amicitia videtur in quantum et iustum. Regi quidem ad subiectos in superabundantia beneficii; benefacit enim subditis, si quidem bonus ens curam ipsorum habet ut bene operentur, quemadmodum pastor ovium; unde et Homerus Agamemnona pastorem populorum dixit. Talis autem et paterna; differt autem magnitudine beneficiorum. Causa enim essendi, quod putatur maximum esse, et nutrimenti et discipline. Sed et progenitoribus hec attribuuntur. Et natura enim principativum pater filiorum et progenitores nepotum, et rex subditorum. In superexcessu autem amicitie hee, propter quod et honorantur parentes. Et iustum utique in hiis non idem, sed secundum dignitatem; sic enim utique et amicitia. Sed et viri ad uxorem eadem amicitia, et in aristocratia; secundum virtutem enim et meliori plus bonum, et congruens unicuique; sic autem et iustum. Que autem fratrum eterie assimilatur; equales enim et coetanei. Tales autem unius discipline et unius moris ut in multis. Assimilatur utique huic et que secundum timocratiam; equales enim cives volunt et epieikeis esse; in parte itaque principari et ex equo; sic utique et amicitia. In transgressionibus autem quemadmodum et iustum et parvum est, sic et amicitia est, et in pessima minimum; in tyrannide enim nulla vel parva amicitia. In quibus enim nichil commune est principanti et principato, neque amicitia; neque enim iustum; sed velut artifici ad organa, et anime ad corpus, et domino ad servum. Juvantur enim quidem hec a utentibus. Ad inanimata autem non est amicitia neque iustum, sed neque ad equum vel bovem, neque ad servum secundum quod servus. Nichil enim commune est. Servus enim animatum organum, organum autem inanimatus servus. Secundum quidem igitur quod servus non est amicitia ad ipsum, secundum quod autem homo. Videtur enim quoddam iustum esse omni homini ad omnem potentem communicare lege et conventione; et amicitia utique secundum quantum homo. In parvum utique et in tyrannidibus amicitie et iustum. In plus autem in democratiis; multa enim communia equalibus existentibus.

Secundum unamquamque [illegible] [illegible] politiarum et [illegible] secundum [illegible] similitudinem [illegible] descendendo ad specialem amicitiam [illegible] amicitie speciei et primo in generali secundo in speciali [illegible]

Circa p(ri)ma(m) p(ar)te(m) qu(er)it(ur) p(ri)mo u(tru)m [illegible] sint [illegible] q(ua)m regimen [illegible]

[illegible]

Secunda ut(rum) q(uod) domi(nium) vel [illegible] regni no(n) sit nat(ura)l(e)

Com

Dauid

quod

Boet

[illegible]

Tertia ut(rum) q(uod) regim(en) aristocratie no(n) sit nat(ura)le

[illegible]

Quarta ut(rum) q(uod) timocratia no(n) sit nat(ura)l(e)

quod

[illegible]

est equalis. Sed inquantum est peregrinus aliquis plus sibi debet ... [illegible] ... quod non est nisi cum amicitia fraterna.

Videtur videlicet quod in transgressionibus policiarum non possit esse amicitia. ... [illegible]

[illegible]

In communicatione quidem igitur omnis amicitia est quemadmodum dictum est. Determinabit utique aliquis cognatam et etheticam (sodalicam) politice autem et contribules et connavigativam et quecumque tales communicativis assimilantur magis. Ut enim secundum confessionem quandam videntur esse. In hac autem ordinabit utique aliquis et peregrinam. Et cognata autem videtur multiformis esse et dependere omnis a paterna. Parentes enim diligunt filios ut seipsos aliquid existentes, filii autem parentes ut ab illis aliquid existentes. Magis autem sciunt parentes que ex ipsis, quam geniti quod ex hiis. Et magis proximatur quo a quo genitum quam genitum facienti. Quod enim ex ipso proprium ei a quo, puta dens vel capillus vel quodcumque habenti illi; a quo autem nihil vel minus. Sed et multitudine temporis: hii quidem enim confestim natos diligunt, hii autem procedente tempore parentes, intellectum vel sensum accipientes. Ex hiis autem manifestum et propter que amant magis matres. Parentes quidem filios diligunt ut seipsos, filii autem parentes ut ab illis nati. Fratres autem adinvicem ex eisdem natos; ea enim que ad illa identitas adinvicem idem facit, propter quod aiunt idem sanguinem et radicem et talia. Sunt autem ex eodem et in divisis. Magnum autem ad amicitiam et connutritio et secundum etatem. Coetaneus enim coetaneum et quibus mores etherici; propter quod et fraterna etherice assimilatur. Nepotes autem et alii cognati ex hiis coapti [illegible] ... esse. Sunt autem hii quidem magis [illegible]

Est aut ad parentes qd' amicia filiis et hoibz ad deos vt ad bonu et sup excellens
bn' eni fecerut maxie. Essendi eni et nutriendi cae. et nat eos qd' e disciplinati
hz't aut et delectale et vtile talis amicia mag' alienoz quto et cois vita pl's
e. Sut at et i fra q quod' et in etairia. et mag' in his q epieikes et oio
silibz quto ppinquiores et a natie existes diligut ad inuice. et ut mag' vnig
mois qui coeducati et quutri et disciplinati sic. et si tpus pbacio plima et firmis-
sima. Analogia aut et in reliqs cognatoz amicia. Viro at et vxori videt'
amicia fm nam existe. ho eni in na coniugale mag' qz politicu. et quto prius
et neccm. mag' domus civitas, et filioz procreaco cois aialibz aliis
qd' et intm cois e. hoies aut no solu procreacois filioz gra cohitat sz et eoz
q in vita. Cofestim eni diuisa sut opa et sut alia viri et vxoris. Suffitiut
igit' ad inuice, ad coe ponetes ppa. ppt h' at et vtile e videt' et delectale
in hac amicia ee. Erit aut vtiq, et ppt virtute si epieikes sint. Est at vtriusq
virtus. et gaudebut vtiq, tali. Coniuctio aut filii videt' e ppt qd' et cicius steriles
dissoluut'. filii eni coe bonu amborz. cotinet aut qd' coe. Qualit aut conviuedu viro
ad vxorem. et totalit' amico ad amicu. nil aliud vit' quere qz qualit' iustu. no
eni idem vit' amico ad amicu et extraneo et sodali et condiscipulo.

Consideratione quid' postqz diuisit spes amicie [illegible] hic reducit ad illas
spes omes ptices amicitias [illegible]

Et ad euidencia h' pt dubita [illegible] in politica
et nalem [illegible]

[illegible]

non ex simili in infinitum diminucione sit aut sit materia non signata tunc non esset materia patris quia tota materia patris esset consignata sub sua forma ergo videtur quod non idem quod sit patris sit in filio. P. quicquid decisum aut pars est similis aut dissimilis sed neque pars similis patris neque dissimilis est in filio quia neque talis neque materia est partis tocius ideo aut ergo filius generatur decisione a parte est partis tocius. Sic dicendo quod sanguis patris et nutrimentum est in filio ... sit superfluum nutrimentum sanguineum. Contra nutrimentum et sanguis sunt partes patris ... gaudium est in filio nisi id quod potuit in potencia esse et hoc est valde ... Sic dicendo quod ibi aliquid fuerunt tocius idem ... quia ... in omnibus hominibus et non esset maior amicicia patris ad filium ... Sic dicendo ... quidam dicunt ... [illegible]

[illegible]

P. ... et continuacio aut ergo continuacio loci aut continuacio ... [illegible] ... P. subdit ponendo et sequitur idem in quantum. Secundum dicendum quod aliquid idem ... et in filio quod materia et forma in filio ... [illegible]

[illegible]

Quarto videtur quod patres non plus diligant filios quam e converso ... P. ille debet maior ... Secundum dicendum quod ... alia sit amoris ... magis ... pater diligit filium ... et si nulla racio ... in filio ... plus ... diligit filium ... [illegible]

Quinto videtur quod amicicia patris non sit naturalis ... amicicia sit similitudo ... in nomine amicicia ... [illegible]

[illegible]

Sexto ... Circa quinque naturalitate ... queritur primo ... quinque sit naturalis ... [illegible]

[illegible]

Septimo videtur quod ... unius ad alterum non sit naturalis ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Circa tamen sit previsum. **Ut quod individualitas coniugii non sit naturalis**; [illegible]

coniugium [illegible] ordinati ad propagacionem prolis [illegible] sterilis et alter non [illegible]

[illegible] separanda [illegible] Catholicus [illegible] qui fuit valde virtuosus qui [illegible] **Dico autem** quod coniugium [illegible] naturalis

individua vita [illegible]

[illegible]

[illegible] **Dividit autem** [illegible]

[illegible]

[illegible] **Deinde cum dicit** [illegible]

[illegible] **Deinde cum dicit** [illegible]

[illegible] **Deinde cum dicit** [illegible]

Primis itaque existentibus amiciciis quemadmodum dictum est et secundum unamquamque que secundum inequalitatem amicis existentibus [illegible] secundum superexcellenciam [illegible] et melior [illegible] utile [illegible] equatos utilitatibus et differentes. [illegible] secundum equalitatem [illegible] et reliquis [illegible] inequales autem ama-

[illegible] super excellentiis significationem assignare. Fiunt autem accusationes et querele in ea que secundum utile
amicitia vel sola vel [illegible] ut rationabiliter. Qui quidem enim propter virtutem amici consistunt, bene operari ad invicem
prompti sunt. Hoc enim virtutis et amicitie. Ad hoc autem contendentium non sunt accusationes neque pugne.
Amantem enim et bene facientem nullus contristatur, sed si sit gratiosus, vindicat bene operans. Superexcel-
lens autem proveniens quod appetit non utique accusabit amicum. Utique enim bonum appetit. Non
omnino autem neque in hiis qui propter delectationem. Simul enim ambobus fit quod appetunt, si
conversari gaudent. Ridiculus utique autem videbitur et accusans non delectantem eo quod pos-
sit non conversari. Que autem propter utile accusatoria. In utilitate enim utentes ad invicem semper plus
indiget, et minus habere existimant convenienti, et conqueruntur quoniam non quantum indigent tan-
tum recipiunt digni existentes. Benefacientes autem non possunt sufficere ad tanta quanta pa-
cientes indigent. Videtur autem quemadmodum iustum duplex, hoc quidem non scriptum, hoc autem
secundum legem, et eius que secundum utile amicitie hec quidem moralis, hec autem legalis esse. Fiunt igitur ac-
cusationes maxime eo quod non secundum eandem commutaverunt et dissolvuntur. Est autem legalis quidem
in dictis. Hec quidem omnino venalis comminus in manu, hec autem liberior in tempore, secundum con-
fessionem autem quid pro quo. Manifestum autem in hac debitum et non ambiguum. Amicabilis
autem dilationem habet. Propter quod apud quosdam harum non sunt iustitie, sed existimant oportere eos
diligere qui secundum fidem commutant. Moralis autem non in dictis, sed ut amico
donat vel utcumque aliud. Reportare autem existimat dignificat equale vel plus
ut non dans sed accommodans. Non similiter autem commutans et dissolvens accusabit.
Hoc accidit propter velle quidem omnes vel plures bona, eligere autem utilia. Bonum autem fa-
cere non ut retribuatur. Utile autem beneficiatum esse. Potenti autem retribuendum secundum dig-
nitatem eorum que passus est, et sponte volentem. Amicum autem non faciendum ut utique peccan-
tem in principio et beneficiatum a quo non oportuit. Non enim ab amico neque propter ipsum
hoc facientem. Quemadmodum igitur in dictis beneficiatus dissolvendum. Sed et consentiet si po-
tens reddere, impotentem autem neque dans dignificabit utique. Quare si potens reddendum.
In principio autem intendendum a quo beneficiatur et in quo, ut in hiis sustineat vel
non. Dubitationem autem habet utrum oportet patientis utilitate mensurare et ad hanc facere red-
ditionem, vel operantis beneficio. Patientes quidem enim talia aiunt accipere a benefactoribus
que parva erant illis et erat ab aliis accipere, parvificantes. Hii autem e contrario maxima
eorum que apud ipsos et que ab aliis non erant, et in periculis vel talibus necessitatibus. Igitur
propter utile quidem amicitia existente patientis utilitas mensura. Iste enim indigens et
sufficit ipsi ut equalis [illegible] et facta adiutorio quantum [illegible] et reddendum
autem ipsi quantum accepit et plus. [illegible] enim in hoc a quo [illegible] virtute accusationes
quidem non sunt. Mensure autem assimilatur operantis electio. Virtutis enim et moris in electione principale.

Assignatis diversis amicitie speciebus hic determinat qualiter in eis possit accu-
Fiunt autem et [illegible] et [illegible] accusatio non fiat [illegible]
[illegible]
[illegible] amicitie species honesti utilis et delectabilis et [illegible] diversa [illegible] et superex-
cellentis [illegible] in bonitate [illegible] amicitia [illegible]
[illegible] in delectabili et utili [illegible] non sunt amicitie equales [illegible] equalia amicitie [illegible]
[illegible] amicitiis [illegible] inequalibus [illegible] equalia [illegible]
[illegible] in duo [illegible] in amicitiis inequalibus [illegible] equalibus amicitiis [illegible]
[illegible] in amicitiis equalibus fiant accusationes [illegible]
[illegible] in amicitiis accusationes et dissolutiones contingat
[illegible] dubitationem [illegible] facit [illegible] et dicit quod accusationes [illegible]
[illegible] in amicitia [illegible] que est [illegible] delectabilis
[illegible] Sed videtur quod primo [illegible]
amicitiis possit fieri accusatio [illegible] aliquis gaudeat [illegible] plus appetit [illegible]

hic ma[illegible] [illegible] delectabile et honestum magis appetitur [illegible] sunt fines quam utile quod appetitur propter finem quod [illegible] magis debet [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ad laudem [illegible] laus [illegible]

quod vituperium et accusatio sit magis in amicitia honesti quam [illegible] dissolvitur [illegible]

[illegible] nisi [illegible] honesto quod [illegible]

[illegible] delectabile [illegible] alio non potest distendere [illegible] Solo [illegible] in quibus amicis possit

[illegible] amicitie [illegible] quod sit [illegible] in uno quam accusat et in alio quam accusat

et hic non potest [illegible] in amicitia honesti [illegible] quam [illegible] vero utilitatem retribuunt alteri et non est

[illegible] delectabilis [illegible] non reddat delectabile non [illegible]

[illegible] honestum non [illegible] alteri [illegible] accusabit ab aliis et

[illegible] amicitia delectabili [illegible] Dividit [illegible]

[illegible] utile [illegible] amicitia honesti non sit

[illegible]

Circa primum [illegible] dividit amicitiam [illegible] legale [illegible]

[illegible]

ab eo vel non dignificat a principio quod dare et non si accipit ex quo accipit debet reddere et ex quo animum accipiat debet reddere a quo et quod beneficia accipiat. Secundum vero quod non possit in talibus fieri accusacio. Cum enim si facto reddendum accipit non obligatur ad respondendum [illegible] si non reddit [illegible] accipit ab eo ut dicit [illegible] debet dare [illegible] ad reddendum [illegible] accipit ab teneatur ex pacto [illegible] ex [illegible] quod [illegible] accipit a quo [illegible] Secundum ad primum [illegible] non potest ab amico semper [illegible] restitucionem [illegible] recompensare [illegible] dubitacionem et necessitatem [illegible] recompensacio [illegible] Deinde cum dicat [illegible] Circa primum [illegible] dubitacio [illegible] utrum mensuranda sit reddicio secundum utilitatem [illegible] et pactum vel recepcio ex beneficio vel [illegible] beneficii quod alter impendit [illegible] ibi pactum [illegible] dubitacio [illegible] beneficia [illegible] quod voluit [illegible] recepisse [illegible] beneficium quod erat parvum [illegible] et quod [illegible] et dare eum [illegible] valere [illegible] de sua beneficia quod dederunt magna [illegible] quod potuerunt dare et quod [illegible] accepisse et quod dederunt [illegible] utile [illegible] amicicia [illegible] quod reddere debet mensurari per utilitatem recepti [illegible] qui accipit indigens fuit [illegible] utile si assumit equale datum [illegible] quod [illegible] sibi ut reddat [illegible] et sufficit sibi [illegible] reddat [illegible] et ita debet [illegible] x talenta vel plus et hoc est melius. Secundum vero [illegible] mensura est secundum equalitatem [illegible] accipit restitucionem [illegible] equalitas [illegible] reddat equale [illegible] si plus [illegible] sit [illegible] quod illa mensura sit [illegible] restitucionis. Ad [illegible] plus accipere [illegible] est iniustum [illegible] iniusticia [illegible] est mensura [illegible] Ad [illegible] iniustum non debet reddere nisi [illegible] accipit si amicicia magis diminuit [illegible] addat [illegible] quod debeat [illegible] reddere. Secundum ad [illegible] quod [illegible] mensuram [illegible] amicicie si quod potest observari [illegible] recompensare ad mensuram utilitatis [illegible] et ille de [illegible] lucrum [illegible] defectu [illegible] passus [illegible] accusacione et dissolucione amiciciam. Ad primum [illegible] quod est [illegible] equalitas [illegible] quod [illegible] inequalitate lucri et damni [illegible] plus [illegible] passus est [illegible] lucri [illegible] recompensat [illegible] damnum passus est [illegible] recompensacio [illegible] damnum et lucrum [illegible] non est iniusticia [illegible] amicicia non minuit ab eo quem [illegible] et [illegible] Deinde cum dicit [illegible] mensura amicicie quod est secundum virtutem et dicit quod [illegible] amiciciis [illegible] accusaciones [illegible] recompensacione per electionem operantis [illegible] in virtutibus [illegible] recompensacio [illegible] fiat

Differunt enim in hiis quod superexcellens quidem dignificat ipsum plus habere; et autem [illegible] fiat dissolvi amicicia [illegible] melior [illegible] ipsi plus habere. Bono enim plus [illegible] autem et utilior; inutile enim existentem non oportet equale habere, [illegible] enim fieri et non amiciciam, si non secundum dignitatem opera erunt que ex amicicia. Existimant enim quemadmodum in pecuniarum communicacione plus accipiunt conferentes [illegible] amicicia indigens autem et deterior e contrario; amici enim boni esse sufficere indigentibus. [illegible] enim autem utile [illegible] studioso vel potenti [illegible] nichil receptum. Videtur autem utrique recte dignificare et oportere utrique plus tribuere ex amicicia, non eiusdem autem, sed superexcellenti quidem honoris, indigenti autem lucri. Virtutis quidem enim et beneficii honor retribucio, indigencie autem auxilium lucrum. Sic autem habere hoc et in urbanitatibus videtur. Non enim honoratur qui nullum bonum communi tribuit. Commune enim datur ei qui commune benefacit. Honor autem commune. Non enim est simul ditari a communibus et honorari. In omnibus enim minus nullus sustinet. Ei autem qui circa pecunias minoratur honorem tribuunt et dono expectanti pecunias. Quod enim secundum dignitatem equat et salvat amiciciam, quemadmodum dictum est. Sic itaque et inequalibus conversandum, et ei qui in pecunias utilis est vel in virtute, honorem reddendum, retribuentem que contingit. Possibile enim amicicia requirit, non quod secundum dignitatem; neque enim est in omnibus, quemadmodum in hiis qui ad deos honoribus et parentes. Nullus enim secundum dignitatem aliquis utique retribuet. Semper autem famulans epiikes esse videtur. Propter quod et utique videbitur non licere filio patrem abnegare, patri autem filium. Debentem enim reddendum, nichil autem faciens dignum eorum que subsistunt operatus est, quare semper debet. [illegible] autem forte nullus utique recedet videtur non superexcellente in malicia. Omne enim natale amicicie auxiliare, hunc non expellere, hunc autem fugiendum vel non festinandum sufficere malo existenti. Pati enim nulli volunt, facere autem fugiunt ut inutile. De hiis autem in tantum dictum sit.

Differunt [illegible]

[illegible]

160

Ad evidentiam litterae [illegible] in qua [illegible] in [illegible] sunt [illegible] inaequalibus [illegible] in illo qui fundatur super utile sit sicut inaequalibus [illegible] in [illegible] quod [illegible] videndum [illegible]

[illegible]

[illegible] Secundo videndum [illegible]

[illegible]

Secundo videndum quod ille qui habet superior propter utile non possit dici [illegible]

[illegible]

Tertio videndum quod non [illegible]

[illegible]

[illegible] videndum quod [illegible]

[illegible]

Quinto videndum quod propter [illegible] possit [illegible] negare [illegible]

[illegible]

videmus frequenter contrarium quia pater aut vult aut magis debet filium et filius frequenter despicit patrem. De ista prima [illegible]

[illegible]

[illegible] 1a

[illegible] 2

[illegible] 3

[illegible] 1a

[illegible] 2a

[illegible]

Et finit octavus. Sequitur nonus.

In omnibus autem dissimilium specierum amicitiis analogum utrique equat et salvat amicitiam quemadmodum dictum est puta et in politica coriario pro calciamento et textori et reliquis fit secundum dignitatem. et textori et reliquis [illegible] mensura et ad hoc utique omnia referuntur [illegible] mensuratur [illegible] quod amator amato accusat, quia superamans non redamatur [illegible] nihil habens amabile [illegible] aut amatus quia plus repromittebat [illegible] nihil perficit [illegible] quod [illegible] amatum [illegible] ut utile amatur [illegible] autem non ambobus existunt [illegible] amicitia contingit dissolutio fit [illegible] non fiat quorum gratia amabat [illegible] non manentia [illegible] et amicitie [illegible] manet. quemadmodum dictum est [illegible] autem [illegible] altera fiat [illegible] et non que appetunt [illegible] eius quod est nihil fieri [illegible] eo quod appetit non potitur puta et citharedo [illegible]

promittentes et quanto melius caneret tanto plus dare. mane autem expetenti promis-
siones pro delectatione delectationem reddidisse dixit. Si quidem igitur uterque hoc volebat, sufficienter uti-
que habebit. Si autem hic quidem delectationem, hic autem lucrum, et hic quidem habet, hic autem non, non utique erit quod secundum com-
municationem bene. quibus enim indigens existit, huic et attendit, et illius gratia hec dabit. Di-
stributionem autem utrius ordinare est, dantis vel preaccipientis? qui enim ante dat videtur concedere illi.
quod aiunt et pitagoram facere. Cum enim doceret quecumque, honorantem discentem iubebat estimare quanto vi-
dentur digna scire, et accipiebat tantum. In talibus autem quibusdam sufficit [illegible]. qui autem preacci-
pientes autem argentum, deinde nihil faciunt eorum que dixerunt propter superabundantiam promis-
sionum, convenienter in accusationibus fiunt. non enim perficiunt que confessi sunt. hoc autem forte facere so-
phiste coguntur propter nullum utique dare argentum pro quibus sciunt. Isti quidem igitur quorum acce-
perunt mercedem non facientes convenienter in accusationibus sunt. In quibus autem non fit pactum confessionis
ministerii, hi quidem propter seipsos ante dantes, dictum est quoniam inaccusabiles. talis autem que secundum vir-
tutem amicitia. retributionem faciendum secundum electionem. hec autem amici et virtutis. Sic autem vi-
detur et philosophia communicantibus. non enim ad pecuniam dignitas mensuratur, honorque equipollens non uti-
que fiet. sed forte sufficit quemadmodum ad deos et parentes quod contingit. Non tali autem existente
datione sed in aliquo, maxime quidem forte oportet retributionem fieri que videatur ambobus secundum dignitatem esse.
Si autem hoc non accidat, non solum necessarium esse videbitur utique preaccipientem ordinare, sed et iustum.
Quanto enim iste utique adiutus est vel quanto delectationem, vellet utique tantum recipientes ha-
bebit ab isto dignitatem. Etenim in venalibus sic videtur fieri. Alicubi autem sunt leges
voluntariorum contractuum iudicia non esse, ut oportet cui credidit dissolvi ad hunc
quemadmodum communicavit. Cui enim commissum est, iustius existimant esse ordinare eo qui commisit.
multa enim non equali appreciantur habentes et volentes accipere. propria enim et que dant singulis
apparent multo digna. Sed tamen retributio fit tantum quantum utique ordinant accipientes. Oportet autem
forte non quanto habenti videtur dignum, sed quanto antequam haberet appreciatus est et
in tanto appreciari non quanto habenti videtur dignum [illegible]

In omnibus autem dissimilium [illegible] amicitiis [illegible]
[illegible]
[illegible]

Circa primum [illegible] primo de dissimilitudine [illegible]
potest [illegible] in amicitia [illegible] minima [illegible] mensurando
accepti dati vel accepti [illegible] reddere [illegible] mensurare [illegible]
[illegible] amicitie non debuit [illegible]
[illegible]

[illegible] Videtur quod non possit [illegible] una mensura [illegible]
[illegible]
[illegible] amicitia [illegible] mensura minima [illegible] mensurant [illegible]

[illegible] quod utique accusantur et convincuntur hii facere sophiste, ut an[te] fuerat pactum cum discipulis quod sciunt [illegible] [illegible] dare [illegible] [illegible] ad estimationem [illegible] [illegible] [illegible] ad virtutes morales [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] pacto [illegible] quando sit qui [illegible] et [illegible] non hii accusantur que est secundum virtutem et retributio est commensurata ad delectationem [illegible] [illegible] [illegible] quod sit commensurato ad [illegible] [illegible] contemplative felicitatis [illegible] in [illegible] et discipulus sit in domo [illegible] secundum virtutem [illegible] dignitas dati non mensuratur [illegible] [illegible] reddi [illegible] equipondantis [illegible] reddere quod sufficeret dicenti [illegible] non [illegible] sic dictum [illegible] retributionem ad deos et parentes quod non [illegible] [illegible] reddi [illegible] [illegible] non [illegible] autem [illegible] quo [illegible] retributio in [illegible] [illegible] in datoribus in quibus accidit pacto retributionis sive sit [illegible] [illegible] sit cum delectatione [illegible] non est talis donatio [illegible] [illegible] retribuendo secundum id quod utique [illegible] dignum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sit commensurato [illegible] [illegible] pacto [illegible] retribuendum [illegible] amicabilis [illegible] et [illegible] si hoc non accidat [illegible] non fiat questio de reddicione non solum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reddicionem [illegible] [illegible] quando alius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vellet [illegible] [illegible] accipiat in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accipiente [illegible] dignitatem [illegible] quod dignum [illegible] [illegible] [illegible] reddi [illegible] [illegible] [illegible] reddere [illegible] ille qui [illegible] dare [illegible] [illegible] reddi [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dedit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine pacto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui dat et accipientes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dat existimat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignum [illegible] ordinat accipiens [illegible] [illegible] accipiens non appreciat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indigentiam posset [illegible] existimare quantum valeat [illegible] [illegible] difficultate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Dubitationem autem habet et talia, puta utrum oportet omnia patri attribuere et obedire, vel laborantem quidem medico obediendum, ducem autem exercitus ordinandum bellicosum, et similiter autem amico magis vel studioso ministrandum, et benefactori reddendum gratiam magis vel amico dandum, si ambobus non contingit. Igitur omnia talia certe quidem determinare non facile. Multas enim et omnimodas habent differentias et magnitudine et parvitate et bono et necessario. Quoniam autem non omnia eidem reddenda, non immanifestum. Et beneficia quidem retribuenda ut in pluribus magis quam donandum amicis. Et quemadmodum mutuum cui debetur reddendum magis quam amico dandum. Forte autem neque hoc semper, puta redempto a latronibus utrum redimentem retribuendum, et utique quicumque sit, vel non captivato, repetenti autem reddendum, vel patrem redimendum? Videbitur enim utique et seipso magis patrem. Quemadmodum igitur dictum est, universaliter quidem debitum reddendum. Si autem superexcedit datio bono vel necessario, ad hec declinandum. Quandoque enim neque est equale prioris retribuere, quando hic quidem studiosum sciens benefecerit, huic autem redditio fiat quem existimat malum. Neque enim accommodanti quandoque reaccommodandum. Hic quidem enim accommodavit bono lucrari existimans, hic autem non sperat lucrari a malo. Sive igitur veritate sic habet, non equalis dignitas; sive habet quidem non sic, existimant autem, non utique videbuntur inconvenientia facere. Quod quidem igitur dictum est multociens, qui circa passiones et actiones sermones similiter certitudinem habent et circa que sunt. Quoniam quidem igitur non eadem omnibus reddenda, neque patri omnia, quemadmodum neque Iovi sacrificatur, non immanifestum. Quoniam autem alia parentibus et fratribus et amicis et benefactoribus, unicuique propria et congruentia attribuendum. Sic autem et facere videntur; ad nuptias quidem vocant cognatos [illegible], et que circa hec utique actiones; et in funera autem maxime existimant cognatos oportere convenire propter idem. Videbitur autem utique nutrimento quidem parentibus oportere maxime sufficere, ut debitum [illegible] et causis existendi melius ens quam sibiipsis in hoc sufficere. Et honorem autem parentibus quemadmodum diis, non omnem autem. Neque enim eundem patri et matri, neque rursus eum qui sapientis vel ducis exercitus, sed paternum, similiter autem et maternum. Et omni autem seniori honorem secundum etatem assurrectione et inclinatione et talibus. Ad amicos autem rursus et fratres confidentiam et omnium communicationem. Sed et cognatis et contribulibus et concivibus et reliquis omnibus semper temptandum proprium attribuere et comparare que unicuique existunt secundum proximitatem et virtutem vel usum. Eorum quidem igitur qui connaturales, facilius iudicium; eorum autem qui differunt, difficilius. Non tamen propter hoc recedendum, sed ut utique contingit sic determinandum etc.

Dubitatorum [illegible] ... amicitiarum ... [illegible]

[illegible]

Circa primum queritur utrum patri non semper obediendum sit. [illegible]

[illegible]

Secundo utrum amico magis sit subveniendum quam bono. [illegible]

[illegible]

Tertio utrum benefactori sit magis benefaciendum [illegible]

[illegible]

Quarto utrum possit quis commutare et reddere ad omnia ita quod iustitia [illegible]

[illegible]

Quinto utrum omnia sint patri reddenda [illegible]

[illegible]

quia ad nuptias vocat homines [illegible] quia tamen sunt [illegible] aliud [illegible] et hec manifesta patet ad
utrum quod in reddendo est idem reddendum patri et matri secundum honorem et amicitiam [illegible] descendendo ad propinquos [illegible]
honorem competentem propinquis quem honorem decet exhibere [illegible] in [illegible] ut ad quid ad vi. dominum
[illegible] accipit [illegible] quibus utique exhibet [illegible] Dividitur autem hec pars in
[illegible] monet [illegible] propter [illegible] qui sit [illegible] ad omnes tamquam parentes [illegible]
[illegible] Circa primam partem monet [illegible]
[illegible] ad superiores [illegible] in omnibus [illegible] obedire patri [illegible]
et [illegible] patri [illegible] et in bello [illegible] propter [illegible] potest ibi [illegible]
aut [illegible] amico [illegible] secundum effectum amicitie [illegible] debito [illegible] magis benefacere [illegible]
[illegible] amicitia vel amico [illegible] et [illegible] secundum amoris
effectum [illegible] in altera parte debitum [illegible] reddere [illegible] beneficium [illegible] beneficiis
[illegible] dare liberaliter amico [illegible] si non suppetat facultas ad utrumque [illegible]
[illegible] sufficit una [illegible] prima et [illegible] et tamen [illegible]
[illegible] et [illegible] honestum et [illegible] debitum ad quod obligatur [illegible] in [illegible]
[illegible] non est facile [illegible] determinare [illegible] ad omnia se extendat [illegible]
omnia [illegible] reddenda [illegible] et ut in pluribus magis debita reddere [illegible] beneficia [illegible] dare [illegible]
sit magis [illegible] reddere mutuum quam dare illud amico [illegible] mutuum [illegible] forte [illegible]
[illegible] in multis instantiam [illegible] dubium [illegible] debeat [illegible] illum qui liberavit me si sit captus [illegible]
et pater meus [illegible] si non sit pater captus et petat sibi [illegible] alio quod impediat me
a liberatione alterius [illegible] magis [illegible] liberare patrem [illegible] et [illegible]
[illegible] casibus [illegible] casibus [illegible] ut [illegible]
casibus [illegible] dare [illegible] superexcedat [illegible] honesto [illegible] dare [illegible]
vt [illegible] debito [illegible] dare beneficio [illegible] determinandum est [illegible] excedit [illegible]
retribuere [illegible] amici [illegible] beneficium [illegible] non est [illegible] non [illegible]
[illegible] ad [illegible] ille est malus et [illegible] magis [illegible]
[illegible] bonus [illegible] accommodati [illegible]
[illegible] accommodat [illegible] et credidit [illegible]
[illegible] credendo [illegible] malus [illegible] videtur [illegible]
ego accommodare sibi [illegible] videtur facere [illegible]
[illegible] et [illegible] tales [illegible]
[illegible] illa [illegible] propria et
[illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] sicut [illegible]
[illegible] et [illegible] consuetudinibus [illegible]
[illegible] ad [illegible] et reddere [illegible] qui sunt [illegible]
[illegible] accusatores [illegible] quod reddendum sit et [illegible]
[illegible] sufficit in [illegible] causa
[illegible] et [illegible] honorem [illegible] et [illegible]
vel [illegible] honorem in [illegible]
[illegible] et [illegible] alius [illegible] reddere [illegible]
[illegible] statum [illegible] et [illegible] in operatione [illegible] ad
[illegible] et [illegible] in [illegible] qui [illegible]
[illegible] statim [illegible]
[illegible] cessare ab inquisitione [illegible]

Habet autem dubitationem et de eo utrum dissolvere amicitias vel non ad non permanentes vel ad eos. Vel ad eos quidem qui propter utile vel propter delectabile amici existentes, cum non adhuc hec habeant, nihil inconveniens dissolvere. Illorum enim erant amici; quibus deficientibus rationabile non amare. Accusabit autem utique aliquis si propter utile vel delectabile amans simulabat propter mores. Ut enim in principio diximus, plurime differentie fiunt amicis cum non similiter existimant et sint amici. Cum quidem igitur decipiatur aliquis et suspicatus fuerit amari propter mores, nihil illo tale operante, seipsum causabitur utique. Cum autem ab illius simulatione deceptus fuerit, iustum accusare decipientem, et magis quam eos qui numisma viciant, quanto circa honorabilius malignitas. Si autem acceptet ut bonum, fiat autem malus et videatur, utrum amandus adhuc? Vel non possibile, si quidem non omne amabile sed bonum. Nec oportet amatorem mali esse neque assimilari pravo. Dictum est autem quod simile simili amicum. Utrum igitur confestim dissolvendum? Vel non omnibus, sed insanabilibus secundum maliciam. Directionem autem habentibus magis adiuvandum ad mores quam substantiam, quanto melius et amicitie magis proprium. Videbitur autem utique dissolvens nihil inconveniens facere. Non enim tali amicus erat; alteratum igitur impotens salvare recedit. Si autem hic quidem permaneat, hic autem epieikes magis fiat et multum differat virtute, utrum utendum amico vel non contingit? In magna autem distantia maxime manifestum fit, puta in puerilibus amicitiis. Si enim hic quidem permaneat puer secundum intellectum, hic autem vir sit qualis optimus, qualiter utique erunt amici, non placentes eisdem neque gaudentes et tristati? Hiis enim circa alterutrum non existent; hiis autem non existentibus non erat amicos esse: convivere enim non possibile. Dictum est autem de hiis. Utrum igitur nihil alienius habendum quam si non factus esset amicus umquam? Vel memoriam habere oportet consuetudinis, et quemadmodum amicis [illegible] [illegible] existentibus

supportare largius. Sic et fecit accidere [illegible] propter et fecit amicum [illegible] propter super
habundanciam malicie dissolucio fiat | hic movet dubitationem de solucionibus amiciarum [illegible]
Habet autem dubitationem [illegible]

[illegible]

Amicabilia autem que ad amicos et quibus amicicie determinantur videntur ex hiis que | dissolucione amicicie
ad seipsum venisse. Ponunt enim amicum volentem et operantem bona vel apparentia
illius gratia, vel volentem esse et vivere amicum ipsius gratia, quod matres ad filios passe sunt
et offensi amicorum. Hii autem convivere et eadem eligere vel condolere et congaudere ami-
co. Maxime autem et hoc circa matres accidit. Horum autem aliquo et amiciciam determinant. Ad seipsum
autem horum unumquodque epieikei existit. Reliquis autem secundum quod tales existimant esse. Videtur enim, que-
admodum dictum est, mensura unicuique virtus et studiosus esse. Iste enim consentit sibi ipsi et
eadem appetit secundum omnem animam, et vult utique sibi ipsi bona et apparentia et operatur. Boni enim
bonum elaborare, et sui ipsius gratia; intellectivi enim gratia quod unusquisque esse videtur. Et vivere autem
vult se ipsum et salvari, et maxime hoc quo sapit. Bonum enim studioso esse. Unusquisque autem
sibi ipsi vult bona. Factus autem alius nullus eligit omnia habere illud quod factum est. Habet enim
et nunc deus bonum, sed ens quod quid aliquid est. Videbitur autem utique intellectivum unusquisque
esse vel maxime. Et convivere talis sibi ipsi vult. Delectabiliter enim ipsum facit: operatorum enim
delectabiles memorie, et futurorum spes bone, tales autem delectabiles; et theorematibus
autem habundat mente. Condolet autem et condelectatur maxime sibi ipsi. Omni enim est idem triste
et delectabile, et non aliud alii. Impenitibilis enim ut dicatur. Per esse utique ad seipsum horum
epieikei. Ad amicum autem se habere quemadmodum ad seipsum. Est enim amicus alter ipse. Et amicicia horum
aliquid videtur, et amici quibus hec existunt. Ad seipsum autem si est vel non est amicicia dimittatur
in presenti. Videbitur autem utique esse secundum quod sunt duo vel plura dictorum. Et quoniam super-
habundantia amicicie ei que ad seipsum assimilatur. | [illegible] posuit impedimenta amiciarum [illegible]
Amicabilia autem que ad alios [illegible]
[illegible]
[illegible]

Circa primam partem queritur vi[i] primo de tribus conceptionibus quo possit in quibus salvatur amicitia [illegible]

[illegible] Item obicitur contra [illegible]

[illegible] Item obicitur de [illegible]

[illegible]

Solutio [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible] Ad secundum [illegible] Ad tertium [illegible] Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad v[m] [illegible] Ad vi[m] [illegible] Ad vii[m] [illegible] Ad viii[m] [illegible] Ad ix[m] [illegible]

[illegible]

Secundo vi[detur] quod [illegible] amicitia [illegible]

[illegible]

Solutio [illegible]

[illegible]

Tertio vi[detur] quod vita et studiosa non sit mensura [illegible]

[illegible]

Solutio [illegible]

[illegible]

Boet[ius]

quid

quid

amic[itia]

hoc est amicitia

Propinqua vero perfectissima fort... [illegible]

[illegible]

contemplativa sapientia ... [illegible]

[illegible]

Nono vero igitur ... a virtute declinavit ... [illegible]

[illegible]

Solo ... [illegible]

[illegible]

Nono ... [illegible]

[illegible]

Fundamentum ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Pendent autem delectationes et non existentes. ... placet sibi ipsis. et existimant epieikes esse sic principes ... que et valde prava et nephanda multi ... existunt. sed in videtur ... vivunt et a se ipsis et altera quidem concupiscunt. alia vero volunt puta incontinentes. Eligunt enim pro hiis que videntur sibi ipsis bona esse delectabilia nociva ... propter timiditatem et desidia recedunt ab operari que existimant ipsis optima esse. Quibus autem multa et dura operata sunt. et propter maliciam odiunt fugiunt vivere et interimunt se ipsos. Querunt itaque mali cum quibus ... se ipsos autem fugiunt. Recordantur enim multorum et difficilium et talia altera ... cum aliis autem existentes obliviscuntur. nichil ... gaudet et non condolet tales sibi ipsis ... propter maliciam dolet recedendo a ... et illuc trahit quemadmodum distrahentia ... tristatur quoniam delectatus ... penitentia ... replentur ... dispositus esse propter nichil habere amabile ... maliciam intense et temptandum epieikes ... fiet

Videntur autem [illegible]

[illegible]

talis purg. [illegible] ad v dom [illegible]
purgare [illegible]

Secundo [illegible] aug [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible]

[illegible]

Secundo [illegible]

[illegible]

Tertio [illegible] aug

[illegible]

Secundo [illegible]

Quarto [illegible] aug

[illegible]

Quinto [illegible] aug

[illegible]

[illegible] Dem[um] eam dicit [illegible]

Benivolentia autem amicabili quidem assimilatur, non tamen est amicitia. Fit enim benivolentia et ad ignotos, et latet. Amicitia autem non. Et prius autem dicta sunt hec. Sed neque amatio est. Non enim habet distensionem neque appetitum. Amationi autem hec consequuntur. Et amatio quidem cum consuetudine, benivolentia autem et ex repentino, quemadmodum et circa agonistas accidit. Benivoli enim ipsis fiunt et complacent, cooperabuntur autem nichil. Ut enim diximus, repente benivoli fiunt, et superficialiter diligunt. Videtur utique principium amicitie esse, quemadmodum eius que est amare ea que per visum delectatio. Non enim predelectatus specie nullus amat, gaudens autem specie nichil magis amat, sed cum et absentem desideret et presentia concupiscat. Sic utique et amicos non possibile esse non benivolos fieri. Benivoli autem nichil magis amant. Volunt enim solum bona quibus sunt benivoli, cooperabuntur autem utique nichil [illegible]. Propter quod transferens dicet utique ipsam ociosam esse amicitiam, diuturnam autem et in consuetudinem advenientem fieri amicitiam, non eam que propter utile. Neque enim benivolentia in hiis fit. [illegible] passus est retribuit benivolentiam iusta operans. Volens autem aliquem bene operari, spem habens superabundantie per illum, non videtur benivolus illi esse, sed magis sibi ipsi [illegible] propter quendam usum. Totaliter autem benivolentia propter virtutem et epieikeiam quandam fit, cum alicui videatur bonus quis aut fortis vel aliquid talium, quemadmodum et in agonistis diximus.

Benivolentia [illegible]

Recta [illegible] benivolentia fit [illegible]

[illegible]

Eadem [illegible] benivolentia [illegible]

[illegible] ad amicitiam [illegible]

quod

Unde dico quod amicitia benivolencia esse principium amicicie quia non est aliquod [illegible] … benivolencie [illegible] amicicia [illegible] … [illegible]

Tercio arguitur quod non sit idem quia assignatur inter amacionem et benivolenciam [illegible]

appetitus [illegible] et desiderium [illegible] benivolencia voluntas [illegible] appetitus [illegible] amacio. Amor [illegible] … [illegible]

[illegible]

Quarto arguitur quod delectacio perfecta non sit principium amicitie quia est in quantum delectacio [illegible]

[illegible] amor [illegible] benivolencia [illegible] amicicia [illegible] delectacio [illegible] principium [illegible] … [illegible]

Quinto arguitur [illegible] benivolencia [illegible]

[illegible]

Dico [illegible] … [illegible]

[illegible] benivolencia [illegible] amicicia [illegible] … [illegible]

167

Amicabile. [illegible] concordia que deficit ab amicitia. Et quia [illegible] ita posset hoc dubium quia [illegible] concordia [illegible] unitas cordium [illegible] possit [illegible] unitati cordium [illegible] concordia possit [illegible] [illegible]

[illegible] concordia [illegible] [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible]

[illegible] concordia [illegible] concordia dicitur [illegible] unitas cordium [illegible] amicorum [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible] ad [illegible] ad [illegible] concordia [illegible] in angelis [illegible] illuminant [illegible] in dispositione mundi.

Tertio [illegible] concordia non sit politica amicitia [illegible] [illegible] concordia [illegible] ad discordia [illegible] concordia [illegible]

[illegible] concordia [illegible] concordia [illegible]

Tertio [illegible] concordia possit [illegible] [illegible] concordia [illegible] amicitia [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible]

[illegible] concordia [illegible] concordia [illegible] politica [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible]

[illegible] concordia [illegible] concordia [illegible] concordia [illegible]

Benefactores autem beneficiatos [illegible] [illegible]

[illegible] debet [illegible] [illegible] debent [illegible] salute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab aliquo [illegible] [illegible]

hec utique diligunt magis quam opus facientes [illegible] aut ea que [illegible] omnibus eligibile et amabile sunt at in actu [illegible] et operari itaque actu facit opus quodammodo diligit itaque opus quod et [illegible] aut [illegible] cum eius est potentia hec actu opus [illegible] aut sunt aut et beneficiato quod bonum quod per actum quo gaudet in quo hec et patienti aut illius bonum in operante, secundum sequitur [illegible] hec at [illegible] delectabile et amabile delectabile est actus presentis quidem futuri aut spes futuri aut memoria delectabilissimum aut quod secundum actum et amabile similiter et quidem qui fecit manet opus bonum enim [illegible] patienti aut utile transit et memoria quidem bonorum utique delectabile utilium aut non omnino vel minus expectatio autem [illegible] vi et adhuc quod facere assimilatur amari aut ei quod est pati superexcellentibus at utique circa actionem sunt amatio et amicabilia. Adhuc aut quod laboriose fiunt omnes magis diligunt puta et pecunias possidentes acquisitis [illegible] itaque beneficiari quidem illaboriosum dare beneficium aut oppositum propter hec aut et matres amantes magis filios laboriosior enim generatio et magis sciunt quod ipsarum videbitur aut utique hec et benefactoribus proprium esse.

Benefactores [illegible] ita dicitur de beneficentia [illegible] amicitia [illegible] vel distinguitur et plus dividitur [illegible] beneficia [illegible] abundantia [illegible] beneficiati qui plus est debitum et magis diligit et [illegible]

Circa istam partem queruntur [illegible] Primo utrum beneficentia sit virtus ab amicitia distincta [illegible]

[illegible]

Secundo queritur utrum non sit eadem beneficentia [illegible]

[illegible]

Tertio queritur utrum beneficiatus magis diligat quam e debito sit [illegible]

[illegible]

Quarto queritur utrum principes [illegible] beneficium non sit [illegible]

[illegible]

Viso in 2° capitulo ... quod benefactor plus diligit beneficiatum. quae est ... et complementum ...
... sit operatio ... valeat ... alterius ... beneficio alterius benefacto
... bona fortune ... subsidium ... ut efficiat quendam alterum qui non est
sibi ... amoris ... magis ... P ... beneficiat non acquirit ... si ...
... p ... ullum ... alique
... opus artificis ... artifex sit opus suum ... quod artifex est suum opus quod procedit
... forme ... adhuc ... de actibus ... non ... dici quod beneficium
suum sit ... Secundo dicit quod ... et operacio sit ... ita ... perficit
... operacio ... sit operatus et operata operatio est ultimus finis et ultima perfectio quod tunc
... operacio ... benefaciens sit operacio ... beneficio ... beneficiatum
sit operatus ... operacio et beneficiatum ... apparet perfectio operis operantis et eo ...
... in ... bonum vehement ... Ad primum ergo dicendum quod est dacio ... subiectum
... vite ... et nunc benefactor actum ... stulte ... ulla ... stulta sit ... dacio ... de
... virtus ... est magis delectatio ... et est dacio beneficio. Ad secundum dicendum
[illegible]

labore magis diligunt quam qui sine labore sicut illi qui possident pecunias ex proprio labore magis amant illas quam illi qui accipiunt eas ex successione. et similiter eo quod benefacere est in laboriosis et eo quod bene pati est oppositum. difficile et multo opere indigens et non est laboriosum quia nichil tollit laboriosum benefactores plus diligunt sicut et matres plus filios quam patres quia plus laborant in generatione et opus apparet benefacto[rum]. et benefacta patientium non est difficili et beneficium filio et bene passi [illegible] et corpus [illegible] patris que non est difficilis et beneficium filio ut [illegible] dicta ponit ibi et magis etc. et sic matres plus diligunt filios quam patres quia sunt magis certe de eis. ita benefactores plus diligunt quam magis cognoscunt beneficium quod impenderunt

Dubitatur utrum oportet amare seipsum maxime vel alium aliquem. increpant enim eos qui se maxime diligunt et ut in turpi amatores sui vocant. videtur quod pravus quidem sui ipsius gratia omnia agere et quanto utique deterior sit tanto magis [illegible] itaque ipsum velut qui [illegible] a se ipso agit epieikes autem propter bonum et quanto utique melior sit magis propter bonum et amici gratia [illegible] a se ipso pretermittit. [illegible] operibus autem hiis opera dissonant non irrationabiliter. aiunt enim oportere amare maxime amicum. amicus autem maxime qui vult bona [illegible] et si nullus sciet quod [illegible] existunt maxime ipsi ad seipsum et reliqua utique omnia [illegible] amicus [illegible] determinatum enim quoniam ab ipso omnia amicabilia [illegible] et ad alios pertinent [illegible] et proverbia omnia consonant [illegible] una anima et communia que amicorum et equalitas amicitia et genu tibia propinquior. [illegible] omnia maxime ad seipsum existunt maxime enim amicus sibiipsi et amandum itaque maxime seipsum.

Dubitatur autem convenienter utrum oportet sequi ambobus [illegible] credibile forte igitur tales oportet sermones dividere et determinare in quantum utrique et qualiter veri dicunt. Si utique accipiamus amans sui qualiter utrique dicunt forte utique fiet manifestum. hii quidem igitur [illegible] ipsum amatores sui vocant ipsos qui sibi ipsis tribuunt plus in pecuniis et honoribus et delectationibus corporalibus. hec enim multi appetunt et student circa ipsa ut optima existentia et propter quod et certamina sunt circa hec. utique plus [illegible] largiuntur concupiscentiis et totaliter passionibus et irrationali anime. tales autem sunt multi propter quod et appellatio [illegible] amicitia [illegible] existente. iuste utique [illegible] philautie exprobatur. Quoniam autem talia sibiipsis tribuentes [illegible] dicere multi philautos non immanifestum. Si enim quis semper studeat iusta agere ipse maxime [illegible] quanta vel qualiacumque alia eorum que secundum virtutes et totaliter semper bonum sibiipsi [illegible] philautum [illegible] vituperabit.

Videtur autem utique talis magis esse philautus. tribuit enim sibi ipsi optima et maxime bona et largitur sui ipsius principalissimo [illegible] Quemadmodum et civitas principalissimum maxime esse videtur et [illegible] et homo et philautus utique [illegible] maxime diligens et [illegible] intellectus vel non [illegible] et agisse videntur ipsi [illegible] maxime [illegible] utique [illegible] maxime [illegible] philautus maxime utique erit [illegible] ratione aut [illegible] passiones et appetere vel [illegible] bonum vel videri [illegible] circa bonas [illegible] actiones differentes studiose [illegible] autem [illegible] ad bonum [illegible] optima agere [illegible] maxima bonorum [illegible] philautum esse et enim ipse iuvabitur bona agens et alios iuvabit. malum non oportet [illegible] passionibus sequens malo [illegible] dissonant que non oportet agere et que agit [illegible] eligit optimum sibiipsi epieikes autem obedit intellectui [illegible] studioso et amicorum gratia multa agere et pati et oportet mori [illegible] pecunias et honores et totaliter [illegible] bona pro [illegible] sibiipsi bonum [illegible] magis eligit utique [illegible] et vivere [illegible] multos annos [illegible] et unam actionem bonam et magnam [illegible] et [illegible] morientibus autem [illegible] eligunt utique magnum bonum sibi ipsis et pecunias [illegible] utique in quo plura accipiat amici fiet enim [illegible] amico pecunie ipsi autem bonum magis autem bonum sibi [illegible] et circa honores [illegible] et principatus [illegible] omnia enim amico [illegible] laudabile [illegible] utique videtur studiosus esse pro omnibus eligens bonum. [illegible] amico [illegible] esse [illegible] cum amico [illegible] in omnibus [illegible] laudabilibus [illegible] sibi ipsi bonum plus tribuens [illegible] philautum esse [illegible] oportet.

Dubitatur autem [illegible] possibile impedimentis amicicie ex [illegible] amicicie [illegible] et amicos [illegible] considerare [illegible] amice et [illegible] amicum quem diligere [illegible] dividit in duas [illegible] movet dubitationem de [illegible] amicicia ad amicum [illegible] utrum debeat quis se maxime amare vel amicum [illegible] movet dubitationem de amico [illegible] dubitatur autem circa felicem.

Circa primam partem [illegible] utrumque maxime se diligat [illegible]

e hi Clima ut augo, et que vt amor mdi, et timor male Gaudeat go ic P Impugle e gstitue duos
fines, [illegible] vtuosi [illegible] Honesto [illegible] [illegible] [illegible] no h[illegible] sine [illegible] sui et no diligit maxie se, si refert
se ad honestu P Ipse [illegible] dicit vm amoris honesti no [illegible] se [illegible] e [illegible] aia [illegible] et delectabilis
[illegible] [illegible] P [illegible] [illegible] [illegible] qui dixit [illegible] sit amici facti et effectiue amor
ad seipsum [illegible] amicabilia honesti [illegible] no e amor [illegible] P [illegible] [illegible] [illegible] diffe abamicia [illegible]
[illegible] e [illegible] amor [illegible] [illegible] et inde fiat sibi [illegible] honestu [illegible] amor no e amicie [illegible]
ut [illegible] fiat [illegible] amat et [illegible] vtuosi [illegible] honestu no amet se P Amor [illegible] [illegible] amor sui
[illegible] [illegible] timor [illegible] [illegible] [illegible] vituperabile [illegible] e [illegible] [illegible] et sic [illegible] culpe re
[illegible] et videat [illegible] nat go et amor sui qui e radix e vituperab [illegible] vtuosi. P
Ipse [illegible] et [illegible] ad alios [illegible] manet in seipso go no [illegible] [illegible] [illegible] amicabilia [illegible] ad
se no [illegible] extendi ad alios **Secundo** [illegible] vtuosi [illegible] se maxie [illegible] si quid no, et [illegible] e de illo
qui [illegible] passio [illegible] cum dr ipse [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ptr dicit [illegible] nat et [illegible] [illegible] humane nae e
intellectus [illegible] e [illegible] [illegible] vtuosi diligit se [illegible] bona intellectu maxie diligit [illegible] se, [illegible] et amor sui
no efficit [illegible] [illegible] [illegible] no distinguit ab aliis, et [illegible] diligit in [illegible] aliis [illegible] diligit in seipso [illegible]
[illegible] [illegible] amoris [illegible] sibi [illegible] amor [illegible] sua [illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible]
diligit se [illegible] se diligit [illegible] se in bonis [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] distinguit ab aliis etc amor
[illegible] e [illegible] [illegible] [illegible] ab aliis distinguit et [illegible] amor sui e radix [illegible] mali [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] diligit honestu maxie et e finis [illegible] intellectu et q [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et honestu sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] e [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad alios [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] amor sui [illegible] [illegible] [illegible] no [illegible] amicabilia ad alios [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in alios [illegible] amicabilia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Tertio [illegible] [illegible] no debuit pone [illegible] [illegible] amicie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] P [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad amicia [illegible] dixit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Duos modos dixit amicie [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tres [illegible] [illegible] [illegible] **Secundo** [illegible] [illegible] [illegible] amicia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicitiis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tibia
[illegible] una [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et genu [illegible] tibia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
amicitie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicia e equalitas.

Tertio [illegible] [illegible] no [illegible] laudat et [illegible] vtuosos [illegible] [illegible] P Ipse [illegible] vtuosi [illegible] maxie
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] P Ipse [illegible] vtuosi [illegible] [illegible]
infortunio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **Secundo** [illegible] [illegible] laudat et [illegible] vtuo
[illegible] [illegible] ad [illegible] laudem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
adulatoria [illegible] [illegible] et laudat malos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laudaret et [illegible]
bonis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vtuosi [illegible] infortunio [illegible] [illegible] vtuosi [illegible]
et [illegible] laudat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quarto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multa bo
[illegible] [illegible] multa bona et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fortuna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] stellas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] P Reddit ad [illegible] stellas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
stellas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vtuosi [illegible] vtuosi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vtuosi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in gaudiis [illegible] [illegible] P [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **Secundo**
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vtuosi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et bona fortune
et [illegible] [illegible] [illegible] bona. Reddit aut ad [illegible] stellas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] mo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cetera patent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bona [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amici [illegible] [illegible] diligit se [illegible] bona [illegible] [illegible] amico [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicabilia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] una [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genu et
tibia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] amice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vtuosi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] optima et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
bona [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bonis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
e amor et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vtuosi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo [illegible] [illegible] vtuosi [illegible] [illegible] sibi [illegible]

K^a
2
3
4

170

de operibus virtutum sit philautia. Amator sui maxime [illegible] videtur [illegible] volunt sibi optima ille maxime se diligit. Sed virtuosus volunt sibi plus de [illegible] [illegible] intellectus ubi [illegible] obediunt [illegible] maxime est id principalissimum [illegible] in tota civitate [illegible] virtuosus diligit maxime principalissimum [illegible] alia obediunt [illegible] intellectui [illegible] illi maxime volunt quod maxime diligit [illegible] [illegible]

[illegible]

Dubitatur autem et circa felicem si indigebit amicis vel non. Nichil enim aiunt opus esse amicis beatis et per se sufficientibus. Existere enim ipsis bona. Per se sufficientes igitur entes nullo indigere. Amicum autem ipsum alterum entem tribuere que per se ipsum non potest. Unde et Quando demon bene dat, quid opus est amicis. Assimilatur autem inconvenienti omnia attribuentes bona felici amicos non assignare quod videtur exteriorum bonorum maximum. Et si amici magis est benefacere [illegible] benepassis quibus indigebit studiosus. Propter quod et queritur utrum in bonis fortunis magis opus amicis vel in infortuniis, ut et infortunato indigente benefactoribus et bene fortunatis quibus benefaciet. Inconveniens autem forte et hoc solitarium facere beatum. Nullus enim eligeret utique secundum se ipsum omnia habere bona. Politicum enim homo et convivere aptum natum. Et felici itaque hoc existit. Que enim natura bona habet. Manifestum autem quod cum amicis et epiikesi melius quam cum extraneis et quibuscumque contingit. Opus est ergo felici amicis. Quid igitur dicunt primi, et qualiter verum dicunt? Vel quia multi amicos existimant utiles. Talibus quidem igitur nichil indigebit beatus, existunt enim ipsi bona. Neque utique hiis qui propter delectabile, vel in parvo. Delectabilis enim vita existens nichil indiget superducta delectatione. Non indigens autem talibus amicis, non videtur indigere amicis. Hoc autem forte non verum. In principio enim dictum est quod felicitas operatio quedam est. Operatio autem manifestum quod fit et non existit quemadmodum possessio quedam. Si autem felicem esse est in vivere et operari, boni autem operatio studiosa et delectabilis secundum se ipsam quemadmodum in principio dictum est. Est autem et proprium delectabilium. Speculari autem magis proximos possumus quam nos ipsos, et illorum actiones quam proprias. Studiosorum utique actiones amicorum entium delectabiles bonis. Ambo enim habent que natura delectabilia. Beatus utique amicis talibus indigebit, si quidem speculari eligit actiones studiosas et proprias. Tales autem que boni amici entis. Existimant autem oportere delectabiliter vivere felicem. Solitario quidem igitur difficilis vita. Non facile enim secundum ipsum operari continue. Cum alteris autem et ad alios facile. Erit utique operatio magis continua, delectabilis ens secundum se ipsam, quod oportet circa beatum. Studiosus enim in quantum studiosus hiis que secundum virtutem actionibus gaudet, hiis autem que a malitia tristatur. Quemadmodum musicus bonis melodiis delectatur, in pravis autem tristatur. Fiet autem et exercitatio quedam virtutis [illegible]

[illegible]

Dubitatur autem et circa [illegible]

[illegible]

[illegible] Contra ad duas raciones primas [illegible] felix indigeat amicis [illegible]

[illegible] Sed dicendum [illegible]

[illegible] amici [illegible] felix [illegible] Ad secundum dicendum [illegible] delectacio [illegible]

Et tamen videtur [illegible]

Et [illegible] opera virtutis [illegible]

Varro [illegible]

[illegible] Sed dicendum [illegible]

[illegible] indigeat amicis [illegible]

[illegible] felix indigeat amicis [illegible]

Dicendum ad dictum [illegible]

[illegible]

Naturaliter autem intendentibus videtur studiosus amicus studioso natura eligibilis esse. Natura enim bonum dictum est quoniam studioso bonum et delectabile est secundum se ipsum. Vivere autem determinant animalibus potentia sensus, hominibus autem sensus vel intellectus; potentia autem ad operationem reducitur, principale autem in operatione. Videtur autem vivere esse principaliter sentire vel intelligere. Vivere autem eorum que secundum se ipsum bonorum et delectabilium; determinatum enim. Determinatum autem est quod boni nature. Natura autem bonum et epieikei; propter quod videtur omnibus delectabile esse. Non oportet autem accipere malam vitam et corruptam neque in tristitiis; indeterminata enim talis, quemadmodum que existentia ipsi. In habitis autem de tristitia erit manifestius. Si autem ipsum vivere bonum et delectabile, videtur autem et ex eo quod omnes appetunt ipsum, et maxime epieikees et beati; horum enim vita eligibilior et horum beatissima vita. Videns autem quoniam videt sentit, et audiens quoniam audit, et vadens quoniam vadit, et in aliis similiter est aliquid quod sentit quoniam operamur, quare sentiemus utique quoniam sentimus et intelligemus quoniam intelligimus; quoniam sentimus vel intelligimus, quoniam sumus. Esse enim erat sentire vel intelligere. Sentire autem quoniam vivit delectabilium secundum se ipsum; natura enim bonum vita. Bonum autem existens in se ipso sentire delectabile. Eligibile autem vivere et maxime bonis, quoniam esse bonum est ipsis et delectabile. Simul sentientes enim per se ipsum bono delectantur. Ut autem ad se ipsum habet studiosus, et ad amicum; alter enim ipse amicus est. Quemadmodum igitur se ipsum esse eligibile est unicuique, sic et amicum vel proximum. Esse autem eligibile erat propter sentire ipsum bonum entem. Talis autem sensus delectabilis secundum se ipsum. Consentire igitur oportet et amicum quoniam est. Hoc autem fiet in convivere et communicare sermonibus et intellectu; et non quemadmodum pecoribus in eodem pasci. Si utique beato esse eligibile est secundum se ipsum bonum natura ens et delectabile, proximum autem est et quod amici est, et amicus eligibilium erit. Quod autem est ipsi eligibile, hoc oportet existere ipsi, vel erit in hoc indigens. Oportet ergo felicitati amicis studiosis.

[illegible] ... nichil valeat.

Naturaliter ... Ita primo ... [illegible]

hiis quidem igitur qui ad opportunitatem et omnino videbuntur congruere quod dictum est. Multis enim
reministrare laboriosum et non sufficiens vita propria haec agere. Plures utique quam qui ad propriam vitam
[illegible] et impedimentum ad bene vivere. Nihil igitur opus est ipsis. Sed utique ad delecta-
tionem sufficiunt pauci quemadmodum in cibo delectamentum. Studiosos autem utrum plures secundum multitudinem,
vel quae mensura et amicabilis multitudinis quemadmodum civitatis. Neque enim ex decem hominibus fiet utique
civitas, neque ex decem milibus adhuc civitas. Quantum autem non est forte unum aliquid,
sed omne intermedium quoddam determinatum. Et amicorum utique quod est quantitas determinata,
et forte quam plures cum quibus utique poterit quis convivere. Hoc enim videbatur amicabilissimum
esse. Quoniam autem non possibile multis convivere et distribuere seipsum, non immanifestum. Adhuc autem et
et illos oportet amicos ad invicem esse, si debent omnes ad invicem convivere. Hoc autem opus
esse in multis existere. Difficile fit et congaudere et condolere familiariter multis. Verisimile
enim contingere simul huic quidem congaudere, huic autem contristari. Forte igitur bene habet non quae-
rere ut plurimos amicos, sed tot quot in convivere sufficientes. Neque enim contingere videbitur
utique multis esse amicum valde. Propter quod neque amare plures. Superabundantia enim quaedam esse vult
amicitia. Hoc autem ad unum, et valde utique ad paucos. Sic autem videtur habere in
rebus. Non fiunt enim multi amici secundum sodalitatem amicitiam; hymnizatae autem in duobus dicuntur.
Polyphili autem et omnibus familiariter coniuncti nulli videntur esse amici, nisi politice, quos et vocant
placidos. Politice quidem igitur est multis esse amicum et non placidum existentem, sed ut vere epiei-
kea. Propter virtutem autem et propter ipsos non est ad multos amicitia, amabile autem et paucos invenire tales.

Queritur [illegible] ... videtur

[illegible]

ad plures [illegible] … Ad iii dubium [illegible] … amor benivolentie [illegible] … Ad iiii

[illegible]

[illegible] … Ad v dubium … Ad vi dubium [illegible] … amicitia politica [illegible] … Ad viii dubium [illegible]

Dubitatur utrum … de amicitia politica [illegible]

[illegible]

Fabricon Utrum unus … [illegible]

ind [illegible]

Circa hanc partem duo … [illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

[illegible]

Utrum autem quemadmodum in … videtur dilectio, in bonis fortunis amicorum opus est vel magis in infortuniis. In ambobus enim requiruntur. Etenim infortunati indigent auxilio, et fortunati convictoribus et quibus benefaciant. Volunt enim bene operari. Necessarium quidem igitur magis in infortuniis, propter quod utilibus hic opus … [illegible]

fortuna propter quod et [illegible] cum eligibilius [illegible] et cum his [illegible] est cum [illegible]
ipsa amicorum delectabilis [illegible] bonis fortuniis [illegible] infortuniis allevia[illegible] cum [illegible] condolentibus
amicis propter quod etsi dubitabit aliquis utrum quemadmodum [illegible] quod non [illegible]
a aut ipsorum delectabilis [illegible] et mixta [illegible] quod [illegible] condolere videre [illegible] quod [illegible]
propter hoc [illegible] propter aliud aliquid allevia[illegible] diminuta [illegible] quod [illegible]
aut praesentia mixta quae ipsorum esse [illegible] quod cum vide[illegible] amicos delectabile [illegible] et infortu-
nato, et est quaedam [illegible] constan[illegible] complacentia cum amicis et [illegible]
si sit epidexius [illegible] delectat et [illegible]
infortuniis [illegible] amicis [illegible] propter quod [illegible]
venerint [illegible] amicos ipsius etsi non [illegible] ista [illegible] sit [illegible] non [illegible]
[illegible] in complacentibus non complacet propter [illegible] ipse ploratus [illegible] aute
et [illegible] gaudet et amat ut [illegible] et condolentes [illegible]
[illegible] melior [illegible] bona fortuna [illegible] praesentia et [illegible] delectabile [illegible] et intellige[illegible]
[illegible] delectantur in ipsis bonis propter quod [illegible] ad bonas fortunas
quidem vocare amicos [illegible] ad infortunia aut pigritatem
[illegible] ad vocandum [illegible] pauca turbatione [illegible]
[illegible] ad infortunatos quidem non vocatum [illegible]
te amici cum [illegible] et magis [illegible] cum difficultatibus ambobus cum
melius et delectabilius ad bonas fortunas aut cooperantes quidem [illegible] et [illegible]
[illegible] amicorum ad bona [illegible] quiete [illegible] officiorum
aut in delectationibus [illegible] cum accidit praesentia utrique amicorum
[illegible] utrique eligi[illegible] quidem in [illegible] delectissimum et [illegible] eli-
[illegible] amicos [illegible] maxime amode [illegible] et amicis eligi-
bilissimum est [illegible] et amicis [illegible]
aut [illegible] eligibilis et [illegible] amicorum [illegible] quidem [illegible]
[illegible] et [illegible] est similis [illegible] eligitur [illegible]
[illegible] amicis [illegible] quod [illegible] aut [illegible] alii [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible] maxime
diligunt [illegible] et [illegible]
[illegible] mala [illegible] cum [illegible] instabilis [illegible]
[illegible] aut [illegible] convicta colloquii
[illegible] et [illegible] cooperantes et [illegible] amicis [illegible] cum [illegible]
[illegible] et complacere [illegible] bona [illegible] amica [illegible] sit secundus

[illegible] utrum [illegible] in bonis

Restant nunc quaedam incidentia utrum magis sit opus amicis in bonis fortuniis vel infortuniis et hanc quaestionem [illegible] movit [illegible] Consequenter [illegible] felicis ad fortunatum [illegible] solutionem quae [illegible] [illegible] quaestionem [illegible] solutionem dividit autem in duo primo [illegible] ge-
neraliter [illegible] ostendit [illegible] amici in [illegible] delectantur magis [illegible] primo dividit
in duo primo ostendit in quibus fortuniis magis sit opus amicis secundo ostendit ad [illegible] magis vocandi
sunt et ad quas se debet offerre [illegible] ibi [illegible] videbitur. Prima dividitur in duo [illegible] in quibus fortu-
niis sit magis opus amicis secundo ostendit [illegible] praesentia amici est delectabilis ibi est autem et praesentia

Circa primum [illegible] primo movet quaestionem quae dicta est secundo ibi in ambobus confirmat dubitationem
[illegible] in bonis fortuniis et [illegible] bonis et malis [illegible] amici [illegible] infortunati indigent auxilio quod magis
[illegible] amicos et [illegible] infortunati indigent aliquibus quibus [illegible] et quibus [illegible] quod [illegible]
[illegible] amicos et [illegible] dubitatur in [illegible] magis [illegible] sit opus [illegible] ibi [illegible] solvit per distinctionem [illegible]
[illegible] infortuniis [illegible] opus amicis [illegible] amici [illegible]
bonis fortuniis [illegible] opus [illegible] quod magis [illegible]
[illegible] Secundo [illegible]
[illegible] delectabiliter [illegible] allevia[illegible]
[illegible] fortuniis [illegible] delectabile [illegible]
[illegible] et [illegible] allevia[illegible] amici [illegible] dubita
[illegible] dubitatur [illegible]
[illegible] amici [illegible] delectatione [illegible] amici [illegible]
[illegible] alleviat [illegible] diminuta [illegible]
[illegible] praesentia [illegible] delectatio [illegible] quae assignat plato
[illegible] amici [illegible] condolere [illegible]
[illegible] amico [illegible] condolere [illegible]
[illegible] alleviat et [illegible] amici [illegible]
[illegible] amici [illegible] condolere [illegible] bonum amici [illegible]

Cam

fert aliquis moleste sicut et suam ... quod amicus tristatur non allevietur ... [illegible] ... et non contristari ...

... Secundo dicit ... [illegible] ... amici presentia est mixta ... [illegible] ...

... [illegible] ... delectacionem ... [illegible] ...

Circa hoc dicit ... [illegible] ... amici ... consolativa ... [illegible]

presentia ... sit mixta

Circa primum ... [illegible] ... quod amici presentia in infortuniis non sit consolativa ... [illegible]

[illegible]

Secundo ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

Circa primum ... [illegible] ... quod presentia amici ... sit mixta ... [illegible]

gaudium ... presentia amici ... [illegible]

... [illegible] ...

Secundo dicit ... [illegible]

... [illegible] ...

Circa ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ... Secundo dicit ... [illegible]

de illo cognoscit … [illegible] … et tunc … amicorum … [illegible]

[illegible]

Iam igitur queritur [illegible] … Circa hoc erunt duo … [illegible] … sit maxime … [illegible] … amicicia

[illegible] … non sit … maxime … [illegible]

[illegible]

Circa hanc partem … [illegible]

[illegible]

Finis nonnij [illegible]

174

[illegible]

[illegible] delectationem forte sequi [illegible] videbitur contrarium

propter quod credunt invenes [illegible] delectationem et tristitia [illegible] aut

et [illegible] gaudere quibus oportet, et odire que oportet [illegible]

[illegible] et potissimum ad virtutem, et felicem vitam

delectabilia quod enim [illegible] tristia aut fugiunt [illegible] aut nequaquam videbitur

[illegible] aliter quod et multa [illegible] dubitationem [illegible] quod enim bonum delectationem

[illegible] aut contrario valde pravum [illegible] quod forte persuasi sic et [illegible]

[illegible] melius [illegible] ad vitam [illegible] delectationem [illegible] etsi non est [illegible]

[illegible] et [illegible] delectationes [illegible] quod oportet [illegible] ducere [illegible]

[illegible] enim utique sic ad medium [illegible] enim quod in passi-

onibus et actionibus [illegible] dissonantes [illegible]

[illegible] et [illegible] delectationem [illegible] appetitus in-

clinatur ad ipsam [illegible] videtur igitur

veri sermones non solum [illegible]

operibus credunt [illegible]

dicta a delectatione [illegible]

Boet. Post hec de delectatione

[illegible]

quod

[illegible]

quod

quod

[illegible]

175

[illegible] subtilissimus [illegible] tactu [illegible]

[illegible] ad intellectuales [illegible] ordine [illegible]

[illegible] ordinatur [illegible]

Vacatio iii [illegible] facit ad propositum [illegible]

[illegible] vita [illegible] vita [illegible]

[illegible] ad contemplativam vitam [illegible] magis [illegible] in vita [illegible]

[illegible] vita [illegible] delectationes [illegible]

[illegible] vita [illegible] ordinata [illegible]

Vacatio vii [illegible] non intendat [illegible]

[illegible] opus [illegible]

[illegible] delectationes [illegible]

[illegible] vita [illegible] ad virtutes [illegible]

[illegible] vita [illegible] vita [illegible]

[illegible] vita [illegible]

[illegible] ad vitam [illegible]

1

2

3

Eudoxus [illegible]

Circa [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Eudoxus [illegible]

[illegible]

Ad [illegible]

[illegible]

Ad [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Vnito ... mixtio ... [illegible]

[illegible] 1

Circa ... [illegible]

[illegible] 2

[illegible] 3

[illegible]

[illegible] potest oportet [illegible] delectatio [illegible] et [illegible] bonum [illegible] malum [illegible]

[illegible] sit qualitas [illegible] bonitas [illegible] bona [illegible]

[illegible] Ad [illegible] qualitas [illegible] forma [illegible]

forma [illegible] sit [illegible] bonitas [illegible] [illegible]

[illegible] Tercio [illegible] de bono sit delectatio [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] bonum [illegible]

[illegible] Con[tra] [illegible]

[illegible] Secundum [illegible]

[illegible] Ad [illegible]

[illegible] Ad primum [illegible]

[illegible] Circa [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] motu [illegible]

[illegible] Ad [illegible]

[illegible] Item [illegible] delectatio [illegible] delectatio [illegible]

[illegible] Secundo [illegible]

[illegible] delectatio [illegible]

[illegible] ad primum quod dicitur [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] in dispositione [illegible]

[illegible] ad formam [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] actu [illegible] ad [illegible]

[illegible] quando de uno in alterum [illegible] et sic

tu medio [illegible] delectatio [illegible] actu [illegible]

[illegible]

Utrum vero quod delectatio sit gradus [illegible] delectatio [illegible] recedit a specie [illegible]

[illegible] delectatio [illegible]

[illegible] ad quod delectatio [illegible] [177]

[illegible] sit gradus. Ad secundum [illegible] delectatio [illegible]

[illegible]

[illegible] 1

[illegible] 2

[illegible] 3

[illegible]

Ad presentes [illegible]

spe[cie] [illegible] secundum motum [illegible] aut [illegible] ambulationis [illegible] loco motus [illegible] quo [illegible]
[illegible] volatus ambulationis saltationis [illegible] non solum [illegible] in ipsa ambulatione [illegible]
[illegible] quo [illegible] in stadio [illegible] alia [illegible] in [illegible] linea [illegible] et subiecto [illegible]
[illegible] linea [illegible] et in loco [illegible] alia [illegible]
[illegible]
[illegible] delectatio [illegible] perfecta [illegible]
[illegible] delectatio [illegible] utrique [illegible]
non [illegible] delectatio [illegible] in ipso [illegible]
[illegible] delectatio [illegible] totum [illegible]
[illegible] in [illegible] in [illegible] motus in [illegible] delectatio [illegible]

Quid autem est [illegible] delectatio [illegible]

[illegible]

Circa primum [illegible] delectatio [illegible]

[illegible]

Ad s(ecundu)m et 3m [illegible]

[illegible]

Perficit aut(em) op(er)ac(i)o(n)em d(e)lectac(i)o. no(n) [illegible] no(n) et d(e)lectac(i)o p(er)ficit [illegible]

sa(n)itas · que ad' [illegible] sanitas et medic(us) [illegible] q(uo)d e(st) sanar(e) [illegible] studio

[illegible] sit d(e)lectac(i)o maxi(m)e [illegible] et audiens [illegible] d(e)lectat(ur) [illegible] ma(xi)me

[illegible] et s(ensus) sit potentissi(mu)s et ad tale op(us) [illegible] aut(em) [illegible] et [illegible]

[illegible] quod' facere t(ra)nsacte · p(er)ficit aut(em) op(er)ac(i)o(n)em d(e)lectac(i)o no(n) sic [illegible] sicut sup(er)venie(n)s

[illegible] quod' finis velud iuvenib(us) pulcr(itu)do [illegible] no(n) [illegible] sit q(ua)le a(gen)s et disponens

no(n) sp(e)c(ta)ns [illegible] in op(er)ac(i)o(n)e d(e)lectac(i)o [illegible] s(ecundu)m eu(m) no(n) [illegible]

in passivo et activo · [illegible] no(n) [illegible] aberat

[illegible] no(n) [illegible] no(n) sit [illegible] d(e)lectac(i)o [illegible] op(er)ac(i)o(n)em [illegible]

aut d(e)lectant [illegible] aut [illegible] op(er)ac(i)o(n)e [illegible] in

[illegible] que ad' [illegible]

[illegible] neglecta [illegible] q(uo)d d(e)lectac(i)o [illegible] sit [illegible] op(er)ac(i)o

Perficit autem op(er)ac(i)o(n)em [illegible]

[illegible]

[illegible]

Circa p(rimu)m [illegible] op(er)ac(i)o(n)em p(er)ficit d(e)lectac(i)o [illegible]

[illegible]

et [illegible] op(er)ac(i)o [illegible] d(e)lectac(i)o [illegible]

[illegible]

Cetera dub(ita)c(i)o [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Circa vero [illegible] possu[n]t [illegible] delectatio[nes] [illegible]

[illegible]

fiat operatio et vivere autem quod appetitur [illegible] et delectatio appetitur [illegible]

[illegible]

[illegible] et separari non [illegible] operatio[n]e [illegible] non fit

delectatio [illegible] et [illegible] alia [illegible]

[illegible] puta [illegible]

[illegible] et operatio [illegible] abs[que] [illegible]

[illegible] delectatio [illegible] appetunt [illegible]

[illegible] operatio [illegible]

[illegible] operatio [illegible] delectatio [illegible]

[illegible] puta [illegible]

[illegible]

[illegible] alia [illegible] et

[illegible] alia [illegible] apparebit [illegible]

lectatores impediunt operationes [illegible] audientes cum fistulat non possunt sermonibus attendere si an
dicat fistulantem [illegible] fistulatura quam praesenti operationi [illegible] fistulatura [illegible] de
lectatio causa quia [illegible] operationem corrumpit [illegible] et in aliis accidit cum simul
circa duo operatur / Delectabilior enim altera expellit [illegible] delectationem
ut in operatur secundum alteram [illegible] quod [illegible] quomodo [illegible] discernit alteri
et alia faciunt aliquis [illegible] placentes [illegible] et in theatris [illegible]
agonizantes [illegible] operantur [illegible] Appetere autem delectationem
[illegible]
Circa hanc partem [illegible] appetat delectationem quae non videtur

[illegible]

Ad primum ergo dicendum

Ad secundum dicendum

Ad tertium dicendum

Ad quartum dicendum

Et ideo [illegible]

[illegible]

Ad secundum dicendum

Ad tertium dicendum

[illegible]

180

[illegible]

operacio se non impedientes. Secundo quod operacio non egreditur [illegible] a potencia [illegible]
[illegible] et quod potencie [illegible] plures [illegible] operaciones [illegible]
[illegible] una potencia [illegible] alia [illegible] abstractio [illegible]
operacio [illegible] et delectatio [illegible] **Circa hanc partem**
[illegible]
[illegible] delectacio perficit operacionem [illegible]
[illegible]
[illegible] **Deinde cum dicit** [illegible]
[illegible] delectacio [illegible] operacionem [illegible]
[illegible]
[illegible] delectacio et operacio [illegible]
[illegible] operacio [illegible] delectacio perficit operacionem [illegible] **Apparebit autem** [illegible]
[illegible]
[illegible] **Adhuc autem** [illegible]
operacio [illegible] impedimentum [illegible] delectacio [illegible]
[illegible]
[illegible]

Circa quid ipsa [illegible] ... circa partem istam [illegible] ... ipsa delectatio [illegible] ... operatione [illegible] ... delectatio aliena et tristitia [illegible]

[illegible] ... passio [illegible] ... Secundo dicit [illegible] ... delectatio [illegible]

Ad tertium [illegible] ... Ad eius dictum [illegible]

Circa hanc partem [illegible] ... operationem [illegible] ... delectatio [illegible]

Et circa hanc partem [illegible] ... delectatio [illegible]

Ad primum [illegible]

Circa [illegible]

Et [illegible]

Secundo [illegible]

Ad primum [illegible] ... Ad secundum [illegible]

Quarto [illegible] ... delectatio [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible] alie aut plu[illegible] [illegible] [illegible] maxime alicui [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible] corporalib[illegible]

[illegible] ad bona [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible]

[illegible] corruptor[illegible] [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible] operacionib[illegible] [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible]

Vnica [illegible] sit delectacio [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible] vna [illegible]

[illegible] delectacio[illegible] [illegible] alti[illegible] [illegible]

[illegible] ad illa[illegible] [illegible]

[illegible] felicitas [illegible] contemplatiu[illegible] [illegible] Circa

[illegible] delectacio[illegible] [illegible]

[illegible]

Dicendum autem ... felicitas ... operationibus ... contemplativa felicitas ... [illegible]

... [illegible] ...

Circa vero ... quod felicitas ... non sit circa operationes ... [illegible]

... [illegible] ...

Circa vero quod ludo non debemus ... facere ... [illegible]

... [illegible] ...

Circa hanc partem ... [illegible]

... [illegible] ...

[illegible]

Si autem est felicitas secundum virtutem operatio, rationale secundum optimam; haec autem utique erit optimi. Sive utique intellectus hic sive aliud quod utique secundum naturam videtur principari et ducere et intelligentiam habere de bonis et divinis, sive divinum ens et ipsum sive eorum quae in nobis divinissimum, huius operatio secundum propriam virtutem erit utique perfecta felicitas. Quoniam autem est speculativa dictum est. Confessum autem hoc utique videbitur et prius et vero. Optima enim et haec est operatio; et enim intellectus eorum quae in nobis, et cognoscibilium circa quae intellectus. Est autem et continuissima; speculari enim possumus continue magis quam operari quodcumque. Existimamus oportere delectationem admixtam esse felicitati; delectabilissima autem earum quae secundum virtutem operationum quae secundum sapientiam confessa esse. Videtur igitur philosophia admirabiles delectationes habere puritate et firmitate. Rationale autem scientibus quam quaerentibus delectabiliorem deductionem esse. Et quae dicitur autem sufficientia circa speculativam maxime utique erit. Necessariorum quidem enim et sapiens et iustus et reliqui indigent; his autem sufficienter largitis, iustus quidem indiget ad quos iuste operabitur et cum quibus, similiter autem et temperatus et fortis et aliorum unusquisque. Sapiens autem et secundum se ipsum ens potest speculari, et quanto utique sapientior magis. Melius autem forte cooperatores habens, sed tamen per se sufficientissimus. Videbitur autem utique ipsa sola propter se ipsam diligi. Nihil enim ab ipsa fit praeter speculari; ab activis autem aut plus aut minus acquirimus praeter actionem. Videtur quoque felicitas in vacatione esse; non vacamus enim ut vacemus et bellamus ut pacem ducamus.

Si autem est felicitas [illegible]

Sapientia quod ... [illegible]

Ad primum dico ... [illegible]

Ad secundum dico ... [illegible]

Ad primum dico ... [illegible]

Credo iii quod felicitas contemplativa non sit simpliciter per operationem intellectus

[illegible]

Contra ... [illegible]

Secundo ... [illegible]

Ad primum dico ... Ad secundum dico ... [illegible]

Ad tertium dico ... [illegible]

Credo iii quod intellectus non sit ... [illegible]

[illegible]

Secundo ... [illegible]

eget, hinc eni ipam [illegible] ad h'n esse contemplaciuz valeat [illegible]
[illegible] opacões virtutu [illegible] Ad pm qd' o' dicitur sapie [illegible]
contemplacionis [illegible]
magis vtiles ad vitam [illegible] ad quam [illegible]
[illegible] no sufficit [illegible]
[illegible] Ad iiij arg' [illegible]
[illegible] operacioni [illegible] et p phas [illegible]
[illegible] voluptuosa [illegible]
[illegible] ut sufficit [illegible] ad sapiens [illegible]

Septimo [illegible] qd' no sit ppe diligi contemplatio sapie [illegible]
illud qd' no' e [illegible]
aliud [illegible] Pm [illegible] contemplacionis
[illegible] delectatio [illegible] contemplacio [illegible] ad aliud [illegible]
[illegible] contemplo' felicitas no' e [illegible] aliud Ad septimum [illegible] ppt se diligitur [illegible] contempl'
felicit' [illegible] vite [illegible] aliud [illegible] optimu' [illegible]
e opta [illegible] Ad [illegible] contemplo' felicit' diligit ppt se [illegible] propria [illegible]
placio dei [illegible] Ad pm qd' dcm [illegible]
sua virtutes sit in intellectu [illegible]
diligi [illegible] Ad sm dcm [illegible]
[illegible] Ad iii dcm [illegible]
[illegible] ad iii dcm [illegible]
[illegible]

Octauo [illegible] qd' contemplo' sapie no sit cu' vacacoi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ad pm [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ad sm dcm [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 1
[illegible]
[illegible] 2
[illegible]
[illegible] 3
[illegible]
[illegible] 4
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 7
[illegible] illud qd' in [illegible] diligit [illegible] contemplo' sapie [illegible]
[illegible] 6
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Practica qd' igr' virtutu in politicis vel bellicis opacões sunt. Que at circa hec
actões videtur no vacantes. Bellice qd' et perfecte. Nullus eni bellare eli-
git [illegible] qd' e bellare gratia ut preparat bella. Videtur eni utique oio [illegible]
[illegible] si amicos oppugnatores faciat ut pugne et interfecciones fiant. Est at
et que politici no vacans ex pt ipm civile quidam acquires potentatus et ho-
nores vel utique felicitatem ipsi et civibus alteram existente politica quam et quam-
[illegible] ut alteram exquirimus. Si utique eas qd' quidem sunt virtutes actões politice
et bellice et pulcritudine et magnitudine precellunt, hec aut no vacantes et fi-
ne aliquo appetunt et no ppt seipsas sunt eligibiles virtutu aut opacõ

studio differre ut operativa existens, et propter ipsam nullum appetere finem preter delectationem
propriam, quam habet, que adauget operationem, et per se sufficiens et vacabile, et illaboriosa
et quamvis et quecumque alia bona dicuntur. Secundum hanc operationem apparet etiam perfecta
utique felicitas hominis existens, si accipiat longitudinem vite perfectam. Nihil enim imperfectum
[illegible] felicitatis [illegible] operationem propriam intellectus esse felicitatis perfectam [illegible]
[illegible] faciunt ad perfectionem felicitatis [illegible]
[illegible]

Circa hanc partem [illegible] virtutum moralium in civiles et bellicas [illegible] virtutes [illegible] in civiles moralis et [illegible] bellica [illegible]

[illegible] Solo dicitur [illegible]

[illegible] Ad primum [illegible] Et ideo [illegible]

Et ideo [illegible] morales virtutes sunt vacantes [illegible]

Solo dicitur [illegible]

[illegible] Et ideo [illegible] felicitas [illegible] vite perfectam [illegible]

[illegible]

Talis autem utique erit melior vita quam secundum hominem; non enim secundum quod homo est sic vivet, sed secundum quod divinum aliquid in ipso existit. ... Si utique divinum intellectus ad hominem, et quae secundum hunc vita divina ad humanam vitam. Oportet autem non secundum suadentes humana sapere hominem entem, neque mortalia mortalem, sed in quantum contingit immortalem facere, et omnia facere ad vivere secundum optimum eorum quae in ipso. Si enim et mole parvum est, potentia et pretiositate multo magis omnibus superexcellit. Videbitur autem utique et unusquisque hoc esse, siquidem principale et melius. Inconveniens igitur fiet utique si non suam ipsius vitam eligat, sed alicuius alterius. Quod autem dictum est prius congruet et nunc. Proprium enim unicuique natura optimum et delectabilissimum est unicuique. Et homini utique quae secundum intellectum vita, siquidem hoc maxime utique homo. Haec ergo et felicissima. Secundario autem quae secundum aliam virtutem. Quae enim secundum hanc operationes humanae. Iusta enim et fortia et alia quae secundum virtutes ad invicem agimus in commutationibus et indigentiis et actionibus omnimodis et passionibus, quod decet unicuique observantes. Haec autem esse videntur omnia humana. Quaedam autem et accidere a corpore videntur, et multum coappropriari passionibus moris virtus. Coniungitur autem et prudentia morali virtuti, et haec prudentiae, siquidem prudentiae principia secundum morales sunt virtutes, rectum autem moralium secundum prudentiam. Copulatae autem et passionibus, circa compositum utique erunt; compositi autem virtutes humanae. Et vita utique quae secundum has et felicitas ...

[illegible]

[illegible]

[illegible] Conf [illegible]

[illegible] Solo add [illegible]

[illegible] Circa hec ut plez [illegible]

[illegible]

Perfecta autem [illegible]

[illegible] dicat deorum esse et vide [illegible]

[illegible] Conf [illegible]

[illegible] Solo add [illegible]

[illegible] adsum quod dixi [illegible]

Opus est aut [illegible]

[illegible]

Primo v. ad felicitatem [illegible]

[illegible]

sup. eius imp.o dixit quod policatus felix indiget multis amicis diuiciis nectis et hui.di [illegible] aut dicit sup
habundantia exteriorum go [illegible] Nullus potest [illegible] sine suo sufficienti instrumento [illegible] habundantia exteriorum
instrumentum felicitatis go [illegible] [illegible] dicat sup habundantia exteriorum [illegible] sufficiens individuum
[illegible] vel sufficiens [illegible] et hec [illegible] superior [illegible] sufficiens dicit quod regi [illegible]
[illegible] felicitas civilis [illegible] [illegible] esse sunt [illegible] operacio virtutis moralis et [illegible] esse
[illegible] sibi soli viuit ut indiget bonis exterioribus [illegible] ad speculacionem [illegible] ad esse et [illegible]
et si plura habeat [illegible] habebit impedimentum [illegible] non potest illa aut ministrare sufficienter [illegible]
considerari [illegible] maxime [illegible] posse [illegible] illius [illegible] multitudinem ad bonum [illegible]
[illegible] actus virtutis [illegible]

[illegible]

[illegible]

Quinto queritur utrum contemplari sit de ratione philosophari: [illegible]

[illegible] Solo ad [illegible]

[illegible] Ad iiii arguitur [illegible]

Sexto utrum ipsa eadem sit contemplacio theorica et practica [illegible]

[illegible] Solo ad [illegible]

Septimo utrum contemplatio non sit Deo sanctissima [illegible]

[illegible] Solo ad [illegible]

[illegible]

ab exterioribus [illegible] [illegible]
[illegible] ab [illegible] [illegible]
et hac operum vacat [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] felix [illegible]
[illegible] [illegible] sufficit ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et distinguit [illegible] [illegible] tot [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et vita ipsius est [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] felicitas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidem quod [illegible] [illegible]
[illegible] operibus et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et vita et operibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad vitam et opera [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et operibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est deo [illegible] et [illegible] [illegible] felix [illegible]
[illegible] deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ... ut sit appacit ... creat ita ... [illegible]

... doctrina ... [illegible]

Volo ... [illegible] ... et magnitudine ... [illegible]

... ad primum ... ad secundum ... ad tertium ... [illegible]

... doctrina ... [illegible]

Secundo ... quod nullus possit studiosus fieri ... [illegible]

[illegible]

Volo ... [illegible]

... ad primum ... ad secundum ... ad tertium ... ad quartum ... ad quintum ... [illegible]

Tertio ... [illegible]

[illegible]

... ad ... ultimum ... [illegible]

[illegible]

... ad primum ... ad secundum ... [illegible]

[illegible] ad omnes et q[uod] no[n] [illegible]
[illegible] ad v [illegible]
[illegible] ad vii [illegible]
[illegible] ad viii [illegible]
[illegible] ad nonum [illegible] ad xi [illegible] ad xii [illegible]
[illegible] ad vltimum [illegible] //

[illegible] vult q[uod] mala mitigant p[er] mores morales [illegible]

[illegible] Com[men]t[ator] [illegible] passionib[us] [illegible]

[illegible] vult q[uod] p[er] penas possit efficere studiosos [illegible]

Com[men]t[ator] [illegible] Solo [illegible]

ad plura [illegible]

[illegible] vult q[uod] no[n] o[mn]es indigent lege [illegible] Solo [illegible] ad iii [illegible]

[illegible] vult q[uod] oportet virtuti reddi premia [illegible] Solo [illegible] ad iii [illegible] ad iiii [illegible]

[illegible] vult q[uod] no[n] debent pene prohiberi fieri [illegible]

Si igitur queratur ... utrum ... legislator ... virtute ... [illegible]

circa hoc vi dubitantur primo quod ipse vocat comutatos: [illegible]

[illegible] ... justiniani alia ... lex plebiscita senatus consulta principum placita ... [illegible]

... involuntarium ... [illegible]

agit **Solo dicendum** quod ... [illegible] ... in malo ... [illegible]

... **Ad primum quod dicitur** ... [illegible] ... **Ad secundum** ... [illegible] ... **Ad medium** ... [illegible] ... **Ad tertium dicendum** ... [illegible]

Secundo ... [illegible]

... **Solo dicendum** ... [illegible] ... **Ad primum quod dicitur** ... [illegible] ... **Ad secundum dicendum** ... [illegible] ... **Ad iii dicendum** ... [illegible] ... **Ad iiii dicendum** ... **Ad v dicendum** ... **Ad vi dicendum** ... [illegible] ... **Ad vii dicendum** ... [illegible]

Circa tertium ... quod potest ... lex ... [illegible] ... virtute ... [illegible]

191

[illegible] Solo dd [illegible]

[illegible]

Ad iii dd [illegible]

Ad iiii dd [illegible]

Ad v dd [illegible]

Parto v. [illegible] legesfici [illegible]

[illegible]

Solo dd [illegible]

[illegible] ordinada legibus [illegible] alie leges [illegible]

[illegible]

[illegible] iii [illegible] mala [illegible]

[illegible]

Solutio dd [illegible]

[illegible]

[illegible] vi [illegible] edenda in [illegible]

[illegible]

Solo dd [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ut quis possit [illegible] [illegible] [illegible]
ut sit [illegible] optimi [illegible] [illegible] et eligere eis quod sit ad finem [illegible] sic [illegible] et in-
iunctiva [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible] quod [illegible]
-quine potest facere si sit factus [illegible] [illegible] leges et [illegible] [illegible] leges sit [illegible]
scilicet legislativi leges quae [illegible] sunt [illegible] leges et [illegible] [illegible] [illegible]
-tute a regibus [illegible] [illegible] sunt [illegible] illis [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] ita et in domibus apud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sicut quod filii diligunt patres et obediunt [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] si leges [illegible] posite sunt [illegible] [illegible] [illegible] quae in
omnibus [illegible] a [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] sic [illegible] [illegible] est
quod [illegible] [illegible] forte qui [illegible] est non [illegible] et [illegible] in aliis [illegible] [illegible] sit
[illegible] [illegible] [illegible] a regibus [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnibus et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] quod sit [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] possit [illegible] si non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] se ipsos et amicos [illegible] non sit [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Deinde cum dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] sit [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multos vel paucos [illegible] meliores facere [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lex sit [illegible] [illegible] disposita non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit [illegible] medicinalia non est [illegible] et in aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sine arte sive prudentie

Sequitur post hec [illegible] ... circa [illegible] ... legispositivus.

... ut patet [illegible] ... ad sequentem doctrinam. **Circa hanc partem** [illegible] ... utrum politica non sit scientia [illegible] ...

[illegible]

... et modo [illegible] ... **Solo dicendum** [illegible] ...

[illegible]

... **Ad primum dicendum** ... politica non [illegible] ...

[illegible]

... **Ad secundum dicendum** ... politice non [illegible] ...

Secundo utrum politica sit subalternata morali [illegible] ...

[illegible]

... **Solo dicendum** ... politica subordinatur morali ... **Ad primum in oppositum dicendum** [illegible] ...

[illegible]

... **Ad secundum dicendum** ... politica [illegible] ...

Tercio utrum legispositiva sit ipsa politica vel pars eius [illegible] ...

[illegible]

... **Contra** ... politice [illegible] ...

[illegible]

... **Ad primum in oppositum dicendum** [illegible] ...

[illegible]

Quarto utrum [illegible] ...

[illegible]

... **Solo dicendum** [illegible] ...

[illegible]

Quinto utrum politica sit cum rethorica [illegible] ... rethorica [illegible] ...

[illegible]

tamen est eadem operatio quia sunt idem sed accusare et defendere pertinet ad rethoricam, sillogizare pertinet ad logicam [illegible] Vocum 191
ergo videtur quod sint idem. **Contra** [illegible] est in ma[teria] rethorice quod videtur in versu dicitur [illegible] in quo [illegible] vel
in versu dicitur ergo materia politice ergo etc. **Ad propositum** rethorica est una de vii liberalibus et est sermocinalis politica
autem non ergo etc. **Solutio dicendum** quod politica et rethorica non sunt eadem sciencia nec una est pars alterius quia
politica est operativa sciencia sed rethorica est sermocinalis. **Ad primum ergo dicendum** quod dicitur rethorice non est [illegible]
[illegible] [illegible] ex parte essencialis sed magis sicut pars in quibus frequenter et usus sermonis [illegible]
sicut si diceretur divinativa pertinet ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mathematice non sunt quod sit [illegible]
thetica quod divinativa est pars concreta. **Ad secundum dicendum** quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] politica
sicut applicans ipsum ad [illegible] [illegible] sicut geometrica [illegible] divinativa. **Ad tertium dicendum** quod accusare
et defendere non est proprius actus rethorice nisi in [illegible] in [illegible] est frequencior usus rethorice
Sexto iuxta [illegible] modum arguendi quod videbatur illi qui docebant politicam non optimus
sit quibus rethorice enim est docere [illegible] non docendi quod sciencie est docere [illegible] docebat politicam 193 ausi
theorice ergo quod docebat. **Ad propositum** autem dicitur in sciencia practica non [illegible] [illegible] [illegible] quod considerat [illegible]
operandi propter opus sed isti docebant quam operandi [illegible] non operantur ergo etc. **Probatio** practica
sciencia quod est sed politica est practica sciencia ergo sufficiunt docere plus quod sciat aliquis aliud sicut [illegible] non
operatur. **Contra** non contingit aliquem [illegible] sicut perfecte nisi applicare possit ad id ad quod est. Sed sciencia
politica est adhuc finis quod est bonum esse hanc autem finem non contingit attingere nisi per experienciam operatus fiat
[illegible] qui sine experiencia docebat imperfecte docent. **Probatio** [illegible] [illegible] desiderant infinitum
[illegible] quod isti qui sine experiencia docebant [illegible] [illegible] ad dilectionem sed sicut politica est quoddam [illegible] [illegible] [illegible] sicut practica ergo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] desiderant infinitum [illegible] [illegible] [illegible] erat experti non sciebat facere politicam ergo [illegible] non sciunt
politicam et [illegible] quod non [illegible] docent. **Solutio dicendum** quod in sciencijs operativis [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] operum
non habet perfecte [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] operum nisi [illegible] aliquis sciat illas applicare ad opera practica
[illegible] autem non potest sicut quis nisi per experienciam [illegible] pertinet quod illi qui non sunt experti in [illegible] non possunt
[illegible] politici [illegible] [illegible] sciencia politicam perfecte cum politica est operativa [illegible] et quod illi [illegible] docere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non poterant docere perfecte politicam [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] docere [illegible]
[illegible] applicare ad opera sed tamen docebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] rethorice [illegible] [illegible]. **Ad primum ergo dicendum** quod docere theorice est magis [illegible] sicut [illegible]
[illegible] sicut [illegible]. **Ad secundum dicendum** quod non sufficit sicut [illegible] operum nisi possint applicare ad opus
adhuc [illegible] aliquis fiat politicus practicus [illegible] est politicus sed [illegible] est quod in [illegible] sciencijs operativis plus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] sicut in medicina.
Ad tertium dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in opere
[illegible] politica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est sciencia
est practica sciencia [illegible] aliquis [illegible] [illegible] [illegible]
Septimo videtur quod illi imperfecte docentes non sunt dicendi sophiste sophi-
sta enim dicitur qui decipit [illegible] aliquem [illegible] sophistice sed illi non videbantur aliquos sophistice [illegible] [illegible]
[illegible] docebat ergo etc. **Probatio** alio dicitur sophista quod decipit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sophista [illegible] [illegible] non [illegible] ad propositum quod politica non videtur [illegible] [illegible] ergo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sophiste. **Solutio dicendum** quod [illegible] [illegible] sophiste [illegible] [illegible] sophiste
sophista enim promittit sapienciam quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sapiens et non [illegible] [illegible]
isti promittunt se scire politicam [illegible] et aliis tradere [illegible] [illegible] [illegible] non possent tradere. **Dicendum**
dicitur autem hec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sit [illegible] quo aliquis fiat politicus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sciencia ad politicam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] solum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod sicut in [illegible] [illegible] [illegible] politica sufficit ad hoc quod [illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel non sicut [illegible]
[illegible] solum et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod ista non est sufficiens solucio [illegible] quod illi qui dicebant hanc so-
lucionem [illegible] [illegible] politica [illegible] sophisticam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] sicut quod [illegible] [illegible] [illegible] ad unam partem [illegible] [illegible] [illegible] sicut autem quod [illegible] [illegible]
ad utramque partem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui tradunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] docent politicam [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] sed magis [illegible] [illegible] politica [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per experienciam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in medicina plus est [illegible] sicut
[illegible] in politica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non operat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] applicari ad opus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] non fuerunt [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non fuerunt politici
[illegible] amicos vel [illegible] [illegible] [illegible] politicos quod non possunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quod
relinquerent [illegible] facere eos politicos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] politice [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] politice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non sunt politici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] politicos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod experiencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
politicam alias non fieret [illegible] [illegible] magis politici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Et [illegible] volentibus scire politica [illegible] sophi-
stae [illegible] ab opere isti erat longe [illegible] doctrina politice Et [illegible]
duo [illegible] sophistae [illegible] politica [illegible]
erat [illegible] faciebat [illegible] politica [illegible]
[illegible] qualia [illegible] isti sophiste
ponebant politica [illegible] dicebat [illegible] politica [illegible] leges et
[illegible] veteres [illegible]
[illegible] quales [illegible] politica [illegible]
[illegible] legislatores [illegible] iudicat [illegible]
[illegible] valde difficile [illegible] dicebat [illegible] ponere leges [illegible] legislatori
[illegible] facile [illegible] congregare [illegible] leges [illegible] ponere legem [illegible] leges
optimas [illegible] eligere [illegible]
[illegible] non est [illegible] iudicare recte [illegible] operibus
[illegible] maximum [illegible] difficillimum [illegible] in musica difficile est [illegible] iudicare de melodiis [illegible]
[illegible] et sunt duo [illegible] iudicare [illegible] diffi-
cile et eligere [illegible] difficillimum [illegible] iudicare
de operibus [illegible] in [illegible] negotiis [illegible]
[illegible] malum a bono [illegible]
[illegible] sicut dictum est [illegible] illa [illegible]
[illegible] eligendo [illegible] legislatores [illegible] leges [illegible]
Et [illegible] leges [illegible] politice [illegible] regula
regulando [illegible] opera [illegible]
[illegible] leges [illegible] legislatoris [illegible] iudicat
[illegible] medicinales [illegible] leges libros medicinales [illegible]
[illegible]
[illegible] opus [illegible]
[illegible] experientia
[illegible] iudicare
[illegible] leges [illegible] magis inutiles
[illegible]
[illegible] doctrine [illegible]
[illegible] legislatoribus [illegible] ad legislativam [illegible] de tota politica [illegible] philosophia [illegible]
[illegible] politica [illegible] philosophia [illegible]
[illegible] completa [illegible]
[illegible] in doctrina [illegible]
[illegible] politicae [illegible]
[illegible] politicas [illegible]
[illegible] politica et
[illegible]
[illegible] vel [illegible]
vel quemadmodum [illegible] in medicinalibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] magistri [illegible]
[illegible] libri [illegible]
[illegible]
[illegible] te laudo te adoro
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

197

214

224

[illegible] tempore [illegible] eccatis [illegible] eant [illegible]
[illegible] Futuro legar legeris vel legere legetur
[illegible] legemur legemini legentur. Imperatiuo modo tempore
presenti [illegible] legere legatur
[illegible] legamur legimini legantur. Futuro legitor tu
legitor ille [illegible] legamur legiminor legitor [illegible]
Optatiuo modo tempore presenti et preterito inperfecto ut legerer
[illegible] legeris vel legere [illegible] legeretur [illegible] legeremur
legeremini legerentur. [illegible] perfecto et plusquamperfecto [illegible]
esse vel fuissem [illegible] vel fuisses esset vel fuisset
[illegible] essemus vel fuissemus essetis vel fuissetis
essent vel fuissent. Futuro legar legaris vel legare legatur
legamur legamini legantur legantur. Coniunctiuo
[illegible] legar legaris vel legare [illegible]
[illegible] legamur legamini legantur [illegible]
[illegible] legeris vel legere [illegible] legeretur
[illegible] legeremur legeremini legerentur [illegible]
[illegible] sim vel fuerim sis vel fueris sit vel fuerit [illegible]
[illegible] simus vel fuerimus sitis vel fueritis sint vel fuerint
preterito plusquamperfecto [illegible] essem vel fuissem
[illegible] esses vel fuisses esset vel fuisset [illegible]
[illegible] essetis vel fuissetis [illegible]
essent vel fuissent [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] preterito imperfecto [illegible]
[illegible] doceris vel docere docetur [illegible] [illegible]
[illegible] docebatur preterito perfecto [illegible] sum vel
fui es vel fuisti est vel fuit [illegible]
vel fuimus estis vel fuistis sunt vel fuerunt [illegible]
[illegible] eram vel fueram eras vel fueras erat [illegible]
fuerat [illegible] eramus vel fueramus eratis vel
fueratis erant vel fuerant. Futuro [illegible]
[illegible] eris vel [illegible] [illegible]
[illegible] eritis vel [illegible] erunt [illegible]
fuerint. I[illegible] in [illegible] et plurali
[illegible] presenti [illegible] [illegible]
[illegible] esse [illegible] fuisse [illegible]
[illegible]
[illegible]
L[illegible] [illegible] legimus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

legeretis legerent. Futuro legam leges leget et pl(ur)aliter le
gemus legetis legent. Imperativo modo tempore presenti
ad secundam [illegible] personam lege legat et pl(ur)aliter legamus
legite legant. Futuro legito tu legito ille et pl(ur)aliter le
gamus legitote legunto vel leguntote. Optativo modo
tempore presenti et preterito imperfecto utinam legerem legeres leget
[illegible] legeremus [illegible] preterito perfecto et plusquamperfecto
[illegible] legissem legisses legisset et pl(ur)aliter utinam legissemus

[illegible]

[illegible]

IV